

رەمخەنە و لیکۆلینەو

دە رۆمانی گەرەهی جیهان

رهخنه و لیکۆلینهوه

ده رۆمانی گهورهی جیهان

سۆمه رست مۆم

وه رگی پانی له فارسییه وه

ئهسکه ندهر مهحمود رهسول

ناوی کتیب: ده رۆمانی گهورهی جیهانی

- نووسینی: سۆمه رست مۆم
- وه رگی پانی بۆ فارسی: کاوه دهگان
- وه رگی پانی بۆ کوردی: ئهسکه ندهر مهحمود رهسول
- نهخشه سازی ناوه وه: گۆزان جهمال رواندزی
- بهرگ: هۆگر سدیق
- سه ره رشتی چاپ: هیتمن نهجات
- چاپ: چاپی دووه م ۲۰۰۶
- ژماره ی سپاردن: ۶۰۲
- تیراژ: ۱۰۰۰
- نرخ: ۳۰۰۰
- چاپخانه: چاپخانه ی وه زاره تی پهروه رده

زنجیره ی کتیب - ۷۷ - (۱۸۰)

دهزگای توێژینه وه و بلاوکرده وه ی موکریانی

www.mukiryani.com

asokareem@maktoob.com

Tel: 2260311

ناوه‌پرۆك

- ۱- ده رۆمانی گه‌وره‌ی جیهان ۱
- ۲- لیۆن تۆلستۆی و جه‌نگ و ئاشتی ۱۹
- ۳- ئۆنۆری دۆ به‌لزاك و باب‌ه‌گۆریۆ ۴۷
- ۴- چارلز دیکنز و دێقید کۆپه‌رفیلد ۷۰
- ۵- فیۆدۆر دستۆیفسکی و برایی‌ی کارامازۆف ۱۰۲
- ۶- گۆستاڤ فلوپیترو مه‌دام بۆقاری ۱۳۳
- ۷- ستانداڵ و سووروپه‌ش ۱۵۹
- ۸- ئیمیلی بروننتی و به‌رزاییه‌کانی باسه‌ره ۱۸۱
- ۹- هیتیری فیل‌دینگ و تۆم جۆنز ۲۰۷
- ۱۰- هیتیمان میتلییل و موبی دیک ۲۲۷
- ۱۱- جیتین ئۆستن و هه‌رالی و ده‌مارگیری ۲۵۱
- ۱۲- پاش به‌ند ۲۶۹

زۆریه‌ی به‌شه‌کانیسی، مومکین نه‌بوو. ئەو کتیبه‌ی زۆر سه‌رکه‌وتوو بووه، به‌لام هه‌لسه‌نگاندنی و په‌ی بردن به‌ بایه‌خی، بۆ وه‌چه‌ی داها‌توو هه‌یشتا زوو. لایه‌نگرانی سه‌رسه‌ختی کتیبه‌که‌ی پرۆست، که بۆ خۆشم یه‌کتیکم له‌وان، ده‌توانن به‌تامه‌زرۆیییه‌وه‌ دێر به‌دێری ئەو رۆمانه‌ بخویننه‌وه، بۆ خۆم که له‌ پێشه‌لا‌گوتنی‌دا زی‌ده‌رۆیییم کردبوو، نووسیم: خۆزگه‌ زوو له‌و کتیبه‌ وه‌رز ببوو‌ما‌یه‌ هه‌تا نووسینی نووسه‌ری‌کی تر به‌که‌یفی هه‌ینابام. به‌لام ئیستا ئاماده‌م دان به‌وه‌دا بنیم که به‌شه‌ جو‌را‌وجۆره‌کانی ئەو کتیبه‌ بایه‌خی یه‌کسانیان نییه‌.

دل‌نیام له‌وه‌ی که وه‌چه‌ی ئاینده‌ هه‌ینده‌ تامه‌زرۆی ئەو به‌شانه‌ نابن که که‌وتونه‌ته‌ ژێر کاریگه‌ری تی‌زریه‌ ده‌رووناسی و فه‌لسه‌فیه‌ نووسراوه‌کانی سه‌رده‌می خۆیه‌وه‌. ئیستا ده‌رکه‌وتوو که به‌شیک له‌و تی‌زریانه‌ هه‌ل‌ن. پێشم وایه‌ که ئەم به‌به‌ته‌ له‌ داها‌توودا پتر له‌وه‌ی که ئیستا زانراوه‌، ئاشکرا ده‌بیت که مارسیل پرۆست نووسه‌ری‌کی گه‌وره‌ی کۆمیدی بووه‌ و هه‌ینو توانای وی له‌ خول‌فاندنی پال‌ه‌وانانی دا‌هه‌ینرا‌و و جو‌را‌وجۆر و زیندوو گه‌یان‌دوو‌یه‌تیه‌ ریزی به‌ل‌زاک و دیک‌نزو تۆل‌ستۆی. له‌و کتیبه‌دا، رهن‌گه‌ ئەوه‌ زه‌مه‌ن و کات بیت که ده‌بی کورت و بلا‌وب‌کرته‌وه‌و له‌م کورت کردنه‌وه‌یه‌دا، ئەو به‌شانه‌ی که زه‌مه‌ن، بێ بایه‌خی کردوون به‌رین‌درتین و ته‌نیا ئەو به‌شانه‌ به‌هیل‌درتنه‌وه‌ که په‌یوه‌ستن به‌نا‌وه‌رۆک و کاکلی رۆمان و سه‌رنج راکیشی و دل‌گیری به‌رده‌وامیان ده‌بیت. (یاداوه‌ری رابردوو‌ه‌کان) له‌ پاش کورت کردنه‌وه‌شی هه‌یشتا هه‌ر رۆمانیکی دوورو درێژه‌. ناوی ئەو ده‌ رۆمانه‌ی که من له‌م لیسته‌دا ده‌ستنیشانم کردوون ئەمانه‌ن:

- ۱- تۆم جۆنز
- ۲- هه‌رال‌ی و ده‌مارگیری
- ۳- سوور و ره‌ش
- ۴- با‌به‌گۆریۆ
- ۵- دێشید کۆیه‌رفیلد
- ۶- به‌رزاییه‌کانی با‌سه‌ره‌
- ۷- مه‌دام بۆقاری

ده‌ رۆمانی گه‌وره‌ی جیهان

حه‌ز ده‌که‌م به‌خوینه‌ری ئەم کتیبه‌ بلێم که ئەو وتارانه‌ی له‌م کتیبه‌دا ها‌توون، چۆن نووسراون. رۆژیکیان ئەو ده‌مه‌ی که هه‌یشتا هه‌ر له‌ ئەمریکا بووم، سه‌رنووسه‌ری رید بوک (Red book) دا‌وای لیک‌کردم تا لیسته‌تیک ئاماده‌ بکه‌م و ناوی ده‌ رۆمانی گه‌وره‌ی جیهانی تی‌دا بنوسم. منیش ئەو کاره‌م کرد و ئیدی بیرم لێنه‌کرده‌وه‌. له‌و روونکردنه‌وه‌یه‌ کورته‌ی که ره‌گه‌ل کتیبه‌کانم خست نووسیم: (خوینه‌ری ژیر، گه‌وره‌ترین چی‌ژ له‌ خویندنه‌وه‌یان وه‌رده‌گریت، به‌و مه‌رجه‌ی که فیری هونه‌ری په‌راندنی به‌شیک هه‌ر کتیبیک ببیت). ما‌وه‌یه‌ک دا‌وای ئەوه‌، ده‌زگایه‌کی بلا‌وکه‌ره‌وه‌ی ئەمریکایی پێشنیاری کرد تا دووباره‌ ئەو رۆمانانه‌ بلا‌وکه‌مه‌وه‌و له‌ ده‌قی هه‌ریه‌کتیکیاندا ئەو به‌شه‌ی که‌وا باشتره‌ به‌سه‌ری‌دا باز بدری و نه‌خویندرتنه‌وه‌، به‌هه‌رینم و بۆ هه‌ر یه‌کتیکیان پێشه‌کیه‌ک بنوسم. ئەو پێشنیاره‌ سه‌رنجی راکیشام و ده‌ستبه‌کاربووم. به‌شیک زۆری ئەو پێشه‌کیانه‌ که تارا‌ده‌یه‌ک کورت کرابوونه‌وه‌، له‌ مانگنامه‌ی (ئاتلانتیک)دا چاپ کراوه‌و له‌به‌رئ‌وه‌ی که دیاربوو خوینه‌رانی رازی کردبوو، به‌چاکیان زانی که له‌ به‌رگیک‌دا کۆیان بکه‌نه‌وه‌. وا پتوبست بوو که لیسته‌ی سه‌ره‌کی من گۆرانکاری تی‌دا بکرت، ئەو لیسته‌ی که رۆمانه‌که‌ی (مارسیل پرۆست)م تی‌دا گونجاندبوو، به‌لام له‌به‌رچه‌ند هۆبه‌ک رۆمانه‌که‌ی پرۆست - م له‌گه‌ل ئەو کتیبانه‌دا نه‌هه‌ینابوو که بریار و ابوو بلا‌ویان بکه‌مه‌وه‌. له‌و کاره‌شم به‌په‌رۆش نیم. رۆمانه‌که‌ی پرۆست، واته‌ گه‌وره‌ترین رۆمانی ئەم سه‌ده‌یه‌، زۆر دوورو درێژه‌و کورت کردنه‌وه‌ی به‌جۆری‌کی وا که ما‌قول و شیاو بیت، ته‌نانه‌ت به‌ په‌راندنی

ریگام بدن تا بابه ته که م بهم و ته به دست پتیبکه م که قسه کردن له سهر ده رۆمانی گه و ره ی جیهان، قسه ی پوچه. له جیهاندا ته نیا ده رۆمان نین که باشتین بن رهنکه سهد بن، هرچه نده دلنیانیم که ئەم ژماره یه ش راست بیت. ئەگەر پریار و ابویه که په نجا که سی کتیب خوتن که خاوه نی زانیاری پتیبست بن و لیستیک له سهد رۆمانی بهرجه سته ی دنیا ناماده بکن، له و باوهره دام که ئەو که سانه نیوی دوو سهد یان سح سهد کتیبیان چهند جاریک دووباره ده کرده وه. به لام پتیم وایه که له و په نجا لیسته دا، به و مه زنده یه ی که ناماده که رانیان ئینگلیزی زمان بن، ئەو ده رۆمانه ی که من ده ستیشانم کردوون، جیتی خۆبان ده کرده وه. بۆیه ده لیم ئینگلیزی زمان چونکه لانی که م یه کتیک له و رۆمانه ی که ناوی له لیسته که ی مندا هاتوو یانی (موبی دیک) هه تا کو ئیستاش تاراده یه ک بۆ خوتنده وارانئ ته وروپا نه ناسراوه و زۆریش له وه به گومانم که ئەم کتیبه جگه له و که سانه ی که کاریان لیکۆلینه وه و خوتنده وه ئە ده بیاتی ئینگلیزیه، که سیکی دی به زمانی ئەلمانی و ئیسپانی و یان فه رهنسی خوتند بیتیه وه. له سه ده ی هه ژده هه مدا، به ره مه مه ئە ده بیه کانی ئینگلیزی له فه رهنسا زۆر ده خوتند رانه وه به لام له وه به دوا وه تا ئەم دوا ییانه ش، فه رهنسیه کان گو تیان نه ده دایه ئەو نووسراوانه ی که له و دیو سنووری ولاته که یان ده نووسران. هر له بهر ئە وه شه که ئەگەر ئەو لیسته فه رهنسیه کان ناماده ی بکن له سهد رۆمانی جیهان، به دلنیاییه وه ئەو به ره مه مانه له خۆی ده گرت که گه لانی ئینگلیزی زمان، ئەگەر ناویشیان بیستن، که متر خوتند وویان نه وه. ئەم جیا وازه گه و ره یه له بۆچووندا ده توانریت تاراده یه ک به ئاسانی روون بکرتیه وه. هۆکار زۆرن، ره نکه که سیکی رۆمانیک هیتنه به بهرجه سته یی نیشانی که سیکی بدات (ته نانه ت ئەگەر ئەو که سه خاوه نی بریار دانی دروستیش بیت) ئەو که سه ئەو رۆمانه زۆر به به رزی بنرخیتن. ئەو که سه ره نکه ئەو رۆمانه ی له سه رده میکی تاییه تی ژیا نی خۆیدا، یان له بارودۆخیکدا خوتند بیتیه وه که له روانگه ی کارتیکردنی کتیبه که له ودا، ناماده بیه کی تاییه تی تیدا

بووبیت. یان ره نکه ناوه رۆکی رۆمانه که، به هۆی حه زه زاتیه کانی خوتنه ری ئەو رۆمانه وه، زیاد له پتیبست بایه خی پی درایت و سه رنجی ئەو خوتنه ره ی راکیشا وه. بۆ نمونه ده توانم مه زنده بکه م که ئەگەر که سیکی شه یدا ی موسیقا بیت، ره نکه به خیرایی (مۆریس گو تیت) به ره مه می هیتنی هیندل ریچار دسون ره گه ل ده رۆمانه گه و ره که ی جیهان بخت. یان یه کتیک له خه لکی (فایف تاونس) که راستیژی (نارنۆلد بینت) له وه سفی رۆحی و ئەخلاق ی هاوشاریا نی خۆی خۆشحالی کردوه، (چیرۆکی پیریزنان) که به ره مه می ئە وه، له لیسته که ی خۆیدا تو مار ده کات. ئەمانه هه ر دوو کیان به ره مه می چاکن، به لام پتیم وایه که هیچ حوکمانیکی بی لایه نانه، هیچ کام له م دوو رۆمانه بخته نیو خانه ی باشتین ده رۆمانی دنیا وه. جو ری نه ته وه یی (ره چه له ک) خوتنه ر دلگیری و سه رنج راکیشان به هیندیک کتیب ده به خشیت. هر ئەم سه رنج راکیشیه شه که خوتنه ر هان ده دات که پتر له وه ی زۆرینه قبولیانه بایه خیان پی بدات. بۆ نمونه پتیم وایه که هه ر فه رهنسیه کی خوتنده وار ئەگەر به ویت لیستیکی له م بایه ته ناماده بکات که من کردوومه، رۆمانی (شازاده خانم کلو) ی به ره مه می خاتو (لافایت) ده خاته نیو لیسته که یه وه و کاریکی دروستیشی کردوه. له بهر ئە وه ی ئەو کتیبه جیا وکی گه و ره ی هیه. چونکه، یه که م رۆمانه که به سوود و هرگرتن له بنه ماکانی ده رووناسی نووسراوه. خودی چیرۆکه که، کاریگه رو حه ز بزوتنه. پاله وانه کانیشی به جوانی دارژاون. کتیبه که روون و به زمانیکی پارا و نووسراوه به جو ریکی په سهندو شیا و، که م و پوخته. ئەو کتیبه لیکۆلینه وه له سه ر دیارده یه کی کۆمه لایه تی ده کات که له فه رهنسادا هه موو قوتابیه کی قوتابخانه به باشی پیتی ناشنایه، ژینگه ی ئەخلاق ی و مه عنه ی چیرۆکه که، بۆ هه موو قوتابیه کی فه رهنسی به پیتی ئەو خوتنده وه و زانیاریانه ی که له سه ر به ره مه کانی (کیرنی) و (راسی) هه به تی، ناشنایه و خووی پتیه گرتوه. چیرۆکه که دل فرینیه کی تاییه تی هیه که ده رهنجامی په یوه ست بوونیه تی به دره وشا وه ترین سه رده می میژووی فه رهنسا وه. به ره مه میکی پر بایه خیشه که خرا وه ته سه ر پاشه که وتی سه رده می زپینی ئە ده بیاتی فه رهنسا وه له مه ندی کردوه. سه ره رای هه موو ئەمانه ش، پاله وانه کانی نیو کتیبه که ره نکه له پیش چاوی خوتنه ره به ربتانی و ئەمریکاییه کان زۆر وشک و بی رۆح بن و هه لسوکه وتیان نااسایی

بیت و ئەو ھەستەیی که سەبارەت بە شەرەف و ئابروو ھەیانە و گەرنگی دانیان بە پەلەو کەسایەتی خۆیان، کەمبەخت بە گەلگەڵە جاری خۆی بنوێنیت. من نالیم کە خۆینەرە بەریتانی و ئەمریکاییەکان ئەو مافەیان ھەبێت کە بەو جۆرە بێر بکەن، بەلام گەر ھات و وایان بێرکردووە ھەرگیز ئەو کتیبە بە یەکیەک لە باشترین دە رۆمانی جیھان لە قەلەم نادن. پێم وایە کە ھۆی سەرەکی ئەم جیاوازییە گەورەییە کە لە بیروپارادا ھەبێت دەربارە بە ھاو جیاوکی تاییەتیەکانی رۆمان، دەگەریتەووە بۆ ئەوێ کە رۆمان بە شێوەیەکی گشتی پەیکەریکی ناتەواوە کەموکوری تێدا یە. ھێچ رۆمانیک بێ خەوش نییە. لەو دە رۆمانە کە من ھەلم بژاردوون تەنانەت یەکیکیشتان وەچەنگ ناکەوێت کە لەبەر ھۆبەکی تاییەتی رەخنە لێنەگرن و ئەمەش ئەوکارە کە بە نیازم وەختیک گەیشتمە نووسینی پێشەکی بۆ ھەر یەکیەک لەو رۆمانانە ئەنجامی بەدەم. لەبەر ئەوێ ھێچ ناخزمەتیە کە بە خۆینەر، لەو گەورەتر نییە کە بە شان و بال ھەلاگوتنی نابەجێ بۆ ھیندیک کتیب دەگرت، ئەو کتیبانە کە زیاتر وەکو بەرھەمی کلاسیکی وەرگیرون و نووسراون. خۆینەر کتیبە کە دەخوینیتەووە دەبینیت کە روودانی فلان رووداو زۆر چاوەروان نەکرەو فلان پالەوانە کتیبە کە واقعی نییە، یان فلان وەسفە بێزارکەرە. ئەگەر خۆینەر کەسیکی توورەو توند بیت ھاوار دەکا و دەلێت: ئەو رەخنەگرانە کە دەلێن ئەم کتیبە شاکارە گەمژەن. ئەگەریش مرۆفیک ھێمن و لەسەر خۆ بیت، خۆی سەرزەنش دەکات و وا دەزانیت کە بابەت و ناوەرۆکی کتیبە کە لە تیگەیشتنی ئەو گەورەترەو بۆ وی نەنووسراوە. بەلام ئەگەر کەسیکی پشکینەر و کۆلنەدەر بیت، بەوردی و چاوەدێرییەو، بەلام بەبێ چێژ وەرگرتن، درێژ بەخویندەوێ دەدات، بەلام دەبێ رۆمان بەمەبەستی چێژ وەرگرتن بخویندیتەووە ئەگەر چێژ بە خۆینەر نەگەبەنیت بێ نرخ. بەو گۆرەییە ھەر خۆینەریک بۆ خۆی باشترین رەخنەگری ئەو بەرھەمیە کە دەخوینیتەووە. چونکە ھەر بۆ خۆی دەزانیت چێژ لە چ شتیکی رۆمانە کە وەر دەگرت و کامەشیان چێژی پێ نابەخشی. ھێچ لەمپەر و پابەندبوونیک لە خویندەوێ چیرۆکدا نییە. رەخنەگر لەو رۆانگەییەو دەتوانیت سوودبەخش بیت کە بلێ بەرایی وی (ئەمەش مەرجیکی گەرنگ) نرخ و بەھاکانی ئەو بەرھەمی کە بە بەرھەمیکی مەزن ناسراوە کامەن و کەموکورییەکانیشی

چین. بەلام دەبێ لە پێش ھەموو شتی کدا خۆینەر لەو ناگادار بکرتەووە کە نابێ چاوەروانی بێ کەموکوری (کامل بوون) لە رۆمان ھەبیت و ئەمەش ئەو خالەییە کە پێشتریش و توومە. بەرلەوێ کە زیاتر لەمبارەییەو بەدویم، دەمەوێت شتی ک دەربارە خۆیندەوێ چیرۆکەکان بلێم. رۆمانووس ئەو مافەیی ھەبێت کە داواکاری لە خۆینەران ھەبیت. رۆمانووس ئەو ھەقەیی ھەبێت کە داوایان لێبکات کە ئەو پشوو درێژی و وردبوونەو ھەبیت کە بۆ خویندەوێ کتیبیکی سێ سەد یان چوارسەد لاپەرەیی پێویستە. ئەو بۆی ھەبێت داوا بکات کە خۆینەر، ھیزی ھینانە پێش چا (خەیاالی) یان ھەبیت تابتون ئەو دیمەنانە بێننە پێش چاوی خۆیان کە نووسەر وینەیی کیشاون و دەبەوێت ھەزی خۆینەریان بۆ بێزوتیت و سەرەنجام، رۆمانووس ئەو مافەیی ھەبێت کە تەکا لە خۆینەران بکات تا کەمبەخت ھاو دەردی بنوین: چونکە بەبێ ئەو ناتوانن بچنە نیو عەشق و تازارو مەترسی و بەسەرھاتەکانی پالەوانەکانی رۆمانە کە یەو. ئەگەر خۆینەر نەتوانیت لە بوونی خۆیدا شتی ک بداتە رۆمانە کە، ناتوانیت ئەو تام و چێژ وەرگریت کە پێویستە رۆمانە کە بیداتی. ئیستا روونی دەکەمەو کە بەرپوای من ئەو تاییەتەندیانە چین کە رۆمانیکی باش و سەرکەوتوو دەبێ ھەبیت. رۆمانیکی باش، دەبێ خواوہنی ناوەرۆکیکی زۆر سەرنج راکیش بیت. مەبەستم لە ناوەرۆکیکە کە ھەر تەنیا سەرنجی کۆمەلە خەلکیک رانەکیشیت، جا ئەو کۆمەلە خەلکە چ رەخنەگران بن یان مامۆستایانی زانکۆیان خویندەوارو شوفیری لۆریەکان یان قاپ شۆر بن. بەلکو مەبەستم ئەو یە کە ناوەرۆکی رۆمانە کە لەرووی مرۆییەو ھیندە بەرفراوان بیت کە ھەزی ھەموو ژن و پیاویک بێزوتیت. بۆ ئەوێ لە مەبەستە کەم تیگەن نمونە یە ک دەھینمەو: رەنگە کەسیک رۆمانیک دەربارەیی سیستەمی پەرودەو فێرکردنی مۆنتیسۆری (Montessori) بنووسیت کە بۆ پەسپۆرانی ئەم بوارە زۆر گەرنگ و سەرنج راکیش بیت، بەلام من ناتوانم قەناعەت بەخۆم بێم کە ئەو رۆمانە لە چیرۆکیکی بێ سەروەرو بێ تام بەو لایە ھێچی دی بیت. رۆمانیکی باش، دەبێ بەشەکانی پێوەندییەکی لۆژیکیان بەیە کەو ھەبیت و قەناعەت بەخۆینەر بەینیت. رۆمان دەبێ دەسپیک و ناوەرپاست و کۆتایی ھەبیت و کۆتایی چیرۆکە کە دەرنجامی سروشتی دەسپیک بیت. دەبێ

پیشها ته کان چاوه پروانگراو بن، نهک ته نیا ههر ناوه پروۆکی رۆمانه که پهروه ده بکهن. به لکو ده بیت له خودی چیرۆکه که وه سه رچاوه بگرن و سهروه ده نین و پروین. ئەو بوونه وهرانهی که رۆمانووس خولقاندوونی، ده بی به جوړیک بن که خوینهر سه رنج بداته یه که به یه کیان و کاره کانیا ن پتویسته هه لقلو لای تاییه تمه ندییه رۆحی و فکری و ئەخلاقیه کان خویان بن. رۆمانووس نابیی قهت ئەو دهرفته به خوینهر بدات که بلتیت: (فلان و فلان کهس قهت ئاوا هه لسوکه وت ناکهن). به لکو ده بی به پیچه وانوه بیت و خوینهر بلتی: (ئوه ریک ئەو شته یه که من له فلان کهسم چاوه پروان ده کرد که بییات). من پیم وایه که ئەگه ر پالنه وانه کان بۆ خویان سه رنج راکیش بن زۆر باشتره. گۆستاڤ فلوییر رۆمانیکی نووسی له ژیر ناو نیشانی (فیبروونی سۆز)، ئەم کتیبه له نیو زۆریه رهنه گره پله یه که کاندرا پزرو پیگه ی مه زنی هه یه. به لام فلوییر به نه نقه ست پالنه وانی رۆمانه که ی خوی به که سیکی بی تام و بۆن خولقاندووه. له راستیدا ئەو مرۆقه هینده بی که لکه و دووره له تاییه تمه ندییه رۆحی و فکری و ئەخلاقیه کان، که گویدان به کاره کان و ئەو پیشها تانه ی که بۆ دیار یکران نامومکینه و سه ره نجام ئەوه یه که ویرای ئەو هه موو لایه نه باشانه ی که کتیبه که هه نی، خویندنه وه ی کاریکی نهسته مه. پیم وایه که ده بی روونی بکه مه وه که بۆچی ده لیم پتویسته یه که به یه کی پالنه وانه کان سه رنجی خوینهر بۆلای خویان راکیشن. ئەگه ر چاوه پروانی ئەوه مان له رۆمانووس هه بیت که ده بی کۆمه له بوونه وهریکی له سه داسه د نوئ بخلوقینتی، ئەوه چاوه پروانیه کی نابه جییه. چونکه ئەو هه وینه ی که رۆمانووس له بهر ده ستیدا یه، بریتییه له (سروشتی مرۆڤ). له گه ل ئەوه شدا که له دنیا دا هه موو جوړه مرۆڤیک وه چه ننگ ده که ویت، به لام جوړی مرۆڤه کان بی کۆتایی نییه و له سه دان سال له مه و به ره وه ئەوه نده چیرۆک و دراما و هه ماسه نووسراون، که ئەو شانسه بۆ نووسه ر زۆر که مه تا پالنه وانیکی له سه داسه د تازو نوئ بخلوقینتیت. کاتیک که به سه ره اته خه یالیه کان له پیش چاوی خۆمان به رجه سته ده که بن، تاکه بوونه وهریکی تازو نوئ (دۆن کیشوت) ه. به لام ئەگه ر بزانه رهنه گرتیکی زانا، بۆ ته ویش بنه چه یه کی دووری په یدا کردووه، سه رم ناسور میت). نووسه ر ئەگه ر بتوانیت له ده لاقه ی که سایه تی خوینه وه بۆ پالنه وانه کان برونیت ئەوا به خته وه ره، ئەگه ریش خاوه نی که سایه تیه کی نااسایی بیت

ئوه ره واله تیکی داهینه رانه ی دلرپین به پالنه وانانه کان ده خشیته. ریک به و جوړه ی که هه لسوکه وتی هه ر پالنه وانیک ده بی له تاییه تمه ندیه رۆحی و فکری و ئەخلاقیه کان خۆیه وه سه رچاوه ی گرتبیت، قسه کردنیش ده بی هه ر به و شتیه یه بیت. ژنیکی مۆده خواز، ده بی وه کو ژنیکی مۆده خواز قسه بکات. ئافره تیکی زۆر بلتی ده بی وه کو ئافره تیکی زۆر بلتی بدویت و ساردی فرۆشیک وه ک ساردی فرۆشیک و پاریزه ر وه کو پاریزه ریک. حیواره کان نابیی تیکه ل و پیکه ل و بی سه روبه ره بن، نهک دهرفته به نووسه ر بدات تاراو بۆ چوونه کان خوی رابگه یه نیت. ده بی گفتموگۆبه کان بۆ نیشان دانی تاییه تمه ندییه رۆحی و فکری و ئەخلاقی ئەو که سانه بیت که ده دوین و به مه به سته ی به ره و پیش بردنی چیرۆکه که به کار بیریت. به شه کان (گپره وه) ده بی روون و به جی بن و نابیی درێژتر بن له پتویست بۆته وه ی پالنه ی که سه باسکراوه کان و ئەو بارودۆخه ی که تیی که وتوون روون و ئاشکراو قه ناعه ت هینهر بیت. ده بی په خشانی رۆمان به ئەندازه ی پتویست ساده بیت بۆته وه ی هه ر که سیک ئەگه ر سووکه خویندنه واریه کیشی هه بیت، تینه میتنی و پتویسته له گه ل ناوه رۆکیشدا یه ک بگرتته وه. هه ره کو چۆن پیتاویکی باش درواو بۆ لاقیکی ریک و پیک له بارو گونجاوه. له کۆتاییشدا، رۆمان ده بی خافلینهر بیت. ئەم چۆنیه تیه م خستۆته کۆتاییه وه، به لام ئەمه تاییه تمه ندی سه ره کی و بنچینه یی رۆمانه، که به بی ئەمه یان هه یچ یه کی که له تاییه تمه ندییه کان تری رۆمان که لکی نییه. چونکه هه یچ مرۆڤیکی ژیر رۆمان به مه به سته ی فیروون و به رزکردنه وه ی ره وشت ناخوینیتته وه. هه ره ختیکیش ئەو که سه گه ره کی بیت فیرو شت بیت یان فیرو ره وشت به رزی بیت، ئەگه ر روو له و کتیبانه نه کات که بۆ ئەم مه به سته نووسراون گه مژه یه. به لام ئەگه ر رۆمانیک هه موو ئەم تاییه تمه ندیانه شی تیدابیت (داواکردنی ئەم هه موو چۆنیه تیه له رۆمان، داخواییه کی زۆره) وه کو موویه ک و درزیک که له به ردیکی گرانبه ادا بیت، که موکوپیه که (کامل) بوون مه حال ده کات. کورته چیرۆک پارچه حیکایه تیکه که په یوه سته به کورتی و درێژیه که به وه و ده توانریت له نیوان ده خوله ک تایه ک کاتر میتیردا بخویندریتته وه. کورته چیرۆک ده رباره ی بابه تیکه که به باشی گپه ردا بیتته وه، ده رباره ی رووداویک یان زنجیره رووداویکه که پتوه ندی نزیکیا ن پیکه وه هه یه و ده دویت. جا بابته که چ ماده ی بیت یان

مه‌عنه‌وی. له‌م پرووه‌ویه که‌ نه‌و کاره‌ی که‌ کورته‌ چیرۆک‌ باسه‌که‌ی ده‌ست پێدکه‌کات و کۆتایی پێ‌ ده‌هینیت، کامله‌. مومکین نییه‌ شتیکی لێ‌ زیاد بکریت یان لیبی فری‌ بدریت. پیم وایه‌ لیره‌دا گه‌یشتن به‌ قوناغی کاملبوون هاتوته‌دی و کارتیکی دژوار نییه‌. به‌لام رۆمان داوینی بێ‌ سنوره‌، رۆمان رهنکه‌ به‌دریژی جه‌نگ و ناشتی یان به‌ کورتی کارمه‌ن بیت. له‌ جه‌نگ و ناشتیدا زنجیره‌ رووداوێک پیکه‌وه‌ گریدراون و کۆمه‌له‌ پالنه‌وانیک له‌ ماوه‌یه‌کی زه‌مه‌نیدا نیشان دراون. نه‌وجا سه‌رنج به‌دن: نووسه‌ر بو‌ نه‌وه‌ی رووداوه‌کانی نیو‌ چیرۆکه‌که‌ی له‌پیش چاوی خوینهر به‌چاوه‌روان کراو نیشان بدات و پالنه‌وانه‌کانی خۆی به‌دیار بخات و بیان قبولین، ناچاره‌ هیندیک رووداو که‌ پێوه‌ندیان به‌ چیرۆکه‌که‌ی نه‌وه‌وه‌ هه‌یه‌ به‌لام بو‌ خۆیان به‌ته‌نی سه‌رنج راکیش نین بخاته‌ پروو. رووداوه‌کانی نیو‌ رۆمان به‌زۆری پیتوبستیان به‌وه‌ هه‌یه‌ که‌ به‌ مه‌ودایه‌کی زه‌مه‌نی، له‌یه‌کدی جیا بکرینه‌وه‌و نووسه‌ر بو‌ نه‌وه‌ی هاوسه‌نگی نووسینه‌که‌ی خۆی رابگریت، ناچاره‌ هه‌تا نه‌و جیبه‌ی که‌ توانای هه‌یه‌، که‌ره‌سته‌یه‌ک بخولقین تانیوان نه‌و مه‌ودایه‌ی پێ‌ پر بکاته‌وه‌. نه‌و که‌ره‌ستانه‌ یان به‌شانه‌ وه‌کو پردی چیرۆکه‌کان وان. هیندیک له‌ نووسه‌ران هه‌ولیان داوه‌ تا له‌ دروست کردنی نه‌و پرده‌نه‌وه‌وه‌ هه‌ر بۆیه‌ش له‌ رووداوێکی به‌رچاوه‌وه‌ بازیان داوه‌ بو‌ رووداوێکی به‌رچاوی تر. به‌لام من هه‌یج بابه‌تیکم پێ‌ شک نایه‌ که‌ به‌م کاره‌ سه‌رکه‌وتوو بو‌بیت. زۆریه‌ی رۆماننوسان خۆیان ده‌ده‌نه‌ ده‌ستی قه‌ده‌رو به‌سه‌ر نه‌و پرده‌نه‌دا رته‌ ده‌بن. نه‌م په‌رینه‌وه‌ی نه‌وانیش به‌ کارامه‌بیه‌کی زیاتر یان که‌متر نه‌نجام ده‌دریت. شتیکی هه‌یه‌، نه‌ویش نه‌وه‌یه‌ که‌ نه‌گه‌ری زۆر هه‌یه‌ له‌کاتی په‌رینه‌وه‌یان به‌سه‌ر نه‌و پرده‌نه‌دا کاره‌که‌یان ماندووکه‌ر بیت. نووسه‌ر بو‌ خۆی مرۆقه‌وه‌ چه‌زو ئاره‌زوی هه‌ن. شل و شو‌ق بوونی قالب (Form) به‌تایبه‌تی به‌و شیوازه‌ی که‌ له‌ به‌ریتانیاو روسیا رۆمانی پێ‌ نووسراوه‌، نه‌و ده‌رفه‌ته‌ ده‌داته‌ رۆماننوس تا ده‌رباره‌ی هه‌ر بابه‌تیک که‌ دلخوازی خۆیه‌تی قه‌له‌م پرۆکتینی و درێژداری بکات. که‌متر رۆماننوسبیکیش به‌و هه‌یزه‌ فکریه‌ یان بۆنی په‌خه‌بی وچه‌نگ ده‌که‌ویت که‌ بتوانیت ده‌ستنیسانی نه‌وه‌ بکات که‌ نه‌و بابه‌ته‌ دلخوازه‌ی خۆی هه‌رچه‌نده‌ش که‌ بو‌ خودی وی سه‌رنج راکیش بیت، به‌لام تا نه‌و کاته‌ی که‌ له‌ پیکهاته‌ی رۆماندا بوونی پیتوبست نه‌بووه‌،

نابج له‌و رۆمانه‌دا بگوجیندریت. جگه‌ له‌مه‌ش، هه‌ستیاریه‌تی رۆماننوس له‌ به‌رامبه‌ر شتیوازه‌کانی نووسه‌ری سه‌رده‌می خۆی و قبول کردنی نه‌م (مۆد)انه‌ له‌لایه‌ن خۆیه‌وه‌، تا نه‌دازه‌یه‌ک خۆی لێ‌ به‌دوور ناگیریت. چونکه‌ به‌شیتویه‌کی گشتی هه‌ستیار ی زیاتره‌ له‌ خه‌لکانی تر. هه‌ر له‌به‌ر نه‌وه‌شه‌، به‌زۆری رۆماننوس ناچار ده‌بیت تاشتیکی بنووسیت که‌وه‌ختیک نه‌و (مۆده‌) به‌ به‌سه‌رچوو، نووسینه‌که‌ی نه‌ویش کیش کردن و دلگیریه‌که‌ی خۆی له‌ده‌ست ده‌دات.

با نمونه‌یه‌کتان بو‌ بینه‌وه‌: هه‌تاكو سه‌ده‌ی نۆزده‌هه‌م رۆماننوسه‌کان هینده‌ گوێیان نه‌ده‌دایه‌ دیمه‌نی چیرۆک و بو‌ باسکردنی هه‌موو نه‌و خالانه‌ی که‌ سه‌بارته‌ به‌ (دیمه‌ن) بوو و ده‌یانویست وه‌سفی بکه‌ن، دوو سچ وشه‌ به‌س بوو. به‌لام وه‌ختیک که‌ (قوتابخانه‌ی رۆمانسیه‌ت) مه‌یل و سه‌لیقه‌ی گشتی داگیرکرد، وه‌سف بو‌ وه‌سفکردن بوو به‌ باو (مۆده‌)، نه‌و پیاوه‌ی که‌ ده‌یویست فرچه‌ی ددان شوشتن له‌ ده‌رمانخانه‌یه‌ک بکریت، نووسه‌ر تا بۆی باسی نه‌و خانوانه‌ نه‌کردباين که‌ به‌ته‌نیشیاندا تیده‌په‌ریت و له‌نیو دوکانه‌کاندا چ شتیکی بو‌ فرۆشتن دانراوه‌، نه‌یده‌توانی پیتی بنیته‌ سه‌ر شه‌قام. به‌ره‌به‌یان و نه‌و خۆره‌ی که‌ خه‌ریکی ئاوابوون بوو، شه‌وی پر له‌ نه‌ستیره‌و ئاسمانی سامال، نه‌و مانگه‌ی که‌ سه‌ری وه‌ده‌ر ده‌هیناو رهنگی کال ده‌بووه‌و ده‌ربای خروشان و شه‌پۆلاوی و نه‌و کێوانه‌ی سه‌ریان به‌ به‌فر داپۆشراوو و دارستانه‌ چرو تاریکه‌کان، نه‌مانه‌ هه‌موویان هه‌لیان بو‌ نووسه‌ر ده‌ره‌خساند تاكو وه‌سفه‌کانیان بێ‌ کۆتایی بن، زۆریه‌ی نه‌و وه‌سفانه‌ هه‌ر بو‌ نووسه‌ر ده‌ره‌خساند تاكو وه‌سفه‌کانیان بێ‌ کۆتایی بن. زۆریه‌ی نه‌و وه‌سفانه‌ هه‌لیان بو‌ خۆیان جوان بوون، به‌لام په‌یوه‌ندی راسته‌وخۆیان به‌ناوه‌رۆکی چیرۆکه‌که‌وه‌ نه‌بوو، ماوه‌یه‌کی دوورو درێژی پیتچوو هه‌تا نووسه‌ران په‌یان به‌وه‌ برد که‌ وه‌سفی دیمه‌نیک هه‌رچه‌نده‌ش که‌ شاعیرانه‌ بینه‌ به‌رچاوو به‌شیتویه‌کی له‌باریش باسی بکریت بێ‌ سووده‌ مه‌گه‌ر نه‌وه‌ی که‌ پیتوبست بیت. واته‌: یارمه‌تی نووسه‌ر بدات بو‌ گه‌شه‌پیدانی چیرۆکه‌که‌ی یان خوینهر له‌و که‌سانه‌ ئاگادار بکاته‌وه‌ که‌ له‌ دیمه‌نه‌که‌دا به‌شدارن و نه‌و بابه‌ته‌ی که‌ پیتوبسته‌ بزانیته‌ خوینهری لێ‌ تیبگه‌یه‌ندریته‌ و بلێ:

له‌ رۆماندا، وه‌سف کردنی زیاد له‌ پیتوبستی دیمه‌نه‌کان، که‌مووکورییه‌کی به‌رته‌که‌وته‌

به لّام خه وشيكي ديكهش ههيه كهوا پينده چيت په يوه ندى به (زات)ى رۆمانه وه هه بيت. له بهرته وهى رۆمان به رهه ميكهو باس و خواسى زورى تيدايه و نووسيني لانى كه م پيوستى به چه ندين حفته و مانگ و جارى واش ههيه چند ساليكي كات گره كه. له بهر ته وه شه كه بۆ نووسر ناگوچيت كه له و ماوه يه دوورو دريژه دا، له ژير كاريگه رى ئيلهامى خويدا شت بنووسيت. من حهز ناكم تهو وشه يه به كاريبنم. تهو وشه يه كاتييك ده ربه رى به خشان به كار ده برتت. خو رانان و خو ده رختنى تايه تى هه يه و من وام پى باشته كه بۆ شاعيره كانى به جى بلّيم. تهو هونه رى كه شاعير به كارى ده بات، لهو هونه ره به رزو جوانتره كه كه رسته يى كارى رۆمان نووسه، به لّام رۆمان نووس تهو پاداشته يى هه يه كه شيعريك هه تاكو زور خوش نه بيت به به رهه ميكي بى بايه خ له قه لّم ده درتت، ته مبه له كاتييك دايه كه رهنكه رۆمانتيك زورى كه موكورى تيداييت، به لّام سه ره راي ته وه ش به هيچ جورتيك بى بايه خ و بى كه لك نييه، بۆ به رۆمان نووس ته گه به هو يى (ئيلهام) يشه وه نه بيت له ژير كاريگه رى شتيكه وه ده نووسيت و ده لّى كه چونكه پيوستيم به وشه يه كى باشته هه يه، ده بى له (بيئاگايى) دا ناوه كى دانيم. رهنكه له بهر ته وه بيت كه زاروه يى ناوبراو تاراده يه ك شاراو يه و مانا كه ي و نه، بتوانيت تهو هه سته يى كه نووسه رتيك له كاتى كار كرديدا هه يه تى، به باشى ده ر بريت نووسه ر كاتييك قه لّم له سه ر كاغه ز ده گيرتت، وا هه ست ده كات كه جولهرتيكى چالاكه، جولهرتيكه كه له راستيدا، ته نيا نووسه رتيكه و به س پاشان ده بينيت و كه كۆمه له شتيك ده نووسيت كه پيشتر نه يده زانى كه ده يانزاني، له جييه كه وه كه نازاني كوييه، بيرۆكه يى چاك و له بار روى تيده كه ن. خه يالى چاوهر وان نه كراو، كه نازاني كوييه، بيرۆكه يى چاك و له بار روى تيده كه ن. پيم وا نييه كه ليته دا شتيكى زور نه يني دار هه بيت. بهو مانايه يى كه بى شك خه يال و مه زنده يى چاوهر وان نه كراو هوكارو ده ره نجامى ته زموننه دوورو دريژه كانى رابردوه. بيركر دنه وه يى خوش، له بانگه شه كردنى ته نديشه كانه وه هه لده قوليت و تهو شتانه يى كه نووسه ر پتي و ابوو نايانزانيته له گوشه و كه نارى زه ينى دا هه لگير ابوون. له ناكو له بى ئاگاداييدا تهو شتانه هه لده كيشيته سه رى و له ته ختايى دا به سه ربه ستي له قه لّم ده رزيته سه ر كاغه ز. به لّام بيئاگايى بوخوى بريار ده ره و ناتوانتت زور پشت

به كاروبارى به سترتت. ناتوانتت گوشار بخريته (سه رى) و ئيراده هه رچه نده ش كه هه ولّ بدات، تواناي ته وه يى نييه (بيئاگايى) ناچار به چالاكى بكات. وه كو بايه ك وايه كه له هه ر جييه ك پتي خوشبيت هه لده كات و وه كو تهو بارانه وايه كه به شيوه يه كى يه كسان به سه ر چاك و خراپدا ده باريتت. نووسه رى خاوه ن ته زمونن بۆ ته وه يى به مه رايى كردن و فريودان بيئاگايى بۆ يارمه تيدانى خو يى په لكيش بكات شيوه يى جوړاو جوړى هه يه. به لّام جارى وايه بى ئاگايى سه رسه ختى ده كات و تهو وه خته يه كه نووسه ر به (ته نيا) ده ميئيتته وه. چونكه رۆمانيش به رهه ميكي دريژه بۆ به ته م (ته نيا) ييه زور تووشى نووسه ر ده بيت. بۆ به وه ختيك نووسه ر به ته نيا مايه وه هه ر ته وه نده يى پينده كرتت كه پشت به هپزو هه ولّ و كو ششه گشتيه كانى خو يى به ستييت و ته گه ر بتوانيت بهو كه ره ستانه سه رنجى خوتنه ر اكيشتيت، موعجيزه يى نواندوه. كاتييك كه ده بينين رۆمان نووس ده بى له گه لّ چه ندين گرفتى جوړاو جوړدا ملمانى بكات و خو يى له چه ندين مرده و زينده بپاريزتت و پيمان سه ر ناييت كه گه و ره ترين رۆمانه كانيش كامل نين و له كه موكورى به دوور نين، به لّام من ته وه م پى سه يره چون بووه كه تهو رۆمانانه له راده به ده ر نه كاملن. زياتر له بهر ته مبه شه كه هه لّ بژاردنى ده رۆمان كه پتيان بگوترتت ته مانه باشته رين رۆمانن، مومكين نييه. من ده متوانى ليستتيك له ده رۆمانى تر ناماده بكه م كه له بهر چه ند هۆيه ك وه كو تهو ده رۆمانه به رجه سته و سه ركه و تون كه هه لّ بژاردون. تهو رۆمانانه ش كه له و ليسته دا ده بوون ته مانه ن: ۱- ئاناكارنينا ۲- تاوان و پاداشت ۳- كيژه كه يى مامه بيتت ۴- ته شكه وتى پارهما ۵- چاوبه سته كى ۶- تريسترام شاندى ۷- فانيتى فاير ۸- ميدل مارچ ۹- بالويژه گه و ره كان ۱۰- جيل پلاس. ده متوانى بۆ هه لّ بژاردنى تهو ده رۆمانانه و ته وانه شى كه ئيستنا ناوم هپنان، به شيوه يه كى يه كسان به لّگه و پاساوى به جييه يئمه وه. چونكه ته وه يى ده ستيشنام كر دوون به دلّ و حه زى خو م بووه. واپينده چى كه جاران خه لّك پتيان خوش بوويتت كه تهو رۆمانانه يى ده يان خوتنه وه دريژ بن. هه ر بۆ به ش زۆريه يى نووسه ران تووشى زه حمه ت و سه ر ئيشته ده بوون و بۆ ته وه يى پتر له وه يى كه رۆمانه كه يان پيوستى پتيه تى كۆمه له با به تتيك ناماده بكه ن بۆ ده زگاكانى بلاو كر دنه وه. بۆ تهو كار هه ر نووسه ر رتيگايه كى ئاسانى هه لّ ده بژارد، رووداو گه ليكي له نيو رۆمانه كه يدا

دهگونجانده که چاری و ابو له بهر در ژیبیان ده توانرا به رومانی بچووک ناوبریت. ئەو رۆمانه بچووکانهش کم تا زۆر پیتوهندیبیان به ناوهرۆکی سه ره کی رۆمانه که وه نه بوو یان ههر نه بی به جۆرتیکی و نا ریتیک به رۆمانه سه ره کییه که وه لکتیندرا بوون که بۆ خوتنه ران که متر پاساو هه لگرو شیواوی قبول کردن بوو. سیرفانتیس له (دۆن کیشۆت) دا، زۆر به هیمنی و بی ده ره بهستی ئەم کاره ی ئەنجام داوه له م رووه وه، هیچ نووسه ریتیک تۆزی پی ناشکینتی. ئەو به شه زیادانه هه می شه وه کو په له یه ک له قه له م دراوان که له سه ره به ره مه ییکی نه مر نیشتبیت و سه رنجام ئیستا ده بی خوتنه ر دۆن کیشۆت به بی تاقه تی بخوتینته وه. بۆ ئەم رۆمانه ی، ره خنه ی ئەده بی به توندی هیرشی کرده سه ر سیرفانتیس و ههر ئەو هیرش کردنه سه ره ش بووه هۆی ئەوه ی که سیرفانتس له به شی دووه می کتیبه که بیدا خۆی له و درێژ دادریه ی به دوور بگریت و شتیکی وای خولقاند که زۆرینه به مه حالی ده زانن واته: پاشماوه ی رۆمانی دۆن کیشۆت باشتر ده رچوو له به شی یه که می. به لام ئەم مه سه له یه نه بووه له مه پهر له به رده م نووسه رانی دواتردا (که بيشک ئەو ره خانه یان نه خوتیندبووه) تا له م که ره سه ته ئاسان و بی سه ر ئیشه یه، که لک وه رنه گرن و کتیبی قه باره گه وه ی (شیواوی فرۆشتن) بده نه کتیبخانه کان.

له سه ده ی نۆزده هه مدا، شپۆزتیکی نوێ بۆ چاپ و بلاوکردنه وه ی کتیبه کان هاته کایه وه و رۆماننووسه کانی تووشی دنه دانێکی تازه کرد. گۆفاره مانگانه ییه کان که به شتیکی زۆریان بۆ (ئه ده بیاتی سه بک) ته رخان کردبوو، سه رکه وتنیکی گه وه یان به ده ست هینا. ئەلبه ته (ئه ده بیاتی سه بک) ناو نیشانیکه که تارا ده یه ک به کم گرتنیه تی. ئەم سه رکه وتنه ده رفه تی بۆ نووسه ران ره خساند تا به ره مه کانیان به شپوه ی زنجیره پیشکه ش به خوتنه ران بکه ن و بۆ خۆشیان قازانجیان پی بگات. ههر له ده وروبه ری ئەو رۆژگاردا، ده زگا کانی بلاوکردنه وه له به رژه وه ندی خۆیانیان ده ده ییت، به ره مه می ئەو نووسه رانه ی که له لای خه لک په سه ندبوون له یه ک به شدا و ههر له و مانگه دا بلاوی بکه نه وه.

سه باره ت به هه ردوو جۆره که، نووسه ران بۆندیان له گه ل ده زگا کانی راگه یاندن و بلاوکردنه وه دا مۆر کرد که بۆ پرکردنه وه ی چه ند لا په ره یه کی دیاریکراو، چه ند با به تیکی دیاریکراو پیشکه ش بکه ن، ئەم ئاراسته یه ش نووسه رانی بۆ درێژادری هاندا. له فه ره نسا

که هه قه ده ستی نووسه رانیان به دیر ده دا، نووسه ران هیچ بیانوویه کیان بۆ خۆیان نه ده هیشته وه که ئەوه ندی توانیان هه بیته (دیری) زیاتر نه نوسن. ئەوانه کرتیکار گه لیتیک بوون و ده بوایه بژنوی ژنیان دابین بکه ن. پیتوسته ئەوه ش بلیتین که ته نانه ت له م روه شه وه کرتیکیان به ئەنجام نه گه یاند. جارتیکیان له کاتیکدا که (به لزاک) چوو بووه ئیبتالیا و که وتبووه ژیر کاریگه ری هونه ره شپوه کارییه که ی ئەوی (کی هه به که نه که ویتته ژیر کاریگه ری ئەو هونه ره ی ئەوی) ده ستی له نووسینی رۆمانه که ی هه لگرت تا با به تیک له رۆمانه که بیدا بگونجینیت، ئەم با به ته نویشه ش جگه له وتاریک ده رباره ی ئەو ویتانه هیچی دی نه بوو. به گویره ی دان پسانانی خۆدی نووسه رانی ئەو چیرۆکه نه ی که پاشماوه یان هه یه، ده زانین که جاری و هه به ته نانه ت باشترینه کانیشیان، واته: دیکنز و تیکری و ترولوپ، وایان ده دیت که ناچار بوون به پیشکه ش کردنی ههر به شتیکی چیرۆکه کیان له میژوویه کی دیاریکراوا، ئەمه ش به رپر سیاره تیکی بیزار که ره. که واته جیی سه رسوپمان نیبه که رۆمانه کانی خۆیان به شروشا ل ده تاخنی و دیسانه وه سه بر نیبه که چیرۆکه کانیان پر ده کرد له به سه ره ات و رووداوی نا به جی و دوور له ناوهرۆک.

جارتیکیان ده زگا کانی بلاوکردنه وه به دیکنزیان گوت که یه کیتیک له چیرۆکه مانگانه که ی له دوو (فۆرم) واته شازده لا په ره که متره و که واته کورته. ههر بۆ به ش دیکنز ناچار بوو دانیشی و ئەوه ندی که پیتی ده کرتیک چیرۆکه که ی لیتیک بکیشیتته وه ئەو له و جۆره نووسینانه دا کارامه بوو، به لام روون و ئاشکرایه که ئەگه ره ئەوه ی دیکنز له چیرۆکه که ی زیاد ی کرد ئەگه ره به پیتوستی زانیبایه بۆ چیرۆکه که ی ههر له سه ره تادا ده ینووسی. به لام هیچ هۆیه ک نیبه که خوتنه ر له به رامبه ر که موکوپیه کانی رۆماندا خۆ راگر و پشو درێژ بیته. جا ئەو که موکوپیه یان به پیه وه ست بن به پیکهاته ی رۆمانه که یان لاوازی و بی توانایی نووسه ر یان نه گونجانی بیته له گه ل باو (مۆده) ی رۆژدا یان په یوه ندی به شپۆزی بلاوکردنه وه یه وه هه بیته. مرۆقتیکی ژیر قه ت رۆمان بۆ جیبه جی کردنی ئەرکی سه رشانی ناخوتینته وه، به لکو به مه به ستی خۆ خافلانن ده یخوتینته وه خوتنه ر گه رکیه تی خۆی فه رامۆش بکات، به وه رازیبه که چه زی بۆ پالنه وانه کانی رۆمان بیزویت و ده یه ویت بزانیته داخۆ ئەوان له هه لومه رجیکی تایبه تیدا چی ده که ن و چیان به سه ر دیت. خوتنه ر له نازارو

مهینه تیبه کانیان نارحهت و له خویشیه کانیسیان خویشحال ده بیت و خوئی ده خاته جیتی ئەوان و تا رادهیک وهکو ئەوان ژیان به سەر ده بات. ئەو بۆچوونانەیی که پالەوانەکان سەبارەت به ژیان هەیانە و شیوازی وەرگرتیان له مەسەله فکریه گەورەکان، جا چ به قسه دەر بپر دیت یان له گۆرە پانی کردەوه دا بیت، له خوینەر دا، کاردانەوهی سەرسورمان، دلخۆشی، توورەیی و بیزاری دروست دهکات. بهلام خوینەر به هۆی غەریزه وه دەزانیت که حەزەکانی وی له کویتدان و وهکو گیانله بهر تیک که به دوا ی بۆنی نیچیره که ی دهکەویت، خوینەریش به هەمان شیوه به دوا ی بۆنی حەزەکانیدا دهگەریت. بهلام جاری وا هەیه به هۆی ئەو که متهرخه مبهی که نوسەر له کاره که یدا کردوویه تی، خوینەر شوینی بۆ نه که ی لی بزر ده بیت و ئەو کاته به که به مەلاو لادا دهگەر ی بۆ ئەوهی دووباره بۆنه که بدۆزیتته وه. واته. هیندییک له به شه کانی کتیبه که ده پهرین ی و بی ئەوهی بیان خوینیتته وه به سەریاندا باز ده دات.

هه موو که سیک به شیک له بابەته کانی ده پهرین ی. بهلام ئەم په راندنه به بی ئەوهی زیان به خوینەر بگه یه نیت، کاریکی ئاسان نییه. هه تا ئەو جیهی که من بزنام، ئەو کاره لیها تووییه کی سروشتی گه ره که یان ده بی له ریگی ئەزمونه وه به دهستی هینا بیت.

(دوکتۆر جۆنسۆن) (۱) بی باکانه به شیک له بابەته کانی هه موو کتیبیک ی ده پهراندن و به سەریدا باز ده دا. (بازۆل) (۲) پیمان ده لیت: که دوکتۆر جۆنسۆن به ئاسانی دهیتوانی دهستنیسانی به شه بی بایه خه کانی هه موو کتیبیک بکات به بی ئەوهی زهحمهت به خوئی بدات و له ده سپیکه وه هه تا کو تایی بیخوینیتته وه. بهلام بیگومان مە بهستی بازۆل لهو کتیبانه یه که زانیاری ده دهنه خوینەر. ئەگەر خویندنه وهی رۆمانیک بیزار کهر بیت، وا باشته که قهت نه خویند ریتته وه. بهلام به داخه وه، له بهر ئەو که موکورییه به ره تیبانه ی که له پیکهاته ی رۆماندان یان به هۆی که متهرخه می نوسەر له کاره که یدا، یان شیوازی بلاو کردنه وهی رۆمانه که، ژماره ی ئەو رۆمانانه یه که جار که مه که مروف بتوانیت به شوق و زهوقه وه سەر له بهر بیان خوینیتته وه و به دوا یاندا بچیت. وازهینان و په راندنی به شیک له کتیب، رهنه که خوویه کی خراب بیت. بهلام شتیکه و به سەر خوینەر دا سه پینراوه. خوینەر هه ر که دهستی به باز دان کرد به سەر هیندییک له به شه کانی رۆمان ئیدی ناتوان ریت راگیر

بکرت و هه ریبه ش رهنه که زۆر بابەت له دهست بدات که سوودی پچ ده گه یه نن. واپیده چی که له رۆژگاری رابردو دا، خوینەر ان له ئیستا پشوو درتتر بووین. جار ان هۆکاره کانی خو خافلان دن و سهیران کهم بوو، هه ر بۆبه ش کاتیکی زیاتریان به دهسته وه بوو بۆ خویندنه وهی رۆمانه درتته کان. ئەمه له کاتیکدا یه که ئیستا ئەو رۆمانانه (به لای ئیمه وه) نائاسایی دینه بهر چاو. رهنه که جار ان خه لک له و باز دانه و به شه نابه جیبانه نارحهت نه بووین که ده بوونه هۆی بهرانی به سهراته که، بهلام هیندییک له و رۆمانانه ی که به دهستی ئەو که موکوریانه وه ده نالین، له نیو لیستی گه وره ترین ئەو به ره مانه دان که تا کو ئیستا نووسراون. له م رووه وه جیهی داخه که خوینەرانی ئەو جو ره رۆمانانه له بهر هۆی ناوبراو، رۆژه رۆژ ژماره یان له که می ده دات. بۆ هاندانی خوینەرانی شه به م بهستی خویندنه وه یان که ئەم کۆمه له کتیبه دهستنیشان کراوه. له م ده رۆمانه دا، هه ولدراوه جگه له و شتانه ی که چیرۆکی سهره کی نوسەر به یان ده کات و بیرو بۆچوونی په یوه نندار و گرتدراوه به چیرۆکه که وه ئاشکرا ده کات و ئەو پالەوانانه ی که نوسەر خو لقا ندوونی به باشی نیشان دراون، دهنه هه موو به شه کانی تری کتیبه که به پهریند ریت و لاد ریت. هیندییک لیکۆله ره وهی ئەده بی و کۆمه لیک مامۆستای زانکۆ و ره خه گران هاوار ده کهن: که برینه وهی دهست و قاچی شاکاریک به راستی کاریکی نار هوا و بیزار که ره و ده بی هه موو شاکاریک نوسەر چۆنی نووسیوه ئاواش بخویند ریتته وه. بهلام ئایا به راستی خوینەر ان ئەم کاره ده کهن؟ من پیشنیار ده که م که خوینەر ان به سەر ئەو شتانه دا باز بدن که بایه خی خویندنه وه یان نییه و له وانه شه هیندیکیان هونه ری په راندن له هیندییک له و به شانیه هه ر کتیبیکیان له بهر ژه وه ندی خو یان، له خو یاندا په روه رده کرد بیت. بهلام زۆریه ی خه لکی، ئەم هونه ر یان تیدا نییه. هه ر له بهر ئەمه شه که به دل تیا بییه وه وا باشته که ئەو که سه ی توانا و سه لیه ی دهستنیشان کردنی تیدا یه، ئەو کاره یان له جیاتی بکات و ئەگەر له عۆده ی ئەو کاره هات، ده توانیت رۆمانیک بداته دهست خوینەر که وشه به وشه ی ئەو کتیبه به تام و چێژه وه بخوینیتته وه. (کۆلیریچ) (۳) سه بارهت به دۆن کیشۆت گوتی: (ئەو کتیبه پیوسته جاریک سەرله بهر بخویند ریتته وه و پاشان چاویکی سه ریپی پیدابخشین ریتته وه). زۆر پیده چیت که م بهستی کۆلیریچ ئەوه بیت که هیندییک

به‌شی رۆمانی دۆن کیشۆت ئه‌وه‌نده خۆینه‌ر ماندوو ده‌کات و ته‌نانه‌ت پرۆپوچیشه، که هه‌ر هه‌ستتان به‌م مه‌سه‌له‌یه کرد، خۆینه‌وه‌ی دووباره‌ی کات به‌ فیرۆ دانه. (دۆن کیشۆت) کتیبیکی زۆر مه‌زن و گرنکه و ئه‌و که‌سه‌ی که کاری لیکۆلینه‌وه‌یه له‌سه‌ر ئه‌ده‌بیات، بێ چه‌ندوچوون ده‌بێ، جارێک سه‌رله‌به‌ر بیه‌خۆینیه‌وه (من بۆ خۆم سه‌ جارێک له‌ ده‌سه‌پکه‌وه تا کۆتایی خۆینه‌وه‌مه‌ته‌وه)، سه‌ره‌رای ئه‌وه‌ش، ناتوانم له‌وه زیاتر که پێم وایه‌ت خۆینه‌ری ئاسایی، ئه‌و خۆینه‌ره‌ی که رۆمان به‌ مه‌به‌ستی چیژلیتیه‌رگرتن و خۆخافلانن ده‌خۆینیه‌وه، ئه‌گه‌ر به‌شه‌ بێزارکه‌ره‌کانی بیه‌رپێتی و هه‌ر نه‌یان خۆینیه‌وه، شتیکی له‌ کیس ده‌چیت. بێشک خۆینه‌ری (دۆن کیشۆت) له‌و به‌شانه‌یدا که په‌یوه‌ستن به‌و شه‌والیه‌ نه‌جیبه‌ و خزمه‌تکاره‌ تووند و تیژه‌که‌ی، که ئه‌وه‌نده دلخۆشکه‌ر و دلفرینه، چیژتیکی زۆر وه‌رده‌گریه‌ت. رۆمانیکی دیکه‌ش هه‌یه که بێگومان زۆر گرنکه، به‌لام ئه‌گه‌ر بمانه‌ویت به‌ به‌ره‌میکی مه‌زنی له‌ قه‌لم بده‌ین، ده‌بێ که‌می‌ک هه‌له‌سته‌ بکه‌ین. ئه‌و رۆمانه‌ش (کلاریسیا) ی سامۆیل ریچارلسۆنه. کلاریسیا له‌ رووی درێژه‌یه‌وه، بێجگه‌ له‌ خۆینه‌رانی سه‌ر سه‌خت و کۆلنه‌ده‌ر، هه‌موو خۆینه‌ریکی تری رۆمان ماندوو ده‌کات. ئه‌گه‌ر به‌رگیکی کورته‌کراوه‌ی ئه‌و کتیبه‌م وه‌چه‌نگ نه‌که‌وتبایه، قه‌ت نه‌مه‌ده‌توانی خۆم بۆ خۆینه‌وه‌ی قایل بکه‌م. کورته‌کردنه‌وه‌ی کلاریسیا ئه‌وه‌نده لیهاتتوانه‌ ئه‌نجام درابوو که هه‌ستم نه‌ده‌کرد که لیبی فریدراوه، کورته‌کردنه‌وه‌ی کتیبیک، به‌ هه‌یج جوژیک شیای سهرزهنشت کردن نییه، پێم وایه‌ که هه‌یج شانۆیه‌ک به‌ی ئه‌وه‌ی که له‌ کاتی پرۆقه‌کردنیدا چه‌ند به‌شیکی لێ فریدراویت، هینراویتته سه‌ر ته‌خته‌ی شانۆ و ئه‌م کورته‌کردنه‌وه‌یه‌ش له‌ به‌رژه‌وه‌ندی نمایشه‌که‌دا‌بووه.

من هه‌یج هۆیه‌کم پێشک نایه‌ت که بۆ ده‌بێ سه‌باره‌ت به‌ رۆمانیش ئه‌و کاره‌ نه‌کریت. ئاگادارین که زۆریه‌ی ده‌زگا بلاوکه‌ره‌وه‌کان کۆمه‌له‌ سه‌رنووسه‌ریکیان هه‌یه که کاریان ته‌نیا ئه‌مه‌یه و له‌ زۆر بابه‌تدا، ئه‌و کتیبانه‌ی که ئه‌م سه‌رنووسه‌رانه‌ کورتیان کردنه‌ته‌وه، سه‌دقات له‌ نووسه‌خه‌ی سه‌ره‌کی باشتریوه، ئه‌گه‌ر خۆینه‌ران ره‌غه‌بته‌یان بکه‌ویتته سه‌ر ئه‌م جوژه‌ رۆمانه‌ درێژانه‌ی که به‌و شیویه‌ بلاوده‌کرینه‌وه، هه‌ولێ ده‌زگا‌کانی بلاوکرده‌وه و سه‌رنووسه‌ری کتیبخانه‌کان گرنگییه‌کی زۆر په‌یدا ده‌کات. چونکه ئه‌گه‌ر ئه‌وان له

پیکهاته‌ی ئه‌و رۆمانانه‌دا، که ده‌توانریت (به‌را‌ده‌یه‌کی زۆر به‌ داری هه‌لۆ و رزیو) ناو بیریته‌ ئه‌و به‌شانه‌یان نه‌ بریایه، ئه‌و چه‌ز و ره‌غه‌به‌ته‌ له‌ خۆینه‌راندا دروست نه‌ده‌بوو. خۆینه‌ران له‌ کاتی خۆینه‌وه‌ی به‌رگه‌ کورته‌کراوه‌که‌ی رۆمانه‌ درێژه‌کاندا، هه‌یج شتیکی به‌ نرخیان له‌ کیس ناچیت و له‌به‌ر ئه‌وه‌ی که له‌و کتیبانه‌دا جگه‌ له‌ به‌شه‌ گرنکه‌کان شتیکی تر نه‌ماوه‌ته‌وه، به‌ ته‌واوی له‌ چیژتیکی گه‌وره‌ی فیکری و مه‌عنه‌وی به‌هره‌مه‌ند ده‌بن.

په‌راویز:

- ۱- Sumvel Johnson - ناسراو به‌ دوکتۆر جۆنسۆن نووسه‌ر و ره‌خنه‌گر و فه‌ره‌ه‌نگ نووسی به‌ریتانی (۱۷۰۹-۱۷۸۴)
- ۲- James Boswell - مافی‌ه‌روه‌ر و نووسه‌ری ئیسکۆتله‌ندی و نووسه‌ری ژیا‌نامه‌ی سامۆیل جۆنسۆن (۱۷۴۰-۱۷۹۵).
- ۳- Samuel Taylor Coleridge - شاعیر و ره‌خنه‌گری به‌ریتانی (۱۷۷۲-۱۸۴۳)

لیون تۆلستۆی و جەنگ و ئاشتی

من لەو پڕوایەدام کە بەلزاک، گەورەترین رۆماننوسە کە تاكو ئیستا جیهان لە ئامیزی گرتوو، بەلام پێم وایە رۆمانی (جەنگ و ئاشتی) تۆلستۆی، گەورەترین رۆمانی دنیا. رۆمانیک کەوا بە بەرفراوانی سەبارەت بە رۆژگارێکی وا پڕ مەترسی میترووی بدویت و ئەو هەموو پالەوانانە هەبن پێشتر نەنووسرابو و اشى بۆ دەچم کە هەرگیز دووبارە نابێتەوه. راستیان گوتوو کە دەلێن (جەنگ و ئاشتی) حەماسە بەکە بۆ خۆی).

ئەوێ راستی بیت من هیچ بەرھەمیکی تری خەیاڵی و اشک نایەم کە بەو جۆرە بتوانرێت وەسفی بکریت. ستراخۆف (strakhov) کە یەکیک لە ھاوئەلانی تۆلستۆی و رەخنەگریکی بە توانابوو، رای خۆی سەبارەت بە جەنگ و ئاشتی لە چەند رستە بەکە گەرم و گوردا دەریپو، ئەو دەلی: (جەنگ و ئاشتی) دیمەنیکی کامە لە ژیانی مرقشایەتی، دیمەنیکی پراویری روسیای ئەو سەردەمە، دیمەنیکی پڕ بە پێستە لە هەموو ئەو شتانەى کە تیاياندا، خەلک بەختە وەری و شکۆ، خەم و زەلیلی خۆبانی تیدا دەدۆزنەوه.

ئەمە بە (جەنگ و ئاشتی). کاتیکی تۆلستۆی دەستیکرد بە نووسینی رۆمانی جەنگ و ئاشتی تەمەنی سی و شەش سال بوو، ئەمەش تەمەنیکی کە تیبیدا، توانای ئەفراندنی نووسەریکی تا رادە بەکە زۆر لە قوناعی کاملبووندا بە ئەو دەمەى کە لە نووسینی بۆوه، شەش سالی بەسەردا تیبەریبوو. ئەو رۆژگاری کە تۆلستۆی بۆ رۆمانەکەى ھەلیبژارد، سەردەمی شەرەکانی ناپلیۆنە و خالی لوتکەى چیرۆکەکە، ھیرشی ناپلیۆنە بۆ سەر روسیا و سووتاندنی شاری مۆسکۆ و تەفرۆتوناوونی سوپاکەى ناپلیۆنە. کاتیکی تۆلستۆی

دەستی بە نووسینی رۆمانەکەى کرد، و بەنیاز بوو چیرۆکیکی دەربارەى بنەمالەى پیاوێ گەورەکانی روسیا بنوسیت و بریار وا بوو کە رووداوێ میتروویبەکان تەنیا وەکو زەمینەى رۆمانەکەى بەکاربیریت. و بریاربوو پالەوانەکانی چیرۆکەکەى تووشی رووداو بەسەرھاتی وابن کە لە رووی رۆحییەوه کاریگەر بەکە قوڵیان لەسەر بەجێ بەھێلێت، بەلام لە کۆتاییدا و دواى ئازار و مەینەت بەکە زۆر، پاک و بێ خەوش ببنەوه و لە ژیانیکی ئارام و بەختەو بە ھەمەند بن. بەلام تەنیا لە کاتی درێژەدان بە نووسینی رۆمانەکەى بوو کە تۆلستۆی دەربارەى ئەو مەلانییە گەورە بەکە لە نیوان ھێزە بە شەرھاتووێکاندا لە ئارادابوو، پتر لە جارێ جەختی کردەوه و لە خۆتندنەوه و لیکۆلینەوهکەى وی، فەلسفە بەکە میترووی سەری ھەلدا، پاشان من بە کورتی ئاماژەى بۆ دەکەم. دەلێن رۆمانی جەنگ و ئاشتی نزیکی پینج سەد پالەوانی ھەیه و کەسایەتی تاک تاکى ئەو پالەوانانە، لەو کتیبەدا دیاریکراوە و زۆر بە روونی بە خۆتەر ناسیندراون. ئەو کارە خۆی لە خۆیدا کاریکی مەزنە. ھەر وەکو بۆ زۆری رۆمانەکان و باوە کە سەرنجی خۆتەر تەنیا بۆ دوو یان سێ کەسە و تەنانت بۆ دەستە بەکیش نییە، بەلام ئەو سەرنجی خۆتەر بە لای چوار بنەمالەى ئەشراف، رێستۆف (Restovs) و بۆلکۆنسکی (Bolkonskis) و کوراگین (Kuragins) و بیزوخۆف (Bezukhovs) رادەکیشیت. یەکیک لەو گرفتانەى کە دەبێ رۆمان نووس دەست و پەنجەى لەگەلدا نەرم بکات ئەو بەکە: وەختیکی ناوەرۆکی رۆمان پێوستی بەوه ھەیه کە نووسەر کۆمەلێکی تری تیدا بگۆنجنیت و دەربارەیان بدویت، دەبێ ئەم سەرنج گۆرینە و ھەلگەراندنەوهى بابەتەکە ھێندە پاسا و ھەلگربیت و شیای قبوولکردن بیت کە خۆتەر بە ئاسانی قەناعەتی پێبکات. ئەو دەمە بەکە خۆتەر دەبیت ئەوێ مەبەستییەتی دەربارەى تاقمیک لە پالەوانانی رۆمانەکە بیزانیت، پێیان گوتوو و حەز دەکات بزانیت ئەوانەى ماوێ بەکە لێیان دا براوە و ئاگای لێیان نەماوە لەو ماوێدا چێیان کردوو و چێیان بەسەرھاتوو. بە گشتی تۆلستۆی ئەو کارەى بە کارامەیی و لێھا توویەکی و ئەنجام داوە کە پێتان وایە شوین پیتی زنجیرە چیرۆکیکی ھەلگەرن. ئەویش وەکو ھەموو چیرۆکنووسیک، پالەوانەکانی لەسەر ئەو کەسانە کۆپی کردوو کە دەیناسین یان بە ھۆی کەسانی ترەوه

ناسیبوونی. ئەلبەتە بەلام تەنیا وەکو نمونە و (مۆدیل) سوودی لێوەرگرتن و کاتیک بەهیزی (خەیاڵی) و بەرجەستەکردنی خۆی کاری لەسەرکردن، بوونە کۆمەڵە بوونە وەرێک کە تەنیا دروستکراوی هیزی داھینانی خۆی بوون. دەلێن تۆلستۆی (کۆنت رێستۆف)ی دەستبلاوی لەسەر باپیری و (نیکۆلای رێستۆف)ی لەسەر باوکی و (پرنسیس ماری) نەشمیل و دلرپیتی لەسەر دایکی کۆبی کردبوو....

سەبارەت بە دوو پیاووی کە دەتوانین بڵێین پالەوانی راستەقینە (جەنگ و ناشتی)ن واتە (پییەر بیزوخۆف) و (پرنس ئاندری)، زۆر بە لەو بروایەدان کە تۆلستۆی لە کەسایەتی خۆبەو و بۆی روانیون. لەوانەشە ئەو قسە یە راستبێت، چونکە تۆلستۆی لە کەسایەتی (دوو فاقە) و (دابەشکراوی) خۆی ئاگادار بوو، بە خولقاندنی ئەو دوو کەسە لێک جیاوازی لە رووی (یەک مۆدیل)ی خۆی، تاییەتمەندییە روۆی و فیکری و ئەخلاقییەکانی خۆی روون بکاتەو و بیان ناسینیت. لەم روووە پییەر و پرنس ئاندری وەکو یەکن، واتە وەکو خودی تۆلستۆی دەچن، هەردووکیان بە دوای ئاسوودەیی روۆی و فیکریدا دەگەڕین، هەردووکیان هەڵدەدەن تا وەلامێک بۆ نەهێنێەکانی مردن بدۆزنەو و بەلام هیچیان بەو وەلامە ناگەن. لە لایەکی تریشەو زۆر کەم وێک دەچن. پرنس ئاندری مرۆڤێکی جەر بەزە و دلرپیتە و بە بنەچەو پایە کۆمەڵایەتی خۆبەو دەنازیت، شەریفە. بەلام لوت بەرز و شیوە دیکتاتور و ئاوارام و بێ مەنتیقە. بەلام لەگەڵ ئەو هەموو کەموکۆریە ئەخلاقیانەشیدا، بوونە وەرێکی زۆر هەست بزوینە. پییەر مرۆڤێکی تەواو پیچەوانە یە .

ئەو بەسۆز و رووخۆش و دلواو خۆ بە کەمزان و نەجیب و فیدارکارە. بەلام هێندە کەسایەتی لاوازی و بێ ئیرادەییە و زوو لە خستەدەبریت و فریو دەخوات، کە لە خۆتانەو لێی بێ تاقت دەبن. ئەو حەز و زوقەکی کە بۆ چاکە و چاکەکاری هەیهتی، خۆنەر دەخاتە ژێر گاریگەراییەو. بەلام ئایا پییوست بوو وا بە گەمژەیی دروست بکرت؟. هەر وەها کاتیک کە هەول دەدات وەلامێک بۆ ئەو مەتەڵە بدۆزیتەو کە ئازاری دەدا، دەبیتە فارماسۆن. پییوستە ئەو هەش بگوترت: کە لێرەدا تۆلستۆی چەند بەشیکی زۆر زۆر ماندووە و بێزارکەری نووسیوو.

ئەو دوو پیاو، هەردووکیان شەیدای (ناتاشا)ی کچە گچکە کۆنت رۆستۆف. تۆلستۆی ناتاشای بە شوخ و شەنگترین کیژۆلە خولقاندوو کە لە چیرۆکە خەیاڵیەکاندا هاتوو. هیچ کاریک لەو ئەستەمتر نییە کە کیژۆلە یەک نیشان بدریت کە دلرپین بیت هەمان کاتیشدا سەرنج راکیش. ئەو کچە جحیلانە کە لە بەسەر هاتە خەیاڵیەکاندا باسیانکراوە، بە زۆری بێ شەوقن وەکو (ئیمیلیا-Amelia) لە رۆمانی فانیتی فايردا یان خۆدەرخەر و خۆسەپین وەکو (فانی-Fanny) لە رۆمانی پارکی مەنسفیلتدا یان زبیرەکیان کەمە وەکو (کۆنستانتینا دورهام-Constantia Durham) یان ساویلکە و گەمژەن وەکو (دۆرا-Dora) لە رۆمانی دیتیکید کۆبەر فیلدا. عیشوگەری و رابواردنی ئەو کچانە ئەوەندە گێژ و وێژانە یە و بۆ خوشیان هێندە بەرین، کە دوورە لە بۆچوون. ئەو مەسەلە یە کە بۆچی خولقاندنی کچی جحیل بۆ رۆمانووس کاریکی ئەستەم، شیاوی پەیی بردنە، هۆبە کەشی بۆ ئەو دەگەریتەو کە لەو تەمەنە کەمەدا کەسایەتی کچ نەگە یو تە قۆناغی کالمبسون و جیگەر نەبوو، وێنە کیشیش هەر وەکو رۆمانووس تەنیا هەر دەتوانیت وینە روخساریکی سەرنج راکیش بکیشیت کە هەراز و نیشیوی ژیان، فیکر و عەشق، دەرد و رەنج، تاییەتمەندیان دا بێتە وینە کە. باشترین کار کە وینە کیش دەتوانیت بیکات لە کیشانی وینە کچیکدا، ئەو یە کە جوانی و سەرنج راکیشی (لاوتیتی) وی نیشان بدات. ناتاشا، کچیکی زۆر ئاساییە، شیرین و هەستیار و لەبەر دلانە و خاوەنی رای خۆبەتی و رەوشت مندالانە و خاوەنی ئارمانجی ژنانە و تەبیات تووند و بە سۆز و ئالۆز و سەرسەخت و میزاج دەمدەمی و لە هەموو روویە کەو دەلگیرە. تۆلستۆی زۆری ئافرەت خولقاندون و ئەو ئافرەتە بە جۆریکی سەرسورھینەر لەگەڵ ژباندا گونجاون، بەلام قەت ئافرەتێکی تری نەخولقاندوو کە بە قەد ناتاشا سەرنجی خۆنەر راکیشیت.

لە کتیبیتیکی دوورودرێژی وەکو (جەنگ و ناشتی)دا خۆ لەو بە دوور ناگیریت کە نووسەر لەبەر ئەو هەموو ماوە درێژی کە بە نووسینی رۆمانە کە یەو یەتی، شەوق و زوقی کە لێنی تیدا دروست نەبیت و لێی دوور نەکە ویتەو. پیشتەر گوتم کە بەسەر هاتی پییەر لە فەراماسۆنری مرۆڤ ماندوو دەکات و وای بۆ دەچم کە تۆلستۆی لە کۆتاییەکانی رۆمانە کەیدا، تا رادە یە ک مەیلی بە لای پالەوانەکانی رۆمانە کەیدا کەم بۆتەو ئەو

(تۆلستۆی) فەلسەفە یەکی مېژوویي ھیناوتە وجود که رەنگە بتوانی بەم شیبوہیە دەربەردیت: بە پیچەوانە ی رای زۆرینە ی که پیتیان وابوو: پیاوہ گەورەکان نەبوون کہ ئاراستە ی مېژوویان گۆری، بە لکو ئەو ھیتە شاراوہیە بوو کہ فوی دەزاری گەلان کرد و ئەو کەسانە ی بە بێ ناگیی بەرەو سەرکەوتن یان دۆران برد. ئەسکەندەر و سیزار و ناپلیۆن، بیجگە لە داوڵ و روالە تییکی مېژوو ھیچی دی نەبوون. ئەم پیاوانە ھیتیک بەرەو پیشی دەرتانندن کہ نەیان دەتوانی لە بەرامبەردا بەرگری بکەن و داگیرکیننەوہ. ناپلیۆن بە ھۆی ستراتیژیەتی سەربازی و سوپا گەورە کە ی خۆبەوہ سەرکەوتنی و دەست نەدەھینا، چونکە فەرمانەکانی جیبەجی نەدەکران جا چ لەبەر ئەوہی رەوشی گۆرپانەکانی شەر گۆرابوو یان لە کاتی خۆیدا دەر نەدەچوون.

ھۆی سەرکەوتنەکانی وی ئەوہبوو کہ دوژمن بە سەختی دەکەوتە بیری ئەوہوہ کہ شەری دۆراندوہ و ھەر بۆبەش مەیدانی شەری چۆل دەکرد. بە لای تۆلستۆیەوہ، پالەوانی چیرۆکی ھیتش بۆ سەر روسیا، کۆتۆزۆفی (Kutuzov) فەرماندە ی گشتی سوپای روسیا بوو. چونکە ئەو ھیچ شتیکی نەکرد، خۆی لە شەر بە دوور گرت و تەنیا چاوەریتی ئەوہی کرد تا سوپاکانی فەرەنسا خۆ بەخۆ یەکتەری لە ناو ببەن. رەنگە تۆلستۆی لەم بۆچوونە شیدا کۆمەلێک تیۆری لەگەڵ زنجیرە ھەلە یە کدا تیکەل کردییت. ھەر وہ کو لە کتیبە کەیدا بە ناوی (ھونەر چیبە) دا وایە. بەلام من ئەو زانست و زانیار بەم نییە کہ سەبارەت بەو مەسەلە یە رادەربیرم. پیم وایە بە مەبەستی بەیان کردنی ئەو بێردۆزە یەبوو کہ تۆلستۆی ئەو ھەموو بەشانە ی بۆ باسکردنی پاشەکشە کردنی ھیتەکانی ناپلیۆن لە روسیا تەرخان کردبوو. ئەم بەشە ی (جەنگ و ئاشتیی) رەنگە مېژوو یەکی چاکبیت، بەلام چیرۆکیکی باش نییە. بەلام ئەگەر لەم بەشە ی رۆمانە گەورە و سەرسوڕ ھیتنەرە کەیدا ھیتزی تۆلستۆی لە کورتی دا بێت، لە بری ئەوہ لە کۆتایی رۆمانە کەیدا کەلینی ئەو کەموکۆرییە ی بە باشی پڕ کردۆتەوہ. ئەو کارە ی تۆلستۆی داھینانیتکی بەرز و درەوشاوە یە. رۆماننووسەکانی پیش وی، خوویان وابوو کہ لە دوا ی ئەوہی چیرۆکە کەیان کۆتایی پیدەھات، بە خۆتەربان دەگوت کہ پالەوانەکانیان چیان بەسەر ھاتوہ. خۆتەربان لەوہ ئاگادار دەبۆوہ کہ پالەوانی ژن و پالەوانی پیاو، بە خۆشی ژانیان بەسەر بردوہ و ئەوہندە مندالیان بوو، لە کاتی کدا کہ پالەوانی شەرەنگیزی رۆمان، ئەگەر بەر لە کۆتایی

ھاتنی چیرۆک کارە کە ی بۆ جیبەجی نەکرایە، تووشی ھەژاری و چارە رەشی دەبوو، ژنیکی بەدخوی دەھینا و لەو رینگە یەوہ دەگە یشتە ئەوہی کہ شیاوہ یەتی.

ئەو کارەش بە ھۆی گرتدانیوہ لە یەک دوو لاپەرەدا ئەنجام دەدرا و خۆتەربان وای بە خەیاڵدا دەھات کہ تۆزە خوار دنیکی (بەرماوہ) ی وەپیش کراوہ. بەلام ئەوہ کاری تۆلستۆی بوو کہ بەشی کۆتایی رۆمانە کە ی خۆی کردۆتە پارچە یەکی زۆر گرنگ. ھەوت سال تیبەر یوہ، تۆلستۆی دەمانباتە مائی نیکۆلای ریتستۆفی کۆری کۆنت پییر، نیکۆلای ژنیکی دەوڵە مەندی ھیتاوە. پییر و ناتاشا بە سەردانیکی درێژ چوونە تە لای نیکۆلای و ژنە کە ی، ناتاشا مێردی کردوہ و ئەویش بۆتە خاوەن مندال. بەلام ئەو ئومیدە گەورانە و شەوق و زەوقە ی کہ نیکۆلای و پییر و ناتاشا جارێ بۆ ژبان ھەیانبوو، رووہ و نەمان چووبوو و گۆرابوون بە ئاسوودە یی بێ جۆلە و تیکەل بە قەناعە تییکی بیزار کەر. ئەوان یەکتەریان خۆش دەویت، بەلام مخابن چەند بێ گیان و لیکە وتوون! لە دوا ی ئەو مەترسیانە ی کہ رووی تیکردوون و ئەو رەنج و ئارازە ی کہ چەشتوویانە، لە ناوەر استەکانی ژیان بە ئاسوودە یی بەسەر دەبەن. ناتاشا کہ ئەوہندە شیرین و ھەلسوکە وتی دوور لە چاوەروانی و دلغرتین بوو، ئیستا بۆتە ژنی مال و لەسەر شتیکی کہم دەقیژین و ھەراو ھۆریا دەنیتەوہ. نیکۆلای ریتستۆف کہ سەردمیک ئەوہندە دلیر و گورج و گۆل و بویر بوو، ئیستا بۆتە ئاگایەکی کەللە رەقی گوندنیشین. پییە ریش لە جارێ قەلەوترە، ئەو ھیتشتاش رووخۆش و قسە شیرینە، بەلام لە جارێ ئاقلتر نییە.

بەشی کۆتایی و دلگیری رۆمانە کە، زۆر خەماویە. پیم وانییە تۆلستۆی بەشی کۆتایی رۆمانە کە ی خۆی بە ھۆی ناکامی و چارە رەشییەوہ بەو جۆرە نووسیبیت، بە لکو لەبەر ئەوہی کہ ئەو دەیزانی ژبانی ھەموو کەس بەو جۆرە کۆتایی پیدیت و ئەویش دەبووایە راستی بلتیت. تۆلستۆی لەو چینیە کۆمە لگا بوو کہ نووسەری بەرجەستە یان تیدا ھەلناکەویت، ئەو کۆری کۆنت نیکۆلای تۆلستۆی و شازادە خانم ماریا فیلکۆنسکی بوو، دایکی خاوەنی سامانی مالە باوانی بوو. تۆلستۆی کہ بە پینجەمین و دوا یین مندالی خێزان دەژمێردرا، لە مائی ئەژدای دایکی لە یاسنایا پولیانا ھاتە دنیاوہ و لە سەردەمی مندالییدا دایک و باوکی مردن. ئەو لە سەر تادا لە رینگە ی مامۆستایانی تاییەتی لە مالەوہ فیتری خۆیندن بوو و پاشان لە زانکۆی غازان و دواتر لە زانکۆی سان پترسبۆرگ

دریځه به خویندن دا. ئەو قوتابیه کی زیرهک نه بوو و له هیچ یهک له زانکۆبانه نه بووه خاوهن پروانامه (شه هاده). پتوهندی و هاتووچۆی ئەشرفیانهی تۆلستۆی ریی بۆ خوشکرد تا بێته نێو کۆمه‌لگاوه و سه‌ره‌تا له غازان و پاشان له سان پترسبۆرگ و مۆسکۆ چوووه کۆری سه‌ماکردن و شه‌ونیشینی و داوه‌ته ئەشرفیبه‌کان.

له‌و کاته‌دا، تۆلستۆی بېوه‌هه‌رق خۆر و قومارکه‌ریکی بێ وینه و بێ ده‌ره‌ست. جاریکیان بۆ دانوه‌ی ئەو قه‌ره‌زی که له قۆماردا دۆراندبووی، ناچاربوو خانووی یاسنایا پولیانان بفرۆشیت که به‌شیتکی ئەویشی تیدابوو. ئەو پیاویک بوو که غه‌ریزه‌ی ره‌گه‌زی (جنسی) به‌هێزی هه‌بوو، به‌گۆیهری نووسراوه‌کانی ده‌فته‌ری بېره‌وه‌ریه‌ رۆژانه‌کانی، شه‌ویک له‌ دوا‌ی رابواردن له‌گه‌ڵ په‌رو ئافه‌ته‌ سه‌وزانییه‌کاندا، تووشی نازاری و یژدان هات. ئەلبه‌ته‌ ئەگه‌ر به‌ پیتی ئەو رۆمانانه‌ حوکم بده‌ین که نووسه‌ره‌ رووسه‌کان نووسیویان، ئەو جۆره‌ رابوردنانه‌ تا ئەندازه‌یه‌ک به‌ خوشگۆزه‌رانییه‌کی ساده‌ و ناسایی رووسی له‌ قه‌له‌م ده‌دری، یان ده‌درا. به‌لام له‌گه‌ڵ ئەو نازاره‌ و یژدانییه‌شدا، هه‌ر کاتیک هه‌لی بۆ پره‌خسایه‌، له‌ دووباره‌ کردنه‌وه‌ی ئەو کاره‌دا خۆی به‌ دوور نه‌ده‌گرت. له‌گه‌ڵ ئەوه‌شدا که ده‌یتوانی ته‌واوی رۆژی به‌بێ هه‌ست کردن به‌ ماندوو‌بوون به‌ پێیان پروات و پیاسه‌بکات و ده‌ دوازه‌ سه‌عات له‌ زینی ئەسپه‌که‌ی دانه‌به‌زیت، جه‌سته‌یه‌کی بچووک و سه‌روسیمایه‌کی ناشیرینی هه‌بوو.

تۆلستۆی ده‌نووسیت و ده‌لی: (زۆر چاک ده‌مزانێ قۆز نیم، ئەو ساتانه‌ ده‌هاتن که بێ ئومیدی چۆکی پێدا‌ده‌دام. پێم وابوو که هیچ که‌س له‌ دنیا‌دا نییه‌ که لوتیکی وا پان و لێوی هێنده‌ ئەستور و چاوی چکۆله‌ و خۆله‌میشی هه‌بیت و هیچ جۆره‌ به‌خته‌وه‌رییه‌ک رووی تیبکات. داوام له‌ خوا ده‌کرد تا به‌ موعجیزه‌ جوانم بکات و رازیبووم که ئەوه‌ی ئەو وه‌خته‌ هه‌مبوو و ئەوه‌ی که له‌ داها‌تووشدا ده‌مبیت بیه‌خشم، به‌مه‌رجیک رووخسار جوان و قۆز بيم.) تۆلستۆی نه‌یده‌زانی که ئەو ده‌موچاوه‌ ناقۆلایه‌ی، ئەو هێزه‌ رۆحی و مه‌عنه‌ویه‌ی وی نیشان ده‌دات که به‌ جۆریکی سه‌رسوپه‌ینه‌ر سه‌رنج راکیشبوو.

نه‌ده‌یتوانی نیگای ئەو چاوانه‌ی خۆی بیه‌نیت که هێزی کیشکردنی ده‌دایه‌ سه‌روسه‌کوته‌ی.

له‌و سه‌رده‌مه‌دا تۆلستۆی بۆشناغ بوو (ئەویش وه‌کو ستاندالی بێچاره‌، به‌و هیوايه‌بوو

که به‌ جلوه‌ری جوان و پۆشته‌یی ناشیرینی ده‌موچاوی خۆی داپۆشیت) و به‌ شێوه‌یه‌کی قه‌یه‌ون شانازی به‌ پله‌ کۆمه‌لایه‌تیه‌که‌ی خۆیه‌وه‌ ده‌کرد. قوتابیه‌کی هاوپۆلی له‌ زانکۆی غازان ده‌رباره‌ی تۆلستۆی ئاوا‌ی نووسی: (من هه‌ر له‌ سه‌ره‌تاوه‌ له‌ کۆنت دوور که‌وتمه‌وه‌ که به‌و سه‌روسه‌کوته‌ و هه‌لسوکه‌وته‌ سارده‌ی و قه‌زه‌ بریقاوه‌کانیه‌وه‌ و به‌ نیگای لێده‌ری چاوه‌ نیوه‌کراوه‌کانی، مرۆقی له‌ خۆی بێزار ده‌کرد. قه‌ت کۆره‌ جحیلێکی له‌و جۆره‌م نه‌دیوو که وبقار و خۆ به‌زل زانیی هێنده‌ به‌ لامه‌وه‌ پوچ و بێ بایه‌خ بیت..... ئەو سه‌لامه‌کانی منی زۆر به‌ که‌می و ساردو سړی وه‌لام ده‌دایه‌وه‌، پێده‌چوو تێم گه‌یه‌نیت که من و ئەو به‌ هیچ جۆریک هاوکوفی به‌کدی نین.....)

کاتیک چوووه‌ ریزی سوپاوه‌، به‌ رواله‌ت له‌ ئەفسه‌ره‌ هاو‌پێکانی لالوت بوو. بۆ خۆی ده‌نووسی و ده‌لیت: (له‌م کۆمه‌لگایه‌دا سه‌ره‌تا زۆر شت ناره‌حه‌تی کردم، به‌لام له‌گه‌ڵیان راهاتووم، بێته‌وه‌ی خۆم له‌م جنتله‌مانه‌ هه‌لخشیتم، راده‌یه‌کی مام ناوه‌ندی چاکم بۆ کاره‌کان داناوه‌ که نه‌ لوت به‌رزی و خۆ به‌زل زانیی تیدایه‌ و نه‌ هۆگری و ناشنایی.) ئەو ده‌مه‌ی که تۆلستۆی له‌ قه‌وقازبوو و پاشانیس که له‌ سباستوپولی به‌سه‌ر ده‌برد، چهند چیرۆکیک و هه‌روه‌ها به‌سه‌ره‌اتی مندالی و جحیلێکی خۆی که ره‌نگیکی ئەفسانه‌یی پێدا‌بوون و نووسی و له‌ یه‌کیک له‌ گۆشاره‌کاندا چاپ و بلا‌وکرانه‌وه‌ و به‌ جۆریکی وا سه‌رنجی خۆینه‌رانی راکیشا که وه‌ختیک له‌ شه‌ر گه‌رايه‌وه‌ و چوووه‌ سان پترسبۆرگ، زۆر به‌ گه‌رمی پێشوازی لیکرا. به‌لام که‌یفی به‌و خه‌لکه‌ نه‌هات که له‌وێ به‌رچاوی که‌وتن. ئەوانیش هه‌زیان له‌ چاره‌ی نه‌کرد، وێرای ئەوه‌ی که زۆر له‌ دل‌سۆزی خۆی دل‌نیا‌بوو به‌لام قه‌ت نه‌یده‌توانی سه‌باره‌ت به‌ دل‌سۆزی خه‌لکانیتر قه‌ناعه‌ت به‌ خۆی بیه‌نیت و بێ سێ و دوو به‌ره‌و روو ئەوه‌ی پێده‌گوتن. له‌ به‌رامبه‌ر ئەو بېروباوه‌رانه‌ی که خه‌لک قبوولیان کردبوون و پێیان وابوو نه‌گۆره‌، خۆی بۆ نه‌ده‌گیرا. تۆلستۆی کارایه‌کی زۆر توپه‌ و ده‌نگدۆر ناخۆشبوو و تاییه‌تمه‌ندی ئەخلاقێ زۆر دژبه‌یه‌کی تیدابوون و لوت به‌رزانه‌ هه‌ستی خه‌لکی پشتگۆی ده‌خست. تورگنیف و تووبه‌تی: هه‌رگیز تووشی شتیک نه‌بووم که به‌ قه‌د نیگای خۆتیه‌له‌قورتی تۆلستۆی نازار ده‌ربیت. ئەو نیگایه‌ی که هاو‌پێ بوو له‌گه‌ڵ چهند وشه‌ی به‌ مانا و مرۆقی زۆر توپه‌ ده‌کرد. ئەو له‌و سه‌رده‌مه‌دا زۆر به‌ سه‌ختی

ره‌خه‌ی قبول ده‌کرد جاریکیان به ریکه‌وت نامه‌به‌کی خوینده‌وه که تییدا که‌میک نامه‌ی به و کرابو، به‌کسر کابرای بۆ مه‌بدان داری بانگ کرد و هاوریکانی زۆر به زحمه‌ت توانییان له شه‌ریکی گالته‌جاری پاشگه‌زی بکه‌نه‌وه. له و سه‌رده‌مه‌دا شه‌پۆلی نازادیخوازی سه‌رانسه‌ری روسیای داگیرکردبو، مه‌سه‌له‌ی نازاد کردنی (جووتیاران) بابه‌تی گهرم و گوری رۆژبوو. تۆلستۆیش دوای ئه‌وه‌ی که چهند مانگیک له پایته‌خت خه‌ریکی رابوردن و خوشگه‌زانی بو، گه‌رایه‌وه بۆ یاسنایا پولیانان تا پرۆژه‌یه‌ک بخاته به‌رده‌م جووتیاره‌کانی و به‌گویره‌ی ئه‌وه نازادیان بکات. به‌لام جووتیاره‌کان گومانیان بۆ دروستبوو و ایان به‌خه‌یالدا هات که ئه‌و ماسته‌ بی موو نییه و هه‌ر بۆه‌ش پرۆژه‌که‌یان ره‌تکرده‌وه.

تۆلستۆی قوتابخانه‌یه‌کی بۆ منداله‌کانیان دروستکرد. شیتوازه‌کانی په‌روه‌ده‌یی وی شۆرشگیرانه‌بوو. قوتابه‌کان بۆیان هه‌بوو نه‌چنه ده‌وام و ته‌نانه‌ت له نیو پۆلیشدا گوئ له‌وانه‌کانی نه‌گرن. له و قوتابخانه‌یه‌دا به‌هیچ جوړیک یاساو ریسا نه‌بوو و هیچ قوتابه‌یه‌ک سزا نه‌ده‌دا، تۆلستۆی بۆ خۆی وانیه‌ ده‌گوته‌وه و ته‌واوی رۆژی خه‌ریکی منداله‌کان ده‌بوو، که ده‌بوو پاش نوێ به‌شداری له یاریه‌کانیان ده‌کرد و هه‌تا نیوه شه‌وی چیرۆکی بۆ ده‌گیڕانه‌وه و گۆزانی له ته‌کدا ده‌گوتن. له و سه‌رو به‌نده‌دا په‌یوه‌ندی له‌گه‌ڵ ژنی مسکینیکه‌ی خۆیدا په‌یدا کردو له ئه‌نجامدا کوړیک له دایک بو، ئه‌و کوړه بیژوه که ناوی تیموتی (Timothy) بو، له سالانی دواتردا بوو به‌گالیسکه‌چی یه‌کیک له کوړه جحیله‌کانی تۆلستۆی. بیوگرافی نووسان سه‌ریان له‌وه سورماوه که باوکیشی به‌و جوړه کوړیکه‌ی ناشه‌ری هه‌بوو که ئه‌ویش وه‌کو گالیسکه‌چی له لای یه‌کیک له ئه‌ندامانی ماله‌ی کاری ده‌کرد. به‌لای منه‌وه ئه‌و مه‌سه‌له‌یه‌ جوړیک به‌دره‌وشتییه. من پیتم وایه که تۆلستۆی به‌و وێژدانه نازارده‌ری و به‌و شه‌وق و زه‌وقه‌ی که سه‌باره‌ت به‌ نازادکردنی جووتیاران و رزگارکردنیان له‌وه نه‌هامه‌تیه هه‌یبوو و ده‌یویست فیره‌ خویندیان بکات و په‌روه‌رده‌یان بکات تا پاک و به‌په‌وشت و به‌پێژ بن، لانی که‌م ده‌بووایه چاره‌سه‌ریکی کوړه‌که‌ی بکات. تورگینیش که‌چیکه‌ی ناشه‌ری هه‌بوو به‌لام ئه‌و سه‌ره‌رشته‌ی ده‌کرد و ناگای لیبوو، مامۆستای تابه‌تی بۆ هینابووه ماله‌ی و زۆر به‌تنگ ژبان و به‌خته‌وه‌ریه‌وه

بوو. ئایا تۆلستۆی کاتیک ده‌بیدیت جووتیاریک که کوړی ئاسایی ئه‌وه و بۆته گالیسکه‌چی کوړه شه‌رعیه‌که‌ی، وێژدانی نازاری نه‌ده‌دا؟. یه‌کیک له تابه‌ته‌ندییه ئه‌خلاقیه سه‌رسوپه‌ینه‌ره‌کانی تۆلستۆی ئه‌وه‌بوو که ده‌یتوانی به‌و په‌ری شه‌وق و زه‌وقه‌وه ده‌ست به‌ کاریکی نوێ بکات، به‌لام دره‌نگ یان زوو، به‌بی جیاوازی کاره‌کان لێیان وه‌رس ده‌بوو. ئه‌و پشت ئه‌ستووری و به‌رده‌وامی نه‌بوو هه‌ر بۆه‌ش له دوای دوو سال که ئه‌و قوتابخانه‌یه‌ی به‌رپه‌برد و بینی ئه‌نجامی هه‌وله‌کانی دلخۆشکه‌ر نییه و بیئومیدکه‌ره، قوتابخانه‌که‌ی داخست. تۆلستۆی بی تا‌قه‌ت و له‌ خۆی بیزاربوو و میزاجیشی باش نه‌بوو. دواتر نووسی: که ئه‌گه‌ر له‌م کاته‌دا، گوړه‌پانیکی تری ژبان که تاکو ئیستا تا‌قی نه‌کردۆته‌وه، مژده‌ی به‌خته‌وه‌ری پینه‌دایه، به‌یه‌که‌جاره‌کی هیوا پراو بووبوو. ئه‌و گوړه‌پانه‌ش (ژنه‌یتان) بوو. تۆلستۆی بریاریدا ئه‌مه‌شیان تا‌قیبکاته‌وه. ته‌مه‌نی سی و چوار سال بوو که له‌گه‌ڵ که‌چیکه‌ی ته‌مه‌ن هه‌ژده‌ سالیدا به‌ ناوی سونیا (Sonya) زه‌ماوه‌ندی کرد. باوکی سونیا ناوی دوکتۆر بیرس (Behrs) بوو و له‌ مۆسکو خه‌ریکی کاری پزیشکی بوو. دوکتۆر بیرس له‌و جوړه‌که‌سانه‌ بوو که به‌گویره‌ی باو (مۆده‌ی رۆژ ده‌جولایه‌وه. ئه‌و یه‌کیک بوو له‌ دۆسته‌که‌ونه‌کانی بنه‌ماله‌ی تۆلستۆی و دوو که‌چی هه‌بوون و سونیا که‌چی که‌که‌ی بوو. تۆلستۆی و سونیا له یاسنایا پولیانان نیشه‌جیبوون. له یازده سالی ده‌ستپیکدا، کۆنتیس هه‌شت مندالی بوون و له یازده سالی دواتریشدا بووه دایکی پینج مندالی تر، تۆلستۆی زۆر که‌یفی به‌و ولا‌خه به‌رزه‌ ده‌هات و سوارچاکی باش بوو و سه‌زیشی له‌ راوکردن بوو. زه‌وی وزاره‌که‌ی ریک خسته‌وه و له‌ که‌ناری رۆژه‌لانی رووباری قۆلگا مولکیکه‌ی دیکه‌ی کړی، به‌ جوړیکه‌ی وا وه‌ختیک مرد، نزیکه‌ی شه‌ست و چوار هه‌زار دۆفی هه‌بوو. ژبانی وی به‌ شیه‌ی ئاسایی و هۆگرانه ده‌ستپیککرد. له روسیا ده‌یان ئه‌شرف و نه‌جیب زاده هه‌بوون که له ته‌مه‌نی جحیلیدا قوماریان کردبوو، عه‌ره‌قیان خواردبووه، له‌گه‌ڵ نافرته‌تاندا رایان بواردبوو، پاشان ژنیان هینابوو و کۆشیک مندالیان بیوو. له‌سه‌ر مولک و ماله‌ی خۆیان دانیشتبوون و چاودیری سامانه‌که‌یان ده‌کرد، ئه‌سپ سواری و راویان ده‌کرد، له نیو ئه‌و کۆمه‌له‌یه‌شدا ئه‌و که‌سانه‌ی که وه‌کو تۆلستۆی بیروباوه‌ری نازادیخوازیان هه‌بوو و له نه‌خوینده‌واری و مه‌ینه‌تی مسکین و جووتیاره‌کان

تازاریان دهچەشت و ههولیان ددها تا گوزهرانیان باش بکهن، ژماره‌یان کهم نه‌بوو، ته‌نیا خالیکی جی‌اوازی نیوان تۆلستۆی و ئەو‌که‌سانه ئەوه‌بوو که ئەو له‌و سه‌رده‌مه‌دا گه‌وره‌ترین دوو رۆمانی جیهان واته (جهنگ و ناشتی) و (ئاناکارینا) ی نووسی.

ئەمەش چۆن روویدا، یه‌کیکه له‌ نه‌ینیه‌کان و ئەو رازەش، ناشکرا کردن و روونکردنه‌وه‌ی به‌و ئەندازیه‌ ئەسته‌مه‌ که کور و میراتگری یه‌کیکه له‌ ئاغا گه‌وره و بی‌زه‌وق و فره‌ه‌نگه‌کانی سوسیکس (Sussex) (١)، (غه‌زله‌ی بای رۆژئاوا) بچریت. ئەو دهمه‌ی که سۆنیا گەنج بوو، دلگەش ده‌هاته به‌رچاو. بالا نه‌شمیل و چاوجوان، لووتیکی تا ئەنداره‌یه‌ک گۆشتن و قژی ره‌ش و بریقاوه بوون، گهرم گور، دهم به‌ پیکه‌نین و گورج و گۆل بوو، له‌ کاتی قسه‌ کردندا دهنگی خوشبوو. له‌ میژبوو تۆلستۆی بیره‌وه‌رییه‌کانی رۆژانه‌ی خۆی له‌ ده‌فته‌ریکدا دهنوسییه‌وه. له‌و ده‌فته‌ره‌دا، سه‌ره‌رای ئەوه‌ی که ئومید و فیکر و بانگه‌شه‌کانی خۆی له‌و ده‌فته‌ره‌دا دهنوسییه‌وه، سه‌رکۆنه‌کانی خوشی تیدا یاداشت ده‌کرد، هه‌روه‌ها جووله‌ جنسیه‌کان و ئەو کارانه‌ی که له‌ کردنیان خۆی به‌ تاوانبار ده‌زانی تۆمار ده‌کرد. ئەو کاته‌ی که تۆلستۆی و سونیا بی‌بونه‌ ده‌زگیران، چونکه تۆلستۆی هه‌زی ده‌کرد هیچ شتی که له‌ هاوسه‌ری داها‌تووی نه‌شاریته‌وه، ده‌فته‌ره‌که‌ی دایه‌ سونیا تا بی‌خوینیته‌وه. سونیا له‌ خویندنه‌وه‌یدا دوو‌چاری داچله‌کینی رۆچی بوو، به‌لام دوا‌ی ئەوه‌ی که شه‌ویکی به‌ فرمیسک رشتن رۆژ کرده‌وه، ده‌فته‌ره‌که‌ی دایه‌وه تۆلستۆی و له‌و کارانه‌ی به‌خشی. به‌لام رووداوه‌کانی له‌ بیر نه‌چوونه‌وه. ئەو ژن و میرده زۆر هه‌ستیار بوون و وه‌کو ده‌لین:

تایبه‌تمه‌ندی رۆچی و فیکری و ئەخلاقیان زۆر هه‌بوو. مانای گشتی ئەو قسه‌یه‌ ئەوه‌یه که مرۆفی له‌و جوژه، کۆمه‌لیک خه‌سله‌تی دیار و زۆر دزیو و ناسازگاری تیدا‌یه. کۆنتیس که‌رویتشکی به‌ گا ده‌گرت و موی له‌ نیو ماست ده‌رده‌کیشا، پیتی خوشبوو هه‌موو شتی که بۆ خۆی بیت و هه‌سوود بوو. تۆلستۆی توندوتیژو ئالۆزبوو، پیتی له‌سه‌ر ئەوه‌ داده‌گرت که ده‌بێ سۆنیا بۆ خۆی شیر بداته منداله‌کان و سه‌ره‌رشتیان بکات سۆنیاش هه‌روای پێ خوشبوو. به‌لام دوا‌ی ئەوه‌ی مندالیکیان بوو و سۆنیا مه‌مکی تازاری هه‌بوو منداله‌که‌ی دایه‌ ده‌ستی دایه‌ن و تۆلستۆی بێ هۆلیی توره‌بوو. ئەو ژن و میرده ناوه‌ ناوه

دەمه‌قالیان ده‌بوو به‌لام زوو کۆتاییان به‌ کیشه‌که ده‌هینا. یه‌کتریان زۆر خوشده‌ویست و به‌ گشتی ژبانی هاویه‌شیان به‌خته‌ره‌وانه‌ بوو. تۆلستۆی زۆری کار ده‌کرد و به‌رده‌وام شتی دهنووسی. خویندنه‌وه‌ی ده‌ست و خه‌ته‌که‌ی تارا‌ده‌یه‌ک ئەسته‌م بوو، به‌لام چونکه هه‌ر به‌شیکی نووسییه‌کانی ته‌واو ده‌بوو کۆنتیس ده‌بخویندنه‌وه و پاکنووسی ده‌کرد، له‌ خویندنه‌وه‌ی خه‌ته‌که‌ی به‌ باشی راهاتبوو ته‌نانه‌ت ده‌یتوانی ئەو بابه‌تانه‌ی که به‌ په‌له‌ نووسیویه‌تی و کهم و کوری رسته‌کان ده‌ستنیشان بکات. ده‌لین کاتی خۆی سونیا هه‌وت جارن (جهنگ و ناشتی) پاکنووس کردوه. پرۆفیسۆر سیمۆنز به‌م شیوه‌ باسی ئەو بیست و چوار سه‌عاته‌ ده‌کات که تۆلستۆی به‌سه‌ری ده‌برد: (بۆ قاوه‌لتیکردن هه‌موو ئەندامانی خیزان له‌سه‌ر میزی نانخواردن کۆده‌بوونه‌وه و نوکته و قسه‌ی نه‌سته‌قی سه‌رۆکی خیزان، ئەندامانی به‌ شادی ده‌خست و کۆره‌که‌ی گهرم ده‌کرد. سه‌ره‌نجام به‌ گۆتنی ئەم قسه‌یه (ئیسنا کاتی ئیشکردنه) هه‌لده‌ستاو په‌رداخیک چای به‌ ره‌نگی به‌ ده‌سته‌وه ده‌گرت و ده‌چوه‌ ژووری کارکردنه‌که‌ی و له‌به‌ر چاوان ون ده‌بوو و کهس نه‌ده‌ویرا به‌ لا‌یدا بچیت. دهمه‌و عه‌سر که له‌ ژووره‌که‌ی ده‌هاته‌ ده‌ری، کاتی وه‌رزکردن بوو. به‌ زۆری یان به‌ سواری یان به‌ پێیان ریی ده‌کرد.

کاتریمیر پینجی دوا‌ی نیه‌رۆ بۆ نان خواردن ده‌هاته‌وه و زۆر به‌ ئیشتیاوه نانی ده‌خوارد و پاش ئەوه‌ی تیری ده‌خوارد و ده‌ستی‌هه‌لده‌گرت، موو به‌ موو و رووداوو به‌سه‌ر هاتانه‌ی ده‌گه‌یرانه‌وه که له‌ ریگادا تووشی بیوون و ئاماده‌بووانی به‌ که‌یف ده‌هینا. پاشان ده‌چوه‌ ژووره‌که‌ی خۆی و خه‌ریکی خویندنه‌وه‌ ده‌بوو، سه‌عات هه‌شت بۆ چا خواردنه‌وه ده‌هاته‌وه دیوه‌خان و تیکه‌ل به‌ ئەندامانی خیزان و ئەو که‌سانه‌ ده‌بوو که هاتبوونه‌ سه‌ردانی له‌وی به‌ زۆری مۆسیقا لیده‌درا یان یه‌کیکه به‌ دهنگی به‌رز کتیبی ده‌خویندنه‌وه یان یاره‌کییان بۆ منداله‌کان ریک ده‌خست) (٢). ژبانیکی پرکار و به‌ که‌لک و قنیات هه‌نه‌ر بوو، هیچ هۆیه‌ک نه‌بوو که سالانیکی دوورو درێژ هه‌ر ئاوا به‌ خوشی و شادی به‌رده‌وام بییت. چونکه سونیا به‌رده‌وام مندالی ده‌بوو و خه‌ریکی سه‌ره‌رشتیان و مالداری ده‌بوو، یارمه‌تی میرده‌که‌ی ددها له‌ کاره‌کانیدا، تۆلستۆی ئەسپ سواری و راوی ده‌کرد و سه‌ری له‌ زوی و زاره‌که‌ی ددها و کتیبی دهنوسین. ئەو به‌ره‌ به‌ره‌ ته‌مه‌نی هه‌لده‌کشا و خۆی له

په نجا سالی نریک ده کرده وه. ئەو قوناغه بۆ پیاوان قوناغیکی مه ترسیداره، لاویتی به سه ره چوو و کاتییک ئاور دهده نه وه دوای خوڤان، هه ز ده که نه له خوڤان بپرسن داخو ژیانیان به ره کوئ چوو و چ شتیکی وه به ره هیناوه. کاتییکیش چاو ده پرنه داهاتوو یان و سبیه ری پیری له بهردهم خوڤان ههست پیده که نه، بهرچاویان به لیلی و ناومیدی ده بینن. جوړه ترسیک هه بو که بهردهوام له ژیانیدا بالی به سه ره تۆلستۆیدا ده کیشا و سه رو دلئ ده گرت ئەویش: ترسان بو له مردن. مردن رو له هه موو که سیک ده کات، زۆریه ی پیاوان هه ره هینده ههست به مردن ده که نه خو شیه کی سهخت ده گرن یان له دۆخیکی مه ترسیدار دان، بهلام ئەم مه سه له به سه بارهت به تۆلستۆی جیاواز بوو. ترسان له مردن بۆ تۆلستۆی بسوو نارهحه تی و په ریشانییه کی شاراه ی بهردهوام. له کتیبه که ی خویدا به ناوی (دان پیدانانه کان) ئاوا باسی دۆخی فیکری و رۆخی خوئی دهکا و روونی دهکاته وه: (پینج سال له مه وه بهر، ورده ورده تووشی شتیکی زۆر سهیر بووم. له سه ره تادا ته نیا ئەو کاتانه تووشی ئەو حاله ته ده بووم که دوو چاری سه رسامی و گیتی و وهستانی ژیان ده بووم، وه کو ئەوه ی که نه زانم چۆن بژیم و یان چیه که م. پاشان ههستم ده کرد که له کیس چووم و غه مگین و دلشکاو ده بووم. بهلام ئەو حاله ته نه ده ماو ده گه رامه وه بۆ دۆخی جارن. دواتر ئەو ساته سه رسامی و گیتیانه پترو پتر ده بوون و هه میسه هه روا بووم. ئەو ساتانه هه میسه هاوړی بوون له گه ل ئەم په رسیارانه دا: «ژیان بۆ چیه؟ له کوئ کۆتایی پیدیت؟» وام ههست ده کرد که ئیتر ئەوه ی له سه ری وه ستاوم شکاوه و بن پیم هلۆل بووه و هیچی لینه ماوه. ئەوه ی له سه ری ده ژیا م ئیدی نه ما بوو و هیچ شتیکم بۆ نه ما بووه تا له سه ری ژیان بیه سه ره، ژیانم ده وه ستا، ده متوانی هه ناسه هه لکیشم، بخۆم، بخۆمه وه و بنوم، نه مه ده توانی ئەمانه نه که م، بهلام هیچ ناسه واریکی ژیان نه بوو. چونکه ئەو تکا و ئاواتانه ی که به مه نتیقیان بزنام و بیانیه نیمه دی، بوونیان نه ما بوو، ته وای ئەوانهش له کاتیکیدا به سه رم دهه اتن که ئەوه ی پتی بگوتی به خته وه ری کامل چوار دهوریان دا بووم. هیشتا ته مه نم نه گه ببوو په نجا سالی ژنیکی چاکم هه بوو که خو شم ده ویست و خو شی ده ویستم. مندالی چاک و مولک و مالیکی زۆرم هه بوو که به بی ئەوه ی هه ولیکی ئەو تو بدهم باشتر و به رفراوانتر ده بوو... خه لک تاریقیان ده کردم و بی ئەوه ی زۆر خو م فریو

بدهم، ده مزانی کا براه کی به ناویانگم... خاوه نی هیزی فیکری و جهسته یی بووم، هیزیکی وا که له پیاوانی هاوشیوه ی خو مدا که متر بینومه: «له رووی کاری جهسته ییه وه بۆ (دروینه) شانم له شانی سه ریاله کان ده دا و له رووی فیکری شه وه ده متوانی هه شت نو ده سه عات بی پشوودان کار بکه م، بی ئەوه ی ئەو هه ول و تیکۆشانه م کاریگه ری خراپم له سه ر بکات.» دۆخی رۆخی و فیکری به وه جوړه خوئی نیشان ده دام: «ژیان من، گالته یه کی گه مژانه یه و ده ره نجامی رق و کینه ی که سیکه که له گه لیدا کردووم» (تۆلستۆی ئەو کاته ی هیشتا مندال بوو، وازی له برۆ بوون به خوا هینا بوو، بهلام ئەم بی پرواییه ی بسوو هۆی ناشادی و نارازی بوونی، چونکه هیچ تیۆریه کی نه بوو تا توانایی پی بیه خشیته مه ته لی ژیان هه لبینیت. له خوئی ده پرسی: (بۆچی ده ژیم و ده بی چۆن بژیم؟) بهلام وه لامیکی نه ده دۆزیه وه. ئیستا دوو باره برۆی به بوونی خوا له لا دروست بیۆه، بهلام به زنجیره یه ک به لگه وه ئەو به لگانهش بۆ پیاویکی وا که تا ئەو راده یه سروشتیکی ههستیاری هه بوو، زۆر سه ره سوپه ریه نه بوو. تۆلستۆی ده نووسی و ده لیت: (ئه گه ره هم، ده بی هۆیه کی هه بیته و هۆی هۆکاریک. ئەو هۆیه ی یه که میسه شتیکه که مرۆقه کان به خوا ی نیو ده بن.) ئەمهش یه کی که له کۆنترین به لگه کانی وجودی خوا. ئەو برۆی به خوا یه کی وانه بوو که تایبه تمه ندی و خه سلته تی مرۆقی تیدا بیت. هه روه ها له وه سه ره ده مه دا، باوه ری به ژیان پاش مردن نه بوو، گه رچی دواتر کاتییک بی ری له وه کرده وه که رۆح (نه فس) به شیکه له (زاتی له بن نه هاتوو) ناقلی بۆی نه ده چوو که رۆح به له ناو چوونی جهسته بفه وتی. ماوه یه ک خوئی به که نیسه ی نه سه ده دۆکسی رووسیاه گرت، بهلام له بهر ئەوه ی دیتی ژیان زانایانی که نیسه ی ناو براو له گه ل بیه مای مه زه به که یاندا یه ک ناگریته وه، توراو ئەوه ی که ئەوان داواین لیده کرت تا برۆی پی بهی نیته به مه حالی زانی، تۆلستۆی ته نیا به وه قایل بوو که ئەوه ی به واتای ساده و واقعی (راست و دروست) بیت قبوول بکات. به ره به ره خوئی له و برواداران نه نریک کرده وه که له نیو چینی ساده و هه ژار و نه خوینده واردا بوون. ئەوه نده ی دیقه تی له ژیان له ژیان له ژیان له ژیان ورد بووه و گه یشته ئەو قه ناعه ته که له گه ل ئەوه شدا نو قمی خورافیات و تاریکی بوون، بهلام باوه ریکی راسته قینه یان هه یه، ئەو برۆیه ی که بۆ ئەوان پیویسته. هه روه ها دیتی که

تهنیا ئەو باوەرپە ئەو بەخشینی و اتا و تێگەشتن لە ژیان، بەسەر بردنی ژیانان بۆ مومکین دەکات. سالانێکی دوور و درێژی خایاند تا تۆلستۆی سەبارەت بە تیۆرییەکانی خۆی بریاری کۆتایی دا. ئەو سالانەش بۆ وی پرپوون لە نازار و خەفەت و خوتیندەو و بیڕکردنەو. کورتکردنەو ئەو تیۆریانە، کە بە کورتی و دروستی بەیان بکەیت، کاریکی ئەستەمە و من تەنیا بە پارایی و دوودلیەو هەول دەدەم ئەو کارە بکەم.

تۆلستۆی ئەو دروشمە ئاینیانە رەتکردەو کە بە هیچ جوۆریک لە گەڵ بنەماکانی مەسیحدا یەکیان نەدەگرتهو و تەنیا بۆ چەواشەکردنی راستییەکان بەکار دەبران. هەرۆهە ئەو بیروباوەرپە ئەو کە بنەماکانی مەسیحیەت تیا یاندا رەنگ دەداتەو و دەبنە قسە ی پوچ و سووکایەتی کردن بە هزر و هۆشیاری مرۆڤ و چوو سەر ئەو باوەرپە کە دەبێ راستیەکان تەنیا لە و تەکانی مەسیحدا خۆیان بنویتن پروای بەو پەیدا کرد کە جەوهەری پەرۆدە و فێرکردنی مەسیح تەنیا لەم بەرنامە یەدا خۆی بەرجەستە دەکات: (لە بەرامبەر کەسێکی شەرانیگێزدا بەرەنگاری مە نوێنە). فتوای ئەو هەیدا کە ئەو یاسا ئاینییە ی دەلی: (بە هیچ جوۆریک سویند مەخۆ) هەر تەنیا سویندە ئاساییەکان ناگریتەو، بە لکو مەبەست هەموو جوۆرە سویندیکە جا چ سویندی شایەتی دان لە دادگا بیت یان ئەو سویندە بیت کە سەربازەکان لە کاتی چوونیان بۆ نیو ریزی سوپا دەبخۆن، لە کاتیکدا ئەو بەرنامە یە کە دەلیت: (نە یارانێ خۆت خۆشبویت و کاتی جنیبیان پیدای دوغای خیریان بۆ بکە) دەبوو لەمپەر لە بەردەم خەلک بۆ بەرگریکردن لە ولاتەکانیان لە کاتی شەردا، یان کاتیک هیرشیان دەکرایە سەر نەیدەهیشت بەرگری لە خۆیان بکەن، بەلام سەبارەت بە تۆلستۆی قبوڵکردنی ئەو بیروباوەرپە بە مانای کارپێکردنیان نەبوو. ئەگەر بگەشتایە ئەو دەرەنجامە ی کە کرۆک و جەوهەری سەرەکی مەسیحیەت بریتیە لە:

(خۆشەویستی، دان بەخۆداگرتن، بەبەرەکانی نەفس و وەلام دانەوێ خراپە بە چاکە یە) ئەو بە ئەرکی سەرشانی خۆی دەزانی کە دەست لە خۆشییەکانی دنیا هەلگریت و دەبێ زەحمەت بکیشیت، فیری دان بە خۆداگرتن ببیت و رەنج بدو بە بەزەبی و دلایبیت.

سونیا کە یەکیک بوو لە ئەندامانی پرواداری کەنیسە ی ئەرسەدۆکسی، سووربوو

لەسەر ئەو ی کە دەبێ مندالەکانیان پەرۆدە ی ئاینی وەرگرن و لە ژیانیدا بە گوێرە ی ئەو دۆخە ی کە ویستی پەرۆدگار بۆ دیاریکردبوو لە هەر رینگایە کەو بووایە ئەرکی خۆی ئەنجام دەدا. ئەو ژنیکی نەبوو کە تاییەتمەندی رۆحی و مەعنەوی زۆری هەبیت، لە راستیدا ئەو هەموو مندالبوونە و شیرپێدانیان و بەختیو کردن و سەرپەرشتی کردن و حاملاندنیان و بەرپەرستی خیزانێکی وا گەورە، ئیدی ئەو دەرەتە ی بۆ نەهیشتبۆو تا خەریکی بواری مەعنەوی و رۆحییەکان بیت. ئەو نە لە تیۆری هەلگەراوێ مێردە کە ی هیچ تێدەگە ی، نە لە گەڵ بۆچوونەکانیشیدا بوو. بەلام بە خۆراگری و دان بەخۆداگرتنێکی زۆر قبوڵیکرد. سەرەرای ئەو هەش کاتیک کە گۆرانی بیروباوەرپە مێردە کە ی بوو هۆی گۆرانی هەلسوکەوتی، لە دەرپرینی و بە روودادانیدا سێ و دووی نەکرد. لەو سەرەمەدا لەبەر ئەو ی تۆلستۆی پیتی وابوو کە دەبێ ئەرکەکانی خۆی بە دەستی خۆی ئەنجام بدات، بۆ خۆی سۆبە ی ژووڕە کە ی هەلدەکرد، ئاوی دەهینا و جەلەکانی ریکدەخست. هەرۆهە چونکە لەسەر ئەو باوەرپە بوو کە دەبێ نانی خۆی بە دەستی خۆی پەیدا بکات، پینەدۆزێکی هینا تا کاری پیتا و دورونی فیر بکات. تۆلستۆی لە یاسنایا پولیانا لە گەڵ جووتیارەکاندا کاری دەکرد، زوی دەکتیلا، بژاری دەکرد و بە عەرەبانە فیرپە دەدا و داری دەقەلاشت. بەلام کۆنتیسی بە توندی دژ بەو کارە ی بوو. چونکە پیتی وابوو کە تۆلستۆی لە بەیانییەو هەتا ئیواری خەریکی کاری جەستە یی بێ سوو، کە تەنانەت لە نیو گوندیشینەکانیشدا گەنجەکان دەیانکرد نەک کارایەکی بە تەمەنی وەکو تۆلستۆی سونیا بۆ تۆلستۆی نووسی: (ئەلبەتە بە دلنایییەو دەزانم کە دەلیی ژیان ی بەو جوۆرە لە گەڵ بیروباوەرپەکانی خۆتدا یەک دەگریتەو و چیرۆکی لێوڕدەگری، ئەمە مەسەلە یەکی ترە و من تەنیا دەتوانم پیت بلیم هەر شاد بی! بەلام ئەو ی کە من نارەحەت دەکات ئەو یە کە هیز و وزیەکی ئاوا لە کاری دارقەلاشتن و سەماوەر هەلکردن و پیتا و دووراندا لە بەین دەچیت. هەموو ئەو کارانە بۆ خۆ خافلانن و کات بەسەر بردن چاکن، بەلام نەک وەکو کارو پیشە یەکی تاییەتی.) قسە کە ی سونیا بەجێ بوو. چونکە ئەو ساویلکە یی تۆلستۆی بوو کە وای دەزانی هەر چۆنیک بیت کاری جەستە یی لە کاری فیکری شەریفانە ترە. تەنانەت ئەگەر پیشی وابووایە کە بەرھەمی رۆمان نووسین دەکەوێتە بەردەستی خەلکی بلح و بیتکارە و

دهیخویننه وه، مروف به سهختی دهتوانیت باوه بکات که نهیده توانی کاریکی ژیرانه تر له چه کمه دورین بدوژیتسه وه، ئه ویش ئه و چه کمه رهق و تهقانهی که کهس بۆی له پین نه ده کران. تۆلستۆی جلوه برگی لادییانهی له بهر کرد و بوو به کابرایه کی شپۆل و چلکن. ده لاین روژتیکیان دواى ئه وهی که به کۆلج (زبلی) فریدابوو پاشان بۆ نان خواردن هاته ژووری، بۆنگه نیکی هینده ناخۆشی لیتهات که ناچار بوون په نجه رهکان بکه نه وه. ئه و که زۆر ههزی له راباردن بوو و خوی پیوه گرتبوو، وازی لیتهینا و بۆ ئه وهی گیانداران به مه بهستی خواردنی گوشته که بیان نه کوژرین، دهستی کرد به گژوگیا خواردن.

سالانیتی دوورودریژ مهی خۆره وه بوو به لام ئیستا به یه کجاری وه لای نابوو. سه ره نجامیش به نرخی ههول و تهقه لایه کی زۆر و تال، وازی له جگه رهش هینا. ئیستا ئیتر به ره به ره منداله کانیان گه وه ببوون و کۆنتیس پیتی له سه ره ئه وه داده گرت زستانان مالیان بچیتنه مۆسکۆ تا منداله کانیان باشتتر په روه ده بکرین و (تانیا) ی کچه گه وه رهشیان پیتی بکه ویتنه نیو کۆمه لگا و له گه لیدا رابیت. تۆلستۆی له ژبانی شاری بیزاربوو، به لام له ژیرگوشاردا خۆی دایه دهست ئیرادهی ژنه کهی. کاتییک له مۆسکۆ ئه و جیاوازیه گه وه یه نیوان سامانی دهوله مه نه دهکان و ههژاری و برسیتی ره شو رووته کانی دیت، تۆقی، نووسی: (ههستم کرد و ههست ده کهم و ههتا ههتا یهش وا ههست ده کهم که تا ئه و وهختهی من تۆزه خواردنیتی زیادهم هه یه و هیندیک برسین، تا من دوو چاکه تم هه ن و یه کیکی دی دانه یه کی نیسه، له تاوانیکدا پشکدارم که به رده وام دووباره ده بیسته وه.) قسه ی ئه و که سانه شی به گویدا نه ده چوو که ده یانگوت دنیا هه روایه و دهوله مه ند و هه ژار هه ره هه بووه و هه ره ده شبیت. تۆلستۆی ئه و قسه یه ی پین راست نه بوو کاتیکیش که چوو هه ردانی ئه و میوانخانه یه ی که بی مال و حال و لیقه و ماوان روویان تیده کرد و تیددا ده حه وانه وه و ئه و دیمه نه سامناکانه ی دیت، شه رمی کرد بچیتنه وه مالی خۆیان و ئیواری دوو خزمه تکار به جلوه برگی تاییه تییسه وه خواردنی شاهانه ی له پین دانین.

هه ولیدا پاره بداته ئه و نه دارانه ی روویان لیده نا، به لام گه یشته ئه و قه ناعه ته ی که ئه و پاره ی سوالکه ره کان لیبی ده ردین، پتر له وه ی سوودیان پین بگه یه نیته زهره ی بۆیان هه یه .

گوتی: (پاره شتیکی خراپه و بۆیه ئه و که سه ی پاره ده به خشیت کاریکی به لاواوی ده کات.)

له م بیرکردنه وه یه وه تا ئه و باوه رهی که هه بوونی سامان پیچه وانه ی ئه خلاقه و کاریکی هه له یه مه و دایه کی کورت هه بوو. بۆ پیاویکی وه کو تۆلستۆی ههنگای دواتر روون و ناشکرا بوو. بریاریدا خۆی له چهنگ ئه وه ی هه به ته ی رزگار بکات به لام لیته دا رووبه رووی به رهنه گاربوونه وه ی توندی ژنه که ی بۆه که به هیچ جوړیک نه یده ویست خۆی به سوالی بخت و منداله کانی بی پاره بن. سونیا هه ره شه ی ئه وه ی کرد که ئه گه ره له و بریاره ی خۆی پاشگه ز نه بیسته وه ئه و داوا له دادگا ده کات تا فه رمانی ئه وه ده ربکات که تۆلستۆی توانای به رپوه بردنی ئه رکه کانی خۆی نه ماوه و شیوا ی به رپوه بردنی خیتانه که ی نیسه و له دوا ی بگه ره و به رده یه کی زۆر تۆلستۆی داوا ی له سونیا کرد که بۆ خۆی مافی ده ست به سه راگرتنی مولک و ماله که ی خۆی هه بیت، به لام سونیا ئه مه ی ره تکرده وه و قبوولی نه کرد. سه ره نجام تۆلستۆی ناچارکرا تا مولک و سامانه که ی له نیوژن و منداله کانیدا دابه ش بکات. له و سالانه دا که ئه و ناژاوه یه و دهم به ده مه یه دریتزه ی هه بوو، تۆلستۆی چه ندین جار مالی به جیتیتشت تا له گه ل جووتیار و گوندنیشینه کاندایان به سه رببات. به لام له به ره ئه وه ی ده یزانی چ ئه شکه نجه و نارازیکی تووشی ژنه که ی کرد وه، به ره له وه ی زۆر له م ریگایه دا به ره و پینش پروات ده گه رایه وه مالی. هه ره چه نده ئه و رازاوه یییه ی که چوار ده وری دابوو به سه ختی نارچه ته ی ده کرد، به لام سوودی لیته رده گرت. ده مه قالی ئه و ژن و میترده دریتزه ی کیشا، ئه و رای له گه ل ئه و حاملاندنه کۆنه نه بوو که منداله کانی پین په روه رده کرابوون و نه یده توانی ژنه که ی ببه خشیت چونکه لیته گه رابوو وه کو خۆی ده یویست مال و سامانه که ی دابه ش بکات. دوا ی ئه وه ی که بیروباوه ری هه لگه رایه وه تۆلستۆی سی سالی تریش ژیا و من لیته دا ئه و ده رفه تم نیسه که به وردی باسی ئه و ماوه دوورودریژه بکه م و ناچارم زۆر بابه تی به پیزیش به پینم. تۆلستۆی بوو به که سایه تیکی کۆمه لایه تی، ئه و نه ک ته نیا هه ره به نووسه ریکی گه وه ری رووسی ناوی ده رکرد، به لکو له سه رانه ری جیهاندا وه کو رۆمانووسیک و مامۆستایه ک و په ی ره وه که ریکی بنه ما ئه خلاقیه کان ناسرا و ناوبانگیکی گه وه ری وه ده ست هینا. ئه و خه لکه ی که ده یانویست

به گویره ی تیوره کانی وی بژیهن، تا قم و کۆمه لئی تایبه تیان پیکه تینا. به لّام ئەو که سانه کاتیک ههولئی ئەویاندا تا بنه مای (به رگری نه کردن) ی وی له گویره پانی کرداردا وه گهر بخهن، کارکه یان سه ری نه گرت و ئەو چیرۆک و به سه رهات و به لّاو چه ره سه ره ی که به سه ریان هات، پیکه نیناوییه و شیایوی په ند لیوه رگری تیشه. له به ره ئەوه ی تۆلستۆی سه روشتی وا هه لکه وتبوو که (به دگومان) بوو و له کاتی قسه کردن و بیروپا ئالوگزرکردندا قسه رهق و توند بوو به ئاشکراییی ده ری ده پری که ئە گهر خه لکانیکی تر له گه لّ راو تیوره یه کانی ویدا نه بن ده ره نجامی پالنه ری بی بایه خیانه. زۆر که می هاوړی هه بوو. به لّام به هۆی ناویانگه که ی که رۆژبه رۆژ له په ره سه نندا بوو، کۆمه لئیکی زۆر له قوتابییانی زانکۆ و گه شتیارانی که به مه به ستی زیاره تی شوینه پیروزه کان ده هاتنه رووسیا و مریده کانی، له هه ژار و ده وله مه نده وه بگره تا پیاوه گه وره کان و خه لکی ئاسایی ده هاتنه سه ردانی له یاسنایا پولیانا. هه ره وه کو پیشتر باسم کرد سونیا به رچاو ته نگ بوو و پیتی خو شبوو هه موو شتیک بو خۆی بیت. ئەو چه زی ده کرد میرده که ی ته نیا مولکی خۆی بیت و کاتیک که ده یدیت خه لکی بیگانه سنووری ماله که ی ده به زینن ده ره نجا و زۆر توپه ده بوو. دان به خۆداگرتنی سونیا کۆتایی پتهات و کاسه ی سه بری له سه ره به وه رژا و نووسی: (تۆلستۆی له کاتیکدا که بو خه لکی باس له هه سه ته جوان و ناسکه کانی ده کات و هه ستیاریه تی ده یگریت، به لّام وه کو جارن ژبان به سه ره ده بات. خواردنی خو ش و پایسکیل سواری و ئەسپ سواری و رابواردنی پیخوشه.) هه ره وه ها سه به رهت به مه سه له یه کی تر له ده فته ری بیره وه رییه کانی رۆژانه یدا نووسیویه تی و ده لئ: (ناتوانم سکالا نه که م، چونکه هه موو ئەو کارانه ی که له پینا و به خته وه ری خه لکدا ده یان کات، ژبان ئەوه نده تیکه لّ و ئالۆز ده کات که رۆژبه رۆژ ژبانم بو ئەسه متر ده کات. گیا خواردنی ئەو مانای ئەوه یه که رۆژی دوو جارن چیشت لیئین و ئەوه ش مه سه ره فی پتر تیده چیت و چیشت لیئهر و خزمه تکاره کان ده بی زیاتر کار بکه ن و ماندوو ده بن. ئەو نامۆژگاریانه ی که ده رباره ی چاکه و خو شه ویستی ده یانکات، ئەنجامه که ی بو ته ئەوه ی که له مالّ و منداله که ی خۆی لالوت بیت و گوپیان پی نه دا. هه موو پیسکه و ره ش و رووتیک وه خت و ناوه خت خۆی به مالیدا ده کات و ژبانمان لی تیک ده دات و سه رتیشه مان بو دروست ده کات)

یه کتیک له یه که مین ئەو که سانه ی که تیوره یه کانی تۆلستۆی قبوولکرد، گه نجیک بوو به ناوی چیرتکۆف (Chertkof). ئەو کارایه کی ده وله مه ند بوو و پیشتر له (پاسه وانانی ئیمپراتۆری) پله ی نه قیبی هه بوو. به لّام کاتیک پروای به بنه مای (به رگری نه کردن) په یدا کرد، وازی له کاره که ی خۆی هینا. ئەو پیاویکی شه ریف و ئایدیالیست (Idealiste) و شه یدای خواو ئایین بوو. توانایه کی که م وینه ی هه بوو له سه پاندنی ئیراده ی خۆی به سه ره خه لکدا و حوکم دان و فه رمانه واییدا. ئایلمیرمۆد (Aylmermaude) ده لئیت: هه ره که سییک پیوه ندی له گه لدا دروست بکرده یه، ده بوو به که ره سه ی ده ستی، ده بوایه شه ری له گه لدا بکات یان له به ره ده ستی هه لئیت. پیوه ندی له نیوان چیرتکۆف و تۆلستۆیدا دروست بوو، په یوه ندیییه ک که تا مردنی تۆلستۆی به رده وام بوو. چیرتکۆف تۆلستۆی خسته ژیر رکئی خۆیه وه و ئەوه ش ئەو شته بوو که کۆنتیسی شی و هار کرد. وپرای ئەوه ی که زۆریه ی هاوړیکانی تۆلستۆی بو چونه کانی ئەویان به توند ره وی ده زانی، به لّام چیرتکۆف به رده وام دنه ی ده دا تا پتر پی لیئیت و زیاتر ئەو تیوره یانه به کار بگریت. تۆلستۆی به جوړیکی وا خۆی به کاره مه عنه وییه کانه وه خه ریک کردبوو که له مولک و ماله که ی خافل ببوو. سه ره رای ئەوه ی که زه وی و زاره که ی بایی سی سه د هه زار دۆلار ده بوو، به لّام داها تی سالانه ی له دوو هه زار و پینج سه د دۆلار تینه ده په ری.

ئاشکراشه که ئەم بره پاره یه بو ژبوی ژبان و مه سه ره فی مالّ و خو ئیندی ره وه مندالئیک به س نییه. کۆنتیسی میرده که ی ناچار کرد تا مافی له چاپدانی هه موو ئەو به ره مه مانه ی که به ره له سالی (۱۸۸۱) نووسیوونی به و بسپیتر و به و بره پاره یه ی که قه رزی کردبوو، بو خۆی ده ستیکرد به چاپ و بلا و کردنه وه ی کتیبه کانی میرده که ی. ئەو کاسبیه و اگری که کۆنتیسی توانی هه موو قه رزه کانی پی بداته وه. به لّام ئەو کاره له گه لّ بیروبو چونه کانی تۆلستۆیدا یه کی نه ده گرتوه که هه بوونی سامان و پاراستنی مافی له چاپدان به ره مه مه ئەده بییه کانی وی به پیچه وانیه ئەخلاقه وه یه و کاتیک چیرتکۆف له م رووه وه گوشاری خسته سه ر تۆلستۆی، هانیدا و ناچاری کرد تا رایگه یه نییت که هه ر شتیک له سالی (۱۸۸۱) به دواوه نووسیوه، هی خه لکه و هه ره که سییک بییه ویت ده توانی چاپیان بکات. هه ره ئەوه نده ش بو توپه کردن و هه لچوونی کۆنتیسی به س بوو. به لّام تۆلستۆی پیی

لهمهش دريژتر كړدو داواى له ژنهكهي كړد تا مافي له چاپدان و بلاو كړدنه وهى كتيبه كاني خوځى كه پيشتر به ئهوى سپاردبوو، بۆ ره تكاته وه، ئه لبه ته له نيوياندا چهند رو ماننيك هه بوو كه خه لك زۆر تامه زرۆى بوون. به لام كوئنتيس به هيچ جوړنيك رازى نه بوو و به توندى ئه م داوايهى ره تكړدوه. چونكه بژيوى خوځى و منداله كاني به نديوو به چاپكردن و فرۆشتنى ئه و كتيبه انه. شهرو دهمه وهى تال و دوورودريژ ده ستيپي كړد. سونيا و چيرتكوڅ سهر و ناراميان له تولستوى هه لگرتبوو. تولستوى له نيوان دوو به رداشى دژ به يه كدا گيرى خواردبوو و له هه مان كاتيشدا پيى وابوو كه ره تكړدنه وهى هيچ كام له دوو داواكاريه كاريكى دروست نيبه. له سالى (۱۸۹۶) د ته مه نى تولستوى بيوو به شهست و ههشت سال و سى و چوار سال بوو ژنى هينابوو، زۆره يى منداله كاني گوره بوو بوون و كچى دووه مى له دهمى بهخت بوو. تا ئه و كاته هه موو ئاگادارى ناكوځى نيوان ئه و ژن و ميړده بوون. سونيا كاتييك كه دهديدت په پره وانى ميړده كهى (له و سهرده مه دا ته نيا كه ساننيكى هاورپي تولستوى مورديه كاني بوون) لايه نى ميړده كهى ده گرن و به چاوى دوژمن سه يرى ده كهن چونكه ناهيلايت به ويستى ئه وان بجولته وه، زۆر نارحه ت ده بوو. دين گوړيني تولستوى بهخته وهى به ديارى بۆ نه هينابوو، ئه و كارى بووه هوځى ئه وهى هاوه لاني له دست بدات و ناژاوه و دووبه ركهى بكه ويته نيو مال و خيژانه كهى و ليكى زرينگاندن. له بهر ئه وهى تولستوى به رده وام بوو له به سه ربردى ژياننيكى ئاسوده، په پره وه كاني سهركونه يان ده كړد. له راستيدا بۆ خوځشى خوځى به شياوى سهركونه كړدن ده زانى، له دهفته رى بيره وه ربه كاندا نوسى: (به م شيويه، من كه ئيسنا ته مه نم پي دنه نيته هه فتاهه مين ساليه وه، به هه موو هيزى گيانم وه ناره زوى نارامى و ئاسايش ده كه م و تامه زرۆى شتيك كه له و ناهه ماهه نغيه له نيوان ژيان و بيروباوه ر و ويژدانم دا به باشترييت، ئه گه ر چى ئه و شته هاوا ناهه نكي كامليش نه بيت).

تولستوى له شساعى له دست چوو. له ده سالى دواتردا چهند جاريك نه خوځش كه وت. په كيك له و نه خوځشيانه هينده قورس بوو زۆرى نه ما بوو بريت. ماكسيم گوړكى كه له و سهرده مه دا تولستوى دناسى، به م شيويه وه سفى ده كات: (پيا ويكى زۆر كزو لاواز و له شيكى ورد و مووى سپى بوون و ديدى تيزتر و نيگاي كاريگه رتر بوو له جارن).

ده موچاوى چرچ و لوچى قوليان لپه يدا بوو و ريشيكي تنك و دريژى هه بوو. بيووه بيره ميړديكى هه شتا ساله. ساليك تيپه رى و سالى دواتر بوو به هه شتا و دوو سال. به خيترايى به ره و لاوازي ده چوو و دياربوو كه چهند مانگيكي ترى له سه ر دنيا ماوه. ئه و چهند مانگه به دهمه قاليه كى چروپر، تيره وتار بوون. چيرتكوڅ كه پيده چوو هه موو ئه و بيروباوه رانه ي قبول نه بوون كه هه بوونى سه روه ت و سامان پيچه وانى ئه خلاقه، پارچه زوى و مولكيكى له نزيك ياسنايا پوليانا كرپبوو، ئه م دراوسيتيه تيه ش دياره كه هاتوچوى نيوانيانى ئاسانتر ده كړد. هه ره له و سه روه نده دا گوشارى خسته سه ر تولستوى كه هيوو ئانمانجه كاني خوځى بي نيته دى به و مانايه ي كه له پاش مردنى هه موو به ره مه كاني بينه مولكي خه لك، به لام كوئنتيس زۆرى پينا خوځش بوو كه چيدى مافي چاوديري و له چاپدانى ئه و رو مانانه ي نه مينيت كه بيست و پينج سال له مه وبه ر پيى درابوو. ئه و دوژمنايه تيه ي كه له ميژبوو له نيوان چيرتكوڅ و سونيدا هه بوو، ئيتر بوو به شه رپيكي راگه يه ندر او. بينجگه له ئه ليكساندرياي بچوكترين كچى تولستوى كه به ته واوى كه وتبووه ژير كاريگه رى چيرتكوڅ وه، منداله كاني دى هه موويان پشتيوانيان له داكيان ده كړد. منداله كاني به هيچ جوړنيك هزيان له وه نه بوو ژيان وا به سه ر ببه ن كه تولستوى باوكيان مه به ستى بوو. سه ره راي ئه وه ش كه تولستوى باوكيان ئه و مولك و سامانه ي كه به سه ريدا دابه ش كړدبوون، هيچ بيانويه كيان شك نه ده برد كه له و پاره زۆره بچ به ش بن كه له چاپكردن و بلاو كړدنه وهى نوسينه كاني باوكيان وه چه نغيان ده كه وت. به لام سه ره راي ئه و هه موو گوشاره ي كه له لايه ن خيژانه كه يه وه خرايه سه رى، تولستوى وه سیتنامه يه كى نوسى و تييدا هه موو به ره مه كاني خوځى به ميرات بۆ خه لك له قه له مدا و رايگه يانده ئه و ده ستنوسانه ي كه تا پيش سه رمه رگى له به ر ده ستان بدرينه چيرتكوڅ تا ئازادانه بيان خاته به رده ستى هه موو ئه و كه سانه ي كه بيان وه پت چاپ و بلاويان بكه نه وه. به لام وا ديار بوو ئه م وه سیتنامه يه ياسايى نه بوو بۆ به چيرتكوڅ زۆرى له تولستوى كړد و ناچارى كړد تا وه سیتنامه يه كى دى داپريژيت. شا يه ده كاني به دزيه وه برده مالى و بۆ ئه وهى كوئنتيس نه زانى چ باسه له پاش ده ركه كلوم دراوه كان و له ژوره كهى خوځى، به خه تي خوځى وه سیتنامه يه كى دى نوسى. له و وه سیتنامه يه دا مافي

چاپ و بلا و کردنه وهی نووسینه کانی خوئی دابه ئه لیکساندرای کچی که چیرتکۆف وه کو نوینهری نووسهر پیشنیاری کردبوو. چیرتکۆف بۆ خوئی ئاماژهی به وه مهسه لهیه کردووه: (له وه دلنیا بووم که مال و مندالی تۆلستۆی پێیان خوشه بوو که سییک که ئەندامی خیزان نییه ببیته میراتگری رهسمی.)

له بهر ئه وهی وه سیتنامه که ئه وانی له گرنگترین هۆکاری بژیوی ژبانیان بۆ بهش کرد، ئه م وتهیه جیی بر وایه. به لām ئه م وسیتنامه ش چیرتکۆفی رازی نه کرد و له نیو دارستان و له نزیک ماله کهی چیرتکۆف له کاتی کدا که تۆلستۆی له سه ر کۆلکه دارتیک دانیشتبوو، چیرتکۆف وه سیتنامه یه کی تری دارشت و تییدا مافی ته واری چاپ و بلا و کردنه وهی دهستنووسه کانی تۆلستۆی دایه خوئی (چیرتکۆف). گرنگترینی ئه وه دهستنووسانه ش دهفته ری بیره وه ربیبه کانی ئه م چند ساله ی دوایی تۆلستۆی بوو. ئه و ژن و میترده زۆر له میژبوو و راهاتبوون که بیره وه ربیبه کانی رۆژانه یان بنووسنه وه و بریاریاندا که ههر کاتیک تۆلستۆی ببیبه ویت ئه وه دهفته رانه بدهنه یه کتری. ئه مه بریاریکی ناموباره ک بوو، چونکه ئه و گله یی و گازه نده یه ی که له یه کتریان ده کرد و له وه دهفته رانه دا یاداشت ده کرا و ههر کاتیک یه کیکیان هی ئه وی دیکه ی بخویند بایه وه ده بووه هۆی تۆمه ت خسته نه پال یه کتری. دهفته ری بیره وه ربیبه کانی جارن له بهر دهستی سونیا دا بوو، به لām ئه وانه ی که په یه ندییان به وه ده ساله ی رابردووه وه هه بوو، تۆلستۆی له لای چیرتکۆفی دانابوون. سونیا بریاری دابوو ههر چۆنیک بیت وه ریان گریته وه، زیاتریش له بهر ئه وه ی بوو که ده توانرا سه ره نجام بلا و بگرینه وه و داها تی باشیان هه بیت، هۆبه که ی تریشی ئه وه بوو که تۆلستۆی زۆر به راشکاو ی باسی ناکۆکی و ده مه قالی خوئی و هاوسه ره که ی تییدا نووسیوو و کۆنتییس حه زی نه ده کرد ئه وه به شان ه ئاشکرا بین. ته ته ریکی نارد و تکای له چیرتکۆف کرد تا ئه وه دهفته رانه ی بۆ بگه رپنیتته وه. به لām چیرتکۆف داواکار یه که ی ره تی کرده وه. بۆیه سونیا هه ره شه ی ئه وه ی کرد که ئه گه ر ئه وه دهفته رانه ی بۆ نه نیریتته وه خوئی ده خنکینیت یان ده رمانخوارد ده کات. کاتیک تۆلستۆی به وه هه رایه ی زانی که ژنه که ی ناویه تیه وه، دهفته ره کانی له چیرتکۆف وه رگریته وه به لām له بری ئه وه ی بیانداته وه سونیای هاوسه ری، له بانکی دانان. چیرتکۆف نامه یه کی بۆ نووسی که تۆلستۆی له دهفته ری

بیره وه ربیبه کانییدا ئاوی لیکدا وه ته وه: (نامه یه کم له چیرتکۆفه وه پیگه بشت که پره له سه رکۆنه کردن و تۆمه ت، ئه وه جوړه قسه کردنه به ندی جه رگ و دلّم ده پسینی. جاری وایه ئه وه م به خه یالدا دیت که چه ندین فه رسه خ له وه مرۆفانه دوور بکه ومه وه.) تۆلستۆی ههر له وه سه رده مانه ی گه نجیتیه وه حه زی ده کرد واز له دنیا و ناژاوه و سه ره هیشه کانی بپنیت و په نا بۆ جیبه کی چۆل بیات و خه ریکی پاک کردنه وه و کامل کردنی نه فس بیت. بۆیه ههر وه کو زۆریه ی نووسه ران له رۆمانه که یدا ئه م ئاواته ی دایه دوو که سه له پالّه وانه کانی کتیبه که ی: پییه ره رۆمانی (جه نگ و ناشتی) دا و لیه شین له (ئانا کارنیا) دا.

به شی زۆری وجودی خوئی له په یکه ری ئه وه دوو که سه دا به رجه سه ته کرد. له وه سه رده مه دا، هه لومه رج و تکاکانی ژبانی دهستیان دایه دهستی یه کتری تاکو وزه و هیز و هاندان به و ئاره زووه بیه خشن. ژن و منداله که ی ئازاریان ده دا و له وه سه رکۆنه کردنه ی هاوه لانی به چۆک داها تبوو که پێیان وابوو ده بی سه ره نجام بنه مای رینمایه کانی خوئی پراکتیزه بکات. به شیکی زۆر له هاوه لانی ئازاریان ده چه شت چونکه ئه وه رینمایه ی و ئامۆژگاریبانه ی که بانگه شه ی بۆ ده کرد کرده وه ی له گه لدا نه بوو. هه موو رۆژتیک کۆمه له نامه یه کی پیده گه بی که تیساندا به سوو کایه تی کردنه وه به رباکاری تاوانبار کرابوو. یه کتیک له موریده تامه زرۆکانی نامه یه کی بۆ نووسی و تکای لیکرد بوو تا ده ست له مولکه که ی هه لگریت و هه موو سه روه ت و سامانه که ی بداته خزم و لیقه و ماوان و په نابا تیک بۆ خوئی نه هیلیتته وه و وه کو سوالتکه ران شاره و شار بگه رپیت. تۆلستۆی له وه لāmیدا نووسی: (نامه ی به ریزتان به توندی دایچله کاندم، ئه وه په ند و ئامۆژگاریبه ی به منی ده ده ی، هه رده م خه ونی پیروزی من بووه. به لām تاکو ئیستا نه متوانیوه پراکتیزه ی بکه م. ئه مه ش هۆکاری زۆرن... به لām هۆکاری سه ره کی ئه وه یه که نابۆ ئه وه ی من ده یکه م زه بر له خه لکی تر بدات.) زۆریه ی خه لک هۆی سه ره کی هه لسوکه وتی خو یان ده گه رپنیتته وه بۆ حه شارگه ی (ده روونی بۆ ناگایی) خو یان. سه باره ت به وه ش که بۆ ئه وه کاره ی نه ده کرد که هه م هاو رپیکانی و هه م ویژدانی پێیان له سه ر داده گرت، من پییم وایه ته نیا ئه وه بوو که بۆ خوئی زۆری حه ز له کردنی ئه وه کاره نه بوو. ئه مه خالیکه که قه ت نه مدیوه نووسه ران له ده رووناسیدا ئاماژه ی پۆ بدن و لیبی بدوین، ئه مه له کاتیکدا که ده بی ئه م خاله بۆ هه موو ئه وه که سانه ی

ژیاننامه‌ی نووسهران ده‌خویننه‌وه ناشکراو روون بگریته‌وه. به‌ره‌می هه‌موو نووسه‌ریکی خوئقیینه‌ر لانی که‌م که‌ره‌سته‌یه‌که بۆ پاک‌کردنه‌وه‌ی غه‌ریزه و ئاره‌زووه‌کان. (هه‌ر ناویکی بۆ خوئتان پیتان خوشه بۆی دابننن.) و خه‌یال پلاوه‌کانی خو‌به‌تی که نووسه‌ر له‌به‌ر هۆبه‌ک ریگری لیک‌کردون. کاتییک نووسه‌ر ئەم ئاره‌زووانه ناچار به‌ خو‌ده‌رخستق ده‌کات و ده‌ریان ده‌پریت، خو‌ی له‌و ناچاریه‌ رزگار ده‌کات که ئازادی (کرده‌یی) زیاتر بداته ئاره‌زووه‌کانی. به‌لام ئەو کاره‌ ره‌زامه‌ندی ته‌واوی ئەو ده‌سته‌به‌ر ناکات. وا هه‌ست ده‌کات که کاره‌که‌ی که‌موکوری تیدایه. به‌رز راگرتنی پیاوی (کرده‌یی) له‌ لایه‌ن پیاوی ئەدیبه‌وه و ئەو پیاوه‌لدانه‌ نه‌ویستراوه و تیکه‌ل به‌ ئیره‌یه‌ی که پیتی سه‌یری پیاوی (کرده‌یی) ده‌کات، زه‌مینه‌که‌ی هه‌ر ئەم هه‌سته‌یه. ئەگه‌ری زۆر هه‌یه‌ که بۆیه‌ تۆلستۆی ده‌ستی کرد به‌ کاری ده‌ستی و جه‌سته‌یی تا بیکاته جینشینی پالنه‌ره‌ ره‌تکراوه‌کانی خو‌ی. ره‌نگه‌ ئەگه‌ر تۆلستۆی به‌ نووسینی کیتبه‌کانی له‌ چری بریاری خو‌ی که‌م نه‌کردبایه‌وه، ئەو هیتز و توانایه‌ی له‌ خویدا به‌دی بکردایه‌ که راستگۆیانه‌ ئەوه‌ی به‌ چاک و شیواوی ده‌زانی به‌ کاری بپیتیت. ئەلبه‌ته‌ ئەو نووسه‌ریکی زگماگ بوو. ئەوه‌ش غه‌زیزه‌ی ئەو بوو که ئەوه‌نده‌ی بۆ بشیت بابه‌ته‌کانی به‌ کاریگه‌رتین و جوانترین و پاراو و ره‌وانترین شیوه‌ به‌یان بکات. من له‌و بروایه‌دام که له‌به‌ره‌مه‌ رینوئینیکه‌ره‌کانیدا بۆ ئەوه‌ی کاریگه‌ری پتر بداته مه‌به‌سته‌کانی خو‌ی جله‌وی بۆ قه‌له‌مه‌که‌ی شلکرد و تیۆریه‌کانی خو‌ی خسته‌ نیو قالبیکی سه‌خت و له‌شکان نه‌هاتوه‌وه. ئەگه‌ر تۆلستۆی ده‌ستی رابگرتایه‌ و سه‌یری ده‌ره‌نجامی تیۆریه‌کانی خو‌ی بکردایه، تیۆریه‌کانی خو‌ی ده‌خسته‌ نیو قالبیکی نه‌مرته‌وه. ئەو جاریکیان ئەوه‌ی به‌ راست زانی که ئەگه‌ر چی (ریکه‌وتن) له‌ تیۆزیدا هه‌رامه‌ به‌لام له‌ گۆره‌پانی کرده‌وه‌دا خو‌ی لیبه‌دووور ناگرتیت. به‌لام بئ شک به‌و به‌راست زانینه‌ی ته‌واوی تیۆریه‌کانی خو‌ی ریسوا کرد. چونکه‌ ئەگه‌ر گونجان (ریکه‌وتن) له‌ کرده‌وه‌دا خو‌ی لیبه‌دووور نه‌گیریت (که ته‌نیا ئەوه‌ ده‌گه‌یه‌نی ئەو کاره‌ باسکراوه‌ پراکتیزه‌ ناگرتیت) که‌واته‌ ده‌بی ئەو تیۆریه‌ که‌موکوری و هۆی هه‌بیت. به‌لام له‌ به‌دبه‌ختی تۆلستۆی هاوړی و په‌یروانی ئەو که ده‌سته‌ ده‌سته‌ ده‌هاتنه‌ سه‌ردانی بۆ یاسنایا پولیانا و به‌ شان و بالیان هه‌لده‌گوت، نه‌یانه‌توانی خو‌یان له‌گه‌ل ئەو رایه‌دا بگونجینن که ئەو پیاوه‌ی ئەوان ستایشی ده‌کن،

ده‌بی له‌ به‌رامبه‌ر (ریکه‌وتن) دا سه‌ر دانه‌وینیت و ده‌سته‌وه‌ستان بیت. له‌و گوشار و پیداکرتنه‌ی په‌یره‌وانی تۆلستۆیدا به‌ راستی شتیکی درندانه‌ی تیدایه: به‌و پئ داگرتنه‌وه‌ گوشاریان بۆ ئەو په‌یره‌مێرده‌ ده‌هینا تا خو‌ی بکاته‌ قوربانی ئەو تینگه‌یشتنه‌ دراماتیکیه‌ی (شیواوون) که ئەوان مه‌به‌ستیان بوو. ئەو به‌ندکراوی په‌یامی خو‌ی بوو، نووسینه‌کانی وی ئەو کاریگه‌ریه‌ی که له‌سه‌ر خه‌لکی هه‌یبوو (هه‌ر ئەو کاریگه‌ریه‌ش بۆ خه‌لکیکی زۆر ببوو به‌لا و نه‌گبه‌تی) ئەو ریز و ستایشکردنه‌ی خه‌لکی و نواندنێ خو‌شه‌ویستی به‌رامبه‌ر به‌و، به‌ره‌و ئاقاریکی بردبوو که ته‌نیا یه‌ک ریگای له‌ به‌رده‌مدا هیتشبووه‌ که نه‌یده‌توانی خو‌ی ناچار بکات ئەو ریگایه‌ بگریته‌به‌ر. چونکه‌ ئەو سه‌فه‌ره‌ به‌لا وایه‌ له‌ هه‌مان کاتدا به‌ ناوبانگه‌ چونکه‌ بووه‌ هۆی ئەوه‌ی مائی به‌جی بپیتیت و به‌ مردنی کۆتایی پیتیت له‌به‌ر ئەوه‌ نه‌بوو که بریاری کۆتایی داوه‌ تا ئەو هه‌نگاوه‌ بنیت که ویزدان و هاوړیکانی شیلگیرانه‌ داوایان لیده‌کرد، به‌لکو بۆ ئەوه‌ بوو تا خو‌ی له‌ ده‌ستی ژنه‌که‌ی رزگار بکات و هۆی خیرا و له‌ ناکاوێ ئەو کاره‌ش به‌ ریکه‌وت بوو. تۆلستۆی له‌ نیو جیدا که‌وتبوو، ماوه‌یه‌ک دوای ئەوه‌ گویی لیبوو که سونیا هاتوته‌ ژووری کارکردنی و خه‌ریکی هه‌له‌ژاردنی کاغه‌زه‌کانه‌.

شیوازی شارده‌وه‌ی وه‌سیتنامه‌که‌ گوشاریکی زۆری خسته‌ سه‌ر مپشکی که مه‌بادا سونیا به‌ جوړیک زانیبیتی وه‌سیتنامه‌که‌ له‌وییه‌ و به‌ داویدا بگه‌رپیت. کاتییک سونیا چوه‌ ده‌ری تۆلستۆی هه‌ستا و چهند نوسخه‌یه‌کی ده‌ستنووسه‌کانی هه‌لگرت و دوو سئ ده‌ست جلی له‌ نیو جانتایه‌که‌ی هاویشتوو دوکتۆره‌که‌ی له‌ خه‌وی هه‌ستاند که ماوه‌یه‌ک بوو له‌ مائی ئەوان نیشته‌جی ببوو پیتی گوت که ده‌یه‌ویت مائی به‌ جیه‌پیتیت. ئەلیکساندریاشیان له‌ خه‌وی راست کرده‌وه‌ و گالیسکه‌چه‌یه‌که‌یان له‌ نیو جیگا هینایه‌ ده‌ری و ئەسه‌په‌کانیان له‌ گالیسکه‌که‌ خست و له‌گه‌ل دوکتۆر سواروون و به‌ره‌و ویستگه‌ی شه‌مه‌نده‌فه‌ر به‌ریکه‌وتن. سه‌عات پینجی به‌یانی بوو ویستگه‌ زۆر قه‌ره‌بالغ بوو بۆیه‌ ناچار بوو له‌وسه‌ری هۆله‌که‌ و له‌سه‌ر سه‌کۆیه‌کی سه‌ر ئاواله‌ له‌به‌ر باران و سه‌رمادا راوه‌ستنی. چوه‌نه‌ شاماردین که خوشکه‌که‌ی له‌ په‌رستگای (که‌نیه‌سه‌)ی ئەوی راهیبه‌ بوو، ئەلیکساندریاش له‌وی خو‌ی گه‌یاندنی و پیتی راگه‌یاندن که وه‌ختیک کونتیس هه‌والی رویشتنی بیستبووه‌ خه‌ریک بوو خو‌ی بکوژیت.

کۆنتیپس ئەو کارەى چەندىن جارکردبوو، بەلام لەبەر ئەوەى خۆى بۆ نەدەگىرا مەبەستەكەى خۆى ئاشکرا دەکرد، کارەكەى نەدەبوووە کارەسات و تەنیا هەراو هوربا و سەرئىتیشەى لێدەكەوتەوه. ئەلىكساندرا داواى لێكرد كە ئەگەر هات و داىكى بە شوپىنەكەى زانىبىت و بە دواىدا هات درېژە بە سەفەرەكەى بدات و بروت. پاشان بەرەو روستۆف بە رێكەوتن. تۆلستۆى سەرماى ببوو و لە دۆخىكى خراپدا بوو. لە نىو شەمەندەفەردا ئەوەندە تىكچوووبوو كە دوكتۆر واى بە باش زانى لە يەكەم و ئىستەگە دابەزن. يەكەم و ئىستەگەش دەكەوتە ناوچەيك بە ناوى (ئاستاپوفو-Astapovo). بەرپۆهەبرى و ئىستەگەكە كاتىك زانى ئەو پىاوه نەخۆشە كىبە، مالهەكەى خۆى بۆ چۆلكرد. رۆژى پاشان بروسكەى بۆ چىرتكۆف كرد و ئەلىكساندراى بە داوى براگەورەكەيدا نارد و تكاى لێكرد تا پزىشكىك لە مۆسكۆو بىنیت. بەلام تۆلستۆى بە هۆى ئەو جوولانەوانەى كە بەرپاى كردبوون كەسايەتیهكى لەوه گەورەترى هەبوو كە نەناسراوه بىت و لە ماوهى بىست و چوار سەعاتدا پىاوئىكى رۆژنامەنووس هەوالى شوئىنى تۆلستۆى داىه كۆنتىپس و كۆنتىپس لەگەل ئەو مندالانەيان كە لە ياسنایا پوليانا بوون بە پەله خۆى بەرەو ئاستاپوفو كوتا. بەلام هەتا ئەو كاتە بارى تەندروستى تۆلستۆى هێندە خراپ بوو كە ئەوانەى سەرپەرشتيان دەكرد واپان بە باشزانى هەوالى هاتنى كۆنتىپسى پىرا نەگەپەنن و رىگایان بە كۆنتىپس نەدا بچىتە ژوورى. هەوالى نەخۆشكەوتنى تۆلستۆى هەموو دىناى خەفەتباركرد. لەو هەفتەيەدا كە نەخۆشیهكەى درېژەى كىشا، و ئىستەگەى شەمەندەفەر جمەى دەهات لەو خەلكەى بۆ سەردانى هاتبوون هەر لە نوپنەرانى دەولەت و ئەفسەرانى پۆلىسەوه بگرە تا خاوەن پلەوپاىه و رۆژنامەنووس و وینەگر و زۆر خەلكى تر. ئەو خەلكانە لەو كابىنانەدا بە سەريان دەبرد كە بۆ حەوانەيان لە و ئىستەگەكە ئامادەكرابوون. ئىدارەى تەلگرافىش زۆر بە زەحمەت دەرەقەتى ئەو هەموو بروسكانە دەهات كە خەلك داواى دەكرد. تۆلستۆى لەوپەرى ناوبانگدا لە گىانەلاودا بوو. پزىشكى ترىش هاتن تاسەرەنجام ژمارەيان گەشىتنە چوار پزىشك. لە زۆرىهى كاتەكاندا قسەى دەبىزركاند، بەلام كە بە هۆش دەهاتەوه بۆ سونیا نىگەران دەبوو چونكە وايدەزانى سونیا هەر لە مالىهوه بە شوپنەكەى ئەو نازانى. دەيزانى خەرىكە بمریت، لە تەواوى ژبانیدا لە

مردن ترسابوو، بەلام ئىستە ئىدى لىبى نەدەترسا. دەىگوت: (ئەمە كۆتايى ژيانە و گرنگىش نىبە). دۆخى بەرەو خراپى دەچوو، كاتىك و رپنەى دەكرد، پەيتا پەيتا هاوارى دەكرد: (راكەن، راکەن). سەرەنجام رىگەيان بە سونیاادا تا بىتە ژوورى. تۆلستۆى لە هۆشى خۆى چوووبوو، سونیا لە سەرچۆكان دانىشت و دەستى ماچكرد. تۆلستۆى ئاخىكى هەلكىشا، بەلام واى نىشان نەدا كە بە هاتنى سونىاى زانىوه. دوو سى خولەك پىش كاتزمىر شەشى بەيانى رۆژى حەوتى نۆفەمبەرى سالى ۱۹۱۰، تۆلستۆى مرد.

بۆ نووسىنى ئەم وتارە سوووم لە كىتیبى (ژيانى تۆلستۆى) لە نووسىنى ئىلمرمۆد وەرگرتوو و گىرانهوهكەى ئەوم بۆ (دان پىنانە) باسكراوهكان بە كارهتيناوه. مۆد ئەو شانازى و بالا دەستەبەى پى براوه كە تۆلستۆى و بنەمالهكەى لە نىكەوه ناسىوو و گىرانهوهكانى ئەو زۆر سەرنج راکىشن. جىگەى داخە كە ئەو سەبارەت بە خۆى و بىروباوهرهكانى پتر لەوهى كە خەلك تامەزۆبەتى دواوه و ئەمەش بە كارىكى بەجى لە قەلەم داوه. هەروها زۆر خۆم بە قەرزدارى بىوگرافى وردو قەناعەت هینەرى پروفىسۆر سىمۆنز دەزانم. ئەو زۆر راستى جوان و نایاب دەداتە دەست خۆینەر كە وا پىدەچى ئىلمرمۆد بە حەز و وىستى خۆى پەراندونى.

كىتیبەكەى پروفىسۆر سىمۆنز هەتا سالانىكى دووردىژ، بە بىوگرافىاىكى نمونەى زمانى ئىنگلىزى دەمىنیتەوه.

پەراویزەكان:

(۱) -Sussex- يەكێكە لە هەرىمەكانى باشوورى بەرىتانیا كە بەسەر دوو بەشى رۆژهلەت و رۆژئاوادا دابەش بووه.

(۲) - (لېۆن تۆلستۆى) نووسىنى ئارنىست جى. سىمۆنز.

ئۆنۈرى دۇ بەلزاك و بابە گۆرىۈ

ھەرۈەكو لە سەرەتای بەشى تاییەت بە (جەنگ و ئاشتی)دا باسەم کرد، بەرای من لەنیو ھەموو ئەو رۆمانووسە گەورانەدا کەبە بەرھەمەکانیان گەنجینەى مەعنەوى جیھانیان دەولەمەند کردوو، بەلزاك لە ھەموویان مەزنتەرە. چونکە ئەو داھینانی ھەبوو. ھەندیک نووسەر ھەن کە بەھۆی یەك دوو کتیبەو ناوبانگیان دەرکردوو، ھیندیک جار لەبەرئەوئەو لەو ھەموو بابەتانی کە نووسیویانە، تەنیا بەشیکى بایەخى نەمرى وەرگرتوو. یان بەھۆی ئەو ئیلھامەو بوو کە لە ئەزمونیکی تاییەتی وەرگرتوو یانیش دەرەنجامى سروشت و خودی نووسەر بوو کە تەنیا بەکەلک کتیبیکى قەوارە بچووک ھاتوو. ئەوجۆرە نووسەرە ئەوئەو لە ھەگبەیاندا بەجاریک ھەلیدەپێژن و ئەگەر جاریکی دى شت بنوسن، ھەمان ئەو قسانەى پێشوو دووبارە دەکەنەو. (وہبەرھینان) یەکیکە لە جیاو کە گەورەکانى نووسەرەو (پریارى) بەلزاكیش سەر سوپھینەر بوو. گۆرەپانى کارکردنى وی ھەموو پانتایی سەردەمى خوئی بوو و مەودای بینینیشى بە فراوانى ولاتەكەى بوو. زانیارى وی دەربارەى مرۆقەکان بەرفراوان بوو، بەلام ئەو زانیاریە لە ھیندیک بوارد کەمتر بوو لە ھیندیک بواری تر. بەلزاك چینی مام ناوئەندى کۆمەلگای وەکو: پزیشکان و پارێزەر و سکریتیرەکان و رۆژنامەنووس و دوکاندارو قەشە گوندنشینەکانى چاکتر دەناسى لە دنیای گەورەو کرێکارانى شارو جوتیاران. ئەویش وەکو ھەموو رۆمانووسانى دى ئەو بابەتانی کە لەمەر مرۆقە خراپەکان دەینوسین پتر لەسەرکەوتن نزیک بوون تا ئەوانەى کە دەربارەى مرۆقە چاکەکان دەینوسین. (دیدى) وی، زۆر وردو ھیزی ئەفراندنى سەر سوپھینەر بوو و ژمارەى ئەو کارەکتەرانی کە ئەو خولقاندونى مرۆف سەرسام دەکات، بەلام لەو برۆاوەدا نیم کە بەلزاك پیاویکی سەرنج

پراکیش بووبیت. ھەرۈەھا زۆر مەسەلەى ئالۆزو گەورە لە تاییەتمەندیە روحى و فیکرى و ئەخلاقییەکانى ویدا نەبوون وەکو: خالى وردو ئالۆزو کۆمەلە شتیکی پیچەوانەى یەکتى و زۆر سەرسوپیھینەر. لەراستییدا شاراوەکانى دەروونى بەلزاك تا ئەندازەبەك ئاشکرا بوون. تەنانت لەوئەش دلنیا نیم کە مرۆقیکی ژیر بووبیت. تیۆرى و بیروباوەرەکانى ھاگەزایی و رووکەشین. بەلام ھیزی خولقاندنى لە رادەبەدەر و وەکو یەکیک لە ھیزەکانى سروشت دەچوو، بۆئومونە وەکو رووباریکی سەرکیش و خرۆشان وابوو کە سنورى لیوارەکانى خوئی بەزینى و ھەرچى بیستە سەر ریگای لەگەل خویدا راییالى و یان وەکو بایەكى بەھیز کە بەتوورەبیەو بەسەر دەشتە ئارام و شەقامە قەرەبالغەکاندا ھەلکات. لیھاتوویى و بەرجەستەبى بەلزاك وەکو وینەکیشیکی کۆمەل، ھەرئەو نەبوو کەوینەى دیمەنى خەلک بەگۆرەى پەیوەندیان لەگەل یەکتىیدا بکیشیت (ھەموو رۆمانووسەکان ئەوکارە دەکەن جگە لەوانەى چیرۆكى پر لە رووداو و سادە دەنووسن) بەلکو بەتاییەتی دەیتوانى دیمەنى خەلک لە روانگەى پەیوەندیان بەدنیاو بەکیشیت، ئەو دنیایەى کە تییدا دەژین. زۆریە رۆمانووسان کۆمەلە مرۆقیکی بۆ رۆمانەکانیان ھەلدەبێژن کە جارى وایە ژمارەیان لەدوو یان سى کەس تیناپەریت و بەجۆریکی وا ھەلسوکەوتیان لەگەلدا دەکەن کە دەلێی ئەو مرۆقانە لەنیو (چوارچێوئە ئاوتینە)دا ژیان بەسەر دەبن. ئەو جۆرە ھەلسوکەوتەش کاربگەرى بەھیزی لەسەر خوینەر ھەبە، بەلام بەدبەختانە کاربگەریبەكى دروستکراو. خەلک تەنیا لەنیو چوار دیواری بوونى خویندا ژیان بەسەر نابەن: خەلک لەژیانى خویندا رۆلى بەرچاو دەبین، بەلام ئەو رۆلە جارى وایە لە ژیانى کەسانى تریشدا گرنگە، گەرچى رەنگە لە ھەمان کاتیشدا زۆر بچووک بن. بۆئومونە کاتیک ئیو دەچنە دوکانى سەرتاشیک بۆ ئەوئەو سەرتان کورت بکەنەو، ئەوکارە بۆ ئیو ھیندە گرنگ نییە، بەلام رەنگە ئەوکارەتان خالیکى وەرچەرخان بیت لەژیانى ئەو سەرتاشەدا. بەدەرک کردن و دەستنیشانکردنى ھەموو چەمکە ئامازە پیکراوەکانى ئەم خالە، بەلزاك توانى لەلایەنە جۆراوجۆرەکانى ژیان وەکو: ئالۆزى و پەرتیشانى و ئارمانج و مەبەستە پیچەوانەکانى و لەو (ھۆکارە) دوورانە کە (سەلماندن)ى گرنگى و بەرھینا، رۆلیکی زەین زبندوویى و شاگەشکەھینەر بداتە خوینەر. من وای بۆ

دهچم که ئەو یەكەمین رۆماننوس بوو که بەه گرنگی (ئابووری) برد له ژبانی خەلکدا. بەلزاك نهك ته نیا هەر دهیگوت پاره سه رچاوهی خراپه كانه، بهلكو پیشی و ابوو که هزکردن و تامه زۆویی بۆ پاره، پالنهاری سه رهکی کاره کانی مرۆفه. له رۆمانه کانی ئەودا به دهست هینانی پاره ی زیاترو زیاتر شتیکه که بیروهرزی پالنه وانه یهک له دوا ی یه که کانی داگیرکردوه. ئامانجی وان ئەوه یه که به شکۆداری ژبان بیه نه سه رو خانوی چاک و ئەسپی چاک و ژنی جوانیان هه بیت و به بۆچونی وان تا گه یشتنیش به و ئامانجه ئەنجامدانی هه موو کاریک ره وایه. ئەمه ئامانجیکی قیزه ونه، به لām پیم وای نییه له م سه رده مه ی ئیمه دا که متر له وه ی ئەوکات مۆدبووه، باو بیت. ئەگه ر به لزاكتان له ته مه نی سی و دوو سالیدا و له وکاته ی که له کاره کانیدا سه رکه و توو بوو بدیتایه، له گه ل پیاویکی ئا وادا رووبه روو ده بوونه وه: مرۆقیکی بالا کورت و تا ئەندازه یه ک قه له و، چوارشانه و سینگ پان، به جۆریک که بالای کورتی سه رنجی ئیوه ی رانه ده کیشا. ملی به قه د ملی گایه ک و سپیایی گه ردنی و سووری ده موچاوی پیچه وانه یان دهنواند. لیبوی ئەستوو روو سووو زه ردیان له سه ربوو، ئەو سووریه ش به جۆریک بوو که به رچا و ده که وت. لووتی چوارگۆشه و کونه لووتی فه راح بوون. نیوچاوانی سپی و پان بوو، سه ری ره ش و پر بوو. قرژی سه ری وه کو یالی شیر به پاشه سه ریدا شو رببوونه وه. چاوه مه رتاسا پر له خاله زێرینه کانی، زیندوویی و کیش کردن و روناکی له راده به ده ریان تیدابوو. چاوه کانی، راستی دزیوی روخساریان داده پۆشی. قسه کردنی بچ په رده و دلخۆشکه رو هه لقوقلاوی رووگه شی و خۆش سروشتی بوو. هیزی بوو ژانده وه ی هینده زۆربوو که ته نیا ئەوه نده به س بوو تا له کنی دانیشن و به شاگه شکه تان بخت. ئەوجا له جوانی ده ستانی سه رتان سوو ر ده ما. به لزاك زۆر شایب به ده سه ته کانی بوو. ده سه ته کانی وه کو ده ستی ئوسقوفیک، بچوو ک و خرپن و نینۆکی به رهنگی سووره گول بوون، ئەگه ر سه ر له ئیواری تووشی ببوونایه، به چاکه تیکی شین و قۆچه ی زێره وه به رچاوتان ده که وت، پانتۆلیکی ره شی له پیدابوو و کراس و ئیله گیکی سپی جوانی له به ربوو و جووته گۆره وه یه کی ئاوریشمی ره شی نه خیشناوی له پیدابوو، پیلاره کانی ده بریقانه وه، به لām ئەگه ر به رۆژی چاوتان پیتی بکه وتایه سه رتان سوورده ما، چونکه: چاکه ته کۆنیکه به نی له به رده کرد و کلاویکی شری

له سه ری دهن او پانتۆله که ی ته پوتۆزوی و پیلاره کانی پیس بوون. هاوچه رخانه ی به لزاك، به تیکرای دهنگ ده لپن که له و سه رده مه دا به لزاك زۆر ساده و بی خه وش بووه و سروشتی مندالانه هه لکه و تووه و خولق و خوی خۆش بووه. جۆرج ساندا (١) و توویه تی به لزاك تاراده ی ته وازوع دلسۆزو بی ربا و هه تا سنووری لاف لیدانی لووت به رز بوو. متمانیه ی به خۆی هه بوو، دلا و ابوو، مرۆقیکی باش و زۆر ده مه مه ی بوو، له کارکردندا توندپه و له هزه کانی تر دا میانه رۆ بوو. هه م واقیع بین و هه م خه یالای بوو، خۆش باوه رو گومانای بوو، مه ته ل ئاسا و تایبه قه ندییه کانی پیچه وانه ی یه کدی بوون. ناوی راسته قینه ی ئەم رۆماننوسه (بالسا - Balssa) بوو و باب و باپیرانی جوتیار بوون. به لām باوکی که پارێزه ریکی ساخته چی بوو و له دوا ی شوپش ناوی که وته نیو ناوان، ناوه که ی خزی گۆری بۆ (به لزاك). باوکی به لزاك کچیکی ده وله مه ندی خواست و له نیو چوار منداله کانیاندا، (ئونوری) گه و ره ترینیان بوو. له سالی (١٧٩٩) له شاری (تور) ها ته دنیا وه. باوکی ئەوکاته به رپه به ره ی نه خۆشخانه ی شاری بوو. دوا ی ئەوه ی که به لزاك چه ند سالیک له قوتابخانه ده رسی خۆیندو ده رکه وت که قوتابیه کی خراپ و ته مه به له چوه خانه ی پارێزه ران له پاریس (له و سه رده مه دا ماله که ی گواستبووه بۆ پاریس). له دوا ی سی سالان کاتیک له تاقیکردنه وه کان ده رچوو؛ پیشنیاریان بۆ کرد تا پارێزه ری بکاته پیشه ی خۆی، به لām یاخی بوو چونکه ئەو ده بیوست ببیته نووسه ر. شه ر و ئاژاوه یه کی سه خت و دژوار له ناو خیزاندا هه لایسا. سه ره نجام دوا ی دژایه تی کردنیکی به رده وامی دایکی که ژنیکی قیرو حیسا بگه ربوو و به لزاك قه ت خۆشی نه ده یست، باوکی تا ئەو راده یه چوه ژیربار تا ده رفه تیکی بداتی بۆ کاری نووسه ری. بریار درا که به به راتیکی نه مری و نه ژنی مالی بۆ جیا بکه نه وه و سه ره به خۆ بیت و به ختی خۆی تاقی بکاته وه. یه که م کار که به لزاك کردی ئەوه بوو تراژیدیا یه کی ده رباره ی (کرامۆیل - Cromwell) نووسی. کاتیک ئونوری ئەندامانی خیزانه که ی کۆکرده وه بۆی خۆیندنه وه، هه موو به یه کده نگ ها واریانکرد: شتیکی گالته جارپیه. پاشان ئەو تراژیدیا یه ی بۆ پرۆفیسۆریک نارد، به لām فتوا ی پرۆفیسۆر ئەوه بوو که نووسه ر هه رشتیکی هه زی لپیه تی با بیکات جگه له کاری نووسه ری. به لزاك تووره و ناومیید بریاری دا که مه دام ناتوانیت ببیته شاعیریکی

تراژیدی با بیبیتته رۆماننوس. پاشان بههۆی ئەو ئیلهامەیی که له وائترسکۆت و نان رادکلیف و بایرۆن وەرگیرتوو، دووسێ رۆمانی نووسین. بەلام ئەندامانی خیزانه‌که‌ی گه‌شیتبوونه ئەو دەرەنجامە‌ی که ئەو ئەزمونە‌ی بەناکام نەگه‌یوه و هەر بۆ‌هه‌ش فه‌رمانیان پێدا تا له‌گه‌ڵ یه‌که‌م (دل‌یجان) «۲» بگه‌ڕیتته‌وه. به‌لزاک‌ی پیر (باوکی ئونوری) خانه‌نشین کرابوو و له‌گه‌ڵ خیزانه‌که‌یدا له‌ لادیبه‌که‌ به‌ناوی (فیل پارسیس - Ville paris -) ده‌ژیا که به‌مه‌ودایه‌کی که‌م له‌ شاری پارسیس دوربوو. له‌وێ یه‌کیک له‌ هاو‌پێکانی به‌لزاک که نووسه‌ریکی بازاری بوو سه‌ردانی کردو به‌لزاک‌ی هاندا تا رۆمانیکی دی بنوسیت. به‌لزاک ده‌ست به‌کاربوو به‌و شیوه‌یه‌ رۆمان گه‌لیکی زۆر ده‌نوسران که ته‌نیا به‌مه‌به‌ستی نان په‌یدا کردن ده‌هاتنه‌ بازار. به‌لزاک ئەو رۆمانانه‌ی به‌کۆمه‌لیک ناوی خوازاوه‌وه‌و به‌ته‌نێ و جاری واشبوو به‌هاو‌کاری که‌سانی تر ده‌نوسین. که‌س ژماره‌ی ئەو کتیبانه‌ نازانیت که له‌ نیوان ساڵه‌کانی ۱۸۲۱ تا ۱۸۲۵ بلاوی کردنه‌وه. هیندیکی له‌ ئاگاداریوان رایانگه‌یان‌دوووه‌ که ژماره‌ی ئەو کتیبانه‌ گه‌شیتوته‌ په‌نجا به‌رگ که زۆربه‌یان میژوویی بوون. له‌به‌رئ‌ه‌وه‌ی له‌وسه‌رده‌مه‌دا (وائترسکۆت) له‌ لوتکه‌ی ناوبانگیدا بوو، به‌لزاک رۆمانه‌کانی خۆی به‌جۆریکی وا ده‌نوسی که قازانجی مادی له‌ سه‌بکی (خه‌یال‌)ی (فانتازتیک - Fantastic) وی به‌ده‌ست بێتیت. ئەو رۆمانانه‌ زۆر نه‌کامل بوون به‌لام له‌لایه‌کی تره‌وه‌ بۆ به‌لزاک به‌سوودبوون. به‌و مانایه‌ی که: به‌لزاک‌ی فیرکرد تا سه‌رنجی خوینهران راکیشیت و پیتوسته‌ له‌ چیرۆک‌دا رووداوی خیراو یه‌ک له‌ دوا‌ی یه‌ک بخولقینێ. هه‌روه‌ها فیری ئه‌وه‌ی کرد که ئەو باب‌ه‌تانه‌ی خه‌لک به‌پله‌ی یه‌که‌م نرخیان بۆ داده‌نێن بریتین له: خۆشه‌ویستی و سامان و شه‌رف و ژیان. ئەمه‌ش خالێکی زۆر گرنگه‌. ره‌نگه‌ خالێکی تریش ئه‌وه‌ بووبیت که هه‌زو ئاره‌زووه‌کانی خۆی به‌گوێیاندا چریان‌دییت، بۆ ئه‌وه‌ی خه‌لک به‌ره‌مه‌کانی بخویننه‌وه‌ پیتوسته‌ گرنگی بدات به‌هسته‌ تونده‌کان (Passion). هه‌سته‌ تونده‌کان ره‌نگه‌ شتیکی که‌م و مایه‌ پوچ یان نااسایی بن، به‌لام ئەگه‌ر زۆر سه‌رکیش و به‌هیز بن ره‌نگه‌ ئاسه‌واری گه‌وره‌یی و شکۆیان تیدا بدۆزیتته‌وه‌.

ئەو سه‌رده‌مه‌ی که به‌لزاک و ئەندامانی خیزانه‌که‌ی له‌ فیل پارسیس ده‌ژیان، له‌گه‌ڵ ژنه‌ دراوسییه‌کیان به‌ناوی (مه‌دام دوپیرنی) ناسیاوه‌تی په‌یداکرد. ئەو ژنه‌ کچی

مۆسیقا‌زانێکی ئەلمانی بوو. باوکی له‌ خزمه‌ت «ماری ئانتوانت» داو بۆ خۆشی یه‌کیک له‌ هاوده‌مانی بوو. مه‌دام دوپیرنی ئافره‌تیکی ته‌مه‌ن چل و پینج ساڵان بوو و می‌رده‌که‌ی کابرایه‌کی په‌که‌وته‌و به‌ پرته‌وبۆله‌ بوو. مه‌دام هه‌شت مندالی له‌و پیاوه‌و یه‌کیکی تریشی له‌ کۆنه‌ دۆستیکی خۆی هه‌بوو. ئەو ئافره‌ته‌ بوو به‌ هاو‌پێکی به‌لزاک و پاشان بوو به‌ ماشوقه‌ی و تاماوه‌ی چوارده‌ ساڵ که‌مرد، هه‌ر به‌ماشوقه‌ی به‌لزاک مایه‌وه‌. ئەمه‌ په‌یوه‌ندیه‌کی سه‌یر بوو، چونکه‌ به‌لزاک دلی چووبوو سه‌ری و ئەو خۆشه‌ویستییه‌ی که له‌ به‌رامبه‌ر دایکیدا هه‌ستی پیننه‌کرد بوو، گواستییه‌وه‌ بۆ ئەو. ئەو ئافره‌ته‌ هه‌ر ماشوقه‌ی به‌لزاک نه‌بوو، به‌لکه‌ هاو‌پێیه‌کی دل‌سۆزو فیداکاریشی بوو که به‌رده‌وام ئامۆژگاری و هاندان و هاو‌کاری و خۆشه‌ویستی بێ چهندو چونی له‌ خزمه‌تی به‌لزاکدا بوو. به‌لام ئەو مه‌سه‌له‌یه‌ له‌نیو دیدا ریسوایی لیکه‌وته‌وه‌. دیاره‌ که‌ دایکی به‌لزاک رازی نه‌ده‌بوو که کوره‌که‌ی په‌یوه‌ندی له‌گه‌ڵ ژنیکیدا هه‌بیت که به‌ دایکی ده‌شیت. جگه‌ له‌وه‌ش داها‌تی کتیبه‌کانی به‌لزاک که‌م بوو هه‌ربۆ‌هه‌ش مه‌دام به‌لزاک نیگه‌رانی ناینده‌ی کوره‌که‌ی بوو. ناسیاویکیان هات و پینشیاریکرد (ئونوری) کاری بازرگانی بکات، ئەو رایه‌ جیتی په‌زنامه‌ندی به‌لزاکیش بوو. (مه‌دام دوپیرنی) چل و پینج هه‌زار فرانک (نۆه‌زار دۆلاری) په‌یداکرد که ئەو بره‌ پاره‌یه‌ سی چوار هینده‌ی پاره‌ی ئەم‌پ‌رۆ ده‌بوو. به‌لزاک له‌گه‌ڵ دووسێ شه‌ربکدا بوو به‌ چایچی و (پیت چن). ئەو بازرگان نه‌بوو و له‌ راده‌به‌ده‌ر ده‌ستبلاو بوو. خه‌رجه‌ تاییه‌تییه‌کانی خۆی وه‌کو جل درون و پیتلاو و زیرنگه‌رو ته‌نانه‌ت ئوتوشی له‌سه‌ر حیسابی ده‌زگا بازرگانیه‌که‌ ده‌نوسی. له‌ کۆتایی سالی سیه‌مه‌دا ئەو ده‌زگا بازرگانیه‌ ئیفلاسی کردو له‌به‌ر یه‌ک هه‌له‌وه‌شاو دایکی ناچاربوو به‌ قه‌رزو فه‌رز په‌نجا هه‌زار فرانک په‌یدا بکات تا پاره‌ی خاوه‌ن قه‌رزه‌کان بداته‌وه‌. به‌لام ئەو ئەزمونە‌ تاله‌، زانیاری تاییه‌تی زۆری بۆ به‌لزاک به‌ره‌م هینا و ئەو زانسته‌ی که له‌ ژیان کردییدا فیری بوو له‌ پاشه‌پۆژدا بۆ نووسینی رۆمانه‌کانی به‌که‌لکی هاتن. به‌لزاک له‌دوا‌ی ئەو نوشوستیه‌ چوو (بیرتانی) بۆ ئه‌وه‌ی له‌وێ له‌گه‌ڵ هاو‌پێکانیدا ژیان به‌سه‌ریبات و هه‌رله‌وێ که‌رسته‌و که‌لوپه‌لی رۆمانیکی به‌ناوی (Les Chouans) به‌ده‌ست هینا. ئەمه‌ یه‌که‌مین به‌ره‌می جدی وی و یه‌که‌م کتیب بوو که به‌ناوی راسته‌قینه‌ی خۆی بلاوی کرده‌وه‌. ئەو وه‌خته

تەمەنى سى سال بوو. ئىدى لەو رۆژە بەدواو بە ھەول و كۆششېكى شېت ئاسا ھەتا بېست و يەك سالى تر واته رۆژى مردنى بەردەوام بوو لە نووسىن. ژمارەى ئەو كىتېبە قەوارە گەورەو بچووكانەى كە نووسىونى سەرسورھىنەرە. ھەموو سالىك يەك دوو رۆمانى درېئو دە دوازدە رۆمانى كورت و كورته چىرۆكى دەنووسى. جگە لەمانەش چەندىن شانۆنامەى نووسى. ھېندىك لەو شانۆنامانە ھەرگىز پەسند نەكران و ئەوانەشى كە پەسندكران جگە لە يەكىكىان ئەوانى دى ھەموويان رووبەرۆوى شكست و ناكامى بوونەو. بەلزاك بۆ ماوئەىكى كورتىش رۆژنامەىكى دامەزراند كە ھەفتەى دووجار دەردەچوو و زۆرىەى بابەتەكانىشى بۆ خۆى دەينووسىن. بەلزاك ھەر شتىكى دىبايە يان بىبىستايە ياداشتى دەکرد. بۆ ھەر شوئىك بچوويايە دەفتەرە بچووگەكەى ياداشتەكانى لەگەل خۆيدا دەبردو ھەر كە تووشى شتىك دەبوو كە رەنگە بەگەلكى بېت، يان بۆ خۆى شتىكى بە خەيالدا ھاتبايە يان بابەتتىكى لە كەسىكى ترەو دەبېست، يەكسەر ياداشتى دەکرد. ئەگەر بۆشى بكرايە دەچوو سەبرى نمايشكردى چىرۆكەكانى خۆى. جارى واش ھەبوو بۆ ئەوئەى شەقامىك بىبىنىت يان وەسفى خانووبەرەىك بكات سەفەرى دووردرېژى دەکرد. پىم وايە پالەوانەكانى رۆمانەكانى بەلزاكيش وەكو كارەكتەرەكانى زۆرىەى رۆماننووسان لەسەر ئەو خەلكانە كۆپى دەكران «زۆرىەى رۆماننووسان پالەوانى كىتېبەكانىان لەرووى شكّل و شېوئە خەسلەت و تايبەتمەندىە ئەخلاقيەكانەو لەشېوئەى ئەو خەلكە دروست دەکرد كە دەيان ناسىن يان بۆيان باسكرابوو». كە دەيناسىن و پىيان ئاشنابوو. بەلام كاتىك ھىزى (خەيال)ى خۆى لى بەكار دەخست، ئەو كارەكتەرەانە لە ھەموو پرووبەكەو دەبوونە دروستكراوى ھىزى خەياللى خۆى. سەبارەت بەناوكانىشىيان زۆرى خۆ زەحمەت دەدا، چونكە پىي و ابوو دەبى ناو لەگەل تايبەتمەندىە رۆحى و فىكرى و ئەخلاقيەكاندا بگونجىت و شىاو بېت و نىشانەدرى خاوەن ناوئەكە بېت. بەلزاك ئەو دەمەى كارى دەکرد ژيانىكى پوخت و نەختى ھەبوو، كەمىك لەدواى نان خواردنى ئىوارى دەنووست و كاتژمىر يەكى دواى نىوئەشەو خزمەتكارەكەى بە خەبەرى دەھىنا. ئەوئەى ھەلدەستاو بالاپۆشە سپى و خاوتىنەكەى لەبەر دەکرد، چونكە پىي و ابوو كە دەبى مرۆف لەكاتى كاركرندا جەلەكانى پاك و خاوتىن بن و نابى پەلەيەكىشىيان پىوئەبىت. پاشان

بەخواردنەوئەى چەندىن فنجان قاوئەى رەش و خەست خۆى بۆ كاركردن ئامادە دەکرد، دواى ئەو لەبەر شوئى مۆم و بە قەلەمىك كە لە پەرى قەلەرەش دروستكرا بوو دەستى بەنووسىن دەکرد. كاتژمىر ھەوتى بەيانى دەستى لە ئىش ھەلدەگرت، ئاوتىكى بەخۆيدا دەکرد لىي رادەكشا. لەئىوان سەعات ھەشت و نۆدا بالاوكرەوئەى كىتېبەكانى دەھات و نمونەى ھەلەچنەكانى چاپخانەى بۆ دەھىنا يان نوسخەبەكى دەستنووسى لىوئەردەگرت. لەدواى ئەو دەيسان ھەتا نىوئەرى ئىشى دەکردو ژەمى نىوئەرى بەھىلكەى كولاو بەرى دەکرد. پاشان ئاوى دەخواردنەوئەى لە قاوئە خواردنەوئەى رادەچووئەى ھەتا كاتژمىر شەشى ئىوارى كارى دەکردو ئەوجا سووكە خواردنىكى لەگەل كەمىك شەرابى (قورە - Your ray) دەخوارد. جارى و ابوو دوو سى ھاوئى دەھاتنە سەردانى بەلام لە دواى دانىشتىكى كورت لەگەلئاندا دەچووئەى نىوئەرى جىگا و دەنووست. بەلزاك ئەو نووسەرە نەبوو كە لە دەستىكى كارەكەيدا بزائىت چى دەنووسى و چى دەلئىت. بەدارىشتىكى كرىچ و كال دەستى بە نووسىنى رۆمان دەکردو پاشان دووبارە دەينووسىوئەى رىكى دەخست. جىگوركىيە لە رىزەندى بەشەكانى كىتېبەكەدا دەکردو شتى لى زیاد دەکردو بابەتەكانى دەگۆرىن و سەرەنجام نوسخەبەكە لە دەستنووسەكەى كە تارا دەبەك خوتىندەوئەى ئەستەم بوو دەناردە چاپخانە. دواى ئەو نمونەى ھەلەچنەكەيان بۆ دەناردەوئەى ئەوئەى و دەستى تىدەگىرا وەكو بلىي نمونەى بەرھەمىكە و تازە دەبەوئەى بىنووسى. نەك تەنبا ھەر وشە، بەلكو زۆر رىستەو پەرەگراف و بەشىشى لى زیاد دەکرد. كاتىكىش كە نمونەى ھەلەچنەكەيان بە ھەموو ئەو چاكسازىەى كە تىيدا كرىبوو بۆ دەناردەوئەى، كە پىت چنىش كرابوو، ھەمدىسان كارى لەسەر دەکردو دەستى تىدەگىرايەوئەى. تەنبا بەو جۆرە قەناعەتى دەکرد كە كىتېبەكەى چاپ و بالاوبكرتەوئەى بەو مەرجەش كە لە چاپى داھاتوودا بوارى ئەوئەى بدرىتتى تا گۆرانكارى تىدەبكات. بەلام ئەو كارە مەسرفەى زۆرى تىدەچوو بۆبە بەلزاك بەردەوام لەگەل دەزگا بالاوكرەوئەى كاندا شەرو ھەراى بوو. بەسەرھاتى پەيوئەندىبەكانى وى لەگەل سەرنووسەرەو دەزگانى بالاوكرەوئەى دوورو درېئو قىزەون و بىزار كەرن و من تا ئەوئەندەى بتوانم ھەول دەدەم بە كورتى باسى بگەم. تەنبا لەبەر ئەوئەى روونى دەكەمەوئەى چونكە كارىگەرى لەسەر ژيان و كاركردى بەلزاك ھەبوو. بەلزاك

زۆر پابه‌ند نه‌بوو به بنه‌ما ئه‌خلاقیه‌کان. بۆ ههر کتیبیک پینشه‌کی پاره‌ی وه‌رده‌گرت و به‌لینی ده‌دا که له کاتی دیاریکراودا ته‌واوی ده‌کاو ده‌یاندا تی. پاش ئه‌وه چونکه تازه پاره‌که‌ی وه‌رگرتبوو تووشی پارایی و دوودلی ده‌بوو، ده‌ستی له نووسینی ئه‌و رۆمانه هه‌لده‌گرت تا ئه‌و کتیبه یان چیرۆکه ته‌واو بکات که پینشته‌ی ده‌ستی به نووسینی کردبوو تا زوو بیداته سه‌رنوسه‌ر یان ئه‌و ده‌زگا بلاوکه‌ره‌وه‌یه که پینشته‌ی به‌لینی پیندا‌بوو. ههر له‌به‌ر ئه‌و به‌لین شکاندانه‌شی بوو که چهن‌دین جار له دادگا داوای له‌سه‌ر تۆمارکراو ئه‌و پاره‌یه‌ی که ده‌بوایه وه‌کو سزا بیدات له‌سه‌ر قه‌رزه‌کانی دیکه‌ی که‌له‌که ده‌بوو. ئه‌و قه‌رزانه‌ی که ههر بۆ خۆیان زۆربوون. چونکه: ههر که سه‌رکه‌وتن پرووی تیکردو ده‌زگا بلاوکه‌ره‌وه‌کان به مه‌به‌ستی ئه‌و کتیبانه‌ی به‌لینی دا‌بوو بیان نووسیت (جاری واش هه‌بوو قه‌ت نه‌یده‌نووسین)، ماله‌که‌ی گواسته‌وه بۆ بالا‌خانه‌یه‌کی گه‌وره‌و مه‌سه‌ره‌فیکێ زۆری له رازاندنه‌وه‌ی کردو دروشکه‌یه‌کی تاک ئه‌سپ و دوو ئه‌سپی تری کرین. به‌لزاک ده‌بی‌یه‌کیک بیت له یه‌که‌مه‌ین ئه‌و که‌سانه‌ی که حه‌زیان له رازاندنه‌وه‌ی ناو ماله‌و نیو ژووره‌کانی وا ده‌رازاندنه‌وه که وه‌سفی وی ههر ئه‌وه‌نده باس له شکۆ و گه‌وره‌یی ده‌کات که له‌به‌ر بێ سه‌لیقه‌یی مه‌یته‌ریک و چیشته‌ لینه‌رو خزمه‌تکارێکی له‌لای خۆی دامه‌زراند. جل و به‌رگیکی زۆری بۆ خۆی و جلی تایبه‌تیشی بۆ خزمه‌تکاره‌که‌ی کری.

ژماره‌یه‌کی زۆری کاسه‌و که‌وچکی زی‌روزیو کری و ناردنی تا نه‌خش و نیگاری تایبه‌تی بنه‌ماله‌یه‌کی به‌رجه‌سته‌یان له‌سه‌ر بنه‌خشیتن که تایبه‌تیش نه‌بوو به‌خۆی. ئه‌و نیشانانه تایبه‌ت بوون به بنه‌ماله‌یه‌کی کۆن به‌ناوی به‌لزاک. کاتیکیش که پیتی (دو-de)ی (۳) له‌ناوه‌که‌ی خۆی زیاد کرد، ئه‌و نیشانانه‌ی به‌خۆیدا کرد بۆ ئه‌وه‌ی خه‌لک با‌وه‌ر بکه‌ن که له پیا‌وه‌ گه‌وره‌و نه‌جیب زاده‌کانه. بۆ ئه‌وه‌ی پاره‌ی ئه‌و هه‌موو خه‌رجیه‌ ب‌دات قه‌رزێ له خوشک و ها‌ورپێکانی و ده‌زگا‌کانی بلا‌وکرده‌وه وه‌رده‌گرت و چهن‌دین سه‌فته‌ی ئیمزا کرد که ناچاربوو په‌یتا په‌یتا ئیمزایان بکاته‌وه. قه‌رزه‌کانی وی به‌رده‌وام هه‌لده‌کشان، به‌لام ئه‌و ههر خه‌ریکی کرینی شتی گرانبه‌ها‌بوو وه‌کو ده‌وری چینی و که‌نتۆز و پارچه‌ی نه‌خشینه‌راو و تابلۆو په‌یکه‌رو ئالتون بوو. کتیبه‌کانی ناردبوون تا به‌تیماج به‌رگ بکری‌ن و له‌و چهن‌د گۆچانه‌ی به‌ده‌سته‌تیه‌وه ده‌گرتن یه‌کیکیان زی‌رکفت بوو. بۆ ههر دا‌وه‌ت و

میوانداریه‌ک که‌لوپه‌ل و رازاندنه‌وه‌ی ژووری نان خواردنی به‌ته‌واوی ده‌گۆری. شی‌اوی ئامازه‌پیکردنیشه‌ که به‌لزاک ئه‌و ده‌مه‌ی به‌ته‌نیا بوایه به‌شیتیه‌یه‌کی مام نا‌وه‌ندی نانی ده‌خوارد به‌لام ئه‌گه‌ر خه‌لکی تری له‌کن بوایه ئیشتیای خواردنی زیادی ده‌کرد. بلا‌وکه‌ره‌وه‌یه‌کی کتیبه‌کانی ده‌لێت: جارپیکیان چاوم لیبوو سه‌د سه‌ده‌ف و دوا‌زده شفته‌و مرا‌ویه‌ک و جووته‌که‌ویک و هه‌لوایه‌کی ماسی و دوا‌زده هه‌رمی و چهن‌دین پارچه‌ شیرینی خوارد. بۆیه شتیکی چا‌وه‌روان کرا‌وه که به‌ره‌به‌ره قه‌له‌و ده‌بوو و ورگی ده‌کرد. نا‌وه‌ نا‌وه‌ش که خا‌وه‌ن قه‌رزه‌کان گوشاریان بۆ دیتنا زۆریه‌ی ئه‌و که‌لوپه‌له‌ گرانبه‌ها‌یه‌نه ده‌بوونه بارمته‌و ده‌لال ده‌هاتن و کۆیان ده‌کردنه‌وه له مه‌یدانی هه‌راجی ده‌یانفرۆشتن. هیچ شتیکی نه‌یده‌توانی چاره‌سه‌ری ئه‌و که‌موکۆپی و ده‌ستبلا‌ویه‌ی بکات و هه‌تا کۆتایی ته‌مه‌نی به‌و زیده مه‌سه‌ره‌فیه‌ گه‌مژانه‌یه‌ی خه‌ریکی کرینی شتومه‌ک بوو. به‌لزاک قه‌رزکه‌ریکی بێ شه‌رم بوو، به‌لام ئه‌و ده‌سته‌خۆشانه‌و ستایش‌کردنه‌ی که بلیمه‌تی وی وروژاندبوو هینده‌ زۆریو که به‌ده‌گمه‌ن به‌خشش و پیا‌وه‌تی دۆست و ها‌ورپێکانی ده‌ره‌ق به‌وی داده‌چۆرا. به‌گشتی ئافه‌رتان له‌و جو‌زه‌ مرۆفانه‌ نین که به‌ مه‌یل و ره‌غه‌به‌تی خۆیان پاره‌ به‌ قه‌رز بده‌ن، به‌لام واپی‌ده‌چیت که به‌لزاک له‌م رو‌وه‌وه ده‌سته‌مۆی کردبوون. ئه‌و ههر به‌راستی بێ نه‌زاکه‌ت بوو و هیچ به‌لگه‌یه‌ک له‌به‌ر ده‌ستدا نییه‌ بیسه‌لمینێ که به‌لزاک سه‌باره‌ت به‌ قه‌رز وه‌رگرتن له ئافه‌رتان تووشی دوو دلێ و نا‌ره‌حه‌تی ویزدان بوویت. جیتی وه‌بیره‌یتانه‌وه‌یه که بۆ ئه‌وه‌ی به‌لزاک له‌و ئیفلاسیه‌ رزگاری بییت که دو‌جاری بوو، دا‌یکی ئه‌و سامانه‌ بچوو‌که‌ی خۆی به‌ بادا‌و ئه‌و که‌لوپه‌ل و نا‌وماله‌ش که ره‌گه‌ل کچه‌ی خست بۆ مائی می‌رده‌که‌ی هینده‌ی دی په‌رپوتی کردو سه‌ره‌نجام له هه‌موو ئه‌و سامانه‌ی که بۆی مایه‌وه ته‌نیا یه‌ک خا‌نو بوو که به‌کرتی ده‌دا. له‌ کۆتایشدا ئه‌و رۆژه‌هات که ئه‌و دا‌یکه هینده‌ خۆی به‌ده‌ست‌کورتی دیت ناچار نامه‌یه‌کی بۆ کوره‌که‌ی نوسی (ئاندری بیل - Andre Billy) له کتیبه‌که‌ی خۆیدا به‌ناوی (ژیاننامه‌ی به‌لزاک) ئه‌و نامه‌یه‌ی گونجاندوو‌وه لی‌رده‌دا من وه‌ری ده‌گێرم: (دوا‌یین نامه‌ که له تۆوه پینم گه‌یشته له مانگی نو‌فبه‌مه‌ری (تشرینی دو‌وه‌م) (۱۸۳۴) بوو. له‌و نامه‌یه‌دا ره‌زامه‌ندیت ده‌رپرسی‌وو که له سه‌ره‌تای مانگی ئه‌پرێل (نیسان) ی (۱۸۳۵) وه‌و به‌ مه‌به‌ستی یارمه‌تی دانم بۆ کرێ خا‌نو و کاره‌که‌ره‌که‌م،

هه‌رسی مانگ جارێک بری دووسه‌د فرانکم بۆ بنێری. تۆ ده‌زانی به‌و هه‌ژاری و لێقه‌ومایه‌وه ناتوانم بئیم. تۆ ناوی خۆت پتر له‌وه به‌رجه‌سته‌و به‌ناویانگ کردووه‌و خۆشگوزه‌رانی خۆت له‌وه‌زیاتر به‌دیار خستوووه‌ که جی‌او‌ازی دۆخی ژبانی من و تۆ، بێزارکه‌رو نازده‌ر بێت. من پێم وایه‌ ئه‌و به‌لێنه‌ی که به‌ منت‌دا قه‌رزێک بوو که چووته ژیریاریه‌وه. ئیستا نێسانی (١٨٣٥) هه‌ مانای وایه‌ که تۆ قه‌رزی دوو سالی منت له‌سه‌ره. له‌و هه‌زارو شه‌ش سه‌د فرانکه‌ش تۆ له‌ مانگی دیسه‌مه‌بری (ئه‌یلول) ی رابردوودا پینج سه‌د فرانک دایم به‌جۆرێکی وا که سه‌ده‌قه‌ت له‌خۆت گرتی. ئونوری، دوو ساله‌ که ژبانی من بۆته‌ مۆته‌که‌یه‌کی به‌رده‌وام و مه‌سه‌رفم گرانه. من گومانم له‌وه‌دا نیه‌یه‌ که تۆ نه‌توانیوه‌ یارمه‌تیم بده‌ی، به‌لام ده‌ره‌نجام ئه‌وه‌یه‌ که ئه‌و بره‌ پاره‌یه‌ی بۆ خانووه‌که‌م قه‌رز کردووه‌ نرخ‌ی خانووه‌که‌ی دابه‌زاندووه‌و ئیستا ئیدی ناتوانم قه‌رزی له‌و بابه‌ته‌ وهرگرم و هه‌ر شتیکی به‌نرخیشم هه‌بوو به‌ بارمه‌ت داناوه‌. له‌ کۆتاییدا که‌وتوووه‌ بارودۆخیکه‌وه‌ که ناچارم پیت بئیم: «کوړم به‌خپوم بکه»، به‌لام ئونوری، ئه‌و دۆخه‌ ناشیت هه‌روا درێژه‌ی هه‌بیت. من ده‌بینم که تۆ ده‌ستت ده‌روات گه‌شتی دووردرێژو جۆراوجۆرو گران بکه‌ی، گران له‌رووی پاره‌و ئابرووه‌وه. چونکه‌ وه‌ختیک له‌و گه‌شتانه‌ت ده‌گه‌رپیه‌وه، ئابرووی خۆت بچ به‌زه‌بیانه‌ به‌باداوه، چونکه‌ نه‌توانیوه‌ ئه‌و به‌لێنانه‌ به‌جۆرێک به‌گه‌یه‌نێ که له‌ مۆرکردنی بۆنده‌کان‌دا داوتن. کاتیک که‌ بێر له‌و هه‌موو شتانه‌ ده‌که‌مه‌وه‌ دلشکاوه‌ به‌م. کوړم، هه‌روه‌کو چۆن ده‌توانی... ماشوقان (گراو) بگری و گوچانی زێرکفت به‌ده‌سته‌وه‌ بگری و ئه‌نگوستیلله‌ی زیو له‌ په‌نجته‌ بکه‌ی و قه‌نه‌فه‌وه‌ ده‌فری زیو و که‌ل و په‌لی تر بکری، دایکیشته‌ ده‌توانیت به‌بچ به‌زاندنی سنووری ئه‌خلاق‌ی کۆمه‌لایه‌تی، تکات لیبکات که‌ به‌لێنه‌که‌ت به‌جۆرێک به‌گه‌یه‌نێ، دایکت هه‌تا دواه‌ناسه‌ خۆی راگرت و ئه‌م داوایه‌ی نه‌کرد، به‌لام ئیدی کاتی ئه‌وه‌ هاتوو... به‌لزا که‌ به‌م شیوه‌یه‌ وه‌لامی دایکی دایه‌وه: (پێم وایه‌ که‌وا باشتر بوو به‌هاتبایه‌ بۆ پارێس و سه‌عاتیک قسه‌ت له‌گه‌ل‌دا کردبام) ده‌رباره‌ی ئه‌م مه‌سه‌له‌یه‌ ده‌بێ بئیم چی؟. نووسه‌ری ژباننامه‌ی به‌لزا که‌ ده‌لێت چونکه‌ بلیمه‌تی مافی تایبه‌تی خۆی هه‌یه، نابێ بنه‌ما ئه‌خلاقیه‌کانی به‌لزا که‌ به‌ پێوه‌ری ئاسایی پیتورین. ئه‌مه‌یان ئیدی په‌یوه‌ندی به‌ بیروباوه‌رپه‌وه‌ هه‌یه. من وای بۆ ده‌چم باشتر

وایه‌ ئه‌وه‌ قبوڵ بکه‌ین که‌ به‌لزا که‌ زۆر بچ شه‌رمانه‌ خۆپه‌رست بوو و توپه‌هات و زۆر که‌م شه‌رافه‌ت بوو. باشترین پاکانه‌و بیانووه‌ که‌ مرۆف ده‌توانیت بۆ بچ به‌ندوباری به‌لزا که‌ دایتاشیت ئه‌وه‌یه‌ که‌ ئه‌و به‌دل‌خۆشی و گه‌شبینی خۆی، هه‌میشه‌ به‌وپه‌ری پڕاوه‌ پیتی وابوو که‌ له‌ریگای نووسینه‌کانیه‌وه‌ بره‌ پاره‌یه‌کی زۆر به‌ده‌ست دینیت (له‌و سه‌رده‌مه‌دا زۆری پاره‌ وه‌چنگ ده‌که‌وت) و له‌و بێرۆکه‌ یه‌ک له‌دوای یه‌کانه‌ی که‌ خۆیان ده‌خزێنه‌ نێو خه‌یال و میتشکه‌ وه‌به‌ر هێنه‌ره‌که‌ی، پاره‌ی ئه‌فسانه‌یی و خه‌یالی دیته‌ ده‌ست. به‌لام هه‌رکاتیک یه‌کیک له‌و هێزه‌ خه‌یالیانه‌ی خۆی دینایه‌ گوێه‌پانی کردوه‌، ده‌ره‌نجامه‌که‌ی که‌ له‌که‌به‌وونی قه‌رزه‌کانی بوو. ئه‌گه‌ر به‌لزا که‌ مرۆف‌تیکی میانه‌رۆو پیاوی ژبان و ده‌ست پیتوگرتوو بوایه، قه‌ت نه‌یده‌توانی بپیته‌ ئه‌و نووسه‌ره‌ی ئیستا. ئه‌و مرۆف‌تیکی خۆده‌رخه‌ر بوو، رازاوه‌یی ده‌په‌رست و نه‌یده‌توانی پاره‌ خه‌رج نه‌کات. وه‌کو سه‌گی پچ سوتا و کاری ده‌کرد تا به‌لێنه‌کانی به‌جۆرێک به‌گه‌یه‌نیت. به‌لام به‌دبه‌ختانه‌ به‌رله‌وه‌ی قه‌رزه‌ به‌په‌له‌کانی بداته‌وه، قه‌رزی نوێی وه‌رگرتوو. پیتووسته‌ ئاماژ به‌و راستیه‌ بکریته‌ که‌: به‌لزا که‌ ته‌نیا له‌ژیر گوشاری قه‌رزداریدا ده‌یتوانی شت بنوسیت، چونکه‌ ئه‌گه‌ر ئه‌و گوشاره‌ هه‌بوایه، ئه‌وه‌نده‌ ئیشی ده‌کرد تا پیره‌لۆک ده‌بوو و په‌نگی ده‌بزرکا. هه‌ر له‌و سه‌روبه‌نده‌شدا بوو که‌ یه‌کیک له‌ باشترین رۆمانه‌کانی خۆی نووسی. به‌لام کاتیک که‌ به‌ریکه‌وت و مو‌عجیزه‌ ئاسا، له‌ ته‌نگانه‌یه‌کی گیان پرۆکین دابوو، ئه‌و کاتانه‌ی که‌ ده‌لاله‌کان ته‌نگه‌تاویان ده‌کردو سه‌رنوسه‌رو ده‌زگا‌کانی بلا‌وکردنه‌وه‌ له‌ دادگا سکا‌لایان له‌ دژی تۆمار ده‌کرد، هێزی ئه‌فراندنی له‌ناو ده‌چوو و نه‌یده‌توانی قه‌له‌م له‌سه‌ر کاغه‌ز بگێریت. سه‌رکه‌وتوویی به‌لزا که‌ ئه‌ده‌بدا، هه‌روه‌کو تایبه‌تمه‌ندیه‌کی سه‌رکه‌وتوووه، زۆر هاو‌پیتی نوێشی بۆ په‌یدا‌کردو هێزی بووژاندنه‌وه‌ و خوی خۆشی بووه‌ هۆی ئه‌وه‌ی که‌ جگه‌ له‌ شوپنه‌ تایبه‌تیه‌کان، له‌ هه‌موو هۆله‌کانی تری پیتشوازیدا به‌روویکی گه‌شه‌وه‌ به‌خیر هاتنی بکریته‌. یه‌کیک له‌و خانمه‌ خاوه‌ن په‌له‌و که‌سایه‌تیانه‌ی که‌ شه‌یدا‌ی ناوبانگی به‌لزا که‌ ببوو، (مارگیز دۆ کاستری - Marguise de castries) بوو که‌ کچی دۆکیک (٤) و خوشکه‌زای دۆکیکی تر بوو که‌ له‌ نه‌وه‌ نزیکه‌کانی (جیمزی دووهم) ی پاشای ئینگلیز بوون. ئه‌و خانمه‌، به‌ناوی خوازراوه‌وه‌ نامه‌ی بۆ به‌لزا که‌ نووسی و ئه‌ویش وه‌لامی دایه‌وه.

مارگیز دووباره نامەى بۆ نووسىيەو وە خوۆى لى ئاشكر اكر د. بەلزاك سەردانى كردو بەرە بەرە بوونە هاوړپى دلسوزى يەكتى و هيندهى نەبرد كە بەلزاك هەموو رۆژتيك دەچوو سەردانى. مارگيز دوكاسترى ئافرهتتيكى رەنگ بزړكاو و سورفل بوو، دتگوت گولە. بەلزاك عاشقى بوو، مارگيز هەرچەندە رتگەى پى دەدا تا دەستە ئەشرافييەكانى ماچ بكات، بەلام لە بەرامبەر زىدەرۆپەكانى تريدا بەرگرى دەنواند. بەلزاك بۆنى لە خوۆى دەداو هەموو رۆژتيك دەستەوانەى زەردو نوپى لە دەستان دەگردن، بەلام ئەو كارانەى هېچ شتيكيان وەچەنگ نەخست. وردە وردە بى تاقت بوو و ئەو پر ويايەى لا دروست بوو كە مارگيز يارى پيندەكات. مەسەلەكەش ئاشكرايە: ئەو خاتونە دەبويست ستايشگەرى بيت نەك ماشوقەى. گومانيش لەو دەدا نيبە كە حەزى دەكرد پياويكى گەنجى هۆشمەندو بەناوبانگ لە بەرامبەريدا چۆك دادات. بەلام بە هېچ جۆرتيک نەيدەويست بيسته هاوسەربنى. قەيران لە شارى جنييف سەرى هەلدا. مارگيز لەگەل بەلزاك و (دوك فيتر جيميز The DUke of Fitz James) ى خالى كە لەو گەشتەدا ياوهرى بوون، لەسەر رتگايان بەرەو ئيتاليا لە جنييف لايندا. هېچ كەس بەروونى نازانى چ شتيك پرويدا، بەلزاك و مارگيز بۆ پياسەكردن چوونە دەرى شارو بەلزاك بەدەم گرپانەو گەرايەو. رەنگە بتوانرېت وا مەزەندە بكرېت كە بەلزاك هينديك داواى يەكلاكەرەو لە مارگيز كړدېت و ئەويش بە جۆرتيكي وا وەلامى دابيتەو كە بەسەختى دلئى شكابيت. بەلزاك خەفەتبارو توورە، لەكاتيكدە كەواى هەست دەكرد بەشيوازتيكى دزيو پيتيان رابواردوو، گەرايەو بۆ پاريس. بەلام ئەو رۆمان نووسىكي هينده بى نرخ و بى بايەخ نەبوو، هەر ئەزمونتيك كە وەريدەگرت گەرجى لە سوکايەتى پيكردنیشى بوايە، سوودی ليوەردەگرت. هەر بۆبەش لە داها توودا مارگيز دۆ كاسترى لە رۆمانەكانى بەلزاكدا بوو بە نمونە (مۆدېل) ى رابوردنى بى هەست و سۆزانەى كەسايەتية خاوەن پلە بەرزەكانى كۆمەلگا. ئەو سەردەمەى كە بەلزاك بېهروودە ئەو خانمە خاوەن كەسايەتية گەمارۆ دابوو، دەيان نامەى عاشقانەى بە ئيمزاي (نەناسراووه) بۆ هات. نامەى دووهم كە بەهەمان شيوە واژۆ كرابوو، لەدواى تيکچوونى نيوانيان گەيشت. بەلزاك ئەم ئاگاداريەى لەو تەنيا رۆژنامە فەرەنسيەدا بلاوکردهو كە مۆلەت درابوو بچيته نيو روسيا: (ئەو نامەيهى كە بۆ موسيو دۆ»ب»

نووسرابوو بەدەستى گەيشت. ئەمپۆش تەنيا لەرپنگاي ئەم رۆژنامەيهو توانى هەوالى گەيشتنى نامەكە رابگەيه نيوت و زۆر بەداخه و به كە نازانى وەلامە بۆ كوي بنيريت). نووسەرى نامەكە خانمىكى خاوەن كەسايەتى و نەجيب زادهو زۆر دەولەمەندى پۆلونيا بوو بەناوى (ئيفيلين هانسكا). ئەو خانمە بەرپزە تەمەنى سى و دوو سال و بەميرد بوو، بەلام ميترده كەى زۆر لە خوۆى بەتەمەنتر بوو. پينج مندالى ببوون بەلام تەنيا يەكيكيان زيندوو بوو ئەويش كچيک بوو. ئاگاداريەكەى بەلزاكى خويندهو بەرنامەيهكى واى دانا كە ئەگەر بەلزاك نامەى بۆ نووسى لە ئۆدساو لە رتگاي كتيب فرۆشيكهوه پى بگات. پاشان نامەگۆرپنەو دەستى پيكرود بەم شيوهيه ئەوينى گەورەى بەلزاك سەرى هەلدا. ئەو نامانەى لە نيوانياندا ئالوگۆر دەكران رۆژبەرۆژ خۆمانەترو بەسۆزتر دەبوون. بەلزاك لەسەر شيوەى تاراديهك زيادەرەوانەى ئەو سەردەمە، دلئى خوۆى وا خسته سەردەست بۆ ئەو بەزەبى و هاوهدردى ئەو خانمە بورووتيت. ئيفيلين هەستيارو لەو ژبانە يەك بابەتية خيزانیهى بيزاربوو كە لە قەلايهكى گەورەى ئەشرافيانەدا بەسەرى دەبرد. ئەو قەلايه دەكەوتە نيوهراستى دەشتيكي گەورەى دوو هەزار دۆغى لە ئۆكرانيا. ئەو خاتونە ستايشى بەلزاكى وەكو نووسەر دەكرد وەكو پياويكيش خوۆى دەويست. لەدواى يەك دووسال نامەگۆرپنەو، مەدام هانسكا بەياوهرى ميترده كەى و (كە نەخۆشبوو) كچەكەى و مامۆستا تايهتبه كەى و جەلەبيك كارەكەر و خزمەتكار چو بۆ شارى (نيو فشاتيل- Neu Fchatel) لە سويسرا و بەلزاكيش لەسەر بانگهيتشتى وى چوو ئەوئ. سەبارەت بە يەكەم دیدارو چاوپيکەوتنى بەلزاك و مادا هانسكا گيرانه و هيهكى (رۆمانسيانە) لەبەردەست دايە كە رەنگە زۆريش راست نەبيت. بەلزاك لە يەكيك لە باخچه گشتييه كاندا پياسەى دەكردو لە پر چاوى بە ئافرهتتيك كەوت. كە لەسەر كورسيهك دانيشتوو و خەربكى كتيب خويندهو بهيه. ئەو خانمە دەستەسره كەى فرى دايە سەرزەوى و كاتيک بەلزاك بۆى هەلگرتەو تا بيداتەو، كە سەرنجى دا بينى ئەو كتيبهى كە ئەو دەيخوونيتەو يەكيكە لەو كتيبانەى كە بەرهمى ئەو. كاتيک لەگەل ئەو خانمەدا دەرگاي قسەكردنى كردهو بينى كە ئەو خانمە هەمان ئەو كەسەيه كە ئەو بۆ چاوپيکەوتنى هاتوو. لەو سەردەمەدا ئيفيلين ئافرهتتيكى شوخ و شەنگ بوو و بەرادەيهكى زۆر سەرنج پراکيش

بو. گەرچی چاوی که مییک سوپابوون بهلام جوان بوون، قژی جوان و دەمی دلفرین بو. رەنگە کاتییک که بۆ یەکه مجار ئەو پیاو و سورە چوارشانە دیبیتت که سەرۆسە کوتی له قەسابان دەچوو و نامە ی هیندە شاعیرانە و هەست بزۆینی بۆ نوسیون، که مییک داچلە کابیت. بهلام ئەگەر واش بووبیت، شۆقی چاوه زۆرینەکانی بهلزاک و ئەو هیزه بوژینەرەوه زۆری وی، ئیقتیلین ناچار کردوو که ئەو داچلە کینە رۆحیە فەرامۆش بکات و هیندە ی پینەچوو که ئەو خانمە بوو به ماشوقە ی. له دوای دووسج هەفته بهلزاک ناچاربوو بگەریتەوه بۆ پاريس. به پیتی ئەو به نامە و به لێنە لێیک جیابوونەوه که له سەرەتای زستاندا له جنیت دووباره یە کدی ببیننەوه. بهلزاک بۆ جەژنی له دایکبوون (زایینی) چوو بۆ جنیت و شەش هەفته له وی مایه وەو له و ماوه یە شدا رۆمانی (دوشیس دۆلانژە - La Duchesse de Langeais) ی نووسی و تییدا سەبارەت به سوکایەتی پیکردنە کە ی، تۆلە ی له مەدام دۆ کاستری کردوو. له دوای گەرانه وە ی بۆ پاريس بهلزاک له گەل ئافره تیکدا ئاشنابوو به ناوی (کۆنتیس گیدۆیۆنی فیسکۆنتی - Guidoboni Visconti Countess). ئەو ژنە سورفله چاوشینە ئینگلیزه هەو سبازو و رۆژینەر بوو و به ئاشکرا خیانه تی به میترده کە ی دەکرد. بهلزاک یە کسەر عاشقی بوو و کۆنتیس بوو به (هاوسەرینی). بهلام رۆمانسییه کانی ئەو سەر دەمه کاره دلداریه کانی خۆیان به جۆریکی وا ئه نجام دەدا که دەتوت له رۆژنامە یه کی (پر له وینە و دووردریژ) دا. به چاپ گەشتوو. هەر بۆ یەش زۆری پینەچوو که مەدام هانسکا (ئەو کاتە له فیه نا بوو) گو ی بیست بوو که خۆشەویسته کە ی بچ ئەمه که. نامە یه کی تووندی بۆ بهلزاک نووسی که پر بوو له سەر کۆنە کردن و پیتی راگە یاند که دەخوازیت بگەریتەوه بۆ ئوکرانیا. ئەمه ش گورزیک بوو که سەر واندیه بهلزاک. چونکه بهلزاک وای دانا بوو که له پاش مردنی میتردی مەدام هانسکا (ئەو پیشهاته ی که به پای خۆی زۆری نه مابوو) دەخوازیت و دەستی ده گاته سامانه زۆره کە ی. دوو هەزار فرانکی قەرزکردو به پەله خۆی گە یانده قییه ننا تا خاتوو (ئیقتیلین) ئاشت بکاتەوه. بهلزاک به ناوی (مارکی دۆ بهلزاک) و بهو نیشانه خیزانیه قەلبانە ی که به خۆی خستبوون و له گەل خزمە تکار تیکدا گە شتە کە ی خۆی دەستپیکرد، ئەمه ش مەسرەفی گە شتە کە ی زیادکرد. چونکه وەکو پیاویکی ناودارو خاوهن که سایه تی

لینی نەدەوه شایه وە دەم به دەمهینه له گەل خاوهن میوانخانه کاندای بکات و ناچاربوو به پیتی ئەو ناوه گەرە یه ی که به خۆیه وە لکاندبوو پارە ی میوانخانه و شاگردە کان بدات. له کاتییکدا که خاوهنی فلسیتک نه بوو گە شتە قییه ننا. مەدام هانسکا له جارن زیاتر سەرکۆنە ی کردو بهلزاکیش ناچاربوو دەست بکات به درۆ و دەله سه و پاسا هینانەوه بۆ ئەو ی گومان له دلای خاتوو هانسکا پرەوینیتەوه. له دوای دوو هەفته خاتوو ئیقتیلین گەراییه وە بۆ ئوکرانیا و ئیدی هەتا هەشت سالان یە کترین نەدیتەوه. بهلزاکیش گەراییه وە بۆ پاريس و سەرله نو ی پە یوه ندیه کانی خۆی له گەل خاتوو کۆنتیس گیدۆ بۆنیدا گری دایه وە. له پینا و ئەو ژنە دا له جارن زیاتر دەستی کردوو به زیدە مەسرەفی و دیسان خاوهن قەرزە کان وە گیروگازیان هینا یه وە کۆنتیسیش ناچار بوو پارە یه کی زۆر بدات تا نه هیلیت زیندانی بکرت. له وە به دوای ناوه ناوه که باری مادی بهرەو خراپی دەچوو، کۆنتیس به فریای دەکەوت. له سالی (۱۸۳۶) مەدام دۆ بیترنی ماشوقە ی یه کە می مردو مەرگی وی کۆسپیکی گەرە ی له سەر دلای بهلزاک دانا. بهلزاک دەرپارە ی مەدام دۆ بیترنی گوتی: (ئەو تەنیا ئافره تیک بوو له ژیاغدا که خۆشم دەویست). بهلام خەلکی تر گوتویانە: (مەدام دۆ بیترنی تەنیا ئافره تیک بوو که بهلزاکی خۆشەویست). له هەمان سالدا کۆنتیس مۆبۆر پیتی راگە یاند که سکی لهو پرپوو. کاتییک مندالە که له دایکبوو، میتردی کۆنتیس که پیاویکی پشوو درپژو بارقوول بوو گوتی: (بهخوا چاک بوو دەمزانی کۆنتیس حەزی له مندالیکی رەشتالە یه ئەوه پیتی گە شت). جیتی خۆیه تی ئەو هەش بلیم که ئەم رۆمان نووسه گەرە یه (بهلزاک)، له میانی ژبان ی ئەقیندانە ی خۆیدا و له ماشوقه جۆراو جۆره کانی، سنج کچ و کورپیکی هەبوو. واپێدە چێ که بهلزاک به جۆریکی سیر سۆزی کەم بووبیت بهرامبەر بهو مندالانە ی. له رووداوه ئەقینداریه کانی تری ئەو، من تەنیا ئاماژە به یه کیکی تریان دەکەم، چونکه ئەمه شیان وەکو پە یوه ندیه کانی دیکە ی به نامە یه کی دلدار ی دەستی پیکرد که پە یوه ندی به بیوه ژنیکه به ناوی (هیلین دۆ فالیت - Helene de Valette). شتیکی سەیره که له پینج روودای خۆشه ویستیدا سببان به مجۆره دەستی پیکردوو. رەنگه هۆی ئەوه ی که ئەم دلداریانە ی بهلزاک رەزامە ندی بهخش نه بوون ئەوه بیت که ئەو دەمه ی ژنیک له بهر ناوبانگە کە ی دلای به پیاویکه وە دەنیشیت هیندە دلای بهو شانازی و پینگە یه خۆشبییت که

له سۆنگه‌ی ئه‌و پیتوه‌ندییه‌وه ده‌ستی ده‌که‌وێت، که ئیدی ئاماده‌یی بۆ ئه‌و شته پیرۆزه تێدا نه‌بی‌ت که پیتی ده‌لێن بێ مه‌به‌ستی و چاونه‌برین و خۆشه‌ویستی راسته‌قینه‌ی وه‌به‌ره‌یتناوه. ژێکی له‌و بابته‌ خۆ ده‌رخه‌ریکی به‌سه‌هو چووه که هه‌لیک ده‌قۆزیتته‌وه بۆ ئه‌وه‌ی غه‌ریزه‌ی خۆی رازی بکات. به‌سه‌ر هاتی دل‌داری به‌لزاک و هه‌لیک زۆری درێژه نه‌کیشا و پێده‌چیت له‌ میانه‌ی مشت و مێرکدا که له‌سه‌ر ده‌ هزار فرانک بوو کۆتایی پێهاتبێت. ئه‌و پاره‌یه‌ش به‌لزاک له‌ هه‌لیکی قه‌رزکردبوو. سه‌ره‌نجام ئه‌و پۆزه هات که له‌مێژ بوو به‌لزاک چاوه‌روانی ده‌کرد. له‌ ساڵی (١٨٤٢) دا موسیۆ هانسکا (مێردی خاتوو ئیفیلین) مردو به‌لزاک خه‌ریک بوو به‌ئاوته‌کانی بگات و ده‌وله‌مه‌ند بپێت. له‌ کۆتاییدا گه‌ره‌کی بوو قه‌رزه‌ زۆرو که‌مه‌کانی له‌ کۆل بینه‌وه. به‌لام ئه‌و نامه‌ی که تێیدا (ئیفیلین) هه‌والی مردنی مێرده‌که‌ی راگه‌یاندبوو، نامه‌یه‌کی دیکه‌ی به‌دواوه‌ بوو. له‌ نامه‌ی دووه‌مدا ئیفیلین پیتی راگه‌یاند بوو که رازی نییه‌ مێردی پێبکات. چونکه ئه‌و ژنه نه‌یده‌توانی چاوپۆشی له‌ بێ ئه‌مه‌کی و ده‌ستبلاوی و ئه‌و هه‌موو قه‌رزانه‌ی به‌لزاک بکات. خاتوو ئیفیلین له‌ قه‌یه‌ننا پیتی گوتیوه‌ که: هه‌تا دلێ تو‌م هه‌بیت، چاوه‌ری ئه‌وه ناکه‌م جه‌سته‌ی تو‌ سه‌بارت به‌من وه‌فاداریت. ئێ خۆ ئیفیلین هه‌میشه ئه‌مه‌ی له‌به‌ر ده‌ستدایوو. به‌لزاک له‌و بێ وێژدانییه‌ی ئیفیلین زۆر دلێ ره‌نجاو ناومید بوو. به‌لام پاشان گه‌یشه‌ ئه‌و ده‌ره‌نجامه‌ی که ده‌توانیت له‌ریگای سه‌ردان و گفتوگۆ کردنه‌وه دووباره‌ دلێ مه‌دام هانسکا به‌ده‌ست بپێته‌وه. هه‌ر به‌م مه‌به‌سته‌ش له‌دوای ناردنێ نامه‌یه‌کی زۆرو سه‌ره‌رای بێ مه‌یلی خاتوو ئیفیلین چوو بۆ سان پترسبۆرگ که له‌و کاته‌دا خاتوو ئیفیلین له‌وێ بوو. مه‌زنده‌که‌ی راست ده‌رچوو، هه‌ردووکیان قه‌له‌و و ته‌مه‌ن مام ناوه‌ندی بوون. ئه‌و له‌ ته‌مه‌نی چل و سێ ساڵیدا بوو و خاتونیش چل و دوو ساڵان بوو. به‌لام وادیاره ئه‌وه‌مه‌ی که خاتوو هانسکا له‌گه‌ڵ به‌لزاکدا بووه نه‌یتوانیوه هه‌یچی لێبگریته‌وه چونکه دووباره‌ بوونه‌وه ئاشقه‌و ماشقه‌ی جاران و دووباره‌ مه‌دام هانسکا به‌لێنی پێدایه‌وه که شوی پێده‌کات. به‌لام هه‌وت ساڵی خایاند تا ئه‌و به‌لێنه‌ی به‌جێ گه‌یاند. بيوگرافی نووسانی به‌لزاک سه‌ریان له‌وه سوپامبوو که بۆچی ئیفیلین ئه‌وه‌نده ده‌ستاو ده‌ستی کرد. به‌لام به‌دنیاییه‌وه هۆکاره‌کانی ئاشکران. مه‌دام هانسکا ژێکی خاوه‌ن که سایه‌تی بوو و شانازی به‌ره‌چه‌له‌کی خۆی ده‌کردو ئه‌گه‌ری ئه‌وه‌ش

هه‌یه که جیاوازییه‌کی زۆری کردبیت له‌نیوان بوونی به‌ (هاوسه‌رینی) نوسه‌ریکی به‌ناویانگ و ژنی لایکی تازه‌ پێ گه‌یشه‌توی ئاسایی (ره‌شوکی). به‌دنیاییه‌وه بنه‌ماله‌که‌شی هه‌تا ئه‌و جیه‌ی له‌ توانایاندا بوايه له‌ شووکردنیکی وایه‌ بایه‌خ پاشگه‌زیان کردۆته‌وه. ئیفیلین کچیکی عازبه‌ی هه‌بوو که ئه‌رکی سه‌رشانی بوو به‌پیتی پله‌وپه‌نگه‌ی کۆمه‌لایه‌تی خۆی دايمه‌زێتی. به‌لزاک کابرایه‌کی یه‌کجار زۆر ده‌ستبلاو بوو، دیاره‌ مه‌دام هانسکاش له‌وه ترساوه که پاره‌و پوله‌که‌ی به‌فیرۆ بدات چونکه به‌لزاک به‌رده‌وام داوای پاره‌ی لێده‌کردو به‌پاره‌ی که‌میش رازی نه‌ده‌بوو و هه‌ردووک ده‌ستی له‌ هه‌گبه‌ی خاتوو هانسکا رۆده‌کرد. ئه‌و خاتوونه‌ زۆر ده‌وله‌مه‌ند بوو و ده‌ستبلاویش بوو. به‌لام ئاشکرایه که جیاوازییه‌کی زۆر هه‌یه له‌نیوان ئه‌وه‌ی که تو‌ پاره‌ له‌پێناو خۆشی خۆتدا فری‌ بده‌ی یان بیده‌یه که‌سیکی ترو ئه‌و کاره بۆ خۆشی خۆی بکات. ئه‌وه زۆر جیتی سه‌رسوپمان نییه‌ که بۆچی ئیفیلین ئه‌وه‌نده خۆی راگرت تا مێرد به‌ به‌لزاک بکات، به‌لکو سه‌یره‌که له‌وه‌دایه که چ شتیکی وای لێکرد مێردی پێبکات. له‌مه‌ودای نیوان ئه‌و هه‌وت سالانه‌دا ناوه‌ یه‌کتریان ده‌دیت و له‌ ئه‌نجامی یه‌کتیک له‌و دیدارانه، ئیفیلین سکی پر بوو. به‌لزاک زۆر خۆشحاله‌بوو و پیتی وابوو که سه‌ره‌نجام سه‌رکه‌وتنی مسۆگه‌ر بووه‌و داوای له‌ ئیفیلین کرد یه‌کسه‌ر شوی پێبکات. به‌لام چونکه ئه‌و هه‌زی نه‌ده‌کرد ناچار به‌و کاره بکریت بۆی نووسی که له‌دوای ئه‌وه‌ی منداله‌که‌ی ده‌بیت نیازی وایه‌ بگه‌ریتته‌وه بۆ ئۆکرانیا و ده‌ست به‌ خه‌رجیه‌کانیه‌وه بگریت ئه‌وجا مێردی پێده‌کات. منداله‌که‌ به‌مردویی له‌ دایکبوو، ئه‌م رووداوه‌ش له‌ ساڵی ١٨٤٥ یان ١٨٤٦ دایوو. مه‌دام هانسکا ساڵی ١٨٥٠ مێردی پێکرد. به‌لزاک ئه‌و زستانه له‌ ئۆکرانیا بوو و رێپه‌رسی زه‌ماوه‌نده که‌شیان هه‌ر له‌وێ به‌رپه‌وه‌چوو. بۆچی سه‌ره‌نجام ئیفیلین رازی بوو؟ له‌ کۆتاییدا کاری دووردرێژو دژوار ژێرخانی به‌هێزی به‌لزاکی له‌ناو بردو ته‌ندروستی به‌ره‌و خراپی رۆیی. له‌و زستاندا نه‌خۆشییه‌کی گرانی گرت و هه‌رچه‌نده پاشان بوژایه‌وه به‌لام واپێده‌چوو که زۆری نه‌ماوه بمریت. ره‌نگه‌ هۆی ئه‌و شووکردنه‌ی ئیفیلین ئه‌وه‌بوو بیت که‌پیتی وابوو سه‌ره‌رای ئه‌و هه‌موو بێ ئه‌مه‌کییه‌ی به‌لام به‌رده‌وام خۆشی ویستوووه ئه‌ویش له‌ گیانه‌لاودا به‌زیی پێداهاتۆته‌وه‌و مێردی پێکردوووه. یان له‌وانه‌یه ئه‌و قه‌شه‌یه‌ی که هه‌میشه ئیفیلین ده‌چوو

لای و رازی دلّی خوئی بۆ هه‌لده‌پرشت (چونکه ژینیکی پابه‌ند بوو به تاین) جه‌ختی لیکردیبت که خه‌ریکی ریک‌خستنه‌وه‌ی کاروباره‌کانی ژیانی بی‌ت. هه‌ر چۆنیک بوو می‌دی به به‌لزاک کردو پینکه‌وه گه‌رانه‌وه بۆ پاريس. به‌لزاک به‌پاره‌ی ژنه‌که‌ی خانوویکی گه‌وره‌ی کربوو و به‌که‌لوپه‌ل و شتومه‌کی گرانبه‌ها رازاندوبویه‌وه. به‌لام ئیثیلین ئیتر ده‌لومه‌ند نه‌مابوو چونکه هه‌موو سامانه‌که‌ی به‌کچه‌که‌ی به‌خشبوو و ته‌نیا داهاتیکی مام ناوه‌ندی سالانه‌ی بۆ خوئی هیشتبۆوه. ئە‌گه‌ر به‌لزاک سه‌باره‌ت به‌م مه‌سه‌له‌یه دل‌گران و بی‌ئومیدیش بوویت نه‌یدرکاند. باسکردنی ئە‌م خاله‌ خه‌ماویه چونکه له‌پاش ئە‌و هه‌موو چاوه‌روانیه تیکه‌ل به‌ تامه‌زرۆبیه‌وه له‌دوای ئە‌وه‌ی که ئاواته‌که‌ی هاته‌دی به‌لام ژن هینانه‌که‌ی سه‌رکه‌وتوانه نه‌بوو. چونکه ئیثیلین تووشی خه‌فه‌تانی کردو به‌لزاک دووباره نه‌خۆش بۆوه ئیدی ئە‌مجاره‌یان راست نه‌بۆوه له‌ رۆژی ۱۷ی ئابی سالی (۱۸۵۰) دا مرد. به‌مه‌رگی به‌لزاک ئیثیلین زۆر خه‌فه‌تبار بوو و له‌ نامه‌یه‌کدا که بۆ یه‌کیک له‌ هاوڕیکانی خوئی نووسی گوتی که ئیستا ئیدی هیچ ئاواتیکی نه‌ماوه جگه له‌وه‌ی که له‌ دنیا‌یه‌که‌ی دیدا بگاته لای می‌رده‌که‌ی. پاشان بۆ هیورکردنه‌وه‌ی خوئی (هاوسه‌رین) په‌یدا کرد. ئە‌و پیاوه وینه‌کیشیک بوو به‌ناوی «ژان ژینگۆ» که ناوه‌ خۆماليه‌که‌ی (ئه‌سپیتی خۆله‌میشی) بوو. هۆی ئە‌و ناو لیتانه‌شی دزیبه‌که‌ی بوو. وا پیده‌چی که وینه‌کیشیکی چاکیش نه‌بوویت.

هه‌لبێژاردنی رۆمانیک له‌نیو ئە‌و هه‌موو به‌ره‌مانه‌یدا که ناسینه‌ری به‌لزاک بی‌ت کاریکی ئاسان نییه. ده‌توانین بلێین که له‌ هه‌موو رۆمانه‌کانیدا به‌لانی که‌مه‌وه دوو یان سێ پاله‌وان هه‌ن و له‌به‌رئه‌وه‌ی دووچاری عه‌شقیکی (Passion) ساده‌و سه‌ره‌تاین، به‌هینیکی له‌ راده‌به‌ده‌ر ده‌ستنیشان کراون. توانای به‌لزاک ریک له‌ وینه‌کیشانی دیمه‌نی ئە‌و جۆره کاره‌کته‌رانه‌دا بوو. به‌لام کاتیک که ده‌یویست دیمه‌نی پاله‌وانیک بکیشیت که خاوه‌نی تایبه‌تمه‌ندی رۆحی و فیکری و ئە‌خلاقی ئالۆز بی‌ت که‌مه‌تر سه‌رکه‌وتوو ده‌بوو.

ده‌توانین ئە‌وه بلێین که له‌ ته‌واوی رۆمانه‌کانی به‌لزاکدا، چه‌ند دیمه‌نیک زۆر به‌هین و له‌ زۆر به‌شیا‌ندا، چیرۆکیکی سه‌رنج‌راکیش هه‌یه. من له‌به‌ر چه‌ند هۆیه‌ک رۆمانی (بابه‌گۆریۆ)م هه‌لبێژاردوو، ئە‌و چیرۆکه‌ی که ئە‌م کتیبه‌ ده‌یگی‌رتنه‌وه به‌بی‌پسانه‌وه

دل‌گیره. به‌لزاک له‌ هیندیک رۆمانی خۆیدا درێژه‌ی به‌سه‌ره‌ته‌که ده‌پچڕینی تا سه‌باره‌ت به‌ جۆره‌ها بابه‌تی لاوه‌کی بدوویت. به‌لام (بابه‌گۆریۆ) به‌ گشتی له‌م که‌موکوپیه به‌ دووره. به‌لزاک هه‌ر وه‌کو سه‌روشتی خوئی و هه‌لکه‌وتبوو، لیده‌گه‌را تا پاله‌وانی رۆمانه‌کانی چۆنیه‌تی و بوونی خوێبان به‌ قسه و کردار ده‌ریخه‌ن و رووبکه‌نه‌وه (بابه‌گۆریۆ) چاک دارژاوه و دروستکراوه و دوو زنجیره‌ چیرۆک، یانی فیداکاری پیره‌میرد به‌رامبه‌ر به‌ کچه‌ سپله و پین نه‌زانه‌کانی و کاره‌ سه‌ره‌تاییه‌کانی (راستینیاک - Rastignac)ی چاو برسی و له‌په‌له و پایه، له‌ پاريسي قه‌ره‌بالخ و گه‌نده‌لی سه‌رده‌می خوئی به‌ جۆریکی ماقول و پاسا و هه‌لگر پینکه‌وه گرتدراون. (بابه‌گۆریۆ) له‌م رووه‌شه‌وه سه‌رنج‌راکیشه که له‌و رۆمانه‌دا بوو بۆ یه‌که‌مجار به‌لزاک که‌وته سه‌ر ئە‌وه‌ بیره‌ی که ده‌سته‌یه‌ک کاره‌کته‌ر له‌ چیرۆکه‌ یه‌ک له‌ دوا‌ی یه‌که‌کانی بی‌نیته‌ ناوه‌وه و ئە‌و کاره‌شی به‌ره‌وشیکی تایبه‌تی ئە‌نجام داوه. گرتی کاره‌که لیره‌دایه که ده‌بی‌ نووسه‌ر کۆمه‌له‌ پاله‌وانیک بخولقی‌تی که حه‌زی خوینه‌ر بیزوینیت و ئە‌و حه‌زه‌ش ئە‌وه‌نده زۆر بی‌ت که خوینه‌ر گه‌ره‌کی بی‌ت هه‌روه‌کو چۆن ژیا‌نیان به‌رده‌وامه، بشزانیت چیان به‌سه‌ر دیت. به‌لزاک له‌م رووه‌وه سه‌رکه‌وتنیکي دره‌وشاوه‌ی به‌ ده‌سته‌یتاوه.

با باسی خۆم بکه‌م: من ئە‌و رۆمانانه به‌ چیرۆکی زۆره‌وه ده‌خوینمه‌وه که تیا‌یانا له‌ چاوه‌نووسی که‌سانی تایبه‌تی ئاگادار ده‌م، بۆ نمونه وه‌کو چاره‌نووسی راستینیاک که پیم خۆشبوو له‌ تاینده‌ی ئاگادار به‌م. ئە‌م شتیوازه‌ی نووسین به‌ که‌لکه. چونکه ده‌ست به‌ خولقاندنی پاله‌وانه‌کانه‌وه ده‌گیریت. به‌لام پیم وانیه‌ به‌لزاک به‌و (وه‌به‌هینانه) له‌ بن نه‌هاتوه‌ی خوئی، بۆ ئە‌م مه‌به‌سته په‌نای بۆ شتیوازی ناوبرا و بردی‌ت. من وای بۆ ده‌جم که ئە‌و هه‌ستی کرد به‌و کاره‌ی چیرۆکه‌که‌ی پتر له‌ (واقیع) نزیک ده‌کاته‌وه. چونکه له‌ به‌رده‌وام بوونی ئاسایی رووداوه‌که‌دا، له‌گه‌ل ژماره‌یه‌کی تارا‌دیه‌ک زۆر‌دا ئاشایه‌تی و په‌یوه‌ندی به‌رده‌وامان هه‌بووه که چه‌نده‌ها جار دیتومانن. به‌لام له‌مه‌ش گرنگتر، من له‌و پرۆایه‌دام که ئامانجی سه‌ره‌کی به‌لزاک ئە‌وه‌بوو که په‌یوه‌ندی له‌ نیوان هه‌موو به‌ره‌مه‌کانیدا دروست بکات و پینکه‌وه گرتیان بدا و بیانکاته (کۆکراوه‌یه‌ک) ئامانجی ئە‌و ئە‌وه نه‌بوو که وینه‌ی تاقمیک و ده‌سته‌یه‌ک و یه‌ک چین و ته‌نانه‌ت کۆمه‌لگایه‌کیش

بکیشیت، به لاکو مه به سستی نه وه بوو که وینهی دیمه نی سهرده میټک و شارستانیه تیک بکیشیت. به لزاک گرفتاری نهو خه یالنه پووجه ببوو که فهره نسا سهره رای نهو هه موو به لالا و نه هاهمه تیهانهش که به سهری هاتوو، ههر ناوه ندیکه قورسایه جیهانه و نه مهش بیرکردنه وه به کی بیهوده بوو که زوره ی هاوولاتییه کانیشی دوو چاری ببوون. به للام رهنکه ههر له بهر نه وهش بوو بیت که دهیتوانی به دلنیا یی و خاترجه می و پروا به خو بوونه وه، دنیا یه ک و جیهانیکه رهنگا ورهنگ و جورا و جور بخولقی نی و توانای نه وهی هه بوو که خو ی ژیان و ژیهانه وهی پیدا بکات، نهو ژیهانه ی که خوینه ریش هه سستی پییده کات به دلنیا ییه وه لهو جیهانه دروستکراوه و داتاشراوه ی به لزا کدایه. نه م و ته یه به گشتی سه باره ت به (کو میدیای مرؤقی) راسته. به للام لیره دا نیمه کارمان به (بابه گوریو) هه یه. من و مه زنده ده که م که به لزا ک یه که م رومانوس بوو که بو (دیمه نی) چیرۆک سوودی له (پنسیون) (۵) یک و هرگرت. ئیدی لهو کاته به دواوه نهو شوینه زورچار که لکی لیه ورگیراوه. چونکه نووسه ر ده توانیت به بی سهره شیه کومه لیک کاره کته ر که گرفتاری بارودوخ ناله بار و جورا و جورن پیکه وه و له یه ک جیگادا کو بکاته وه و بیاناسیتیت. به للام قهت نه مدیتوو ه که نه م شیاوزه نهو کاریگه ریه گه وره یه ی به سهر خوینه ره وه هه بیت که له (بابه گوریو) دا هه به تی. به لزا ک به نارامی و له سه رخوی دهستی به نووسینی رومانه کانی ده کرد. شیوازی کارکردنی و ابوو که به وه سفکردنی وردی دیمه نه کانی چیرۆکه که دهستی پییده کرد. پییده چی که نه وهنده ی بو خو ی چیرۆکی له وه سفه کان و رده دگرتر پتر له وهی که خوینه ر حه ز له بیستنی ده کات.

نهو قهت فیری نهو هونه ره نه بوو که نه وهی پیوسته بگوتری بیلنی و نه وهی پیوست نییه نه یلیت. پاشان به خوینه ر ده لیت که سه روسه کوت و سروشتی کاره کته ری رومانه کانی چونه. به نه چه و نه ریت و بیرو باوه ر و که موکوره نه خلاقیه کانیا ن چیه. نه و جا له پاش هه موو نهو باسکردن و روونکردنه وانه چیرۆکه که ی دهست پییده کات. به لزا ک له ده لاقه ی به فیز و ده عیه ی خو به وه رواینویه تیهه پالنه وانه کانی ههر بزیهش سروشتی بوونی نهوان زور و هکو سروشتی ژیهانی راسته قینه ناچیت. پالنه وانه کانی وی به رهنکه سه ره تایی و تونده کان وینه یان کیشراوه و جاری وایه رازاندونیه وه و له خه لکی ئاسایی

پتر مرؤف به شاگه شکه ده خه ن، به للام زیندوون و هه ناسه ده ده ن و خوینه ر پروا به زیندووبوونیا ن ده کات. من وای بو ده چم هوی نه مهش نه وه یه که به لزا ک بو خو ی پروای به زیندووبوونیا ن هه یه. چونکه له چه ند رومانیکه نه ودا پزیشکیکی زیره ک و به شه ره ف به ناوی (بیانشون - Bianchon) دینه سه ر شاشه و کاتیک به لزا ک له گیانه لالا و دابوو ده یگوت: (به دوا ی بیانشوندا بچن نهو رزگارم ده کات). بابه گوریو له رویه کی تریشه وه شیوا ی سه رنجدا نه چونکه لهو کتیه دا بو یه که مجار له گه ل یه کتیک له گورج و گولترین کاره کته ر رو به پروو ده بیسته وه که به لزا ک وینه ی کیشاوه نه ویش (قاوترین) ه. تاکو ئیستا هزار کاره کته ریا ن له سه ر (شپوه) ی قیترین دروستکردوه. به للام هه رگیز نه یان توانیه وه کاره کته ریک دروست بکه ن که کاریگه ریه کی و اروون و دلگیری له سه ر خوینه ر هه بیت و بوونی له گوره پانی راسته قینه دا هیته شیوا بیت بو قبولکردن. قیترین میتشکیکی باشی هه یه و هیزی ئیراده و وزه یه کی زیندووی زوری تیدایه. جیتی خو به تی خوینه ر نه وه بزایت که به لزا ک به چ لیه اتوو ییه ک توانیویه تی نهو نه یه شاراوه یه تاکوتایی کتیه که ی نه درکییتیت. هه ره ها توانیویه تی نیشانی خوینه ر بدات که نهو پیماوه چ شتیکی له ده رووندا هه یه. قاوترین نه هلی که یف و زوقه و دلا وایه و خولق و خو ی خوشه و ئیوه نه ک ههر ته نیا ستایشی ده که ن به لاکو هاوده ریشی له گه لدا دنوین. له گه ل نه و ه شدا قاوترین به جوریکه سه ر تۆقینه ره. ئیوهش وه کو راستینیا ک دلتن ده یگریت، هه مان نهو گه نه جیه نجیب زاده یه ی که چاوی بریبوه پله و پایه نهو کاته ی که هاتبوو بو پاریس تا له م دنیا یه دا ریگای خو ی بکاته وه. به للام له کاتی گفتوگو کردیدا له گه ل قاوترین ئیوهش نهو ناره حه تیه غه ریزه ییه هه ست پییده که ن که قاوترین هه سستی پیکردن قایوترین رهنکه به که لکی نه کته ری (میلودراما (۶) Melodrama) بیت، به للام دروستکراویکی مه زنه. هه موو لهو پروایه دان که به لزا ک چاکی شت نه ده نووسی، نهو کابرایه کی ره شوکی (Vulgar) بوو (به للام ئایا نهو ره شوکی بوونه ی به شیکی پیوستی داهینه رانه ی نهو بوو؟). په خشانه کانیشی ئاسایی بوون و دریتز و بیتزاکه ر و به باق و بریق بوون و زوره یان هه له بوون. ئیمیل فاکی که ره خه گریکی زور به رجه سته یه له کتیه که ی خویدا که ده رباری به لزا ک نووسیویه تی، به شیکی سه رله به ری بو نهو هه لانه ی به لزا ک ته رخان کردوه که له رووی سه لیه و سه بک

و ریزمانه وه کردونی و له راستیشدا هیندیگ لهو هه لانه ئه وه نده زهفن که پتیویست به وه ناکات مرۆف زانیاری چروپری دهربارهی زمانی فهره نسی هه بیته بۆ ئه وهی تییان بگات. با بئ پیچ و په نا بیلیم که ئه وه هه لانه مرۆف قه لسه دهکن. ده لئین چارلز دیکنزیش زۆر به باشی شتی نه ده نووسی. روسیه خوینده وار و ژیره کانیسه به منیان گوتوه که تۆلستۆی و دستویفسکیش زۆر به ها که زایی روسیان ده نووسی.

ئه مه شتیکی زۆر سهیره که چوار کهس له گه وره ترین رۆمانووسانی جیهان زمانی زگماکی خۆیان هینده به خراپی نووسیوه. واده ده که ویت که چاک نووسین به شتیکی سه ره کی نییه له جبه خانه ی رۆمانووس. به لکو هیز و وزه ی زیندوو، هیزی (خه یال)، توانای خو لقا نندن و (دید)، به ناگابون له سروشتی مرۆف و گریدانی حه ز و هاوده ردی پییه وه و (وه به ره ینان) و هۆش، گرنگ ترن. له گه ل ئه مانه شدا و با شتره مرۆف باش بنووسیت نه ک خراپ.

په راویزهکان:

- ۱- رۆمانووسی به ناویانگی فهره نسا یه.
- ۲- جۆره گالیسکه یه که به چه ند ئه سپ راده کیشریته و جاران له بری ئۆتۆمبیل له گه شته کاندایه کار ده برا. وه رگتیر.
- ۳- له قه بیته بۆ پیاهه گه وره و ئه شرافه کان له فهره نسا. وه کو (به گ) له ولاتی خۆمان. وه رگتیر.
- ۴- گه وره ترین نازناوی ئه عیانی ئینگلیز له دوا ی شازاده. وه رگتیر.
- ۵- Pension - میوانخانه یان شو تیتیکی تر که جیتی حه وان وهی خه لک بیته و خواردنیا ن بدنه ی و کر تیه که ی مانگانه بیته. وه رگتیر.
- ۶- جۆره نما ییشیکی هه ست بزۆینه که به شادی کۆتایی پیته دیت. وه رگتیر.

چارلز دیکنز و دیفید کۆپه ر فیلد

چارلز دیکنز له گه ل ئه وه شدا که پیایوکی وردیله بوو، به لام سه روسه کۆتیتیکی ریک و له باری هه بوو. له (پیشانگای) له ندهن تابلوی وینه یه کی وی لیتییه که ماکلیس (Maclise) کیشاویه تی و دیکنز له ته مه نی بیست و حه وت سالییدا نیشان ده دات. له و تابلۆیه دا دیکنز له سه ر کورسیه کی زۆر گه وره و جوان و له پشت میزیتیکی نووسین دانیشتوه و ده سته جوان و ناسکه کانی له سه ر کتیبیتیکی ده ستنووسن. جلیکی زۆر جوانی له به ردایه و مل پیچیکی ساتینی پانی له مله. قژه خورماییه کانی لوله و به شتیکی زۆری به ملا و به ولای روومه تیدا هه تا کو بن گو تییانی دا که وتوه. ده موچاوی ریک و پان و رهنگی په رپوه و چاوی جوانن. له و تابلۆیه دا خۆرانانی بیرمه ندانه ی دیکنز به جۆریکه که خه لکیکی ستایشکه ر له نووسه ریتیکی سه رکه وتووی چاوه روان ده کن. دیکنز هه میشه تارا ده یه ک گرنگی به خۆرازانده وهی ره وئه ته تی ده دا و له ته مه نی لا ویتسیدا حه زی له چاکه تی مه خمه رو ئیله گی سووک و ناسایی و مل پیچی رهنگاو رهنگ و کلاوی سپیی درێژ بوو. به لام قه ت نه یه توانی به پۆشینی ئه و جۆره جلو به رگانه ئه و کاریگه رییه له خه لک بکات که ئاواتی بوو. خه لک له دیتنی جل و به رگه که ی سه ریا ن سو پرده ما و ته نانه ت راده چله کان و ده یانگوت جله کانی بی مانا و سوکه لانه ن. ژبانی با پییری چارلز (ویلیام دیکنز) به خزمه تکاری ده ست پی کردو زه ما وه ندی له گه ل کاره که ریکدا کردو سه ره نجام له کۆشکی کریو (Crewe Hall) باره گای (جۆن کریو) که نوینه ری ئه نجومه ن بوو و له (چیستر) هه لپرتیردرا بوو، بووه به رده ست. ئه و دوو کوری هه بوون به ناوی (ویلیام و جۆن) به لام ئیمه کارمان به جۆنه. یه که م له به ر ئه وهی که باوکی گه وره ترین رۆمانووسی ئینگلیز بوو، دووه م له به ر ئه وهی که گه وره ترین کاره کته ری خو لقی ندرای کوره که ی یانی میسته ر میکا و بیتر (Mr. Micawber) له سه ر ئه و کۆپی کرابوو. کاتیک جۆن له دایک بوو، ویلیامی باوکی مردو ها و سه ره که ی (دا پی ره ی چارلز دیکنز) وه کو مالدار سی و پینج

سالی تر له کوشکی کربودا مایه وه و پاشان خانه نشین کرا. بنه ماله ی کربوه کان دوو کوربان په روه درده کردن و بژیوی ژبانیان بۆ دابین کردن. جۆنیاں له (ئیداره ی ژمیریاری) هیزی دریا یی دامه زرانده له وی جۆن له گه ل یه کیک له سکر تیره هاوکاره کانی دا بووه هاو پیتی و هینده ی نه خایاند که له گه ل ئیلیزابیت باروی (Elizabeth Barrow) خوشکیدا زه ماوه ندی کرد. جۆن دیکنزیان به پیرمیردیک ی پۆشته وه سف کردوه که به رده وام خوی به کومه له مورویکه وه ده خافلاند که به سه عاته باخه لیه که پدا کرابوون. وا درده که ویت که جۆن سه لیکه یه کی باشی هه بووه بۆ شهراب خوارنده وه، چونکه جاری دووم که به ند کرا له سهر نه وه بووه که شهراب فرۆشیک سکا لانا مه ی له دژی تو مار کردبوو. واپیده چی که جۆن دیکنزی ههر له سهره تای ژنه پینانی دا تووشی گیروگرفتی مادیی بووه و هه میشه تاماده بوو له هه موو که سییک قهرز وهرگرئ که تا نه و راده یه گه مژه بوا یه پاره ی بداتی. چارلز، دووم مندالی جۆن و ئیلیزابیت دیکنزی له سالی (۱۸۱۲) له پورت سییا (Portsea) هاته دنیا وه، به لام دوا ی دوو سالان باوکی گوازرایه وه بۆ لهنده ن و سئ سالیس دوا ی نه وه بۆ (چۆت هام). له وی منداله که یان نارده قوتابخانه و دهستی کرد به خویندن. باوکی هیندیک کتیبی هه بوون: (توم جۆنز، قه شه ویک فیلد، جیل بلاس، دۆن کیشووت و رۆدربیک رۆندوم).

چارلز نه م کومه له کتیبه ی چهنده ها جار خوینده وه له رۆمانه کانی خۆشیرا دیاره که نه م کتیبانه چ کاریگه ربیه کی گه وره یان به سه ربه وه هه بووه. له سالی (۱۸۲۲) دا جۆن دیکنزی گه رایه وه بۆ لهنده ن، نه وکاته پینج مندالی هه بوون. به لام چارلز له چۆت هام مایه وه بۆ نه وه ی خویندنه که ی ته واو بکات و هه تا چهنه مانگیک دوا ی نه وه ره گه ل خیزانه که ی نه که وته وه. له و سه رده مه دا بنه ماله ی دیکنزی له کامدین تاون (Camden Town) که ده که ویتنه ده وره بری لهنده ن، له خانویه کدا ده ژبان که دواتر به مالی بنه ماله ی میکاوبیر وه سفی کردوه. جۆن دیکنزی سه ره رای نه وه ی که دا هاتی سالانه ی که میتیک له سه رووی سی سه د لیره بوو (که به پاره ی نه مپۆ ده کاته پینج هه زار دۆلار) به لام زیاد له راده ی ناسایی له ته نگانه دا بوو و پیده چی که نه وه نده ی پاره نه بوو بیت تا دووباره چارلزی کور ی بنیریتته وه بهر خویندن و رایان سپارد تا ئاگای له منداله کان بیت و پیتلاوه کان خاوین

بکاته وه و ماهوت (۱) پاک که ره وه له جله کان بدات و نه که کانی دیکه ی مالی جیبه چی بکات. نه مه ش نه و کارانه بوون که چارلز زۆریان لی بیزار بوو. به لام ناوه ناوه ش بۆ پیاسه کردن ده چوه کامدین تاون. (شوینیکی ویرانه بوو و به خهنده ق و زه وی کشتوکالی ده وری درابوو) و هه ره ها ده چوه سو مپرس تاون و کینتیش تاون و پاشان که هه نگاوی دریتزر کرد، سو هۆ و لایم هاوسبشی دیت. کاروباری خیزانه که یان نه وه نده شه پرتو بوو که خاتوو دیکنزی دایکی بریاری دا قوتابخایه ک بۆ نه و مندالانه بکاته وه که دایک و باوکیان له هیندستان ده ژبان. ههر چوینیک بیت بریک پاره ی قهرز کردو چهنه ناگاداری نامه یه کی چاپ کردو دای به منداله کان تا به مه به سستی بلاو کردنه وه یان بیانخه نه نیو سند و قه کانی پۆسته ی نه و ده وره بره. به لام له نه نجامدا ته نیا یه ک قوتابیش نه هات بۆ خویندن له قوتابخانه که ی. قهرزه کان ته نگیان پی هه لچنی بوون، هه ربه به ش چارلزیان نارد تا هه موو نه و که لو په لانه ی مالی به بارمته دابنئ که بره پاره یه کیان ده کرد. کتیبه کان، نه و کتیبه نازیزو نازدارانه ی که نه وه نده ی خو شده ویستن به ناچاری به کتیبخانه یه ک فرۆشان. پاشان جیمز لامیرت (James Lamert) ی زرکوری خوشکی خاتوو دیکنزی پیتشیری کرد تا چارلز به هه قدهستی شه ش حه وت شلینگ له هه فته یه کدا له و کارخانه یه ی بویاغ دروست کردندا کار بکات که بۆ خۆی خاوه نی به شیک ی بوو. دایک و باوکی چارلز به خو شحالیه وه پیتشوزیان له م پیتشیاره کرد، به لام چارلز له و کاره یان زۆر دلی ره نجا که وا به راشکاو ی مافیان پیتشیل ده کردو پیتشی دلخۆش بوون. چارلزی ته مه ن دوا زده سالان، خوین گهرم و گورج و گو ل و زیره ک بوو و به گوته ی خۆی (هه سستی به ته نیاییه کی زۆر کرد). که میتیک دوا ی نه وه، نه و زه بره ی که ده میتیک بوو چاوه رو انیان ده کرد تیبیان سه رویتندراو به هۆی قهرزداریه وه جۆن دیکنزی به ندرکراو بر دیانه (مارشال سی).

ژنه که شی پاش نه وه ی که نه و شو شاتاله ی به که لک ده هاتن به بارمته دایان، له گه ل منداله کانی چوونه لای بۆ مارشال سی. (مارشال سی و فیلت) دوو به ندیخانه ی لهنده ن بوون و تاییه ت بوون به قهرزداران. نه م دوو به ندیخانه یه زۆر قهره بالخ و پیس بوون و مه رجه کانی ته ندروستیان تیدا نه بوو. چونکه نه ک ته نیا ههر به ندرکراوه کانی لیده ژیا، به لکو نه گهر هزبان لیبوا یه ده یان توانی مال و خیزانیشیان به رنه لای خۆبان. ئایا له بهر

ئەو رینگان پېدەدان که مال و خیزانیاں بېنە لای خویان تا له سهختی و ناخوشیبه کانی بهندکراوه کان کهم بکه نه وه؟ یان له بهر ئەو بهوو که بونه و هره چاره ره شه کان، یانی ئەندامانی خیزانی بهندکراوه کان شوینتیکی تریان شک نه ده برد بیچنی؟ ئەمه خالیتکه من هیچی لیتنازم، ئەگەر قهرزداریک پارهی هه بوايه له دهست دانی نازادی ناخوشترین رهنج و نازار بوو که ده بوايه خوی له بهر راگری و ئەم رهنج و نازارهش مومکین بوو له هیندییک رووه وه دامرکیتته وه: (هیندییک بهندکراوی تایبهتی بواری ئەوه یان پیدرابوو که به له بهرچا و گرتنی چەند مەرچیک له دەر وهی چوار دیواری به دنیخانه دا به سەر ببهن). به لām ئەگەر بهندکراوه قهرزداره که هیچ پارهی نه بوايه ئەوا زۆر به ناخوشی ده یگوزهراند. رهنکه خوینهره ئەمریکایه کان پیتیان ناخوش نه بیت بزنان که یه که مجار ژهنه رال ئوگلیتروپ (۲) (James Edward Oglithorpe) هه لیدا تا چاکسازی له بهندیکانه دا بکری که بارودۆخیکی وا قیزه وهن تیتیاندا فه رمانه روا بوو. وا دهرده که وئ که یه کیک له هاوړیکانی ئەم ژهنه راله له مارشال سی بهندکراوه له بهر ئەوهی پاره و پولی نه بووه تا (به رتیل) بداته به پرتیوه بهری بهندیکانه که بر دیانه ته ئەو به شهی که تیتیدا نه خوشی خوری که ته شه نهی کردوو وه ئەویش تووشی نه خوشی ناوبراو بووه و مردوو. ژهنه رال ئوگلی ترۆپ توانی په رله مان ناچار بکات تا له م سه له یه بکوئیتته وه و ئەو لیکوئینه وه بهش ئەوهی ئاشکرا کرد که به پرتیوه بهری بهندیکانه که فیبریوه زۆری به زهیی و بی شه رمانه و زۆر جاریش به شتیوه یه کی درندانه هه ل سوکه وت له ته که بهندکراوه کاند ده کات. توندوتیژی له وه بهندیکانه دا کوتایی پتهات و له وه سه رده مه دا که جۆن دیکنز تیتیدا بهند کرابوو، توانی به ئەندازهی پتیوست پیداو یستیه کانی خوی دابین بکات. خاتوو دیکنز کاره که ریکی چوکه له ی له گه ل خویدا هینابوو و ئەم کاره که ره له دهر وهی بهندیکانه یدا به سه رده برد، به لām هه موو روژتیک ده هات و یارمه تی منداله کانی ده داو خواردنی بو سازده کردن. جۆن دیکنز له بهندیکانه شدا شهش لیره هه فتانه که ی خوی هه ر و هه رده گرت، به لām هیچ هه ولتیکي نه ده دا قهرزه که ی بداته وه و ده توانریت مه زهنده ی ئەوه بکریت که: چونکه پیتی خوشبو له خاوهن قهرزه کانی تری دوور بیت ره غبه تیکي ئەوتوی له نازادکردنی نه بوو. بیوگرافی نووسانی دیکنز له وراستیه واقیان و رماوه که سه ره رای ئەوهی باوکی له بهندیکانه دابوو

به لām موچه هه فتانه که ی خوی هه ر و هه رده گرت. وا پیده چی که ته نها رونکردنه وه یه کی ئەم مه سه له یه ئەوه بیت: چونکه سکر تیره ده وله تیه به کان به خاترانه و به هوی دهست رویشتیوی نزیکه کانیان داده مزران، رووداویکی له مبابه ته یانی بهندکردن له سه ر قهرزداري گرنگیه کی ئەوتوی نه بوو تابیتته هوی سزادانیتکی وا توند که موچه ی هه فتانه ی لی بپردیت. هه روه ها ئەگه ری ئەوهش هه یه که ده زگایه کی تر جگه له وهی دیکنز خزمه تی تیدا ده کرد، ئەو موچه یه ی دابیتتی و قهت ئاشکرای نه کرد بیت که ئەو کاره ی ده بوايه له بارته قای ئەو موچه یه بیسات، ئەنجامی نه داوه. چارلز له سه ره تای زیندانی کردنی باوکیدا له کامدین تاون بوو. به لām له بهر ئەوهی ئەو گه ره که ده که وته هونگیر فۆرد ستییز (Hunger Ford Stairs) له ناوچه ی چارینگ کروس (۳) (Charing Cross) و له وه کارخانه یه دوور بوو که کاری تیدا ده کرد، گواستیه وه بو ساوز و رک (۴) (South Work) و ئەوسا توانی نانی ئیواری و به یانیان له گه ل خیزانه که ی بخوات له مارشال سی. چارلز کاره که ی گران نه بوو، بریتی بوو له شوشتنی قوتوه بو یاغه کان و نیشانه لیدانیان و دهسته دهسته کردنیان. ئیوارانیش له ده ور وهی شاری له ندهن پیاسه ی دکردو خوی له شوینه سه یرو پر له نه نیتیه کانی که ناره کانی تایمز ده بینیه وه و له وه رینگایه وه له بی ناگیی دا به هوی بیرکردنه وه ده باره ی رووداوو به سه ره اته سه یرو سه مه ره و خوخته مه ترسی و عاشقانه کانی ئەو شاره گه وره به هه ستیک له دهر ونیدا سه ری هه لدا، ئەو هه سته ی که دو اتیش قهت دهر وونی چۆل نه کرد. له مانگی نیسانی (۱۸۲۴) دا، خاتوو ویلیام دیکنز (دایره ی چارلز دیکنز) که سالانیک مالدار ی بنه ماله ی کریوه کان بوو مردو ئەو بره پاشه که وته ی هه یبوو به میرات بو دوو کوره که ی واته جۆن دیکنزی باوکی چارلز و ویلیامی مامی به جیهیتشت. قهرزه که ی جۆن به هوی برایه که یه وه درایه وه و دووباره نازادی خوی به ده ست هینایه وه. جۆن هه مدیسان مال و منداله که ی خوی برده وه کامدین تاون و بو خوشی چۆه سه ر کاره که ی پیتشوی له ئیداره ی ژمیرباری هیزی ده ربای. چارلزیش هه تا ماوه یه کی دیکه به رده وام بوو له کاره که ی به لām پاشان به هزی ئەو نامه یه ی که باوکی بو جیمز لامیترتی نووسی له کاره که ی دوور خرایه وه و چوه ماله ی. ده باره ی دهر کردنه که ی، چه ندین سال دوا ی ئەوه نووسی: (ئهنده ئاسوده بووم که ده تگوت باریک ئاسوده یم له سه ر

شانه). دایکی چارلز ههولیدا تا ئه و ناکوکیه ی نیوان جوئی میردی و جیمز لامبیرت نه هیلتی بو ئه وهی دووباره چارلز بگه رپته وه سه رکاره که ی. چونکه بی شک دایکی پیویستی به و شه ش شلینگه هه بو که هه قدهستی هه فتانه ی کوره که ی بوو. به لام له بهر ئه و کاره ی، چارلز هه رگیز دایکی نه به خشی. بو خوئی ده نووسی و ده لئی: (دواتر قهت له بیرم نه چو وه هه رگیز له بیرم ناچی و ناتوانم قهت له بیرم بکه م که دایکم شیلگیرانه هه ولی دده تا دووباره بمنیریتته وه بو ئه و کارخانه یه.) به لام جوئن دیکنزی باوکی گوئی بو قسه کانی ژنه که ی رانه گرت و چارلزی نارده وه بو قوتابخانه. روون کردنه وه وئاشکرکردنی ئه و ماوه به ک که ئه و کورپرئگه یه له و کارخانه یه دا کاری کردوه کاریکی ئه سته مه. چارلز له مانگی شوباتی (۱۸۲۴) چووه ئه و کارخانه یه و مانگی حوزه بیران دووباره له نیسو خیزانه که یدا بوو. که واته ئه و په یری له چوار مانگ زیاتر له وئ نه بووه. خاتوو ئونا پوپ هینسی (una pope Hennessy) له کتیبه به نرخه که ی خویدا که ده باره ی چارلز دیکنز نووسیویه تی ده لئی چارلز له شه ش هه فته پتر له وئ کاری نه کردوه. له گه ل ئه مه شدا کارکردن له و کارخانه یه دا کاریگه ریه کی قوولئی له سه ر دیکنز به جیه هیشت و ئه و ئه زمونه ی هینده به سووک و چروک و شه رمه زاری ده زانی که نه یده توانی ده باره ی بدویت. کاتیک جوئن فۆرستیر (John Forster) بیوگرافی نووسی دیکنز به ریککه وت سووکه ئامازه یه کی به و خاله کرد، دیکنز پیتی گوت که په نجه ی له سه ر خالیکی و ا به ئازار داناه که (ته نانه ت ئیستاش و تا ئه و ده مه ی شتیکی له بیره ناتوانی ئه و بیره وه ربه تاله فه راموش بکات). ئه مه ش له کاتیکدا بوو که بیست و پینج سال به سه ر ئه و رووداوه دا تیده په یری. ئیمه ئه وه نده له گه ل ئه و قسه یه ی سیاسه تمه داره به رجه سته و خاوه ن کارگه و کارخانه کان راهاتوین که شانازی به وه وه ده که ن که له ته مه نی لاویتییدا قاپیان شتووه روژنامه یان فرۆشتووه، تیگه یشتن له وه ئه سته که بوچی چارلز دیکنز پیتی و ابووه دایک و باوکی به ناردنی وی بو ئه و کارخانه یه نووشوستیان به سه ر هیناوه و ده یه ویت ئه و مه سه له یه به شاراوه بی بمینیتته وه. ئه و کوپتیکی شادو هوشبارو بزپوو و ده توانین مه زنده ی ئه و بکه ین که له و سه رده مه دا شتیکی له باره ی ژبانی ناله بارو ساخته وه ده زانی. دایک و باوکی له بنه ماله یه کی ره شوکی بوون و هه ر به مندالی به چاوی خوئی

دیبوی که زیده مه سه رفی باوکی خیزانه که یانی تووشی چ نه هاهمه تیه ک کردبوو. له کامدین تاون ناچار به گه سک لیدان و پاک کردنه وه ی مالیان کردبوو، ده یان نارد تا که لوپه لی ناو مال به بارمته دانئ بو ئه وه ی پاروه نانیک بو ژهمی ئیواری په یدا بکات و وه کو هه موو کورپرئگه یه کی تریش له گه ل هاوته مه ن و هاوکوفه کانی خویدا له سه ر شه قامه کان یاری بکات. تیگه یشتن له و خاله ش ئه سته مه که بوچی هاووپیه تی کردنی ئه و کورپرئگانه ی هینده به شه رمه زاری ده زانی که له کارخانه دا پیکه وه کاریان ده کرد. گومانیش له وه دا نییه که میردمندالیکی له و ته مه نه دا جیاوکه کوومه لایه تیه کان که مته ر ده رک پیده کات. مه زنده ی خودی من ئه وه یه که دیکنز هینده ی له سالانی دوا ی ئه وه ئازاری ده چه شت، له کاتی خویدا ئه وه نده پیوه ی نارحه ت نه بووه. مه به ست له سالانی دواتر ئه وه یه: که بیوه پیاوکی به ریز و ناودارو به که سایه تیه کی به رزی کوومه لایه تی له قه ل م ده دراو خه لک خوشیان ده ویست. له و سالانه دا قه ناعه تی به خوئی هینابوو که له سه رده می مندالییدا به هوی ئه و پینگه نزمه کوومه لایه تیه ی خویه وه زوری ئازار چه شتووه. ئه و له سه رده مانییکدا ده ژیا که گه ران به دوا ی (کاریکی که م بایه خ) دا مایه ی سه رشوری بوو چه ندین جار ئه ویان به تومه تی بی ئه ده بی و توندوتیژی تاوانبار کردبوو که بوچی رابردوی خوئی له به رچاو نییه. سه رده می وی ئه و روژگار ه بوو که (پیاوی به ریز) بوون، به و مانایه بوو که ده بی مرۆف یه کتیک بیت له بوونه وه ره هه لبرئیراوه کانی خوا. جوئن دیکنز ئه و ده مه ی که هیشتا له به ندیخانه ی مارشال سی دا بوو، ئه وه نده خاوه نی هیزی دل و بویر بوو که داوا ی له و ئیداره یه کرد که خزمه تی تیدا ده کرد تا فه رمان بدات موچه ی خانه نشینی بده نی چونکه باری میزاجی ته واو نییه. له ئه نجامیشدا به له به رچاوگرتنی بیست سال خزمه تی و شه ش منداله که ی (وه کو نه رمی نواندنیک) موچه یه کی سالانه یان به یری سه دو چل و پینج لیره بو بریبه وه. به لام ئه و بره پاره یه به هیچ جوړتیک بژنوی ژبانی ره شه خیزانیکی دابین نه ده کرد هه ربویه ش جوئن دیکنز ناچار بوو بو زیاد کردنی داها ته که ی کاریکی تر بدوژیتته وه. جوئن فیتری (خبیرا نووسین) بوو بوو، هه روه کو خاتوو (ئونا) ده لئی ره نگه له به ندیخانه دا فیتری ئه و هونه ره بوو بیست. پاشان به هاوکاری ژن برایه که ی و دۆست و ناسیاوه کانی له روژنامه کاند، وه کو په یامنیتری په رله مانی چه نگی له کاریک گیربوو. چارلز هه تاکو

تەمەنى پازدە سالى خەرىكى خۆپىندىن بوو دوای ئەو لە نووسىنگەى پارىزەرىك بوو بە شاگردو دوو سى هەفته لەوئ مایەو پاشان باوكى توانى بە هەقدەستى پازدە شلىنگ بو هەر هەفته يەك لەلای پارىزەرىكى دى كارى بو بدۆزىتەووە لەوئ بوو بە سكرتير. چارلز بە كەلك وەرگرتن لە كاتەكانى پشوو داندو بە ماوەى هەژدە مانگ لە خىرانوسىن دا وا كارامە بوو كە كرديان بە پەيامنيرى (دادگای ئايىنى ئەنجوومەنى راويزكارى پزىشكان.) چارلز دىكنز لە تەمەنى بىست سالىدا مەرجه پىوستەكانى پەيامنيرىكى پەلەمانى تيدا بەدى هات و بوو بە ئەندامى دەستەى نووسەرانى يەكئىك لە رۆژنامەكان تا لەمەر ئەو وتارانە راپۆرت بنووسىت كە لە ئەنجوومەنى گشتيدا دەخويندراوەو دەنگۆى ئەو هەبوو كە دىكنز (خىراترىن و وردبىن ترين پەيامنيرى پەلەمانە.) هەر لەو سەروەبەندەش دابوو كە دىكنز شەيداي ماریا بىدنيل (Maria Beadnell) كچى بەرپۆبەرى گشتى يەكئىك لە بانقەكان بوو. ماریا كچىكى (خۆبەدەستەو دەدر) بوو و اىپىدەچى كە زۆرى مەيدان داىتە چارلز. تەنانەت رەنگە بەدزىەو بوئە دەزگىرانىش، بەلام ئەگەر واش بووئ ماریا ئەو مەسەلەيەى بە هەند وەرئەدەگرت. ئەو هەر حەزى لەو بوو و شانازى پىتو دەكرد كە ئەوئىندارىكى هەبىت. بەلام چارلز نانى شەوئى نەبوو و ماریا قەت نەبەدەتوانى بىر لەو بەكاتەو كە مېردى پىبكات. لەدوای دوو سالان كە ئەو ئەوئىندارى بە كۆتايى پىهات و بەشپۆي رۆمانسبەتى راستەقىنە، ديارببەكانى خۆيان داىەو بەكترى، چارلز وای زانى دلى لەت لەت دەبىت. لە پاش ئەوئى كە (دئقىد كۆپەرفىلد)ى نووسى كە ماریا بە ناوى (دۆرا) تىيدا بەدەر دەكەوئت، جارىكئان هاوئىبەكى ئافرەتى لىئى پرسى هەر بەراستى ماریاى زۆر زۆر خۆش دەوئست؟ دىكنز وەلامى داىەو: (لە دنبا دا هىچ ئافرەتئىك و لە پىاوانىشدا بىجگە لە ژماربەكى زۆر كەم نەبئ كەس ناتوانى دەرک بەو بەكات كە ماریا مەچەند خۆش دەوئست.) چارلز و ماریا پاش ئەوئى كە لئىك جىابوونەو هەتا چەندىن سال يەكترىان نەدبىتەو. لەدوای ئەو ماوەيە درئۆو پاش ئەوئى كە چەند سالىك بوو ماریا بىدنيل شووى كرديو، لەگەل چارلز دىكنزى ناودارو هاوسەرەكەى لەسەر مئزى نان خواردن دانىشت. دىكنز لە و چاوپىكەوتنەى دا ماریاى بە ئنىكى قەلەو رەشوئى و گئىل هاتە بەرچاو و لە رۆمانى (دۆرئىتى بچووكدا) بووبە نمونەى (مۆدئىل)

فلورا فېنچىنگ (Flora Finching). چارلز دىكنز لە تەمەنى بىست و دوو سالىدا داهاى هەفتانەى پئىنج گونەى (۵) (Guinea) بوو. چارلز بو ئەوئى لە ئىدارەى رۆژنامەكە نرىك بىتتەو خانووبەكى لە يەكئىك لە گەرەكە پىسەكانى ناوچەى (سترتىند)ى لەندەن پەيدا كرد، بەلام لەبەر ئەوئى ئەو شوئىنەى بەدلى نەبوو لە (مىوانخانەى مرنىيوال) چەند ژوورئىكى بئى قەنەفە و كەل و پەلى بەكرئ گرت. بەلام بەر لەوئى راخەرو كەل و پەل بو ژوورەكان داىن بكات، سەرلەنوئى باوكى لەسەر قەرزدارى بەندكرابەووە ئەوئى ناچار بوو بو مەسرفى گوزەرانى باوكى لە بەندىخانەى قەرزدارەكان (۶) (Sponginghouse) پارە داىن بكات و لەبەر ئەوئى وا مەزەندە دەكرا كە بو ماوەيەك لە بەندىخانەدا بئىتتەووە چەند ژوورئىكى هەرزانى بو خىزانەكەيان گرت و بو خۆى لەگەل فېردىكى برايدا كە مەسرفى ئەوئى لە ئەستودا بوو لە (حەوشە چۆلە)كەى مىوانخانەى فېرنىيوال نىشتەجئى بوو. (تەنبا لەبەر ئەوئى كابرابەكى دلأوابوو و دەست و دلى باش بوو پىاوتىكى يەك رەنگ بوو و وامەزەندە دەكرا كە ئەو جۆرە گرفتانە بە ئاسانى چارەسەر بكات، لەئىو خىزانەكەى خۆيداو دواترىش لەئىو خىزان و بنەمالەى ژنەكەيدا ببوو باو كە چاوەروانى ئەوئى لئىبكەن تا پارەو ئىش بو كۆمەلئىك مرؤقى دەست و پئى سپى پەيدا بكات. ئەو جۆرە كەسانەى كە هەمىشە گەرەكەيان ببنە مشەخۆر بەسەر خەلكانى ترەو (*). دوای ئەوئى كە دىكنز ماوەى نرىك بە سالىك دەبوو لە دەستەى نووسەرانى چاپەمەنبەكانى ئەنجوومەنى گشتى خەرىكى كاركردن بوو، دەستى كرد بە نووسىنى زنجىرە وتارىكى بە تام و چىژ دەربارەى ژيانى خەلكى شارى لەندەن. لە پئىشدا هئندئىك لەو واتارانە لە گۆقارى مانگانەى (Monthly Magazine) داو وتارەكانى دواترىشى لە (مۆرنئىنگ كرونئىكل)دا بە چاپ گەئىشتن. بو نووسىنى ئەم وتارانەى پارەيان نەدەدايە بەلام سەرنجى خەلكيان راکئىشا. لەو سەردەمەدا رۆمانە پر لە رووداوو كۆمىدبەكان باو بوون هەر بەشئىكئىش لەو رۆمانانە لەگەل چەند وئىنەيەكى پئىكەئىناويدا و بە نرخی يەك شىلئىنگ، مانگئى جارىك بلاو دەكرانەو. دەزگا بلاو كەرەووەكان نووسەرە بەرجەستەكانيان دامەزاندبوو تا بابەتى پەيوەندىدار بەو وئىنانە بنووسن. ئەو رۆمانە وئىنەدارو كۆمىدبەيانە باو باپىرى هەمان ئەم كارىكاتئىرانەى ئەمرؤى خۆمان بوون و وەكو ئەوانەى ئئىستاش لەبەر

دلان بوون. رۆژتیکیان یه کیتیک له هاویشکه کانی کتیبخانهی چاپمهن و هال (Chapman And Hall) هاته لای چارلز و داوای لیکرد تا به سه رهاتیک دهربارهی یانه یه ک و وهرزشکاره زوقیبه کانی (ئاماتور (۷)) بنووسن و ئەو به سه رهاتیهش هۆکارو پالنه ر بیت بۆ کیشانی چهند وینه یه ک له لای وینه کیشیکه به ناوبانگ. ئەو کابرایه ئەم پیتشنیارهی خسته بهردهم دیکنزو سۆزی دایه که بۆ ئەو کاره ی مانگانه چوارده لیره ی ده داتی و له فرۆشتنی کتیبه کانی شتیکی پاره بۆ ده خاته سه مانگانه کی. دیکنز به ره یه چی ئەو پیتشنیاره ی دایه وه و گوتی که من هیچ شتیکی سه باره ت به وهرزش نازانم و پیم وا نییبه بتوانم چیرۆکیکی راسپێردراوی له و بابه ته بنووسم. (به لام داها تی ئەو کاره هینده وروژینه ر بوو که خۆراگری له به رامه بریدا مه حال بوو.) ئیدی پیتویست به وه ناکات بلیم که قه ت هیچ شاکاریکی تر به م شهرت و شروته نه نووسراوه. دهره نجامی ئەم سه وه دایهش کتیبی (نامه کانی دوا ی مه رگی یانه ی پیک ویک (۸)) بوو. پینج ژماره ی به شی یه که می ئەو کتیبه سه رکه و نتیکی ئەوتوی به ده ست نه هینا به لام دوا ی ناساندنی سام ویلیر (پالنه وانی سه ره کی کتیبه که) ریزه ی فرۆشتنی به ریزو وه کاتیک ئەم به ره مه ی له سه ر شیوه ی کتیب بلا و بو وه ته مه نی دیکنز بیست و پینج سالان و به ناوبانگیش بوو. هه ره ها چونکه ره خنه گران له راده ر پین سه باره ت به م به ره مه ی خۆیان بوارد ناوبانگ و متمانه ی دیکنز زیاد ی کرد. جیی خۆیه تی ئەوهش بلین که کاتیک گۆقاری کوارتیرلی رپویو (Quarterly Review) باسی دیکنز ده کات ده لئ: (پیتویست به وه نا کا که مرۆف توانای پیتشینی کردنی هه بیت تا پیتشتر چاره نووسی دیاری بکات، ئەو وه کو پووش زوو گری گرتو وه زۆر زووش داده مرکیته وه.)

به لام راستیه که ی ئەوه یه که له سه رانه ری ژبانی ئەده بی دیکنز داو له و کاتانه دا که خه لک کتیبه کانی ئەویان له هه وادا ده قۆزته وه، ره خنه گران که موکوری نووسینه کانیان ده ستنیشان ده کرد. ئەمه یه مایه پووجی ئەو ره خنه یه ی که له سه رده می ژبانی نووسه راندا له به ره مه کانیان ده گیریت. له سالی (۱۸۳۶) داو دوو سۆ رۆژ به ر له وه ی یه که م به شی چیرۆکی (نامه کانی پیک ویک) بلا و بکرتیه وه، چارلز دیکنز له گه ل (کیت) ی که چه گه وه ی (جوړج هۆگارت) دا زه ما وه ندی کرد. هۆگارت یه کیتیک بوو له ها و کاره کانی له و

رۆژنامه یه دا که کاری تیدا ده کرد. جوړج هۆگارت باوکی شهش کو رو هه شت کچ بوو. که چه کانی خه پله و چاو زه ردو سو روو سپی بوون و له نیویاندا ته نیا کیت وه ختی میرد کرنی هاتبوو. چارلز و کیت له دوا ی به سه ر بردنیکه کورت له مانگی هه نگوبن له میوانخانه ی فرنیوال نیشته جی بوون و داویان له خوشکه شوخ و شه نگه که ی کیت واته ماری هۆگارت کرد تا بیته لایان و له گه ل ئەواندا ژبان به سه ر بیات. ماری ته مه نی شازده سال بوو، چارلز دلئ پیتو نو ساو کاتیک که کیتی ها و سه ری سک پرپوو و نه یده توانی له گه ل دیکنز دا بچیتته پیاسه و سه یران، ماری به رده و ام یارو یا وه ری دیکنز بوو. دیکنز بۆندیکه مۆر کردبوو تا رۆمانیکه تر به ناوی (ئولیفیر تویست) بنووسن و هه ر له و سه ره وه نده دا که خه ریکی نووسینی (نامه کانی پیک ویک) بوو، نووسینی ئولیفیر تویستیشی ده ست پیکرد، بریار وابوو ئەو رۆمانهش بهش بهش و مانگانه بلا و بکرتیه وه هه ربه یهش دیکنز دوو هه فته خه ریکی نووسینی یه کتیکیان ده بوو دوو هه فته ی دیکهش رۆمانه که ی دیکه ی ده نووسی. زۆریه ی رۆماننوسان ئەو ده مه ی که پالنه وانه کانیان سه رنجیان به ره ولای خۆیان راکیشا وه هینده به لای ئەو کاره کته رانه دا په لکیش ده کرتین که به بی هه ول و ته قه لای (ئیراده) دوو باره ئەو بیرو که ئەده بیانه ی که له میتشکیاندا گه لاله بووه ده یانخه نه وه نیو (ده روونی بی ناگای خۆیان). مه سه له ی باز دانی دیکنزش له چیرۆکیکه وه بۆ چیرۆکیکی تر وا به ئاسانی، کاریکی گه وه روو نا ئاسایی و سه ر سو ره یته ر بوو. (کیت) ی ها و سه ری چارلز مندالی بوو و له به ر ئەوه ی وا مه زه نده ده کرا مندالی تربشی بن ماله که بیان گواسته وه بۆ خانوویک له گه ره کی (داوتی) و (ماریشیان) له گه ل خۆیاندا برد. ماری (ژن خوشکی دیکنز) رۆژ به رۆژ شوخ و شه نگ و جوانتر ده بوو، له یه کیتیک له شه وه کانی مانگی ئایاردا دیکنز کیت و ماری برده سه یرکردنی شانۆ و زۆر به خو شیان رابواردو به دلئیکه خو شه وه گه رانه وه مالی. به لام له پر ماری نه خو ش که وت و خیرا به دوا ی دوکتۆریاندا نارد به لام له پاش دوو سه عاتان ماری مرد. دیکنز ئەنگوستیله که ی له په نجه ی ده ره یته و له قامکی خۆی کرد. ماری هه تا مر دیش ئەو ئەنگوستیله یه ی له په نجه دا بوو. مردنی ماری خه م و که سه ریکی زۆری له سه ر دلئ دیکنز به جیه یشت و هه ر له پیتی خست. دوا ی ما وه یه ک له ده فته ری بی ره وه ره کانی رۆژانه یدا نووسی: (ئه گه ر ئەو ها وده مه

خۆشه‌ویست و دلفرینه که له هه‌موو کەس پتر بیرو هه‌ستی منی خۆشه‌وێست ئیستنا له‌گه‌لماندا بوایه، پێم وانیه که جگه له به‌رده‌وام بوونی ئه‌و به‌خته‌وه‌ریه شتیکی ترم بویستایه. به‌لام ئیتر ئه‌و مردوووه داوا له خودا ده‌کهم که رۆژیک داییت و به‌ لوتف و به‌زه‌یی خۆی بم‌گه‌ینیته لای ماری). له دوا‌ی مردنی ماری، دیکنز کاره‌کانی واریک خست که له پاش مردنی له‌ ته‌نیشت ماری بنیژریت. هه‌روه‌ها مردنی ماری کاریگه‌رییه‌کی سه‌ختی کرده‌سه‌ر کیتی هاوسه‌ری و تووشی داچله‌کانی رۆچی هات و منداله‌که‌ی نیو سکی له‌به‌رچوو. دیکنز دوا‌ی ئه‌وه‌ی که تارا‌ده‌یه‌ک هاته‌وه سه‌رخۆ، به‌مه‌به‌ستی له‌بیر بردنه‌وه‌ی کاره‌ساتی مه‌رگی ماری و هیتور بوونه‌وه‌ی باری ده‌روونی خۆی و کیتی هاوسه‌ری، گه‌شتیکیان بۆ ده‌ره‌وه‌ی ولات کردو هه‌تا هاوین داها‌ت باری رۆچی و ده‌روونی چارلز و هاتبووه جیتی خۆی که توانی ئه‌و‌یندارییه‌کی پر له‌هه‌راو هۆریا له‌گه‌ل (ئیلیئۆر پ.) ناویکدا بکات. ژبانی نووسه‌ریک که به‌ سه‌رکه‌وتن گه‌یشتووه به‌ گشتی سه‌رنج راکێش نییه، چونکه‌ شتیوازی یه‌ک‌بایه‌تیانه‌ی هه‌یه‌و پێشه‌که‌ی نووسه‌ر ناچار ده‌کات که چه‌ند کاتیکی دیاریکراو بۆ کاره‌که‌ی ته‌رخان بکات و به‌رده‌وامیه‌کی ئاسایی له‌ ژبانییدا بۆ خۆی بدۆزیته‌وه که له‌گه‌ل دۆخی دا‌گونجاو بیت و له‌گه‌ل خه‌لکانی به‌ناوبانگی سه‌رده‌می خۆیدا وه‌کو: نووسه‌ران و هونه‌رمه‌ندان و که‌سانی رۆشنبیردا په‌یوه‌ندی دروست بکات و ده‌چیته‌ میوانداریه‌کان و میوانداری ساز ده‌کات. هه‌روه‌ها ئافه‌رته‌انی خاوه‌ن پله‌و که‌سایه‌تی چه‌زان بۆی ده‌بزویت و ده‌بنه‌ دلسۆزی و ده‌چیته‌ گه‌شت و سه‌یران و له‌ کوپه‌ گشتیه‌کاندا ئاماده‌ ده‌بیت. ئه‌م جوژه ژبانه به‌ مانا فراوانه‌که‌ی، شتیوازی ژبانی دیکنز بوو. ئه‌و خاوه‌نی سه‌رکه‌وتنیکی بوو که که‌متر نووسه‌ریک ئه‌و سه‌رکه‌وتنه‌ ده‌بیته به‌شی. دیکنز هه‌میشه شه‌یدی شانه‌گه‌ری بوو و جاریکیان هه‌ر به‌راستی که‌وته بی‌ری ئه‌وه‌ی که‌ نایشتی‌کدا به‌شدار بکات. رۆلی ئه‌کته‌ره‌کانی له‌به‌ر ده‌کردو له‌ ئه‌کته‌ریکی شانه‌وه‌ فیری (شتیوازی ده‌رپین) ده‌بوو و له‌به‌ره ئاویته‌ پرۆقه‌ی ده‌کرد که‌ چۆن چۆنی بیته‌ ژووری و له‌سه‌ر کورسی دانیه‌شی و سه‌ری ریز دانه‌وینی. ئه‌م مه‌شق و رازاندنه‌وانه‌ کاتیکی چوونه‌ نیو (جیهانی مۆده) وه‌ به‌ که‌لکی هاتن. که‌سانی وردبین پڕوایان و ابوو که‌ دیکنز که‌میک بێ زه‌وقه و شتیوه‌ی جل و به‌رگه‌که‌ی ناله‌بار. به‌لام ئه‌و به‌سه‌رو سه‌کوته‌ریک و پێکه‌ی و

تیشکی چاوانی و جوڵه‌و قسه‌ی خۆش و ناوبانگه‌که‌ی و پێکه‌نینه‌ شاده‌که‌ی، سه‌رنجی خه‌لکی بۆ لای خۆی راکیشا. ئه‌و ستایشه‌ زۆره‌ی خه‌لک واقی و پیمانده‌بوو به‌لام نه‌شله‌ژاو خۆی بزر نه‌کردبوو و هه‌روه‌کو جارێ پشوو درێژو خۆراگر بوو. ئه‌وه‌ی که‌ جیتی سه‌رسورمانه‌ ئه‌وه‌یه که‌ دیکنز له‌گه‌ل ئه‌وه‌شدا که‌ خاوه‌نی هیتزی (دید)ی زۆر بوو و به‌ درێژایی ئه‌و رۆژگاره له‌گه‌ل خاوه‌ن پله‌و که‌سایه‌تییه‌کانی کۆمه‌لگادا ببووه‌ خۆمانه، به‌لام قه‌ت نه‌یتوانی ئه‌و خه‌لکانه‌ بکاته‌ نمونه‌ له‌ رۆمانه‌کانیدا و چه‌ند ئه‌کته‌ریکی بخولقیینی که‌ خۆینه‌ر به‌ ته‌واوه‌تی بوونیان باوه‌ر بکات. هه‌روه‌ها پزیشک و قه‌شه‌کانی نیو رۆمانه‌کانی ئه‌و ره‌نگ و بۆنه‌یان نییه که‌ پارێزه‌ر و سه‌رته‌ره‌کانیان و هه‌ژاره‌ بێ به‌شه‌کان له‌ ماف و جیاو که‌ کۆمه‌لایه‌تییه‌کان هه‌یانه. دیکنز ئه‌و ده‌مه‌ی که‌ له‌ نوسینه‌گه‌ی پارێزه‌ریک کاری ده‌کرد، پارێزه‌ر و سه‌رته‌ره‌کانیانی ناسیبوون و پێیان ئاشنابوو و سه‌رده‌می مندالیشی له‌نیو هه‌ژارو لیتقه‌وماواندا به‌سه‌ر بردبوو. وا پێده‌چێ که‌ رۆماننوس ده‌توانی ته‌نیا ئه‌و جوژه‌ که‌سانه‌ به‌ باشی بناسی و بیانکاته‌ سه‌ر مه‌شق و نمونه‌ی ئه‌و بوونه‌وه‌رانه‌ی که‌ خولقیترای هیتزی داهیتان و ئه‌فراندن خۆنی و ده‌توانیت به‌ باشی سوودیان لیتوهرگریت که‌ له‌ سه‌رته‌ی ژبانییدا ناسیبونی و لیتیان نزیک بووه و په‌یوه‌ندی له‌گه‌لیان دا هه‌بووه. سالی مندالیکی و کوپه‌ریگه‌یه‌ک به‌کجار زۆر درێژتره له‌ سالی پیاویک با‌لق و کامل و به‌م شتیوه‌یه‌شه که‌ مندال که‌ره‌سته‌یه‌کی به‌رده‌وامی پێیه‌ تا به‌هۆیه‌وه‌ بتوانیت له‌ شتیوازی بیه‌رکردنه‌وه‌و دۆخی تاییه‌تی ئه‌و خه‌لکه‌ ئاگادار بیته‌وه که‌ ژبنه‌گه‌و ده‌رووبه‌ری پێک ده‌هینن. مندال ئه‌و خه‌لکه‌ی که‌ له‌ ده‌رووبه‌ری ده‌ژین له‌ (ده‌رووبه‌یه‌وه‌) ده‌ناسیت، ئه‌مه له‌ کاتیکیدا به‌ ده‌واتر و پاش گه‌وره‌بوونی به‌و خه‌لکانه‌ ته‌نیا له‌ (ده‌ره‌وه‌)ی ئاشنا ده‌بیت و هه‌ر بۆیه‌شه که‌ ئه‌و (که‌ره‌سته‌یه‌) له‌ ده‌ست ده‌دات که‌ ده‌توانیت به‌هۆیه‌وه‌ له‌و جوژه‌ که‌سانه‌ مرۆقی دروست بکات له‌ رۆمانه‌کانیدا. ئه‌مه، یه‌کیکه‌ له‌ زیانه‌کانی سه‌رکه‌وتن که‌ ئه‌گه‌ری ئه‌وه‌ زۆره‌ نووسه‌ر نووقمی دنیا‌یه‌کی تر بکات که‌ له‌ دنیا‌ی خۆی جیاوازه، ئه‌و دنیا‌یه‌ی که‌: (نووسه‌ر قه‌ت ناتوانی وه‌کو ئه‌و که‌سانه‌ی بناسیت که‌ تیبیدا له‌ دایکبوون و په‌روه‌ده‌ کران و کاتیکی (سه‌رکه‌وتن) نووسه‌ری له‌ دنیا‌ی خۆی پچرپه‌وه، راسته‌قینه‌ترین سه‌رچاوه‌ی ئیله‌امی خۆی لیتده‌ستینی. به‌لام له‌م رووه‌وه‌ دیکنز به‌خته‌وه‌ریبوو. هۆیه‌که‌شی

ئەو ھەبوو كە لە ساڵەكانى سەرەتای ژيانیدا زانیاریەكى فراوانى دەربارەى مەزگەكانى دنیای خۆى ھەبوو. ھەر لەبەر ئەوەش بوو كە ھەمیشە دەرەقەتى ئەو كارە دەھاتو دەیتوانى ئەو كەسانەى كە دەپەوتت بە شىواى تايبەتى خۆبو بە مەبەستى كەلك وەرگرنتى ئەدەبى بەكارىان ببات لەنێو ئەو ژن و پیاوانە جىایان بكاتەو كە دواتر پىیان ئاشنابوو. دىكنز كابرەكى زۆر سەرقال بوو و سالانىكى دوورودرێژ، زۆر لە پىش ئەو ھى ئەو كىبە تەواو بكات كە لەبەر دەستى داى، دەستى بە نووسىنى كىبەكى دىكە دەكرد. چارلز ئەو بەرھەمانەى خۆى بۆیە دەنووسىن كە خەلك چىژىان لىوەرگىت و ھەربۆبەش بەردەوام ئاگادارى كاردانەو ھى خەلك بوو لەمەر بەرھەمە بلاوكرائەكانى لە گۆقارە مانگانەكاندا، ئەو چىرۆكە بەش بەشانەى كە زۆرەى رۆمانەكانى لەسەر ئەو رەوتە بلاوكرائەو ھەروەھا ئاماژە كردن بەو خالەش گىرگە كە تاكو فرۆشتنى كىبەكەى روو ھەو كەمى نەچوو و دەرى نەخست كە بەشەكانى وەكو جارەن دلىگىر و سەرنج راکىش نىن، نىازى نەبوو (مارتین چوزىل وىت (۹)) بنىرێتە ئەمرىكا. دىكنز لەو جۆرە نووسەرەنەبوو كە بەردل كەوتنى بەرھەمەكانىان لەنێو جەماوەردا بەماى ھى شەرمەزارى دەزانن و ئەو زەحمەتە زۆرەى كە بۆ نووسىنى ئەو ھەموو بەرھەمە دەكىششا ھىزو تواناى وى لە بن نەدەھىنا. دىكنز لە ماوەى ژيانیدا سى گۆقارى ھەفتانەى دامەزراند كە بۆ خۆى خاوەن ئىمتىياز و سەرنووسەرىان بوو. دىكنز وەكو چۆن بەخەستى كارى دەكرد بە ھەمان شىوەش دەچوو ھەشت و سەىران و پرىنى بىست مىلى بە پىیان لە رۆژىكدا پى چ نەبوو، سواری ئەسپ دەبوو، سەماى دەكرد و قسەى خۆش و نەستەقى دەكردن و بۆ خافلانن و دلخۆشى مندالەكانى شتى سەىرو سەمەرى دەكرد، بەشدارى لە داوەت و نمايشە ئاماتۆرىەكان دا دەكرد، وتارى دەخوێندەو ھەو مىواندارى پى مەسەرفى ساز دەكردن. دىكنزەكان (بەمەلەى چارلز دىكنز) ھەر كە ھەل و مەرجى گونجاورىگای پىدان مالىان گواستەو ھەو گەرەكىكى خۆشتىرو بەمەبەستى رازاندنەو ھى دىو ھەخان و ژوورى نووستن كۆگا بازىرگانىیە بەناوبانگەكانىان راسپارد تا قەنەفەو كەلوپەلى ترى ناومالىان بۆ بنىرێ. مافوورى ئەستوورى (مەخمەرى نەرم) لە ژوورەكاندا راخرا و پەردە گولدارەكان پەرنجەرەكانىان رازاندنەو ھەو چىشت لىنەرىكى باش و سى كارەكەرو خزمەتكارىكىان لە كە خۆبان

دامەزراند. خوانى ئىوارەیان بۆ پىاو ھەو ھەو نەجىب زادەكان ساز دەكرد. سىماى ژيانى دىكنز كەمىك ھاوسەرى (تۆماس كالایل)ى نارەحەت كردو لۆرد جىفرى نامەبەكى بۆ لۆرد كۆكبىرنى ھاوړبى نووسى و تىیدا باسى ئەو ھى كرد كە لە مەلە نوپىەكەى چارلز دىكنز نانى ئىواربى خواردوو ھە (ئەو نان خوارنەش بۆ پىاوئىك كە بەخىوكردى رەشە خىزانىكى بەمەلەو ھەو تازە خەرىكە دەوڵەمەند دەپىت تا ئەندازەبەك زۆرى تىچوو بوو.) ئەمانە ھەمووى پارەى تىدەچوو بەلام ئەو مەسەرفى دىكەشى بەمەلەو ھەو: باوكى و ھەموو مالى و مندالەكەى بۆئى ژيانىان لە ئەستوى دىكنزدا بوو و مەسەرفى بوون. بەكىك لەو كارانەى ئەو پىرەمىرە (باوكى) دەىكردو كۆرە بەناوبانگەكەى پىنى قەلس دەبوو ئەو ھەو كە لە سەر حىسابى وى پارەى قەرز دەكردو نوسخە دەستنووسەكانى دەفرۆشت. سەرەنجام دىكنز ئەو قەناعەتى لا دروست بوو كە ھەتا مالى و مندالى باوكى لە شارى لەندەن نەباتە دەرى پاروئەنىكى بە ئاسوودەى لە قورگى نارووتە خوارى. ھەربۆبەش، سەرەراى نەقایل بوونىان، خانووبەكى لە (ئالڤىنگتۆن) نىك ئەكىتېر بۆ گرتن و بردنە ھەو. بەكىك لەو ھۆيانەى كە دىكنز بەكەم گۆقارى خۆى بەناوى (سەعاتى دىارى مىستەر ھام فرى) دامەزراند ئەو ھەو كە تۆزىك لەو مەسەرفە زۆرەى رۆژانەى كەم بكاتەو ھەو، ھەروەھا بۆ ئەو ھى كە ھەر لە سەرەتاو ھەو گۆقارەكە سەرەوتن بەدەست بىنەت چىرۆكى (دوكانى دەلالخانە كۆنەكە)ى تىدا چاپ و بلاوكرەو ھەو. سەرەوتنى ئەو كىبە بە جۆرىكى وا مەزن و بەرچاو بوو كە دىقىد ئۆكۆنۆل و ساراكۆلرىج و لۆرد جىفرى و كارالایل بە سەختى كەوتنە ژىر كارىگەرى چۆنەتى نەرم و نىانى ئەو كىبەو ھەو. خەلك لە لەنگەرگای نىوۆرك كۆدەبوونەو ھەو بەدەنگى بەرز لەو گەشتىارانەیان دەپرسى كە لەنێو ئەو كەشتىانەدا بوون و لە بەندەر نىك دەبوونەو ھەو:

(نىل بچكۆلە مرد (۱۰)؟). لە سالى (۱۸۴۲)دا مىستەر و خاتوو دىكنز لە كاتىكدا كە چوار مندالەكانىان بە (جىورجىنا ھۆگارت)ى ژن خوشكى چارلز دىكنز سپاردبوو، چوونە ئەمرىكا. لەو ھى ئەو پىشوازیە گەرم و گۆرەى كە لە دىكنز كرا نەپىشتىر لە ھىچ نووسەرىك كرابوو نە دواترىش كراو ھەو. بەلام ئەو گەشتەى دىكنز بۆ ئەمرىكا لە سەدا سەد سەرەوتوو نەبوو. سەد سال لەمەوپىش وىراى ئەو ھى كە خەلكى ئەمرىكا بە

ته‌واوی ئاماده‌بوون تا ههر شتییک که په‌یوه‌ست و په‌یوه‌ندداره به ئه‌وروپاوه بچووک و بی بایه‌خی بکه‌ن، به‌لام سه‌بارته به ههر ره‌خنه‌یه‌ک که له خو‌یان ده‌گیرا له راده‌به‌دهر هه‌ستیار بوون. سه‌د سال له‌مه‌وپیش چاپه‌مه‌نییه‌کانی ئه‌مرکیا بی به‌زه‌یی بوون له سنوور به‌زاندنی ژبانی ههر مرۆقتیکی چاره‌ده‌ش که (سه‌رچاوه‌ی هه‌وال) بوايه. سه‌د سال به‌ر له ئیستا پروپاگه‌نده‌که‌ران گه‌شتیاره به‌رجه‌سته بیانیه‌کانیان به هه‌لتیکی خودایی له قه‌لم ده‌دا و ئه‌و گه‌شتیارانه کاتیک بی مه‌یلیان ده‌نواند تاوه‌کو مه‌یونیتی باخچه‌ی ئاژه‌لان هه‌لسوکه‌وتیان له‌ته‌کدا بکریت، به مرۆقی خو به‌زل زان و لووت به‌زبان ده‌زانین.

سه‌د سال پیش، هیتستا ئه‌مریکا ولاتییک بوو که ئازادی بیروپرای تیدابوو، به‌لام تا ئه‌و کاته‌ی که ئه‌و که‌سه هه‌ستی خه‌لکانی تر بریندار نه‌کات یان زه‌ره‌ر به‌رژه‌وه‌ندییه‌کانی خه‌لک نه‌گه‌یه‌نی، ئه‌مریکا شوینییک بوو که هه‌موو که‌سیک تیییدا مافی ئه‌وه‌ی هه‌بوو که بیروباوه‌ری تایبه‌ت به‌ خو‌ی هه‌بیت به‌لام به‌و مه‌رجه‌ی له‌گه‌ل بیروباوه‌ری هه‌موو خه‌لکانی تردا یه‌ک بگریتته‌وه. چارلز دیکنز له هه‌موو ئه‌و شتانه بی ئاگابوو هه‌ربۆیه‌ش دووچاری هه‌له‌ی گه‌وره‌و دزیبوو. له ده‌ستدانی (مافی له چاپدانی نیو ده‌وله‌تی) نووسه‌ره به‌ریتانییه‌کانی نه‌ک ههر ته‌نیا له هه‌موو قازانجیتیک بی به‌ش ده‌کرد که له فرۆشتنی کتیبه‌کانیان به ده‌ستیان ده‌کوت (واشتنۆن ئیرفینگ ده‌یگوت: کاریکی په‌سند نییه که ئه‌وانه‌ی خاوه‌نی تاجی شانازین رېگه‌یان بی بدریت تا له تاجه‌کانیان دا‌وا‌ی رزق و رۆزی بکه‌ن) به‌لکو زبانیکی گه‌وره‌شی به نووسه‌ره ئه‌مریکاییه‌کان ده‌گه‌یاند. چونکه له‌چاپدانی به‌ره‌مه‌کانی نووسه‌ره به‌ریتانییه‌کان به بی وه‌رگرتنی ره‌زامه‌ندیان شتیکی زۆر ئاسایی بوو و کتیب فرۆشه ئه‌مریکاییه‌کان ئه‌و به‌ره‌مانه‌یان له چاپ ده‌داو بلا‌ویان ده‌کردنه‌وه‌و هیه‌چی پاره تی نه‌دچوو و گۆییان نه‌ده‌دایه به‌ره‌مه‌می نووسه‌ره ئه‌مریکاییه‌کان چونکه له‌چاپدانیان پارێزرا‌وو‌بوو بۆ خاوه‌نه‌کانیان و ده‌بوايه پاره‌یان بده‌نی. به‌لام ئه‌مه له نه‌زانی دیکنز بوو که له وتاره‌کانیدا ئه‌م باب‌ه‌ته‌ی خسته‌پروو. دیکنز ئه‌م وتارانه‌ی له‌نیو ئه‌و حه‌شامه‌ته ده‌دان که بۆ ریز لیتانی وی خوانیان ساز کردبوو. ئه‌م مه‌سه‌له‌یه‌ش کاردانه‌وه‌ی تووندی لیکه‌وته‌وه‌و رۆژنامه ئه‌مریکاییه‌کان به‌م شتیه‌یه وه‌سفی دیکنزیان کرد: (ئه‌و به هیه‌چ جوړتیک به‌ریز نییه، به‌لکو پاره په‌رستیکی مایه‌پووجه. (سه‌ره‌رای ئه‌وه‌ی که

ستایشکه‌رانی دیکنز له شاری فیلادلفیا له ده‌وری کۆبونه‌وه‌و ئه‌ویش ناچاربوو دوو سه‌عاتی ته‌واو ته‌وقه‌یان له‌گه‌لدا بکات و خوازیارانی یادگاری هیتنده‌یان پارچه له چاکه‌ته حه‌ریه‌که‌ی دادری له توو‌کو‌تییان کرد، به‌لام سه‌رکه‌وته‌که‌ی وی کامل نه‌بوو. راسته‌که زۆریه‌ی ئه‌و خه‌لکه خو‌شیان ده‌ویست و سه‌رو سه‌کوت و لاویتی و گورج و گۆلی و زه‌رده‌ی سه‌رلیوانی سه‌رنجی ئاماده‌بوونی راکیشابوو، به‌لام به‌شیکی زۆریش له‌و پروایه‌دا بوون که سه‌روسه‌کوتی ژنانه‌یه‌و جل و به‌رگ و ئه‌نگوستیله‌و ده‌ریزه ئه‌لماسه‌کانی به‌رۆکی شتیکی هه‌ره‌مه‌کی و بی بایه‌خن و هه‌لسوکه‌وتی دووره له ره‌وشت به‌رزی. له‌گه‌ل هه‌موو ئه‌مانه‌شدا توانی له ئه‌مریکا چهند هاو‌پتییه‌کی باش په‌یدا بکات که هه‌تا‌کو رۆژی مردنی ئه‌و په‌یوه‌ندیه پر له سۆز و خو‌شه‌ویستییه‌ی نیوانیان بمییتته‌وه. سه‌ره‌نجام له دوا‌ی چوار مانگی پر له رووداو به‌لام بیتزارکه‌ر، چارلزو خاتوو دیکنز گه‌رانه‌وه به‌ریتانیا. له‌و ماوه‌یه‌دا منداله‌کانیان هۆگری پوره جیورجینیان ببوون و گه‌شتیاره ماندوو‌ه‌کانیش تکایان له جیورجینا کرد تا له‌لابان بمییتته‌وه. جیورجینا ته‌مه‌نی شازده سالان بوو و له ته‌مه‌نی ئه‌وسای ماری دا بوو، یانی ئه‌و سه‌رده‌مه‌ی که ماری چوو (میوانخانه‌ی فرینیاو) تا له‌گه‌ل کیتی خوشکی و میترده‌که‌یدا ژبان به‌سه‌ر بیات. جیورجینا هیتنده به ماری خوشکی ده‌چوو که له‌وانه‌بوو مرۆف له دووره‌وه لی تیک چۆ و وابزانی ماری یه. کیت چاوه‌روانییه‌کی تری بچوکی ده‌کرد. جیورجینا هۆگارت شوخ و شه‌نگ و جوان و بی فیز و ده‌عیه‌بوو، بۆ لاسایی کردنه‌وه توانایه‌کی ئه‌وتۆی هه‌بوو که ده‌یتوانی دیکنز له سه‌رپشت بخت به‌پیکه‌نین. دیکنز که به‌رده‌وام ماری به‌به‌شیک له بوونی خو‌ی ده‌زانی و ده‌یگوت: (ماری وه‌کو تریه‌کانی دل‌مه). دوا‌ی ماوه‌یه‌کی کهم رۆحی ماری له جیورجینای ژن خوشکی دا به‌رجه‌سته کردو وای هه‌ست کرد که رۆژگاری رابردوو ده‌گه‌ریتته‌وه. (به جوړتیک که به زه‌حمه‌ت ده‌توانریت رابردوو له ئیستا جیا‌بکریتته‌وه (۱۲). دیکنز ئه‌وه‌نده‌ی تامی هه‌ژاری و به‌دبه‌ختی و ده‌ست‌کورتی چه‌شتبوو که وه‌ختیک گه‌یشته ژبانی خو‌ش و رازاوه، نه‌یتوانی ده‌ستی لی هه‌لگریت. ده‌ره‌نجامه‌که‌شی ئه‌وه‌بوو که ههر له‌و سه‌روه‌نده‌ی باسه‌که‌ی ئیجه دا خو‌ی زۆر به قه‌رزداري بینی، برپاری دا خانوه‌که‌ی به کری بدات و به‌مه‌به‌ستی ده‌ست پیوه‌گرتنی خه‌رجییه‌کانی بچیتته ئیتالیا. سالتیک له

ئىتاليا مایه وە زۆریەى کاتەکانیشی لە (جینوفا) بەسەربرد. لەو نېمچە دوورگە یەدا گەشت و سەیرانیکی زۆری کرد بەلام لەو گەشتەیدا بۆ ئىتاليا مېشکی هێندە سنووردارو ئەوەندەى کەم کتیب خۆتەبۆوە کە گەشتەکەى هیچ کاربگەریبەکی رۆحی و مەعنەوی نەکردە سەری و نمونەى گەشتیاریکی ئینگلیز بوو. لەلایەکی تریشەو هەر لەو گەشتەیدا لەگەل خاتوو (دۆلارۆ) ناوتیک ناسیاووەتى پەیدا کرد. ئەو ئافەرەتە هاوسەری خاوەن بانقیکی سويسرابوو و لە جینوفا دەژیا. وەکو دەگێرپنەو خاتوو دۆلارۆ دوو چاری خەيالی پووج و خورافیات ببوو، دیکنیش زۆری حەز لە نواندنی موگناتیسى (هېپنوتیزم)بوو و لەو برۆایەدابوو کە دەتوانیت لەو رینگایەو چارەسەری نەخۆشیبەکەى ئەو ئافەرەتە بکات. دیکنوو خاتوو دۆلارۆ هەموو رۆژى و جارى واش هەبوو رۆژى دوو جار یەکتريان دەبینی و ئەم مەسەلە یەش کیتى هاوسەری دیکنوی زۆر نارەحەت کردبوو. لە گەشت و سەیرانەکانى دەرەوہى شارد، بنەمالەى دۆلارۆ بەخاوو خێزانەوہ رەگەل خێزانى دیکنوو دەکەوتن و چارەسەریبەکانى دیکنوو کارى خۆى کردو خاتوو دۆلارۆ چاک بۆوە. بەلام کیت کاتیک ئەو دلەراوکیبەى لە کۆل بۆوە کە لەگەل مېردەکەى گەراپەوہ بۆ بەریتانیا. کیت ژنیکی بى دەنگ و حالەتیکى بى تاقەتى و خەمۆکی پیتوہ دیاربوو و کەمتر لەگەل مېردەکەیدا دەگوچجا. ئەو حەزى لەو گەشتانە نەدەکرد کە دیکنوو لەگەل خۆیدا دەبیرد و نە ئەو سەردانانەى بە دل بوو کە لەگەلیدا دەیکردن تەنانەت کە یفى بەو میوانداریانەش نەدەهات کە تیباندا رۆلى ژنى خانەخۆی دەگێرا. کیت بە ئافەرەتیکى مردەلۆغەو تۆزیکیش گیل دەهاتە بەرچاو. هەرەوہا ئەگەرى زۆریش هەبە کە ئەو پیاوہگەرەو خانەدانانەى کە تامەزرۆى بینینى دیکنوو بوون و ناچار دەبوون رووبەرەووی ئافەرەتیکى وا ساردو سېر بنبەوہ زۆر نارەحەت دەبوون. زۆر جاریش هیندیک لەو کەسانە لە میانەى سەردانەکەیدا بۆ لای دیکنوو وا مامەلەیان لەگەل کیت دا دەکرد کە هەرەکو بوونیشى نەبیت ئەمەش کیتى زۆر ئازار دەدا. ژنى پیاویتی گەرەو ناودار بوون کاریکى ئاسان نیبە. ئەگەر ئەو ژنە لە کاتى قسەکردن و هەلسوکەوتدا زەینى رۆن نەبیت و خەسلەتى چاک و سروشتیکى ریک و پیتى نەبیت ناتوانیت لە عۆدەى ئەو کارەبیت. ئەگەر ئەو خەسلەتانەى باسم کردن هەر تیبدا نەبن (هیچ بەلگە یەکیش لە بەردەستدا نیبە کە (کیت) یەکیک لەو خەسلەتانەى

تیبدا بوو بیت) کەواتە هەر نەبى پیتووستە مېردەکەى خۆى خۆشبویت. پیتش ناچیت کە کیت قەت عاشقى دیکنوو بویت. نامەبەک لە بەر دەستدایە کە ئى سەردەمى دەزگيرانە تیانەو دیکنوو بۆ کیتى نووسیوہ و تیبدا سەرزەنشتى دەکات لە بەر ساردى و سېرى. رەنگە هۆى ئەوہى کە کیت رازى بوو ببیتە هاوسەرى دیکنوو ئەوہ بیت کە لەو سەردەمەدا تەنیا کاریک کە ئافەرەتیک دەیتوانى بیکات شووکردن بویت، یان رەنگە هۆبەکی تری ئەوہ بوو بیت کە لە هەر هەشت کچەکانى باوکی تەنیا ئەو کاتى شووکردنى هاتبیت و دایک و باوکی گوشاریان بۆ هیتابیت تا ئەو پیتشینارە قبوول بکات کە (پاشەرۆژتیکى گەش) دەبیتە بەشى. کیت بوونەوہرەتیکى خشتیلەو بە سۆزو خیرخوازو شەریف و نەجیب بوو، بەلام نەیدەتوانى داخوایبەکانى پلەوپایەو شکۆى مېردەکەى جیبەجى بکات. لەلایەکی ترەوہ جیورجینا خەریک بوو ئەو کەلینە پر بکاتەوہ کە سەردەمیک ماری خوشکی داگیرى کردبوو. دیکنوو بە تیبەرەبونى کات پتر لە جارن پشتمى پى بەست، پیکەوہ دەچونە گەران و سەیران و گەشتى دوورو درێژیان پیکەوہ دەکردو دیکنوو بۆى باسى پلان و نەخشە ئەدەبیبەکانى خۆى دەکردو جیورجیناش رۆلى سکریتى دەگێرا. جارتیکیان پاش ئەوہى کە دیکنوو روون ببۆوە کە ژیان لەدەرەوہى ولات چەندە خۆش و شیرینەو (لەقازانجەوہ نزیکە کەوتبووہ بېرى ئەوہوہ کە بۆ ماوہبەکی دوورو درێژ لە ولاتانى تری ئەوورپادا ژیان بەسەریات.

لە یەکیک لە گەشتەکانیدا جیورجینا وەکو ئەندامیکى خێزانەکەیان لەگەلین چوو بۆ ئىتاليا و پاشان بۆ لۆزان و لۆنى و پاريس و جارتیکیان کەوا بە نیازبوون ماوہبەکی زۆر لە شارى پاريس بمتنەوہ جیورجینا بە تەنیا لەگەل چارلژدا چووہ ئەوى تا خانووتیک پەیدا بکەن و لەو ماوہبەشدا کیت لە بەریتانیا چاوەروانیان بوو تا وا لیھات هەموو شتیکیان بۆ دەستەبەر کرد. هەر وەختیک کیت مندالى بە زگ بکەوتایە دیکنوو لەگەل خۆیدا دەبیرد بۆ گەشتە کورتهکان و زۆر جاریش لە برى کیتى خوشکی پیشوازی لە میوانان دەکرد. مەرۆف وا مەزەندە دەکات کە دەبى لە مبارەبەوہ کیت نیکەران بویت و دلە رەنجابیت، بەلام پیناچى وابوو بیت. سالاکان یەک لەدواى یەک دەهاتن و تیبەپەرین، لە سالى (۱۸۵۷)دا تەمەنى چارلژ دیکنوو خۆى لە چل و پینچ سال دابوو.

ئەو لە ھەموو نووسەرە ئینگلیزەکان پتر لەبەر دلان بوو. جگە لەمەش خواوەنی ناوبانگ و پیتگە بەکی گەورە کۆمەلایەتی بوو و رۆلی بەرچاوی دەگێرا لە ریکخستنه‌وه‌و مەسلەتی خەلک. ئەم بابەتە دواپیش شتتیک بوو کە غەریزەکانی ھونەرماندەیی وی رازی دەکرد. مندالەکانی گەورە ببوون کە رووداویکی پیتشینی نەکراو روویداو. دیکنز ھەمیشە ھەزی دەکرد لە سەر تەختەیی شانۆ رۆل بێنیت و چەندەھا جار لە نمایشە ئاماتۆرییەکان و بەمەبەستی خیرخوازانە وەکو ئەکتەر بەشداری کردبوو. ئا لەم کاتەدا داویان لیتکرد تا لە شانۆگەری قوولاییەکانی بەستەلەکدا (The Frozen Deep) وەکو ئەکتەریک؛ بەشداری بکات و شانۆگەرییە کەش لە شاری (مانچستیر) نمایش دەکرا. (ویلکی کولنز) بە ھاوکاری خودی دیکنز ئەو شانۆگەرییە نووسیبوو و پیتشتر لە بەرامبەر شازن و ھاوسەرەکی و پاشای بەلجیکا دا زۆر سەرکەوتوانە نمایش کرابوو. لەو شانۆگەرییەدا دیکنز ریشی ھیتشبوو تا رۆلی دۆزەرەویەکی لەخۆبوردی جەمسەری باکوور بگێرێ، بۆ خۆی زۆری ھەز لەو رۆلە دەکرد و ئەوەندەش بە تامەزرۆیی و ھەست بزۆینی گێرایی کە ھەموو ئامادەبوونی ھینایە گریان. بەلام کاتتیک قایل بوو تا لە شاری مانچستەریش ھەمان رۆل بێنیت، بپاری دا رۆلی کچەکانی کە پیتشتر لەو شانۆگەرییەدا بەشداریان کردبوو بداتە ئەکتەرە پیتشە گەرەکان چونکە پیتی وابوو کە کچەکانی ناتوانن لە ھۆلێکی وا گەرەدا وەکو جارن و لەنێو ئەو ھەموو ھەشامەتەدا بەسەرکەوتوویی رۆلەکانیان بگێرن، ھەرچۆ ئەم مەبەستەش ئەکتەریکی ژنی دامەزراند بە ناوی (ئیلین تیرنام). دیکنز ئەو ئافرەتەیی چەند مانگێک لەو ھەو پیتش لە شانۆگەری (ئاتلانتا) دا بێنی بوو و کاتتیک دیکنز چوو بوو ژووری ئارایش (جل و بەرگ) دیتبووی کە ئیلین دەگریا و کاتتیک ھۆبەکی لێپرسیبوو گوتبووی چونکە ناچارە پیتا پیتا لاق و لەتەری خۆی نیشانی ئامادەبوون بدات و ئەو شەرم و ھەیاپەیی ئیلین سەرنجی دیکنزی راکیشابوو. ئیلین تیرنای تەمەن ھەژدە سالان، وردیلە و شوخ و شەنگ و چاو جوان بوو. پڕۆڤەکردن لە مائی دیکنز ئەنجام دەدراو دیکنز بۆ خۆی ریتۆینی دەکردو زۆری ئەو ھەلسوکەوتە پڕ لە ستایشەو نیگەرانییەو نەرمی نواندە پیتخۆشبوو کە ئیلین بۆ رازی کردنی وی دەینواند. بەر لە کۆتایی ھاتنی پڕۆڤەکردنەکان دیکنزبوو عاشقیکی سەوداسەری ئیلین و بازنەبەکی بە دیاری دا بەلام بە ھەلە بۆ

کیتی ھاوسەریان رەوانە کردبوو. ئاشکراشە کە کیت ھەرایەکی گەورەیی ناپۆو. بەلام واپیتدەچی کە دیکنز شتیوازی کەسیکی دلئاساف و بی تاوانی گرتبیتەبەر کە ھەستی رۆشاو و ئەمەش ئەو شتیوازییە کە میتردیتک لە ھەلومەرجیتکی وا ئالۆزو نالەباردا بە باشترین شتیوازی ھەلسوکەوت کردنی دەزانێ لەگەڵ ژنە کەیدا. بە کورتی شانۆگەری دەستپێکردو نواندنی دیکنز ئامادەبوونی بە شاگەشکە ھینا. کیت ھەموو ئەو شتانەیی بە میتردەکی نەبەخشیبوو کە چاوەروانی لیدەکرد ئیستاش کە دیکنز شەیدای (ئیلین تیرنان) ببوو کە موکۆریەکانی ژنەکی پتر لە جارن ئازاری دەداو نووسی: (کیت ژنیتکی بە سۆزەو بە پیتی ویست و خواستەکانی من دەجولیتتەو، بەلام ھیچ شتتیک لەم دینایەدا ناتوانیت وای لیتبکات تا ھەست و نەستم دەرک بکات.) دیکنز بەرە بەرە ئەو بروایەیی لا دروست بوو کە کیت ھەرگیز ھاوکوفی وی نەبوو بە جۆن فۆرستەری گوت: (قسەیی کورت و کۆتایی ئەو ھەبە کە ژنەیان لە تەمەنی تازە لاویدا ھەلەبەو ئەو سالانەیی کە دیتنە سەر تەمەنی مەرۆف چارەسەرکردنی گرتەکان ئاسان تر دەکات.) دیکنز گەشەیی کردبوو و بەرەو کەمەل بوون چوو بوو، بەلام کیت ھەمان کەسایەتی جارانی ھەبوو. دیکنز بروای پتەوی بەو ھەبوو کە نابێ خۆی سەرزەنش بکات و قەناعەتی بە خۆی ھینابوو کە باوکیتکی باشەو ئەو ھەبە لە دەستی ھاتبێ بۆ خۆشکۆزەرانێ مندالەکانی کردوویەتی. بەلام ئەم خۆ دلنیاکردنەیی تیکەل بە روبینی فرۆفیل بوو و بە ھیچ جۆرێک بەو دلخۆش نەبوو کە مەسرفی ئەو ھەموو سەلک و پیتچکەیی بکیشیت (سەبارەت بەم مەسەلەییەش وا پیتدەچوو کە تاوانە کە بخاتە ئەستۆی کیتی ھاوسەری). کاتتیک مندالەکانی وردبوون دیکنز زۆری خۆش دەویستن بەلام ھەرکە گەرەبوون ئیدی ئەو سۆزەیی جارانی بەرامبەرین نەماو لە تەمەنی گونجاو دا زۆری کۆرەکانی نار دە شویتە لاتەریکەکانی دنیا. لەو سەرۆبەندەدا پیتچگە لە جیورجینا، لەگەڵ ھەموو کەسیک دا رووگرژو مۆن و تورە بوو، لە کۆتاییشدا گەیشتە ئەو قەناعەتەیی کە ئیدی ناتوانیت لەگەڵ کیتی دا ژیان بەسەر بیات. بەلام نەیدەوێرا بە ئاشکرا لەنێو خەلکدا جیابوونەیی خۆی لە کیتی رابگەپت چونکە لەو ھەترسا خەلک سەرکۆنەیی بکەن. ئەو ترس و نیگەرانییەیی دیکنزی شیاوی دەرک کردنە چونکە ئەو سالانیتکی دووردرتێر پشٹیوان و خەمخۆری مأل و خیتزانی بوو و لە ھەموو

کهس زیاتر ههولیدابوو تا روژی له دایکبونی چه زه ته مه سیح بکاته جه ژنیکه سیمبولی، بۆ ئه وهی ئه و بالا دهستییه خیزانییه و رازاوه بییهی ژیانیکه یه کگرتوو و به خته وهی ژن و میتردایه تی یه به به رزی بنرخیتیت. سه باره ت به لیک جیا بوونه وهشی له کیت پیشنیاری جوژاوجۆر کران. یه کیک له و پیشنیاران هه وه بو که کیت چه ند ژووژیکه تایه ت به خۆی هه بیته و له میواندارییه کانی دیکنزا روژی خانه خۆی بگپری و له بۆنه ره سمی و گشتیه کانی شدا هاو پیه تی دیکنزا بکات. پیشنیاری دیکه ئه وه بو که ئه و کاته ی دیکنزا له (گادزیله) ه (خانویک بو له لیتت که به و دواییانه کریبووی)، کیت له له ندهن مینیتته وه و کاتیکیش دیکنزا ده چیتته له ندهن کیت ببیتته (گادزیله). پیشنیاری سیته میش ئه وه بو که کیت له ده وهی ولات ژیان به سه ر بیات. به لام کیت هه موو ئه مانه ی ره تکرده وه سه ره نجام بریار درا که به یه کجاره کی لیک جیا ببه وه. دیکنزا خانویکی بچووکی بۆ کیت دابین کرد که ده که وته که ناری (کامدن تاون) و به راتیکه سالانه ی به بری شه ش سه د لیره بۆ ته رخان کردو دوا ی ماوه یه ک چارلی کوره گه وهی ناره د لای تا له گه ل دایکیدا ژیان به ریتته سه ر. ئه م بریارو به نامه یه جیکای سه رسوپمانه . مرۆف له وه واقی ده ورمیت که بۆچی کیت رازی بو له مالتی ده ربکه ن و چۆن به وه قایل بو که منداله کانی به جی هیلیت. ئه و ناگای له و ئه وینه ی نیوان میترده که ی و (ئیلین تیرنا) بو و به هۆی ئه و کارته وه که به ده ستیه وه بوو ده ی توانی هه ر مه رجیکه هه بوایه به سه ر دیکنزی دا سه پیتنی. به لام ته نیا لیکدانه وه یه ک بۆ ئه و نه رمی نواندنه ی کیت و بی دهنگی و گوپراه لیه لیه ی وی (رهنگه گیلش بو بیت) ئه و ئاماژه نه یینی یه و شاراوه یه بیت که دیکنزا بۆ ناته واوی میشکی وی کردوه. (بووه هۆی ئه وهش که ژنه که ی پیتی و بیت که ئه گه ر له دیکنزا منداله کان دوور بیت ژیان خۆشتر ده بیت). نازانم له سه ر چ بنه مایه ک خه لک پییان و ابووه که ئه و قسه یه ی دیکنزا ئاماژه کردنیکه به پارێزو هیمانه یه بۆ ئه و راستیه ی که کیت شه راب خۆره وه بووه. ئه گه ر به راستی کیت شه راب خۆره وه یه کی ئاسایی و مام ناوه ندی بو بیت ته ی بۆچی ده بی جیورجینا ئه رکه کانی ماله وه جیه جی بکات و ناگاداری منداله کانی بیت، بۆچی کاتیک دایکیان مالتی به جیه بیتت منداله کان له گه لیدا نه چوون، بۆچی جیورجینا ده ی توانی بنووسیت: (بیتوانایی کیتی داماو

له به خیکوردن و سه ره رشتی کردنی منداله کان له کهس شاراوه نه بوو. (رهنگه بۆیه ش چارلی کوره گه وه ریان نارد بیتته کن دایکی تا نه هیلت له خواردنه وه دا زیده ره وی بکات. به لام دیکنزا له وه پتر خاوه نی ناویانگ بو که کاروباره تایه تیه کانی به شاراوه یی میننه وه و دهنگی لیه پیه دا نه بیتت. زۆریه ی هاو پیه یانی له و پروایه دابوون که دیکنزا هه لوسوکه وتی به رامبه ر به کیت خراب بووه هه ر ئه وهش بۆته هۆی وروژاندنی دوژمانیه تیه کی سه خت له ده روونی کیت دا. پروایه گه نده ی ریسواکردن له ده وهی ولات بلا بووه به لام نه ک سه باره ت به ئه وینه ی دیکنزا به رامبه ر به (ئیلین تیرنان) به لکو ده رباره ی دیکنزا جوژجینای ژن خوشکی. ئه مه له کاتیکدایه که مرۆف و مه زنده ده کات که ده بوایه ئه و پروایه گه نده ی تیرنا بو نایه . ئه و کاره دیکنزی زۆر تۆره کردو چونکه پیتی و ابووه که ئه و قسانه له لایه ن خیزانی هۆگارته وه (بنه ماله ی کیت و جیورجینا) سه رچاوه یان گرتوه، هه ره شه ی ئه وه ی لیکردن که کیت به یه کجاری ده رده کاو ده ره مه میکیشی ناداتی. به م جوژه بنه ماله ی هۆگار (خه زوری) ی ناچار کرد تا ناگاداری نامه یه ک ئیمزا بکه ن و تیبیدا پاسا و بۆ دیکنزا به یینه وه و بیسه لمیتن که پیته ندی دیکنزا جیورجینای ژن خوشکی زۆر شتیکی ئاساییه و هیچ ناشه رعیه یه کی تیدانییه که شیای سه رزه نشت کردن بیتت. به لام بنه ماله ی هۆگارته به ره وه ی ئه و سه رانه یه بدن، دوو هه فتان ده ستاو ده ستیان کرد. خۆ ئه وان به دلنیا بییه وه ده یانزانی که ئه گه ر بیت و دیکنزا هه ره شه که ی خۆی جیه جی بکات ئه و کیت به و به لگه نامه ی که به ده ستته وه ن به ئاسانی ده توانیت سکا لانه ی له دژی تو مار بکات. به لام ئه گه ر نه و پیران کاره که بگه یه ننه ئه و جیه هۆیه که ی ته نیا ئه وه بووه که نه یانویستوه که موکوپیه کانی کیت ئاشکرا بن. جیورجینا شه ئه کته ری پر له نه یینی ئه و به سه ره اته یه . ئه و پروایه گه نده و ده نگویه هیتنه به رفراوانبوو که دیکنزا ناچار بوو بۆ خۆی مه سه له ی جیا بوونه وه ی له کیت روون بکاته وه و له و نامه یه دا که له روژنامه ی (نیویۆرک تربیوون) و دواتر له روژنامه کانی به ریتانیا دا بلا وکراه ره سه باره ت به جیورجینا نووسی: (به گیانی خۆم، به شه ره فم، له دنیا دا هیچ که سیک له جیورجینا پاکتر نییه). ئه لبه ته مه به ستی له و قسه یه ئه وه بوو که نکۆلی له په یوه ندی جنسی بکات له گه لیدا، ئه گه ری زۆریش هه یه که قسه که ی راست بیت.

لهوانه شه جیورجینا دیکنزی خوش ویستبیت چونکه دواى مردنى چارلز دیکنز کاتیک که کومه له نامه یه کی دیکنزی بو چاپ کردن تاماده کرد، نه و ندهی ئیره یی به کیت ده برد که هموو نه و رستانای سرینه وه که دیکنز ستایشی کیتی کردبوو. به پیتی نه و برپارەش که له لایهن ده ولت و که نیسه وه ده رکرا بو سه بارهت به ماره کردنی ژن خوشک پاش مردنى هاوسه رو هموو جوزه په یوه ندیبه کی له م بابه ته به زینای له گه له مه حره م له قه له م ده درا. لهوانه شه جیورجینا قهت نه و ه ی هه به خه یالیشدا نه هاتیبی که له نیوان خو ی و پینا ویتکدا که پازده سال له مالیدا ژباوه هیچ په یوه ندیبه ک هه بیت جگه له خوشه ویستبیه کی پته و ی خوشک و برایانه، له و جوزه خوشه ویستبیه زوره ی که خوشکیکی دل سوز به هوی هاو خوینی و به شتوازیکی ره وا به رامبه ر به برابه که ی ههستی پیده کات. جگه له مه ش دیکنز عاشقیکی سه و داسه ری ئیلین تیرنا بوو. رهنکه بو جیورجینا هه نه و نده به س بو بیت که جیتی متمانه ی پینا ویتکی وا به رجه سته و به ناوبانگ بیت و ده سه لاتی به سه ردا هه بیت. خالیکی زور سه یرتر له هه موو نه و به سه ر هاته شدا نه و ه یه که جیورجینا پیشوازی له هاتنی ئیلین تیرنا کرد بو (گادز هیل) و له گه لیدا بووه هاو ری. دیکنز به ناوی (چارلز ترینگهام) خانوویکی له پیکهام بو ئیلین گرت و هه رماوه یه ک له مه وه به ر بوو که بو نه و که سانه یان روون ده کرده وه که ده چونه سه یرکردنی نه و خانووه و ده یانگوت جه نابی ترینگهامی نو سه ر پیتی خوشبوو له بن نه و داره دانیشیت. ئیلین هه تا کو رژی مردنی دیکنز هه رله و ی مایه وه و کوریکیشی لیبوو. چونکه هاتوو چو کردن بو گیدزهام نه سته م نه بوو دیکنز دوو شه و، جاری واشبوو سنی شه وان له کن ئیلین ده مایه وه و جاریکیش پیکه وه چوونه پاریس. دیکنز هه ر له و سه روبه نده دا که له کیتی هاوسه ری جیابووه خویندنه وه ی به ره مه مانه ی خو ی له ته لاره گشتیبه کانداهه ست پیکردو بو نه م مه به سته ش سه رانسه ری دوورگه کانی به ریتانیا گه راو بو جاری دووه میش چووه بو نه مریکا. له و کاره شی دا نه کته ربوونی به که لکی هات و سه رکه وتنه که ی دره وشا وه بوو. به لام نه و هه ول و کوششی که بو نه و کاره ی ده یدا و گه شته کانی که بو هه مان مه به ست ده یکردن هیتی دیکنزیان له بن هینا و به ره به ره خه لک هه ستیان به وه کرد که له گه له نه و ه شدا ته مه نی نه گه یوه ته په نجا سالی به لام وه کو پیره میردان ده چی. به لام نه و ه ته نیا کاریک نه بوو که

ده یکرد به لکو له مه و دای نیوان نه و دوازه ساله دا که له کیت جیابووه هه تا رژی مردنی، سنی رمانی دریتی نو سین و گوفاریکیشی به ناوی (سه رانسه ری سال) ده رکرد، گوفاره که ش سه رکه وتنی مه زنی وه ده ست هینا. بو یه جیتی سه رسوورمان نیبه که وازو ته ندروستی خو ی له ده سته دا. پزیشکه چاره سه رکه ره کانی چرای سوورمان بو هه لکردو هوشداریان دایه که زور خو ی ماندوو نه کات. به لام چونکه دیکنز له و ستایشکردنه ی خه لک به شاگه شکه که وتبوو سووربوو له سه ر نه وه ی که بو دوا جار گه شتیکی دیکه بکات به لام له نیوه ی ریگادا هینده نه خوش بوو که به ناچار گه شته که ی خو ی هه لوه شانده وه و گه راپه وه بو (گادز هیل) و ده ستیکرد به نو سینی (نه پیتی ئیدوین دورد). به لام بو نه وه ی خو ی له کن به رپه به ری و تار خویندنه وه کانی شیرین بکات (سه بارهت به و خویندنه وانه ی که ناچار بوو به نیوه چلی به جیتیان بیلتیت.)، برپاری دا که له دوازه کوری تردا له شاری له نده ن به ره مه مانه ی خو ی بخوینیته وه. نه مه ش له سالی (۱۸۷۰) دابوو. ژماره ی نه و که سانه ی که به مه به سستی گو یگرتن له خویندنه وه ی به ره مه مانه ی خو ی له ته لاری (سینت جیمز) تاماده بیوون بی نه ژمار و کاتیک که دیکنز ده رو ژووری ده کرد. تاماده بوان هه موو یه ک پی له به ری هه لده ستان و به ده نگی به رز نافه رینیان لیده کرد (۱۳). دیکنز دوا ی نه وه ی که گه رپه وه بو گیدز هیل ده سستی کرده وه به نو سنی (ئیدوین دورد). له یه کتیک له رژه کانی مانگی حوزه یرانی دا جیورجینا که نه و کات به ته نیا له گه لیدا ده ژیا له سه ر نان خواردن هه سستی کرد که دیکنز زور شتواوه پیتی گوت: (وه ره راکشی) دیکنزیش وه لامی دایه وه: (به لئ له سه ر زه ی؟). نه مه دوا یین وشه بوو که هاته سه ر زمانی و پاشان له سه ر کوشی جیورجینا به ربووه سه رته ختی ژووره که. جیورجینا ش به دوا ی دوو که چه که نیدا نارد که نه و وه خته له شاری له نده ن بوون و رژی دواتر یه کتیک له وانه که تی نارد تا نه و هه واله به ژنه که ی دیکنز بگه یینیت و پاشان که تی له گه له ئیلین تیرنان گه راپه وه بو گیدز هام و به یانی رژی نو ی مانگی کانونی دووه می سالی (۱۸۷۰) چارلز دیکنز دنیای به جیهیتشت و مردو له که نیسه ی (ویست مینستیر) نیژرا.

له م باسه کورته دا که سه بارهت به ژبانی دیکنز پیشکه شم کرد، هیچم سه بارهت به حزو ئاره زووه به رده وام و سوودمه نده کانی وی به رامبه ر به زاراهه کومه لایه تیبه کان و

پشتگیری کردنی بئوچانی له دهستکورت و لیقه و ماوان و زۆر لیکراوان باس نه کردو ئه وهندهی که بۆم کرا ههولم دا تا قسه کانم بۆ سنووری ژبانی تایبه تی ئه و تهرخان بکه م. چونکه وام ههست کرد که ناگادار بوونیتی که م و پوخت له ژبانی تایبه تی دیکنز، دلگیری و کیش کردنیکی پتر ده داته ئه و کتیبه ی که خوینهر بانگه یشت ده که م بۆ خویندنه وه ی. رۆمانی (دییقید کۆپه رفیلد) تارا ده به کی زۆر ژباننامه ی خو به تی. به لام دیکنز خه ریکی نووسینی رۆمانیک بوو نه ک ژباننامه و به سه ره اتی خو ی و ویرای ئه وه ی که زۆریه ی که رهسته و پیداو یستیه کانی ئه و رۆمانه ی له ژباننامه ی خو ی دا بن کردبوو، به لام به شپوه یه کی و ئه و که ره ستانه ی به کاره ینا که له گه ل مه به سه ته که یدا یه ک بگرته وه و بۆ درێژه ی چیرۆکه که ش هاوکاری له و هیزه خه یالیه زۆره ی خو ی وهرگرت. ههروه کو پیشتر وتم که (میسته ر میکاوبر) له سه ر باوکی و (دۆرا) ش به سه ر یه که م ئه وینی خو ی یانی (ماریا بیدنیل) کۆپی کراون. ههروه ها (ئه نگیس) یش به شتیکی له سه ر ئه و بیره وه ریه (به ئارمانج کراوانه (*)) ی که دیکنز له ماری هۆگارت هه یوو و به شتیکیشی له سه ر خوشکه که ی ماری واته (جیورجینا) دروست کراوه. دییقید کۆپه رفیلد زریابه به دفه ره که ی ناردی بۆ ئیشکردن، ههروه کو که چارلز باوکی خو ی ناردی بۆ کارخانه دییقیدیش ههروه کو چارلز له وه ی که ناچار بوو (سه رشۆری) تیکه ل بوون له گه ل کورپیزگه هاوته مه نه کانیدا قبول بکات ئازاری دهروونی ده چه شت. (ئه و کورپیزگانه ی که له رووی کۆمه لایه تیه وه خو ی به هاوکوفی ئه وان نه دزانی). دییقید کۆپه رفیلد بۆ خو ی به سه ره اتی خو ی ده گیریته وه. ئه مه ش ئه و شتوازه یه که زۆریه ی رۆمانووسه کان که لکیان لیوه رگرتوووه ئه م شتوازه ش چه ند سوودو زبانیکی هه یه. یه کیکی له سووده کانی ئه وه یه که نووسه ر ناچار ده کات که زنجیره ی چیرۆکه که ی نه پچرپینی و ئه و ده توانی ته نیا به خوینهر بلتیت که چی دیتوووه و چی گوئ لیبووه، یان چی کردوووه. ئه م شتوازه ش زۆر به که لکی دیکنز هات له بهر ئه وه ی (نه خسه ی کاره کانی) چیرۆکه که ی وی به جوړیک بوو که ده شیا ئالۆزو تیکه ل و پیکه ل بیت و ببیته هۆی ئه وه ی که حه زی خوینهر بمرنیت و نه توانیت درێژه به خویندنه وه ی بدات. له رۆمانی دییقید کۆپه رفیلد دا ته نیا یه ک (بازدان) ی گه وره هه یه و ئه ویش باسکردنی په یوه ندی دوکتۆر (سترانگ) ه له گه ل ژنه که ی و خه سووی و کورهمامی

ژنه که ی و ئه و باسه هه یچ په یوه ندیه کی به دییقید کۆپه رفیلد وه نییه و خو ی له خویدا بیزار که ره. شتوازی باسکراو سوودیکی تریشی هه یه ئه ویش ئه وه یه که (ئه گه ری راست بوون) ده داته چیرۆکه که وه هه ست و لایه نگری ئیوه بۆ لای خو ی راده کیشی. ئیوه رهنگه گیره وه ی چیرۆکه که تان به دل بیت رهنگه به دلایشان نه بیت به لام هه رچۆنیک بیت سه ره نجتان بۆ لای خو ی راده کیشیت و ناچار تان ده کات هه ستی لایه نگرانه تان به رامبه ری هه بیت. به لام یه کیکی له زبانه کانی ئه م شتوازه ش ئه وه یه که گیره وه ی چیرۆکه که له هه مان کاتیشدا پالنه وانی رۆمانه که یه و ناتوانی به بی ئه وه ی بی شه رمی بنوینتی پیتان بلتیت که بۆ خو ی جوان و سه رنج راکیشه. کاتیکیش که باسی جه ربه زه یی و چاوقایی خو ی ده کات رهنگه به مرۆقیتیکی خو په سند بیته به رچاو. ههروه ها کاتیک که ناتوانیت ده رک به و خاله بکات که بۆ خوینهر ئاشکرایه، بۆ نمونه ئه و ژنه ی که پالنه وانی رۆمانه که یه و خو شی ده ویت، خو ی به مرۆقیتیکی گه وچ نیشان ده دات. زه ره رو که م و کوری گه وره تری ئه م شتوازه ش که هه یچ نووسه رتیکی ئه و جوژه رۆمانانه نه یه توانیوه دایبۆشن ئه وه یه که ئه گه ری ئه وه هه یه پالنه وان و گیره وه ی رۆمان واته کاره کته ری سه ره کی به به راورد له گه ل ئه و که سانه دا که په یوه ندییان له گه لدا گری ده دات کال و که م رهنگ خو ی بنوینیت. من له خۆم پرسیه وه که بۆچی ده بی وابیت. به لام ته نیا وه لامیک و روونکردنه وه یه ک که ده توانم له مباره یه وه بیکه م ئه وه یه که: چونکه نووسه ر بۆ خو ی پالنه وانی رۆمانه که یه، کاره کته ره ی سه ره کی یانی بۆ خو ی، ئه وه ی که ده یه ویت ده ری بپریت له دهروونه وه یان به شپوه یه کی زهینی (Subjectively) ده بینیت و کاتیک ده یه ویت ئه وه ی که ده بینیت ده ری بپریت، ئه و ئالۆزه فیکیه وه که موکوری و لاوازی بریارانه ی که له خویدا هه ستی پیده کات، ده داته کاره کته ری سه ره کی رۆمانه که. ئه مه له کاتیکدا یه که کاره کته ره کانی تر له (دهروه) و له ریگی خه یالی خو په وه (به چاو) ده بینیت و ئه گه ر نووسه رتیک بیت که توانا تایبه تیه کانی دیکنزی تیدابیت ئه وه به تیژی ههسته کان و حه نه کیکی (طنز) سه رنج راکیش ده یان بینیت و به چاویکی تیژیانه سهیری تایبه تمه ندیه سه یرو سه مه ره کانیان ده کات و به م شپوه یه کاره کته ره کانی تر به روونی و ئاشکرایه ده بینتی که وینه ی خودی ئه و به راورد ده کات له گه ل ئه واندا روون و

به چا و تری ده کات. دیکنز ئەو وزه و توانایه ی که تیبدا بو به کاری برد بۆ ئەوهی فیکری لایه نگرانهی خوینەر به ره و پالنه وانه کانی خۆی بو روژیتینی. له راستیشدا کاتیک که دیتشید کۆپه رفیلد هه لددئ تا خۆی بگه یه نیتته بن بالی پاراستنی پوره بیتسی تروت وود (Betsey Trotwood) (که یه کیکه له کارکته ره کانی شایسته ی ده ست خۆشی لیکردنی چیرۆکه که.) له گه شته به ناوبانگه که پدا بۆ (دۆقه ره) تا ئەندازه به ک دوور له راده ی ئاسایی هه لئسوکه وت ده کات. مرۆف ناتوانیت سه ری له وه نه سوپمیت که ئەو کورپژگه یه (دیتشید کۆپه رفیلد) مندالیتیکی هینده گیترو حۆل بیت که بگاته هه ره که سییک ریگای پی بدات تا که لوه به له کانی لی بدزیت و له خشته ی بیات. با له هه موو ئەمانه گه رپین، دیتشید چهند مانگییک له کارخانه دا کاری کردبوو و وه خت و ناوه ختیش له ده وروبه ری شاری له نده ن سوپا بو وه له گه ل بنه ماله ی میکا و بیدا ژیا بوو و پرو پرتسکه کانیانی بۆ به بارمه دانابوو و له به ندیخانه ی مارشال سی سه ردانی کردبوون. مرۆف وا هه ست ده کات که ئەگه ر دیتشید ئەو کورپه ژیره بیت که وه سفی کراوه، ده بوایه له وه ته مه نه که مه شیدا تارا ده یه ک له بارو دۆخی دنیا ئاگادار بوایه و ئەوه نده زیره کیه ی هه بیت که بتوانی خۆی بپاریزی. به لām و انیه و له هه موو شویتیک دیتشید خۆی به گیل و ده ست و پی سپی نیشان ده دات. ئەو به رده وام که لیتی ئەوه ده دات تا شته کانی لی بدزری و فیللی لی بکه ن. دیتشید قه ت وه کو کورپیک نایه ته به چا و که توانای مملانی کردنی هه بیت له گه ل گیروگرفته کاندو لاوازی له به رامبه ر (دۆرا) دا و بی ئاقلی سه باره ت به کاروباره ئاساییه کانی خیزانی به راستی له وه زیاتره که مرۆف بتوانیت مه داری له گه لدا بکات. ئەوه نده ش گه مژه یه که هه ست به وه ناکات که (نه گنیس) خو شیده ویت. من به راستی ناتوانم قه ناعه ت به خۆم بینم که له کۆتایی کاره که دا بوو بیتته ئەو رۆماننوسه سه رکه وتوو ه که له کتیبه که دا باسی ده کرایت. ئەگه ریش که چه ندین رۆمانی نووسیون من پیم وایه که ئەو رۆمانانه ی زیاتر وه کو رۆمانه کانی خاتوو هینری وود (Henry Wood) بوون نه ک رۆمانه کانی چارلز دیکنز. ئەمه شتیکی زۆر سه یه ره که چارلز دیکنز له وه هه موو گه رمی و گوپی و هینزی بووژینه رو گورج و گوئی خۆی، هه چی نه دا بیتته دیتشید کۆپه رفیلدی پالنه وانی کتیبه که ی. دیتشید به ژن باریک و سه روسه کوتی جوان بوو و دلگیرو دلفرین

بوو، چونکه ئەگه ر جگه له مه شتیکی تر بوایه هینده نه ده که وته به ر دللی ئەو مرۆفانه ی که له گه لیاندا رووبه روو ده بووه. دیتشید به شه ره ف و به ویژدان و به سۆزبوو به لām به دلنیا بیه وه که مییک گه وچ بوو. ئەمه ش ئەو جۆره پالنه وانیه که له رۆماندا له هه موو که سییک که متر سه رنج راکتیشه. به لām سه باره ت به کتیبه که ی دیکنز ئەم مه سه له یه گرنگ نییه چونکه پریه تی له پالنه وانی جۆرا و جۆرو دا هینانی سه رسوپه ینه ریان تیدا یه. ئەو کاره کته رانه به سه رنجدان له راستییه کانی ژیان دروست نه کراون به لām و تیرای ئەوه ش لیواو لیتون له ژیان. له دنیا دا قه ت کۆمه له مرۆفیتیکی وه کو بنه ماله ی میکا و بیرو پیگ گوئی و باریس و ترا دیل و بیتسی تروت وود بوونیان نه بووه، ئەمانه هه موویان دا هینانی سه یرو سه مه ره ی هینزی خه یالی به توانای دیکترن. به لām هینده زیندوون و ئەوه نده ریک و له له بار و هاوئا هه نگن و به راده یه ک له گه ل (ئه گه ری راستی) نزیکن و ئەوه نده به بیروبا وه ری قائمه وه نمایش کراون که ئیوه قه ناعه ت به بوونیان ده هینن. ئەم کاره کته رانه له راده ی ماقوول به ده دن، به لām ناواقعی نین و هه رکه پشیمان ئاشنا بوون ئیدی ناتوانن به یه کجاره کی فه رامۆشیان بکه ن. ئەله به ته به رجه سه ته ترینی ئەو کاره کته رانه (میسته ر میکا ویر) ه. ئەو هه رگیز هیوا پراوتان ناکات و به پروای من به ناهه ق دیکزبان سه رزه نشت کردوو ه له سه ر ئەوه ی که له کۆتاییدا میسته ر میکا و و بری سه رۆکیکی به ریزی (دادگای ناحیه). هیندییک له ره خه نگره ئەده بییه کان پشیمان و ابووه که ده بوایه هه تا دوا لاپه ره ی کتیبه که میسته ر میکا ویر به مرۆفیتیکی بی به ندو بارو ده سبلاو بمیتته وه. ئوسترالی و لاتیک بوو که ئەوکات تاق و لۆق خه لکی تیدا ده ژیا. میسته ر میکا و بریش پیا ویک بوو که سه رو سه کوت و بیچمیکی باشی هه بوو و بۆره خوینده واره کیشی هه بوو و به حه له ق مه له ق قسه ی ده کرد. من هه یچ هژیه ک شک نایه م که بۆچی ده بی له ژینگه یه کی ئاوه ادا و به تایه تمه ندییانه ی که هه بیسون نه گاته پله یه کی ئیداری. که متریش له و با وه رده ام هینده زۆرزان و له بنه وه بر بوو بیت که تا وانباری (ئوریا هیپ) ئاشکرا بکات. دیکنز قه ت له سوود وه رگرتن له (ریککه وت) لای نه ده کرده وه، ئەگه ر ئەو ریککه وته بۆ چیرۆکه که ی له بارو شیوا بوایه و له وه ش نیگه ران نه بوو که رو دا وه کانی چیرۆکه که نه ک هه ر چا وه پروان کرا و بن به لکو تا ئەو جیه ی که مومکین بوو هه ولی ده دا بیسه پینتی. ئەمه ش زه روره تیکه

که رۆماننووسی تازه کار ههستی پیده کات، ئەو رۆژانه خوینەرانی بێ ئەوهی خۆیان شلوی بکەن ناله بارترین ئەگەریان قبوڵ دەکرد، ههست و توانای دیکنیزیش ئەوهنده زۆر کارامهیی له چیرۆکنووسیدا بهراوهیهکی وابوو که ئەمرۆشی له گه‌لدا بیت مرۆف بهوه رازیبه که رووداوه چاوه‌روان نه‌کراوه‌کانی قبوڵ بکات. رۆمانی دیتفید کۆپه‌رفیلد پره له ریکه‌وت. کاتیک که (ستریفۆرس) ده‌گه‌رپته‌وه بۆ به‌ریتانیا و گه‌میه‌که‌ی له‌سه‌ر له‌کانی (یارموت) چه‌قیوه و تیک شکاوه، بێجگه له دیتفید کێ ده‌بێ ریک له‌و کاته‌دا به‌جیتته‌ وێ بۆ سه‌ردانی هیندیک له‌ هاو‌رپیکانی؟. دیکنر ئەوه‌نده له‌ چیرۆکنووسیدا لیها‌تووبوو که ئەگه‌ر بیوستایه‌ ده‌یتوانی له‌م رووداوه‌ پتشیبینی نه‌کراوه‌و سه‌رسوره‌پنه‌ره‌ خۆی به‌ دوور بگرت. به‌لام ئەو کاره‌ی نه‌کردوه‌ چونکه ئەو رووداوه‌ هه‌لپیک بۆ دروستکردنی دیمه‌نیک کاربگه‌رو دلگیر بۆ ره‌خساندوه‌. رۆمانی دیتفید کۆپه‌رفیلد سه‌ره‌رای ئەوه‌ی که‌متر ئەو دیمه‌نه‌ تووندانه‌ی (Melodramatic) تیدایه که دیکنر خۆی پتوه‌گرتبوون له‌ رۆمانه‌کانیدا به‌ کاربان بیات، به‌لام ده‌بێ دان به‌وه‌دا بنریت که هیندیک له‌ کاره‌کته‌ره‌کانی بۆنی شتیکیان لیدیت که ناویان لیناوه (میلۆدرامای سه‌ر حه‌وز) بۆ نمونه (ئوربا هیپ). به‌لام له‌گه‌ل هه‌موو ئەمانه‌شدا کاره‌کته‌ریکی به‌هیتزو ترسینه‌ره‌و به‌ جۆریکی شایسته‌ و پنه‌ی کیشراوه‌. خولقی‌ندراویکی بچووک‌تریش واته‌ خزمه‌تکاره‌که‌ی (ستیر فۆرس) چۆنیه‌تییه‌کی شاراوه‌و شوومی هه‌یه، به‌جۆریکی واکه مرۆف له‌ ترسانی ئەژنۆی ده‌له‌رزن. به‌لای منه‌وه پر له‌ نه‌یتنی و شاراوه‌ترین کاره‌کته‌ری ئەم گروپه (رۆزا داتل)ه‌و به‌ گشتی به‌ کاره‌کته‌ریکی بێ توانا و لیقه‌وماویان له‌قه‌له‌م داوه‌. سه‌باره‌ت به‌مه‌یان من رام وایه که دیکنر ده‌بویست پتر له‌وه‌ی سوودی لپوه‌رگرتوه‌ له‌ چیرۆکه‌که‌یدا، سوود وهرگرت و پتیشم وایه (به‌بێ ئەوه‌ی هیچ به‌لگه‌یه‌کم به‌ده‌سته‌وه‌ بیت) که ئەو کاره‌ی نه‌کرد له‌به‌ر ئەوه‌به‌وه‌ له‌وه‌ ده‌ترسا خوینه‌ره‌کانی بره‌نجیتنی. له‌ خۆم پرسه‌ی که‌ ئایا ستیریفۆرس عه‌ریفی (دۆستی ناشه‌رعی) رۆزا نه‌بوو، ئایا رق و بیزاری به‌رامبه‌ر به‌و، ئاویتته‌ی عه‌شقیکی برسی و حه‌ساده‌ت نه‌بوو. من تیناگه‌م که‌ چ شتیکی تر ده‌یتوانی بییتته‌ هۆی ئەوه‌ی که‌ به‌و شیوه‌یه‌ دل ره‌قانه‌ له‌گه‌ل (ئیمیلی بچکۆله‌)دا (مرۆقیکی دروستکراو که‌ به‌رای من ئەوه‌ی شیایوی بوو به‌سه‌ری هات) هه‌لسوکه‌وت بکات. دیکنر

ده‌نوسیت و ده‌لێ: (ئهم کتیبه‌م له‌ هه‌موو کتیبه‌کانی ترم خۆشتر ده‌وێت، وه‌کو زۆریه‌ی ئەو دایک و باوکه‌ به‌ سه‌وزانه‌ منیش مندالیکێ ئازیزو شه‌هوارم هه‌یه‌و ناوی دیتفید کۆپه‌رفیلده‌). نووسه‌ریک هه‌میشه‌ بۆ خۆی دادوه‌ریکی باشی به‌ره‌مه‌که‌ی خۆی نییه‌، به‌لام سه‌باره‌ت به‌مه‌یان حوکمدانی دیکنر له‌ جیتی خۆیدا‌بوو. ماتییۆ ئارنۆلد (Matthew Arnold) و رۆسکین (John Ruskin) دیتفید کۆپه‌رفیلدیان به‌ باشترین رۆمانی دیکنر ده‌زانی و من پتیم وایه که ده‌توانین له‌گه‌ل رای ئەواندا بین. ئەگه‌ر وایین هاوده‌می چاکمان ده‌بن.

په‌راویزه‌کان:

- ۱- جۆره‌ قوماشیکێ ئەستورو ریشوداره‌. - وهرگرت.
- ۲- ژه‌نه‌رالیکی ئینگلیزه‌وه‌ له‌نیوان ساڵه‌کانی (۱۶۹۶ تا ۱۷۸۵) ژیاوه‌و دامه‌زرینه‌ری نیشته‌جیتی (Colonie) ویلایه‌تی جۆرجیای ئەمریکایه‌.
- ۳- به‌شیکێ شاری له‌نده‌نه‌ که‌ ده‌که‌وێته‌ باشووری رۆژه‌لاتی گۆره‌پانی ترافلگار.
- ۴- ناوچه‌یه‌کی شاری له‌نده‌نه‌.
- ۵- جۆره‌ سکه‌یه‌کی زپری کۆنه‌ به‌رامبه‌ر به‌ ۲۱ شلینگه‌.
- ۶- جاران له‌ به‌ریتانیا شوتنیک هه‌بوو که‌ قه‌رزداره‌کانیان ده‌برده‌ ئەوی تا، قه‌رزه‌کانیان به‌ده‌نه‌وه‌ یان ره‌وانه‌ی به‌ندیخانه‌یان بکهن.
- ۷- Amateur - به‌زه‌وق، که‌سێک که‌ به‌زه‌وق و ره‌غه‌به‌تی خۆی که‌ بۆ ئەو کاره‌ هه‌یه‌تی بیکات نه‌ک به‌مه‌به‌ستی پاره‌ په‌یدا کردن. - وهرگرت.
- (*) - کتیبی ئۆنا پۆپ- هیتسنی به‌ ناو‌نیشانی: «چارلز دیکنر».
- ۸- The posthumous papers of the pick wick club
- ۹- Martin chuzzlewit - پاله‌وانی یه‌کیک له‌ رۆمانه‌کانی چارلز دیکنر به‌ هه‌مان ناو.

۱۰ - Little Nell - پالہ وانی کتیبہ کہ .

۱۱ - Washington Irving - نووسری سہدہی نوزدہہمی ئەمیریکی و کتیبہ کانی :

(ریپ وان وینکل) و (دۆلی خەوالۆی بەناویانگن . ئیترفینگ ئەو دەمە ی کہ بالوئیزی ئەمەریکابوو لە ئیسپانیا کہوتە ژێر کاریگەری بەرھەمەکانی شارستانیہ تی ئیسلامی و کتیبی (محەمەد) ی نووسی کہ بریتی بوو لە بەسەرھاتی ژبانی پەییامبەری بەرز ی ئیسلام (د.خ.) و میژووی پەیدا بوونی ئیسلام و پەرەسەندنی ئەو ئایینە .

۱۲ - کتیبی (ئونا پۆپ-ھینسی) بە ناوی چارلز دیکنز . وەرگێڕ .

۱۳ - کتیبی ئونا پۆپ-ھینسی بە ناوی: چارلز دیکنز .

(*) Idealized Memories .

۱۴ - transpontine melodrama - وەرگێڕدراوی دوو واژہ . مەبەست لە (سەر

حەوز) ئەو نمایشیہ کہ جارێ لە بۆنەو زەماوئەکاندا ئەکتەرە باشووریہکان لەسەر حەوزەکان پیشکەشیان دەکردو ئیستاش لە گەرەکەکانی باشووری تاران و لە شارەکانی تریشا ئەنجام دەدریت . شتیوازەکەشی بەو جۆرہیہ کہ سەری حەوزی مائەکە بە پارچە تەختیہک دادەپۆشن و لە سەر ئەو تەختیہ نمایشیہکە دەکەن . نمایشکردنی بە تام و چێژ (لەبن نەھاتووی) ئەم شانۆگەرہیہش بەسەرھاتی حاجی ئاغا و قولہ پەشەو کورہکە ی حاجباغا و کچە شوخ شەنگەکەو شەیدا بوونی حاجی و کورہکەبەتی بۆ ئەو کچە -Transpontine- ئەم واژہش لە شاری لەندەن بەو گەرەکانە دەگوتری کہ کہوتنەتە باشووری رووباری (تایمز) .

۱۵ - شاعیرو رەخنەگرو کتیب نووسی بەریتانی (۱۸۲۲-۱۸۸۸) .

۱۶ - نووسەر و رەخنەگری ھونەری و مەسلەتکاری کۆمەلایەتی بەریتانی (۱۸۱۹-۱۹۰۰) .

فیودور دستوئفسکی و بریانی کارامازون

فیودور دستوئفسکی لە سالی (۱۸۲۱) ھاتۆتە دنیاوہ . باوکی پیشە ی نەشتەرگەری بوو لە نەخۆشخانە ی (سان ماری) و لە پیاوہ نەجیبەکان بوو . ئەمەش ھەمان ئەو شتە یہ کہوا دایارہ رۆماننوس خۆی پتوہ ھەلدەکیشا . چونکہ کاتیک حوکم دارو پلە ی (نەجیب زادە) یان لیستاندوہ (ئەگەر بتوانی ناوی پلە ی لی بنریت) ھەراسان بوو . دوا ی ئەوہش کہ لە بەندیخانە ھاتەدەرێ گوشاری خستە سەر ھاوړێ دەست رۆشستووہکانی تا کارپکی وابکەن ئەو پلە ی ی بدریتەوہ . بەلام نەجیب زادە ی روسیا دەتوانرا بە گەیشتنی بە پلە یکی کہمی ئیداری نازناوی نەجیب زادە بەدەست بەینریت و پیدەچێ کہ گرنگی و بایەخی ئەو پلە ی لە روسیا لەوہ زیاتر نەبوویت کہ مرۆڤ لە جوتیاریک و کاسبکاریک جیا بکرتەوہ و ڕیگا بەو کەسە بدات تا خۆی بە (بەرێز) بناسیت . بەلام ئەگەر راستیتان بویت بنەمالە ی دستوئفسکی لەو چینە ھەژارە ی پشت میژە ی ئیدارەکان بوون . باوکی کابرایەکی کہ للہ رەق و نەک تەنبا ھەر خۆی لە رازاندنەوہ بەلکو لە ئاسورەیش بی بەش کرد بوو تا لەو ڕیگایەوہ حەوت مندالەکانی بە باشی بحاملینێ و ھەر لە سەرەتای ژبانیانەوہ فیری کردبوون کہ پیوستە خۆیان لە گەل سەختی و نەھامەتیدا رابینن بۆ ئەوہ ی ئامادەبەن بۆ ئەرک و نەریتەکانی ژبان . ئەندامانی خیزان لە دووسێ ژووری نەخۆشخانەکەدا کہمالی دوکتور بوو تیک سربابوون وقەت ڕیگای ئەوہیان پینەدەدرا تا بە تەنبا بچنە دەرێ . پارہی رۆژانہ یان نەدەدرا یەو دۆست و ھاوڕیبیان نەبوون . دوکتور جگہ لە مووچە ی نەخۆشخانە ئەویش لە ڕیگای چارەسەرکردنی نەخۆشەکانەوہ لە دەرەوہ ی نەخۆشخانە . سەرەنجام لە دوا ی چەندین سال توانی گوندیکی بچووک بکری کہ نزیکە ی سەد فەرسەخ (نزیکە ی شەش سەد کیلومەتر) لە مۆسکۆی پایتەخت دوور بوو . ئیدی لەوہ بەدواوہ مندالەکان و دایکیان ھاوینانیاں لەو گوندە بەسەر دەبردو ئەمەش یەکەمجار بوو

که تامی نازادبان دهچەشت. دستۆبفسکی له تەمەنی شازدە سالییدا بوو کەدایکی مرد ویاوکی له گەڵ میخایلی برابردنی بۆ سان پترسبۆرگ و ناردنیە خویندن له (کۆلیژی ئەندازیاری سەربازی).

میخایلی براگەرەدی له بەر لاوازی جەستەیی رەتکرایەووە بەمجۆرە فیۆدور له خۆشەویستتەین کەسی دوورکەوتەو، ئەو تەنیاو بەد بەخت بوو، باوکییان نەیدەویست یان نەیدەتوانی پارەیی بۆ بنیڕی و هەربۆیەش فیۆدور نەیدەتوانی پێداویستییهکان وەکو پیتلاو و کتیب دابین بکات و تەنانهت نەیدەتوانی پارەیی مانگانەیی خویندەنەکەشی بدات. دوکتۆر کە کورە گەرەکانی دامەزراندبوون و سێ مندالەکانی دیکەشی بردبوونە کن پوریان (خوشکی باوک) له مۆسکۆ، وازی له پیشەکەیی خۆی هێناو له گەڵ دوو کچە گجکەکانی چۆو بۆ گوندی و لەوێ گۆشەگیر بوو. دوکتۆر لەمەیی خواردنەو راجوو و سەرسەختی بەرامبەر بەمنالەکانی دەنواند و بەشیتەویەکی درندانە هەلسوکەوتی له گەڵ مسکین و جوتیارەکانیدا دەرکرد هەر بۆ بەش رۆژتیکیان لێی راپەڕین و کوشتیان. ئەم روداو له سالی (۱۸۳۹) دا رویدا. فیۆدور گەرچی حەزی له خویندن نەبوو بەلام چاک پیتشی و دوای ئەو هێکە قوناغەکانی خویندنی سەرکەوتوانە بری، له ئیدارەیی وەزارەتی بەرگری دەست بەکاربوو.

ئێستائیدی بەو بەشە میراتەیی کە له باوکبەووە بۆی بەجیمابوو و ئەو مووچەبەیی کەوهری دەرگرت، داهااتی سالانەیی خۆی له پینچ هەزار روبل دەدا. بالاخانەبەکی بەکرێ گرت و هۆگری بلیارد بوو کەمەسەرەفییکی زۆربیشی تێدەچوو خەنجەر له کادان بەراست و چەیدا پارەیی قەرزدەکرد. سالییک له پاش ئەو هێکە وازی له کارەکەیی خۆی هێنا (چونکە کارکردنی له ئیدارەیی ئەندازیاری سەربازی بەبێ تامی پەتاتە دەهاتە پیتش چاو) هەتا قور قوراکەیی له قەرزداریدا رۆچوو بوو و هەتا دوایین سالەکانی تەمەنیشی هەرەو مایەو. دستۆبفسکی کابرایەکی دەسبلاوی بێ چارەسەر بوو. ئەو دەسلاویەش توشی گولی و بەدبەختی کرد بوو. بەلام قەت بەسەر خۆیدا زال نەبوو تابتوانی بەرەرهکانی حەزو ئارەزووەکانی خۆی بکات. یەکیک له بیوگرافی نوسانی وی و توبەتی خوی پارە بە فیۆدانی دستۆبفسکی تا ئەندازەبەک له برۆا بەخۆ نەبونیەووە سەرچاوەی گرتبوو، چونکە

دەسبلاوی و پارە خەرج کردن (هێزی دەسلاتی) کاتی بێ دەبەخشی و بەم شیتەویە خەسلەتی خۆبەسەندی خۆی رازی دەرکرد. پاشان بۆتان دەرەدەوێت کە ئەو کەمو کوربەیی توشی چ تەنگانەبەکی چاو شۆرانەیی کرد. دستۆبفسکی ئەوساکە له کۆلیژی ئەندازیاری سەربازی بوو، دەستی کرد بوو بە نووسینی رۆمانیک و ئیستاش کە بریاری دابوو تا برتیوی ژبانی له رپگای نووسینەووە دابین بکات، رۆمانەکەیی تەواو کرد. ناوینشانی رۆمانەکەش (خەلکی هەزار) بوو. بەلام له جیهانی ئەدەب و نووسیندا کەسی نەدەناسی. واریکەوت ناسیایویتیکی بەناوی (گرېگۆرۆچیچ) پیایویتیکی دەناسی بەناوی نیکراسۆف (۱) (Nekrasov) کە نیازی و ابوو گۆقاریک دامەزرینیت. گرېگۆرۆچیچ بە دستۆبفسکی گوت کە چیرۆکەکەیی نیشانی نیکراسۆف دەدات بۆ ئەو هێکە نگیستی. رۆژتکییان دستۆبفسکی دەرنگانیتکی شەو گەرپایەووە مالتی چونکە بەدریژای ئەو شەو خەربکی خویندەنەووە رۆمانەکەیی بوو بۆ یەکیک له هاواریکانی خۆی و بیرو رایان ئالۆگۆر کردبوو. کاتژمێر چواری نزیک بە بەرەبەیان بوو گەبشەووە مالتی و هەستی کرد خەوی نایە، چوو بەر پەنجەرە کراوەکەیی ژووڕەکەیی ولیتی دانیشت و دەستیکرد بە تەماشاکردنی شەو. له ناکاوزهنگی مالهەکی لیدراو له جیتی خۆی راپەڕی (ئەو میوانە ناوختانە گرېگۆرۆچیچ و نیکراسۆفی بوون. ئەو دوانە له کاتیکدا کە له خۆشحالیان بەشاگەشکە کەوتبوون و تا رادەبەکیش دەرگیان چەندین جار ئامیزیان لیدام). ئەو دوانە بە نۆرەو بە دەنگی بەرز کتیبەکەیان بۆ یەکتەر خویندبوو و کاتیک تەواویان کردبوو بریاریان دابوو کە هەر چەندە دەرنگ وەختە بەلام هەر چۆنیک بیت دەبێ دستۆبفسکی بدۆزنەووە. خۆ بەخۆ بە یەکتریان گوتبوو: (گرنگ نییە نوستبیت، وەرە باپروین هەلیستینین ئەمە گرنگترە له نوستن). بۆ رۆژی دواتر نیکراسۆن نوسخەیی دەستنوس کتیبەکەیی برد بوو لای بلینسکی (Belinsky) بالادەست ترین رەخنەگری سەرەدەم و ئەویش دوای خویندەنەووە بەقەد هەردووکیان خۆشحال ببوو. سەرتان نەهیشینم بە کورتی رۆمانەکە چاپکراو دستۆبفسکی خۆی بە پیایویتیکی بەناو بانگ دبتەووە. بەلام نەیتوانی سوود لەو (سەرکەوتنە) وەرگرت. کاتیک دستۆبفسکی یان برده مالتی خانمیک بەناوی مەدام پانایف گۆلۆشاچیتف (Madame Panaev- Golovachev) ئەو دیمەنەیی کە له نوسەر (دستۆبفسکی) له

زهینی دا تۆمار کرا بوو بهم شیوهیه دهری دهپریت: (له نیگای یه کهمدا مرۆف دهیتوانی ده رک بهوه بکات که میوانه تازه هاتوو که لاویکی له راده بهدر ئه خلاق تونده و زوو کاری تیده کریت. ئه و پیاویکی لاوازو به ژن کورت بوو، قژیکی جوان پهنگ پویکی ترش وتال و دوو چاوی وردو خو له میشی هه بوون. چاوه کانی به نیگه رانییه وه له شتیکه وه بازیان دهوایه سهر شتیکی ترولیوه کانی به په ریشانییه وه ده جولانه ئه و تارادهیه ک شهرمن بوو و نه دههاته نیو قسه به کۆمه له کانه وه. سهره رای ئه وهی که ناماده بوانی هه موو دهناسین به لام دانیشتوانی کۆره که یه له دوا یه که هه ولیان دده تا بیهیننه نیو میوانه کانه وه بو ئه وهی بیده نگیه که ی بشکینن و له و گۆشه گیره رزگاری بکه ن و کاریکی وابکه ن تاله و کۆره ی ئیمه دا هه ست به نامۆبی له کات. ئیدی له دوا ی ئه و شه وه ناوه ناوه دههاته سه رداغان و به ره به ره بیده نگی ده شکاو ده و ره په رتیه که ی که م ده بووه. وای لیتهات ته نانه ت ... له و باس و خواسانه شدا به شداری ده کرد که بابه تی باسکراو مشت ومپی له سه ر بوو و پاشان له بهر ئه و جیاوازییه ی که له بیرو بو چونی ناماده بواندا هه بوو هه مووی به درۆزنی تاوانبار ده کردن. راستیه که ی ئه وه بوو که گه نجیتی و میزاج توندی نه یده هیشته به هیچ جوړیک به سه ر خویدا زال بیت و ناچاری ده کرد تا به بی شه رمی و خو په سندییه وه و هکو نوو سه ریک له راده به ره ر خو ی ده رخت. مه به ستم ئه وه یه که به هوی ئه وهی که له ناکاو چوووه نیو جیهانی ئه ده به وه و سه رکه وتنی به ده ست هینا بو له و ستایش و ده ستخوشی لیکنه ی پیاوه گه وره کان واقی ورمابوو وله پیستی خویدانه ده گونجا. هه ر وه کو ئه و جوړکه سانه ی که زۆر زوو روحه کانیان ده که ویتنه ژیرکار بگه ریه وه. هه روه ها ئه یده توانی ئه و سه رکه وتن و بالا ده ستیه ی بشارته وه که به سه ر نوو سه ره لاوه کانه وه به ده ستی هینا بوو و به لوت به رزی و خو به زل زانیی زۆره وه که شه خه ی به سه ر ئه و که سانه وا لیده دا که به ده سه لاتیکی که متره وه پینیان نابوو نیو جیهانی ئه ده به وه ... دستۆبفسکی به تایبه تی به رامبه ر به هه موو که س دلێ کرمن بوو و وای ده زانی هه موو خه لک هه ول ده دن که توانا و لیتهاتوی وی به که م بگرن و له هه ر وشه یه کی ساده و بی خه وش که که سیک به زمانیدا هاتبایه دلێ ده ره نجاو تو ره ده بوو، چونکه پیتی و بوو ئه و که سه سوکایه تی پیده کات و نوو سراوه کانی به بی بایه خ له قه له م ده داته ئه و له سه ر

ئاوازیکی واره خنه ی ده گرت که به لگه بوو له سه ر لوت به رزی و خو ده رخستنی و وای نیشان ده را که به شیوه یه کی به راورد نه کراو خو ی له هاو پیشه کانی به بالا ده ست تر ده زانیت ... حالی دستۆبفسکی بهم شیوه یه بوو ئه و کاته ی که هاتوچوی مالی ئیمه ی ده کرد.

دستۆبفسکی نه میوانیکی چاک بوو نه که سایه تیه کی به رزیش. به هوی هیزی سه رکه وتنییه وه چهند بۆندیکی مۆر کرد و پرپار درا که رۆمانیک و چهند چیرۆکیک بنووسیت و به و پاره پیش وه ختییه که وه ری گرتبوو ده ستی کرد به زیده مه سه ره فیه کی ئه و تو که هه موو هاو پیکانی سه رکو نه بیان کردو ئه ویش له گه ل هه مواندا هه رای کردو ته نانه ت له گه ل بلیسنکی شدا که ئه و هه موو چاکه به ی له گه لدا کردبوو. هوی ده مه قالیشی له گه ل بلیسنکی دا ئه وه بوو که برۆی به (ستایش و ده ستخوشانه ی بلیسنکی نه بوو). قه ناعه تیشی به خو ی هینابوو که بلیمه ته و گه وره ترین نوو سه ری روسیایه. قه رزه کانی زیادیان کردو ناچار بوو که په له له کاره که یدا بکات. ئه و زۆر له مه و پیش تووشی نه خوشییه کی شاروه ی ده ماغ بوو بوو و ئیستاش که نه خوش که تیبوو له وه ده ترسا شیت بیت یان سیل بگریته. هه ربۆیه ش ئه و چیرۆکانه ی که له و بارو دۆخه ده روونیه دا نووسینی باش ده رنه چوو و رۆمانه که شی شیاوی خویندنه وه نه بوو. ئه و خه لکه ی که ئه و هه موو ده یان به شان و بالیدا هه لگوتبوو و ده ستخوشیان لیکنه بوو ئیستا ئیدی دابوو یانه به ر تانه و ته شه رو پینان و ابوو که ئیتر هه گبه که ی به تال بووه. به لام ئه مه راستیه ک بوو، ژبانی ئه ده بی دستۆبفسکی کو تایی پیته اتبوو و په گه ل ئه و تاقمه جحیله که وتبوو که بیرو باوه ری سو سیالیستیانه یان هه بوو. ئه م بیرو باوه رانه ش ئه وسا له ئه و رو پای رۆژئاوا باو بوو. ئه و کۆمه له لاوه داوای هیندیک چاکساز یان ده کرد به تایبه تیش ئازاد کردنی مسکین و جوتیاره کان و هه لگرتنی سانسۆر له سه ر چاپه مه نییه کان. کاری ئه و کۆمه له لاوه زۆری سه ره هیشه بوو و جگه له وهی که هه فته ی جاریک پیکه وه کۆده بونه وه و بیرو رایان ده گۆریه وه هیچی تریان نه ده کرد. به لام پۆلیس خستبونییه ژیر چاوه دتیره وه و رۆژیکیان قۆلبه ستیان کردن و بردیاننه (قه لای پیتر - پۆل) و هه مووی ئه ندامان ئه و گروپه دادگایی کران و حوکمی گولله باران کردنیان به سه ردا درا به یانی یه کییک له رۆژه کانی وه رزی زستان

بردیانن بۆ ئەو گۆرەپانەى که بریار دابوو لەوئى حوکمەکه یان لەسەر جیبەجى بکەن. بەلام کاتیک سەربازەکان خۆیان بۆ جیبەجى کردنى حوکمە که ئامادە دەکرد تەتەریک هات و رایگەیان که حوکمەکه یان لەسەر سووک کراوه و بۆتە بەندکردن لەگەڵ کارى قورس لە سىبریا. دستۆبفسکى حوکمەکه ی کراوە چوارسال بەندکردن لە ئۆمسک (Omsk) و دەبواوە پاش بەسەربردنى حوکمەکه ی وەکو سەربازىکى سادە بگەریتەووە نىو ریزەکانى سوپا و خزمەت بکات. کاتیک که بۆ جارى دووهم بردیانەو (قەلاى پیتەر - پۆل) ئەم نامەیه ی بۆ میخایلی برای نووسى:

(ئەمپرو بیست و دوو مانگی کانونی یەکه مەو هەموومانیان بردۆتە گۆرەپانى سیمینوفسکى (Semenovsky) و حوکمەکه یان بۆ خۆتندینه وەو خاچیان هینا تا ماچى بکەین و خەنجەریان لەسەر سەرمان شکاندو کفنیان (کراسى سپى) لەبەر کردین و پاشان سى ئەفەریان لە ئیمە بەدارەو بەستنه وە تا حوکمەکه جیبەجى بکەن. ئیمە یان بەسەر سى ریزی سى که سیدا دابەش کرد بوو و من ئەفەرى چوارەم بووم و بەم پێیه من دەکه و تەمە ریزی دوو مەو و پتەر لە چەندساتیک مەودانەبوو لە نىوان ژیان و مردندا. کاکە گیان لەو ساتەوختەدا بیرم لە تۆ و مال و مندالەکەت دەکرده وە لەو ساتە کۆتایانەدا تەنیا تۆم لە خەيالدا بوووە ئەوکاتە بوو که هەستم کرد چەندم خۆش دەویى. برا تازیزەکەم من تەنیا ئەوئەندە دەرفەتەم هەبوو که پلسچیف (Plestchiev) و دۆرۆف (Dourov) که لە تەنیشتم پراوەستابوون لە باوەش بگرم خواحافیزیان لەگەلدا بکەم. سەرەنجام تەپلى گەرانه وە لیدراو ئەوانەى که بۆ گوللە باران کردن بەسترابوونەو هینایانەو جیگای پیشوویان و حوکمیکیان بۆ خۆتندینه وە و تیبیدا هاتبوو که خاوەن شکۆ ئیمپراتۆر ژيانى ئیمەى بە خۆمان بەخشیه و تەو و پاشان حوکمى کۆتاییان بەدەنگى بەرز بۆ خۆتندینه وە. لە نىو ئیمەدا تەنیا (پالم) بە یەكجاری لیبووردنە که گرتوویە تیه وە بەهەمان پلەى جارانه وە گەراره و تەو نىو ریزی سوپا وە. دستۆبفسکى لە یەكیک لە چاکترین کتیبەکانیدا باسى ترس و نیگەرانیەکانى خۆى لە بەندیخانەدا کردووە که خالیک جیبى وەبیرهینانەو یە. ئەو دەنووسیت و دەلئى: (کاتیک بەندکراویک تازە دیتە نىو بەندیخانەو لە پاش دوو سەعات خوو بە زیندانیهی کانه وە دەگریت و هوگریان دەبیت و لەگەلیاندا دەبیتە خۆمانە.

بەلام ئەمە سەبارەت بە پیاویکى بەرپزىو نەجیب زاده جیاوازیوو. چونکه هەرچەند پشوو درێژو هیدی و بەرەوشت و خولق و خوی خۆش بواوە، دیسانیش هەرمایه ی رق و بىزارى بەنکراوەکان بوو و قەت کەسێک لەگەلیدا ئەدەبوو هاورپى و لەمەش واو تەهیچ کەسێک متمانەى پى نەدەکرد. گەرچى رەنگە مانەو هى چەندسالیکى لەویدا ببواوە هۆى ئەو هى که سووکایه تی پینەکریت، بەلام کەس بە چاوى دۆست و هاورى تەماشای نەدەکرد و نەیدەتوانى بەو جۆرە بڤیت که بۆ خۆى پى خۆشه. یان لەو خەياله رزگارى بڤیت که تەنیا و نامۆ نییه.) بەلام بە هیچ جۆریک دستۆبفسکى پیاویکى هیندە نەجیب زادهو بەشان و شهوکت نەبوو. رەچەلەکى بە بوئەلەبى ژيانى بوو و بڤجگە لەو هى که ماو هیه کى کورت خایان بە شکۆدارى و گەورەبى ژیاوو، دەنا هەر هەژارو دەستکورت و لڤقه و ماو بوو. هەموو بەندکراوەکان (دۆرۆف) یان خۆشده و یست که هاورى و هاوزیندانى دستۆبفسکى بوو. ئەگەرى زۆریش هەیه که ئەو هەست کردنەى بە تەنیاى و تازار چەشتنەى تارادەبەک دەرهنجامى که موکوپیه ئەخلاقیه کانى خۆى بوو بڤیت: دەرهنجامى لەخۆیایى بوون و خۆیه رستى و دل کرمیتى و شەرەنگیزى بوو و لە نىو سەدان دۆست و هاورپیدا تەنیا هەر رووى لەوى کردووە. دستۆبفسکى دەنووسیت: (بە هۆى ئەو گۆشه گیریه روحیه مەو هەلێکم بۆ رەخسا تا بە خۆمدا بچمەو وە بچوو کترین بەشه کانى ژیانم بپشکنم و شەن و کەوى بکەم و لڤکۆلڤینه و هى ورد سەبارەت بە بوون و هەست و نەستى خۆم ئەنجام بەم و بڤ بەزەبیانە دەرباره ی خۆم حوکم بەم.) لە زینداندا، تەنیا کتیبیک که رڤگان پیدابوو لە کنى بڤت ئینجیل بوو و بەردەوام دەیخوتندەو و زۆرى کارتیکرد. ئیدی لەو بەدواو ئەمۆزگارى کردنى خەلکى بۆ تەوازوع و سەرکوت کردنى حەزو ئارەزوو مەروپیه کان و مەیلی مەو قە سادە و ئاساییه کانى کردەپیشە و (تا ئەو جیبه ی که سروشتى سەرەرپۆیانەى خۆى رڤگای پیدەدا) قسەکانى خۆى خستە وارى کرداربه وە.

بۆ خۆى دەنووسى و دەلئیت: (بەر لە هەموو شتیک خۆت بەگەرە مەزانە، بزانه داخۆ ژيانى رابردووت چى بوو و لەداها توودا دەتوانى چى بکەى. بزانه داخۆ چ بوئەلەبیه ک و فەسادیکى گەرە لە قوولایى رۆحتدا لە سەریه ک که لەگەبوو و خۆى لە بۆسە داو.)

به نديخانه رۆحي له خۆيايي بوون و خۆ به زل زانيني وي نهرم كرد بوو و كاتتيك كه نازادكرا ئيدي پياويكي شوڤر شگيتر نه مابوو. به لكو لايه نگرتيكي توندوتولي تيزار و دهسه لاتي ئهوكات بوو. ههروهها پاش نازادبووني له بنديخانه تووشي نهخوشي (فيدياري) ببوو. كاتتيك قوناغي به نكردن كوتايي پيهات، بۆ تهواو كردني ماوهي حوكمهكهي وهكو سهريازتيكي ساده نارديانه بنكهيهكي سهريازي كه دهكهوته يهكيك له شاروچكهكاني سيبيريا و ژيانتيكي زۆر ناخوشي ههبوو. بهلام ههسوو ئه نازارو مهينه تيانهي قبول كرد. بهومانايهي كه چونكه تاواني ئه نجام داوه شياوي سزادانه و ئه رهنج و نازارهش به بهشيك لهو سزادانه له قهلهم دهدا. چونكه ئه قهناعه ته ي له لا دروست بوو بوو كه چالاكيهكاني له پيناو چاكسازيدا تاوان بووه. بۆ برايهكهي نووسي: (سكالا ناكهم، ئهوه نه هامة تي منهو شياوي ئه وه م). له سالي (١٨٥٦) دا بههوي شه فاعهت و پارانه وه ي يهكيك له هاوپولهكاني له (كوليتري ئه ندازياري سهريازي) دووباره پلهي ئهفسهريان پيداويه وه ژيانيشي تا رادهيهك باشتروو. پاشان چهند هاوپتپهكي پيدا كردو عاشقيش بوو. ماشوقهكهي ئافرهتيك بوو به ناوي ماريا دمتريقنا ئيزائيفشا (Maria Dmitrievna Isaeva). ماريا ژني يهكيك له دوور خراوه سياسييهكان و دايمي كورپه جحيلتيك بوو وميتردهكهي بههوي زيدهروه ي كردن له مه ي خواردنه وه دا تووشي سيل ببوو و له گيانه لاودا بوو. وهكو باس دهكهن ماريا ئافرهتيكي سورفلي تارادهيهك جوان بووه. بهژني مام ناوهندي و لاواز و گورج و گول بوو. شتيكي زۆر سه بارهت به ماريا نازانين جگه له وه ي كه ئه ويش عاشقي دستوفسكي ببوو. بهلام له دواي ماوهيهك (ئيزائيفي) ميتردي ماريا لهو ديبهي كه دستوفسكي ليتبوو گوازيابه وه بۆ شوتينيكي ترو له وي مرد. دستوفسكي نامه يهكي بۆ ماريا نووسي و تييدا پيشنياري كردبوو تا ميتردي پيبكات. ئه و بيوه ژنهش هينديك خوي هيئاو بردو ئه م دهسته و ئه و دهستي كرد. هۆيهكهي يهكهم له بهر ئه وه بوو كه ههردوو كيان هه ژارو نه دار بوون هۆيهكهي تريشي ئه وه بوو كه دللي به (ماموستايهكي گه نجي قوزي خاوهن ههسته بهرزهكان) دۆراندبوو به ناوي (فيترگونييف) و بووبووه سوتلي و ي (٣) دستوفسكي كه بهسهختي شهيدا ي ماريا ببوو، كاتتيك بهمه ي زاني وهخت بوو له حه سووديبان شييت

بييت. بهلام بهو تامه زروييهي كه بۆ نازارداني خوي ههيبوو، يان له بهر ئه وه ي كه رۆماننوس بوو و دهيوست بييته يهكيك له پالنه وانهكاني رۆمانهكهي خوي، كاريكي بهرزو سهرنج راكيشي كرد. كارهكهي ئه وه بوو كه رايگه ياند (فيترگونييف) له برايهكي نازيزتره و پاشان له بهر هاوپتپهكي خوي پارايه وه تا پاره بۆ فيترگونييف بنيري تا ماريا بتواني شووي پي بكات. بهههرحال دستوفسكي تواني به يي سه رهيشه رۆلي پياويكي دلشكاو بگيترپيت. پياويك كه خوي كردۆته قورباني بهخته وهري ماشوقه خوشه ويستهكهي. هوي سهركه وتنيشي له و كارهيدا ئه وه بوو كه ئه و بيوه ژنه (ماريا) چاوهرواني دهرفه تي گونجاوي ده كرد. فيترگونييف گه رچي (خاوهني ههستي بهرزو قوز بوو) بهلام ناني شه ويي نه بوو، ئه مه له كاتتيكدا بوو كه دستوفسكي ئيستا ئيدي ببوو به ئهفسه ر و هينده ي پي نه ده چوو كه بهر ليتبووردن دهكوت و ئه وسا هيچ هۆيهك نه بوو تا رتيگاي لي بگريت تا دووباره دهست نه كاته وه به نووسيني كتيبي سهركه وتوو. سه ره نجام له سالي (١٨٥٧) دا ماريا و دستوفسكي زه ماوه نديان كرد. بهلام پي پاره و پول بوون. دستوفسكي ئه وه ندي پارهي قه رز كردبوو كه نه يده تواني چيتر قه رز بكات. ئه و ديسانه وه پروي كرده ئه ده بييات بهلام له بهر ئه وه ي پيشتر حوكم درابوو ده بوايه بۆ چاپ كردن و بلاو كردنه وه ي بهر هه مه كاني مۆله ت وه رگريت ئه مه ش كاريكي ناسان نه بوو.

دستوفسكي ژياني ژن وميتردايه تيشي سهخت و ناخوش بوو، راستيه كه تان بويت زۆر ناخوش و دژوار بوو. ئه مه شي ده گه رانده وه بۆ خه يال پلاوه كان ژنهكهي و ئه وه ي له بيهر نه مابوو كه بۆخوي له گه ل ديئني يهكهم تيشكي سهركه وتني چنده تووره و تروو ناآرام بوو و تووشي نهخوشي دهماغ ببوو و متمانه شي به خوي نه بوو. دستوفسكي دهستي به نووسيني چيرويكي جوړاو جوړ كرد، ئه وانهي وه لانان و دهستي كرد به نووسيني كۆمه ليتيكي ترو له كوتاييشدا شتيكي كه مي نووسي ئه و شته كه مه ش بايه خيكي ئه وتوي نه بوو. له سالي (١٨٥٩) دا له سه ر داواكاري خوي وبه هوي دسترؤيشترووي هاوپتكاني تواني بگه رپتته وه بۆ سان پترسبوڤرگ. ئيرنييت سيمۆنز له كتيبهكهي خويدا كه ده رباره ي دستوفسكي نووسيوه تي به ويژدانه وه دللي ئه و شيوازو كه ره ستانه ي كه دستوفسكي بۆ نازاد كردني خوي به كاري هيئان سووك و چروكانه بوون. سيمۆنز ده نووسيت و ده لي:

دستۆبفسکی بۆ ئەوەی دووبارە ئازادی خۆی بە دەست بێنیتەوه هۆنراوهی نیشتمانی نووسین و لەیەکیک لەو هۆنراوانەیدا ستایش و مەدحی لەدایکبوونی شانز (ئەلیکساندرا)ی کرد بوو و بە بەرزى راگرتوو. دووهم هۆنراوهی نیشتمانی بە بۆنەى تاج لەسەرنانی ئەلیکساندردى دووهم نووسی و بۆ مەرگی نیکۆلای یەكەمیش پەخشانیکی نووسی. هەرۆهە چەندین نامەى پر لە پارانەوه و لالانەوهى بۆ دەسەلاتداران و خودى تیزارى نووى نووسی. لەو نامانەیدا بە (دریژادری) دەلێت کە پاشای نووى دەپەرستى و بەو خۆزەى لەقەلەم دەدات کە تیشکەکەى بەشێوهیەکی یەكسان بەسەر چاک و خراپدا هەلدیت و رادەگەیهنیت کە ئامادەیه گیانی لە پێتدا ئەودا بەخت بکات. هەرۆهە بە مەیل و رەغبەتى خۆى دان بەو تاوانانەدا دەنیت کە بەهۆیانەوه حوکم دراوه و سوورە لەسەر ئەوهى کە تۆبەى کردووه و ئیستە ئەو بیرو باوهره پووچانەى رابردووى دەروونى ئازار دەدەن.)

دستۆبفسکی لەگەڵ ژن و زړکوره کەیدا لە پایتەخت نیشته جێ بوون و پاشان لەگەڵ میخایلی برا گەورهیدا گۆفاریکی ئەدەبیان بە ناوی (پۆژگار) دامەزاندو دستۆبفسکی چیرۆکی (مالی مردووکان) و (ئازار دراوه کانی) بۆ نووسی. خواکردی و گۆفاره کە سەرکەوتوو بوو وههتا دووسالان کاروباری دستۆبفسکی خراب نەبوو. لە سالی (۱۸۶۲)دا گۆفاره کەى بە میخایلی برای سپاردو بۆ خۆى گەشتیکی کرد بۆ ئەوروپای رۆژئاوا. دستۆبفسکی ئەو گەشتەى خۆى نەکەوتە بەردل و پارسی بە (شاریکی بیتارکەر) هاتە پێش چاو و خەلکەکەشى بە پاره پەرست و کورت بینى و لە نەهامەتى و بەدبەختى رەش و رووت و هەزارەکانى لەندەن و لووت بەرزى و شکۆى بە باق و بریقی دەولەمەندەکانى داچلەکی. پاشان چوو بۆ ئیتالیا بەلام زهوقى له هونەر نەبوو هەر بۆیەش هەفتەیهک لە فلۆرانس مایهوه و خۆى بە خۆتندنهوهى چوار بەرگەکەى بێنەوايانى فیکتۆر هوگۆه خەریک کرد و بچ ئەوهى شارى پۆماو فینیسىا بېینى بۆ روسیا گەرايهوه. بەلام تا گەرايهوه ژنەکەى سیلی گرتوو و ئیدى بەردهوام هەرنهخۆش بوو. دستۆبفسکی دووسى مانگ بەرلهوهى گەشتەکەى بۆ ئەوروپای رۆژئاوا دەست پێکات، (ئەوسا تەمەنى چل سالان بوو) ناسیاوهتى لەگەڵ ئەو ژنەدا پەیدا کردبوو کە کورته چیرۆکیکی بۆ هیتابوو تا لە گۆفاره کەیدا بلاو بکاتەوه. ئەو ژنە ناوی (پۆلینا سوسلوفا - Polina Suslova)

بوو. پۆلینا تەمەنى بیست سالان و کچه عازەب و جوان بوو. ئەو بۆ ئەوهى وا پيشان بدات کە بیرو باوهرى پیتشکەوتن خوازانهى ههیه قژەکانى هەلپاچى بوو و چاویلکەى رەشى لە چاوان دەکرد و پاش ئەوهى کە دستۆبفسکی گەراپۆو بۆ سان پترسبۆرگ ببوونە ناشقە و ماشقە. بەلام بەهۆى وتاریکی ناله بارهوه (نەگونجاو لەگەڵ دەسلالتى سەردهمدا) کە یەکیک لە نووسەرەکان نووسیبووی و بلاوی کردبۆوه، گۆفاره کە داخراو دستۆبفسکی پراریدا گەشتیکی تر بکات بۆ دەرەوهى ولات. بیانوشى بۆ ئەو گەشتەى ئەوه بوو کە دەبویت چارەسەرى ئەو فیداریهى بکات کە ماوهیهک لەمەوپێش تووشى ببوو و ئیستا پەرهى سەندبوو. بەلام ئەمە تەنیا بیانوو بوو. چونکە ئەو دەبویست بچیتە شارى (فیسبارن) و لەوى قومار بکات چونکە شتوازیکی بۆ پرینی بانق دۆزیبۆوه، جگە لەمەش لەگەڵ پۆلینا سوسلوفا وادهى ژوانى لە پاریس دیارى کرد بوو.

پاشان بریک پارهى لە (سندوقى نووسەرە کەم دەرامەتەکان) قەرز کرد و بەرێکەوت. لە شارى فیسبارن بەشتیکی زۆرى لە پارهکەى دۆراندو تەنیا لەبەر ئەوه لە میتزەى قومار کردن دوورکەوتەوه چونکە عەشقى بەرامبەر پۆلینا پتر بوو لە قومار کردن. ئەو دووانه بریاریان داوو بچنە ئیتالیا و شارى رۆما، بەلام لەو سەرۆبەندەدا کە ئەو خانمە سەرەست و چاوکراوهیه چاوهروانى هاتنى دستۆبفسکی بوو، بۆ ماوهیهکی کەم لەگەڵ قوتابیه کى زانکۆ کە خەلکی ئیسپانیا بوو، دەستى تیکەل کردبوو. بەلام لە پاشان ئەو قوتابیه بەرەلای کردبوو و پۆلینا لەو کاره زۆر نارەحەت و دل کرمى ببوو. چونکە ئەمە یەکیکە لەو کارانەى کە خانمان ناتوانن لە بەرامبەریدا ئارام بگرن و بە سینگیکی فراوانهوه قبوولى بکەن. هەر بەهۆى ئەو دل کرمى بوونەشیهوه بوو کە پۆلینا رازى نەبوو تا سەر لە نووى پەيوەندى لەگەڵ دستۆبفسکی دا دروست بکاتەوه. دستۆبفسکیش ئەمەى قبوول کرد و پيشنیاى کرد کە وهکو (خوشک و برا) ئەو گەشتە ئەنجام بدن واش پێدەچى کە پۆلینا سەرگەردان وبى ئەوا بووبیت بۆیه بەو پيشنیاى رازى بوو. ئەو دووانه لەو گەشتەیاندا خوشیان بەسەر نەبرد، چونکە ئەوهندە بى پاره و پول بوون کە ناچاربوون هەموو شتومەکەکانیان بە بارمته دانین و لەدواى چەند هەفتەیه کى پر لە ئازار و ناخوشى لیک جیابوونەوه. دستۆبفسکی گەرايهوه بۆ روسیا و بینى کە ژنەکەى لە گیانە لاوان دایه و

له دواى شهش مانگان مرد. دواى مردنى ژنه كهى بۆ به كيتك له هاوړپيكانى خوى نووسى: (ژنه كه م، نهو بونه وهره كى كه منى ده په رست و منيش له راده به دهر خو شم ده ويست ، به هوى نه خو شى سيله وه له موكو، له وشوينه كى كه سالى پار ماله كهى بۆ گواستبو وه گياني سپاردو مرد. منيش چوممه لاي له موكو و سهرتاسه رى نهو زستانه تنانته جارتيكيش له قهره وپلنه كهى دوور نه كه و تمه وه ... هاوړپم، نهو منى له راده به دهر خو شده ويست و منيش تا نهو نه دازه يه كى كه به نووسين وه سفى ناكريت وه لامى خو شه ويست يه كه يم دايه وه، به لام له گه له هممو نه مانه شدا ژياني ژن و ميړدا يه تيمان قه ناعه ته ينه نه بوو. نه گهر هات و روژتيك چاوم پيت كهوت به دريژى نهو به سهره هات به بۆ ده گيرمه وه. به لام جارى رپيگام پي بده كه ته نيا نهو نه بلپم: وپراى نهو راستيبه كى كه ئيمه ژيانمان به دوور له به خته وهرى به سهر برد، قهت عه شقى به رامبر به يه كتريمان له ده ست نه دا بوو، به لكو به پيچمه وانوه نهو نه گبه تيه و چاره ره شيبه مان پتر ليكي نزيك كردبو نييه وه. نه مه رهنه گه به لاي تووه سهر بير پيت، به لام جگه له راستى هيچى تر نييه. نهو باشترين و شه ريفترين ثافره ت بوو كه تاكو ئيستنا ناسيومه ...) دستوفسكى سهره ت به دل سو زى و نه مه كدارى خوى تاراده يه ك دريژدادي ده كرد. لهو زستانه دا به بونه كى كه دونه وهى گوڅارتيكى نوئى كه به هاو كارى براهه كهى دايه زانديبوو ديسان گه رايه وه بۆ سان پترسبورگ. به لام سياسته تى نه م گوڅاره وه كو نه وهى پيشوو لايه نگرى نازاد بخوازي نه بوو و هه ربويه ش سهر كه وتنى به ده ست نه هينا. ميخايلى براى دواى نه خو شيبه كى كورت خايان مرد و نه وسا بيست و پينج هزار روبل قهرزدار بوو. دستوفسكى ناچار بوو تا ژن و منداله كهى و سوتلى و منداله كهى به خيو بكات و سهر به رشتييان بكات، ده هزار روبلى له پوورتيكى (خوشكى باوكى) ده و نه مه ندى وهرگرت، به لام له سالى (۱۸۶۵) دا ناچار بوو كه ئيفلاسى خوى رابگه يه نييت. نهو شازده هزار روبل قهرزدارى نهو قومپيالانه بوو كه په نجه موري كرد بوون و پينج هزار روبلى تريشى به ريز گرتنى واده و په يمان وهرگرتبوو، خاوه ن قهرزده كان ته نكيان پيپه له چنبيو و ئوقره بان ليبيبوو. دستوفسكى به مه به ستى خو قورتار كردن له ده ستى خاوه ن قهرزه كانى به ناچارى ديسان پاره كى له (سندوقى نووسه ره كه م ده رامه ته كان) قهرز كرد و پاره كى پيشه كى نهو رومانه شى وهرگرت كه وا بريار بوو له كاتى ديار بكر او دا

ته واوى بكات و بيداته ده ستى خاوه نه كهى. بهو پاربه وه كه بهو حاله په يداي كرد بوو دووباره چوه بۆ شارى (قيسبارن) تا جارتيكى تر به ختى خوى له سهر ميژى قومار تا قى بكا ته وه و چاويشى به پولينا سوسلوزفا بكه وپت. دواى گه يشتنى و بينينى پولينا، دستوفسكى پيشنيارى كرد تا ميړدى پي بكات، به لام نهو عه شقه كى جاراني پولينا ببوو به رق و بيژارى. مرؤف ناتوانيت له وه بگات كه تايا پولينا له بهر نه وه بسوه سوتلى دستوفسكى چونكه نووسه رتيكى به ناوبانگ بوو و وه كو به رپويه رى گوڅارتيك به كه لكي دهات؟، به لام گوڅاره كه ئيدى نه ما بوو و دستوفسكى هه ميشه سهر و سه كوتيتكى شه پريوى هه بوو. ته مه نى گه يشتوبوه چل سالى و سهر رووتاه و فيدار بوو. مه سه له ي نارچه تى و تووره بوونى پولينا شياوى دهر ك كرنه. چونكه هيچ شتيك به قه د نه وه ثافره تى گه نج قه لس ناكات كه له رووى جهسته ييه وه حه زى له جووت بوون نه بيت و پياوېش به داخوازي يه ك له دواى يه ك ته ننگه تاوى بكات. هه ربويه ش پولينا چووه پارس و به جيتى هيشت. دستوفسكى نهو پاره كى كه پيبيو له سهر ميژى قومار هه مووى دؤراندو ناچار بوو تا سه عاته باخه ليه كهى خو شى به بارمته دا بنى و له ژوره كهى خويدا دانيشى و نه جولئى مه بادا ئيشتياى بۆ شتيك ببنروپت چونكه هيچى نه بوو تا قه ناعه تى پي بكات. هه رووه كو بۆ خو شى ده لئى له بن قامچى نه دارى و له ته ننگانه دا كاتيك ده ستى به نووسينى كتبيتيكى تركرد، نه خو ش و نه گبه ت ليكراو بوو و تاقه فلسيكيشى نه بوو. نهو كتبيتيكى كه لهو بارودوخه دا خه ريكى نووسينى بوو، ناوى (تاوان وسزا) بوو. دستوفسكى له بهر نه وه كى كه زور زه رور بوو بۆ پاره، له دهر گاي هه موو نهو كه سانه يدا كه ده يناسين، تنانته ده ستى له بهر توړگوڅنيش يان كرده وه كه شه رى له گه لدا كردبوو زوريشيان رق له يه كترى بوو و سو كايه تيان به يه كترى ده كرد. به لام سهره راي هه موو نه مانه نه ر پاره يه كى پيويستى بوو له توړگيئيفى وهرگرت و پي گه رايه وه بۆ روسيا. دستوفسكى لهو وه خته دا كه خه ريكى نووسينى كتبيتي (تاوان وسزا) بوو وه بيرو هاته وه كه به لئينى داوه كتبيتيك له كاتى ديار بكر او دا ته واو بكات و بيداته نهو كه سه كى كه پاره كى پيشه كى ليوه گرتووه. به پيئى نهو بونده ش كه موري كردبوو نه گهر هات و له كاتى ديار بكر او دا كتبيتيكه كى ته واو نه كرد بايه نه وا هه تا نو سالى تر هه ر شتيكى بنووسيا يه بلا و كه ره وهى ناوبراو مافى نه وهى

هه‌بوو که ئەو نووسینانە‌ی چاپ و بلا‌و بکاتە‌وه‌و بە‌بێ‌ ئە‌وه‌ی فلسفیکیشی بداتنی. کابرایە‌کی ئاقل پیشنیاریکرد تا سکریتیریکی (خیرانوس) پە‌یدا بکات و دستۆ‌یفسکیش بە‌قسە‌ی کرد و لە‌ ما‌وه‌ی بیست و شە‌ش رۆژدا کتیبە‌کە‌ی تە‌وا‌و کرد بە‌ نا‌و‌نیشانی (قوما‌رچی). ئە‌م سکریتیرە‌ خیرانوسە‌ ئا‌فرە‌تییکی تە‌مە‌ن بیست سالان و ناشیرن بوو. بە‌لام کارامە‌و لێ‌زان و پشودرێ‌ژو راستگۆ‌و بە‌ ئە‌مە‌ک و شیا‌وی ستایشکردن بوو و لە‌ سەرە‌تای سالی (۱۸۶۷) دا، دستۆ‌یفسکی زە‌ما‌وه‌ندی دە‌گە‌ڵدا کرد. بە‌لام لە‌بەر ئە‌وه‌ی کە‌سوکاری دستۆ‌یفسکی لە‌وه دە‌ترسان کە‌ دستۆ‌یفسکی چیتەر دە‌ستی ها‌و‌کاریان بۆ‌ درێ‌ژ نە‌کات و یارمە‌تییان نە‌دات، نا‌رە‌زاییان بە‌رامبەر بە‌و ژنە‌پنانه‌ی دە‌رپری و بە‌جۆ‌ریکی وا دزێ‌و هە‌لسوکە‌ و تیان لە‌گە‌ڵ ئە‌و ئا‌فرە‌تە‌ گە‌نجە‌دا (ها‌وسەرە‌کە‌ی) دە‌کرد کە‌ ئە‌و ژنە‌ دا ما‌وه‌ ناچار بوو مێ‌ردە‌کە‌ی ها‌ن بدات تا جاریکی تر روسیا بە‌جێ‌ بێ‌لێ‌ت. دستۆ‌یفسکی بۆ‌ جاری دو‌وه‌م هە‌تا قورقوراکە‌ی لە‌ نی‌و قە‌رزاندای روو چوو بوو و ئە‌م‌جارە‌یان چوار سالانی لە‌دەرە‌وه‌ی وولات بە‌سەر برد. ئانا گریگۆ‌ریشانی (Anna Grigorivna) ها‌وسە‌ری، لە‌سەرە‌تادا بە‌سەر بردنی ژبانی لە‌گە‌ڵ نو‌وسە‌ری نا‌ودار دا بە‌ ئە‌ستە‌م بینی، فیداریە‌کە‌ی پە‌رە‌ی سە‌ندبوو و ببو‌ه مرۆ‌قیکی بێ‌ فیکرو تو‌رپەرێ‌ژو خۆ‌پە‌سە‌ند. هە‌روه‌ها دە‌ستی‌کردە‌وه‌ بە‌نامە‌ ناردن بۆ‌ پۆ‌لینا سوسلو‌فا‌و ئە‌مە‌ش ئە‌و کارە‌ بوو کە‌ یارمە‌تی ئاسوودە‌یی خە‌یالی ئانای بێ‌چارە‌ی نە‌دە‌دا. بە‌لام لە‌بەر ئە‌وه‌ی ئا‌فرە‌تییکی گە‌نج و خا‌وه‌ن ئا‌قلییکی لە‌را‌ده‌ بە‌دەر بوو، ئە‌و نا‌رە‌زاییە‌ی لە‌ دلێ‌ خۆ‌یدا شارە‌وه‌و نە‌ی درکاند. دستۆ‌یفسکی و ئانای ها‌وسە‌ری چو‌ونه (بۆ‌دن-بۆ‌دن) و لە‌وێ‌ دو‌وبارە‌ دە‌ستی‌کردە‌وه‌ بە‌قوما‌ر کردن. دی‌سانە‌وه‌ ئە‌وه‌ی هە‌بببوو دۆ‌رانندی و وه‌کو جاران دە‌ستی‌کردە‌وه‌ بە‌نامە‌ ناردن بۆ‌ هە‌موو ئە‌و کە‌سانە‌ی کە‌ چا‌وه‌روانی دە‌کرد پاره‌ی بۆ‌ بنێ‌رن و کاتییکیش پاره‌یان بۆ‌ دە‌نارد خۆ‌ی لە‌ ژنە‌کە‌ی دە‌دزیه‌وه‌و بە‌ پە‌له‌ خۆ‌ی دە‌کو‌تا بە‌رە‌و سەر می‌زە‌کانی قوما‌ر تا دو‌وبارە‌ ئە‌وه‌ی پیتیە‌تی بیدۆ‌رینتی. وای لێ‌هات هە‌رشتیکی بە‌نرخیان هە‌بوو بە‌ بارمە‌تە‌دانرا‌و چو‌ونه خانو‌وی هە‌رزان و هە‌رزانترو جاری واش بوو هی‌چیان نە‌بوو بۆ‌ خواردن و ژنە‌کە‌ش سکی پر بوو بوو. لێ‌رە‌دا بە‌شتیک لە‌ بە‌کێ‌ک لە‌ نامە‌کانی دستۆ‌یفسکی دە‌خە‌مپرو. پێ‌ویستە‌ ئە‌وه‌ش بلی‌ین کە‌ لە‌مکاتە‌دا چوار هە‌زار فرانکی بردبۆ‌وه. ئە‌مە‌ش بە‌شتیک لە‌و نامە‌یە‌ی: (ژنە‌کە‌م لە‌بە‌رم دە‌پارایه‌وه‌ کە‌ قە‌ناعە‌ت بە‌و چوار هە‌زار

فرانکە‌بکە‌م و دە‌سبە‌ جێ‌ لە‌م شارە‌ برۆ‌ین. بە‌لام هە‌لیکی ئە‌وه‌ندە‌ ئاسان رە‌خسابوو کە‌ مومکین بوو هە‌موو گرتە‌کانم چارە‌سەر بکات. دە‌پرسی کە‌ چ بە‌لگە‌یە‌کم بە‌ دە‌ستە‌وه‌ بوو کە‌ وا دە‌بیت؟ بێ‌جگە‌ لە‌و بردنە‌وه‌ی خۆ‌ت، مرۆ‌ف رۆژانە‌ دە‌بیتیت کە‌ خە‌لکانی تر بیست و سێ‌ هە‌زار فرانکیان بە‌ قوما‌ر بردۆ‌تە‌وه‌ (ئە‌وانە‌ نا‌بیتیت کە‌ دۆ‌ران‌دیوانە‌). مرۆ‌فی پیرۆ‌ز لە‌ دنیا‌دا زۆ‌رن؟ بە‌لام من پێ‌ویستم بە‌پاره‌ زیاترە‌ لە‌وان. قوما‌ر کردنی من سنووری دۆ‌ران‌دنی بە‌زان‌دبوو. لە‌ کاتێ‌کدا کە‌ بە‌رە‌ بە‌رە‌ هە‌تا راده‌ی نۆ‌به‌تی هاتن خۆ‌م تو‌رپە‌ کردبوو و هە‌رچی هە‌م‌بوو دە‌مدۆ‌ران‌د. دۆ‌ران‌دم، جلە‌کانم بە‌ بارمە‌تە‌دانان، ژنە‌کە‌م کە‌ هە‌رچی هە‌یه‌تی بە‌ بارمە‌تە‌داینا بوو، (چ فریشتە‌یە‌کە‌) چۆ‌ن چۆ‌نی دلێ‌ دە‌دامە‌وه‌، چۆ‌ن لە‌و (بۆ‌دن) نە‌فرە‌ت لێ‌کرا‌وه‌، لە‌و دو‌و ژو‌وره‌ چکۆ‌لە‌یە‌ی کە‌ لە‌سە‌ریانی کورە‌یە‌کی ئاسنگە‌ری بە‌کری‌م گرتبوون و بە‌ ناچارێ‌ پە‌نامان بۆ‌ بردبوو، ژنە‌کە‌م بێ‌ تا‌قە‌ت ببوو و لە‌بن هات‌بوو. سەرە‌نجام هە‌موو شتی‌کم دۆ‌ران‌دو هی‌چمان بۆ‌ نە‌مایه‌وه‌ (ناخ، ئە‌و ئە‌لمانیا‌نە‌ چە‌ندە‌ مایه‌ پو‌چن، هە‌موویان، بە‌بێ‌ جیا‌وازی سو‌ودخۆ‌رو قرچۆ‌ک و بێ‌ شەرە‌فن. ساحیب خانو‌وه‌کە‌مان چو‌نکە‌ دە‌یزانی هە‌تا پاره‌مان بۆ‌ نە‌یه‌ت شو‌تینیکی تر شک نا‌بین تا پە‌نای بۆ‌ بیه‌ین، کرتی خانو‌وی بۆ‌ زیاد دە‌کردین. سەرە‌نجام ناچار بو‌ین هە‌لێ‌ین و لە‌و شارە‌ برۆ‌ین). یە‌کە‌م مندالی لە‌ شاری جنیف هاتە‌ دنیا‌وه‌و دستۆ‌یفسکی شە‌یدای بوو و زۆ‌ری خۆ‌ش‌دە‌ویست. بە‌لام هەر بە‌ردە‌وام بوو لە‌ قوما‌ر کردن. زۆ‌ر پە‌شیمان بوو لە‌و کارە‌ی، چو‌نکە‌ نە‌فس نزمی ببوو هۆ‌ی ئە‌وه‌ی کە‌ ئە‌و پاره‌ی دە‌بوا‌یه‌ بۆ‌ مال و مندالە‌کە‌ی خە‌رجی بکات) لە‌ قوما‌ر کردن‌دا دە‌یدۆ‌ران‌د. بە‌لام ئە‌و پە‌شیمانییە‌ی نە‌دە‌بو‌ه بە‌رە‌ست لە‌بە‌ردە‌م ئە‌وه‌دا کە‌ هەر وه‌ختیک دو‌سی فرانکی لە‌گێ‌رفانی خۆ‌یدا شک ببردایه‌ بگە‌ریتە‌وه‌ سەر می‌زی قوما‌ر کردن. لە‌دوای سێ‌ مانگان مندالە‌کە‌ی مردو خە‌م و پە‌ژارە‌یە‌کی زۆ‌ر دستۆ‌یفسکی داگرت. ژنە‌کە‌ی دو‌وبارە‌ ئا‌وس بۆ‌وه، بە‌لام دستۆ‌یفسکی وای هە‌ست دە‌کرد کە‌ قە‌ت نا‌توانی ئە‌و مندالە‌ی وه‌کو کچه‌ مردو‌وه‌کە‌یان خۆ‌ش بو‌یت. کتیبی (تا‌وان و سزا) سەرکە‌وتنیکی مە‌زنی بە‌دە‌ست هی‌تابوو و لە‌وکاتە‌ دا دستۆ‌یفسکی خە‌ریکی نو‌وسینی کتیبییکی تر بوو بە‌ نا‌و‌نیشانی (نە‌فام). ئە‌و دە‌زگایانە‌ی کتیبە‌کانیان بۆ‌ بلا‌و دە‌کردە‌وه‌ مانگی دو‌وسە‌د فرانکیان بۆ‌ دە‌نارد، بە‌لام ئە‌و برە‌ پاره‌یه‌ نە‌یده‌توانی لە‌تە‌نگانە‌ی بە‌ردە‌وام رزگاری بکات، هەر بۆ‌یه‌ش هە‌میشە‌ دا‌وای

پاره‌ی پیشه‌کی زیاتری ده‌کرد. رۆمانی (نه‌فام) شتیکی ئەوتۆی لیدەرنه‌چوو دیستۆیفسکی دەستی کرد بە‌نووسینی کورتە رۆمانیکی دی بە‌ناویشانی (میردی هه‌میشه‌یی - The Eternal Husband) پاشان دەستی‌کرد بە‌نووسینی رۆمانیکی درێژ که به‌ئینگلیزی به‌ (جنداوی - The Possessed) ناوزەد کراوه. دستۆیفسکی ماله‌که‌ی له‌ جێیه‌که‌وه‌ ده‌گواسته‌وه‌ بۆ جێیه‌کی تر که به‌پرای من هۆیه‌که‌ی ئەوه‌ بووه‌ چونکه‌ ئیدی که‌س پاره‌ی به‌قه‌رز نه‌ده‌دايه‌ شوین گۆرکیتی به‌ ژن و منداله‌که‌ی ده‌کرد. به‌لام زۆر تامه‌زرۆی گه‌رانه‌وه‌ بوون بۆ وولات. دستۆیفسکی قه‌ت نه‌یتوانیبوو به‌سه‌ر ئەو بێتراهه‌دا زال بێت که‌ سه‌باره‌ت به‌ ئەوروپا هه‌یبوو. فه‌ره‌نگ و بالا‌ده‌ستی پاریس، مۆسیقای ئەلمانیا، شکۆداری ئالپ، جوانی قوول به‌لام پر له‌ زه‌رده‌خه‌نه‌ی ده‌ریاچه‌کانی سوئیسرا، شیرینی و دل‌پینتی پر له‌ لوتفی (تۆفیسکانی) و ئەو گه‌نجینه‌ هونه‌رییه‌ی که‌ناوی فلۆرانسه‌، هیچ یه‌کیک له‌مانه‌ کاربان نه‌کرده‌ سه‌ر دستۆیفسکی. شارستانیه‌تی رۆژ ئاوی به‌سه‌رمايه‌داری و داته‌په‌وه‌ پێش چاوه‌ و قه‌ناعه‌تی به‌ خۆی هێناکه‌ ئەو شارستانیه‌ته‌ زۆر به‌زویی له‌ناو ده‌چیت و ده‌ریای شاری میلانی ئیتالیا نووسی: (لێره‌ خه‌ریکه‌ ده‌بم به‌ مرۆقتیکی گه‌مزه‌ کورت بێن و خه‌ریکه‌ په‌یوه‌ندیم له‌گه‌ل روسیا دا بیچریت و بێبه‌شم له‌ هه‌وای روسیا و خه‌لکه‌که‌ی). دستۆیفسکی وای هه‌ست کرد که‌ ئەگه‌ر نه‌گه‌رپه‌ته‌وه‌ بۆ روسیا هه‌رگیز ناتوانی کتیبی جنداوی ته‌واوبکات. ئانای هاوسه‌ریشی له‌دووری وولات په‌له‌ په‌لی پیکه‌وتبوو. به‌لام پاره‌یان به‌شی گه‌رانه‌وه‌ نه‌بوو و ده‌زگا‌کانی بلاوکرده‌وه‌شی پتر له‌وه‌ پاره‌ی پێشه‌کییان دابوو به‌که‌چاوه‌روان ده‌کرا داها‌تی کتیبه‌که‌ بێت. به‌لام فیودۆر به‌داماوه‌یه‌وه‌ ده‌ستی له‌به‌ر پانکرده‌وه‌. به‌شی یه‌که‌م و دووه‌می ئەو کتیبه‌ پێشتر له‌ گۆفاریکدا بلاو کرابوووه‌ له‌به‌ر ئەوه‌ی ئەو ده‌زگا‌ بلاوکه‌ره‌وه‌یه‌ له‌وه‌ ده‌ترسا که‌ پاشماوه‌ی ئەو چیرۆکه‌ی وه‌ چه‌نگ نه‌که‌وێت پاره‌ی گه‌رانه‌وه‌ی بۆ ناردن و ئەوانیش گه‌رانه‌وه‌ بۆ شاری سان پترسبۆرگ. ئەمه‌ له‌ سالی (١٨٧١) دا بوو و له‌وه‌ سه‌رده‌مه‌دا ته‌مه‌نی دستۆیفسکی ببوو په‌نجا سال و هێشتا ده‌ سالی تری ما بوو تا ژبان به‌سه‌ریات. نووسه‌ری به‌ناو بانگ ببوو سلاقۆفیلکی (Slavo Phil) گه‌رم و گوپو به‌و چاوه‌ سه‌یری روسیای ده‌کرد که‌ ده‌بی هه‌موو دنیا رزگار بکات. رۆمانی (جنداوی) پێشوازییه‌کی باشی لیکراو

ئهو هێرشه‌ی که‌ تیبیدا کرابوو سه‌ر گه‌نجه‌ رادیکاله‌کانی ئەو سه‌رده‌مه‌، کۆمه‌لێک دۆست و هاوڕیتی له‌ نیو کۆری کۆنه‌ په‌رسته‌کاندا بۆ نووسه‌ری ئەو کتیبه‌ واته‌ دستۆیفسکی په‌یدا کرد. ئەوان پێیان وابوو که‌ده‌توانن له‌و مملاتییه‌ی نیوان ده‌سه‌لاتدارانی ده‌وله‌ت و چاکسازی خوازانی سیاسی دا سوودی لێوه‌رگرن و هه‌ر بۆیه‌ش به‌ هه‌قده‌ستیکی باش کردبانه‌ سه‌رنووسه‌ری رۆژنامه‌یه‌ک به‌ ناوی (هاوشاری) و ئەو رۆژنامه‌یه‌ش له‌لایه‌ن ده‌وله‌ته‌وه‌ پشتگیری لێده‌کرا، دستۆیفسکی ماوه‌ی سالیکی له‌م پۆسته‌دا مایه‌وه‌ و پاشان ده‌ست له‌کار کێشانه‌وه‌ی خۆی راگه‌یاند. هۆی ده‌ست له‌کار کێشانه‌وه‌که‌ش جیاوازی بیروپاوه‌ سه‌باره‌ت به‌پێشنیاریک که‌ کرابوو. چونکه‌ سه‌ره‌پرای ئەوه‌ی که‌ بۆ خۆشی ببوو کۆنه‌ په‌رست، به‌لام ئەو پێشنیاره‌ له‌وه‌ش خراپتروو که‌بتوانیت قه‌بوولی بکات. هه‌تا سه‌روبه‌ندی ئەم رووداوه‌، ئانای کارزانی هاوسه‌ری بۆ خۆی ده‌زگایه‌کی چاپ و بلاوکرده‌وه‌ی کتیبی داناوو و نووسینه‌کانی میرده‌که‌ی چاپ و بلاو ده‌کرده‌وه‌ و ئەوکاره‌ش هێنده‌ی قازانج هه‌بوو که‌ ئیدی دستۆیفسکی هه‌تا کۆتایی ژبانی له‌ ده‌سکورتی و نه‌داری رزگاری بوو. سه‌باره‌ت به‌باتی ژبانی له‌وه‌سه‌رده‌مه‌را به‌ئاسان ده‌توانین بازیده‌ین. دستۆیفسکی له‌ژێر ناویشانی (یاداشته‌کانی رۆژانه‌ی نووسه‌ریک) دا کۆمه‌لێک وتاری هه‌لبه‌ز دا به‌زی نووسی و ئەم وتارانه‌ش روبه‌رووی سه‌رکه‌وتنیکی گه‌وره‌ بونه‌وه‌ هه‌رئه‌وه‌ش وایکرد تا دستۆیفسکی خۆی به‌ مامۆستا یه‌ک و پێشه‌وا یه‌ک له‌قه‌له‌م بدات. ئەمه‌ش ئەو رۆله‌یه‌که‌ ژماره‌یه‌کی که‌م له‌ نووسه‌ران ره‌غه‌تیا ن لینه‌بووه‌ بیه‌ین. سه‌ره‌نجام رۆمانیکی به‌ ناوی (گه‌نجیکی کال) نووسی و دواتر (برایانی کارمازۆف) و ئیدی ناوبانگی زیادی کرد. کاتیکیش که‌ به‌شپه‌یه‌کی کت و پر له‌ سالی (١٨٨١) دا مرد، جیتی ریزی زۆریه‌ی نووسه‌ر به‌رجه‌سته‌و په‌له‌یه‌که‌کانی سه‌رده‌می خۆی بووه‌ ده‌لێت مه‌راسیمی به‌ خاک سپاردنی ته‌رمه‌که‌ی (یه‌کیک بووه‌ له‌ گه‌وره‌ترین ده‌رپینی هه‌ست و سۆزی گشتی خه‌لک که‌ پێشتر هه‌رگیز له‌ پایته‌ختی روسیا نه‌بێنرابوو). من هه‌ولم داوه‌ که‌ راستیه‌ سه‌رکییه‌کانی ژبانی دستۆیفسکی به‌بی‌ روونکرده‌وه‌ باس بکه‌م.

ئهو کاریگه‌ریه‌ی که‌ ئەم راستیانه‌ ده‌یکاته‌ سه‌ر مرۆف، هه‌مان ئەو کاریگه‌رییه‌یه‌ که‌ مرۆقتیکی ناله‌بار له‌سه‌رخه‌لکی به‌جی ده‌هێلێت. خۆپه‌سندی نه‌خۆشیه‌که‌و ده‌ره‌نجامی

پیشه‌ی هونه‌رمه‌ندانیه، جا ئەو هونه‌رمه‌ندانه چ نووسەر یان نیگارکێش و یانیش مۆسیقازان و ئەکتەرین. بەلام دستۆفیسکی بۆ شەرم بوو. وا دەردەکه‌وێت که هەرگیز ئەوهی به‌خه‌یالدا نه‌هاتبیت که ئەگه‌ری ئەوه هه‌یه که‌سیک له‌و قسانه‌ی بێزار ببیت که ده‌رباره‌ی خۆی و به‌ره‌مه‌کانی ده‌یانکات. نه‌بوونی پروا به‌خۆ بوون له‌گه‌ڵ ئەو خۆپه‌سندیه‌دا ناوێته‌ببوو که ئیستا به‌ گرتی بو‌ده‌له‌بی) ناوزه‌دبان کردوو. به‌لام ره‌نگه ئەمه‌یه‌کیک بوبیت له‌ پێوستیه‌کانی. یان ره‌نگه له‌به‌ر ئەوه بوو بیت که‌وا به‌راشکاوی تا ئەوندازه‌یه‌هاو‌پیشه‌هاو‌و‌پیتی نووسه‌ره‌کانی خۆم به‌که‌م ده‌گرت و سوکا‌یه‌تی پێده‌کردن. به‌لام به‌ده‌گه‌من رووه‌دات که مرۆڤیکی خاوه‌ن هه‌لوێست به‌هۆی به‌ندکردن له‌ زینداندا مل بۆ خۆ به‌ده‌سته‌وه‌ دانێکی هێنده‌ نه‌گه‌تبار که‌چ بکات. دستۆفیسکی له‌گه‌ڵ ئەوه‌شدا که ئەو سزادانه‌ی قبول‌کرد بوو به‌ بیانوی ئەوه‌ی دژایه‌تی ده‌سه‌لاتی کردوو و بۆ خۆش‌خۆی به‌شیاوی ئەو سزادانه‌ ده‌زانی، به‌لام له‌ پینا‌و لی‌بوردن و هه‌ل‌گرتنی ئەو حوکمه‌ی که به‌سه‌ری‌دا سه‌پیندرا بوو هه‌موو رینگا‌کانی گرت‌به‌ه‌ر. ئەو کاره‌شی هەرگیز به‌مه‌نتیقی نه‌ده‌هاته به‌ر چا‌وو. پێشتریش باسی ئەوه‌م کرد که کاتیک له‌به‌ر ده‌سه‌لاتدارو ده‌ست رو‌یشتوو‌ه‌کان ده‌پارایه‌وه‌ چه‌ند خۆی بچووک ده‌کرده‌وه. ئەو هەرگیز ده‌سه‌لاتی نه‌بوو به‌سه‌ر نه‌فسی خۆیدا. به‌لام ره‌نگه‌ بتوانیت ئەم مه‌سه‌له‌یه‌ به‌هۆی ئەو نه‌خۆشیه‌ (فیداریه‌)ی که به‌سه‌ختی ئازاری ده‌دا، پاساو بدریت. که ئەگه‌ر وایه‌ت ناتوانیت خۆی له‌و کاره‌ به‌ به‌ر پرسیار بزانت. دستۆفیسکی کاتیک که گرفتاری ده‌ستی تکا‌کانی نه‌فس ده‌بوو، نه‌په‌نگه‌و دوور ئەندیشه‌ی ده‌بوو رینگری و نه‌ نه‌ریتی کۆمه‌لایه‌تیش. هه‌ر بۆیه‌ش کاتیک که ژنه‌که‌ی له‌سه‌ره‌مه‌رگدا بوو، به‌ جیبی هێشت تا به‌دوای پولینا سوسلوڤا دا بچیه‌ته پاريس و کاتیکیش گه‌رايه‌وه‌کن ژنه‌که‌ی که ئەو ئافه‌ره‌ته جحیل و سه‌ره‌به‌سته (پولینا) له‌ خۆی دوور خست‌بووه. به‌لام لاوازی ئیراده‌ی دستۆفیسکی سه‌باره‌ت به‌هیچ شتی‌ک به‌قه‌د شه‌یدا‌بوونی شیت ناسای بۆ قوما‌رکردن ئاشکرا نییه‌. ئەو شه‌یدا بونه‌شی په‌یتا په‌یتا تووشی ده‌ست‌کورتی ده‌کردو ده‌پروتانده‌وه. له‌شاری جنیف ناچار بوو به‌پینج فرانک و ده‌ فرانک پاره‌ قه‌رز بکات تا پاروه‌ نانیک بۆ خۆی و ژنه‌که‌ی په‌یدا بکات. خۆپه‌نه‌ر وه‌بیره‌تی که دستۆفیسکی بۆ جیبه‌جیکردنی به‌لینه‌که‌ی کورته‌ رۆمانیکی به‌نا‌ونیشانی

(قوما‌رچی) نووسی. قوما‌رچی رۆمانیکی باش نییه‌، به‌لام سه‌رنج راکێشیه‌که‌ی له‌و رووه‌یه‌ که‌وا پێده‌چێ کاره‌کته‌ره‌ ژنه‌که‌ی واته (پولینا ئەلیکساندرون) له‌سه‌ر پولینا سوسلوڤا دروست کرابیت و کلیشه‌یه‌کی سه‌ره‌تایی (پیکهاته‌یه‌ک) ده‌داته ده‌ستی خۆپه‌نه‌ر، پیکهاته‌ی ئەو ئافه‌ره‌ته‌ی که ئەوبه‌نه‌که‌ی تیکه‌ڵ به‌ رق و بێزاریه‌یه. ئەمه‌ش ئەو ئافه‌ره‌ته‌یه‌ که دستۆفیسکی له‌کتیبه‌کانی دواتری وینه‌ی ئەوی به‌ده‌ست ره‌نگینی زیاتره‌وه‌ کێشا. رۆمانی قوما‌رچی له‌و رووه‌شه‌وه‌ سه‌رنج راکێشه‌که‌ تێیدا دستۆفیسکی به‌ تیزبینیه‌کی زۆر، ئەو هه‌ستانه‌ی تێدا روون کردۆته‌وه‌ که قوربانی به‌ به‌ده‌ختی قوما‌ر پێوه‌ی گرفتار بووه‌و بۆ خۆشی به‌باشی پیتی ئاگادار بوو. پاش ئەوه‌ی که ئەو کتیبه‌ ده‌خۆینه‌وه‌ تێده‌گه‌ن که چ شتی‌ک وایکرد سه‌ره‌رای ئەوه‌ی که قوما‌رکردن تووشی ئەو هه‌موو نه‌گه‌تیه‌یه‌و چا‌ووشۆریه‌ی ده‌کرد و ئەو به‌د به‌ختیانه‌ی که به‌سه‌ر خۆی و خۆشه‌ویستانی ده‌هیتا و سه‌ره‌رای ئەوه‌ی که ئەو روداوه‌ پر له‌سه‌ر شو‌ربانه‌ی لێده‌که‌وته‌وه (کاتیک که پاره‌ی له‌ سندووقی نووسه‌ره‌ که‌م ده‌رامه‌ته‌کان قه‌رزکرد، بۆ ئەوه‌ بوو که شت بنووسیت نه‌ک قوما‌ری پیتبکات)، وێرای ئەوه‌ی که ئەو کاره‌ی به‌ به‌رده‌وامی ناچاری ده‌کرد تا ده‌ست له‌به‌ر هاو‌رپیکانی پان بکاته‌وه‌ تا پاره‌ی بده‌ن، ئەو هاو‌رپیکانه‌ی که له‌ پاره‌پێدانی بیتا‌قه‌ت و بێزار بیه‌وون و ئیدی به‌کورتی بۆ سه‌ره‌رای ئەو هه‌موو شتانه‌، نه‌یده‌توانی له‌ به‌رامبه‌ر دانه‌انی قوما‌ر کردندا خۆی راگرێ و به‌رگری بکات. دستۆفیسکی کارابراه‌ک بوو چه‌زی له‌ خۆ ده‌رخست بوو، هه‌ر وه‌کو هه‌موو ئەو که‌سانه‌ی که غه‌ریزه‌ی ئەفراندنیان (Creative instinct) هه‌یه‌ ئەو هونه‌ره‌ی لێده‌رده‌چیت که پێوه‌ی خه‌ریکن، به‌و شی‌وه‌یه‌ن. دستۆفیسکی به‌ روونی باسی ئەوه‌ی کردوو که رووتیکردنی به‌خت و شانس له‌ قوما‌رکردندا، ده‌توانیت ئەو چه‌زه‌ سه‌رکۆنه‌ کراوه‌ رازی بکات. ئاماده‌بوان کۆده‌بنه‌وه‌و زه‌ق زه‌ق ته‌ماشای ئەو قوما‌رچییه‌ به‌خته‌وه‌ره‌ ده‌کن که گویا ئەو بونه‌وه‌رپیکانی بالا‌ده‌ستتیه‌. ئەم ده‌ست‌خۆش لیکردنه‌ش هه‌توانی روحی پیاوی به‌د به‌خته‌، له‌به‌ر ئەوه‌ی دوو‌چاری متمانه‌ به‌ خۆ نه‌بوونیکانی نه‌خۆشی ئاسایه‌! کاتیک که ده‌باته‌وه‌ هه‌ستی‌کی سه‌رخۆش‌که‌ر له‌ خۆیدا هه‌ست پێده‌کات که ده‌ره‌نجامی هێزو ده‌سه‌لاته‌و وا هه‌ست ده‌کات که فه‌رمانپه‌روای چاره‌نووسی خۆیه‌تی. چونکه‌ زه‌ره‌کی و چا‌پوکی و دیدی بینینی وی هێنده‌ له‌ هه‌له‌کردن

دووړه که ده توانیت بهخت و شانسی بخاته ژیر رکیتی خوئی و فرمانی به سردا بکات. دستویفسکی پالنه وانه قومارچییه که ی خوئی ناچار ده کات هه تا به دهنگی به رز بلتیت: (پتویسته تنیا یه ک جار هیزی ئیراده نیشان بدهم و نهوکاته ده توانم له ساته وهختیکی کورتدا چاره نووسی خوم بگورم. خالی سهره کیش دهسه لاتنی ویست و ئیراده یه. تنیا نه وه به بیرخوت بیتنه وه که سهوت مانک له مه و بهر له شاری رولیتیتینبوزگ (۲) (Roulettenburg) ریک بهرله وهی هه موو شتیکم بدورینم چیم به سهر هات و چ شتیک رویدا بوم. نو، نه و روداوه نمونه یه کی بهرجه سته ی ئیراده و برباردان بوو: له و کاته دا که هه موو شته کانم دؤراندبوو، هه موو شته کان ... و خهریک بووم له گزینو ده هاتمه ده ری که ته ماشام کرد یه (گولدین) (۶) له گیرفانی ئیله که مده ماوه بیرم کرده و: «که واته به شی نانی ئیواریم پییه.» به لام پاش نه وهی که سه د هه نگاو دوور که و تمه وه رامگوری و گه رامه وه بو ئیو گزینو و نه و گولدینه شم خسته قوماره وه ... کاتیک که له دووره وولات و دوور له نشتیمان و دوستانن و به ته نیان کاتیک که له وه دلنیا نین داخو و ورؤزه هیچتان هه یه بیخون یان نا، پاشان نه و یه ک گولدینه ش ده خنه قوماره وه هه سته ی روتان تیده کات که به راستی شتیک سهری تیدایه. به کورتی برده مه وه له پاش بیست خوله ک له گزینو هاتمه ده ری، نه مه له کاتیکدا بوو که گیرفانه کانم سه دو حه فتا گولدینیان تیدابوو، نه مه راستیبه کی روون و پروا پیکراوه و هه مان نه و کاره یه که دواین گولدین جاری وایه ده توانیت بیکات. نه گهر له ودوا ساتانه دا هیوا براو بیومایه چی رووی ده؟! نه گهر نه ویرابام نه و تاقه گولدینه ش بخه مه مه ترسییه وه، چی ده قه و ما؟)

ستراخوف ناویک که هاوړپیه کی کوئی دستویفسکی بوو به سهره اته کانی وی نووسیوه ته وه و سه بارهت بهم بهرهمه شی نامه یه کی بو تولستوی نووسی. ئیلیمیرمؤد له ژباننامه ی تولستویدا که بو خوئی نووسیویه تییه وه نه و نامه یه ی ستراخوفی تیدا گونجاندوو و من لیره دا به په راندن و لادانی هیندیک له بابه ته کانی و له سه ر وهرگپرانه که ی ئیلیمیرمؤد ده بخه مه روو. نه و نووسیویه تی و ده لئ: (له ته واوی نه و کاتانه دا که به نووسینی نه م کتیبه وه خهریک بووم، ناچار بووم تاململانئ له گه ل نه و هه سته پر له رق و بیزاریه دا بکه م که بهرامبه ر دستویفسکی هه مبوو و سهرکوتی بکه م ... من ناتوانم

دستویفسکی به پیاوړکی چاک یان به خته وه ر له قه لاهم بدهم. نه و پیاوړکی خراب و گوناهارو له ئیره یی سیخناخ بوو. نه و له ته واوی ژبانی خویدا گرفتاری کومه لیک هه ز وئاره زو بوو که نه گهر بیت و مرؤقتیکی که م هوشتر یان به فه ر تر بوایه، ده بووه بونه وه ریکی گاله ته جاری و چاره ره ش. کاتیک که ژباننامه ی ویم ده نووسیوه به باشی ناگاداری نه وه هه ستانه بووم که له سويسرا له پيش چاوی من به جوړیکی و ا دزیو هه لسوکه وتی له گه ل خزمه تکاره که یدا کرد که نه و پیاوه به رویدا ته قیه وه و گوتی: (منیش مرؤقم!). چاکیشم له بیره که به بیستنی نه م قسانه چ هه سته یک ده روومی داگرت. نه م ووشانه رهنگدانه وهی نه و بیرو بوو چونانه بوون که له سويسرای نازاد سه بارهت به مافه کانی مرؤف باو بوون و به رووی که سیکدا ده دران که به رده وام هانی خه لکی ده داو نامؤزگاری ده کردن که نه و هه سته مرؤف دوستانه یان قبول بیت. نه مه ش نه و دیمه نانه بوون که به به رده وامی دووباره ده بونه وه و دستویفسکی نه یده توانی توره یی خوئی قوت بداته وه ... له هه مووشیان خراپتر نه وه بوو: که خوئی به وه وه هه لده کیشا که هه رگیز له و کاره چه په لانه ی خوئی په شیمان نابیته وه. کرده وه ناشیرنه کان دستویفسکیان به ره ولای خوئیان په لکیش ده کردو نه ویش شانازی به و راستیه وه ده کرد. قیسکواتوف (مامؤستایه کی زانکویه) جاریکیان پیی گوتم که دستویفسکی چون خوئی به وه وه هه لده کیشا که له حه مامدا په لاماری کچیکی مندالکاری داوه و دستدریژی کردو ته سهری. نه و کچه ش مامؤستایه کی تاییه تی خوئی هینابویه لای دستویفسکی ... به لام له گه ل هه موو نه مانه شدا دوو جاری جوړیک له هه ست ناسکی نه خوئی ناسا و خه یالاتی زیدده روئیانه ی مرؤف دوستانه بووه هه ره و خه ونانه و په یامه نه ده بییه کانی و نه و مه یل و ره غبه ته ی ئیمه یه بهرامبه ر به نووسینه کانی که لای ئیمه خوشه ویستی کردوه با کورتی بکه مه وه، هه موو نه و رومانانه ی که نه و نووسیونی هه ول ده دن تا رووی نووسه ره که یان سپی بکه نه وه و پاساوی بوو بهیننه وه. نه و رومانانه ی وی نه وه درده خه ن که قیزه ون ترین و چه په ل تربنی تاوانکاریه کان، ده توانن شان به شانی به رز تربنی هه سته کان بونبان هه بیت ...) نه وه راسته که نه رم و نیانی هه سته کانی دستویفسکی شیوه ی نه خووشیان هه بوو و مرؤف دوستی وی پرو پوچانه و بیته ووده بووه نه مه سهره رای نه وهی که سه بارهت به (خه لک)

(خالجی بهرامبهر به رای رۆشنبیران) لهو پروایه دا بوو که گه راندنه وهی ژبانی سهر له نۆی بۆ روسیا به دهست نهوانه. بهلام که مترین ناشنایه تی بهو خه لکه نه بوو و بچوو کترین هاو دردیشی له گه ل تال و سویرییه کانی ژبانیان نه ده نواند. دستۆیفسکی به توندی هیرشی ده کرده سهر نهو رادیکالانهی که ههولیان ده دا تا له تازارو مهینه تییه کانی خه لک کهم بکه نه وه. لهو رۆمانه دا که بۆ نه گبه تی و چاره رهشی تۆقینه ره کانی خه لک پیشکەش ده کرد نه وهی تیدابوو (که ده بی خه لک ده ردو مهینه تییه کانیان بگه یه ننه نهو په ری کاملبوون و مه به ست و لهو کامل بوونی مه به سته ش، شیوازیکی ژبان بنیات بنین. نهو له جیاتی چاکسازیه پراکتیکیه کان، دامرکاندنه وهی نهو تازارانهی به هۆی دین و غیرفانه وه بۆ لقیه و ماوان و ده ستکور تان پیشنیار ده کرد. (۷)) به سهر هاتی ده ستدریژی کردنه کهی بۆ سهر نهو کیتۆله یه، ستایشکه رانی دستۆیفسکی ناره حه ت کردوو وه به بی متمانه یان له قه لگم داوه. نهو وتاره ش که ستراخۆف له مباریه وه نووسیویه تی به ناشکرا له سهر نهو پرویا گه نده یه بنیات نراوه. بهلام نهو خاله ی که نهو روداوه ده سه لمینی راپۆرتیکه به م ناوه رۆکه: (له کاتی کدا که په شیمانی به سهر دستۆیفسکیدا زال ببوو، نه م به سه رهاته ی بۆ کۆنه هاویرییه کی خۆی گیرایه وه نهو هاویرییه شی نامۆزگاری کرد که بۆ نه وهی له به رامبهر تازارو ره نجی تۆبه کردندا بتوانیت خۆی راگریت با بچیت و نهو باسه بۆ که سیک بگیریته وه که بۆخۆی له هه موو که سیکی نه م دنیا به ی پتر رق لپییه و له نه نجامدا دستۆیفسکی چوو نهو به سه رهاته ی بۆ تورگینیتف گیرایه وه.) بهلام سه ره رای هه موو نه مانه ش رهنکه نهو چیرۆکه راست نه بیت. نه لبه ته نهو هیان زۆر راسته که نه م مه سه له یه په ی تا په ی تا له به ره مه کانیدا خۆی درده خات و ده لئین یه کیک له به شه کانی رۆمانی (جنداوی) که په رپندراو لادرا، باسی نهو رووداوهی کردبووه به لام به هیچ جوریک نه مه به لگه نییه له سهر نه وهی که به راستی دستۆیفسکی نهو کاره دزیوهی نه نجام دا بیت. نه گه ری زۆر هه یه که نه م مه سه له یه مه زنده یه کی پوچ بیت سه باره ت به نه خوشییه فیداره که ی، نهو خه یاله پوچه به هیزی که دهروونی وی له هه ستکردن به تاوان سیخناخ کردبوو، یان رهنکه وهکو هه موو رۆمان نووسانی تر، یه کیک له کاره کته ره کانی خۆی ناچار کرد بیت که تاوانیکی وا نه نجام بدات که به دبه ختانه بۆ خۆی حهزی پیده کرد به لام نهیده توانی خۆی قایل بکات

بۆ نه نجامدانی (۸). دستۆیفسکی خۆیه سند، به دگومان، شه رانی، ماستاوچی، خۆ په رست، خۆه لکیش، بی متمانه، گوئی پینه ده ر، بیرته سک و نا تارام بووه به لام نه مه هه موو به سهر هاته که ی نییه. کاتییک که له به ندیخانه دا بوو، له وه تیگه یشتبوو که رهنکه مروقه کان تووشی نه نجامدانی تاوانی پیاوکوشتن وشه هوه ت بازی و دزی ببن به لام شان به شانی نه مانه ش بینه خاونی خه سلته ته باشه کان وهکو بویری و جوامیری و خۆشه ویستی به رامبهر به هاویری هاوکاران. واتییگه یشتبوو که هیچ مرۆفیک یه که ده ست و یه ک پارچه نییه به لکو تیکه له یه که له نه جیبی و دزیوی و تاوان و چاکه. دستۆیفسکی زۆر به که می ره خنه ی ده گرت (مه به ست ره خنه گشتییه کانه)، خاوه ن به خشش و دلاوا بوو و قه ت له پارهدان و هاوکاری کردنی سوالکه ره هاویریانی دریغی نه ده کرد. ههر له و کاته دا که بۆ خۆی بی پاره و نه دار بوو، پاره ی له م و لهو قه رز ده کرد و ده ی نارد بۆ براژنه که ی و سوتلی برایه که ی و زړکوره هیچ و پوچه که ی و بۆ (ئاندری) ی برا چوو که مه یخۆره وه که ی که مرۆفیکی زۆر بی بایه خ و بی مانا بوو. نه مانه هه موویان ده بونه مشه خۆری ههر وهکو چۆن بۆ خۆی ببوو مشه خۆری خه لکانی ترو بی نه وهی نهو کاره شی بی تا قه ت و توپه ی بکات. به لام ته نیسا بۆ نه وه به په رۆش بوو که نه یده توانی له وه زیاتریان بۆ بکات. نهو ئانای هاوسه ری خۆشه ویست و ستایشی ده کرد و ریزی لیده ناو له هه موو روویه که وه له خۆی به باشتری ده زانی. زانیی نه م خاله هه ست بزۆینه که له ماوه ی نهو چوار ساله دا که له ده ره وهی ولاتی به سه بررد، به ده ست نهو ترسه وه تازادی ده چه شت که چونکه ئانا به هۆی نه وه وه ئاوی به سه رهاتوو وه جگه لهو که سی تری له گه لدا نییه مه بادا بی تا قه ت و بیزار ببیت. دستۆیفسکی دلکی میهره بانی هه بوو، ئاواتی نه وه بوو که خه لک خۆشیان بویت. نهو به زه حه مت ده ی توانی پروا به وه بکات که سه ره رای نهو هه موو که مو کورپانه ی که له خۆیدا ههستی پیده کرد، که سیکی وای په ی دا کردبوو که دلسۆزانه خۆشی بویت. ئانای هاوسه ری خۆشترین ساله کانی ته مه نی دستۆیفسکی بی به خشیبوو. نه مه بوو تاییه تمه ندیه رۆحی و فیکری و نه خلاقییه کانی پیاویک به ناوی (دستۆیفسکی). نه وهی باسما ن کردن ته نیا تاییه تمه ندیه کانی پیاویکی ئاسایی بوون. به لام له نیوان (پیاویکی ئاسایی) و (نوسه ریک) دوو فاقه بییه ک و جیاوازی هه یه و من هیچ که سیکم نه دی تووه که نهو

دووقاھەبى جىياوازيبەي بەقەد دستۆبىفسكى تېدا بېت. ئەم دوو فاقەبىيە رەنگە لە ھەموو ھونەرمەندانى خولقېتەردا ھەبېت، بەلام لە نووسەرانداندا پتر ئاشكرا بەرجەستەبە، چونكە (ھۆكارى) پەيوەندى ئەوان بەخولقېتەرەو (وشە) بەو جىياوازي (ھەلسوكەوتيان) و ئەو (پەيوەندىبە) مەعنەوبىبەي كە لەگەل خولقېتەردا ھەيانە پتر سەرسورھېنەرە، جوانكارى (شىلى ۹) - Percy Bysshe Shelly) و ئەوشەووق و زوقەبى كە بۆ نازادى و ئەو رقى كە لە نا بەرامبەرى ھەبىو، لەگەل ئەو خۆ پەسندىبەي و پەريوت لەھەستەكان و گوئ پېنەدانى وبى ھەست و سۆزى و بى باكى و لالوتى لەو دەردو نازارەي كە وروژاندىبوى بەراورد بكن. من گومانم لەدەدا نىبە كە زۆربەي ئاوازاندەرو نىگار كېشەكان بەقەد شىلى خۆپەسندو بى ھەست و سۆز بوون. بەلام جوانى مۆسقىقاي ئەو ئاواز دانەرەو جوانى وئەكانى نىگار كېشەكان، ھەستەكانمان بۆلای خۇبان پەلگېش دەكەن وئىمە لەو جىياوازيبەي كە لە نىوان ھەلسوكەوت و بەرھەمەكانىندا ھەبە نارېنجېن. رەنگە توانا و لېھاتووبى خولقاندن بەم شېئەبەبېت، يانى ئەو ھېزە زەبىبە سەروشتىبەي سەردەمى مندالى و سەرەتاي لاوتى ئەگەر لەدوای بەسەر چوونى تەمەنى لاوتى بەردەوام بېت و بىنېتەو، نەخوشىبەك بېت كە تەنيا بە بەھاي لەدەست دانى خەسلەتە ئاسايەكان بتوانت نەشونماكات. رىك بەو شېئەبەي كە گندۆرە ئەوكاتە زۆر شىرىن دەبېت كە تەنيا لە نىو زېل و پەبىندا روابېت، ئەم ھېزە زەبىبەش لەو (خاكە)دا پتر لە ھەموو شوتېتېك گەشەدەكات كە پىكھاتەي لە خەسلەتې خراب دروست بووبېت. لە پەيكەرى دستۆبىفسكىدا مرقۇتېكى مەزنتر ھەبو لەو كەسە خۆ پەرسەت و نەفس نزم و تورەو ترۆبەو لووت بەرزەي كە نووسەرانى ژياننامەي ودى وئەبىان كېشاو: لە پەيكەرى دستۆبىفسكىدا پىاوتېك دەژيا كە دەيتوانى (ئالىوشا) بخولقېتنى، ئەو خولقېتندراوھى كە رەنگە لەھەموو رۆمانەكانى دنىادا سەرنج راکېش ترو شىرىن و نەجىب و بەسۆزتر لەو نەھاتبېت. لە پەيكەرى دستۆبىفسكىدا مرقۇتېك دەژيا كە دەيتوانى (بابازۆسىما) بخولقېتنى، ئەو پىاوەي كە ھەرەكو پىا و چاكەنە. پىار و ابو كە (ئالىوشا) پالەوانى سەرەكى رۆمانى (براينى كارامازۆف) بېت، ھەرەكو لەپەكەم رستەي كىتېبەكەشرا بە ئاشكرايى ديارە: (ئەلېكسى قىودۆرۆشېچ كارامازۆف، سىيەم كورى فىودۆر پاقولقېچ بوو. كارامازۆف لە سەردەمى خۇيدا لە گەرەكېكى بەگېكى ناودارىبوو و بەھۆي مەرگە ناديارو خەماوبەكەبەو كەسېزەدە سال لە

مەوېر رويدا بوو و لەكاتى خۇيدا باسى دەكەم، ھېشتاش لەبىرمانە) دستۆبىفسكى رۆمانوسېكى زۆر كارامەو بە ئەزمون بوو و ھەرلەم رووئەشەووبە كە بەبى ھۆ نىبە بەقسەي دەقىق و راشكاورانە دەربارەي ئالىوشا دەستى بەكىتېبەكەي كەردو، ئەو قسەبەي كە ديارترو بەرچاوترى دەكات. بەلام لەو كىتېبەدا كە لەبەردەستى ئىمەدايە، ئالىوشا بە بەراورد لەگەل دوو براپەكەي ترىدا، واتە (دىتېرى) و (ئىشان) رۆلى پە دوو دەبىنېت. ئالىوشا جارى وايە دېتە نىو چىرۆكەكەو جارى واشە بزر دەبېت و وادىتە بەرچاو كە ھېچ كارېگەربىبەكى بەسەركارەكتەرە بەشدار بووكانى چىرۆكەكەو نىبە. چالاكېبەكانى خودى وى پەيوەندى بەكۆمەلېك قوتابى قوتابخانەووبە كە كارەكانىان بىجگە لە دەرخستى سەرنج راکېشى و مېھربانى ئالىوشاھېچى تر نىبە و پەيوەندى بەپېشكەوتن و كاملبونى ناوېرۆكى چىرۆكەكەو نىبە. روونكردەووبە ئەووبە كە (براينى كارامازۆف) لە وەرگىرەنە (ئىنگلىزىبەكەي) خاتو (گارنېت)دا بۆتە (۸۳۸) لاپەرە، تەنيا بەشېكە لەو رۆمانەي كە دستۆبىفسكى نىبازى و ابو بىنوسىت. ئەو نىبازى و ابو لە بەرگەكانى ترى ئەو رۆمانەدا درېژەدات بە كاملكردنى ئالىوشاوبەچەندىن قۇناغى پىر لە گۆرانكارى ژياندا تىپەرېنېت. و مەزەندە دەكرېت كەوا پىار بوو ئالىوشا لەو گۆرانكارىبەدا تاقىكردەووبە گەورەي تاوانبارى بىنېت و سەرەنجام بە خۇراگرى پىر لە رەنج و نازار بگاتە رزگارى و بەختەووبەي. بەلام مردن لېنەگەرا دستۆبىفسكى مەبەستەكەي بخاتەم كىردارى و ھەرلەبەر ئەووشە كە رۆمانى براينى كارامازۆف بەنىو چلې ماوئەتەو. بەلام لەگەل ئەووشدا يەكېكە لە گەرەتېن ئەو رۆمانانەي كە تاكو ئىستا نووسراون و لە سەرووى رىزەندى ئەو كۆمەلە بەرھەمە دەگەن و سەرسورھېنەرە خەيالېانە داپە كە لە رۆمانەكانى تر (كەرەنگە بە گۆرەي خۇيان بەرزىن) جىياوازي و دوو نمونەي ھەست بزوين و پىر لە جۇش خۇشيان (بەرزايەكانى باسەرە) (۱۰) و (موبى دىك)ە. براينى كارامازۆف كىتېبىكى يەكجار دەولەمەندە و ئەگەر ھەولم بەداپە بەكورتى لېكۆلېنەووبە لەسەربكەم ئەو زولم لېدەكرد. دستۆبىفسكى ماووبەكى دووردرېژ دەربارەي ئەم رۆمانە بىرى كەردو و رەنجىكى وای بۆ كېشا كە پتر بوو لەووبە گىرەتە مادىبەكان دەرفەتېان پىر دەدا. ئەو لەو وختەووبە كە دەستى بەنوسىنى يەكەم كىتېبى كىردبوو تا ئەو كاتە بۆ ھېچ كام لە رۆمانەكانى ترى ئەو رەنجەي نەكېشاپوو. دستۆبىفسكى ھەموو راپى و دوولېبە نازاردەرەكانى خۆي و ئەو شەووق و زوقەتې كە بۆ

باوه پرکردنی مهسه له پېچه وانه کانی عهقل و مهنتیق هه بیوو و نهوگه پران و پشکینه پر له دله راوکیتیهی خوی به دوای واتای ژباندا، رژانده نیو ئه و رومانوهه. من ده توانم ته نیا نه و نه ده به خوینهر بلیم که با چاوه روانی چ شتیک نه بیت. چونکه خوینهر ئه و مافه ی نییه شتیک له نووسه ر داوا بکات که نووسه ریان توانای نییه یان نیازی نییه بیداتی. برایانی کارامازۆف کتیبیک (ریالیستی - Realiste) یانی واقیع بین نییه. چونکه دستۆفیسکی هیزی (دید) ی کهم بوو. جگه له مهش ههولئ ئه و ه ی نه دده تا کاره کته ره کانی رومانه کانی له پیش چاوی خوینهر به مرۆقی واقیع بین نیشان بدات. ههلسوکه وتی کاره کته ره کانی ئه م رومانه نایب به پیوه ره گشتیه ئاساییه کانی ژبان بیپورین. کاره کانیان زۆر چاوه روان نه کراو و پالنه ره کانیان له راده به دهر هه ره مه کی و نا مه ننتیقین. ئه مانه وه کو ئه و بونه وهرانه نین که هیزی ئه فراندن و داهینانی (جین ئوستین) و (فلویر) دروستیان کردون و ئیوهش پیمان نیشان. پالنه وانه کانی رومانای برایانی کارامازۆف سه رچاوه ی هه لقوقلینی ههسته توندو به هیزه کانی (Passions) وه کو: لوت به رزی، تکاکانی نه فس و رق و بیزاری. ئه م مرۆقانه له سه ر ژبان کوپی نه کراو و به و جو ره نین که نووسه ر ئه وانی به وه ستایی و لیته اتوویی دروستکرد بیت و گرنگتر له شتو ی ئه و که سانه ی دهره ی نایب که ژبان نمایشیان ده کات، به لکو له دایکبوی هه ستیاری نه خوشی ئاسا و مهینه ت دیده و هه لگه راره ی نووسه رن. هه رچه نده ئه م بونه وهرانه وه کو ئه و مرۆقانه ناچن که ئیمه له ژبانی رۆژانه ماندا ده یان بینین، به لام زیندوون و شوق و زهوقی ژبانیان تیدایه. رومانای (برایانی کارامازۆف) گرفتاری دهستی زۆر بلتی و درێژداری دستۆفیسکییه. ئه و ده یانی که ئه مه که موکوپیه و زۆریه ی کتیبه کانیسی دوو چاری ئه و کیشه یه ن، به لام نه یده توانی چاره سه ری ئه م که موکوپیه بکات. ته نانه ت له کاتی وه رگێرانی کتیبه که شدا مرۆف به باشی هه ست به شه پړوی و بچ دیقه تی ئه و نووسینه ده کات که بۆ کتیبه که به کار هاتوه. دستۆفیسکی رومانووسینکی مه زن به لام هونه رمه ندیکی لاواز و ته نزه که ی سه ره تایی بووه (مه دام هۆه لاکۆف) که دیمه نه کو میدیه کانی رومانه که پیک ده هینیت، جگه له بونه وه ریکی بیزار که هیزی دی نییه. سچ ئافره ته جحیل تره کانی چیرۆکه یانی: (لیز) و (اکاترینا ئیفانوفنا) و (گروشنکا) به جو ریک دروست نه کراو که یه ک به یه کیان سه رنجی خوینهر راکیشن و هه ربۆیه ش جیاوازییه کی به رچاویان له یه کتری نییه. هه رسیکیان تو ره و رق

ئه ستور، قین له دل و خراپکارن. ئه وانه ده یانه ویت ئه و پیاوه بخه نه ژیر رکیتی خۆبان که خۆشیان ده ویت و فه رمانی به سه ردا بکه ن و نازاری بده ن و له هه مان کاتیشدا ملیان بۆ که چ بکه ن و خۆبان بده نه دهستی و به ده ستییه وه نازار بچیتزن. هه لسوکه وتی ئه وان به راستی شیایو باسکردن نییه له و روونکردنه وه کورته ی که سه باره ت به ژبانی دستۆفیسکی پیشکه شم کرد، سه باره ت به و دوو ئافره ته ی که په یوه ندیه کی تاراده یه ک دل سو زانه ی له گه لدا هه بوون هه چم باس نه کرد. هه رچه نده ئه و دوو ئافره ته که ره سه ته و پیداو یستییه کانی رومانه که ی ئه ویشیان دابین کرد، به لام کاریگه ریه کی ئه و تو بان نه بوو له سه ر ژبانی دستۆفیسکی. نووسه ری رومانای (برایانی کارامازۆف) کابرایه کی شه هوه ت په رست و له راده به دهر که یفی به ئافره تان ده هات: به لام من ناچیتته عه قلمه وه که زانیارییه کی باشی دهر باره یان هه بوو بیت. واده رده که ویت که دستۆفیسکی به سووک و ئاسانی ئافره تانی به سه ر دوو تاقمدا دابه سکر دیت یه که م ئافره تی گو تیرایه ل و به ئه مه ک که تانوتی لید ده دن و هه لسوکه وتی خراپی له ته کدا ده کهن و به سه ریدا ده سه پین ده سته ی دووه مبه ش ئه و ئافره تانه ن که لوت به رزو حه زیان له فه رمان دهر کردنه و توندو تیژو سه مکارو قین له دلن. ئه گه ری ئه وه ش هه یه که مه به سته ی دستۆفیسکی له وه ی دو هه میان (پولینا سوسلوزفا) بوو بیت. ئه و له به ر ئه وه پولینای خۆش ده و به ست چونکه بۆ رازی کردنی (ماسوشیه ت) ی (۱۱) خوی پتو یستی به و دهر دو نازاره بوو که به ده ستییه وه ده ی کیشا. کاره کته ره پیاوه کانی (برایانی کارامازۆف) به ده ستیکی قایم تر دارپژراون، کارامازۆفی پیر، ئه و مه یخۆره خله فاوو فیلبازو قسه خۆشه به شیوازیکی زۆر جوان به خوینهر ناسیتراوه. کو ره حه رامزاده که شی واته (سیردیاکۆف) شاکاریکی چه په لی و به دفه رییه. سه باره ت به (تالیوشا) ش پشتر که میک باسم کردوه. پیری بیکاره دوو کو ری تریشی هه بوون: دیمتری له و جو ره پیا وانه یه که مرۆقه هیدی و چاو پۆشی که ران پیمان خۆشه ناوای وه سفی بکه ن (ئه وه مرۆقیکه که خراپترین دوژمنی خۆیه تی). ئه و له بن ده سته ی نازاریکی سه رشو رانه دایه و مه یخۆزه وه وخۆ هه لکیشه و ده سبلاویکی بچ به ندوباره و قه ت دهر به سته ی ئه وه نییه که ئه و پارهییه ی ئاوا به گه مژانه خه رچی ده کات چۆن به ده سته ی دینیت. بیروباوه ری وی دهر باره ی یاخی بوون و گونا هکردن به نهرمونینای قوتابیییه کی قوتابخانه یه و ئه و وه سفی که بۆ کو رو کو بوونه وه عیش و نوش و رابواردنه کان ده یکات تا راده ی گالته جاری ساویلکانه یه و قسه مندالانه کانی سه باره ت

به شه‌ره‌ف و كه‌رامه‌تى خۆى به‌ته‌واوى بېزاركه‌رن. دېمېترى له‌روويه‌كه‌وه پالنه‌وانى سه‌ره‌كى كتيبه‌كه‌يه و به‌راى من نه‌مه‌ خۆى له‌ خۆيدا كه‌موكوپه‌كه‌ بۆ كتيبه‌كه‌. چونكه‌ بوونه‌وه‌دريكى هېنده بى بايه‌خه‌كه‌ ئيوه‌ ده‌ريه‌ستى نېن داخۆ چى به‌سه‌ردىت. له‌و كتيبه‌دا وا ديارى كراوه‌ كه‌ ديمېترى به‌و جوړه‌ى كه‌ زۆريه‌ى پياوان بۆ ئافره‌تان سه‌رنج راکيشن، سه‌رنجى ئافره‌تان راکيشيت به‌لام دستۆيفسكى ده‌رى نه‌خستوه‌ كه‌ سه‌رنج راکيشيه‌كه‌ى له‌ چى دايه‌و برېتېيه‌ له‌ چى. ل هه‌لسوكه‌وتى ديمېترىدا خالتيك خۆى ده‌نوئېنى كه‌ هه‌ميشه‌ وه‌كو خالتيكى گرنج كارى له‌من كردوه‌. نه‌ويش نه‌ويه‌ كه‌ ديمېترى نه‌و پارويه‌ هه‌لده‌گرئ كه‌ دزبويه‌تى بۆ نه‌وى بيداته‌ نه‌و (گروشنكا)يه‌ى كه‌ بۆ خۆى شيئت و شه‌يداي بووه‌، تا ميترد به‌و پياوه‌ بكات كه‌ يه‌كه‌مجار له‌ خسته‌ى بردوه‌. نه‌م مه‌سه‌له‌يه‌ نه‌وه‌مان وه‌ بيردېنيته‌وه‌ كه‌ دستۆيفسكى بۆ خۆى هه‌وليدا تا پاره‌ قه‌رز بكات و بيداته‌ (ماريا ئيزائيثا) كه‌ بۆ خۆى له‌ بنه‌وه‌ كه‌ين و به‌ينى له‌گه‌لدا هه‌بووه‌ بۆ نه‌وى شوبه‌و مامۆستايه‌ قۆز وخواهن هه‌سته‌به‌رزانه‌ بكات. كه‌ دلئى خۆى به‌ماريا دۆراندبوو. دستۆيفسكى (ماسۆشيه‌ت)ى خۆى دايه‌ ديمېترى (كه‌ هه‌روه‌كو خۆشى خۆيه‌رست و سته‌مكار بوو.) ئايا ماسۆشيه‌ت به‌ جوړتيكى سه‌ير چله‌ پۆپه‌ى خۆ ده‌رخسته‌؟.

هه‌تاكو ئيره‌ هه‌ر ره‌خنه‌م گرتوه‌ بۆيه‌ش خوينه‌ر هه‌قيه‌تى بېرسيت كه‌ نه‌گه‌ر نه‌وه‌موو ره‌خنه‌يه‌ ده‌گرم نه‌ى بۆچى بانگه‌شه‌ى نه‌وه‌ ده‌كه‌م كه‌ رۆمانى (براينى كارامازوف) يه‌كېكه‌ له‌ به‌رزترين ده‌ رۆمان جيهانى. زۆر باشه‌، ئيستاراي خۆم ده‌رده‌پرېم: يه‌كه‌م له‌به‌ نه‌وى براينى كارامازوف هېنده‌ دلگېره‌ كه‌ خوينه‌ر بۆلاى خۆى په‌لكيش ده‌كات. دستۆيفسكى نه‌ك ته‌نيا هه‌ر رۆمان نووسىكى مه‌زن بوو، به‌لكو رۆماننووسىكى زۆر شايسته‌ش بوو (نه‌م دوو خه‌سله‌ ته‌ هه‌ميشه‌ به‌يه‌كه‌وه‌ نه‌لكاون) و هه‌روه‌ها توانايه‌كى له‌ راده‌به‌ده‌رى هه‌بوو بۆ نه‌وى دۆخ و حاله‌تيك پر بكات له‌ كه‌يف و خۆشى و شاگه‌شكه‌ خولفاندن به‌ جوړتيكى وا كه‌ كار له‌ خوينه‌ر بكات. دستۆيفسكى بۆ نه‌وى هه‌ستياريه‌كه‌ى پر له‌ دلاره‌واكى له‌ خوينه‌ردا بوورژيئى، هه‌زى ده‌كرد سوود له‌ شپوازى تايبه‌تى وه‌رگريت وجيئى خۆبه‌تى كه‌ ئاماژه‌ به‌و شپوازه‌ بكه‌ين. نه‌و كاره‌كته‌ره‌ سه‌ره‌كيبه‌كانى چيرۆكه‌كه‌ى پيټكه‌وه‌ له‌ شوئيتيک كۆ ده‌كاته‌وه‌ بۆ نه‌وى ده‌رباره‌ى كاريك بيروورا ئالوگور بكه‌ن. نه‌وكاره‌ش هېنده‌ دزيوودا چله‌كېنه‌ كه‌ خوينه‌ر ده‌ركى پې ناكات. پاشان به‌ليها توبه‌كى (گابورتيو) (۱۲) ئاسا كه‌

نه‌پيئيه‌كانى تاوانتيك ده‌گيرېته‌وه‌، رېنوئيتان ده‌كات تاله‌ ناوه‌رۆك و ماناى كاره‌كه‌ تيبگه‌ن. نه‌و ده‌مه‌ ته‌قېبيه‌ دوورودرېژانه‌ش هېنده‌ سه‌رنج راکيشن كه‌ مرۆف به‌شاگه‌شكه‌ ده‌خات و دواى نه‌وه‌ به‌ ته‌گيترتيكى زيره‌كانه‌ نه‌و شاگه‌شكه‌يه‌ له‌ خوينه‌ردا زياد ده‌كات به‌و شيويه‌كه‌: كاره‌كته‌ره‌كانى له‌ ژير كاريگه‌رى نه‌و وشانه‌ى كه‌ ده‌رى ده‌پرن له‌ راده‌به‌ده‌ر شاگه‌شكه‌ ده‌يانگريت. له‌ كاتيكا كه‌ كاره‌كته‌ره‌كانى دستۆيفسكى به‌هۆى هه‌ستيارى زۆره‌وه‌ ده‌له‌رزن و روخساريان شين و موڤر هه‌لگه‌راوه‌ يان رهنكى ده‌مو چاويان به‌جوړتيكى توقينه‌ر كالت بۆته‌وه‌، به‌شيويه‌كه‌ى وا بۆتان شه‌ن و كه‌وه‌ ده‌كات كه‌ ئاسايى ترين قسه‌ گرنجى په‌يدا ده‌كات و نه‌مه‌ش نه‌و گرنجيه‌يه‌ كه‌ خوينه‌ر ناتوانيت هۆيه‌كه‌ى بزانيت. خوينه‌ر له‌ دۆخى نه‌و هه‌لسوكه‌وت و جوئله‌ى له‌شه‌ زۆر به‌زويى به‌شاگه‌شكه‌ ده‌كه‌ويت به‌ جوړتيكى وا كه‌ نه‌عسابى به‌خه‌ستى هه‌ستيار ده‌بيت و له‌ نه‌فجآمدا كاتيک رووداويك ده‌قه‌وميت، ئاماده‌يه‌ تا تووشى داچله‌كينيكي رۆحى راسته‌قينه‌ بيت. نه‌مه‌ له‌كاتيكا ديه‌ كه‌ نه‌گه‌ر بيت و نه‌و رووداوه‌ به‌جوړتيكى تر رووى بدايه‌ نه‌وا به‌هيچ جوړتيك هه‌ستى خوينه‌رى نه‌ده‌پرواند. به‌لام نه‌مه‌ ته‌نيا په‌يوه‌سته‌ به‌ ته‌كنيكي چيرۆك و شكۆمه‌ندى (براينى كارامازوف) به‌نده‌ به‌ گه‌وره‌يى و گرنجى (ناوه‌رۆكه‌كه‌ى). زۆريه‌ى ره‌خنه‌گران و توويانه‌ كه‌ نه‌و ناوه‌رۆكه‌ى له‌م رۆمانه‌ دا هاتووه‌، گه‌ران و ليكۆلېنه‌ويه‌ ده‌رباره‌ى په‌روه‌دگار. منيش ده‌بې به‌ نۆره‌ى خۆم بلېم كه‌ نه‌وى له‌و كتيبه‌دا باسى ليوه‌كراوه‌، مه‌سه‌له‌ى (خراپه‌ و شه‌رنگېزيه‌) نه‌مه‌ش وام لېنده‌كات كه‌ (ئيفان)م بيته‌وه‌ ياد كه‌ كورې دووه‌مى كارامازوفى پيره‌ و سه‌رنج راکيشترين پالنه‌وانى كتيبه‌كه‌يه‌. هه‌رچه‌نده‌ له‌وانه‌يه‌ خوينه‌ر كه‌متر له‌ كاره‌كته‌ره‌كانى ترى كتيبه‌كه‌ هه‌ستى لايه‌نگرانه‌و دۆستانه‌ى بۆ بچوليت. هه‌روه‌كو و تووشيانه‌ رهنج ئيفان بلندگۆى بيروباوه‌ره‌ بنچينه‌يه‌كانى دستۆيفسكى بووبيت. له‌ دووبه‌شى رۆمانه‌كه‌دا به‌ناوى (له‌گه‌لدا بوون و به‌ره‌لستى كردن) و (راهيى روسى) كه‌ دستۆيفسكى به‌چله‌پۆپه‌ى كتيبه‌ى خويانى ده‌زانيت، ليكۆلېنه‌وه‌ له‌سه‌ر ناوه‌رۆكى كتيبه‌كه‌ ده‌كرت. له‌م دوو به‌شه‌ش، به‌شى (له‌گه‌لدا بوون و به‌ره‌لستى كردن) به‌هېتره‌. له‌م به‌شه‌دا ئيفان ده‌رباره‌ى خراپه‌ و شه‌رهنجيزى ده‌دويت. خراپه‌ و شه‌رهنجيزى شتيكه‌ كه‌ له‌رووى هه‌ستى ئينسانيه‌وه‌ له‌گه‌ل بوونى خوادا كه‌ تواناى رها و چاكه‌ى له‌سه‌داسه‌ده‌، ناگونجيت. ئيفان ئازارو مه‌ينه‌تسيه‌كانى مندالان به‌نمونه‌ ده‌هېتته‌وه‌ كه‌ شياوى نه‌وسزايه‌ين. نه‌و

مەسەلەییە کە مەزۆقەکان بەهۆی ئەو تاوانانەوه کە ئەنجامیانداوه پێویستە سزا بدرێن، زۆر مەنتیقییە، بەلام سەبارەت بەو ئازارو مەینەتییە کە دەبێ منداڵە بچ تاوانەکان بیکێشن، شتیکیە مێشک و دلتی مەزۆق بێزار دەکات و ئاواژوی دەکاتەوه. لەو کتییە دا ئیقان ئەوهی بەلاوه گرنگ نییە کە داخو خوا مەزۆقی خولقاندوووە یان نا. بەلکو ئەو پیتی خۆشە برۆی بەبوونی خوا هەبیت.

بەلام ناتوانیت ئەوزۆری وستەمەمی دنیا قبوڵ بکات کە خوا خولقاندوویەتی. ئیقان پێی لەسەر ئەوه دادەگریت کە هیچ پاساوێک نییە بۆ ئەوهی مەزۆقە بچ تاوانەکان بەهۆی ئەو تاوانانەوه ئازار بچیتن کە مەزۆقە تاوانبارەکان ئەنجامیان داوین. ئەگەریش ئەو مەزۆقە بچ تاوانانە رەنج و ئازار دەچیتن (کە دەشی چیتن) بەرای ئیقان ئەوه خویان خراپەیان شەرەنگیزە یانیش نییە. من لەوه زیاتر لە سەری نارۆم و خۆتەر دەتوانیت بۆ خۆی ئەو بەشە بخۆتیتەوه. دستۆیفسکی قەت بابەتییکی لەمە بەهیتزتری نەنووسیبوه. بەلام کاتیکی ئەمەمی نووسی ترسا. بەلگەکانی بەهیتزو قەناعەت هیتنەر بوون، بەلام ئەو دەرەنجامەمی کەوهریگرەتسو پێچەوانەمی بیروباوەرو ئیمانی خۆی بوو. چونکە ئەو برۆی وابوو کە دنیا سەرەرای هەموو خراپی و رەنج و ئازارەکانی جوانە، لەبەر ئەوهی خولقتیندراوی خواپە. ئەو دەلتی: (ئەگەر کەسێک هەموو بوونەوه رەزیندووەکانی دنیای خۆش بوویت. ئەو خۆشوبستە رەنج و ئازارەکانی دنیا پاسا و دەدات و هەموو دەبنە شەریک و هاوبەشی تاوانەکانی یەکتەری و ئەوکاتەیه کە ئازار دیتن لە پینا و تاوانەکانی خەلکانی تر دا دەبیتە ئەرکیکی ئەخلاقی هەموو مەسیحییەکی راستەقینە.) ئەمەش ئەو شتەیه کە دستۆیفسکی حەزی دەکرد برۆی پیتی هەبیت. هەربۆبەش کاتیکی کە دەستیکرد بەنووسینی بەشی (لەگەلدا بوون و بەرەلستی کردن) بەپەلە دەست بەکاربوو بۆ ئەوهی هەلگەرانەوهیهکی تیدا بنووسیت و ئەم بەشەش مەزۆق بچ تاقەت و بێزار دەکا و قەناعەتیش بە خۆتەر ناھیتیت. هیچ کەسیش لە خۆدی دستۆیفسکی لەوه باشتر ئاگادار نەبوو کە لەو کارەیدا سەرکەوتوو نەبوو.

مەسەلەمی شەرەنگیزی و خراپە هەنووکەش چارەسەر نەکراوه داواکارییەکی سزادانی ئیقان کارامازۆف هیتشاش بچ وەلام ماوئەوه.

پەراوێز

- ۱- ئەدیب و رەخنەگری روسیایی لە سەدەمی نۆزدهەم دا.
- ۲- ئەمە بابەتییە کە (سۆلۆقیف) لە کتییەکی دا بەناوی: (دستۆیفسکی و چالاکیه ئەدەبیەکانی) باسی کردوو. ئەم کتییە لەلایە (C. J. Hogarth) کراوئە ئینگلیزی.
- ۳- ژنی نارەسمی و مارە نەکراو، سوتلی = Maitresse. وەرگێڕ.
- ۴- یەکیکە لە شارەکانی ئەلمانیا ی رۆژئاوای پێشوو.
- ۵- شارێکی خەیاڵییە کە نووسەر بەلێکدانی دوو وشە (رۆلت) ی یاری بەناوبانگی قومارو (بۆرگ) ی بەمانای شار، دروستی کردوو.
- ۶- Golden - سەکەیهکی زیوی هۆلەندی و نەوساوییە کە بەامبەر بە شلینگیک و هەشت پێنسە. وەرگێڕ.
- ۷- کتییی سیمۆنز بەناوی (دستۆیفسکی).
- ۸- سەیری کتییی یۆرمۆلینسکی بکەن بەناوی (دستۆیفسکی و ژیان و بەسەرھاتی).
- ۹- شاعیری بەریتانی (۱۷۹۲-۱۸۲۲). وەرگێڕ
- ۱۰- باسەرا بەو بەرزاییانە دەگوتریت کە با لیبانەوه هەلدەکات. «وەرگێڕ»
- ۱۱- مەیل و رەغبەت لە ئازار چەشتن بەدەستی ماشوقەوه لەکاتی کاری جنسیدا. «وەرگێڕ»
- ۱۲- Emile ga boriou - (۱۸۳۵-۱۸۷۳) نووسەری فەرەنسیایی کە چیرۆکی پۆلیسی دەنووسیت.

گوستاف فلوپېر و مەدام بۇقارى

گوستاف فلوپېر مرقۇئىكى زۆر سەير بوو. فەرەنسىيەكان باوەريان وايە كە بلىمەت بوو. بەلام (بلىمەتى) واژههكه كه له رۆژگارى ئەمرۆماندا بەبى سەرۆبەرەبى بەكار دەبریت. (فەرەنگى ئینگىلىزى ئۆكسفوورد) بلىمەتى وەكو هېزىكى غەريزه بى له راده بەدەر وەسف دەكات كه بۆ خولقاندنى بابەتى خەياللى و ئەفراندنى فيكرى داھينەر و داھينان، يان دۆزىنەو سوودى ليوەر دەگيریت. كاتىكىش كه له گەل (توانا) دا بەراوردى دەكات، دەلى (بلىمەتى) پتر بە دىدى سروسى و چالاكى ئۆتۆماتىكى ئەو دەرەنجامانە بە دەست دىنیت كه مەبستىه تى نەك بەو كارانەى كه ئاشكران و بەرونى دەتوانریت شەن و كەوبكریت. كەواتە ئەگەر بەم پتوەرە بىت، ئەگەرى ئەو نىيە كه هېچ سەدەيهك پتر له سى چوار بلىمەت وەبەر بىنیت و بەكار بردنى واژهى (بلىمەت) بۆ دانەرانى ئاوازه خۆشەكان، كۆمىديانووسەكان، يان نىگار كىشانى وىنە دلفرېنەكان تەنيا بى متمانە كردنى ئەم واژهه. ئەم بەرەمانە بەپىتى خۆيان زۆر چاكن و داھينەرەكانيان رەنگە خواوونى (توانابن) (شتىكى زۆر باشە كه مرقۇ ئەم تايبەتەندىه هەبىت و دەگمەنىشە)، بەلام بلىمەت له ئاستىكى تردايە. ئەگەر زۆريان لى بكردامايە تابلېم ئەم سەدەيه چ بلىمەتتىكى وەبەر هېناو، پىم وايە (ئالبىرت ئەنىشتاين) تاكه ناوتىك دەبوو كه بە خەيالدا دەهات. لەم روووە سەدەى نۆزدەهەم دەولەمەنتر بوو. بەلام ئايا دەتوانریت فلوپېر بخرىتە نىو خانەى ئەو كەسانەى كه خواوونى ئەم بەخششە تايبەتەن؟ ئەوا خۆينەرى ئەم پىشەكە دەتوانىت بە لەبەرچا و گرنتى وەسفى فەرەنگەكه بۆ خۆى حوكم بدات. شتىك هەيه كه گومان هەلناگرىت ئەو پىش ئەويه كه فلوپېر رۆمانى رىبلىستى نۆبى خولقاندو راستەوخۆيان ناراستەوخۆ كارىگەرى هەبوو بۆ سەر هەموو رۆمانووسانى

سەردەمى خۆى. تۆماس مان كاتىك (بۆدنبروكسى) نووسى و كاتىك كه ئارنۆلد (قسەى پروپىترىژنەكان) نووسى و تىۆدۆر درايزەر (۱) كاتىك كه (سىستەركارى) نووسى، هەموويان بەو رىگايەدا دەرۆيشتن كه كه فلوپېر رووناكى كردبۆو. ئىمە هېچ نووسەر كىمان پى شك نايەت كه بەقەد فلوپېر بە هەول و كۆششىكى هېندە بەهېزو سەركىش ژيانى خۆى بۆ پىشەى ئەدەبىيات (the art of literature) تەرخان كردبىت. لە دىدى فلوپېردا نووسەرى بەوشىويه نەبوو كه نووسەرانى تر دەيان بىنى و چالاكەيكى گزنگ نەبوو، بەلكو كارىك بوو كه شوىنى كارەكانى ترى دەگرتهو، ئەوكارەى كه خەيال ئاسوودە دەكات و وزه بە جەستە دەبەخشىت و گەنجىنەى ئەزمون دەولەمەند دەكات. فلوپېر پىتى وانەبوو. كه ژيان، ئارمانجى ژيان بەسەر بردنە، بەلكو بۆ ئەو، ئارمانجى ژيان نووسىن بوو. ئەوئەدى فلوپېر خۆشە جۆراو جۆرەكانى ژيانى له پىناو بەرەمىكى ئەدەبىدا بەخت كردو، هېچ راهىبەيك له خەلوەتگەكهى داو بەو مەيل و رەغبەتەو خۆشىيەكانى خۆى له پىناو خوادا نەكردۆتە قوربانى. جۆرى ئەو كىتبانەى كه نووسەر كىك دەيانووسىت پەيوەستە بەوئى كه بۆ خۆى چۆن مرقۇئىك بىت، هەر بۆبەش (ئەگەر نووسەر كىكى باش بىت) جىتى خۆبەتى ئەوئەدى مومكىن بىت له ژيانى ئاگادار بىسەنەو. بەتايبەتىش سەبارەت بە فلوپېر ئەم مەسەلەيه زۆر گزنگە. فلوپېر له سالى (۱۸۲۱) له رۆون (۳) (Rouen) هاتەد نىاو. باوكى بەرپۆبەرى نەخۆشخانەى شارەكەبوو و هەر لەوئىشدا لەگەل مال و مندالەكهى ژيانى بەسەر دەبرد. بنەمالەى فلوپېر خىزانىكى بەختەوەر و بەرپۆو دەولەمەندبوون. فلوپېر هەرەكو هەموو مندالە فەرەنسىيەكانى چىنى خۆى پەروەردە كرا، چوو قوتابخانەو لەگەل مندالاندا بوو هاوپرئ و كەمتر كارى كرد، بەلام زۆرى كىتیب خۆئىندەنو. فلوپېر هەستىارو خەياللوى و وەكو زۆرىەى مندالانى تر ئەو ئازارە دەروونىيەى دەچەشت كه مرقۇه هەستىارەكان لەتەواوى ژياناندا هەلگرى ئەو هەستەن. بۆخۆى دەنووسىت و دەلى: (كاتىك چومە قوتابخانە تەمەنم له دە سال تىنەدەپەرى، بەلام زۆر بەزوىبى و بەتوندى له رەگەزى مرقۇف بىزار بووم). ئەمە نوكتەنىيە، بەلكو بەجدى بوو. فلوپېر پىش سەردەمى لاوتىتى مرقۇئىكى رەشپىن بوو. راستە كه لەو سەردەمەدا (سەبكى رۆمانسىيەت) له چلەپۆهەى بەهېزى دا بوو و رەشپىنى

باو (مؤد) بوو (یه کیتک له هاو پوله کانی فلویتر میتشکی خوی ته قاندو یه کیتی تریش به بوینباغه کهی خوی خنکاند) به للام مرؤف به روونی سهرله وه دهرناکات که فلویتر سهره رای نه وهی له نیو خیتزانیکی خواپیداودا ده ژیاو خاوه نی دایک و باو کیتی به سوزو نهرم و نیان و خوشکه که شی زوری خو شده ویست، ههروه ها کومه لیک هاو رتی هه بوون که زوری خوش ده ویست، بو ده بی ژبانی هیئنده به قورسی گرتبیت و هاو ره گه زه کانی خوی به بیزار کهر بینیبیت. یه که مین نه و چیرۆکانه ی که له سهرده می جحیلی دا نووسیونی له خراپترین لاف و گه زافی رومانسیه ته و نه و ره شبینه یه ی که ناویته ی نه و چیرۆکانه بووه، به شپوه یه کی مه نتیقی ده توانریت ته نیا به رواله تیکی نه ده بی له قه لاهم بدریت. به للام به دلنیا بییه وه نه و ره شبینه ی فلویتر شتیکی دروستکراو و ساخته نه بوو. ده ستوانریت به کاریگری و کارتیکردنی بابه ته دهره کیسه کان له قه لاهم بدریت. ره شبینی فلویتر ره شبینه یکی زاتی و سروشتی بوو و نه گهر که سیک بپرسیت چۆن، نه و ا پیویسته سهرنج بداته دوخی نااسایی میزاجی وی. کاتیک که فلویتر ته مهنی پازده سالان بوو رووداویک روویدا که کاریگری کرده سهر ته وای ژبانی.

رووداوه که ش به م شیوه یه بوو: هاوینی نه و ساله به خااو خیتزانه وه چوونه (تروقیل (۴) - Trouville) که نه و کاته گوندیکی بچووک بوو له رۆخی دهریاو هۆتیلیکی لیبوو. له وی چاویان به (موریس شلیزینگیر - Maurice schlesinger) و ژنه که ی گه وت. موریس بلاو که ره وهی نۆته موسیقیسه کان و تاراده یه ک مرؤقیکی سهر به گیتچهل بوو. و اچاکه نه و دیه نه بنوسینه وه که فلویتر دواتر له و نافرته ی کیشا. (نه و، نافرته یکی ره ستاله و قزتیکی ره شی چین چینی هه بوو و به سهرشان و لاملی دا شورده بوونه وه، لوتی وه کو لوتی یونانیسه کان و دوچاوی گهش و برۆی که وانی و جوان بوون پیستیکی دره و شاوه ی هه بوو که ده توت ته میتکی له زپری له سهر نیشته وه. به ژن باریک و نه شمیل و نه و ده ماره شینانه ده بیتران که له گه رنده خورمایی و نه رخنه وانیسه که یدا ده جوولان و لولیان ده خوارد. له سهر هه موو نه و وه سفانه نه و وردیله موانه زیاد بکه ن که سیبه ریان له سهر لیوی سهر وه ی کردبوو و حاله تیکی جدی و پیواونه یان به روخساری ده به خشی. نه م سیمایه به جوړیک بوو که شوقی له مانگ روخساره سورفله کان ده بری.

نه و نافرته له سهرخۆ قسه ی ده کرد: دهنگی وه کو تاوازی موسیقا نهرم و ناسک بوو). دهستم نایچیتتی وازه ی (Pourpre) به (نه رخنه وانی) وهر گیتیرم چونکه به شیاو نایه ته بهرچاوم. به للام وهر گیتیر دراوه که ی ههر نه مه یه و من وای بو ده چه م که فلویتر نه م وشه یه ی به وه بیرهاته وه ی هۆنراوه زۆر به ناو بانگه که ی (رونسار (۵) - Pierre de Ronsard) به کار هیئاوه بی نه وه ی ههست به وه بکات که کاتیک نه م وازه یه بو وه سفی گه ردن ی خاتونیک به کاریبریت، چ کاریگه ریه کی ده بیته. به کورتی فلویتر شیت ناسا عاشقی نه و نافرته به بوو. نه م نافرته ته تمهن بیست و شهش سالان و مندالیکی شیره خۆره شی هه بوو. به للام فلریت زۆر شهرمن بوو و نه گهر میردی نه و خانمه کابرایه کی گهش و روخۆش نه بوایه، (مرؤقیکی واکه به ناسانی ده توانرا په یوه ندی هاو ریه تی له گه ل بهه ستریت) قهت ههر نه یده ویترا قسه شی له گه لدا بکات. موریس شلیزینگیر فلویتری له گه ل خۆیدا بردو جار تکیان سی قولی به که شتی بادوهان چونه گهشت و سهیران. له نیو که شتیسه که دا فلویتر و (ئیلیزا - Elisa) ی هاوسه ری موریس له ته نیشته یه کتری دانیشتن و شانیان له شانی یه ک ده خشاو کراسه که ی ئیلیزا به دهستی فلویتر که وت. ئیلیزا به دهنگیکی نهرم و زولال قسه ی ده کرد، به للام فلویتر هیئنده په شوکا بوو نه یده توانی وشه یه کیش له قسه کانی تیبگات. وهرزی هاوین به سه ره جوو و نه و ژن و میرده ترؤقیلیان به جی هیشت، بنه مالیه ی فلویتریش گه رانه وه بو (رؤفان) و گۆستا فیش دهستی کرده وه به خوتندن. فلویتر پتی نابوه نیو جیهانی نه وینیکی گه وره وه، نه وینی جیگیرو چه سپاوی خوی. له دوا ی دوو سالان چوه وه بو ترؤقیل و له وی پتیان گوت ئیلیزا لیتره بووه به للام رۆیشته و ته وه. نه وکات ته مهنی فلویتر حه فده سال بوو و وای به خه یالدا هات که جاری پیشوو هیئنده په شوکاوه که نه یه توانیوه به راستی ئیلیزای خوش بویت. به للام ئیستا ئیلیزای به جوړیکی تر خو شده ویست و به شه وق و زهوقی پیاو پکی کامله وه و به نه بوونی ئیلیزا په ره ی به و خو شه ویستییه ی دا. فلویتر کاتیک که گه رایه وه بو رؤفا دهستی کرده وه به نووسینی نه و کتیبه ی که به نیوه چلی وه لای نابوو. کتیبه که شی به ناو نیشانی (بیره وه ریه کانی شیتیک - Les Mémoires d'un fou) بوو. له و کتیبه دا به سهرهاتی خوی له و هاوینه دا نووسیووه و نه و خو شه ویستییه ی دهر بری که به رامبه ر به ئیلیزا ههستی پیکرد بوو. فلویتر

کاتییک که تهمه‌نی گه‌بشته نۆزده سالی، له پاداشتی ئه‌وه‌دا که قۆناغه‌کانی خۆپندنای به سه‌رکه‌وتوویی پریوه باوکی له‌گه‌ڵ دکتۆر (کلوکی) ناویکدا نارديه زنجیره چیاکانی (پیرنه) و دورگه‌ی (کیتس). فلویتر له‌وه‌سه‌رده‌مه‌دا تازه لاویکی دلیر بوو و هاوچه‌رخانی به‌که‌ته‌یه‌کی زه‌لام و هه‌سفیان کردووه. به‌لام بالای ته‌نیا سه‌دو‌حه‌فتا سانیمه‌تر درێژبوو و له کالیفۆرنیا یان تیکساس به‌پیاویکی به‌م قه‌دو قه‌واره‌یه ده‌لێن بالا کورت. فلویتر لاوازو به‌ژن ریک و قۆز بوو، برژانگه ره‌شه‌کانی چاوه‌گه‌وره‌وه سه‌وزه ئامال شینه (ده‌ربایی) یه‌کانی داده‌پۆشی و قژه درێژو خاوه‌کانی به‌سه‌ر شانانی دا ده‌هاتنه خوارئ. ئافره‌تیک که له‌وه‌سه‌رده‌مه‌دا فلویتری ده‌ناسی، له‌دوای چل سال گوتیه‌تی فلویتر به‌ جوانی خوايه‌کی یۆنانییه‌کان بووه. له‌کاتی گه‌رانه‌وه‌یاندا له (کیتس) گه‌شتیاره‌کان له (مارسی) لایاندا روژتیکیان به‌یانی که فلویتر له‌مه‌له‌کردن ده‌گه‌رایه‌وه ژنتیکی به‌رچاوه‌کوت که له‌هه‌وشه‌ی هۆتیه‌که‌دا دانیه‌ستبوو. فلویتر ده‌رگای گه‌فتوگۆی له‌گه‌ڵدا کرده‌وه و پیکه‌وه ده‌ستیان کرد به‌ ئاخوتن. ئه‌م ژنۆچکه‌یه ناوی (ئیبۆلالی فوکۆ - Evlalie Favcavd) بوو و به‌نیاز بوو بچینه‌ لای میرده‌که‌ی که له (غینیا‌ی فه‌ره‌نسا) کاری ده‌کرد. فلویتر ئه‌وه‌شوه هه‌تا به‌یانی له‌گه‌ڵ ئیبۆلالی دا رای بوارد، شه‌ویک که به‌گوتیه‌ی خۆی شه‌وی ئه‌وینی ئاگرین بوو، ئه‌وینیکی بلتیه‌سه‌دار که به‌ جوانی ئاوابوونی هه‌تاو بوو له‌ به‌فرا. پاشان فلویتر (مارسی) جیه‌په‌شت و ئیدی قه‌ت ئیبۆلالی نه‌دیده‌وه. ئه‌مه‌ یه‌که‌م ئه‌زموونی ئه‌وینی فلویتر بوو و کاریگه‌ریه‌کی قولی‌شی له‌سه‌ر به‌جیه‌په‌شت. که‌می‌ک دوای ئه‌و رووداوه فلویتر چووه پاریس تا له‌ کۆلیژی ماف بخۆتیه‌ت، به‌لام نه‌ک بو‌ئوه‌ی بیه‌سته پارێزه‌ر، به‌لکو له‌به‌ر ئه‌وه‌ی تابه‌یه‌ته‌ خاوه‌نی پیه‌سه‌یه‌ک. به‌لام به‌زوویی له‌ شاری پاریس وه‌رز بوو، رقی له‌ کتیه‌که‌کانی ده‌بووه‌وه له‌ ژبانی زانکۆ بیه‌زاربوو و قوتابه‌یه‌ هاو‌پۆله‌کانی به‌هۆی سه‌رمایه‌داریان و ئه‌و زه‌وق و سه‌لیقه‌ی که هه‌یانبوو به‌ بو‌ده‌له‌ ده‌زانین. هه‌ر له‌وه‌ سه‌روبه‌نده‌دا رۆمانیکی به‌ناوی (نۆفه‌مبه‌ر) نووسی و تیه‌یدا ئه‌وه‌ به‌سه‌ره‌اته کورته‌ی خۆی و ئیبۆلالی باسکرد. به‌لام له‌ کتیه‌یه‌ی دا چاوه‌گه‌ش و برۆکه‌وانیه‌که‌کانی ئیبلیزا و کیل گه‌ردنی و لیوی سه‌ره‌وی که توکیکی نه‌رمی ئامال شین داپۆشرا‌بوو دا به‌ ئیبۆلالی. فلویتر سه‌ر له‌ نوێ په‌یوه‌ندی له‌گه‌ڵ بنه‌مائه‌ی شلیزینگه‌یردا دروست کرده‌وه. به‌و شیه‌یه‌که‌

روژتیکیان ئیبلیزا له‌ نووسینه‌که‌ی بلا‌وه‌ره‌وه‌ی فلویتردا سه‌ری لێداو له‌گه‌ڵ خۆیدا برديه مائی خۆیان، ئه‌و وا راهاتبوو که هه‌موو روژانی چوارشه‌مه بانگه‌په‌شتی میوانان بکات و له‌و بالاخانه‌یه‌دا میوانیداریان بکات که لێی ده‌ژیا. ئیبلیزا جوانیه‌که‌ی جارانی هه‌ر مابوو، دواین جار که فلویتر چاوی به‌ ئیبلیزا که‌وتبوو فلویتر لاویکی تازه‌په‌نگه‌په‌شتوی ده‌ست و پێ سپی و فه‌قیر حال بوو. به‌لام ئیستا ببوو به‌ پیاویکی ریک و پیک و به‌ژن و بالا جوان و قۆز و به‌تاسه.

فلویتر زۆر به‌زوویی له‌گه‌ڵ ئه‌و ژن و میرده‌دا بووه خۆمانه‌و زۆری پینه‌چوو که ئیبلیزا شلیزینگه‌یر هه‌ستی به‌وه‌کرد که فلویتر خۆشی گه‌ره‌که. گۆستاڤ فلویتر به‌ به‌رده‌وامی هه‌موو چوارشه‌موان نانی نیوه‌رۆی له‌گه‌ڵدا ده‌خواردن و پیکه‌وه ده‌چونه‌ گه‌شت و سه‌یران. به‌لام هه‌روه‌کو جارێن شه‌رمه‌ن بوو و هه‌تا دوای ماوه‌یه‌کی دووردرێژ نه‌بو‌تر ئه‌وینی خۆی بو‌ ئیبلیزا بدرکینه‌ت.

کاتیکیش غه‌یره‌تی وه‌به‌ر خۆی ناو درکاندی، به‌ پینه‌وانه‌ی مه‌زه‌نده‌ی خۆیه‌وه، ئیبلیزا قه‌لس نه‌بوو به‌لام ئاماده‌ نه‌بوو بیه‌ته (سوتلی) (۷) وی. ئیبلیزا به‌سه‌ره‌اتیه‌کی سه‌یری هه‌بوو. یه‌که‌مجار که له‌ سالی (۱۸۳۶) دا فلویتر چاوی به‌ ئیبلیزا و مۆریس شلیزینگه‌یر که‌وت وای زانی ژن و میردن (هه‌موو که‌س هه‌ر پیتی وابوو). به‌لام له‌ راستیدا وانه‌بوو. به‌لکو ئیبلیزا ژنی پیاویک بوو به‌ ناوی (ئیمیل ژودئ) به‌لام ئه‌و پیاوه واته میرده‌که‌ی ئیبلیزا تووشی ئیفلاسی هاتبوو و زۆر قه‌رزدار ببوو. موریسیش پیه‌شنیاری کردبوو که پره‌پاره‌ی پیه‌ستی بدات و له‌ ده‌ستی سزای یاسایی قورتاری بکات. به‌و مه‌رحه‌ی ده‌ست له‌ ژنه‌که‌ی هه‌لگرئ و فه‌ره‌نسا به‌جی بیه‌ت. ژودئیش به‌ ناچاری ئه‌وکاره‌ی کردبوو و ئیدی له‌دوای ئه‌وه موریس شلیزینگه‌یر و ئیبلیزا پیکه‌وه ده‌ژیان (چونکه له‌وه‌سه‌رده‌مه‌دا له‌ فه‌ره‌نسا ماره‌به‌رین نه‌بوو). پاشان که ئیمیل ژودئ مرد، ئه‌و ژن و پیاوه له‌ سالی (۱۸۴۰) دا زه‌ماوه‌ندیان کردو بوونه ژن و میرد. ده‌لێن سه‌ره‌رای ئه‌وه‌ی که ژودئ لێی دوور که‌وتبووه‌و پاشان مردبوو، به‌لام ئیبلیزا هه‌ر خۆشی ده‌ویست و به‌رامبه‌ری وه‌فاداربوو. ره‌نگه هه‌ر ئه‌و عه‌شقه‌ کۆنه‌ی به‌رامبه‌ر به‌ ژودئ بو‌یه‌ت و نواندنی ئه‌مه‌کداری به‌رامبه‌ر به‌و پیاوه‌ی که‌مال و حالێ بو‌ پیکه‌وه‌نا‌بوو و هه‌روه‌ها باوکی مندا‌له‌که‌شی بوو (واته

موریس شلیزنگیر) دهستیان دایته دهستی به کتری تابینه له مپهر له بهرامبر خواسته کانی فلویتر و ئیلیزای رارا کردبیت. به لّام فلویتری به تاسه سهره نجام ئیلیزای رازیکرد تاله و بالاخانه به سهردانی بکات که ماله کهای لیبوو. فلویتر به تامه زرّویسه کی تیکه له به نوبه تی چاره پروانی ئیلیزای کرد. واپیده چی که سهره نجام ده چیتته لای تا پاداشتی نه وینی خوی وهر بگریته وه. به لّام ئیلیزا هر گیز نه چوه لای. دواي نه وه له سالی (۱۸۴۴) دا، دوو باره روو دایک روویدا که دهره نجامی مه ترسیداری بو فلویتر تیدابوو. له شه ویکي نه نگوسته چاودا فلویتر هاوری له گه له براهیدا و به مه بهستی به سهر کردنه وه و نه زهوی و زاره ی که ئی دایکیان بوو گه راپه وه بو (رؤقان). براهه کهای که نو سالان له خوی گه وره تر بوو، پیشه ی باوکی هل لئار دبوو و بسوه پزیشک. له پردیکدا فلویتر ههستی کرد که دهیخه نه نیو دارستانیک له ناگره وه وه کو به ردیک که وته سهر تهختی درؤشکه کهو زرمه ی لی ههستا. کاتیک که هاته وه هوش خوی بینی که هه موو له شی له خوتندا شه لال بووه. براهه کهای بردبویه به کیک له و خانوه نزیکانه ی نه وی و خوتنی لیگرتبوو. پاشان فلویتریان برده وه (رؤقان) و باوکی هه مديسان خوتنی لیگرتته وه. قالیرین و نیل خوتنیان دایه و پلیته یان بوملی داناو خواردنی گوشت و خواردنه وه ی شهراب و جگه ره کیشانیان لی قه دهغه کرد. فلویتر هه تاکو ماوه یه که ههر به و دهرده وه نالاندی و چاوی رهشکه و پیشه کهای ده کردو تارمایی ده هاتنه بهر چاو و گوتی به دهنگی سهیر سهیر ده زرنگانه وه و نه عسابی گرژده بوو و سهری له گیزه وه ده هات و ده بورایه وه. کاتیکیش که ده هاته وه هوش خوی، ماندوو شه کهت و میتشکی نازاری هه بوو. نه م نه خوشیه ی فلویتر زور شاروه وه له ژیر په رده یه و پزیشکه کان لیکدانه وه ی جوړاو جوړیان بوکدوه وه. هیندیک له و پزیشکانه بی پیچ و په نا و توویانه نه خوشیه کهای فیداری (Epilepsy) بووه و هاوری کانیسی ههر پروایان و ابووه. کچیک برزاشی له بیره وهریبه کانی خویدا بی دهنگی له م خاله کردوه و (رینی دؤمیس نیل- René Dumesnil) که بو خوی پزیشکه و کتیبیک گرنگی دهراره ی فلویتر نووسیوه، بانگه شه ی نه وه ده کات که نه وه نه خوشیه ی فلویتر فیداری نه بووه، به لکو شتیک بووه که نه وه ناوی لیناوه (هیسترؤ ئیپیلیپسی- hystero epilepsy) پیچ وایه وای هه سترکدوه که نه گهر بیت و دان به وه دابنیت که

نووسه ریکی بهرجه سته فیداری بووه، تاراده یه که له بایه خی کتیبه کهای که م ده بیتته وه. سه باره ت به و نه خوشیه ی گوستاف نه و نه گره ش هه یه که بو بنه ماله کهای به ته واوی چاره پروان نه کراو نه بو بیت. ده لئین فلویتر به (مویسان) ی گوتوه که کاتیک بو به که مجار گوتی زرین گاونه وه و تارمایی هاتونه ته بهر چاو ته مهنی دوازه سال بووه. له ته مهنی نوزده سالی شیدا کاتیک که ناردیانه گشت و سهران له گه له دوکتور ریکدابوو، چونکه گورینی شوین و دیه نه کانی سروشت به جوړیک له چاره سهر کردن داده نرا ههر بویه ش دواتر باوکی نه مهنی وه کو چاره سهریک بو به کارهینا، بویه به دورنا زانریت که ههر له مندالیسه وه هه لگری نه و نه خوشیه ده ماغیه بو بیت. فلویتر ته نانه ت له سهرده می مندالی شیدا خوی وه کو نه و خه لکانه نه ده هاته بهر چاو که له ژینگه کی خویدا ده ژیان. به م پیته بیت ثایا نه گهری نه وه نیبه که نه و ره شبینی ه ی سهرده می تازه لاوی فلویتر هویه کهای نه و نه خوشیه شارویه بو بیت که ته نانه ت نه و کاتیش کاری کرد بیتته سهر میتشکی؟ به هه رحال نیستا فلویتر روو به پرووی نه و راستیبه تاله ببوه که به دهستی نه خوشیه کی تو قینه ره وه ده نالین، نه خوشیه کی نه و تو که هیرشه کانی پیشبینی کراوین. پیوست بوو ئیدی ژیانی خوی بگوریت بریاری دا (ده توانریت مه زنده بکرت که به ره غبه تیکی زوره وه) و از له خوتندن بینیت و هر گیز ژن نه هینتی. سهره نجام له سالی (۱۸۴۵) دا باوکی مرد، هه روه ها دوومانگ له پاش مردنی باوکی کارولینی خوشکیشی که فلویتر زوری خوشده و بست، دواي نه وه ی کچیک بوو نه ویش مرد، فلویتر و کارولینی خوشکی نه و سا که مندالبون قهت به بی یه کتری هه لیان نه ده کرد و هه تا نه و رژه ی که کارولین شوی کرد، نزیکترین و نازیزترین هاوری گوستافی برای بوو. باوکی که میتک بهر له مردنی مولکیتی که له کناره کانی روواری (سان) کریبوو به ناوی (کرواسی- Croisset). نه م زهویبه خانوتیکی گه وره ی به ردینی تیدابوو که بهر له دوو سه د سال دروست کرابوو و هه یوانیتی پتوه کرابوو و هه وره بانیکیشی له سهر بوو که به سهر روو باره که دا ده پروانی. له پاش مردنی باوکی، دایکی بیوه ژنی له گه ل گوستافی کوپیدا و کارولینی کچه گچکه بیدا له وی نیشته چی بوو. به لّام (ئیشیلی) کوره گه وره ی ژن و مالی هه بوو و له بهر نه وه ی که هه مان پیشه ی باوکی هه بوو واته پزیشیکی نه شته رگری بوو، ههر له نه خوشخانه ی (رؤقان) مایه وه و جیگای

باوکی گرتوهه. (کرواسپیش) بوو به مه‌نزلگای همیشی فلویتر و هه‌تا کاتی مردنی ههر له‌وی مایه‌وه.

گۆستاف فلویتر ههر له‌سه‌ر ده‌می مندالییه‌وه ناوه ناوه شتی دنووسی و ئیستاش که ده‌یتوانی وه‌کو زۆریه‌ی پیاوان له‌سه‌ر پیتی خۆی راوه‌ستی و ژیان بباته‌سه‌ر، بپاری دا که به ته‌واوی خۆی بۆ کاری ته‌ده‌بیات ته‌رخان بکات. له‌ نه‌ومی یه‌ که‌می خانووه‌که‌یاندا ژووریتی که‌وره‌ی کارکردنی هه‌بوو که په‌نجه‌ره‌کانی به‌رووی باخچه‌و روباره‌که‌دا ده‌کرانه‌وه. فلویتر ره‌وشیکی به‌ به‌رنامه‌ی بۆ ژیان گرته‌به‌ر به‌م شیوه‌یه: کاتژمیر نزیکه‌ی ده‌ی به‌یانی له‌ خه‌و هه‌لده‌ستاو ئه‌و نامه‌و ره‌ژنامه‌نه‌ی ده‌خویندنه‌وه که بۆی هاتیبون. کاتژمیر یازده سوکه‌نانیکی ده‌خواردو پاشان هه‌تابه‌کی دوا‌ی نیوه‌رۆ له‌ هه‌یوانه‌که‌ پیاسه‌ی ده‌کرد یان له‌ هه‌وره‌بانه‌که‌ داده‌نیشت و کتیبی ده‌خویندنه‌وه. له‌ کاتژمیر یه‌کی دوا‌ی نیوه‌رۆ به‌دواوه هه‌تا حه‌وتی ئیوارێ که کاتی نان خواردن بوو خه‌ریکی نووسین ده‌بوو. له‌ پاش نان خواردن له‌ نیو باخچه‌که‌دا پیاسه‌ی ده‌کردو دووباره هه‌تا دره‌نگانیکی شه‌و کاری ده‌کرد. فلویتر بیجگه له‌یه‌ک دوو هاو‌پیتی که ناوه ناوه داوای لیده‌کردن بینه لای و چه‌ند ره‌ژنیک له‌ کنی بمیننه‌وه تا سه‌باره‌ت به‌ به‌ره‌مه‌که‌ی بیرو‌رایان له‌گه‌لدا ئالگو‌ر بکات، چاوی به‌هیچ که‌سیکی تر نه‌ده‌که‌وت و جگه‌له‌وه‌ی که باسم کرد خۆی له‌ هه‌موو سه‌یرانیک بی به‌ش کردبوو. به‌لام ده‌یزانی که بۆ کاری نووسین پیاسته ته‌زمونی له‌ کاروباره‌کانی دنیا‌دا هه‌بیت و ناتوانیت یه‌کسه‌ر وه‌کو ره‌ژنیک گۆشه‌گیر ژیان به‌سه‌ر بیات. ههر بۆیه‌ش به‌ پیاوستی زانی که بۆ ئه‌م مه‌به‌سته‌ه‌ سالی سێ چوار مانگ له‌ پاریس بمینیته‌وه. فلویتر ورده ورده که ناوبانگی ده‌رکرد، له‌گه‌ل ره‌شنییرانی سه‌رده‌می خۆیدا ئاشنایه‌تی په‌یدا‌کرد. من وای تیده‌گه‌م که فلویتر پتر که‌وتبووه‌به‌ر ستایشی خه‌لکه‌وه نه‌ک خۆشه‌ویستی هاو‌پیکانی به‌ که‌سیکی زۆر هه‌ستیار و تو‌ریه‌یان ده‌دیت. هیچ جو‌ره به‌ره‌ه‌ستیکردنیک خه‌لکی قبو‌ل نه‌ده‌کرد و دۆسته‌کانی هه‌میشه هه‌ولیان ده‌دا ره‌چاوی ئه‌م خاله‌ بکه‌ن. چونکه ئه‌گه‌ر زاتی ئه‌وه‌یان بکردایه کاریکی له‌و جو‌ره بکه‌ن، تو‌ره بوونی فلویتر تو‌قینه‌ربوو. ئه‌و ره‌خنه‌گریکی توندی نووسینه‌کانی خه‌لک بوو و وه‌کو هه‌موو نووسه‌ریکی دی، گرفتاری ئه‌و خه‌یاله پو‌وچه‌یبوو که ئه‌وه‌ی بۆ خۆی ناتوانیت بینوسی بی که‌که. له‌ لایه‌کی تریشه‌وه به‌ ههر ره‌خنه‌یه‌ک که له

نووسینه‌کانی خۆی ده‌گیرا به‌توندی هه‌لده‌چوو هۆی ئه‌و ره‌خنه‌یه‌ی ده‌گه‌راندوه بۆ ئیبره‌یی یان گه‌مژه‌یی خاوه‌نه‌که‌ی. له‌م رووه‌شه‌وه وه‌کو زۆریه‌ی نووسه‌ره به‌رجه‌سته‌کان ده‌چوو که نه‌یده‌توانی له‌گه‌ل ئه‌و نووسه‌رانه‌دا هه‌لکات که گه‌ره‌کیان بوو بژێوی ژیانان له‌ ریگای قه‌له‌مه‌وه دا‌بن بکه‌ن یان خۆره‌پیش که‌ر بن. فلویتر برۆی وابوو که هه‌نرمه‌ند به‌پاره په‌یدا‌کردن خۆی سوک و چروک ده‌کات. ئه‌لبه‌ته سه‌باره‌ت به‌م تیروانینه‌ی نابی لیتی بگیری‌ت چونکه له‌و سه‌رده‌مه‌دا فلویتر خاوه‌نی سه‌روه‌ت و سامانیک زۆر بوو و پیاوستی به‌وه‌نه‌بوو تا له‌ ریگای نووسینه‌وه پاره به‌ ده‌ست بینیت. به‌لام ئه‌مه تارا‌دیه‌ک پیشه‌نگی باسکردنی با‌به‌ته‌کانه. له‌ سالی (١٨٤٦) دا له‌ میانه‌ی یه‌ک‌تیک له‌ گه‌شته‌کانی دا بۆ پاریس، له‌ کارگه‌یه‌کی په‌یکه‌رتاشین فلویتر چاوی به‌ کچه‌ شاعیری‌ک که‌وت به‌ ناوی (لو‌بیزکولی).

میرده‌که‌ی ناوی (هیپولیت کولی) و مامۆستای مۆسیقا بوو و (ژیکتۆر کوزین) (٨) victor Cousin) ی فه‌یله‌سووفیش پیتی فیریبوو. لو‌بیزکولی له‌و جو‌ره نووسه‌رانه بوو که له‌ جیهانی ئه‌ده‌بیدا هاوشبه‌یه‌یان زۆره‌و که هه‌ول و کیش کردن شو‌ین گه‌وه‌ی شایسته‌ی (توانا) یه‌و به‌ که‌لک وه‌رگرتن له‌ جوانیه‌که‌ی له‌ کو‌ره ئه‌ده‌بیه‌کاندا شو‌ین پیتی خۆی کردبووه پلۆکیکی بۆ خۆی مسۆگه‌ر کردبوو. ئه‌و ئافه‌ته‌ خاوه‌نی هۆلیتیک (Salon) بوو که سه‌ر تو‌پی هۆله به‌ ناوبانگه‌کان بوو و خۆشی به‌ موز (٩) (Muse) ناسرابوو. لو‌بیز قۆه جوان و خاوه‌کانی ئالقه‌ ئالقه‌ ده‌کرد و به‌سه‌ر ده‌موچاوه خه‌ره‌که‌یدا ده‌هاتنه‌ خوارێ و دا‌یان ده‌پۆشی. هه‌روه‌ها ده‌نگیک ناسک و هه‌ست بزوتینیشی هه‌بوو، فلویتر له‌ ماوه‌ی مانگی‌کدا (پیتی فیر (١٠)) بوو، به‌لام ئه‌لبه‌ته نه‌یتوانی شو‌ینی فه‌یله‌سووف بگریته‌وه که په‌یوه‌ندی به‌ لو‌بیزه‌و به‌ره‌سمی جیگیر کرابوو. کاتیک که ده‌لین فلویتر (پیتی فیربوو) له‌ رووی گالته‌و خۆش‌ییه‌وه‌یه چونکه شه‌رمی و دل‌ه‌کو‌تیی بیوه‌ هۆی ئه‌وه‌ی که نه‌توانیت ئه‌و په‌یوه‌ندییه کام‌ل بکات و ئه‌مه‌ش زۆری ئازار ده‌دا. سه‌ره‌نجام فلویتر گه‌راپه‌وه بۆ کراسی و یه‌که‌م نامه‌ی عاشقانه‌ی خۆی بۆ (لو‌بیزکولی) نووسی. ئه‌م نامه‌ش زۆر و سه‌یرترین نامه‌ن که عاشقی‌ک بۆ خۆشه‌ویسته‌یه‌که‌ی خۆی ده‌نووسیت. (موز) فلویتری خۆش ده‌ویست، به‌لام حه‌سوود و سه‌سه‌خت بوو و به‌پیتچه‌وانه‌وه فلویتر نه‌ حه‌سوود بوونه سه‌سه‌خت. پیم وایه ده‌توانین مه‌زنده‌ی ئه‌وه بکه‌ین که فلویتر به‌هۆی ئه‌وه‌ی که ببوو به‌ هاو‌پیتی ئافه‌رتیک شۆخ

و شه‌نگی واکه جیتی بایه‌خی خه‌لک بوو، شانازی به‌خویه‌وه ده‌کرد. به‌لام فلویتر بیایو یک بوو که به‌سه‌ختی له‌گه‌ل خه‌ون و خه‌یالدا ده‌ژیا و وه‌کو زۆریه‌ی ئه‌و که‌سانه‌ی که‌ خه‌یال پلاوان ده‌کهن له‌وه‌ تیگه‌یشت که‌ مه‌ودای نیوان ئاره‌زوو و کردار زۆره. هه‌روه‌ها ده‌رکی به‌وه کرد که‌ ئه‌و کاتانه‌ی له‌ کراوسیه‌ موزی پتر خۆش ده‌ویت له‌وه‌ی که‌ له‌ پاريسه‌و ئه‌مه‌شی به‌ راشکاو‌ی به‌ موز‌گوت.

موز ده‌یویست فلویتر بیته‌ پاریس و له‌وئ ژبان به‌سه‌ریبات. به‌لام فلویتر پیتی گوت که‌ ناتوانیت به‌هیچ جوریک دایکی به‌ جی هیلیت. پاشان موز داوای لیکرد که‌ یان زۆر تر هاتوچۆی پاریس بکات یان بیته‌ (مانتی). مانتی ئه‌و شوینه‌ بوو که‌ جار جاره له‌وئ یه‌کتریان ده‌دیت. له‌ وه‌لامی ئه‌م داخوایه‌ی موزدا، فلویتر بۆی نووسی که‌ ته‌نیا ئه‌و کاتانه‌ ده‌توانیت له‌ کراوسی وه‌ ده‌رکه‌وئ که‌ پاساوکی به‌جیتی هه‌بیت. له‌وه‌لامدا موز به‌تووره‌یه‌یه‌وه بۆی نووسی: (ئه‌م قسه‌مانای ئه‌وه‌یه‌ که‌ وه‌کو کیژله‌یه‌ک له‌ ژیر چاودیری دای؟). پاشان موز پیتشینیاری کرد که‌ ئه‌و بچیتته‌ لای فلویتر له‌ کراوسی. به‌لام فلویتر به‌ توندی ئه‌و کاره‌ی ره‌تکرده‌وه. موز بۆی نووسی: (ئه‌وینی تو ئه‌وین نییه‌، به‌لام به‌هه‌رحال ئه‌وین له‌ ژبانی تو دا مه‌فهومیکی ئه‌و تو نییه‌). فلویتر له‌ وه‌لامی ئه‌مه‌دا بۆ موزی نووسی: (ده‌ته‌ویت بزانی داخو خۆشم ده‌ویتی؟ منیش ده‌لیم به‌لئ خۆشم ده‌ویتی تا ئه‌و راده‌یه‌ی که‌ ده‌توانم خۆشم بویتی یانی: ئه‌وین له‌ ژباندا بۆمن پله‌ی یه‌که‌می نییه‌، به‌لکو له‌ پله‌ی دووه‌می گرنگی دایه‌). به‌ راستی کابرایه‌کی کارنه‌زان بوو: فلویتر جارێکیان داوای له‌ لوییز کولی کرد تا به‌هۆی ئه‌و هاوڕیبه‌وه که‌ له‌ (کان) ژبا بوو سوڤراختیکی (ئیلوالی فوکۆ)ی بۆ بکات ئاخوچی به‌سه‌ره‌تووه‌ (ئه‌و ئافره‌ته‌ی که‌ له‌ شاری ماریس شه‌ویکی ته‌واوی له‌ نیو جیتی وی دا به‌سه‌ربردبوو) ته‌نانه‌ت داواشی لیکردبوو تا نامه‌یه‌کی بۆ بگه‌یه‌نیتته‌ ئیلوالی و کاتیکیش که‌ لوییز به‌که‌میتک توره‌یی و دلگرا نیه‌وه‌ ئه‌و ئه‌رکه‌ی خسته‌سه‌ر شانی خۆی، واقی ورماس. فلویتر له‌و کاره‌ی دا هینده‌ی تیپه‌راند که‌ باسی رابواردنی خۆی و سۆزانییه‌کانیشی بۆ لوییز ده‌گتیرایه‌وه‌. به‌ گوته‌ی خۆی ده‌رباره‌ی ئافره‌ته‌ سۆزانییه‌کان هیندیک ره‌غه‌به‌تی هه‌بوون که‌ به‌ زۆری به‌دی ده‌هاتن.

به‌لام پیاوان ئه‌وه‌نده‌ی ده‌رباره‌ی ژبانی خۆیان درۆده‌کهن، له‌باره‌ی هیچ شتیکی تروه‌ه

هینده‌ درۆناکهن و سه‌باره‌ت به‌م خاله‌ش من له‌ خۆم ده‌پرسم: ئایا فلویتر شانازی به‌ (توانا)یه‌وه‌ نه‌ده‌کرد که‌ تارا ده‌یه‌ک لیتی بی به‌ش بوو؟. هیچ که‌س به‌دروستی نازانیت که‌ ئه‌و نه‌خۆشیه‌ چهند جار هیتشی برده‌سه‌ر فلویتر و بورایه‌وه‌، ئه‌و هیتشانه‌ی که‌ له‌ پاش به‌سه‌ر چونیان لاواز و خه‌مۆک و دلته‌نگیان ده‌کرد. به‌لام ئه‌وه‌ ده‌زانین که‌ به‌ به‌رده‌وامی له‌ ژیر کاریگه‌ری ده‌واو ده‌رمانه‌ هیتورکه‌ره‌وه‌ کاندای بوو و سه‌باره‌ت به‌وه‌ش که‌ ده‌چوه‌ ژیر باری ئه‌و هه‌موو دیدارانه‌ی له‌گه‌ل لوییزدا (له‌بیرتان نه‌چیت که‌ ئه‌وکات ته‌مه‌نی له‌ ده‌یه‌ی سیدابوو) ئه‌گه‌ری ئه‌وه‌ هه‌یه‌ که‌ حه‌زه‌ جنسییه‌کانی گوشار هیندر نه‌بووین. ئه‌م به‌سه‌ره‌اته‌ تا کو نو مانگان هه‌ر به‌رده‌وام بوو. له‌ سالی (۱۸۴۹) دا فلویتر به‌ یاوه‌ری (ماکسیم دۆکان) به‌ مه‌به‌ستی گه‌شتیک به‌ره‌و خۆره‌لاتی نزیک به‌رپیکه‌وت. ئه‌م دوو هاوڕیبه‌ له‌ گه‌شته‌که‌یاندای چونه‌ میسر و فه‌له‌ستین و سوریا و یۆنان و له‌ به‌هاری سالی (۱۸۵۱) دا گه‌رانه‌وه‌ فه‌ره‌نسا. فلویتر له‌ پاش گه‌رانه‌وه‌ی بۆ فه‌ره‌نسا، سه‌ر له‌نوئ په‌یوه‌ندی له‌گه‌ل لوییزا دا گرتی دایه‌وه‌وه‌ وه‌کو جارێان ده‌ستیکرده‌وه‌ به‌ ئالوگۆرکردنی نامه‌ له‌گه‌لیدا، نامه‌ ئالوگۆر کردنیکی وه‌ها که‌ رۆژ به‌رۆژ تالتر و قیزه‌ونتر ده‌بوو. لوییز هه‌روه‌کو رابردوو پیتی له‌سه‌ر ئه‌وه‌ داده‌گرت که‌ یان فلویتر بچیتته‌ پاریس یان ئه‌و بیته‌ لای له‌ کراوسی. به‌لام فلویتر جارێان ئاسا بیانوی داده‌تاشین و هه‌ردوو پیتشینیاره‌که‌ی لوییزی ره‌تکرده‌وه‌. سه‌ره‌نجامیش له‌ سالی (۱۸۵۴) دا نامه‌یه‌کی بۆ لوییز نووسی و تیبیدا پیتی گوت که‌ ئیتیر قه‌ت نایبیتته‌وه‌. کاتیک لوییز ئه‌و نامه‌یه‌ی پیتگه‌یشت به‌ پله‌ چوو بۆ کراوسی، به‌لام به‌ تووره‌یه‌یه‌وه‌ وه‌ده‌ری نرا. ئه‌مه‌ش دوایین به‌سه‌ره‌اتی ئه‌وینداری جدی فلویتر بوو. له‌م به‌سه‌ره‌اته‌دا (ئه‌ده‌بیات) پتر بوو له‌ ژبان، هه‌روه‌ها زیاتر شانۆگه‌ری به‌رچاو ده‌که‌وت تا ئه‌وین. ته‌نیا ئافره‌تیک که‌ فلویتر دل‌سۆزانه‌و راستگۆیانه‌ خۆشی ده‌ویست ئیلیزا شلیزنگیتر بوو. به‌لام قۆمپیه‌اله‌ (سه‌فته‌) بازیه‌کانی میترده‌که‌ی تووشی نه‌هامه‌تی کردبوون و ئه‌و ژن و میترده‌ به‌ خۆ به‌ منداله‌کانیانه‌وه‌ چوو بوونه‌ شاری (بۆدن) (۱۱) تا له‌وئ ژبان به‌رنه‌سه‌ر.

فلویتریش هه‌تا بیست سالان ئیلیزای نه‌بینیه‌وه‌. تا ئه‌و کاته‌ش هه‌ردووکیان زۆر گۆرپوون. ئیلیزا لاواز ببوو و ئه‌و ناسکی و جوانیه‌ی جارانی نه‌ما بوو و که‌زه‌کانی سپی

فلوپیتریش سمیل گه ورو قه له و بوو بوو بؤ ئه وهی سه ره روو تا وه که ی داپوشیت کلاویکی بی لیوی ره شی له سه ری ده کرد. ئه و دوانه چاویان به یه کتری که وت و پاشان لیک جیا بوونه وه. له سالی (۱۸۷۱) دا موريس شلیزینگیری میردی نیلیزا مردو فلوپیتر دواى ئه وهی که ماوهی سی و پینج سال بوو نیلیزای خو شده ویست یه که م نامه ی دلدارى بؤی نیلیزا نووسی و له بری ئه وهی که وه کو جارن نامه که ی به (خاتونی نازین) ده ست پیبکات، به م وشانه دهستی پیکرد: (خوشه ویسته دیرینه که م، ئه ی ئه و نازینه ی که هه میشه خوشم ویستوی). نیلیزا به مه بهستی ئه نجامدانی کاریک ناچار بوو بیته فهره نسا و ئه و دوانه له کراوسی چاویان به یه کتری که وت و له پارسیس یه کتریان بینیه وه. پاش ئه وه هه تا ئه و جیییه ی که زانراوه قه ت یه کیتریان نه دیتوته وه. ئه و ده مه ی که فلوپیتر له میانى گه شته که یدا له خو ره لاتى نزیك بوو، به نیاز بوو رومانیک بنووسیت، ئه و رومانه ی که ریبازیکى له سه داسه د نوئی خسته به رده می. رومانه که ش (مه دام بؤقاری) بوو. سه باره ت به وه ش که چ شتییک وای له فلوپیتر کرد تا ئه و رومانه بنووسیت، به سه رهاتیکى سه یرو سه مه ره ی هه یه. فلوپیتر له میانى گه شتیکی دا بؤ نیتالیا، له (جینوا) (۱۲) تابلویه کی (وروزاندنی سان نانتونى) (۱۳) به رچاو که وت که (کاربروگیل) (۱۴) ی نیگارکیش کیشابووی و ئه و تابلویه به سه ختی کاری تی کردو کاتیک که گه رابه وه بؤ فهره نسا تابلویه کی هه لکه ندرای کړی که ده ست کردی (کالو) بوو و هه مان واتای ده به خشی. پاشان ده ستی کرد به خو یندنه وه ی هه موو ئه و با به تانه ی که په یوه نندار بوون به تابلویه دواى ئه وهی که زانیاری پیوستی له مباره یه وه به ده ست هیئا، ئه و کتیبه ی نووسی که ئه م دوو تابلویه نیلهام به خشی بوون. کاتیک که له نووسینی کتیبه که ی بؤوه به دواى دوو که س له دلسو زترین هاوړتیانی دا نارد تا بیته کراوسی و کتیبه که یان بؤ بخو ینیتته وه. دواى ئه وهی که هاوړتیکانی به دنگ داخو ازبیه که وه هاتن، فلوپیتر ماوه ی چوار روژ خه ریکى خو یندنه وه ی کتیبه که ی بوو بؤ یان. شه وانه چوار سه عات و پاش نو ینانیش چوار سه عات کتیبه که ی ده خو یندنه وه و اش بریار درابوو که هه تا له خو یندنه وه ی نه بیته وه که س رای خو ى دهر نه بریت. سه ره نجام روژی چواره م و له نیوه ی شه ودا کاتیک که له خو یندنه وه ی بؤوه، فلوپیتر مستیکى له سه ر میزه که ی به رده می

راکیشاو گوتی: (ئی، راتان چیبیه؟). له وه لامیدا یه کیک له وه هاوړتیانه ی وتی: (به رای ئیمه ده بی بیسووتینى و ئیدی قه ت باسی نه که به وه). وه لامی ئه و هاوړتییه ی زه بریکى گورچک پر بوو که له فلوپیتر وه شیندرا. به لام هه مان ئه و هاوړتییه ی که ئه و قسه ی پی وتبوو، بؤ ئه وهی له کاریگه ری ئه و زه بره ی که له فلوپیترى سه ره واندبوو که م بکاته وه روژی دواتر به فلوپیترى گوت: (بؤچی به سه رهاتى (دلما مار-Delmare) نانوسیه وه؟. دلما مار کابراهک بوو که له نه خو شخانه ی (رو فان) خه ریکى مه شقی فیرکاری بوو و به سه رهاتیکى به ناوبانگیشی هه بوو. دلما مار له یه کیک له شارو چکه کانی ده ورو به ری رو فان خه ریکى کاری نه شته رگه ری بوو. له پاش مردنی ژنی یه که می (بیوه ژنیکی زور له خو ى به ته مه نتر بوو) کچه لادتییه کی خواست که له وه ده ورو به ره ده ژیا. ئه و ژنو چکه یه زور که یفی به خو ى دهر خستن ده هات و ده ست بلاویش بوو. پاشان یه کسه ر روی له میترده که ی وه رگیتراو یه ک ره وه دؤستی په یدا کردو ئه و پارده پوله ی ده هاته دهستی هه مووی به په رو پاتال داو له خو ى ئالاندو ئه مه ش بووه هؤی ئه وه ی هه تا بیته قاقای بکه ویتنه نیو قه رزانه وه له کو تایشدا خو ى دهر مان خو ارد کرد.

فلوپیتریش زور راستگو یانه شو ین پیی ئه م چیرۆکه پرو پوچ و بی با یه خه ی هه لگرت. ئه و، کاتیک که دهستی به نووسینی رومانى (مه دام بؤقاری) کرد، ته مه نی سی سال بوو، جگه له (وروزاندنی سان نانتونى) که یه که م به ره می و تاراده یه ک گرنگ بوو و پتر دهر باره ی خو ى بوو، هیچ به ره مه میکی دیکه ی بلاونه کرابووه. له راستیشدا ئه و نووسینانه ی (به چیرۆک کردن) ی به سه رهاته عاشقانه کانی خو ى بوو. نیستا ئیدی ئامانجی فلوپیتر ئه وه بوو که سه بکی نووسینه کانی نه ک هه ر ریالیستی بیت، به لکو به (چاو) یش بیینریت. بؤ ئه مه ش بریاری دا به بی لایه نگری کردن یان مه به ستی تاییه تی خو ى راستیبه کان بخاته روو و به هیچ جوړتیک ده ست وه رنه داته روداو و به سه رهاته کانه وه. هه روه ها بریاری ئه وه شی دا ئه و راستیانه ی که پیوسته ئاشکرا بکرت بیانخاته روو و تاییه تمه ندیه روحی و فیکری ئه خلاقیبه کانی ئه و که سانه دهر بخات که ده بو یست دهر باره یان بدویت به بی ئه وه ی بؤ خو ى لیکدانه وه یان بؤ بکات. نه ئیدانه یان بکات و نه ده ست خو شانه شیان لیککات. ئه گه ر هاتوو هه ستی لایه نگرانه ی به رامبه ر به یه کیک له کاره کته ره کانی جولاً، نه یدرکینیت و نه گه ریش نه زانیه کی تر تووشی هه لچوونی کرد یان

خرابه کاره به کی سییه گۆرانکاری به سهردا هینا، ریگا به وه نه دات که بۆ خۆی به وشه به کیش ناشکرای بکات. ئەو کاره شی کرد، رهنگه هەر له بهرته وهش بیت که زۆریه ی خوینهران جوژه ویشکییه ک و ساردو سریه کی تایبه تیان به م کتیبه وه بینیه. له م (بیتلایه نیه) حیساب بۆ کراره و سهر سه ختانه ی فلویتردا، ئەوه ی کا تام و چیترو گهرم و گوپی به خش بیت بهرچاو ناکه ویت. گهرچی له وانیه ئەوه ی که باسی ده کم خالی لاوازی بیت له ئیمه دا، به لام پروای من وایه که ئیمه وه کو خوینهری رۆمان کاتیک بزاین نووسهر بۆ خۆشی له وه هستانه به شداره که ناچارمان ده کات ههستیان پی بکهین، دلمان خوش دهیت. ههروه کو چۆن ههول و کۆششی هه موو رۆمان نووسان له م بیتاوه دا به هیچ کوئ ناگات، به و شیوه به ههول و تهقه لای فلویتر له نه گلاندنی که سایه تی خۆی له رووداو و به سهرهاتی رۆمانه که ی، رووبه پرووی شکست بوته وه. چونکه: (شتیکی مه حاله نووسهریک بتوانیت که سایه تی خۆی به ته وای له بابته و ناوه رۆکی رۆمانه که ی به دوور بگریت. بینگومان کاریکی زۆر چاکه نه گهر رۆمانووس بتوانیت لیگه ری تا پاله وانه کانی رۆمانه که ی بۆ خۆیان چۆنیه تی خۆیان ناشکراو شن و که وی بکه ن و تا ئەو جیه ی که بکریت کرداره کانیان ده رنجامی تایبه تمه ندیه روحی و فیکری و نه خلاقیه کانی خۆیان بن. کاتیکیش که نووسهر سه رنجستان بۆ دلفرینی ئافره تیک راده کیشی که پاله وانی رۆمانه که یه تی، یان بۆ خراپی و شه رهنگیزی ئەو که سه ی که کاره کتهری کتیبه که یه تی، یان ئەو کاته ی که ده رنجامیکی نه خلاق له بابته تیکه وه وه رده گریت و یان به پی هۆ باز ده دات، به کورتی کاتیک که نووسهر بۆ خۆی ده بیته یه کیک له پاله وانه کانی هه مان ئەو چیرۆکه ی که خهریکی گیرانه وه یه تی، رهنگه به ئاسانی له خۆی (خوینتالیکی کارتیکدر - nuisance) بۆ خوینهر دروست بکات. به لام ئەمه ته نیا په یوه سته به شیوازی نووسینی چیرۆک، ئەو شیوازی که چند رۆمانووسیکی زۆر چاک به کاریان بردوه وه نه گهریش ئیستا باوی نه ماوه به و مانایه نییه بلتین شیوازیکی خراپه.

به لام ئەو نووسهری که خۆی له م شیوازه نووسینه ده پاریزیت، ته نیا که سایه تی خۆی له ئاست و (سیما)ی رۆمانه که ی به دوور ده گریت. ئەو نووسهر به ده ستنیشان کردنی ناوه رۆکی رۆمانه که ی و هه لئباردنی کاره کتهره کانی و ئەو روانگه یه ی که لیه وه وه سفیان ده کات، بیه ویت یان نه یه ویت که سایه تی (خۆی) ناشکرا ده کات. ههروه کو ده زاین فلویتر

کاربایه کی ره شبین بوو. به هیچ جوژیک له گه ل نه فامی دا هه لینه ده کردو سه رمایه داری و هه ره مه کی بوون و ساده یی توشی هه لچونیان ده کرد. فلویتر خاوه ن به زه یی و به خشش نه بوو، له ته وای ژبانی دوا ی بالق بوونیدا پیاویتی که نه خوشبوو که سوک و چروکی نازاری ده دا، ئەو سوک و چروکیه ی که به هۆی نه خوشیه شاراوه که وه یه ده روونی لئ سیخناخ ببوو. فلویتر به به رده وامی دوچاری گرژی ئەعساب بوو له راده به دهر نا تارام بوو. ئەو کاربایه کی هینده خه یالای بوو که بۆ خۆی له خه یال پالوه کانی خۆی ده ترسا. گوشتاف فلویتر به ره غبه تی پیاویت که له ریگای که وتنه نیو زه لکاوه وه تۆله ی خۆی له ژبان ده کاته وه چونکه ژبان تکای حه زه کانی بۆ گه یشتن به کامل بوونیتی پیویست نه هینا وه ته دی، خۆی فریاده نیو چیرۆکی چه په لی (مه دام بۆقاری) یه وه. ئەو هه ر له و کاته وه که بریاری دا به سهر هاتی (دلما مار) بنووسیته وه، که سایه تی خۆی گلانده نیو رۆمانه که یه وه. ههروه ها له کاتی بریاردانی دا بۆ خو لقاندنی ئەو پاله وانانه ی ده بوا به له و رۆمانه دا به شداربن، که سایه تی خۆی گلانده نیو ناوه رۆکی کتیبه که یه وه.

له و کتیبه پینج سه د لاپه ریبه ده کۆمه له کاره کتهریکی زۆرمان پی ده نا سیندریت و بیجگه له دکتۆر (لاریقیتر) که کاره کتهریکی بچووه، ته نانه ت یه ک کاره کتهریش خاوه نی خه سلته تی باش نییه: هه موویان خه لکانیکی نه فس نرم، مایه پوچ، گه مژه، هه ره مه کی و ناشایسته ن. زۆریان وان به لام نه ک هه موویان. ناچیته عه قلیشه وه که له شاریکدا هه رچه نده بچووکیش بیت نه توانریت لانی که م نه گهر دوو سییه کیش نه بن که سیک بدۆزیته وه که به سۆزو ماقول و هاوکاریکار بیت. فلویتر به نه نقه ست ده یویست کۆمه له ئەکتهریکی ته وای ره شوکی و ساده هه لئیریت و زنجیره رووداو یک دابه ییت که بیان هوی و نه یانه وی له سه روشتی ژبانی ئەوانه وه سه رچاوه یان گرت بیت. به لام فلویتر له گه ل ئەو نه گه رده ا رووبه روو بوو که که سانیکی وا (بی شوق) که س حه ز له چاره یان نه کات و ئەو رووداو و به سهرهاتانه ی که ده یانگه ییته وه بیزار که ره ده رچن. به لام فلویتر چۆن ده یویست چاره سه ر بۆ ئەم که م و کورپانه بدۆزیته وه، ئەمه خالیکه که دواتر ده یگه می. به لام به رله وه ی تیشک بخه مه سه ر ئەو خاله ده مه ویت بزانه داخو فلویتر تا چ راده یه که له هه ولانه یدا سه رکه وتوو بووه. سه ره تا ده مه ویت ئاماژه به وه بکه م که پاله وانه کانی رۆمانه که ی وی به و په ری کارامه ییه وه دارپژراون و ئەو باوه ره مان لا دروست ده بیت که

بوونیتی راسته قینه یان هه یه و هه رکه تووشیان ده بین به بوو نه وهری زیندوو قبوولیان ده که یه: وه کو ئه و مرۆفانه ی له و دنیا یه دا ده ژین که ئیمه ی ده ینا سین و پیتی ناشنا بین له سه ر پیتی خو یان وه ستاون و به رهی خو یان له ئاو ی دا دینه ده ری. هه روه کو چۆن بوونی دوکانداری سه ری گه ره که که مان و پزیشک و لووله کیشی ماله که مان به شتیکی ئاسایی ده زانین، هه روه ها بوونی ئه و پاله وانانه ش به ئاسایی دیته به رچاومان و به راستی ده زانین و قهت ئه و مان به میتشکدا نایه که ئه مانه کاره کته ری رۆمانن. بۆ نمونه یه کتیکیان ناو ده به م ئه ویش (هومای-Homais) یه. هۆمای خولقیندراویکه به جوانی و دهم و دو خوشی میسته ر (میکابویر (۱۵)) و ئه و ئه ندازه یه له گه ل فه ره نسویه کاندایه بۆته خو مانه که میکابویر هۆگری ئینگلیزه کان بووه. بوونی (هومای) به جو رتیک پروا ده که یه که هه رگیز ناتوانین هه بوونی (میکابویر) به و راده یه پروا بکه یه و به پپچه وانیه میسته ر میکابویره وه، هومای چۆن بوو هه روا بوو. به لām سه بارهت به (ئیمه بۆقاری-Emma) ناتوانم قه ناعهت به وه بکه م که کچه جووتیاریکی ئاساییه. ده رباره ی ئه وه ش که له زاتی ئه و کچه دا شتیکی هه بوو که له هه موو ژن و پیاویکدا هه یه، هه یچ قسیکم نییه. کاتیکیش که له فلۆبیریان پرسی چ که سیکت بۆ دروست کردنی (ئیمه) کردۆته نمونه، له وه لāmدا گوتی: (مه دام بۆقاری بۆ خۆم).

هه موو ئیمه به ده ست ئه و خه یاله لاوازو پرۆپووجانه وه ده نالینین و له و ئه ندیشه و بیره کردنه وه بی بنچینه دا خو مان به ده وه له مه ندو قۆزو سه رکه وتوی پاله وانانی ژن و پیاوی به سه رها ته خه یاله کان ده زانین. به لām زۆریه مان ماقوول و باله وه زیاتر ترسنۆک نه بین و قیروسایی لینه که یه که لینگه رپین خه یالاتی پووج و بی مانا کاربگه ری جدی بکه نه سه ر هه لسه وکه وتمان. مه دام بۆقاری له م رووه وه که هه ولی ده دا تا به خه ون و خه یاله کانی خو ی ژیان به ریته سه ر مرۆفاتیکی جیاکراوه بوو. هه روه ها له رووی جوانیشه وه سه رتۆپ بوو. رووداوه کانی چیره که که ش ئه و (خۆ به دوورگرته) یان پتوه نییه که فلۆبیر مه به سته بوو. کاتیک که یه که م (فاسق (۱۶) ی (ئیمه بۆقاری) به ره له دا ده کات و بی هیوای ده کا، ئیمه تووشی نه خو شی (نۆیه تیتی ده ماغ) ده بیته و ئه م نه خو شیه ش هه تا لیواری مه رگی ده بات و چل و سێ رۆژ ده خایه نیت. پتویسته ئه وه ش بزانه ریت که نه خو شی (نۆیه تیتی ده ماغ) که بۆ ماوه یه کی زۆر نه خو شی په سندرکراوی رۆماننوسان بوو کاتیک که ده یاننویسته بۆ ماوه یه کی

یه کیک له پاله وانه کانیان له په لویۆ بخه ن، تا ئه و جیه یی که من ناگادار به م، له زانستی پزیشکیدا نه خو شیه کی ناسراو نییه. ئه گه ریش فلۆبیر لینگه را که (ئیمه) به و شپوه تا قهت پرۆکتیه پتیه وه بنالین، من پتیم وایه که ته نیا له بهر ئه وه بوو که فلۆبیر ده یویسته ئیمه نه خو شیه کی درێخایان و پر مه سه رف بگریت. ئه م رووداوه ناواخه خوینه ر ناچار به باوه رکردن ناکات و هه روه ها هه تا ئه و جیه یی که په یوه ندی به م کاره وه یه مردنی بۆقاری قه ناعه تی بی ناهیتیت: موسیۆ بۆقاری ته نیا له بهر ئه وه ده مریت چونکه فلۆبیر ده یویسته کو تایی به کتیه که ی بهینیت. هه روه کو ده زانین نووسه رو ده زگای بلاوکه ره وه به تاوانی ئه وه ی که ی رۆمانی (مه دام بۆقاری) به ره مه میتکی پپچه وانیه ئه خلاقه که وتنه بهر لیکۆلینه وه ی یاسایی. من وتاره که ی داواکاری گشتی و پارێزه رم خویندۆته وه داواکاری گشتی چه ند به شیکی ئه و رۆمانیه خویندوه که بانگه شیه ده کرد نه شیوا و دزیون. به لām ئیستا ئه و به شه به لگه نامه بیانه ی داواکاری گشتی مرۆف ده خاته پیکه نین. چونکه ئه و به شان به به راوردکردن له گه ل ئه و وه سفانه ی که ئیستا بۆ کرداری ئه وینداری ده کرتین و رۆماننوسه نوویه کان له گه ل خویندنه وه یان دا رایان هینا وین، زۆر پاک و ژیر په رده ن. به لām پیاو ناتوانیت باوه ر به وه بکات که ته نانهت له و سه رده مه شدا (سالی ۱۸۵۷) داواکاری گشتی له خویندنه وه ی ئه و به شان تووشی داچله کین بوویت. پارێزه ر پاساوی ده هینا یه وه که ئه م به شان بۆ کتیه که پتویسته بوون و ده ره نجامی ئه خلاقی رۆمانه که باشه. چونکه (مه دام بۆقاری) به سزای کرده وه ناشیره کانی گه یشت. دادوه ره کانیش رای پارێزه ریان په سندرکو (به شه خویندراوه کان) له سزادان قورتاریان بوو. وه کو باس ده که ن له و سه رده مه دا به میتشکی که سدا نه هاتبوو که ئه گه ر (مه دام بۆقاری) تووشی چاره نووسیکی شووم هات، له بهر ئه وه نه بوو که زینای کردوه، به لکو له بهر ئه وه بوو که پارهی نه بوو تا ئه و قه رزانه ی بداته وه که زۆر هه لکشابوون. ئه گه ر مه دام بۆقاری غه ریزه ی ده ست پتیه گرتنی لادیتیه کی فه ره نسی هه بوایه (چونکه به ئیمه یان گوتوه که ئه و فه ره نسبه کی لادیتی بوو) هه یچ هۆیه ک نه بوو که په بیتا په بیتا (فاسق) نه گۆرێ و بی ئه وه ی که تووشی زه ره روزیان ببیت. هیوادارم که خوینه ر وا بیسه نه کاته وه که من خه ریکم به شپوه یه کی بیزارکه ر که م و کورێ بچووک له کتیه کی گه وره ده دۆزمه وه. من گه ره که م ئه وه بسه لیمم که فلۆبیر نه یه توانی به ته واوی له و کاره دا سه رکه وتو بیت که مه به سته بوو

بیکات، چونکه ههولێ ئهوهی دهه تا کارێکی مهحالی ئهنجام بدات. چیرۆکی دروستکراو، زنجیرهیهکه له رووداوی ریک و پیک که به مهبهستی نمایشکردنی کۆمهله کارهکتهریک له گۆرهپانی کردهوهدا و سهرنج راکیشانی خۆتهر داهێنراوه. چیرۆکی دروستکراو له سهه ژيانی رۆژانه کۆپی نهکراوه. ریک ههروهکو چۆن ناتوانریت له رۆماندا ئاخواتنهکان بهو شێوهیه بگێردینهوه که له ژيانی رۆژانهدا دهکرین. بهلکو دهبی ئهو ئاخواتنه کورت بکړینهوه ته نیا بابهته زۆر پتووست و سههه کیهکان بهیان بکړین و ئهم کاره شدهی به جۆرێکی وا پراکتیزه بکړیت که له ژيانی راسته قینهو رۆژندهدا وا به روونی و کورت کراوهی وهگیر ناکه ویت. پتووسته هه بهم شێوهیه سه راستیه ئاشکراکان تارا دیه که شێوهیان بگۆردرئ تا له گهله کلێشهی نووسهردا بگۆنجن و دهبی رووداوه لاهه کیهکان بپه پیندرین و له دووباره کردنهوه خۆ به دوور بگیریت. خواش دهزانیت که ژيان پریه تی له رووداوی دووباره. به سه رهات و رووداوه لاهه کیهکان که رنکه له ژيانی راسته قینهدا (زه من) لیک جیا کردبهنهوه، بهلام له وانهیه زۆر جار له رۆماندا ئهو رووداوه لاهه کیهکان به ناچاری لیک نزیکی بینهوه.

هیچ رۆمانیک له سهدا سهده له رووداوه چارههوان نهکراوهکان به دوور نییه و له راستیدا خۆتهران وا له گهلیاندا راهاتوون که ئهو رووداوه چارههوان نهکراوانه به شتیکی ئاسایی وهردهگرن. رۆمانووس ناتوانیت رونووسیک له ژيان بداته دهست که پراوپی (بنچینه) بیت. بهلکو ئهو وینه دیه نیکتان بۆ ده کیشیت که ئه گهر نووسه ریکی ریا لیستی بیت ههول دهه تا بیکاته دیه نیک زیندوو. ئه گهریش ئهو نووسه ره قه ناعهت به خۆتهر بیتی که ئهو کاره کردوه، که واته له کاره که یه سه ره که وتوو بووه. فلویتر له رۆمانی (مه دام بۆقاری) دا توانیوه تی ئهو قه ناعه ته لای خۆتهر دروست بکات که به رادهیه کی یه کجار زۆر راسته قینه تی دیایه و به گومانی من ئه مه ش نهک ته نیا هه ره له بهر ئه وه یه که کاره کته ره کانی به شێوه یه کی به رچاو خۆیان به زیندوو ده نویتن، به لکو له بهر ئه وه شه که فلویتر به تیریبینی تابییه تی خۆی و به دیکه تیکی له راده به ده ره وه وه سفی ئه و بابه ته لاهه کیانه ی کردوه که بۆ کتیبه که ی پتووست بوونه. ئهم کتیبه زۆر به باشی دانراوه. هیندی که له ره خنه گران له بهر ئه وه ره خنه یان لیکر تووه که سه ره رای ئه وه ی (ئیما) پاله وانی سه ره کی رۆمانه که یه، به لام به وه سف و باسکردنی سه ره تایی لاییتی و یه که م

ژنه پێنایی (بۆقاری) دهست پیده کات و به وردوخاش بوون و له ناوچوونی ئه ویش کۆتایی پیدیت. من پیم وایه فلویتر مه به سستی ئه وه بوو که به سه ره تایی (ئیما) ئاوتیه ی به سه ره تایی مه رده که ی بکات،. هه ره که و چۆن ئیوه تابلۆی وینه کیشیک له چوارچێوه ده گرن. به دلێایه شه وه فلویتر وای بۆچوو بوو که له م رینگایه وه به (جوانی) کۆتایی به چیرۆکه که ی ده هینیت و (یه که گرتووی) به ره هه میکی هونه ری پی ده به خشیته. ئه گهر مه به سستی ئه مه بوو بیت، له کاتیکدا ئه گهر چیرۆکه که به په له و دلخواز کۆتایی پی نه هاتبایه مه به سستی وی پتر به رچاو ده که وت. ئهم کتیبه به شتیکی تیدیایه که من نه مدیتووه ره خنه گران قسه یان له سه ره کردیت بیه چه ز ده که م سه رنجی خۆتهرانی بۆ راکیشم. له بهر ئه وه ی ئهم ئه و نه یه شیای ده ستخۆشانه کردنه له کارامه یی فلویتر له نووسیندا. (ئیما) مانگه کانی ده سپیک زین و مه ردا یه تی له گوندیک به ناوی (توست) به سه ره بردبوو و له و ئی زۆر وه رس و بی تاقهت ببوو. به لام له بهر ئه وه ی هاوسه نگی کتیبه که بپا رتیریت ده بایه ئهم قوناعه ش به هه مان شێوه دوور دیرتی به شه کانی تری رۆمانه وه سفی بکړیت، پتووسته ئه وش بلیم که وه سف کردنی سه ره ده میکی بپا رکه ر بی ئه وه ی خۆتهر بی تاقهت بکات، کاریک ئه سته مه. به لام سه ره رای ئه مه خۆتهر ئه و به شه دوور دیرتی به تامه زرۆبییه وه ده خۆتیریته وه. ویستم بزانی که چۆن چۆنی ئه و کاره ئه نجام درا وه دووباره ئه و به شه م خۆتیریه وه. ببینم که فلویتر باسی زنجیره رووداویکی زۆر بی بایه ی کردوه که هه مو یان تازهن و هیه چیان دووباره نین. ئیوه له خۆتیریه وه ی بی تاقهت نابن چونکه به دیرتیایی ئه و کاته ی خه ربکی خۆتیریه وه ی شتی تازه تان به رچاو ده که وی و دووباره بوونه وه ی تیدا نییه. به لام چونکه هه ره که له م رووداوه بچوو کانه زۆر هه ره مه کی و هیه چ تام و چیژیکیان تیدا نییه، ئیوه له هیلاکی و بی تاقهتی (ئیما) هه سستیکی رووناک وهرده گرن و ته نانهت هه ست به نامۆی و ته نیاییش ده که ن. هه ره ها له و کتیبه دا به شتیکی جیا کراوه هه یه که وه سفی (یۆن قیل) ده کات. یۆن قیل ئه و شارۆچکه یه یه که له دوا ی ئه وه ی (توست) یان به جی هیشته بنه ماله ی (بۆقاری) له وی نیشته جی بوون. به لام ئه مه تاکه به شی له م جۆره یه. له به شه کانی دیکه ی رۆمانه که دا ئه و شارو گوندانه ی که هه مو یان به جوانی وه سفیان کراوه، به تان و پۆی چیرۆکه که وه چنراون. ئهم جۆره وه سفکردنه ش به که لکی پێشه چوونی چیرۆکه که دین، هه مو جۆره وه سفیک له م بابه ته ده بی به که لکی ئهم کاره بیت.

۱۵۱

فلوئېر کاره کتته ره کانی به دەم جوولەو ئەنجامدانی کاره کانیان به خوئنهەر دەناسپیت. ئیمەش لە مێبانهی بەسەر هاتتییکی بەر دەوام و شتیوازی ژیان ژینگه که بیان به رووخساریان ئاشنا دەبین. یانی: هەر بهو جۆرهی که له ژيانی راسته قینهو روژانه ماندا به خه لکانی تر ئاشنا دەبین. چەند لاپەرە پیشتر باسی ئەو دەم کرد که فلوئېر لهوه ئاگادار بوو که کاتیک دەست به نووسینی رۆمانیک دەربارهی خه لکی رهشۆکی بکات، ئەو مهترسیه چاوهروان کراوه قبوول دهکات که رهنکه رۆمانیکی زۆر بیزار کەر بنووسیت. ئەو، بریاری یه کلاکه رهوانه ی دابوو که بهر هه مێکی هونهری بخولقینێ و وای مهزنده دهکرد که تهنیا له ریگای جوانی سه بکی نووسینه وه دهتوانیت به سه ر گرفته کاندایا بپیت. ئەو گرفتانهی که سروشتی نزم و چه پهلێ باسه که ی و رهشۆکی بوونی کاره کتته ره کانی دروستیان دهکردن. پیتیسته ئەوهش بلیم که من لهوه ئاگادار نیم ئاخۆ له دنیا دا مرۆقتیکی (خاوهن سه بک) ی زگماکی هه یه یان نا. به دلنیا ی شه وه فلوئېر یه کتیک لهوه بونه وه رانه نه بوو. بهر هه مه سه ره تاییه کانی فلوئېر که له حاللی حه یاتی دا بلاو کراونه وه، پرن له زۆر بلتی و درێژداری، ههروه ها نامه کانی به زمانیکی فه رهنسی هینده سه قهت نووسراون که به هیه چ جۆرتیک ئەوه ناسه لینی پهی به پاراوی و جیاوکی زمانی زگماکی خۆی بردیت. فلوئېر به نووسینی رۆمانی (مه دام بۆقاری) خۆی کردۆته یه کتیک له گه وره ترین نووسه ره (خاوهن سه بک) هکانی فه رهنسا. ئەمهش خالیکه که بیانیه ک هه رچه نده شاره زایه کی باشیشی له زمانی بیگانه دا هه بیت له کاتی حوکمدانیدا له سه ر ئەم خاله جگه له دادوه رتیک به گومان هیه چی تر نییه. خاله جوانه کانی تریش به گرانی له بهر چاوی به دوور نه مان و ئاساییه که له کاتی وه رگێراندایا: مۆسیقا، نهرم و نیانی، شایسته یی و ره ونه ق و کیشی (ریتم) دهقی سه ره کی به ناچاری له ناو دهچن. له گه ل ئەمانه شدا به پروای من جیتی بایه خه که به خوئنه ر بلیم فلوئېر چ ئامانجیکی هه بوو و چۆن دهست به کاربوو تا بهو ئامانجه ی بگات. چونکه مرۆف دهتوانیت له تیوری و کرداره کانی فلوئېر فیری زۆر شت بیت که بۆ نووسه ری هه ر ولاتییک سوود به خسه. فلوئېر ئەم په نده ی (بۆفۆ (۱۸)) ی کرده دروشمی خۆی که وتویه تی بۆ نووسینی باش پیتیسته مرۆف له هه مان کاتدا به باشی هه ست بکات و به باشی بیر بکاته وه به باشی قسه بکات. ههروه ها پروای وابوو که ناتوانیت باه تیک به دوو جۆر بگوتیت، به لکو تهنیا به یه ک جۆر دهتوانیت به یان بکرت. پیتی

وابوو که رسته سازی ده بی لپوه شاهوی فیکر بیت ههروه کو چۆن دهسته وانه بۆ دهست (لپوه شاهوه) یه. فلوئېر ئاواتی ئەوه بوو که په خشانیکی مهنتقی و کورت و پاراو و فره لایه ن بنووسیت و ده بیست ئەو په خشانه ی به ئەندازه ی شیعریک کیشدار بی و ئاوازیکی زولالی هه بیت و له هه مان کاتیشدا تاییه تمه ندیه کانی په خشان له دهست نه دات. ئاماده بوو که ئەگه ر پیتیسته بکات سوود له زاراوه گشتی و قسه ئاساییه کانی خه لک وه ر بگرت بهو مه رجیه ی بتوانیت به جۆرتیکی و باه کاریان بیات که کاریگه ره کی جوان بخولقین. بی چهنده چۆن هه مو ئەمانه شایسته ی ده سخۆشانه یه. مرۆف دهتوانیت واهه زنده بکات که جار جار فلوئېر زیاده وی ده کرد. ئەو ده یگوت: (کاتیک له یه کتیک له دهسته واژه کاندایا تووشی ناهه ماههنگی یان دووباره بوونه وه ده بم، تیده گه م که ته له ی هه له یه کم ته قاندوو ه). فلوئېر ریگه ی به خۆی نه دده دا وازه یه ک دوو جار له یه ک لاپه رده دا به کار بیات. ئەمهش به شتیکی پروبووچ دیته به رچاو. چونکه ئەگه ر هات و له هه ر شوئینیکدا وازه یه ک به دروستی مه به ست بیکیت وازه ی دروست هه ر بۆ خۆیه تی و وشه ی به رامبه ر یان درێژ کردنه وه ناتوانیت شوئینی بگرتنه وه. فلوئېر هه ولی ده دا نه هیلیت مه یلی به لای (کیش) دا زهینی داگیر بکات (ههروه کو چۆن له به ره مه کانی دواتری دا زهینی جۆر مۆری (۱۹) داگیر کرد) و زۆری خۆ زهحمهت ده دا له کیشی وشه کاندایا گۆران دروست بکات. فلوئېر لیها تووییه کی تاییه تی له تیکه ل کردنی وشه و دهنگه کاندایا هه بوو تا له م ریگایه وه دیمه نیک له نهرمی و خیرایی، سستی و یه کگرتوویی له زهینی خوئنه ردا به رجه سه بکا و به کورتی له هه ر حاله تیکدا که مه به سستی بوو ئەو دیمه نه له زهینی خوئنه ردا بکیشیت. لیته دا ئەگه ر بیت و زانیاری ئەوه شم هه بوایه تا ده رباره ی چۆنیه تیه تاییه تیه کانی سه بکی فلوئېر قسه م بکر دایه، ئەو ده رفه تم نییه زۆری له سه ر بدویم. به لام پیم خۆشه ده رباره ی ئەوه ی که چۆن له م بواردایا بوو به مامۆستا چهنده وشه یه ک بلیم. یه که میان ئەوه یه که فلوئېر زۆری کار کردو خۆی زهحمهت ده دا، بهر له وه ی دهست بۆ نووسینی کتیبیک بیات، هه ر باه تیک په یوه ندی به ناوه رۆکی ئەو کتیبه وه هه بوایه که به نیاز بوو بینووسیت و وه چهنگی بکه وتایه ده یخوئنده وه و یاداشتی زۆری له سه ر هه لده گرت. کاتیکیش شتی ده نووسی نمونه یه کی خاوی لهو شته دهسته بهر ده کرد که ده بیست ده رباره ی بدویم. پاشان کاری له سه ر ده کردو به دیکه تیکی ته واهه وه باه ته که ی

دریژده کرده و لینی کهم زیاد ده کردو دو باره دینوسیوه بۆ ئەوی ئەو ئەنجامه بە دەست
 بێتیت که گهرهکی بوو، کاتیک لهو کاره ده بۆوه ده چوو هه یوانه کهو به دنگی بهرز ئەو
 دهسته واژانهی ده خۆیندهوه که نوسیوونی. چونکه پیتی وابوو ئەگەر ئەو دهسته واژانه بۆ
 بیستان خۆش نه بن و ئاسان نه نه سهر زوان که واته ده بێت کهم و کوری یان هۆبه کیان
 هه بێت. ئەگەر به دلی نه بوونایه ده بیردنه وه ژووری کارکردنی و ئیشی له سهر ده کردن تا
 سهره نجام دهاته قه ناعهت. فلویتر له یه کتیک له نامه کانیدا دهنوسی و ده لیت: (هه موو
 کاته کهی رۆژی دووشه ممه و سێ شه ممه بۆ دوو دێر ته رخان کرد). ئەلبه ته (ئەو قسه یه ی
 فلویتر ئەو مانایه نابه خشیته که له ماوه ی دوو رۆژاندا ته نیا دوو دێری شت نوسیوه،
 ئەگهری زۆر هه یه که له ماوه ی ئەو دوو رۆژانه دا ده دوازه لاپه رهی نوسیوین. که واته
 ئەمه ئەوه ده گه یه نیت که سهره رای هه موو هه و آل و ته قه لای، فلویتر ته نیا توانی دوو دێر
 بنوسیته که به دلی خۆی بێت. هه ربۆه ش جیگای سهر سوپمان نییه که ماوه ی په نجا و
 پینج مانگ به نووسینی رۆمانی (مه دام بۆ قاری) یه وه بوو. ئیتر شتیکی ئەو تووم نه ماوه
 باسی بکه م. فلویتر له دوای نووسینی (مه دام بۆ قاری)، (سالامبو - Salammbô) ی
 نووسی که زۆریه ی خه لک به به ره مه میکی شکست خواردوی ده زانن. پاشان به شتیکی
 تری له (فیترکردنی سۆز) نووسی که ئەو رۆمانه بوو فلویتر چه ندین سال له مه به ره وه
 دهستی به نووسینی کردبوو به لām زۆری لێ رازی نه بوو و تیییدا دوو باره وه سفی ئەوینی
 خۆی بۆ (ئیلیرا شلیزینگیر) کردبوو. زۆریه ی ره خنه گره به توانا کانی فه ره نسی ئەم
 کتیبه یان به شاکاری فلویتر له قه له مداوه. به لām خۆیندنه وه ی ئەم کتیبه بۆ کاربایه کی بیانی
 کاریکی ئەسته مه. چونکه زۆریه ی به شه کانی ئەو کتیبه په یوه ندیان بهو شتانه وه یه که له
 رۆژگاری ئەم رۆماندا ناتوانن سهرنجی راکیشن. فلویتر له پاش ئەم رۆمانه ی بۆ جاری
 سییه مه دهستی کرده وه به نووسینی (ورژاندنی سان ئانتونی). جیتی سهر سوپمانه که
 نووسه ریکی وا مه زن بۆ نووسینی کتیبه کانی هینده مه زنده ی جوړا و جوړی هه بن، ئەویش
 بۆ ئەو کتیبانه ی که به ئەندازه ی پتیوست ناوه رۆکه کانیانی دارشت بوو و ئاماداده ی
 کردبوون بۆ نووسین. پتیده چۆ به وه رازی بوو بێت که به شیوه ی دوو باره له دوو باره دا،
 ده رباره ی کومه له بابه تیک بدویت که له هه ره تی لاو تیییدا میتشکیان داگیر کردبوو. وه کو
 ئەوه وایه تا کو ئەم بابه تانه ی به شیوه یه کی دیاری کراو نه نووسیایه، نه یه ده توانی رۆحی

خۆی له بن گوشاریاندا رزگار بکات. رۆژگار هات و رۆیی و کارۆلینی خوشکه زای میتردی
 کردو فلویتر دایکی به ته نیا مانه وه. پاشان دایکیشی مردو له دوای تیکشکانی فه ره نسا
 له سالی (۱۸۷۰) دا، میتردی کارۆلینی خوشکه زای نسکۆیه کی ماددی به سه رهات و
 سه ره نجام بۆ ئەوی له ئیفلاسیه رزگاری بکات، فلویتر هه موو سه روهت و سامانه که ی
 خۆی پێ به خشی و ته نیا ئەو خانوه کۆنه ی بۆ خۆی هیتشته وه که نه یه ده توانی دهستی
 لینه لگریت. فلویتر هه تا ئەو وه خته ی خاوه نی سامان بوو، به چاوی سووک سه پیری پاره ی
 ده کرد. به لām کاتیک به هۆی ئەو کاره دلا واییه ی تارا ده یه ک تووشی دهستکورتی و
 هه ژاری بوو، په ژاره و بیرکردنه وه ی بووه هۆی سه ره له دانه وه ی نه خۆشیه کۆنه که ی. ئەو
 نه خۆشیه ی که ماوی ده سال بوو تارا ده یه ک به رۆکی به ردا بوو. ئیدی له وه به دوا وه
 هه رکاتیک که له پارسی به سه رده برد و بۆ نان خواردنی ژهمی ئیواران ده چوو ده ری،
 (جی. مو. دو. پاسان) به دوای دا ده چوو هه تا ببیاته ده ری و به سه لامه تی ببیگه یه نیتته وه
 مالی فلویتر له گه ل ئەوه شدا به شپوه یه کی گشتی له به سه رهاته دلداریه کانیدا بێ شانس
 بوو، به لām هه میشه چه ند هاو رپیه کی دل سۆزو به ئەمه ک و میهره بان ی هه بوو. به لām زۆریه ی
 هاو رپیه کانی یه ک له دوای یه ک مردن و ساله کانی کۆتایی ته مه نی به ته نیایی به سه ر
 ده برد. فلویتر به ده گمه ن له (کرواسی) وه ده ر ده که وت و له راده به ده ر جگه ره ی ده کیتشا و
 کۆنیاکی سیوی ده خوارد. دوا یین به ره مه میشی که بلا و کرایه وه، سێ چیرۆک بوون که
 هه رسیکیان له یه ک به رگدا به چاپ گه یشتن. فلویتر دهستی به نووسینی رۆمانیک کرد به
 ناوی (بۆقار و پیکوش - Buvardet Pècuchet) و نیازی وابوو لهو رۆمانه ییدا دوا یین
 هیتشه کانی خۆی بکاته سهر نه زانی ره گه زی مرۆش و به دیقهت و پته وی جارانیه وه
 هزارو پینج سه د کتیبی خۆینده وه تا خۆی بهو بابه تانه پرچه ک بکات که پیتی وابوو بۆ
 رۆمانه که ی زه روون. فلویتر وا به نیازیوو ئەم رۆمانه له دوو به رگدا کۆبکاته وه و کۆتایی
 به رگی یه که می کتیبه که نزیک ببۆوه. به لām به یانی رۆژی هه شتی مانگی ئایاری سالی
 (۱۸۸۰)، کاتمیر یازده، کاره که ره که ی فلویتر نانی نیوه رۆی بۆ برده کتیبخانه که ی.
 به لām دیتی فلویتر به ئارامی له سه ر کورسیه ک راکشا وه له بهر خۆیه وه قسه ی بێ و اتا
 ده کات. کاره که ره که ی خیرا رای کرد به دوای دوکتۆردا و له گه ل خۆیدا هینای. به لām دوکتۆر
 کاریکی له ده ست نه ده هات و له ماوه ی که متر له سه عاتی کدا فلویتر مرد. سالییک به سه ر

مردنی فلویپیدا تیپه‌ری بوو، هاوړتیه‌کی کونی فلویپیریانی (ماکسیم دۆکان) نهو
 هاوینه‌ی له شاری (بۆدن) به‌سه‌ربردو رۆژتیکیان که له دهره‌وه‌ی شار خهریکی راو بوو،
 خوی له نزیکه شیتخانه‌ی (تیللی نو) بینیه‌وه. دهرگاگانی شیتخانه‌که کرانه‌وه تا شیتته‌کان
 بوگه‌رانی رۆژانه‌یان بینه‌ دهری و دوو کهس دوو کهس هاتنه‌دهری، له‌نیویاندا یه‌کیک
 سه‌لامی له ماکسیم کردو سه‌ری بۆ دانه‌واند. نهو ئافره‌ته‌ی تیللیزا شلیزینگیر بوو، هه‌مان
 نهو ئافره‌ته‌ی که فلویپیر نه‌ونده‌ خوئی ده‌ویست، ئاواش بی‌ته‌نجام.

په‌راویزه‌کان:

- ۱- نووسه‌ری نازادیخوازی ئەمریکایی (۱۸۷۱-۱۹۴۵).
- ۲- ئەم رۆمانه‌ له‌لایه‌ن نووسه‌رو وهرگیتری ره‌سه‌ن و زانا، خوا لیخووشبوو (ئیره‌جی
 پزیشک نیا) کراوه‌ته‌ فارسی و له‌ سالی ۱۳۳۶ی کۆچی هه‌تاوی دا به‌زنجیره‌ له
 رۆژنامه‌ی که‌بهران دا بلاوکراوه‌ته‌وه.
- ۳- یه‌کیکه‌ له‌ شاره‌کانی باکووری فه‌ره‌نسا و ده‌که‌ویته‌ که‌ناری رووباری (سان). ئەم
 شاره‌ به‌و که‌نیسه‌ گه‌وره‌یه‌ی که‌هه‌یه‌تی ناوبانگی هه‌یه، چونکه‌ له‌و که‌نیسه‌یه‌دا و له
 سالی (۱۴۳۱) دا ژاندارکی به‌ناوبانگیان به‌زیندوویی سوتاند.
- ۴- یه‌کیکه‌ له‌ به‌نده‌ره‌ بچووکه‌کانی باکووری رۆژئاوایی فه‌ره‌نسا و ده‌که‌ویته‌ که‌ناره‌کانی
 (ده‌ریای مانش). - و.
- ۵- شاعیری فه‌ره‌نسی (۱۵۲۴-۱۵۸۵). - و.
- ۶- یه‌کیکه‌ له‌ ولاته‌کانی بن ده‌ستی فه‌ره‌نسا که‌ ده‌که‌ویته‌ به‌شی باکووری (ئه‌مه‌ریکای
 باشوور) و له‌سه‌ر که‌ناره‌کانی ئوقیانوسی ئەتله‌سیه‌و رووبه‌ره‌که‌ی (۳۴,۷۴۰) میلی

- چوارگۆشه‌یه‌و ژماره‌ی دانیشتوانی له‌ سالی (۱۹۴۷)ی زایینی دا (۲۹,۰۰۰) که‌س
 بوو. پایته‌خته‌که‌شی ناوی (کاین)ه Cayenne.
- ۷- سوتلی = ژنی ماره‌نه‌کراو و ناره‌سمی بۆ شیتوه‌یه‌کی کاتی. (هه‌مبانه‌ بۆربینه‌ی مام
 هه‌ژار) به‌ فارسی پیتی ده‌لین (مترس). «وه‌رگیتی»
 - ۸- یه‌کیکه‌ بوو له‌ فه‌یله‌سووفه‌ (وه‌رگره‌)کانی فه‌ره‌نسا و په‌یره‌وی ئایدیالیسته‌کانی
 ئەلمانیا.
 - ۹- یه‌کیکه‌ له‌ نو‌خواکانی شیعوو زانست و هونه‌ره‌ جوانه‌کان له‌ ئەفسانه‌کانی یۆنانیدا.
 - ۱۰- مه‌به‌ست له‌و په‌یوه‌نده‌یه‌ که‌ به‌ هۆبه‌وه‌ ژن و پیاو ده‌ست تیکه‌ل ده‌کن.
 - ۱۱- یه‌کیکه‌ له‌ شاره‌کانی ئەلمانیا.
 - ۱۲- Genoa - یان ئیتالیایی: Genova - به‌نده‌ریکه‌ که‌ ده‌که‌ویته‌ باکووری رۆژئاوای
 ئیتالیا.

۱۳- The Temptation of st. Anthony.

- ۱۴- Brueghel - ناوی خیزانی دوو نیگارکیشی باوک و کوره‌ که‌ خه‌لکی
 (فلاندر)بوون. باوکه‌که‌ ناوی (پیه‌هتر) بوو و له‌ نیوان ساله‌کانی (۱۵۲۰) تاکو
 (۱۵۶۹)دا ژیاوه‌ (میترووی له‌ دایکبوونی به‌خه‌ملا‌ندنه‌) و له‌ به‌ره‌مه‌کانیدا ژبانی
 لادیتی نیشان ده‌دات. کوره‌که‌ش به‌ (یان) ناوده‌براو له‌ نیوان ساله‌کانی (۱۵۶۸) هه‌تا
 (۱۶۲۵) ژیاوه‌.
- ۱۵- پروانه‌ به‌شی (چارلز دیکنزو دیتیید کۆپه‌رفیلد).
- ۱۶- ئەو پیاوه‌ی که‌ له‌ بنه‌وه‌ له‌گه‌ل ئافره‌تیکدا که‌ین و به‌ینی هه‌یه‌ به‌ شیتوه‌یه‌کی نا
 شه‌ری. - و.
- ۱۷- سۆمه‌رست موام (نووسه‌ری ئەم کتیبه‌) به‌رله‌وه‌ی بییته‌ نووسه‌ر خویندنی
 پزیشکی ته‌واوکردوو.
- ۱۸- پسرۆی فه‌ره‌نسی له‌ زانسته‌ سروشتیه‌کاندا (۱۷۰۸-۱۷۸۸). - و.
- ۱۹- رۆمانووس و درامانووس و ره‌خنه‌گری ئیرله‌ندی (۱۸۵۲-۱۹۳۳).

ستاندال و سوورو رهش

بهو چند لاپه‌ریه‌ی که له‌بهر ده‌ستمدان، نووسینه‌وه‌ی ژیاننامه‌ی روون و به‌لگه‌نامه‌ی هیئری بیل که به (ستاندال) ناسراوه به کاریکی مه‌حال ده‌زانم. گپ‌رانه‌وه‌ی به‌سهره‌اتی ژیان‌وی پی‌یوستی به کتیب‌یک هه‌یه و یو‌ئه‌وه‌ی ئەم به‌سهره‌اته و لیب‌که‌م که بلو‌ی یو تیگه‌یشان، ده‌بی بجمه نیو میژووی کۆمه‌لایه‌تی و سیاسی ئەو سهرده‌مه‌وه. خۆشه‌ختانه ئەم میژووه نووسراوه‌ته‌وه و ئەگه‌ر خۆینه‌ری رۆمانی (سوورو رهش) بیه‌ویت سه‌باره‌ت به نووسه‌ری ئەم رۆمانه پتر له‌وه ئاگادار بیه‌ته‌وه که من ده‌رفه‌تی باسکردنیم هه‌یه، و اچاکه ژیاننامه و به‌سهره‌اتی به‌لگه‌نامه‌ی ستاندال که به‌م دوایانه (ماتیو جۆزیفسون) له ژیر ناونیشانی (ستاندال یان گه‌ران به دوا‌ی به‌خته‌وه‌ریدا) بلا‌وی کردۆته‌وه، بخۆتیه‌ته‌وه. بۆیه ده‌توانم خۆم قایل بکه‌م که ته‌نیا راستیه‌ی بی‌په‌رده‌کانی ستاندال روون بکه‌مه‌وه و باسیان بکه‌م. ستاندال، له سالی (۱۷۸۳) له شاری گرنوییل هاتۆته دنیاوه. ئەو کوری پارێزه‌ریکی وه‌زاره‌تی داد بوو. پیاویک که تا راده‌یه‌ک خاوه‌نی سامان و نوبانگ بوو. دایکیشی کچی دوکتۆری باوه‌ریپ‌کراوی شار بوو. کاتیک ته‌مه‌نی هه‌وت سالان بوو، دایکی مرد. له سالی (۱۷۸۹) دا شو‌پشی فه‌ره‌نسا به‌ریا بوو، سالی (۱۷۹۲) لویسی شازده‌یه‌م و ماری ئەنتوانت له سیداره دران. ستاندال، به تیروته‌سه‌لی باسی سهرده‌می مندالی و تازه لای خۆی کردووه که خۆتندنه‌وه‌ی سه‌رنج راکیشه، چونکه له‌وه سهرده‌مه‌دا تووشی چند ده‌مارگه‌ریه‌ک بوو که تا کۆتایی ته‌مه‌نیشی هه‌لگریان بوو. له پاش مردنی دایکی که خۆی گوته‌نی وه‌کو ئەوینداریک ده‌په‌رست، باوک و پوری به‌خه‌یویان کردو سه‌ره‌رشته‌یان کرد. باوکی ستاندال، پیاویکی ئاقل و خاوه‌ن و یژدان و پووریسی توند‌ه‌ویکی ئایینی چینی مامناوه‌ندی بوو. ستاندال، لییان بیزار بوو. باوک و پووری

هه‌رچهنده له چینی مامناوه‌ندی بوون، به‌لام هه‌زیان له ئەشرافیه‌ت بوو و زۆر له شو‌پش ده‌ترسان. ستاندال رایگه‌یاندووه که سهرده‌می مندالی پر له نه‌گه‌ته‌ی بووه، به‌لام به پیتی ئەو روونکردنه‌وه‌یه‌ی خۆی، پیتناچیت بۆ گه‌زنده کردنی له ژیان به‌لگه‌ی زۆری به ده‌سته‌وه بیت. ئەو کورپکی هۆشیارو مه‌نتیقی و زۆر سهره‌رۆ بوو. کاتیک که تیرۆر (۱) گه‌یشه (گرنوییل)، باوکی ستاندال ناوی له لیستی گومان لیکراوه‌کاندا بوو. ئەو پیتی وابوو که ئەو کاره له لایه‌ن پارێزه‌ریکی وه‌زاره‌تی داده‌وه به ناوی ئەمار (Amar) به مه‌به‌ستی شوین گرتنه‌وه‌ی ئەنجامدراوه. ئەو کورپه‌ بزێوه به باوکی گوت: (ئەمار تۆی له لیستی ئەو که‌سانه‌دا داناوه که گومانی ئەوه‌یان لیده‌کریت سیسته‌می کۆماریان خۆش ناویت و ئاشکراشه که وایه) ئەله‌ت ئەو قسه‌یه راست بوو، به‌لام بۆ پیاویکی و ا به‌پێزو کامل که گیانی له مه‌ترسیدایه، بیستنی ئەو قسه‌یه له کورپه‌ تا‌قانه‌که‌ی، خۆش و دلخۆشکه‌ر نییه. ستاندال به شیوه‌یه‌کی قیزه‌وه‌ن باوکی تاوانبار کرد، به‌لام وایه‌په‌چوو که هه‌میشه، هه‌ر وه‌ختیک پیوستی به پاره هه‌بوویه، ده‌بتوانی به زمان لوسی و خه‌له‌تان‌دن لپی ده‌ریه‌یت. خۆتندنه‌وه‌ی هیئدیک کتیب‌یان لئ قه‌ده‌غه کردبوو، به‌لام هه‌ر هه‌مووی خۆتندنه‌وه. له‌وه وه‌خته‌وه که بۆ یه‌که‌مجار کتیب چاپکرا، ئەوه شتیکی بوو که له سه‌رانسه‌ری دنیا‌دا بۆ هه‌زاران مندال روویداوه. گه‌زنده‌ی گه‌وره‌ی ستاندال ئەوه‌بوو که بواری ئەوه‌یان پینه‌ده‌دا تا به سه‌ره‌به‌ستی تیکه‌لا‌وی مندالان بییت، به‌لام ئەو له ژیاندا به‌و راده‌یه‌ش که بۆ خۆی باسی ده‌کات ته‌نیا نه‌بووه، چونکه دوو خوشکی هه‌بوون و چند کورپه‌گه‌یه‌کیش ها وانه‌ی بوون و له لای قه‌شه ژزوئیتی ماموستا ده‌یخۆتند. له راستیدا ستاندالیان به‌و جۆزه حاملاند که مندالی چینی مامناوه‌ندی، له‌وه سهرده‌مه‌دا په‌روه‌ده ده‌کران، وه‌کو هه‌موو مندالیک، به‌ندو باری ئاسایی به زو‌لم و سته‌می نا‌ره‌وا له قه‌له‌م ده‌داو کاتیک که ناچار بوو وانه‌کانی فیتر بییت، وه‌ختیک که مۆله‌تی پین نه‌ده‌دا که خۆی چۆنی گه‌ره‌ک بوو ناوا هه‌لسوکه‌وت بکات. خۆی به مرۆفیک ده‌هاته پیتش چاو که ده‌ره‌ق به‌وه‌ی زۆر بی به‌زه‌بیانه هه‌لسوکه‌وت کراوه. له‌م رووه‌وه، وه‌کو زۆریه‌ی مندالان نه‌ده‌چوو. زۆریه‌ی مندالان وه‌ختیک گه‌وره‌ده‌بن، ئازارو مه‌ینه‌تیه‌کانیان له بیر ده‌چیته‌وه. ئەو له‌مباره‌یه‌وه مرۆفیک ئاسایی نه‌بوو، چونکه له ته‌مه‌نی په‌نجاو سی

سالیدا، مهینه تی و دلگرایه کانی خوئی ههر له بیر مابوو و له دلئی خویدا پهروه دهی دهکردن. له بهرته وهی رقی له قه شه ژزوئیتی ماموستای بوو، دژایه تی هه موو قه شه به کی دهکردو هه موو کارتیکی په یوه ست به وه وهی رت ده کرده وه و تا کۆتایی ته منه نی نهیده توانی قه ناعهت به خوئی بهیته که مرۆقیتی نایینی، رهنکه راستگۆو بی ریا بیت. له بهرته وهی باوک و پوری له لایه نگرانی سیسته می پاشایه تی بوون، ئه و به شه وق و زه وقه وه بوو به کۆماربخواز، به لām روژتیکیان کاتی عه سر که له وه خته دا ته منه نی یازده سالان بوو، له مائی خوئی دزیه وه تا بچیته نیو کۆرتیکی شوړشگیرییه وه، که میک داچله کا، (پرولیتاریا) ی به پیس و بۆگه ن، توندو زمان پیس بینی. نووسی: (وتهی کورت، ئه وئی روژتیش ههروه کو ئه مرۆ بووم. من خه لکم خوژده ویت و له سته مکارانیان بیزارم، به لām بو من ژبان له گه ل خه لکدا عه زاییکی ئه ده بییه ... من، سه لیه قی زۆر خانه دانانم هه بوو و ئیستاش هه ره مه وه هه رچییه کی له ده ستم بیت له پینا و ناسوودهی خه لکدا ده یکه م و دریغی ناکه م، به لām پیتم وایه که مانگی دوو هه فته مانه وه م له زینداندا، خوژشته له ژبان له گه ل دوکانداره کاند) وهختیک مرۆف ده بینیت که شیوهی بیرکردنه وهی لاوه زیره ک و شوړشگیره کان، که جار جار له هۆلی پیشوازی دهوله مه نده کان، له دلیان ده دریت، چه نده وه کو ئه م جوژه تیروانیانه یه، بی ویستی خوئی پیکه نینی دی. ستاندا، بو یه که م جار که چوو په پاریس، ته منه نی شازده سال بوو. باوکی ئه وئی به یه کییک له خزمه کانی به ناوی (موسیودارو) ناساند، موسیودارو دوو کوری هه بوون که هه ردووکیان له وه زاره تی به رگری کاریان ده کرد. پیتری کوره گه وره، به رپوه به ری ئیداره یه ک بوو و له پاش ماوه یه ک ئاموزای گه نجی کرده یه کییک له چه ند سکر تیره کانی خوئی. ناپلیۆن خه ربکی دووه مین له شکر کیشییه که ی بوو بو سه ر ئیتالیا، براکانی دارو ره گه لی که وتن و دواي ماوه یه کی کورت، له شاری میلان ستاندا خوئی گه یانندن. له دواي ئه وهی که چه ند مانگییک فه رمانبه ری نووسینگه بوو، (پنیردارو) له ئاهه نگیکی رانانی سه ربازانی به سواردا ئه رکیکی پی سپارد، به لām له بهرته وهی ستاندا چیری له گه شت و سه رانه کانی میلان وه رده گرت. زۆر خوئی پیوه ماندوو نه کرد، تا بچیته نیو ریزی هیزه که ی خویه وه نه بوونی داروی له وئی قۆزته وه وه سه رله شکر (میشو) ناویکی که ر کرد تا بیکاته به رده ستهی خوئی و

وهختیک پیتردارو گه راپه وه، فه رمانی پیندا تا بگه رپته وه نیو ریزی هیزه که ی خویه وه، به لām ستاندا له هه تاکو شه ش مانگان، به بیانوی جیا جیا خوئی له و کاره دزیه وه وه سه رنجام کاتییک پیوه ندی کرده وه به هیزه که ی خویه وه، ئه وه نده بیزارو بی تا قهت ببوو که نه خوئی کرده پاساو و مۆله تی وه رگرت تا بگه رپته وه ولاته که ی و پاشان واز به یینا. ستاندا له هیچ شه ریکدا به شداری نه کرد، به لām ئه مه نه بووه ریگری که له سالانی دواتردا، لاف و گه زاف لیداو باسی جه ره زهی و ئازایه تی خو وه کو جه نگاوه ریک بکات و له سالی (۱۸۰۴) دا که به دواي کاردا ده گه را، بوخوئی پشتگیری نامه یه کی نووسی و (سه رله شکر میشو ئیمزای کردبوو) تییدا باسی ئازایه تی خوئی کردبوو له شه ره کاندا، ئه و شه رانه ی که سه لمیندراوه هه ره نه یده توانی به شدارییان تییدا بکات. ستاندا، به پره پارهییه کی که م، به لām به ئه ندازی پیوست که باوکی بوئی دیار کردبوو، چوو په پاریس تا له وئی ژبان به سه ر ببات. ئه و دوو ئامانجی هه بوون. یه که میان ئه وه بوو که بیته گه وره ترین شاعیری دراماتیکی (Dramatigue) سه رده می خوئی و کتیب گه لیکی (فیبروونی نمایشنامه نووسی) ده خوینده وه و زۆریه ی روژانیش ده چوو ته ماشاخانه (نمایشگاه) و له ده فته ری بیره وه ره کانی روژانه یدا، سه رنج و تیبینی خوئی له مه ر ئه و نمایشانه ده نووسییه وه که چوو بووه بینینیان که چون ده توانیت ده سته کاریان تییدا بکات بو ئه وه ی به و شیوه یان لیبکات که لای خوئی په سنبوو. وا ده رده که ویت که بو خوئی خاوه نی بیرۆکه نه بووه و به دلنیا ییشه وه شاعیر نه بوو. ئامانجی دووه میشی ئه وه بوو که بیته ئه وینداریکی مه زن، به لām بو ئه م کاره یان سروشت زۆر به خراپی ئاماده ی کردبوو! گه نجیکی قه له و و ناشیرن بوو. که ته، به له ک کورت، سه رگه وره، به تۆپه له موویه کی ره شه وه و تۆزیک قوله بوو، زاری باریک و لوتی ئه ستورو هه لگه راوه بوو، به لām دووچاوی مه ربی به تاسه ی هه بوون و ده ست و لاقی بچووک و پیستی له شی وه کو هی ئافره تان نه رم و نۆل و ناسک بوو. خوئی به وه هه لده کیشا که وهختیک شمشیر به ده سته وه ده گرت، ده سته ی بلۆقان ده که ن. جگه له مانه ش، نه شاره زاو شه رمن بوو. ستاندا له هۆی مارتیا داروی ئاموزایه وه (برا چوکه که ی پیتر) توانی پیی بگاته هۆله کانی پیشوازی له و خانمانه ی که شوړش میرده کانی ده وله مه ند کردبوون، به لām له نیو خه لکدا به جوړیکی خه ماوی

(به‌سته‌زمان) بوو. ئەو شه‌رمینییه‌ی شتیوازی قسه‌کردنی تیڤکده‌دا. قسه‌و نوکتە‌ی خۆشی به‌ می‌شکیدا ده‌هاتن، به‌لام قه‌ت زاتی ئەوه‌ی نه‌ده‌کرد بیان‌هینیتته‌ سه‌ر زوان. له‌ شتیوازی ناوچه‌ی خۆی به‌ تورپیی و قینه‌وه‌ ئاگاداربوو. ره‌نگه‌ هه‌ر بو‌پرکردنه‌وه‌ی ئەو که‌موکوپرانه‌ش بووبیت که‌ چوو خولی فیتربوونی ئەکته‌ری شانۆ. له‌وئ له‌گه‌ڵ ئەکته‌ریکی ژندا. به‌ ناوی (میلانی گلیبه‌) که‌ دوو سه‌ سال له‌ خۆی به‌ ته‌مه‌نتر بوو ناسیاوه‌تی په‌یداکرد، له‌ دوا‌ی ماوه‌یه‌کی که‌م چاوه‌روانی و راری، بریاریدا عاشقی بییت. تا راده‌یه‌ک هۆی دوودلیه‌که‌ی ئەوه‌بوو که‌ له‌وه‌ دلنیا نه‌بوو (میلانی)ش وه‌کو خۆی شکۆمه‌ندی روحی هه‌بیته‌. هه‌روه‌ها تا ئەندازه‌یه‌کیش له‌ به‌رئه‌وه‌ بوو گومانی ده‌کرد که‌ نه‌وه‌ک ماشوقه‌که‌ی تووشی نه‌خۆشیه‌که‌ی سیکسی بووبیت، له‌ دوا‌ی ئەوه‌ی که‌ به‌ ره‌واله‌ت له‌ هه‌ردوو رووه‌وه‌ قه‌ناعه‌تی به‌ خۆی هینا، به‌ دوا‌ی میلانی که‌وت که‌ به‌ مه‌به‌ستی ئەنجامدانی کاریک ده‌چوو شاری مارس و له‌وئ چهند مانگیک له‌ دوکانیکی گه‌وره‌ی که‌لوپه‌لی خواره‌مه‌نیدا کاری کرد. ستاندا له‌ گه‌یشته‌ ئەو ده‌ره‌نجامه‌ی که‌ میلانی هه‌م له‌ رووی روحیه‌وه‌ هه‌م له‌ رووی فیکریه‌وه‌ ئەو ژنه‌ نییه‌ که‌ ئەو زه‌نی ده‌کردو کاتیک که‌ میلانی له‌ به‌ر بێ پارهی ناچار بوو بگه‌رپته‌وه‌ پاریس، ستاندا له‌ ناسه‌یه‌کی ئاسووده‌ی هه‌لکیشا. لێره‌دا ده‌رفه‌تی ئەوه‌م نییه‌ که‌ باس له‌و رووداوه‌ ئه‌وینداریه‌ جو‌راوجۆرانه‌ بکه‌م که‌ ژبانی ستاندا-یان پرکردبوو و ته‌نیا سه‌بارته‌ به‌ دووسیه‌کیان که‌ تاییه‌مه‌ندیه‌کانی روحی و فیکری و ئەخلاق‌ی وی روون ده‌که‌نه‌وه‌ ده‌دویم و تیشکیان ده‌خه‌مه‌ سه‌ر. ستاندا زۆر خولیا‌ی ئافه‌ت بوو، به‌لام به‌ واتایه‌کی تر، هه‌وه‌سه‌باز نه‌بوو. له‌ راستیدا تا چهند نامه‌یه‌کی زۆر بێ په‌رده‌ی یه‌کیک له‌و ئه‌ویندانه‌ی دوا‌یی وی نه‌دۆزرا‌بووه‌، گومانی ئەوه‌ ده‌کرا که‌ له‌ رووی جنسیه‌وه‌ سارد بووبیت. ئارزه‌وی جنسی وی، (میشکی و ده‌ماغی بوو) و ده‌ست به‌ سه‌رداگرته‌ی ئافه‌ت، له‌ پێش هه‌موو شتیکیدا که‌سایه‌تی وی رازی ده‌کرد. به‌ پێچه‌وانه‌ی ئەو حه‌له‌ق مه‌له‌قه‌ی که‌ بو‌خۆی نوسیبویه‌تی، هه‌یج به‌لگه‌و نیشانه‌یه‌ک له‌ به‌ر ده‌ستدا نییه‌ که‌ سه‌وداسه‌ری و خۆشویستنی تیدا بووبیت و ستاندا به‌ راشکاوی دان پێدا ده‌نیت که‌ زۆریه‌ی ئه‌وینداریه‌کانی به‌ ناکامی گه‌یشتوون و په‌ی بردن به‌م خاله‌، گرفت نییه‌. مرۆیه‌کی زۆر ترسۆک بوو، کاتیک که‌ له‌ ئیتالیای

به‌سه‌ر ده‌برد، له‌ ئەفسه‌ریکی هاوسه‌نگه‌ری خۆی پرسی که‌ چ کاریک ده‌کات ته‌نیا بو‌ ئەوه‌ی (سه‌رنجی) ئافه‌رتیک بو‌لای خۆی راکیشیت و ئەو ئەزمونه‌ی که‌ وه‌ریگرت به‌ جدی یاداشتی کرد. ئەو، ئافه‌رتانی به‌ (به‌رنامه‌) ئابلقه‌ ده‌دا. ریک وه‌کو چۆن هه‌ولتی ده‌دا نمایشه‌کان (piece) به‌ (به‌رنامه‌) بنوسیتته‌وه‌. کاتیک که‌ ده‌دیت ئافه‌رتان به‌ مرۆیه‌کی گالته‌جا‌ری ده‌زانن، پیتی ناخۆش بوو و ئەگه‌ر په‌یمان به‌ردایه‌ که‌ راستگۆ نییه‌ پیتی سه‌یر بوو. به‌ هه‌موو ئەو زیره‌کیه‌وه‌، ده‌تووت قه‌ت به‌ می‌شکیدا نه‌هاتوه‌ که‌ ئەو زمانه‌ی ژن تیی ده‌گات، زمانه‌ی دل، هه‌روه‌ها نه‌یزانی که‌ زمانه‌ی عه‌قل، ده‌بیته‌ هۆی ساردی ئافه‌رت، وایده‌زانی ده‌توانیت به‌ خه‌له‌تاندن و (فرۆفیتلی جه‌نگی) ئەو کاره‌ به‌ره‌وپیش بیات که‌ ته‌نیا به‌ (هه‌ست) ده‌توانریت به‌ ئەنجام بگه‌یه‌نریت. ستاندا، چهند مانگیک له‌ دوا‌ی ئەوه‌ی که‌ (گلیبه‌) به‌جیتی هیشته‌، گه‌رایه‌وه‌ پاریس و به‌ هۆی ده‌سه‌لاتی (پیتردارو) توانی وه‌کو فه‌رمانبه‌ر له‌ ئیداره‌یه‌کی که‌لوپه‌لی سه‌ربازی کاربکات له‌ (براون شوایک(۲)) و ئەو فه‌ره‌ی له‌ سه‌ری خۆی ده‌رکرد که‌ بیته‌ درامانوسیتی گه‌وره‌و بریاری‌دا له‌ ده‌زگای ئیداریدا گه‌شه‌ بکات و به‌رزبیتته‌وه‌. نیازی وابوو بیته‌ یه‌کیک له‌ بارۆنه‌کانی (۳) (Baron) ئیمپراتۆری و شه‌والیه‌ی (۴) لژیۆن دونوورو سه‌ره‌نجام به‌ مووچه‌یه‌کی زۆره‌وه‌ بیته‌ به‌رپرسی ئیداره‌. له‌گه‌ڵ ئەوه‌شدا که‌ کۆماریخوازیکی دووجار کولتو بوو و ناپلیۆنی به‌ شایه‌کی داگیرکه‌رو مله‌هور ده‌زانی که‌ نازادی فه‌ره‌نسای له‌ بن پێ ناوه‌، به‌لام نامه‌یه‌کی بو‌باوکی نووسی و داوا‌ی لیکرد تا شه‌ره‌تیکی بو‌ بکرت (de- دو)ی له‌ ناوه‌که‌ی زیاد کردو خۆی ناو نا (هینری دو بیل)، به‌لام به‌ راستی به‌رتیه‌به‌ریکی لیتوه‌شاه‌وه‌ کارزان بوو له‌ (۱۸۱۰)دا، که‌ پله‌ی به‌رزبووه‌ دووباره‌ خۆی له‌ پاریس بینیه‌وه‌، به‌رپرسی ئیداره‌یه‌ک بوو له‌ نیتو ریزه‌ ژوریک‌ ته‌لاری کۆشکی (ئینوالید). گالیسه‌که‌یه‌کی تاک ئەسپ و جووته‌ ئەسپیک‌ کری و گالیسه‌که‌چی و خزمه‌تکاری راگرتن و کچه‌ جحیلکی گۆرانبیتژیشی هینایه‌ کن خۆی تا له‌گه‌ڵ ویدا ژبان به‌ سه‌ر بیات، به‌لام به‌مه‌ دلێ دانه‌ده‌که‌وت. هه‌ستی کرد که‌ خولیا‌ی ماشوقه‌یه‌که‌ بو‌ ئەوه‌ی خۆشی بویت و پله‌وپایه‌ی ماشوقه‌که‌ی که‌سایه‌تی وی به‌هه‌زتر بکات. گه‌یشته‌ ئەو قه‌ناعه‌ته‌ی که‌ (ئه‌لیکساندرین دارو) ئەو که‌لینه‌ی بو‌ پر ده‌کاته‌وه‌. ئەو ژنیکی جوان بوو

و هاوسه‌ری پبیردارو بوو که ئیستا بووبوه (کۆنت)، به‌لام چه‌ندین سالی ته‌مه‌نی له میترده‌که‌ی که‌متر بوو و چوار مندالی لی هه‌بوو. به‌لگه‌یه‌ک له‌بهر ده‌ستدا نییه‌ ئه‌وه بسه‌لمینی که‌ ستاندال، بیری له‌وه‌موو له‌خۆبوردیه‌ی و دلسۆزییه‌ی نامۆزاکه‌ی کردبیته‌وه که‌ به‌رامبهر به‌وی نواندوبوی و ئه‌وه‌شی به‌خه‌یالدا نه‌هاتبوو که‌ گه‌شه‌کردن و به‌رزبوونه‌وی پله‌وپایه‌ی خۆی به‌وه‌زاره‌و ژبانی ئیدارشی په‌یوه‌سته‌ به‌ لوتف و پیاوه‌تی پبیره‌وه، له‌ نه‌زاکه‌ت و سیاسه‌ت به‌ دووره‌ که‌ دل له‌ ژنه‌که‌ی بستینی. به‌لام بو‌وی ئه‌مه‌که‌داری چاکه‌یه‌کی نااشنا بوو. ستاندال به‌جبه‌خانه‌و تفاق‌ی ئه‌وینی خۆبه‌وه، بریاری هتیرشکریدا، به‌لام نه‌یده‌توانی خۆی له‌چنگ ئه‌و ترس و شه‌رمه‌ ناموباره‌که‌ی قوتار بکات و هتیرشا هه‌ر له‌مپه‌ری ریگای بوو. ئه‌و به‌ نۆزه، چالاک و غه‌مگین، دلگه‌رم و سارد، خوین گه‌رم و لالوت بوو، به‌لام پینه‌ده‌چوو که‌ هیچ یه‌کی‌ک له‌و پلانانه‌ی سه‌ر بگریت و ئاکامی هه‌بیت. هه‌روه‌ها نه‌یده‌زانی داخۆ (کۆنتیس) خۆشی ده‌ویت یان نا. له‌وه‌ به‌دگومانیه‌ی که‌: له‌بهر شه‌رمینی (کۆنتیس) پاشه‌مله‌ پنی پینه‌که‌نی، هه‌ستی به‌که‌می و بووده‌له‌یی خۆی ده‌کرد. سه‌ره‌نجام چوه‌ لای کۆنه‌ هاوپییه‌کی خۆی و باسه‌که‌ی له‌لا درکاندو لینی پرسی که‌ چ جوژه (تاکتیکیک) به‌کار بینیت و مه‌سه‌له‌که‌شیان تاوتوی کرد. ئه‌و هاوپییه‌ی پرسیاری زۆری لیکردن، ستاندال وه‌لامی دایه‌وه‌و دۆسته‌که‌ی وه‌لامه‌کانی نووسینه‌وه. ئه‌و وه‌لامانه‌ی که‌ بو‌ پرسبیاره‌کان دراونه‌ته‌وه‌و (ماتیۆ جوژیفسۆن) کورتی کردنه‌وه‌ ئه‌مانه‌ن: (سووده‌کانی نزیکبوونه‌وه‌ له‌ مه‌دام دو (ب) چین؟ مه‌دام دو (ب) ناویک بوو که‌ بو‌ کۆنتیسیان دانابوو (ئه‌و) (ستاندال) له‌حه‌زه‌ زاتییه‌کانی خۆی په‌یره‌وی ده‌کات، جیاوکی گه‌وره‌ی کۆمه‌لایه‌تی به‌ ده‌ست ده‌هینیت و خۆبندنه‌وه‌و لیکۆلینه‌وه‌کانی خۆی له‌ مه‌ر ئاره‌زوه‌ه جنسییه‌کانی مرۆف زیاتر په‌ره‌پیده‌دات و شه‌ره‌ف و که‌سایه‌تی خۆی پنی رازی ده‌کات). له‌ په‌راویزی ئه‌و به‌لگه‌نامه‌یه‌دا، ستاندال نویسبووی: (باشترین ریگا: (هتیرش، هتیرش، هتیرش) نامۆژگارییه‌کی چاک بوو، به‌لام کاتێ تۆ دووچاری نه‌خۆشییه‌کی شه‌رمینی بی چاره‌سه‌ری، به‌کاره‌یتانی ئه‌م شیوازه‌ کاریکی ئاسان نییه‌. چه‌ند هه‌فته‌یه‌ک له‌ دوا ئه‌وه، ستاندال بانگه‌هتشت کرا تا له‌ بیشقیل (Becheville) هاوینه‌هه‌واری بنه‌ماله‌ی (دارو) جیوار بیت. به‌یانی رۆژی دووه‌م، له‌ دوا شه‌ویک

په‌ریشانی، بریاریدا قیروسیای لیبکات. باشترین جلی خه‌ت خه‌تی خۆی له‌به‌رکردو کۆنتیس تاریفی له‌ به‌رگه‌که‌ی کرد. به‌ریکه‌وت دایک و منداله‌کانی کۆنتیس، به‌مه‌ودای بیست هه‌نگاو له‌ دواپانه‌وه‌ ده‌هاتن، به‌هه‌موو شوپنیکدا گه‌ران. ستاندال به‌ شتیوه‌یه‌کی له‌رۆک به‌لام بریارده‌ر، شوپنیک‌ی دیاریکراوی که‌ به‌ خالی ئه‌لیف له‌ شوپنی (ب) ی ناو ده‌بن، دیاریکردو (ب) ئه‌و جتییه‌ بوو که‌ له‌و ساته‌وه‌خته‌دا ئه‌وان له‌وی بوون، سوپندی خوارد که‌ ئه‌گه‌ر گه‌یشتنه‌ خالی ئه‌لیف و به‌ کۆنتیس نه‌لی، خۆی ده‌کوژیت. قسه‌ی کرد، ده‌ستی کۆنتیسی گرت و هه‌ولیدا ماچی بکات. به‌ کۆنتیس-ی گوت که‌ هه‌ژده‌ مانگه‌ خۆشی ده‌ویت ئه‌وپه‌ری کۆششی خۆی کردوه‌ تا ئه‌وینی خۆی بشاریته‌وه، ته‌نانه‌ت هه‌ولیشی داوه‌ که‌ وا بکات چاوی پنی نه‌که‌ویت، به‌لام نه‌یتوانیوه‌ چیدی به‌رگه‌ی ئه‌و نازارو مه‌ینه‌تیه‌ بگریت. کۆنتیس به‌ نهرم و نیانی وه‌لامی دایه‌وه‌ که‌ ئه‌و جگه‌ له‌ هه‌ستی هاوپییه‌تی هیچ هه‌ست و سۆزیک‌ی تری به‌رامبهر به‌و نییه‌و هه‌ز ناکات که‌ به‌ هیچ جوژیک‌ خیانه‌ت له‌ میترده‌که‌ی بکات، پاشان ئه‌وانی دیکه‌شی بانگ کرد تا بیانگه‌نی. ستاندال، له‌و روداوه‌ که‌ به‌ (شه‌ری بیشقیل) ی ناوزه‌د کردوه‌، تیکشکا بوو، ده‌توانریت مه‌زنده‌ی ئه‌وه‌ بگریت که‌ که‌سایه‌تی وی پتر له‌ دلی روشابوو. له‌ دوا دوو مانگان، کاتیکی که‌ هتیرشا ستاندال له‌ بئ ئومیدی خۆیدا به‌ سه‌ختی ده‌سوتا، مۆله‌تی خواست و چوه‌ میلان، که‌ له‌ یه‌که‌م گه‌شتیدا بو‌ ئیتالیا شه‌یدیای ببوو، له‌وی ده‌ سال له‌مه‌وبه‌ر، (جینا پتراکۆ) ناویک که‌ ژنی ناره‌سمی (Maitrassa)ی ئه‌فسه‌ریکی هاوسه‌نگه‌ری بوو و سه‌رنجی راکیشابوو، به‌لام له‌و سه‌رده‌مه‌دا ستاندال ته‌نیا ره‌یس عوره‌فایه‌کی بئ پاره‌پول بوو و جینا خۆی لی به‌ دوور ده‌گرت، به‌ باشی زانی ببوژیته‌وه. باوکی جینا دوکاندار بوو و جیناش به‌ جحیللی میتردی به‌ سکریتیریکی ده‌ولت کردبوو. ئیستا ته‌مه‌نی سی و چوار سال بوو و کوریک‌ی شازده‌ سالانی هه‌بوو. ستاندال که‌ دووباره‌ جینای دیته‌وه، به‌ به‌ژن و بالایه‌کی به‌رزو نه‌شمیلی دیته‌وه. ئه‌و هه‌نوکه‌ش له‌ چاوان و، روخسارو، نیوچاوان و لوتیدا، نیشانه‌ی جوان و شکۆی پیوه‌ دیاریبوو. ده‌لی: (ئه‌وم به‌ هۆشیارتر و شکۆدارتر له‌ جاران بینی، به‌لام ئه‌و جوانیه‌ هه‌وسبازیم له‌ودا به‌دی نه‌کرد) بئ گومان جینا زۆر زه‌ره‌ک بوو چونکه‌ به‌و بریاره‌یه‌ی که‌ میترده‌که‌ی ده‌یدایه‌، بالاخانه‌یه‌کی له‌

میلان و خانویک له هاوینهههوارو چهنندین خزمهتکارو کارهکهرو خانویک (loe) له (ئیسکالا) و گالیسکه بهکی ههبوو. ستاندال به تهواوی ئاگاداری ناشیرنی و دزیوی خۆی بوو و بو داپۆشیننی ئه و دزیویهی، به پتیویست و زهروری دهزانی که جل و بهرگی جوان و مۆده له بهربکات. ئه و ههمیشه قه له و بوو، به لām له بهرئه وهی ئیستا گوزهرانی باشتر ببوو، ببوو پیاویکی پان و پۆر، گیرفان پرو بۆشناغ و بو رازیکردنی خاتونی شکۆدار له وه زیاتر شانسی ههبوو که سه ربازیکی چاره رهش و نه داریتت. بریاری دا له میانهی مانه ویدا له میلان خۆی پی بخافلیننی و کاته که ی پی به سه ره بریت، به لām جینا، به و رادهیهش که ئه و بییری لیده کرده وه رام نه بوو، پیی رابواردو تا رۆژیک بهر له بهر پیکه وتنی به ره و رۆما، قایل نه بوو که له بالاخانه که ی خۆیدا پیشوازی لیبکات. کاتی دیدار به یانییه کی زوو بوو. مرۆف واینه دهزانی که له و هخته دا کاتی دهسته ملانینی نیوجی بیت. ئه و رۆژه، ستاندال له دهفته ری بیره وه ره به کانی رۆژانه یدا نووسی: (له بیست و یه کی ئه یلوولدا کاتژمیر هه وت و نیوی به یانی، ئه و ئاوانه ی که زۆر له میژ بوو ئاخم بو هله ده کیشا پیی گه یشتم). ههروه ها ئه و دیرۆکه ی له سه ر قایشی پانتۆله که ی نووسی. ئه و هه ر ئه و پانتۆله خه ت خه ته ی پۆشیبوو که له رۆژی ده ربیرنی ئه وینی خۆیدا بو (کۆنتس) له به ریدا بوو. له سالی (۱۸۱۲) دا، ستاندال به زه حمه ت توانیبوو (کۆنت دارو) قایل بکات که بو خزمه تکردن له به ره کانی شه ردا، له و پۆسته ئاسوده یی که له پاریس هه یبوو بیگوازیته وه بو ئیداره ی که لویه لی سه ربازی. له له شکرکیشییه مه ینه تباره که ی ناپلیۆن بو سه ر روسیا، ره گه ل ئیمپراتۆر سوپاکه ی که وت و له کاتی پاشه کسه کردندا له مۆسکو سه لماندی که پیاویکی له سه رخۆو بیتاک و دلیره. له سالی (۱۸۱۴) دا، ناپلیۆن وازی له ده سه لات هینا و ژیا نی ئیداری ستاندالیش به سه رچوو. ستاندال بانگه شه ی ئه وه ده کات: که ئه و پۆسته گرنگانه ی بۆی پیشنیار کرابوون، ره تی کردونه ته وه و ریگای جیهیشتنی ولاتی گرتۆته بهر بو ئه وه ی چیدی خزمه تی بنه ماله ی (بۆرۆره کان) نه کات. به لām راستییه کان پیچه وانه ی ئه وه ده سه لمین. سویندی ئه مه کداری بو لویسی شازده یه م خواردو کۆششیکی زۆری کرد تا دووباره بگه رپته وه ریزی خزمه تکردنی مییری، به لām ئه و هه ولانه ی بی ئاکام بوون و ستاندال گه رپه وه شاری میلان، ئه و ئیستا به شی ئه وه ی پاره مابوو که له

بالاخانه به کی دلگیردا ژیان به سه ر بیات و ئه وه نده ی پیی خۆشبیته بچیته ئوپیرا، به لām نه ئه و پله و پایه ی جارانی مابوو نه ئه و پاره و پوله ش. جینا لیتی لوته لا بوو و پیی راگه یاند که میترده که ی به بیستنی هه والی گه رانه وه ی تهووشی سه سادته و غیره بووه و ستایشکه رانی تریشی، به دگومانن. داوای له ستاندال کرد که له بهر خاتری شه رف و ناموسی وی شاری میلان به جی بیتیت. ستاندال نه یده توانی چاوبه سه ته کی له خۆی بکات که جینا لیتی تۆراوه. به لām هه لسه و که وته کانی جینا هه زو ئاره زوو ده کانی وی توندتر کرد. سه ره فجام به خه یالیدا هات که ته نیا یه ک ریگا چاره هه یه بو به ده سه ت هینانه وه ی دللی جینا. سی هه زار فرانکی په یدا کردو دایه جینا و پیکه وه چونه فینیسیا، دایک و کوره که ی جینا و خاوه ن بانقیکی ته مه ن مامنا وه ندی له م گه شته یاندا ها ورپییه تیان کردن. به مه به سه تی په رده پۆشکردنی پیته وندی نیوانیان، جینا داوای له ستاندال کرد تا بچیته میوانخانه یه کی تر. کاتی له گه ل جینا نانی ئیواره یان ده خواردو خاوه ن بانقه که ده هاته لایان، ستاندال زۆر قه لس ده بوو. ئه و پیی و ابوو که خاوه ن بانقه که به هیچ جزۆیک بۆی نییه ئه و کاره بکات. لیته دا به شیک له بیره وه رییه کانی ستاندال هه لده برتیرم که ده لئ: (ئه و جینا) و ا پیشان ده دات له پیتاوی مندا فیدا کاریه کی گه وره ی کردوو که له گه لندا هاتۆته فینیسیا. من زۆر گه مره بووم که ئه و سی هه زار فرانکه ی ده بووایه له م سه فه ره دا خه رجی بکه م، دامه ئه و). پاشان له دوای ده رۆژ: (ئه وم که وته بهر په لان... به لām ئه و باسی باری مادی ئیمه ی کرد، دوینتی به یانی چاوبه سه ته کی و فریودان مومکین نه بوو. فروفیل، هه وه سه بازی به ته وای له مندا کپ ده کاته وه، به رواله ت هۆبه که ی ئه وه یه که هه موو شله ی عه سه ب راده کیشیتته نیو میشکه وه). شازده ی حوزه بیرانی (۱۸۱۵)، ناپلیۆن له واترلو تیکشکا، له پاییزی هه مان سالدا ستاندال و هاوسه فه ره کانی گه رانه وه شاری میلان. جینا ستاندال-ی ناچار کرد که له گه ره کیکی لاتهریکی شار خانوو بگریته. کاتیک واده ی ژوانی له گه ل ستاندال دیاری ده کرد، به جل گۆرین و له نیوه ی شه ودا، له کاتیکدا که بو شوین برزکردن چهنه جاریک گالیسکه ی گۆرپیوو، ده چوووه مالی ماشوقه که ی و پاشان کاره که ریک ده بیرده ژوری. کاره که ره که ی جینا له گه ل خانمه که یدا هه رای ببوو، یان ستاندال به پاره له خشته ی بردبوو، له پریکدا ئه و هه واله داچله کینه ی دا

به ستاندال که میپردی خانمکهی، به هیچ جوژیک ئیرهیی نابات و خانمکهی، ئه و خوشارکیتیانه تنیا بۆ ئه دهکات که ریگا له رووبهروو بوونهوی وی له گه له رکابه ره کهیدا بگریته، یان وا باشتره بلتین رکابه ره کانی، چونکه ژماره ی (رکابه ره کانی) زۆره. پاشان ئه و کاره که ره ی جینا پیتشیناری کرد هه تا له گه لهیدا بچیت تا ئه و راستیهی پی سه لمینیت. روژی دواتر ئه و کاره که ره ستاندال-ی برده ژوریک بچوک که له تهنیشته ژورری خوگورینی جینابوو و له وی شاردییه وه: (له کونی کلیله را، که مه و دای نیتوانیان تهنیا سی ههنگاو بوو، ئه و خیانه ته ی که لپی ده کرا به چاوی خو ی بینی). بیل گوتی: (رهنگه پیتان و ابیت که له هه شارگه کهم ده رپه رپه ده ری و هه ر دوو کیانم دایه بهر خه نجه ران؟ قهت شتی وا نه بوو... ئه و ژورره ی که به ئه سپایی چو بوومه نیوی، چون هاتبووم ئاواشم به جیهیتشت، تهنیا بیرم له لایه نه گالته جارپیه که ی ئه و رووداوه ده کرده وه، پیکه نیلم به خو م ده هات و ده روونم پرپسو له رق و کینه به رامبه ر به خاتون، له گه له هه موو ئه وانه شدا دلخو شبووم به وه ی که سه ره له نو ی تا زادی خو م به ده ست هیتا وه ته وه (۵)). له سالی (۱۸۲۱) دا، ده زگای پو لیس نه مسا (۶)، داوای له ستاندال کرد تا شاری میلان به جی بیلیت، چونکه پتو هندی له گه له هیندی تیک که سایه تی نیشتمانپه روهری ئیتالیا دا هه بوو. پاشان چووه پاريس و به شی هه ره زوری ئه و نو سالانه ی داوایی له وی به سه ربردو یه ک دوو رووداوی (ئه وینداری) کرچ و کالی بۆ هاتنه پیتش. زۆر هاتو چۆی ئه و کۆرۆ کۆبوونه وانه ی ده کرد که قسه ی چاک تییا ندا بایه خی هه بوو. ئیتر (به سته زمان) نه مابوو، ببوو پیاویکی قسه خوش و دم هه راشیک ئه و تو که ئه و کاتانه ی به که یف بوو، له گه له هه شت نو ده که سدا قسه ی ده کرد، به لām وه کو هه موو زۆر بلتیه لیها تو هه کان، پی خۆشبوو تا که قسه که ره و پرپاره ر بیت و هه ر که سی تیک له قسه کانی هه لبه زبایه وه، به ئاشکرا سه رکۆنه ی ده کرد، چونکه تامه زرۆی ئه وه بوو که گو تگره کانی تووشی سه رسامی بکات، سه بارهت به قسه پوچ و کوفر امیته کان، که متر سالی ده کرده وه. ره خه نگره به دیکه ته کان پیتیان و ابوو که ئه و گالته و گه په ی وی تهنیا بۆ کات به سه ربردن یان بزواندن به رامبه ره که یتی. له داوی ئه وه شو رشی (۱۸۳۰) هاته پیتش، شارلی-ی ده یه م هه لات و لويس فیلیپ له سه ر ته خت دانیشته، هه تا ئه و کاته ی

ستاندال ئه و سامانه ی که له باوکیه وه بۆی به جیمابووو سه رفی کرد بوو و کۆششه ئه ده بیه کانیشی، چونکه دیسان چاوی پرپسو وه ئه وه ی که بیته نو سه ریکی گه وه، نه پاره یه کی وه ده ست ده خست نه ناوبانگی تیک. ئه و کتیه ی که له سالی (۱۸۲۲) له ژیر ناو نیشانی (وتاریک له باره ی ئه وین) (Essayon love) بلاو کرایه وه، له ما وه ی یازده سالدا تهنیا هه قده دانه ی لیفرۆشرا. هه ولتیک بیته ده ی دا بوو تا کاریکی ده وله تی پهیدا بکات و سه ره نجام به گورانی حکومهت، له قونسولیه ی فه ره نسا له (ترسین) دامه زرا، به لām ده سه لانداری نه مساوی، به هۆی ههستی لایه نگرانه ی له نازادینخوازی، به وه درگرتنی رازی نه بوون و ستاندال گوزارایه وه بۆ (سیوتیا و کچیا) که ده که ویتنه ویلایه تی پاپی (۷) (Papal states).

ئه ره که کانی خو ی به ها که زایی ئه نجام ده دان و هه رکه ده رفه تی هه بوایه سه یرانیکی خنجیلانه ی سازده دا. ستاندال، بیته ریکی ماندونه ناسی دیمه نه جوانه کانی سه روست یوو. له رۆما چهند ها ورپیه کی پهیدا کرد که زۆریان ریز لیده گرت. له (سیوتیا و کچیا) به تهنی بوو و بی تا قهت بیوو. له تهنه ی په نجا و یه ک سالی دا، داوای له کچه جحیل تیک کرد تا شووی پی بکات، ئه و جل شو ری خو ببوو و باوکیشی یه کیتک بوو له خزمه تگوزاره کانی قونسولیه ی فه ره نسا.

داواکاریه که ی ره تکرایه وه و ئه ویش پی شکا. له سالی (۱۸۳۶) دا وه زیری قایل کرد تا کاریکی سووکی بدات تا ده رفه تی ئه وه ی هه بیت ئه و سی سالانه له پاريس به سه ر بیات و له و ما وه یه دا، که سیکی دی جیگای گرته وه. له و سه رده مه دا ستاندال پیاویکی زۆر قه له و بوو و ده موچاویکی زۆر سووری هه بوو. مو ی لاچا وه کانی (Whiskers) درێژ و ره نگ کرا و بوون و بۆ ئه وه ی سه ره روتا وه که ی دا پۆشیت، شه پقه یه کی پانی ره نگ ئه رخه وانێ ئامال قاوه یی له سه ری ده نا. له دوا دواییه کانی مۆده (Mode) وه کو پیاویکی جحیل جل و به رگی له بهر ده کرد و ئه گه ره که سیکیش ره خه نی له دا برکه ی چاکه ته که ی یان مۆده ی (مۆدیل) ی پانتۆ له که ی بگر تایه و قسه یه کی بی ئه ده بانه ی بکر دایه دلگرا نه بوو. وه کو جار ان ئافره تی خو ش ده یست، به لām که متر سه رکه وتوو ده بوو. دیسانه وه هاموشی بۆ ئاهه نگه کانی ده ست پیکرده وه و قسه ی ده کردن. سه ره نجام ناچار گه رایه وه بۆ

(سیوتیاوکچیا) و دواى دوو سالان له وى تووشى دلکهچى (سهکته) بوو. له پاش چاکبونه و دواى مؤله تی کرد تا بچیتته (جنیف) و خوئی نیشانی دوکتوریکى به ناویانگ بدات. له ویتوه چۆوه بو پاريس و ژيانى جارانی سهر له نوئی دهستپیکردوه. له یه کیک له رۆژهکانى مانگی نادارى سالى (۱۸۴۲)، چوه سهرخوانى نیوه رۆی وه زاره تی دهره وه و له عهسرى هه مان رۆژدا کاتیک که له یه کیک له شه قامه کان پیاسه ی ده کرد، دلکه کپیبه کی تری کرد. بردیانه وه ماله که ی خوئی و بو رۆژی دواتر مرد.

به سه رنجدان به و راستیه روون و بی پردانه ی باسمرکن، یه که م شت که به میشکی مرۆژدا دیت ئه وه به که ستاندال، به هوی شورشهکانى ژيانیه وه، کومه لیک نه زمونى جورا جوړی وهرگرت که که متر رومانوسیک ده توانی شانازیان پیوه بکات. ئه وه له سه رده مى گۆرانگاریبه کی گه ورده، چ بیه ویت یان نه یه ویت، له گه ل مرۆژی جورا جوړ له چینی جیاجیادا ناسیا وه تی په یدا کرد و به و جوړه له سروشتی تایبه تی مرۆقه کاند، هه تا ئه و جیبه ی که سروشتی تایبه تی خوئی ریگای پیده ده، زانیاری هه مه چه شنی به ده ست هینا، چونکه: وردبینترین و تیزبینترین لیکۆله روه، که تویتزینه وه له سه رها و نه وعه کانى خوئی نه نجام ده دات، ده توانیت ئه وان ته نیا به هوی که سایه تی خو به وه بنا سیت.

ستاندال، که موکوری زۆر تیدا بوو، به لام خه سله تی باشیشی زۆر بوون: هه ستیار، هه ستیاری، شه رمن، به شه رف، به توانا، کاتی ئیشکردن سه رقال، دلپرو زۆر دا هیتنه ر بوو. هاوړتیه کی باش بوو، به لام که موکوریبه کانى رۆحی و فیکری و نه خلای وی گه وره بوون. ده مارگیریبه کانى پوچ و نامانجه کانى بی بایه خ بوون. پشت به ستوو نه بوو (هه رپوه ش زوو له خسته ده برا) ناتارام، که لله ره ق، گوینه ده ر به په یامی ویزدان، گه مژانه خو هه لکیش، لاف و گه زاف لیدر، هه وه سباز، بی نه زاکه ت و شه هوه ت په رستیکى خو رین بوو، به لام نه گه ر ئیمه له و که موکوریانه ی ناگادارین، له به ر ئه وه یه که بو خوئی پیتی گوتووبن. ستاندال، نو سه ریکى پیشه یی نه بوو، به حاله حالیش نه دیب بوو، به لام لیک لیک شتی ده نووسی و ده توانین بلتین که زۆریه له سه ر خوئی ده نووسی. سالانیک، بیره وه ریبه کانى رۆژانه ی خوئی ده نووسی وه، که زۆریه یان به ده ستی ئیمه گه یشتوون، وا پیده چى که هوی نووسی نه وه یان ئه وه بووه تا کو بلا و بکریته وه. له ته مه نی په نجا و دوو

سالیدا، ژياننامه ی خوئی له (۵۰۰ لاپه رده) تا حه قده سالى نووسی وه و هه ر چه نده به هوی مردنیه وه پیترانه گه یی ئه و کتیبه پاکنوس بکات که له پاشی به جیما بوو، به لام بویه نووسی بووی هه تا خه لک بیخوینیتته وه. له و کتیبه دا، هه ندیک جار پتر له وه ی که هه بوو خوئی دهرخستوه و ئه و کاره ی که هه ر نه یکردون بانگه شه ده کات که کردوونى، به لام به شپوه یه کی گشتی له گوته کانیدا راستگو یه. له باسکردنی خوئی قیر نیبه، پیشم وایه که ژماره یه کی که م بتوانن ئه و جوړه کتیبانه بخویننه وه و (خویندنه وه یان کاریکى ناسان نیبه، چونکه به راده یه کی زۆر خه ماوی و بیزارکه ر و دوو باره ن) له خو بان نه پرسن که نه گه ر ئه وه نده بی نه قه ل بوون که ناوا به راشکاوی و بی پیچ و په نا باسی خو یانیا ن کردوه، خو یان هه لکیشایه سه دقات با شتر نه بوو؟ که ستاندال مرد، ته نیا دوو رۆژنامه ی پاريس زه حمه تیان وه به ر خو دا و هه والی مردنه که یان بلا و کرده وه. وا مه زنده ده کرا که ستاندال به ته وای فه رامۆش بکریت. له راستیشدا نه گه ر هه ول و ته قه لای دوو کۆنه هاوړتی خوئی نه بو وایه، نه گه ری ئه وه هه بوو که به یه کجاره کی له بیر بکریت. ئه و هاوړتیبانه ی توانیا ن ده زگایه کی چاپه مه نی بر واپیکرا و ناچار بکه ن که به ره مه سه ره کیبه کانى بلا و بکاته وه. سه ره رای ئه وه ی که ره خه گری به توانا سانت بوٹ (۸) (Charlrs Augustin Sainte - Beuve) دوو وتاری له سه ر ئه و به ره مه مانه نووسین، به لام خه لک لای به لادا نه کردنه وه و هه تا وه چه ی نوئی پینه گه یی، کتیبه کانى ستاندال خوینه ریا ن زۆر نه بوو. ئه و بو خوئی قه ت سه باره ت به مانه وه ی به ره مه مه کانى دوو دل نه بوو، به لام به وه قایل بوو که هه تا سالى (۱۸۸۰) و ته نانه ت (۱۹۰۰) یش چاوه پروان بیت هه تا ئه و ریزه ی که شیوا ی بوو لینی بگیرین. زۆریه ی نو سه ران، له به ر ئه وه ی هاو چه ر خه کانیا ن گو تیا ن ناده نی، به وه دلی خو یان خو ش کردوه، که وه چه ی تاینده بایه خیان پیده دات و ریزیان لیدنه نین. وه چه ی داها توو به ده گمه ن ئه و کاره ده کات، چونکه سه ری قاله و دهر به ستی ئه و شتانه نیبه و هه ر وه ختیک حه زی چوه سه ر ئه ده بیاتی رابردوو، هه ر چیبه کی ئاره زووی لیبیت، له و نووسینانه ی که له سه رده مى خو یدا (سه رکه و تینیا ن به ده ست هینا وه) هه لیا ن ده بژیری و ده یان خوینیتته وه، ته نیا یه ک شان سه هیه، که نو سه ریکى مردوو، له و نه ناسراویبه ده روون سو تینه قور تارى ببیت که له ما وه ی ژیا نیدا دوو چاری بووه.

سه بارهت به ستانداال مامۆستایهک (که له روویه کهوه، بۆ خۆی نه ناسراوه) له میانهی وانه و تنهوهی له زانستگهیه کدا به شهوق و زهوقه وه وه سفی به رهه مه کانی وی کردو به ریکهوت له نیو قوتابیه کانیدا، چهند لایکی هۆشیار و تیگه یشتوو یان تیدابوو، که له پاشان بۆ خۆیان ناوبانگیان پیدا کرد، ئەو لاوانه به رهه مه کانی ستانداال-یان خۆپنده وه. له بهر ئەوهی بابه تی وایان تیدابوو که له گه ل ئەو شتانهی ده رو به ری ئەواندا ده گونجا، بوونه ستایشکهری ده مارگیری نووسینه کانی وی. به توانترینی ئەو لاوانه، ئیپۆلیت تاین (۹).

(Hippolyte Taina) بوو و چهند سالیک له دوای ئەوهی که بوو به ئەدیبیکه بالای دهست، و تاریکی و روژینه ری نووسی و تیدای ستانداال-ی به گه وه ترین ده روناسی هه موو سه رده م و سه ده کان ناوزه د کرد. ئیتر له و سه رده مه وه بابه ت گه لیکه زۆر سه باره ت به ستانداال نووسراوان و ئیستا زۆریه یان بر وایان وایه که ئەو، یه کیکه له و سێ رۆماننوسه گه ورا نهی که له سه دهی نۆزه یه مدا فه رنه سا وه به ری هیناون. ناوبانگی ستانداال به نده به به شیک له (وتاریک له باره ی ئەوین) و دوو رۆمانی دیکه ی. له و دوو رۆمانانه ش ره نگه (ئه شکه وتی پاره ما) یان دیری پاره ما دلگیر تر بیت و دوو پالنه وانی هه ن که زۆر سه رنج راکیشن. له و کتیه دا ئەو وه سفه ی که له (شه ری واترلو) کراوه، به راستی ناوبانگی ده رکردوه. به لām رۆمانی (سوورو ره ش) دلفرینتر، داهینه رانه تر، گرنگتر و پر مانا تره. هه ر له بهر ئەوه شه که (زۆلا (۱۰)) ستانداال-ی به باوکی قوتابخانه ی ناتورالیستی (Naturaliste) ناوزه د کردوه و (بوریت (۱۱) - Paul Bourget) و ئاندری ژیه (به هه له) بانگه شه یان کردوه که ئەو داهینه ری رۆمانی ده روناسیه یه. (سوورو ره ش) به راستی کتیبیکه سه رسوور هینه ره. ستانداال زیاتر هه زی به خۆی ده کرد تا خه لکانی ترو به رده وام، پالنه وانی رۆمانه کانی خۆی بوو. جوولیان (Julien) له (سوورو ره ش) دا نمونه ی پیاویکه که ستانداال رازیبوو بۆ خۆی وه کو وی لیبت.

ستانداال، جوولیان له پیش چاوی ژنان کرده پیاوکی سه رنج راکیش و له به ده ست هینانی ئەوینی دل سۆزانه یاندا سه ری خست. ئەوی به و شکل و شیوه یه خولقاند، که رازیبوو بۆ خۆی هه رچی هه یه تی بیدات، به لām وه کو وی لیبت و قه تیش وای لینه هات.

جولیان ناچار کرد که ریک هه مان ئەو شیوازانه به کار بیات که بۆ خۆی گرتیو نیه به رو ده ره نجامه که ی هه میشه ناکامی بوو، تا له لای ئافره تان به ئامانجی خۆی بگات. ئەوی کرده قسه زانیکی بهرز، به لām زۆر ئاقلانه، قه ت نمونه یه کی له ره وان بیتی وی به ده سته وه نه دا، به لکو ته نیا پشتگیری و باوه ربوونی خۆی بۆ ده ربهری. زهین روونی خۆی، جه ره زه یی خۆی، شه رمینی خۆی، گرتی بووده له بی خۆی، شوین په رستی خۆی و هه ستیاری و حیسابگه ری خۆی، به دگومانی و لووت به رزی و دل ناسکیی خۆی و بی مه رامی و بی ئەمه کی خۆی دایه جوولیان. پیم وایه هه یچ نووسه ریک، به تیه اویشتنی (خه سلته ده روونیه کانی خۆی) له نیو په یکه ری پالنه وانیکه چیرۆکا، له هه یچ که سپک وینه یه کی ئاوا بۆگه ن، مایه پوچ، هینده که م، ئەوه نده بیزار که ر بکیشیت. سه یه که ستانداال، جگه له وه سفی (واترلو) که تیدای به شدار نه بوو، له و ئەزمونانه ی که له سه رده می خزمه تکردنیدا بۆ ناپلیون وه ریگرتیون، له و رۆمانه یدا به هه یچ شیوه یه ک که لکی وه رنه گرتوه. پیاو وای بۆ ده چوو ئەو رووداوه گه ورا نهی که هه ر نه بی ستانداال بۆ خۆی بینه ریان بوو، بابه تیکه تیدای ده روژین تا به مه یل و ئاره زوو بیانخاته ژیر لیکۆلینه وه. خۆینه ر له بیریه تی کاتیک که ستانداال، ده یوست نمایشنامه بنوسیت، له و نمایشنامه ی که ده چوو زه یینیان به دوای (ناوه رۆک) دا ده گه را. وا پینده چیت که ستانداال قه ت ئاماده یی تیدای نه بوو بیت که به بیرۆکه ی خۆی، چیرۆک داپرێژیت و ناوه رۆکی سه ره کی (سوورو ره ش) له هه والی دادگایی کردنیک که ئەو رۆژانه هه راو هۆریای نابۆوه و رۆژنامه کانی بلایان کرده وه، سه رچاوه ی گرتوه. له و پینشه کیانه دا که له سه ر ئەم رۆمانانه م نوسیون (۱۲)، هه ولām داوه که (ناوه رۆکی سه ره کی) ی چیرۆکه که ئاشکرا نه که م، به لām ئەگه ر به ویت سه باره ت به م کتیه بدویم، ناچارم هه ر نه بی به کورتی ئاماژه ی پین بده م. ئەمه رووداویکه که ستانداال سوودی لیه رگرتوه: قوتابیه کی گه نج (Semi-narist) (۱۳) به ناوی (ئانتوان بیرته)، له مالی پیاویک به ناوی میشۆ که له و کاته دا له خانووی دوکوردون ناویک دابوو و مامۆستای لاوه کی مالی بوو. ئانتوان هه ولیدا ژنی یه که م و کچی دووه م ته فره بدات، یان دای. ده ریان کرد. پاشان په له کوتی ده کات تا خۆپندنی قه شه یی دیرژه پیدات، به لām چونکه ناوی زرابوو، هه یچ قوتابخانه یه کی قه شه یی

وهرینه‌گرت. له‌کن خۆی وای لیکداپه‌وه که بنه‌ماله‌ی (میشۆ) ده‌ستیان له‌و کاره‌دا هه‌به‌و بۆ‌ئوه‌ی تۆله‌یان لیبکاته‌وه، خاتوو میشۆ که له‌که‌نیه‌سه‌دابوو، ته‌قه‌ی لیکردو پاشان ته‌قه‌ی له‌خۆشی کرد. برینه‌که‌ی کاری نه‌بوو و دادگایی کرا. ئانتوان هه‌ولیدا به‌دناوکردنی ئه‌و ژنه‌ داماو خۆی رزگار بکات، به‌لام سزای مه‌رگی به‌سه‌ردا درا. ئه‌م چیرۆکه‌ دزیو چه‌په‌له‌، سه‌رنجی ستانداڵ-ی راکیشا، ئه‌و کاره‌که‌ی (بیرته‌ی) به‌تاوانیکی جوان و کاردانه‌وه‌ی خویه‌کی به‌توانا و سته‌مکار له‌ دژی سیسته‌می کۆمه‌لایه‌تی له‌قه‌له‌مدا. هه‌ولیدا په‌له‌یه‌کی به‌رزتر بداته‌وه‌و حیقاییه‌ته‌، به‌و شیوه‌یه‌ی که‌ ئه‌و که‌سانه‌ی له‌ ده‌ستی ناپاکی و خراپه‌کاری (جولیان) نازاریان چه‌شتبوو، بیانخاته‌ په‌له‌یه‌کی به‌رزتری کۆمه‌لایه‌تی و هۆشی زیاترو هه‌یزی فکری و رۆحی ئه‌خلاقى زیاترو نازایه‌تی زیاتر- پتر له‌وه‌ی که‌ (بیرته‌ی) نه‌گه‌ت هه‌ببوو، به‌ پالنه‌وانه‌که‌ی خۆیه‌وه‌ بنوسین، به‌لام چیرۆکه‌که‌ هه‌ر ئاوا چه‌په‌ل و، جولیانیش مایه‌پوچ ده‌رچوو، سه‌ره‌رای ئه‌وه‌ش، جولیان بێ ئه‌ندازه‌ زیندوو و رۆمانه‌که‌ش به‌جۆریکی وروژینه‌ر دلگیره‌. جولیان ئه‌و کوره‌ مێرمنداڵه‌ی که‌ له‌چینی کریکاره‌و ئیره‌ی به‌و که‌سانه‌ ده‌بات که‌ له‌چینی به‌رزتردا له‌دایکبوون و به‌توندی لیبیان بیتزاره‌، نوێنه‌ری کۆمه‌لایه‌که‌ که‌ له‌هه‌موو نه‌وه‌یه‌که‌دا په‌یدا ده‌بن. کاتیک بۆ یه‌که‌مجار، هاکه‌زایبانه‌ له‌جولیان ورد ده‌بینه‌وه‌، ستانداڵ به‌م شیوه‌یه‌ وه‌سفى ده‌کات: (گه‌نجیکی بالاکورت، هه‌ژده‌ نۆزده‌ ساڵه‌و به‌ ره‌والت لاوازبوو و هه‌له‌کانی ده‌موچاوی نارپکه‌، به‌لام لیواولیتو له‌ناسکی و لوته‌ هه‌لگه‌راوه‌که‌ی وه‌کو ده‌نوکی هه‌لۆیه‌. چاوه‌ ره‌شه‌ گه‌وره‌کانی که‌ له‌کاتی تیژماندا، نیشانه‌ی گه‌رمی و بیری قوول بوون، له‌و کاتانه‌دا وه‌کو چاوی گیانه‌به‌ریکی دزیو، پرپوون له‌ئه‌ستوورترین رق و کینه‌، قژیکی به‌روویی نارپک که‌ زۆر داکه‌وتبوون، نیوچاوانیکی ته‌سک و باریکی پیده‌به‌خشی و له‌کاتی تووره‌بووندا دیمه‌نیکی شه‌ره‌نگیزی ده‌ایه‌ روخساری،... به‌ژن و بالای باریک و جوانی... ئه‌وه‌ی ده‌رده‌خست که‌ گورج و گۆلی ئه‌و له‌شه‌، له‌هه‌یزوتوانای زیاتره‌ (۱۴).

دیمه‌نیکی سه‌رنج راکیش نیسه‌، به‌لام باشه‌، چونکه‌ یه‌کسه‌ر خۆینه‌ر بۆ لایه‌نگری جولیان ئاماده‌ ناکات، پالنه‌وانی سه‌ره‌کی رۆمان دیاره‌ که‌ خاوه‌نی هه‌ستی لایه‌نگرانه‌ی خۆینه‌ره‌و ستانداڵ-یش که‌ مرۆیه‌کی مایه‌پوچ و به‌دکاری کردۆته‌ پالنه‌وانی رۆمانه‌که‌ی

خۆی، ده‌بوايه‌ ئاگای له‌وه‌ بیت که‌ هه‌ر له‌ ده‌سپێکه‌وه‌، زیاد له‌ پنیوست خۆینه‌ر نه‌کاته‌ هاوسۆزی پالنه‌وانی رۆمانه‌که‌ی. له‌لایه‌کی تره‌وه‌، ناچاربوو خۆینه‌ر بکاته‌ لایه‌نگری، نه‌یده‌توانی که‌ زۆر به‌ دزیو نیشان بدات. هه‌ربۆیه‌ش، به‌و وه‌سفه‌ تیروته‌سه‌له‌ی چاوه‌ جوانه‌کانی و به‌ژن و بالای و ده‌سته‌ نه‌رم و نۆله‌کانی، وه‌سفى به‌رایى هه‌موار ده‌کات. ناوه‌ ناوه‌ به‌ شیوه‌یه‌کی ره‌ها به‌ جوانی تاريفى ده‌کات، به‌لام هه‌رجاره‌ ناجاریک، له‌ بیری ناچیته‌وه‌ که‌ سه‌رنجستان بۆ ئه‌و هه‌سته‌ نارچه‌ته‌ شاراو په‌ راکیشیت. جولیان ئه‌و هه‌سته‌ی بۆ ئه‌و که‌سانه‌ دووروزاند که‌ پتیبان قه‌لس بوو، هه‌روه‌ها ئه‌و به‌دگومانیه‌ش که‌ هه‌موو به‌و چاوه‌وه‌ سه‌یری ده‌که‌ن نیشانتان ده‌دات. بیجگه‌ له‌و که‌سانه‌ی که‌ به‌لگه‌ی زۆریان به‌ ده‌سته‌وه‌یه‌ تا له‌ به‌رامبه‌ریدا وریای خۆیان بن. مه‌دام دورنال، دایکی ئه‌و مندالانه‌ی که‌ جولیان ئه‌رکی حاملاندنیانی له‌ئه‌ستۆدایه‌، وینه‌ی جوانی پالنه‌وانیکه‌ که‌ کیشانی روخساری وی کاریکی گرانه‌. ئه‌و هاوسه‌ریکی باش، دایکیکی باش، ژنیکی باش، خۆش روخسار، تووندوتیژو دلسۆزه‌. باسی ئه‌وینی رۆژ به‌ رۆژ له‌ زیادبوونی بۆ جولیان، تیکه‌ل به‌ ترس و دوودلی، که‌ مه‌بادا ئه‌و ئه‌وین بیته‌ ئاره‌زوویه‌کی جنسی کلپه‌ سه‌ندوو، لیژانانه‌یه‌، ئه‌و نه‌شمیلانه‌ترین ئه‌فراندنه‌کانی رۆمانه‌، ماتلید دولاملی نه‌جیب زاده‌و خانه‌دانیس سه‌رسووره‌ینه‌ره‌. ستانداڵ، قه‌ت خۆمالیانه‌ له‌ کۆپو ئاهه‌نگه‌کانی ئه‌شراف و خانه‌دانه‌کاندا ده‌رنه‌که‌وتبوو و نه‌یده‌زانی خه‌لکی په‌روه‌رده‌کراو چۆن چۆنی هه‌لسوکه‌وت ده‌که‌ن. ئه‌مه‌ زه‌نی مرۆقیکی تازه‌ ده‌وله‌مه‌ند بووه‌ که‌ نه‌جیب زاده‌و خانه‌دانه‌کان به‌رده‌وام له‌ بیری نه‌جیب بوونی بنه‌ماله‌که‌یاندا، ئه‌و پیتی وابوو روکراوه‌یی مادمازیل دولامل، روکراوه‌یه‌کی ئه‌شراقیانه‌یه‌، له‌ کاتیکدا که‌ ته‌نیا شتیکی ئاسایی بوو، کرده‌وه‌کانی مادمازیل زنجیره‌یه‌ک چاوبه‌سته‌کی بوون. ستانداڵ، له‌و شتوازه‌ نووسینه‌ به‌ باق و بریقه‌ی که‌ (شاتۆ بریان) (۱۵) کردبوویه‌ مۆده‌و سه‌دنوو سه‌ری بچوکتتر، به‌ شه‌وق و زه‌قه‌وه‌ لاساییان ده‌کرده‌وه‌، بیتزاربوو. ئه‌و ئامانجی ئه‌وه‌بوو که‌ ئه‌وه‌ی دهبه‌ویت ده‌ری بپیت، به‌ هه‌مان ساده‌یی و پاراویه‌ بیت که‌ ده‌توانیت بیخاته‌ سه‌ر کاغه‌ز: به‌بێ وشه‌ی بریقه‌دارو پوچ، به‌بێ رازاندنه‌وه‌ی داھینه‌رانه‌و سه‌رزاره‌کیانه‌. ده‌یگوت (ره‌نگه‌ زۆریش راستی نه‌کردبیت) به‌رله‌وه‌ی ده‌ست بداته‌ نووسین، لاپه‌ره‌یه‌کی له‌ (کۆمه‌له‌ی یاسای

شارستانی) خوتندۆتوه هه تا زمانى له لىلى و ئالۆزى پاك بکاتهوه (۱۶). ستاندال، لهو تارىف و وهسفانهى ديمه نه كان و رازاندنه وه سه رزاره کييه كان که له سه رده مى وى دا باوبوو خۆى به دوور ده گرت. ئەو سه بکه ساده و سارد و روونه و (خۆ به دوور گرتنه) که هه لى بشارد ترسى پر له بى زارى هه لى قولاو له چى رۆکه که يدا، به شى وه يه کى سه رسوور هينەر زياد ده کات و په ره به دل فرى نيه ئەفسونا ويه که ي ده دات. پى م و انبىه که ئەو به شانەى باس له ژيانى جووليان له مالى رينال و قوتابخانهى قه شه يى ده کهن، بتوانرئيت له وه جوانتر بنووسرئيت، به لām کاتىک ديمه نه كان ده چنه پاريس و له خانووه گه و ره و رازاوه که ي مارکى دولامل-دا ئەو ديمه نانه ده گۆرئين، من به ش به حالى خۆم، ناتوانم پروا به و خاله باسکراوانه بکهم. نووسەر، له منى خوتنەر داوا ده کات تا ئەو خاله چاوه پروان نه کراوانه پتر له وهى تواناى قبول کړدنيانم هه يه، قه ناعه تم پىيان هه بئيت و دللى خۆم به و رووداوانه بيه ستمه وه که نابه جئ و خه ماوين. ستاندال، توانيوه تى به شى وهى ربا لى سستى شت بنووسئيت، به لām هى چ که سىک، هه رچه نده زۆرئيش هه ول بدات، ئەو توانا يه ي نى به که نه که ويته ژئير کارى گه رى ژينگه ر ده و ربه رى رۆحى سه رده مى خۆيه وه. رۆمانتسى سىزم باوبوو. ستاندال، له گه ل ئەوه شدا که رى زى ئەقل و فه ره نگى جوانى سه ده ي هه ژده ي ده گرت و بايه خى بۆ داده نا، به لām رۆمانسى به سه ختى کارى تى کړدبوو. ئەو شه يدای پىاوه بى به زه بى به کانى رى سانسى ئىتالىا بوو، ئەو که سانه ي که نه و روژانى و ئژدان نارچه تى ده کړدن و نه هه ست کړدئيش به په شى مانه ي و بۆ قايل کړدنى خۆبان و دامرکاندنه وهى ئاره زوو حه زه کانيان و تۆله سه ندنه وه به مه به ستى پاراستنى رى زى خۆبان، له هى چ تا وانى ک سلان نه ده کړده وه. ئەو له به ره وهى ئىرا ده ي ئەو که سانه، نه رى تى کۆمه لگيان به که م ده گرت، ستايشى ئازادى رۆحيانى ده کړد. هه ر له به ره وه حه زه رۆمانسى يانه يه که به شى کۆتايى (سوورو رهش) قه ناعه ت به خوتنەر نه يئىت. کاتىک جووليان به ربا بازى و سىاسه ت و خۆ به دوور گرتن، خه رى که به هه موو ئا واته کانى خۆى بگات، ستاندال کارى ک ده کات که من جگه له هه ل به يه کى گه و ره به هى چى ترى نازانم. به ئىمه يان گوتوه که جووليان هۆشيارو له راده به ده ر کارزانه، له گه ل ئەوه شدا جووليان بۆ ئەوهى خۆى به کورئى کى باش و ره وشت به رز نى شان خه زورى داها تووى بدات، داواى

لئى ده کات که نامه يه ک بۆ مه دام رينال- ئەو ژنه داوئين پاکه ي که جووليان له خسته ي بردبوو- بنووسئيت تا ئەو شايه دى له سه ر ره وشت پاکى بدات. ئايا بى رى له وه نه ده کړده وه که ئەو ژنه، به هۆى ئەو نوشستى به ي که جووليان به سه رى هئى نابوو، ده بى رقى لى بئيت و لى بى بى زار بئيت. که واته ئە گه رى ئەوه هه يه که بى به وئيت تۆله ي خۆى لى بکاته وه يان هه نو که ش جووليانى خۆش ده وئيت، خۆ ئە گه ر واشبئيت ئايا مومکين نى به که پى شوازى له و هه واله نه کات که جووليان به ته ما يه ژئى کى تر ماره بکات؟ ئىمه مه دام رينال به ژئى کى خاوه ن و ئژدان ده ناسين. ره نگه ئەوهى به خه يالدا ها تبا يه که په رده لادان له سه ر بى ره وشتى جووليان ئەرکى سه رشانى هه تى. هه ر واشى کړد. نامه يه ک ده نووسئيت و به راشکاوى و بى پى چ و په نا، باسى ده کات. جووليان له برى ئەوهى نا وه رۆکى نامه که به درۆ بخته وه و به هه لى قولاو له هه سستى کى پر له کى نه ي ژئى کى ناره سمى (Maitresse) تى به لدر او ي له قه ل م بدات، ده مانچه کان هه لده گرت و به غاردان ده چئيه ئەو شوئيه ي مه دام رينالى لى ده ژيا و ته قه ي لئى ده کات. هى چ روونکړدنه وه يه که ئايا جووليان به هۆى پالنه رى کى کاتى ئەو کاره ده کات يان نا. ده شانين که ستاندال زۆر ستايشى ئەو کارانه ي ده کړد، که له پالنه رى کى کاتى و ورووژانى هه سته تونده کانه وه سه رچاوه يان ده گرت. زۆر باشه، به لām له ده سپى کى رۆمانه که دا به ئىمه يان و انى شان داوه که توانا ي جووليان، رى ک له خۆ به دوور گرتنى (پشو درئى) لى له راده به ده رى ئەودا خۆى حه شار دا بوو و هه سته توندو سه رکئيشه کان: غى ره ت، رق، لووت به رزى، خۆبى نى، قه ت به سه رى دا زال نه ده بوون و هه وه سبازى وى يانى به هئى ترئى هه موو ئەو هه سته توندانه، ئەوه نده ي که له پى نا وهى خۆبى نى دا به کار ده هات، حه زى کى جى گى رو چه سپاو نه بوو. له کاتى کدا که سه به ره ت به خودى ستاندال و ابوو، رى ک له خالى پى که وه گرتدانه وهى کتئى به که دا جووليان ئەو کاره ي که له رۆمانى کدا کوشنده يه، ئە نجام ده دات: له قالبى (په يکه ر) تا يه تمه ندى به رۆحى و فى کرى و ئە خلا قى به کانى خۆى، دئيه ده رى و له ده ره ويدا کار ده کات، ستاندال، رى ک جى پى بى چى رۆکى ئان تان بى رته ي هه لگرتبوو و بى شک نى بازى و ابوو تا کۆتايى به دوا يه وه بئيت، به لām واپئى ده چئيت هه ستى به وه نه کړد بئيت که يه که م، ئەو جووليانى به پى او تى ک خولقان دبوو که له گه ل (باچ سمنل گر) دا که نموونه ي وى بوو،

جیاوازی زۆری هه‌بوو. دووهم (بیرته)، قه‌ناعه‌تی وابوو که (مه‌دام میشۆ) نه‌یه‌شتوووه ژیا‌نیک بۆ خۆی پیکه‌وه‌نی و نان و ئاو‌پیک په‌یدا بکات. بیرته دل ره‌نجاو بوو. جوولیان وانه‌بوو. ئە‌گه‌ر مه‌دام دوو رینال ئاواته‌کانی جوولییانی به‌بادا، ته‌نیا خه‌تای گه‌مه‌یه‌یه‌کانی خۆی بوو و ئە‌و زۆر له‌وه به‌دوو‌بوو که گه‌مه‌یه‌یه‌تی. جگه له‌وه‌ش، جوولیان کارتی (Atont) وای به‌ده‌سته‌وه بوون که ده‌یتوانی به‌هۆیانه‌وه ده‌ره‌نجامی له‌ری لادان و هه‌له‌ بی پاساوه‌کانی خۆی پوچه‌ل بکاته‌وه. راستی ئە‌وه‌یه که توانای دۆزینه‌وه و دا‌هیتان له‌ستان‌دال-دا که‌م بوو و هه‌ر له‌به‌رئه‌وه‌ش بوو نه‌یتوانی که‌ره‌سه‌یه‌ک بدۆزیته‌وه تا به‌جو‌ریک کۆتایی به‌کتیبه‌که‌ی خۆی بیه‌یت که خۆینه‌ر بتوانیت به‌(چاوه‌روان‌کراوی) دا‌نیه‌ت، به‌لام هه‌روه‌کو ئاماژه‌م پێ‌دا، هه‌یج رۆمانیک بێ که‌موکوری نییه: هه‌ندیک هۆکار ده‌گه‌ریته‌وه بۆ که‌موکورتیی سروشتی قالب (په‌یکه‌ری) رۆمانه‌که‌و تا راده‌یه‌کیش ئە‌و که‌سه‌ی که‌ ده‌ینوسیت. سه‌ره‌رای ئە‌وه‌ش (سوورو ره‌ش) به‌کێکه له‌به‌رجه‌سته‌ترین ئە‌و رۆمانانه‌ی که‌ تا‌کو ئیستا نووسراون، خۆینه‌وه‌ی ئە‌زمونیکی بی وینه‌یه...

په‌راویزه‌کان:

- ۱- سه‌رده‌می له‌سێ‌داره‌دانی سیاسی له‌شۆرشێ گه‌وره‌ی فه‌ره‌نسا که له‌سالی (۱۷۹۳ تا‌کو ۱۷۹۴) به‌رده‌وام بووه.
- ۲- په‌کێکه له‌ویلایه‌ته‌کانی سه‌ر سنووری ئە‌لمانیا که پێ‌شتر مه‌یرنیشین بوو.
- ۳- نازناوی ئە‌شراف و ده‌وله‌مه‌نده‌کانه له‌ئه‌وروپا.
- ۴- نه‌جیب زاده‌و خاوه‌نی مه‌دالیای شانازی.
- ۵- به‌شیکه که‌ ماتیه‌و جو‌زیف‌ستون له‌کتیبه‌ی (مه‌ریه‌مه) دا به‌ناوی (یاداشت و یادگاریه‌کان) گه‌راوه‌تبه‌وه. «نووسه‌ر»

- ۶- له‌دوای تیکشکانی ناپلیۆن و گرتدانی کۆنگره‌ی (قیه‌ننا) ته‌واوی نیمچه‌ دورگه‌ی ئی‌تالیا به‌شپه‌یه‌کی کرده‌یی که‌وته بن ده‌سه‌لاتی نه‌مساو فه‌رمانه‌وه‌ی واقیعی ئە‌و وڵاته (مه‌یترینگ) راویژکاری نه‌مسا بوو.
 - ۷- ناوچه‌کانی ناوه‌راست و باکووری ئی‌تالیا که له‌سالی (۱۸۷۰) ی‌زایی‌ی پاپا فه‌رمانه‌وه‌ی ئە‌و ناوچه‌یه‌ی ده‌کردو به‌ (ویلایه‌تی که‌نیسه) ناسراو.
 - ۸- (۱۸۰۴ - ۱۸۶۹) نووسه‌رو ره‌خنه‌گری ئە‌ده‌بی فه‌ره‌نسا‌یی.
 - ۹- (۱۸۲۸ - ۱۸۹۳) ره‌خنه‌گرو مه‌یژوونووسی فه‌ره‌نسا‌یی.
 - ۱۰- ئی‌میل زۆلا نووسه‌ری به‌ناوبانگی سه‌ده‌ی نۆزده‌ی فه‌ره‌نسا و دامه‌زرینه‌ری قوتابخانه‌ی ناتورالیسم (Naturalisme) به‌واتای باوه‌ری‌بوون به‌سروشته‌ له‌ ئە‌ده‌دا.
 - ۱۱- (۱۸۵۲ - ۱۹۳۵) شاعیرو ره‌خنه‌گرو رۆمانووسی فه‌ره‌نسا.
 - ۱۲- رۆمانه‌کانی ژیر لیکۆلینه‌وه له‌م کتیبه‌دا.
 - ۱۳- قوتابی کۆلیژی کاتۆلیکی.
 - ۱۴- له‌لاپه‌ره (۲۴) ی‌وه‌رگه‌ی‌دراوی سه‌رزمانی فارسی (سوورو ره‌ش) وه‌رگه‌ی‌راوه. ئە‌و رۆمانه‌ی ستان‌دال زاناو وه‌رگه‌ی‌ر به‌رته‌یه‌به‌دوللا ته‌وه‌کول له‌فه‌ره‌نسییه‌وه کردووه‌تیه‌یه فارسی. هه‌لبه‌ژاردنی ئە‌م پارچه‌یه وه‌رگه‌ی‌دراوه‌که ته‌وه‌کول له‌به‌ر ئە‌وه‌بوو که نووسینه‌که‌ی ستان‌دال له‌ده‌قی سه‌ره‌کییه‌وه گه‌ی‌درا‌یه‌ته‌وه.
 - ۱۵- نووسه‌ری به‌ناوبانگی سه‌ده‌ی نۆزده‌ی فه‌ره‌نسا.
 - ۱۶- چونکه‌ یاساکان به‌ساده‌یی و روونی ده‌نوسریت بۆ ئە‌وه‌ی هه‌موو که‌س ته‌ی‌یان بگات.
- ته‌ی‌ینی:
- ئە‌م به‌شه (ستان‌دال و سوورو ره‌ش) له‌ژماره (۶۷) ی‌گۆفاری راماندا له ۱-۲-۲۰۰۲ دا بلا‌وکراوه‌ته‌وه. وه‌رگه‌ی‌ر.

نیمیلی برؤنتی و بهر زایبه کانی باسره (۱)

پاتریک پرؤنتی (Patrick Prunty) سالی (۱۷۷۷) له (کؤنتی داون) هاته دنیاوه. باوکی جووتیارو ناچار بوو مندالہ کانی به بهروومی ئه و چند دؤمه زهویسه به ختو بکات که هه بیوو. هه ربؤیه ش کاتیک پاتریک گوره بوو دهستی کرد به ئیش کردن. سه ره تا وه کو کریکاری چین و پاشان مامؤستای قوتابخانه ی گوندو دواتریش وه کو مامؤستای لاوه کی مالتی دهرسی به مندالی قه شه یه ک ده گوت. پاتریک کابرایه ک بوو چاوی له پله و پایه بوو و هه زوی ده کرد له ژباندا گه شه بکات و (به هاوکاری ئه و قه شه یه) توانی ئه وه نده پاره پهیدا بکات تا پیتی بگاته (که مبریح). له و سه رده مه شدا ته مه نی بیست و پینج سال بوو و ئه وه ش ته مه نیک بوو و که ریگای پیده دا تا له زانکو بخوینی. پاتریک گه نجیکی بالابه رزو زور به تین و تاقه ت و قوزبوو و شانازی به جوانیه که ی خؤیه وه ده کرد، کاتیک که له کولپژی (سینت جون) ده یخویند، شورته ره شوکییه که ی خؤی که (پرؤنتی) بوو گؤری و کردی به (برؤنتی). برؤنتی ناوی شارپیک بوو که ده که وته دوورگی سیسیل و فیردیناندی چوارم بهم دواییانه له گه ل هیندیک زهوی و زاردا وه کو میرنشین به نیلسونی (۲) به خشیبوو. پاتریک برؤنتی دیپلومی وهرگرت و به ره سمی بووبه قه شه و له دوا ی وهرگرتنی پؤستی (جیگری قه شه) ی ئاوا یبه کانی ئه و ناوچه یه که سه ره به سنووری گوندی (هارت شؤد) بوون بؤ ماوه ی پینج سالان له و پؤسته دا مایه وه. له وئ له گه ل ماریا براون ویل که کیژی بازگانیکی خه لکی (کؤرنوال (۳) - Cornwall) بوو زه ماوه ندی کردو ژبانی هاوبه شی پیک هینا. له وئ ژنه که ی دوو مندالی

بوون که یه کیکیان ناوی ماریا و ئه وی تریان ئیلیزابیت بوو. پاشان ماله که ی له وئ گواسته وه بؤ ناوچه یه کی تری قه شه یی له نزیک برادفورد (۴) و له وئیش خاتو برؤنتی هاوسه ری چوار مندالی دیکه ی بوون و ناویان نان: شارلوت، پاتریک بران ویل، ئیمیلی، نان. له (۱۸۲۰) دا جه نابی پاتریک برؤنتی به داها تیکی (۲۰۰) لیره یی له سالی کدا کرا به سه رؤکی (کاروباری ئایینی) هاورس، که یه کیک بوو له گونده کانی پاریزگای یؤرکشایرو هه تا مرد هه ره له وئ مایه وه، واپیده چچ به و پله و پایه گه یشتیت که ئاواتی بوو چونکه هه رگیز نه گه رایه وه بؤ ئیرله ندا تا چاوی به دایک و باوک و خوشک و براکانی بکه ویته وه که له وئ به جیی هیشته بوون. له (۱۸۲۱) دا ژنه که ی مردو پاش نزیکه ی سالیک دوا ی ئه وه ی دوو سی جارن هه ولیدا ژنیکی دی بیئی به لام تپیدا سه رکه وتوو نه بوو، توانی (ئیلیزابیت بران ویل) ی ژن خوشکی گه وریه قایل بکات تا (پینزانس - Penzance) به جیبلیت و بیته لای ئه وان ژبان به سه ر ببات و سه ره رشتی منداله کانی بؤ بکات. (قه شه خانه ی) هاورس، خانوویکی به ردینی بچووک بوو که له نزیک که نیسه و له سه ر لیواری گردیکی سه ره ولیژ دروستکرا بوو و له بن گرده که شه وه خانووه کانی گوندی به په رش و بلاوی دیار بوون. ته ختی ژووره کان وقادرمه کان له به رد بوو و ساردو شتیدار بوو، (میس بران ویل) له ترسی ئه وه ی مه بادا سه رمای بییت هه میسه پیلایوی دارینی له پین ده کرد. نهومی یه که می خانووه که دیوه خانیک و ژووریک بؤ کارکردنی میسته ره برؤنتی و ژووریکی چیشیت لینان و عه مباریکی تیدابوو و قاتی سه ریش چوار ژووری نوستن و هؤلیکی لیسوو. بیجگه له ژووری دیوه خان و کارکردن، ژووره کانی تر هیچیان فه رش نه کرابوون و په نجه ره کانی ش په رده یان پتوه نه بوو. چونکه میسته ره برؤنتی له وه ده ترسا ناگر له ژووره که پیدا بکه ویته وه هه موو کورسی و میزه کانی ژووری کارکردنی له داری (ماهون) دروست کرابوون و روو که شی کورسییه کان و سه ر میزه کان له موی ئه سپ چنرابوون. ژووره کانی دیکه ش هیندیک شرو شیتالیان تیدابوو. پیش و پشتنه وه ی خانووه که ریزه باخچه یه کی باریکی لیبرو و ئه ملاو ئه ولانی قه برستان هه موو ئه و ده ورو به ره ش هه تا چاوبری ده کرد گه زگه سک جار بوو. میسته ره برؤنتی مه ودا یه کی زوری له نیسو ئه و گه زگه سک جارده ا به پییان ری ده کرد. ئه و کابرایه ک بوو خؤی له تیکه ل کردن له گه ل

خه لکدا ده پاراست و جگه له و قه شه یه ی که له و ده وروپشته ده ژیاو ناوه ناوه به گردولکه کاندای شورده بووه و سهر دانی ده کردو مجپوری که نیسه که ی خوی و دانیشتوانی نه و ناوچه یه ی که سهر به که نیسه که ی بوون چاوی به که سی تر نه ده که وت. ته نانه ت پیش مردنی ژنه که شی و راهاتبوون که سی ژمه به ته نیاو له ژووری کارکردنیدا نان بخوات و هه تا مردیش نه و خووه ی فری نه دا. شه وانیش سه عات هه شت دوعای خیزانی ده کردو سه عات نوش دهرگا گه و ره که ی مالیی کلوم ددها و دایده خست. کاتیکیش له قادرمه کان و هسه ر ده که وت و به ته نیشت ژووری منداله کاندای رته ده بوو پی ده وتن زوو بنوون و له سهر قادرمه کانیش راده و هستا و سه عاته دیواریه که ی قورمیش ده کرد. کابراهی که یه کجار تورپه و خوپه رست و گرژو مۆن و پیداگرو سه رسه خت بوو. کاتیک ژنی هینا، به ساردوسری هه لسوکه وتی له گه لدا ده کردو دلی به منداله کانی نه ده کرایه و وه کاتیکیش که لیته ده گه ران خه ریکی کاره کانی بیت به توندی هه لده چوو. منداله کانی کزو لاوازو ره قه له بوون، به للام نه و دیویست به تین و تاقه ت رایان بینیت و فیریان بکات گوی نه دهنه تام و خووشی خواردن و پوشین. بو خوی گوشتی نه ده خوارد و نه شی ده هیشت منداله کانی بیخون و وه کو سه رده می مندالی خوی به زوری هه ر په تاته ی دهر خوارد ددهان. نه و که بو خوی کوری جووتیاریکی هه ژاری ئیرله ندی بوو، نه یده هیشت منداله کانی تیکه ل به مندالانی گوندی ببن و ناچار بوون له ژووری (نووسینگه ی منداله کان) یانی: دیوه خانه ساردو سپرو چکوله که ی قاتی خورای دانیشن و کتیب بخویننه و وه به سرکه قسه له گه ل یه کدیدا بکن تا نه و نه و کاتانه ی که باوکیان به مۆن و مرچی داده نیشت گاله گالی له سهر سه ری نه کن. به یانیان دهرسی به منداله کانی ده گوت و دوی نه وه ی که میس بران ویل (پوری منداله کان) هاته لایان ئیدی فیری درومان و مالداریشی ده کردن. سه یرانی منداله کان ته نیا نه و ونده بوو که له ده ورو به ری گه زگه سک جاره که دا پیاسه بکن و شانۆنامه و تار و چیرۆکی سه یرو سه مه ره بنووسن و شیعر بلین.

له سالی (۱۸۲۴) دا ماریا ئیلزبیت و دواتریش شارلوت و ئیمیلیان نارده نه و قوتابخانه یه ی که به م دواییانه له (کوفان بریج) دروستکراوو و تاییه ت بوو به مندالانی قه شه ده سکورت و که م دهرامه ته کان. نه و شوینه ی قوتابخانه که ی لی دروستکراوو،

مه رجه کانی ته ندروستی تیدانه بوو و خواردنه که شی خراب و ئیداره که شی بی توانابوو. دوو کچه گه و ره که ی پاتریک برونتی مردن و پاشان شارلوت و ئیمیلیان به نه خووشی له و قوتابخانه یه هینایه دهری و بردیانه وه مالی، به للام نه م کاره ده سه جی نه نجام نه درا. شارلوت و ئیمیلی نه وه ی که دواتر له قوتابخانه کانی دیکه فیری بوون، به پوریان قه رزاربوون. نه و کچانه زوریان کتیب ده خوینده وه که هه موویان کتیبی کلاسیکی ئینگلیزی بوون وه کو: به ره مه کانی شکسپیر و میلتن و نه لبه ته به ره مه می (پاپ) یشیان خوینده وه، (شارلوت به هیچ جوړیک نووسینه کانی پاپی په سند نه ده کرد) هه روه ها کتیبه کانی سکوت و بایرون و ریدزورس و بازول و (ژیانامه ی شاعیران) له نووسینی جوئسون و (ژیانای بایرون) به قه له می موریان یان خوینده وه. به للام ته نیا رۆمانه کانی (سکوت) یان ده خوینده وه، چونکه شارلوت ده یگوت: (بیتجگه له رۆمانه کانی سکوت، هه موو چیرۆکه کانی تر بی بایه خن). بران ویل (برای کچه کان) به که سیکی ئاقل و ژیری خیزان له قه له م ددها و باوکی پتر گرنگی به وی ددها تا سی کچه که ی تری. بران ویلیان نه نارده قوتابخانه، به لکو میسته ر برۆنتی بو خوی په روه ده کردنی گرتنه نه ستو. نه و کوپرژگه یه زوو فیری شت ده بوو و هه لسوکه وتیشی جوان و له به ردلان بوو. (H. F. گراندی) هاوړتی به م شیوه یه وه سفی ده کات: جه سه ته یه کی بچوکی هه بوو و نه مه ش یه کییک بوو له نازاره کانی ژیانای، قژیکی سوورو پری هه بوو و له نیتو چاوانیه وه بو سه ری هه لده دایه وه (پیم وایه مه به ستی نه وه بووه تا بالای به رزتر بنوینی) نیتو چاوانی گه و ره و دهر په ریوو و رۆشنبیرانه هه لکه وتبوو و ده توانین بلین به قه د نیوه ی دهموچاوی ده بوو. دووچاوی وردو (خوله میشی) رووچووی هه بوون وه همیشه چاویلکه یان پیوه بوو نه مه ش پتر روخساری داده پووشی. لووتیکی به رانی، به للام دهموچاوی لاوازو گرژبوو. نیگایه کی هه لواسراوی هه بوو که قه ت گورانی به سه ردا نه ده هات جگه له و وه ختانه ی که به په له چاویتی به مرۆقدا بخشاندا یه. مرۆقتیکی وردیله بوو وله یه که م نیگادا سه رنج راکیش نه بوو). بران ویل خاوه ن توانا بوو و خوشکه کانی به رده وام ده ستخووشی یان لیده کردو چاوه روانی کاری گه و ره یان لیده کرد. ره وانیتیکی هه ست بزوتن بوو نه مه شی له یه کییک له بابیره ئیرله ندیبه کانییه وه به میرات بو به جیمابوو (چونکه باوکی کابراهی کی بی ده نگ

و گرژو مۆن بوو) هەر ئەو رەوانبێژییەو قۆشمەبیەشی بوو کە وایکرد ئەو شەوێی پیاویک لە هۆتیلی (گای رەش - black ox) بەکزیلۆکی دانیشتوو و پێدەچوو بۆ دەرەتان بێت، خاوەن هۆتیلە کە لێی دەپرسیت: (کاکەگیان پێت خۆشە خەم رەوتیێک بنێرمەلات؟ ئەگەر حەزەدە کە یابنێرم بە شێون بران وێڵ -دا). بران وێڵ هەمیشە بەو دڵخۆش دەبوو کە بتوانیێت خەمەت بە کەسێک بکات. کاتیێک شارلۆت تەمەنی بوو بە شازدە ساڵ، جاریکی تر بەلام ئەمجارەیان لە (رۆهید) چوو قوتابخانەو لەوێ خۆشی گوزەراند، بەلام دواى سالیێک گەڕایەووە مالتی بۆ ئەوێ دەرس بە خوشکەکانی بلێتەووە. بنەمالەى برۆنتی زۆر هەژارو نەداربوون و کچەکان هیچ هیوایەکان بە دەولەمەندبوون نەبوو. هەرەها لەبەر ئەوێ میس بران وێلی پوریان ئەو پرە پارەبەى کە هەبیبو هەمووی بۆ کورە خوشکە زاكەى (برای کچەکان) سەرف کرد بوو کچەکان هیوایەکان بپوون و دلتیابوون کە دەبێ بۆ دەستەبەر کردنی برۆنتی ژبانیان خۆیان پەرورەدە بکەن تاکو ببینە مامۆستای لاوێکی یان مامۆستای قوتابخانە. بران وێڵ تەمەنی گەبیووە هەژدە ساڵ و دەبواوە ئەندامانی خێزان بریار بدەن داخۆچ کاروپشەبەک بگرێتە بەر. بران وێڵ کەمیێک دەستی وێنەکیێشانی هەبوو (خوشکەکانیشی هەروابوون) و حەزی دەکرد ببیتە نیگارکیێش. بریار درا بچیتە لەندەن و (ئینسکلۆپیدیای بریتانیکا) دەلی: چوو لەندەن و لەوێ ماوێ مانگیێک مایەووە ئەوئەندەى پێی کرا زێدە مەسەرفی کردو پارەى بەفیرۆداو پاشان گەڕایەووە مالتی. بەگوتەى هەمان سەرچاوەى پێشوو: لە شاری لیدز (۵) دێژەى بە خوتێندی هونەرى دا، بەلام دەتوانیێت مەزەندەى ئەو بەکریت کە هیچ کاریکی پێ نەسپێردراو سەرەنجام لە شاری (بارۆو فرانس) (۶) بوو بە مامۆستای لاوێکی (مامۆستای مالتەووە) کورێ کابرایەک بە ناوی (پۆستل توت). دە مانگی دواتریش بوو بە پسرولە (بلیت) فرۆش لە ویتستگەى شەمەندەفەرى (ساور بی بریج) ی شاری لیدزو مەنچستیر و پاشانیێش (لودندن فوت) بەلام بە هۆى کەمتەرخەمى کردن لە کارەکیدە دەریان کرد. شارلۆتی خوشکیێشى وەکو مامۆستا گەڕایووە بۆ قوتابخانەبەک لە دەقەرى (رهدی) و ئیمیلی وەکو شاگرد لەگەڵ خۆیدا بردبوو. بەلام ئیمیلی ئەوئەندەى پەرۆشى مالتی بوو کە نەخۆش کەوت و بە ناچارى رەوانەى مالتییان کردەووە (ئان) ی خوشکی کە خولق و خویەکی نەرم و هییدی

تری هەبوو شۆینی گرتەووە. لە دواى سێ سالان (بەپێچەوانەى ویستی میستەر برۆنتی کە گەرەکی بوو مندالەکانی لەگەڵ سەختی ژیاندا رایینیت. مندالەکانی هەرەکو جارن بنەرەتیان لاواز بوو) تەندروستی شارلۆت بەرەو خراپی رۆبى و گەڕایەووە بۆ (هاورس). تەمەنی شارلۆت لەو سەرەدەمەدا بیست و دوو ساڵ بوو. بران وێڵ نەک هەر تەنیا هۆی نازارو پەژارەى بنەمالەکەى بوو، بەلکو مەسەرفیێشى زۆر بوو. شارلۆت هەرکە تەندروستی بەرەو باشی چوو، بە ناچارى وەکو مامۆستا و پەرستیار ملی داوە کاریک. بەلام لە کارەکەى رازی نەبوو. ئەگەر راستیەکەتان بویت نە شارلۆت و نە خوشکەکانی تری، مندالەکانیان پتر لەوێ خۆش نەدەووست کە باوکیان دلی پێووەوون. شارلۆت بۆ هاوڕیپەکی دلتسۆزی خۆى نووسی: (بە کاریکی دژواری دەزانم ئەو هەلسوکهوتە بێ شەرمانەى مندالەکان رەت بکەمەووە کە هۆگری بوون). شارلۆت لەژێر دەستەبەى بێزار بوو و بەردەوام لەسەر هەست بوو داخۆچ کەسێک سووکایەتی پێدەکات. هەتا ئەو جیتیەى کە مەرۆف دەتوانیێت بە پێی نامەکانی حوکم بدات، وا دەردەکەوویت کە ئەو شتانەى بۆ خاوەن کارەکانی داخواییەکی ئاسایی بوون و بە مافی خۆیانیان دەزانى کە لێی داوا بکەن، وای چاوەروان دەکرد کە وەکو تکا داواى لیتبکەن. لە دواى سێ مانگان وازی لە کارەکەى هیتناو گەڕایەووە بۆ مالتی و لە پاش نزیکەى دوو سالان کاریکی دیکەى دۆزیبەووە. تا رادەبەک ئەو کارەى لەشانان خۆشبوو، بەلام دیسانەووە بۆ هەمان هاوڕیپى نووسیبەووە: (هیچ کەسێک جگە لە خۆم ناتوانیێت دەرک بەو بەکات کە ژبانی مامۆستایەکی پەرستیار بۆ من چەندە دژوارە، چونکە کەس نازانی کە روح و سروشم چەندە دژی بە کرێ گیراویبە). شارلۆت زۆر لە میژبوو ئەوێ لە خەیاڵدا بوو کە بۆ خۆى قوتابخانەبەک بکاتەووە بە هاوکاری دوو خوشکەکەى تری بەرپۆهێ بیات، ئیستاش دووبارە ئەو بیروۆکەبەى تیدا ورۆژابوو. خاوەنی کارەکانی کەوا دیارە مەرۆقی پاک و دلتسۆزبوون بۆ ئەو کارەى هانیان دەدا، بەلام پێیان گوت بۆ ئەوێ بتوانیێت لەکارەکیدە سەرکەوتوو بێت، پێویستە پێشتر زانیاری تاییەت بەدەست بینیت. شارلۆت گەرچی دەبیتوانى نووسینە فەرەنسیبەکان بخوتینیتەووە، بەلام نەیدەتوانى قسەى پێبکات و ئەلمانیشی نەدەزانى، بۆیە بە پێویستی زانی کە بۆ دەرەوێ ولات سەفەر بەکات تا فییری زمانە بیانیەکان ببیت. بۆ ئەو کارەش

پووری پاره‌ی پیشه‌کی دایه‌و شارلۆت به یاوه‌ری ئیمیلی خوشکی چوه برۆکستیل و له‌وێ بوو به قوتابی له قوتابخانه‌یه‌کی (شه‌وانه‌ روژی) به ناوی (هیتز). له‌دوای ده‌مانگان به هوی نه‌خۆشی خاتوو بران ویلی پووریان، ئەو دوو کیژه‌ بۆ به‌ریتانیانیا بانگ کرانه‌وه. پووریان مردو له‌به‌ر ئەوه‌ی بران ویلی برایان به‌هۆی هه‌لسوکه‌وته‌ دزیوه‌کانیبه‌وه له‌ میرات بێ به‌ش کرابوو، ئەو بره‌ پاره‌یه‌ی که‌ خاتوو بران ویل له‌ پاشی به‌جیمابوو، بووه‌ هی سێ کچه‌کان. به‌لام ئەو بره‌ پاره‌یه‌ به‌شی ئەو پرۆژه‌یه‌ی نه‌ده‌کرد که له‌ میتیوو باسیان ده‌کردو نه‌یان‌دوانی ئەو نه‌خشه‌یه‌ پراکتیزه‌ بکه‌ن و قوتابخانه‌ بکه‌نه‌وه‌ له‌به‌رئ‌وه‌ی باوکیان پیرو چاوی کزب‌بوون، بریاریاندا ئەو قوتابخانه‌یه‌ له‌نیو ماله‌که‌ی خویاندا بکه‌نه‌وه. شارلۆت ئاماده‌یی پیتویستی له‌ خۆیدا به‌دی نه‌ده‌کرد تا بتوانیت قوتابخانه‌یه‌که‌ به‌رتیوه‌بات، بۆیه پیت‌سنیاری موسیو هیتزی قبول‌کرد بۆ ئەوه‌ی بگه‌ریت‌ه‌وه‌ شاری برۆکسل و وان‌ه‌ی ئینگلیزی بلیت‌ه‌وه. (ئان‌ی خوشکی وه‌کو مامۆستای قوتابخانه‌ ده‌سه‌کار بوو و ئیمیلش له‌ مالی مایه‌وه. شارلۆت ماوه‌ی سالیکی له‌ برۆکسل به‌سه‌ر بردو دوا‌ی ئەوه‌ی که‌ گه‌رايه‌وه‌ بۆ (هاورس)، له‌گه‌ل دوو خوشکه‌که‌ی دا سێ قۆلی چهند ئاگاداری نامه‌یه‌کیان بلا‌وکرده‌وه‌و شارلۆت نامه‌ی بۆ دۆست و ناسیوانی نووسی تا ئەو بانگه‌وازه‌ به‌ خه‌لک رابگه‌یه‌نن. به‌لام یه‌ک قوتابیش نه‌هات. ئەو سێ خوشکه‌ له‌ ده‌مه‌وه‌ی که‌ منداڵ بوون ناوه‌ ناوه‌ شتیان ده‌نووسی و له‌ سالی (۱۸۴۶) دا به‌ سێ نازناوی (کۆریز بیل- Curren Bell) و (ئیلیس بیل- Ellis Bell) و (ئه‌کتۆن بیل- Acton Bell) و له‌سه‌ر ئه‌رکی خۆیان دیوانیکیان به‌ چاپ گه‌یان‌دو ئەم کاره‌شیان په‌نجا لی‌ره‌ی مه‌سه‌رف تیچوو به‌لام ته‌نیا دوو نوسخه‌ی لی‌فرۆشرا. دوا‌ی ئەوه‌ هه‌ریه‌که‌یان رۆمانیکی نووسی. رۆمانه‌که‌ی شارلۆت (کۆریز بیل) ناوی پرۆفیسۆر بوو، رۆمانه‌که‌ی ئیمیلی (ئیلیس بیل) له‌ژێر ناو‌نیشانی به‌رزاییه‌کانی باسه‌ره‌و ئی تانیس (ئه‌کتۆن بیل) به‌ناوی (ئه‌گنیس گرتی- Agnes Grey) بوو. ئەم رۆمانانه‌یان یه‌ک له‌ دوا‌ی یه‌ک له‌ لایه‌ن چهند ده‌زگایه‌کی چاپ و بلا‌وکرده‌وه‌ ره‌ت کرانه‌وه، به‌لام دوا‌ی ئەوه‌ی رۆمانه‌که‌ی شارلۆت نیردرايه‌ کتیب‌خانه‌ی (سمیت، ئال‌دیرو شه‌ریکه‌کانی) و کتیب‌ه‌که‌یان بۆ نارد‌وه‌، بۆیان نووسی که‌ زۆر خۆش‌حال ده‌بن ئەگه‌ر بی‌ت و رۆمانیکی تیروته‌سه‌ل تری هه‌بی‌ت و بۆیان بنی‌رت‌ت تا چاوی پێدا

بخشیتن و هه‌لی سه‌نگینن،. له‌و سه‌روه‌نده‌دا شارلۆت خه‌ریکی نووسینی رۆمانیک بوو و له‌ ماوه‌ی یه‌ک مانگدا ته‌واوی کردو بۆی ناردن. ئەو ده‌زگایه‌ش په‌سندی کرد بۆ بلا‌وکرده‌وه‌و ناوی کتیب‌ه‌که‌ش (جین ئییر- Jane Eyre) بوو. سه‌ره‌نجامیش کتیب‌ه‌که‌ی ئیمیلی و ئانی خوشکی به‌ چهند مه‌رجیکی تا راده‌یه‌ک دژوار بۆ نووسه‌ره‌کانیان. له‌لایه‌ن ده‌زگای چاپ‌کردنی (ئیبوی) په‌سند‌کرا‌بوون بۆ چاپ و بلا‌وکرده‌وه‌. ئەوان به‌ر له‌وه‌ی شارلۆت-ی خوشکیان رۆمانه‌که‌ی خۆی (جین ئییر) بۆ ئەو کتیب‌ فرۆشه‌ بنی‌رت، به‌نمونه‌ی هه‌له‌چنه‌که‌یاندا چووبوونه‌وه‌و هه‌له‌کانیان راست کردبووه‌. هه‌رچه‌نده‌ وه‌کو باس ده‌کرا رۆمانی (جین ئییر) زۆر به‌ باشی له‌ قه‌لم نه‌ده‌درا، به‌لام له‌لایه‌ن خۆینه‌رانه‌وه‌ پینشوازی لی‌کراو به‌دیار که‌وت کپاری زۆره‌. هه‌ر بۆیه‌ش می‌سته‌ر (نیتوی) هه‌ولێدا قه‌ناعه‌ت به‌ خه‌لک به‌یتێ که‌ کتیب‌ی ئه‌گنیس گرتی و به‌رزاییه‌کانی باسه‌ره‌ که‌ له‌ سێ به‌رگدا چاپ کرابوون له‌ نووسینی نووسه‌ری رۆمانی (جین ئییر). به‌لام ئەو دوو کتیب‌انه‌ ره‌واجیکی ئەوتۆیان نه‌بوو و هیندی‌ک ره‌خنه‌گری ئه‌ده‌بی به‌ به‌ره‌می سه‌ره‌تایی و کچ و کالی کۆریز بیل (شارلۆت) یان له‌ قه‌لم دان. ئەمه‌ له‌ سالی (۱۸۴۸) دا بوو. ئیستا با که‌میتک بۆ دوا‌وه‌ بگه‌ریت‌ه‌وه‌. له‌ سال (۱۸۴۲) دا پیناوی‌ک به‌ ناوی (ئیدمۆند رۆبینسون) بران ویل-ی (برای ئەو سێ خوشکه‌) وه‌کو (له‌له‌) (۷) به‌ کرێ گرتبوو. ئەو کاربایه‌ قه‌شه‌یه‌کی ده‌وله‌مه‌ند بوو و له‌و وه‌خته‌دا (ئان) وه‌کو مامۆستای لاوه‌کی مالی له‌ناو خیزانه‌که‌یدا کاری ده‌کرد. می‌تسه‌ر رۆبینسون مرۆقی‌کی به‌ سال‌اچوویی په‌ک که‌وته‌ بوو و ژنیکی تارا‌ده‌یه‌ک جحیلی هه‌بوو و وێرای ئەوه‌ی که‌ حه‌قده‌ سال له‌ بران ویل به‌ ته‌مه‌ن‌تریوو، به‌لام بران ویل شه‌یدای بوو و ئەوه‌یش عاشقی بران ویل بوو. ئەم په‌یوه‌ندی‌یه‌ نیتوانیان ئەوه‌نده‌ به‌ شه‌رم و حه‌یاوه‌ ئاماژه‌ی پێدراوه‌، که‌ مرۆف نازانی بران ویل ده‌ستی له‌گه‌ل تیکه‌ل‌کرد یان نا. به‌هه‌رحال ئەو په‌یوه‌ندی‌یه‌ هه‌ر چۆنیک بووی‌ت ئاشکرا‌بوو. پاشان ده‌مه‌ و ده‌ست جل و جۆره‌که‌یان به‌ کۆلی بران ویل دادا‌و می‌سته‌ر رۆبینسون فه‌رمانی پێدا: (که‌ نابج قه‌ت جاریکی دی چاوی به‌ دایکی مندا‌له‌کانی وی بکه‌ویت‌ه‌وه‌، به‌ هیچ جۆری‌ک پیتی نه‌نیت‌ه‌ نیتو مالی ژنه‌که‌یه‌وه‌، قه‌ت نامه‌ی بۆ نه‌نووسی و قسه‌شی له‌گه‌لدا نه‌کات). به‌بیستنی ئەو قسانه‌ بران ویل به‌ رووی ژنی ئەو قه‌شه‌یه‌دا ته‌قییه‌وه‌و

زور قسه‌ی ساردو سری پچ گوتن و سویندی خوارد که نا توانی به پچ وی ژبان به‌سەر بیات و به‌سهریدا قیژاند که بۆچی له‌گه‌ڵ ئەو ئەو مێرده پیره‌ی دا ژبان ده‌باته‌ سه‌ر. پاشان له‌بهر خوا پاراپه‌وه که به‌ زووترین کات ئەو پیاوه نه‌خۆشه (قه‌شه‌که) بمریت تا ئەو له‌گه‌ڵ ژنه‌که‌یدا به‌خته‌وه‌ر ببیت. بران ویل زۆری مه‌ی ده‌خوارده‌وه‌و ئیستاش که په‌ریشان و دلته‌نگ ببوو، ده‌ستی کرده‌ تریاک کیشان. به‌لام واپێدچه‌ی که ده‌بتوانی له‌گه‌ڵ خاتوو رۆبېنسۆن دا نامه‌ ئالگوو بکات، چونکه‌ چهن مانگ له‌ دوا ئەوه‌ی ده‌ریان کرد، له‌ (هاروگیت) چاویان به‌ یه‌کتري کهوت. (ده‌لین له‌و دیداره‌یان دا خاتوو رۆبېنسۆن پېشنیاری کردبوو تا پیکه‌وه‌ هه‌لپن و له‌وئ نه‌مپن، گوتبووشی ئاماده‌یه‌ واز له‌ هه‌موو هه‌ق و مافه‌کانی خۆی بپنیت و ده‌گه‌ڵ بران ویل بکه‌ویت. به‌لام بران ویل داوای لیکردبوو دان به‌خۆیدا بگریت و ماوه‌یه‌کی تریش خۆی راگریت). رۆژیکیان بران ویل له‌ناکاو نامه‌یه‌کی به‌ده‌ست گه‌یشت و تپیدا باسی مردنی میسته‌ر رۆبېنسۆن کرابوو. یه‌کیک به‌ نووسه‌ری ژباننامه‌ی ئیمیلی گوتوه‌: (بران ویل ئەوه‌نده‌ سه‌ودا سه‌ری ئەو ژنه‌ بوو که به‌بیسستی ئەو هه‌واله‌ وه‌کو شیتان هه‌تا ئەوه‌سه‌ری که‌نیه‌سه‌که‌ به‌سه‌ماکردن رۆی). (به‌یانی رۆژی دواتر، بران ویل له‌خه‌و هه‌ستاو خۆی قۆزکردو ئاماده‌ی رۆیشتن بوو، به‌لام به‌ر له‌وه‌ی ته‌نانه‌ت له‌ (هاورس) یش برواته‌ ده‌ری، دوو ئەسپ سوار به‌ یه‌لغار هاتنه‌ نپو دی. پاشان به‌ شوین بران ویل-یان دا ناردو کاتیک که به‌ دلپکی خۆشه‌وه‌ گه‌یشته‌لایان یه‌ک له‌ سواره‌کان دابه‌زی و پیکه‌وه‌ چونه‌ میوانخانه‌ی (گای ره‌ش). ئەو سواره‌هه‌لگری په‌یامپیک بوو له‌لایه‌ن خاتوو رۆبېنسونه‌وه‌ ناوه‌رۆکی په‌یامه‌که‌ش بریتی بوو له‌وه‌ی که ژنی قه‌شه‌که‌ داوای له‌ بران ویل کردبوو که جاریکی تر نه‌چیته‌لای، چونکه‌ ئەگه‌ر هاتبا و ته‌نیا یه‌ک جاریش چاوی پیتی بکه‌وتایه‌ ئەوا سه‌ره‌رشتی کردنی منداله‌کانی و هه‌موو ئەو سه‌روه‌ت و سامانه‌ی له‌کیس ده‌چوو که له‌ مێرده‌که‌یه‌وه‌ پیتی برابوو. بران ویل به‌ مه‌به‌ستی خۆکوژی، ده‌ستی کرد به‌ مه‌ی خواردنه‌وه‌و کاتیک به‌ خۆی زانی که کۆتایی به‌ ژبانی هاتوه‌وه‌ له‌بهر ئەوه‌ی ده‌بویست به‌ پیه‌هه‌مریت، پیتی له‌سه‌ر ئەوه‌ داده‌گرت که به‌ پیه‌ راهه‌ست، بران ویل ته‌نیا یه‌ک رۆژ له‌نیو جیگادا کهوت، شارلۆت ئەوه‌نده‌ په‌شو‌کابوو که به‌ ناچاری له‌ ژووریان برده‌ ده‌ری، به‌لام دوا ئەوه‌ی که بران ویل له‌نیو جی هاته‌ ده‌ری و

له‌ پاش ته‌قه‌لایه‌کی بیست ده‌قیقه‌یی، هه‌روه‌کو ئاوانی بوو، به‌پیه‌ گیانی سپارد و باوکی و ئان و ئیمیلی به‌دیاریه‌وه‌ وه‌ستاوون و ته‌ماشایان ده‌کرد. پیه‌یسته‌ هۆشداری بده‌مه‌ خۆینه‌رکه‌ ئەم روونکردنه‌وه‌یه‌ی عه‌شق و مه‌رگی بران ویل، له‌و که‌سانه‌وه‌ وه‌رگیراوه‌ که چاوه‌روان ده‌کریت ناگاداری راستیه‌کان بوین. به‌لام له‌ (فه‌ره‌نگی بیوگرافی نیشتمانی ئینگلیزی - English Dictionary of National Biography) دا نووسه‌ری ئەو وتاره‌ی که ده‌رباره‌ی بنه‌ماله‌ی برۆنتیه‌ی و ئەو وتاره‌ی خۆی چهن‌دین سال له‌دوای ئەو رووداوه‌ نووسیوه‌، بانگه‌شه‌ ده‌کات که ئەم به‌سه‌ره‌اته‌ به‌ هه‌چ جوړیک راست نییه‌. له‌وانه‌یه‌ ئەگه‌ر ئەو نووسه‌ره‌ هه‌یزی خه‌یالی زیاتری هه‌بوایه‌، که‌مه‌تر بران ویل-ی مه‌به‌ست بوایه‌ و قسه‌ی وا یه‌کلاکه‌ره‌وه‌ی نه‌کردبایه‌. به‌هه‌رحال بران ویل مردو ئیمیلی له‌دوای یه‌ک شه‌مه‌ی پاش مردنی، ئیدی قه‌ت له‌ مال نه‌چوو ده‌ری و پاشان نه‌خۆش کهوت. شارلۆت بۆ هاوڕیبه‌کی خۆی نووسی: (دوره‌په‌ریزی ئیمیلی زور ناره‌حه‌تم ده‌کات. پرسیار لیکردنی بیه‌سووده‌، چونکه‌ وه‌لامپیکت وه‌ چهن‌گ ناکه‌ویت. له‌وه‌ش پچ که‌لک تر راسپاردنیه‌تی بۆ خواردنی داو ده‌رمان، چونکه‌ هه‌رگیز قبوڵی ناکات). کاتیک ده‌یاننارد به‌ شوین دوکتۆردا، ئیمیلی قایل نه‌ده‌بوو چاوی پیتی بکه‌ویت. سکالای نه‌ده‌کردو قه‌ت داوای هاوخه‌می و هاوکاری له‌ که‌س نه‌ده‌کرد. ریکه‌شی به‌ که‌س نه‌ده‌دا کاریکی بۆ بکات، کاتیکیش یه‌کیک هه‌ولێ ده‌دا تا کاریکی بۆ بکات، دل‌گران ده‌بوو. رۆژیکیان به‌یانی له‌ خه‌وئ هه‌ستاو له‌نیو جی هاته‌ده‌ری، جلی له‌ر کردن و ده‌ستی کرد درومان. هه‌ناسه‌ی سوار ببوو و چاوی پچ شۆق و داهاوتوون، به‌لام هه‌ر به‌رده‌وام بوو له‌ کاره‌که‌ی. سات به‌ سات نه‌خۆشیه‌که‌ی زیاتر په‌ره‌ی ده‌سهند و نیوه‌رۆیه‌ داوای دوکتۆری کرد. به‌لام زور دره‌نگ ببوو، سه‌عات دووی پاش نیوه‌رۆ گیانی سپاردو له‌دوای چهن‌ مانگیک (ئان)ی خوشکیشی مرد. له‌مه‌ودای نپوان مردنی بران ویل و ئیمیلی دا شارلۆت ده‌ستی به‌ نووسینی رۆمانیکی تر کردبوو به‌ ناوینیشانی (شیرلی - Shirley) به‌لام وه‌لای نابوو تا سه‌ره‌رشتی ئان-ی خوشکی بکات و هه‌تا دوا‌ی مردنی ئان، ئەو کتیه‌ی ته‌واو نه‌کرد. شارلۆت له‌ ۱۸۴۹ و ۱۸۵۰ دا چوو له‌نده‌ن و له‌وئ زور به‌گه‌رمی به‌خه‌ره‌اتنی کراو به‌ (تیکری (۸)) ناسینراو (جوړج ریچمۆند) نیگاریکی وئ کیشا. له‌ سال (۱۸۵۲)

رۆمانی (فیلیت-Villette) ی نووسی، له سالی (١٨٥٤) دا مێردی کرد. پێشتر چه نیدین جار داوای لیکرابوو مێردی بکات، زۆریه ی ئه و پێشنیارانهش له لایه ن یاریده ره کانی باوکییه وه کرابوو (له بهر ئه وه ی میسته ر برۆنتی پیر و بێ تاقت ببوو، ناچار بوو له سنووری که نیسه که ی خۆیدا یاریده ده ری هه بن) به لām ئیمیلی دهستی به روویانه وه نابوو و خوازیبێنی که رانی خوشکه که ی بێ هیوا کردبوو (خوشکه کانی ئیمیلی یان به میجره ر (رائید) بانگ ده کرد، چونکه وه کو فه رمانده کان له گه لیا نندا ده جولایه وه) وه ره وه ها باوکیشی قابل نه ده بوو بۆیه هه موو داخوازی که ره کان ره ت کرانه وه. به لām سه ره نجام مێردی به یاریده ده رتیکی باوکی کرد. ئه و پیاوه چه نیدین سال بوو دلێ که وتبووه سه ر شارلۆت و ئه ویش له پاش مر دنی ئیمیلی خوشکی و قابل بوونی باوکی، ئه و پیاوه ی به مێردی خۆی قبول کرد. ئه و دوانه له مانگی حوزه یران دا بوونه هاوسه ری یه کتری و له مانگی ئاداری سالی داها تودا، شارلۆت به هۆی ئه و نه خوشییه ی که زۆر به و یقار و ره سمی (ئه و نه خوشییه ی که به هۆی سک پری تووشی ئافره ت ده بیت) وه سفیان کردووه، مر د. به م شیوه یه جه نابی میسته ر برۆنتی هاوسه ره که ی و ژن خوشک و هه ر شه ش منداله که ی به دهستی خۆی له بن گل ناو ئیدی هیچ ئیسک گرانیکی له دهوره نه ما بۆ ئه وه ی ههروه کو پێشتر چه زی ده کرد تاسێ ژمه له ته نیایی دا نان بخوات و هه تا ئه و جیبه ی که توانای لاوازی رێگای پیده دات له نیو گه زگه سک جار که دا پیا سه بکات، کتیبه کانی بخوینیتته وه، ئامۆزگارییه کانی بکات و له سه ر رێگای بۆ ژووری نووستن، سه عاته دیوارییه که قورمیش بکات. و پنه یه کی سه رده می پیری له بهر ده ست دا یه و ئاوی نیشان ده دات: پیاویک له بهر گیتی ره شدا و ده سمالتیکی سپی زۆر پانی له ملی خۆی ئالاندووه، قژی سپی و مه کینه ی لیدراوه، نیو چاوانیکی جوان و لووتیکی گه و ره و درێژی هیه و زاری بچووک و جووته چاویکی توندو تیرژی هه ن و چاویلکه یان له سه ره، میسته ر برۆنتی له ته مه نی هه شتاو چوار سالی دا له (هاورس) مر د. بێ هۆ نییه که له کاتی لیکۆلینه وه له سه ر رۆمانی (به رزاییه کانی با سه ره) دا، به ره مه ی ئیمیلی برۆنتی، ئه و هه موه باسی باوک و براو شارلۆتی خوشکیم کردووه، چونکه له و کتیبانه دا که سه باره ت به بنه ماله ی برۆنتی نووسراون، زۆر تر باسی ئه وانه کراوه که زۆریان له باره وه ده بیستین و

به ده گمه ن تییاندا وه سفی ئان و ئیمیلی کراوه. ئان بونه وه رتیکی نه جیب و خنجیلانه بوو، به لām بێ با یه خ و که م توانابوو و ئیمیلی جیاوازی زۆری له گه لدا هه بوو. ئیمیلی که سیکی سه یرو نادیارو شاراو یه. قه ت راسته وخۆ نه ده بینرا، ره نگ ده داته وه، وه کو ئه و ره نگ دانه وه ی که له نیو گۆماوی گه زگه سک چاردا ده بینین. به ئامازه یه کی هه لبه زو دا به زو حیقایه تیکی په رش و بلاو ده بی مه زه نده ی ئه وه بکه ن، که چ جو ره ئافره تیک بووه. بوونه وه رتیکی گۆشه گیربوو، توندو تیرژو نار هه حه ت و کاتیک گوی بیستی ئه وه ده بن که ده چوه ژیر باری گه ش و گوشا دییه کی بێ به ندو بار، هه ره وه کو چۆن جاری وابوو له نیو گه زگه سک جار که کاندای ئه و حاله ته ی به سه ر ده هات، نار هه حه ت ده بن. شارلۆت و ئان-ی خوشکی چه ند ها ورپیه کیان هه بوو، به لām ئیمیلی ته نیا یه ک ها ورپیشی نه بوو. ماری رۆبینسون به م شیوه یه وه سفی ئیمیلی ده کات له ته مه نی پا زده سالی دا: کچیکی بالا بهرز، (زال) و پێگه شتوو بوو له کاتی ری کردندا به له نجه و لار بوو. له شتیکی باریکی هه بوو و له و کاتانه دا که با شترین بهرگی خۆی له بهر ده کرد، خۆی به شکۆمه ند نیشان ده دا. به لām کاتیک به سه ر و ملو له ش و لاری چه ما وه وه به نیو گه زگه سک جار که دا ده رژی و به فیتو بانگی سه گه کانی ده کرد و به سه ر زه وی نا هه مواردا بازی ده دا، جو له ی له شی شل و شۆق و کو رانه ده هاته بهر چاو. کچیکی بالا بهرزو شل و مل بوو، ناشیرین نه بوو، به لām قالبی روخساری نارپک و پیستی ده موچاوی ئه ستۆر و سپی بوو. قژه ره شه کانی هه ر له خو یانه وه جوان بوون و له سالانی دو اترا دا جوان تر ده هاته بهر چاو و به ژن و بالای ریکتر ببوو، به هۆی ئه و تۆقه گه و ره یه ی که له پاشه سه ری ده دا و نازا دانه ده بیه ست. به لām له (١٨٣٣) دا نیگرۆیه کی ناشیرنی له قژی ده داو جووته چاویکی وه کو مه ری هه بوو). ئیمیلی وه کو هه موو ئه ندامانی خیزانه که ی چاویلکه ی له چاوان ده کرد، لووتیکی هه لگه را وه زاریکی گه و ره ی ده ره پیری هه بوو. له پۆشین جی و بهر گدا زۆر گوی نه ده دا یه مۆده و زۆر له پاش ئه وه ی کراسه قۆل سێ گۆشه کان باویان نه ما بوو، ئه و له به ری ده کردو ته نووره ی ساده و درێژی ده پۆشی و زۆری لیده وه شایه وه. کاتیک له غوره ت بوو زۆر په ریشان بوو و له برۆکسیل بێزار بوو. ئاوه له کانیا ن له وی هه و لیا ن ده دا تا روگه ش بن له گه ل ئه و دوو خوشکه دا و داویان لیده کردن تا یه ک شه موان و رۆژانی تری پشوودان

بینه میوانیان، به لّام شارلۆت و ئیمیلی هینده شهرمن بوون که چونه مالی هاورپیکانیا نازاری ده دان و ئیدی دواى ماوهیهک خانه خویکانیان وایان به باش زانی که داوایان لینه کهن بچنه مالیان. ئەمه شتیکی ئاسایی بوو که شهرمن بن، چونکه له گۆشه گیریدا گهوره بوو و ئەزمۆنیکیشیان له ژبانی کۆمه لایه تی نه بوو. به لّام شهرمنی حاله تیکی تا راده بهک ئالۆزو پشیویه کی رۆحیه و باوه ر به خۆنه بوون و خۆینی تیدایه و لانی کهم ئیمیلی له م خهسله ته بئ بهش نه بوو. له زهنگه کانی پشودانی قوتا بخانه دا، هه میشه ئەو دوو خوشکه پیکه وه پیاسه یان ده کردو زۆریه ی کاته کان کش و مات بوون. وهختیکیش که سیک قسه ی له گه لدا ده کردن، شارلۆت وه لّامی ده دایه وه ئیمیلی به ده گمه ن قسه ی له گه ل خه لکدا ده کرد. موسیۆ (هیژئ) ئیمیلی به هۆشیار و ژیر ده زانی، به لّام بروای و ابوو که هینده سه ر ره قه کاتیک به لگه و پاساویتک له بیرو رای ده دات، به هیچ جوړیک قبولی نییه و گوئی بۆ ناگریت. ههروه ها به خۆ په رست و پیداکرو ده ره ق به شارلۆت به سته مکاری ده زانی. به لّام شتیکی ئاسایی له ئیمیلی دا به دی کردبوو و ده یگوت: (ئه گه ر ئیمیلی پیاو بوایه، هه رگز ئیراده ی به هینزه فه رمانده ییانه ی وی، به دهستی به ره له سستی کردن و گرفته کانه وه له رزۆک نه ده بوو، ئەو به نه رخى ژبانی نه بئ نه وی نه ده کیشا). کاتیک ئیمیلی له پاش مردنی پووری گه راپه وه بۆ هاورس، به یه کجاره کی بوو و ئیدی قهت به جیبی نه هیشته. به یانیا ن له پیش هه مواندا له خه وئ هه لده سته و به رله وه ی (تیبی) کاره که ریا ن بیهته قاتی خواری، زۆریه ی کاره گرنه گه کانی رۆژانه ی ده کرد. جل و به رگی خاوو خیزانی ئوتو ده کرد و زۆریه ی کاره کانی ئاماده کردنی چیشته ئه نجام ده دا، نانیشی ده کردو ده ستیا ویشی خۆشبوو. له کاتی هه ویر شیلاندا کتیبی به رامبه ر خۆی داده نا و به ده م ئیش کردنه وه چاوی پیدا ده خشاندا. ماری رۆبیینسون ده لئ: (ئه وانه ی له ژووری چیشته لیتاندا ئیشیان له گه لدا ده کرد - ئەو کیژۆله میرد مندالانه ی که له کاتی پتوبست دا بانگ ده کران تا یارمه تی ئه ندامانی خیزان بدن - له بیریا نه که چۆن پارچه کاغه زیک و قه لّام داریکی له ته نیشته خۆی داده نا و له میانه ی چیشته لیتان یان ئوتوو کردنی جله کاندا که ده رفه تی بۆ ده ره خسا تا ده ست له ئیش کردن هه لگرت، چۆن فیکیکی نا ئارامی به په له یاداشت ده کردو پاشان ده سستی ده کرده وه

به کاره که ی. هه لّسوکه وتی هه میشه له گه ل ئەو کیژۆلانه دا هاورپیا نه و دلّسوژ بوو. ئەو که سانه ی ئەم زانیاریا نه یان داوه ته من ده لئین: (ئیمیلی قسه خۆش و جاری و ابوو وه کو کورپیک قۆشه بوو! زۆر به سوژ و خۆش مامه لّه و هه لّسوکه وتی که میتک پیاوانه بوو. به لّام بئ ئەندازه شهرمی له خه لکی بیتگانه ده کردو ئەگه ر شاگردی گۆشت فرۆش یان نانه وا له ژووری چیشته لیتان نزیک بووایه وه، وه کو بالنده یه کی سه رلیشیا و خۆی ده خزانه نیو دالانه که یان دیوه خان و هه تا گوئی له دهنگی پیسیان نه بوایه له سه ر شه قام که دوورده که و تنه وه، نه ده هاته ده رئ). پیم وایه زۆریه ی هه لّسوکه وه ته کانی ئه وسای ئیمیلی که بۆ هاورچه ر خه کانی سه یرو نامۆ بووه، ئیستا بۆ پزیشکیکی ده رووناسی روون و ناشکرایه. یه کییک به خاتوو (گاسکیل) ی نووسه ری ژیا نامه ی شارلۆت برۆنتی گوت: (ئیمیلی قهت به رامبه ر به هیچ که سیک خۆشه ویستی نه نواندو هه موو عه شق و خۆشه ویستی وی بۆ گیانله به ران پاشه که وت (زه خیره) کرابوو). ئیمیلی زۆر که یفی به گیانله به ره کتیبیه درو سه رکیشه کان ده هات. سه گنیکیان دابوویه ناوی (کیپه ر) بوو. ده رباره ی ئەو سه گه، خاتوو گاسکیل به سه رهاتیکى خوشی گپراوه ته وه و لیبره دا من له زاری خۆی ده یخه مه روو: (کیپه ر، هه تا دۆستانه له گه لیدا بجولابانه یه وه به دل و به گیان به ئەمه ک و وه فادار بوو، به لّام ئەگه ر شواریک یان قامچییا ن لی به کار هینابایه سروشتی بئ به زه بی و درندانه ی ئەو گیانله به ره ده روژاو یه کسه ر په لاماری ئەو که سه ی ده دا و که لبه کانی له قورگی گیرو ده کردو هینده ی پئ دا ده نووسا هه تا نیوه مردوی ده کرد. پیوبسته ئەوه ش بزانی که عه بیی ئەو سه گه له نیومالدا ئەوه بوو: حه زی ده کرد خۆی بدزیته وه و بچینه قاتی سه رئ و له سه ر ئەو قه ره و تیلانه ی که به سه ر چه فی به لۆکه درواوی سپی و نه رم دا پۆشرا بوون لیبی پال که ویت و میشکی خۆی بحه سینیتته وه. که ل و په لی ناو مالیش له رووی پاک و خاوتینه وه بئ خه وش بوون و ئەو خووه ی کیپه ر ئەوه نده ناشیرین و دزێبوو که جارکیتکیان ئیمیلی له وه لّامی گازه نده کردنی (تیبی) کاره که ریا ن دا، سه ره رای ئەوه ی که به باشی ئاگاداری دری و سه رکیشی ئەو سه گه بو گوتی ئەگه ر بیت و یه ک جاری دی ئەو کاره دووباره بکاته وه ئەونده ی لیده دا تا ته مبی بییت. ده مه و ئیواره ی رۆژیکی پاییزی بوو، تیبی به نیمچه له رزین و زۆر به تۆپه یی هات و تا به ئیمیلی

بَلَّتیت که کیپهر دیسان چۆتهوه سه‌ر باشت‌ترین قه‌ره‌وئله‌و به‌ حاله‌تییکی خه‌الوو دزئوه‌وه لیبی پال که‌وتوه. شارلۆت ده‌موچاوی سپی هه‌لگراو له‌رزینی لیبه‌کانی پریایر ده‌رانه‌ی ئیمیلی بینی به‌لام زاتی نه‌کرد هیچ قسه‌یه‌ک بکات و خۆی تیهه‌لقۆرتین، چونکه له‌و وختانه‌دا که‌ چاوه‌کانی ئیمیلی له‌نیو سپیایی روخساریدا به‌و شیبویه ده‌ره‌وشانه‌وه له‌ رق‌ئه‌ستوریان لیبه‌کانی وه‌کو به‌ردی ره‌قیان لیده‌هات، که‌س نه‌یده‌وتیرا لیبی نزیک بکه‌وئته‌وه. ئیمیلی سه‌رکه‌وته قاتی سه‌رئ و تیبی و شارلۆت له‌نیو ئه‌و دالانه‌ خه‌ماویه‌دا که‌ پر بوو له‌ سیبه‌ری ره‌شی سه‌ر له‌ ئیوارئ مانه‌وه. ئیمیلی له‌ کاتی‌کدا که‌ پشته‌ ملی کیپه‌ری گرتبوو و به‌دوای خۆیدا راده‌کیشاو سه‌گه‌که‌ش چه‌نگه‌ چره‌ی ده‌کردو لاقی له‌ زه‌وی گیر ده‌کردو به‌رده‌وام و له‌سه‌ر خۆو ودرندانه‌ ده‌پیراند، هاته‌ خوارئ، بینه‌رانی ئه‌و دیمه‌نه‌ ویستیان قسه‌یه‌ک بکه‌ن به‌لام نه‌یان وئیرا چونکه له‌وه ده‌ترسان ئیمیلی به‌وانه‌وه خه‌ریک ببیت و بۆ ساتتیک ئاور بداته‌وه‌و بۆ داواوه ئاگای له‌و گیانله‌به‌ره‌ دره‌ نه‌میتن. ئیمیلی سه‌گه‌که‌ی برده‌ سووچتیک تارنکی بن‌قادرمه‌کان و له‌وئ پالئ خست. ده‌رفه‌تی هینانی شوپارک یان گۆچان نه‌بوو چونکه له‌وه ده‌ترسا چه‌نگی ئه‌و درنده‌یه له‌ ئه‌وکی گیر بیت. بۆیه به‌ر له‌وه‌ی ئه‌و سه‌گه‌ دره‌ ده‌رفه‌تی ئه‌وه‌ی هه‌بیت هه‌مبازی بیت و په‌لاماری بدات، مستیکی سه‌ره‌وانده‌ نیوان چاوه‌ سوورو شه‌ره‌نگیزه‌کانی کیپه‌رو به‌زمانی کۆته‌ک له‌گه‌لیدا دو‌او ته‌مبئ کرد. وای لیهات چاوی ئاوسان و به‌کویره‌ موشخ و گیشو وئیر به‌ره‌و لای کۆخته‌که‌ی خۆ رینومایی کرا بۆ ئه‌وه‌ی چاوه‌ ئاوساوه‌کانی به‌ده‌سته‌کانی ئیمیلی ده‌رمان بکرتن و به‌ په‌رۆی گه‌رم بپتچرتن). شارلۆت ده‌باره‌ی ئیمیلی نووسی: (به‌دلتیاییه‌وه ئه‌و چالاک و جدی و بئ مه‌رامه‌و ئه‌گه‌ر که‌ به‌ گویره‌ی خواست و ویستی من گوئ رایه‌ل و پام نییه، پتیوسته‌ ئه‌وه‌م له‌بیر بیت که‌ (که‌مال) به‌هره‌ی مرۆقاییه‌تی نییه). دیاره‌ که‌ شارلۆت به‌ دروستی نه‌یده‌زانی رای به‌رامبه‌ر به‌ رۆمانی (به‌رزاییه‌کانی باسه‌ره) چۆنه‌و ئاگای له‌وه نه‌بوو که‌ خوشکه‌که‌ی کتیبیکی وای به‌ره‌م هیناوه‌ که‌ له‌ رووی داهینان و بئ وینه‌یه‌وه سه‌رسوور هیناوه‌ به‌ به‌راورد له‌گه‌ل ئه‌و کتیبیه‌ دا، به‌ره‌مه‌کانی خۆی زۆر ساده‌و هه‌ره‌مه‌کین و خۆی به‌ناچاری دیت که‌ بۆ ئه‌و کتیبیه‌ داوای لیبوردن له‌ خوتنه‌ران بکات و کاتیکیش پتیشیارکرا تا دو‌وباره‌ چاپ بکرتنه‌وه‌و شارلۆت قایل بوو تا ئاماده‌ی بکات بۆ

چاپ کردن. ده‌لئ: (بۆ به‌که‌م جار له‌دوای مردنی خوشکم که‌ له‌لا په‌ره‌کانی ئه‌و کتیبیه‌ هه‌لده‌ده‌مه‌وه، منیش ناچارم له‌ ده‌سپیکه‌وه تاکو کۆتایی هه‌مووی بخوینمه‌وه. هینزی ئه‌و کتیبیه‌ ناچارم ده‌کات دو‌وباره‌ ده‌ستخۆشی له‌ نووسه‌ره‌که‌ی بکه‌م، به‌لام ناره‌حه‌تم: چونکه‌ خوتنه‌ر زۆر به‌ده‌گه‌من ده‌رفه‌تی ئه‌وه‌ی بئ ده‌دریت تامی خۆشی و شادییه‌کی بئ خه‌وش بچیتت، هه‌ر پرشنگیکی خۆر له‌ بن په‌له‌ هه‌وریکی ره‌شی سامناک دپته‌ ده‌رئ، هه‌ر لا په‌ره‌کی ئه‌و کتیبیه‌ سیخناخه‌ له‌ جوړتیک ته‌زووی کاره‌بای مه‌عنه‌وی و نووسه‌ر بۆ خۆی له‌ هه‌موو ئه‌مانه‌ بئ ئاگابوو، هیچ شتیکیش نه‌یده‌توانی له‌م خاله‌ ئاگاداری بکاته‌وه). هه‌روه‌ها ده‌لئ: (گوئگری به‌ره‌می ئیمیلی کاتیک گوئ بیستی خوتنه‌وه‌ی نوسخه‌ی ده‌ستنووسی نووسینه‌که‌ی وی ده‌بوو، ئه‌گه‌ر له‌ ژئیر کاریگه‌ری تیکشکینی ئه‌و رۆحه‌ هینده‌ دۆزه‌خی و مردووانه‌داو ره‌وشتی وا سه‌خت و دلره‌قانه‌دا ده‌له‌رزوی و سکالای ئه‌وه‌ی ده‌کرد که‌ بیستنی وه‌سفی هیندیک دیمه‌نی کتیبیه‌که‌، شه‌وئ خه‌و له‌ چاوان ده‌تۆرتنی و له‌ رۆژتیشدا ئارامشی رۆخی تیک ده‌دات، ئیلئیس بیل (ئیمیلی) سه‌ری له‌و قسه‌یه‌ سوپ ده‌ماو گومانی ئه‌وه‌ی ده‌کرد که‌ سکالای ئه‌و بیسه‌ره‌ ته‌نیا شتیک رواله‌تییه‌. ئه‌گه‌ر ئیمیلی بمایه‌ فکری به‌شپویه‌کی خۆسه‌رانه‌و وه‌کو داریکی به‌ هینز گه‌شه‌ی ده‌کردو بلتندر و زیاتر لق و پۆپی ده‌هاوئشت و به‌ره‌ گه‌بیه‌کانی ئاودارترو جوانتر ده‌بوون. به‌لام ته‌نیا زه‌مه‌ن و ئه‌زموون ده‌بانتوانی کار له‌و ئه‌ندیشه‌یه‌ بکه‌ن و له‌به‌رامبه‌ر دزه‌کردنی فکرو ئه‌ندیشه‌ی تردا کارتیکراو نه‌بوو). مرۆف وای بۆ ده‌چیت که‌ شارلۆت به‌ هیچ جوړتیک ئیمیلی خوشکی نه‌ده‌ناسی. چونکه‌ رۆمانی (به‌رزاییه‌کانی باسه‌ره) کتیبیکی نایاب و بئ وینه‌یه‌. کتیبیکی زۆر خراپه‌، کتیبیکی زۆر چاکه‌، دزئوه‌، جوانه‌، سامناکه‌، نازارده‌رو به‌جۆشه‌. هیندیک که‌س به‌ مه‌حالیان زانیوه‌ که‌ کیشی قه‌شه‌یه‌ک، کیتیک که‌ ژبانیکی گوشه‌گیری یه‌کنه‌واختی هه‌بوو و که‌متر خه‌لکی ده‌ناسی و هیچ له‌ دنیا نه‌ده‌زانی، بتوانیت کتیبیکی ئاوا بنووسئ، به‌لام به‌ رای من ئه‌مه‌ قسه‌ی بیته‌وده‌یه. رۆمانی (به‌رزاییه‌کانی باسه‌ره) بئ ئه‌ندازه‌ (رۆمانسی) یانه‌یه‌. پتیوسته‌ ئه‌وه‌ش بزانتت که‌ رۆمانسیه‌ت خۆی له‌و وردیینه‌یه‌ به‌ نه‌فس و پشوو درتیه‌ی (ریالیست) ده‌پارتیزئ و به‌ دوور ده‌گرتت، له‌ پچرانی ئه‌وسار و هه‌لاتنی (خه‌یال) چیت وهرده‌گرئ و جاری وایه‌ به‌شه‌وق و زه‌وقه‌وه‌و

جاری و اشه به خه مۆکی و دلته نگییه وه، له ترسان و رارایی و شه هوه تی سامناک و کردنه وهی سه رکیشانه دا رۆده چی و نوقم ده بیت. (رۆمانسییه ت هه لاتنه له بهر راسته قینه).

به سه ره نجدانی تایبه تمه ندییه رۆحی و فکری و نه خلاقیه کان ئیمیلی برۆنتی که هه ولم داوه تا راده بهک ناشکرایان بکه م و به سه ره نجدان به ههسته توندو سه رکیشه سه رکوت کراوه کانی وی (ئه وهی ده رباره ی ئیمیلی ده یزانم، له م خاله دا خۆی بهر جهسته ده کات) بهر زاییه کانی با سه ره ریک له و جو ره کتیبانه یه که مرۆف لینی چاوه پروان ده کات بینوو سیته. به لام رواله تی نه و کتیبه زۆر وه کو نه و کتیبانه ده چیت که بران ویل- بیی به ندو باری برای مومکین بوو بیانوو سیته. بزیه هیندییک که س تو انیویانه قه ناعه ت به خۆیان بینن که هه موو کتیبه که، یان به شیک، بران ویل نووسیویه تی. یه کییک له و که سانه (فرانسیس گراندی) یه. نه و ده نووسی و ده لیت: (پاتریک برۆنتی «بران ویل») پیتی گوتم: (ئه وهی خوشکه که ی درکاندی، پشتگیری نه م گوته یه ده کات) که به شیک زۆری بهر زاییه کانی با سه ره نه و نووسیویه تی خه یالاتی سه یرو سه مه ره و (بلیمه تی) نه خو شی بران ویل، که له میانه ی دانیشتنیکی دوو رودر ئیزماندا له (لۆدندن فوت) منی پی خافلاند و سه رگه رمی کردم، دوو باره له لاپه ره کانی نه م رۆمانه دا خۆیان بهر جهسته ده که ن و له و بروایه دام که کلیشه ی چیرۆکه که له لایه ن نه وه وه دارپژراوه، نه ک دا هینانی ئیمیلی خوشکی). جارێکیان دوو له هاو پێکانی بران ویل به ناوی (دیردین) و (له یلاند) پراریان دا له و میوانخانه یه ی که ده که ویتنه سه ر ریگای (کییگلی)، له گه ل بران ویلدا چاویان به یه کتری بکه ویت و نووسینه کانیان بو یه کتری بخویننه وه، نه مه ش نه و روون کردنه وه یه که نزیکه ی بیست سال له دوای نه و رووداوه (دیردین) بو گو ژقاری گاردیه نی چاپی هالیفاکسی نووسی: (من په رده ی یه که می شانۆی «شارژی دیو سروشت - The Demon Queen») م خوینده وه، به لام کاتییک بران ویل دهستی به نیو کلاوه که یدا گیرا (شوینی

هه شار دانی کاغه زه نه یینییه کان) بو نه وهی ده ستنووسی شیعره که ی بدۆزیتته وه و بو مانی بخوینیتته وه، بو یه ده رکه وت که له جیاتی شیعره که ی خۆی به هه له چه ند لاپه ره یه کی له رۆمانیک (که داره داره ی قه له می خۆی تیدا تا قی کردبووه) له ویدا شار دۆته وه. بران ویل

که له چاوه پروانی و بی ئۆمید کردنی ئیمه دلته نگ ببوو و ده یویست نه و په رانه بخاته وه شوینه که ی خۆیان، به لام له بهر نه وهی ههستی هه ردوو هاو پیتی بزوا بوو تا بزانی چۆن تو انیویه تی بیته رۆمانوو س، تکامان لیکرد تا نووسراوی سه ر نه و په رانه مان بو بخوینیتته وه. بران ویل له پاش که مییک رارایی و دوو دلی داوا که ی ئیمه ی قبول کردو ماوه ی یه ک سه عات سه رنجی ئیمه ی بو خویندنه وهی نه و نووسینه راکیشاو هه ر په ریک که ده ی خویندنه وه ده یخسته وه نیو کلاوه که یه وه. له نا کا و له ناوه راستی رسته یه کدا به سه ر ها ته که پچرا و بران ویل به ناوی راسته قینه ی نه و که سانه ی که کردبوونیه نمونه ی پاله وانی رۆمانه که ی درپژه ی دا به خویندنه وهی رۆمانه که ی و بو ی خویندینه وه. به لام له بهر نه وهی هیندییک له و که سانه هیشتا هه ر له ژیا ندا ماون، نامه ویت ناوه کانیان بو خه لگی ناشکرا بکه م. بران ویل گو تی که جارێ هیچ ناویکی بو کتیبه که ی هه لته برژاردوو وه له وه ش ده ترسیت که هیچ ده زگایه کی چاپ و بلا و کردنه وه له خۆی رانه بینیت بو ی بلا و بکاته وه. یه کییک له دیمه نه کانی به شیک له و رۆمانه ی که بران ویل بو ی خویندینه وه (نه و پاله وانا نه ش که تیدا نمایش کرابوو) هه ر نه وانه ن که له رۆمانی بهر زاییه کان با سه ره دا باسیان کراوه، نه و کتیبه ی که شارلۆت برۆنتی جه ختی له سه ر ده کاته وه و بانگه شه ده کات که ئیمیلی خوشکی نووسیویه تی). ده بی بلتین که نه م نووسینه یان مشتتیک درۆو ده له سه ن، یان راستیه کی روونه. شارلۆت، بران ویل- ی برای به بو ده له ده زانی و له چوارچیه ی ئایینی مه سیحیدا لیتی بیزار بوو. به لام وه کو ناشکرایه هه مووشمان ده زانی که خو شه ویستی مه سیحی، هه میسه تو انیویه تی بو به شیک زۆر له بیزاری باشی ناو یته به ئاین، پتیه دابین بکات و له م رووه ناتوانریت گوته پشتگیری نه کراوه که ی شارلۆت قبول بکرت. رهنه هه رووه کو چۆن له ناو خه لکیدا باوه، شارلۆت قه ناعه تی به خۆی هیناییت که بروای به وه هه بیت که بو خۆی به راستی ده زانیت. نه م گوته یه ی (دیردین) تیرو ته سه ل و زۆر ده قیقه و زۆر سه یه که یه کییک به بی نه وهی مه رامیک و به لگه یه کی تایه تی هه بیت نه مه ی دا هیناییت. روون کردنه وهی نه م مه سه له یه چیه؟ هیچ. ده لیت بران ویل چوار به شی یه که می نه و رۆمانه ی نووسی و له بهر نه وهی مه یخوره وه سه رخۆش بوو، دهستی له نووسینی هه لگرت و ئیمیلی خوشکی پاشماوه که ی نووسی. به لگه ش به وه

هینراوه تهوه که به شه کانی دواتر به سه بکیتی وشکتر له سه بکی به شه کانی ده سپیکی رۆمانه که نووسراون، به لّام من شتیکی وام بهر چاوان نه که وتووه و ته وای کتیبه که به شیوازتیکی زۆر خراپ و به سه بکیتی ئه ده بی شه پرتو نووسراوه که نووسه ری (ناماتور (۹)) زوو گرفتاری ده بیته. نووسه ری ناماتور کاتیک (با له بیرمان نه چیت که ئیمیلی برۆنتی پیشتر قهت کتیبی نه نووسیوو) داده نیشی بۆ ئه وهی شت بنووسیت، پیی وایه که ده بی له جیاتی وشه ی ساده و ئاسایی، وشه ی حله ق مه له ق به کار به ییت و ته نیا به مه شق کردن ده توانیت فیتری ساده نووسین بیته. به شی سه ره کی ئه و کتیبه، کاره که ریکی (یۆرکشایر)ی ده یگپرتته وه و ئه و کار که به به جۆریک بابه ته کان به بیان ده کات که هیچ مرۆقیک ناتوانیت به و شیوه به ده ری بپرت. ئیمیلی برۆنتی، رهنکه له وه ئاگادار بو بیته که چند وشه یه که له نیو زاری میسیز داین داویت که کاره که ریک به زه حمهت لییان تی ده گات و بۆ روون کرده وهی ئه م بابه ته خاتوو داین ناچار ده کات تا بلّی که له ماوه ی خزمه تکردنیدا ده رفه تی ئه وهی هه بووه تا چند کتیبیک بخوینیتته وه. به لّام ته نانه ت به م روون کرده وه یه ش باق و بریقی قسه کانی خاتوو داین تۆقینه ره. خاتوو داین قهت (کووش ناکات) تا کاریک ئه نجام بدات، به لکو (له خو بو ده بی) یان (هه ولتیکی به کجار زۆر به کار ده بات)، قهت له ژووری (نایه ته ده ری) له ژووری (دپته ده ری) هه رگیز (به رهنگاری) که س نابیتته وه، له گه لیدا (رووبه روو) ده بیته وه. ده بوا به پیشتر باسی ئه وه بکه م که هه رکه به شه کانی ده سپیکی کتیبه که ی نووسیوه، پاشماوه ی کتیبه که ش هه ر بۆ خۆی نووسیویه تی و ئه گه ر له به شه کانی ده سپیکی کتیبه که دا باق و بریقی زیاتر به کار براوه، من پیتم وایه له بهر کووشی ریژه بی سه رکه وتوی ئیمیلی یه تا نیشانبدا ت که (لۆک وود) پیاویتیکی گه مژه وه له خو رازی بووه. ئه م مه زنده یه م له شوینیکدا خویندۆته وه که ئه گه ر ده سپیکی رۆمانه که بران ویل نووسیویه تی، مه به ستی ئه وه بوو که (لۆک وود) له کاروباره کاندا رۆلّیکی زۆر مه زنتر له ئه ستۆ بگریته. له راستیدا ئامازه یه کیش به وه کراوه که (کاترین)ی لاو، سه رنجی راکیشاوه و ئاشکراشه که ئه گه ر (لۆک وود) سه ودا سه ری کاترین بیوا به، ئه و روداو گه لیکی ئالۆز له و ئه وینه وه هه لده قولاو چیرۆکه که ی دلگیرتر ده کرد. به لّام به و شیوه یه ی ئیستای (لۆک وود) له چیرۆکه که دا ته نیا کابراهی

ره زا قورسه له پیش چاوی خوینهر. رۆمانه که زۆر نه شاره زایبانه دانراوه، به لّام ئایا ئه مه جیتی سه رسورمانه؟ ئیمیلی برۆنتی قهت رۆمانی نه نووسیوو و ده یویست چیرۆکیکی ئالۆز بگپرتته وه که له گه ل دوو وه چه دا سه روکاری هه بوو. ئه م کاره ش هه میشه ئه سته مه چونکه: نووسه ر ناچاره یه کپارچه ییه کی یه کگرتوو به حیكایه ته که ی به خشیته که په یوه سته به دوو ده سته کاره کته ر و دوو زنجیره رووداوو ئاگاشی له وه هه بیته که نه هیلّیت تایبه تمه ندییه سه رنج راکیشه کانی تا قمییک، تایبه تمه ندی و سه روشتی ده سته که ی تر بپوکینیته وه و له ناوی بیات. ههروه ها ناچاره که تیپه رپوونی ساله کان له یه ک سه رده می رۆژگاردان تیکه له کیش بکات تا خوینهر بتوانیت به یه ک چا و پیندا خشان دنیکی کورت و فره لایهن، تیپه رپوونی ئه و سالانه قبوول و هه رس بکات. ههروه کو چۆن مرۆف به یه ک تیپه رمانی کورت له و نیگاره به رفراوانه ی که به رهنگی ئاوی له سه ر گه چ کیشراوه (وه ری ده گری) و به زهینی خۆی ده سپیتری. پیتم وایه که ئیمیلی برۆنتی به ئه نقه ست بیری له وه کردیته وه که به چ جۆریک (کار تیکردنیکی یه کگرتوو - Unity of impression) بخاته نیو چیرۆکیکی په رش و بلاوه وه، به لّام پیتم وایه نیازی و ابووه که پیوه ندییه کی لۆژیکی بداته به شه په رش و بلاوه کانی چیرۆکه که ی. له وانه شه وای مه زنده کردیته که باشترین ریگا چاره ئه وه به کاره کته ریک ناچار بکات تا کۆمه له رووداویکی به رفراوان و یه ک له دوای یه ک بۆ کاره کته ریکی دی بگپرتته وه. ئه مه شیوازتیکی ئاسان نییه بۆ چیرۆکیکی و داهیتانی ئیمیلی برۆنتی نییه. ههروه کو ئیستاش ئامازم پیندا زه رده که ی ئه وه به که (گپره وه) ناچاره باسی بابه ت گه لیکی زۆر بکات، بۆ نمونه وه سفی دیمه نه کان بکات، یانی: ده ست بداته کاریک که هیچ مرۆیه کی ژیر نایکات و ده توانین بلّین مه حاله ئه و شیوازه له بهر بگریته که له سه ر بنه مای دیالۆگ دامه زراوه و ئه لّبه ته ئه گه ر ئیوه گیره وه یه کی وه کو (خاتوو داین) تان هه بیته، ده بی بیسه ریکی وه کو (لۆک وود) یشتان هه بیته، رهنکه رۆمانوسیکی به ئه زموون بیتوانایه ریگایه کی باشتر بۆ گپراوه ی به رزاییه کانی باسه ره بدۆزیتته وه. به لّام ناتوانم خۆم قایل بکه م به وهی که ئه گه ر ئیمیلی برۆنتی ئه م شیوازه ی به کار بردوه له بهر ئه وه که خه ریکی کارکردن له سه ر بناغه یه ک بووه که دامه زرتنه ری ئه و بناغه یه مرۆقیکی دیکه بووه. به لّام خالی له وه ش گرنگتر ئه وه یه که

ئەگەر ئېوھ شەرمىنى و كەم دويى لەرادەبەدەرو نەخۆشى ئاساى ئيمىلى برۆنتى بېننە پېنش چاوى خۆتان. پېم وايە شىوازي نووسىنى وى ھەر ئەوويەي كەلتى چاودەروان دەكرا. رېنگاگانى ترى گېرئانەوئى چىرۆكەكەي چى بوو؟ يەكيتكىيان ئەوويەي كە رۆمانەكەي لەو گۆشەنىگايەوھ بنووسىت كە ئاگاي لە ھەموو شتتېكەو پېتى ئاگادارە، بۆ ئومونە ھەررەكو چۆن رۆمانى (ميدل مارچ) و (مەدام بۆقارى) نووسران. من پېم وايە كە گېرئانەوئى ئەم چىرۆكە، لەو جۆرە بەرھەمى كە بۆ خۆى نووسىويەتى (ئەو چىرۆكەي كە بە توندى ياساگانى ئەخلاقى دەبەزىتى) داوین پاكي و خۆپاراستنى بى چەندو چۆن و توندوتىزانەي ئيمىلى دەتۆزانئو دوورى دەخستەوھ. جگە لەمەش ئەگەر ئەو كارەي بىكرادايە ئەستەم بوو بتوانىت تا رادەبەك باس لەو رووداوانە نەكات كە بەسەر (ھيس كلېف) ھاتبوون- لەو سالانەدا كە ھيس كلېف بە دوور لە «بەرزايىبەگانى باسەر» دەژياو لەو ماوويەدا توانى بخوینى و پارە پەيدا بىكات. ئيمىلى برۆنتى نەيدەتوانى ئەو كارە بىكات چۆنكە وايە سووك ئاسانى نەيدەزانى داخۆ ھيس كلېف چۆن خویندويەتى و پارەي پەيداكردوھ. ئەم خالەش كە لە خوینەرى داوادەكەن تا قبولى بىت، پرواپىكردى كارىكى ئەستەمە و ئيمىلى ھەر بەوئەندە قايل بوو كە بەيانى بىكات و بەو شىوويە لىي گەرى. رېنگايەكى دىكە ئەوھبوو كە نووسەر يەكيتكى ناچار دەكرد تا چىرۆكەكە بۆ وى (ئيمىلى برۆنتى) بگرتتەوھ، بۆ ئومونە خاتوو داين و چاشات برۆتائ لە سەر زارى (يەكەم كەسى تاك) دەبگېرپتتەوھ. بەلام پېم وايە ئەمەشيان دەبوھ تەماسى نووسەر لەگەل خوینەردا و نووسەرى پتر لەوھ لە خوینەر نىزىك دەكردەوھ كە ھەستىارى توندى رېنگاي پتتەدا. ئيمىلى برۆنتى لەو رېنگايەوھ كە سەرەتا (لۆك وود) چىرۆكەكە دەگېرپتتەوھ و پاشماوھى بەسەرھاتەكەش (خاتوو داين) دەبگېرپتتەوھ، دەللى لە پشت روخسارىكى دوو روودا خۆى شاردۆتتەوھ. عالی جەناب پاترىك برۆنتى (باوكيان) بەسەرھاتىكى بۆ خاتوو گاسكىل گېرئانەوئى كە لەمبارەيەوھ تا رادەبەك واتا بەخشە: لەو سەرەدەمەدا كە مندالەكان تازە پتتەگەيشتن و لاوبوون، ھەزىشى دەكرد لە سروسشى مندالەكانى تىبگات و ئاگادار بى و بزائى چىيان لە دللى داىە (لەبەر ئەوھى مندالەكانى زۆريان شەرم لە باوكيان دەكرد، بە باشى بۆ باوكيان ساغ نەبووبۆوھ داخۆ سروسشيان چۆنە) ناچارى كردن تا يەك بە يەك دەمامكىكى كۆنە لە

رووخسارىيان بەدن تا لە بن ئەو دەمامكەوھ سەرەستانە بتوانن وەلامى پرسىيارەكانى بەدەنەوھ. كاتىك باوكيان لە شارلۆت-ى پرسى باشترىن كتیبى دنيا چىە؟ وەلامى داىەوھ: ئىنجىلە، بەلام وەختىك لە ئيمىلى پرسى باشترىن ھەلسوكەوت كە لەگەل بران وئىل-ى سەر بەگىچەللى برايدا بىكات چىبە؟ ئيمىلى گوتى: (مەنتىقىانەو بە بەلگە لەگەلئىدا بدوى و ئەگەر ھەر نەھاتە ژئىر بار بە قامچى لىي بەدە).

ئەى بۆچى كاتىك ئيمىلى برۆنتى ئەم كتیبە بە ھىزو سامناكەي دەنووسى پتوبستى بە خۆ شاردنەوھ ھەبوو؟ سەبارەت بەم خالە من بروام وايە لەبەر ئەوھ بوو كە لەو كتیبەيدا شاراوترىن غەربزەگانى خۆى ئاشكرا كرددوھ. ئەو تەماشاي قولايى ناخى غوربەت و تەنايى دللى خۆى كرددو كۆمەللىك نەپتى (مەدركىتە) دىت و سەرەراي (نېھىنبەكان مەدركىتە)، پالتەرى (قەلەم) ناچارى كرد بىيان دركىنتى و بارىكى گران لەسەر شانانى لا بىات. دللى باوكى بەگېرئانەوئى بەسەرھاتەكانى سەردەمى جىئىلى خۆى لە ئىرلەنداو ئەفسانەكانى (ھۆفمەن) (۱۰) ھىزى خەيالى ئيمىلى بە شاگەشكە ھىناو كاتىك ئيمىلى لە بەلجىكا دەخویند، ئەفسانەكانى ھۆفمەنى خویندەوھو بە ئىمەيان گوتوھ كاتىك گەراپەوھ مالى، لە سەر فەرشەكانى پەنا سوپەو لە كاتىكدا كە دەستى لە مىلى سەگەكەيان (كېبى) وەرئىنابوو، درپژەي دا بە خویندەوئى ئەو ئەفسانانە. شارلۆت بەردەوام جەختى لەسەر ئەوھ دەكردەوھ كە ئيمىلى خوشكى كەمترىن پتوئەندى لەگەل ئەو خەللكانەي دەوروبەريدا نەبووھ كە مەزەندەي دەكرىت پالەوانەكانى كتیبەكەي لەسەر ئەوان كۆپى كرديت، ھەرچەندە ئەگەر بابەت گەللىكى زۆرىشى سەبارەت بەو خەللكانە بىستىت. من پېم خۆشە پروا بەو قسەيە بىكەم، ھەزىش دەكەم پروا بەوھ بىكەم كە ئيمىلى برۆنتى لە چىرۆكە شاراووھ سامناكەكانى نووسەرە رۆمانسىبەكانى ئەلمانىدا، شتىكى دۆزىەوھ كە خولق و خوى توندى وى پەلكىش كرد، بەلام باوھرم وايە كە (ھيس كلېف-Heath Cliff) و (كاترىن ئىرىن شاو-Catherine Earn Shaw) لى لە قولايى شاراوئى رۆحى خۆيدا دۆزىبەوھ. رەنگە بەو شىوويە بوو بىت كە ئيمىلى برۆنتى تايەتمەندى ھەمان ئەو كەسانەي كە بۆ خۆى دەيناسىن لە دەروونى ئەو كارەكتەرانە ھاوئىشتىت كە بايەخىيان كەمتر بوو وەكو: (لىتۆن و خوشكەكەي و ھاوسەرى ئىرىن شاو ژنى ھيس كلېف)، يانى

ئەو كەسانەى كە لەبەر سستى و لاوازى نەفسىيان ، بۆ خۆى (ئىمىلى) بە بودەلەو كەمى لە قەلەم دەدان. خوتنەران، بەدەگمەن چاوەروانى ھىزى خولقاندن دەكەن لە نووسەر ھەربۆبەش ئەگەرى زۆر ھەيە كە ئىمىلى ئەم كارەكتەرەپلە دوانەى، لە خەيالى پەر لە خۆ پەسندى و بە كەم گرى خۆى خولقاندبىت. بە برواى من، ئىمىلى برۆنتى بۆ خۆى (كاترین ئىرىن شا) بوو: كىبوى، بە جۆش و خرۆش، لە ھەستە توندەكان سىخناخ، ھەروەھا پىشم وایە كە بۆ خۆى ھىس كلیف) بوو. ئایا شتتیکى سەیرە كە ئىمىلى خۆى ھاوئىشبیته نىو پەيكەرى دوو كارەكتەرى سەرەكى رۆمانەكەى خۆبەو؟ منیش دەلیم نەخیر، بە ھىچ جۆرێك سەیر نىبە. چونكە ھىچ پەكێك لە ئىمە يەكپارچە نىبەو لە دەروونى ئىمەدا چەند كەسێك جىوارن و بە زۆرىش بە ھاودەنگى و ھاوئىشبیته تى بەكترى قەلسن. ئەمەش لە تايبەتمەندى چىرۆكنووسە ھەبوونى دەرەكى بەو كەسە لىك جىاوازەنە بىەخشىت و تاك تاك بىانكاتە كارەكتەر، يانى ئەو كەسانەى كە پىكھاتەى بوونى خۆى پىك دەھىنن. بەدەختى چىرۆكنووس لەو دەايە كە ناتوانىت روح بەبەر ئەو كەسانەدا بكات كە لە (زاتى خۆى) تۆزقالتىكىيان پىتو نىبە، ھەرچەندە ئەو كەسانە بۆ چىرۆكەكەشى پىوىست بن. بۆ ئەو نووسەرەى كە يەكەم رۆمانى خۆى دەنووسىت (و كە بەرزايىبەكانى باسەرە كە يەكەم رۆمانى ئىمىلى برۆنتى بوو) نەك ھەر شتتیکى ئاسايىبە كە خۆى بكاتە كارەكتەرى سەرەكى رۆمانەكەى، بەلكو دەشگونجى كە لە ناوەرۆكى رۆمانەكەيدا شتتیک لەو كارانە بەرچا و بكەوئىت كە نووسەر بۆ خۆى حەز لە كردنىان دەكات. ئەوسا ئەو رۆمانە دەبىتە كتیبىك كە تىیدا نووسەر دان دەنىت بە خەيالە خاوەكانى خۆيان دا ئەو خەيال بلاوانەى كە لە كاتى گەران و پىاسە كردندا، يان لە دەرەنگانى شەودا كە خەو لە چاوانى تۆراو و توشىيان بوو لە خەيال بلاوكانى دا، خۆى بە مرۆڤتیکى پىرۆزىيان گوناھبار، ئەو پىندارىكى پىشەبى مەزن يان سىياسەتمەدارتیکى گەورە، ژەنەرالتىكى سەرەكەوتوو يان پىاو كۆڤتیکى بى باك، ھاتۆتە پىش چا و. لەبەر ئەو ھەش كە لە خەيال پلاوكانى زۆربەى خەلكىدا شتى بى مانا و پىر پوچ زۆرە، بۆيە لە يەكەم رۆمانى زۆربەى نووسەرانىشدا زۆر شتى ھەرەمەكى بەرچا و دەكەوئىت. بە راي من رۆمانى بەرزايىبەكانى باسەرە، رىك دان پىيانان نامەيەكى لەم بابەتەيە. من پروام وایە كە ئىمىلى برۆنتى ھەموو بوونى خۆى

رشتە نىو قالى پەيكەرى (ھىس كلیف) ھەو. پىم وایە رق ئەستوورى خۆى و حەزە جنسىبە سەر كوتكر او كەكانى و تاسەى بەتینى عەشقە رازى نەكراو كەى خۆى و ئىرەبىبو بىزارى خۆى لە مرۆڤەكان و بە كەم زانىنىيان، بىبەزەبىبى خۆى و سادىزم (۱۱) (Sadisme) ى خۆى دایە ھىس كلیف. خوتنەر ئەو رووداوى وەبىرماو كە ئىمىلى برۆنتى لەسەر شتتیکى زۆر كەم مشتەكۆلەى سەر واندە نىو چاوانى ئەو سەگەى كە رەنگە ھىچ مرۆڤتیکى بە قەدەر وى خۆش نەوئىستبىت. بەسەرھاتتیکى دىكەى سەبىرىش ھەيە كە (ئىلین نووس) ھاوئى شارلۆت گىراو بەتەو ھەو دەلئى: (ئىمىلى زۆر چىزى لەو ھەردەگرت كە شارلۆتى خوشكى بباتە ئەو شوتنەنەى كە شارلۆت بەوىست و خواستى خۆى قەت نەيدەوئىرا بچىتە ئەو شوتنەنە. شارلۆت زۆر لە گىيانلەبەرە كىبۆبەكان دەترساو ئىمىلى زۆر حەزى دەكرد بىباتە نرىك ئەو جىبىيانەى كە گىيانلەبەرە كىبۆبەكانى لىدەژىيان و پاشان ئاگادارى بكاتەو ھەو پىتى بلئى لە كىبۆبەو چۆن زاتى ئەو ھەى كردو ھەو جىگىيانە نرىك بىتەو ھەو كاتىك شارلۆت ھەستى بە مەترسىدارى شوتنەكە دەكردو دەبىقێژاند، بەدلىتیکى خوشەو ھەو ئىمىلى بە ترسانى شارلۆت پىدەكەنى). من پىم وایە ئىمىلى (كاترین ئىرىن شا) بە عەشقىكى پىاوانە، عەشقىكى تەواو دىرندانەى (ھىس كلیف) خوشدەوئىست. برواشم وایە كاتىك كە دەچۆرە نىو پەيكەرى (ھىس كلیف) ھەو بە پىلاقە لە كاترین-ى دەداو زۆر بىبەزەبىيانە مامەلەى لەگەلدا دەكردو ئەو ھىش سەرى خۆى لە دارو بەرد رادەكىشا، پىتى پىدەكەنى، ھەر وەكو چۆن وەختى خۆى بە ترس و لەرزى شارلۆتى خوشكى پىكەنىبوو، لەو باو ەشدام كە كاتىك وەكو (ھىس كلیف) مست و شەقازلەى دەسەر واندە دەموچاوى كاترینى بچووكترو سووكايەتى پىدەكرد، پىتى پىدەكەنى و كاتىك كە كەلەگایى لەو كەسانە دەكرد كە (خولقاندبوونى) و جنىبوى پىدەگوتن و تانوتى لىدەدان، لە خوشىيان تووشى شاگەگەشكە دەبوو و خەيالى ئاسوودەو بارى سووك دەبوو. چونكە: لە ژىيانى راستەقسنەدا لە تىكەلاو بىبوون لەگەل ھاو نەو ەكانىدا زۆر تووشى تالى و سوئرى و بودەلەبى دەبوو. ھەروەھا برواشم وایە كە ئىمىلى كاتىك لە قالىبى (ھىس كلیف) دەھاتە دەرى و دەچوو نىو پەيكەرى (كاترین) ھەو، واتە رۆلى خۆى دەگۆرى، گەرچى شەرى لەگەل (ھىس كلیف) دا دەكردو سووكايەتى پىدەكردو دەبىزانى چ

پەر اويزه كان:

- ۱- ئەو بەرزايپانەى كە بائىيانەو ھەلەدەكات، لە ناوەرۆكى ئەو رۆمانەشدا بە ناوى شوتىن ھاتووہ. - وەرگىڤر.
- ۲- Horatio Nelson (۱۸۰۵-۱۷۵۸) دەرياوانى بەریتانى كە سال (۱۸۰۵) دا لە شەرى دەريايى (ترافۆلگار) بەسەر ناپليۆن دا سەرکەوت.
- ۳- يەكئىكە لە ويلايەتەكانى بەریتانيا و دەكەويتە باشورى رۆژئاواى ئەو ولاتە.
- ۴- يەكئىكە لە شارەكانى باكوورى بەریتانيا و سەر بە پارىزگای (يۆرکشایر)ە.
- ۵- لە شارەكانى ويلايەتى (يۆرکشایر)ى بەریتانيايە.
- ۶- Barrow-in-Furness - يەكئىكە لە شارەكانى پارىزگای (لانكشاير)ى بەریتانيا و ئەم پارىزگایەش دەكەويتە باكوورى رۆژئاواى ئەو ولاتە.
- ۷- ئەو كەسەى ئەركى بەختوكردى مندالى لە ئەستۆدایە، زارۆك بەختوكر. - وەرگىڤر.
- ۸- William Make - Peace thackeray (۱۸۱۱-۱۸۶۳) رۆماننوسى بەریتانيايى.
- ۹- Amateur - بە زەوق، كەسئىك كە بە حەزو ئارەزوو كاریك دەكات نەك لە بەرامبەر ھەقدەست دا.
- ۱۰- ئارنىست تىۆدۆر ويلھېلم ھۆفمەن - Hoffman (۱۷۷۶-۱۸۲۲) ئەفسانەنوس و ئاوازاندەر و رۆماننوس و وینەكئىشى ئەلمانىيە و بەلزاك و پۆشكېن و دستوئسكى لەو كەسانە بوون كە ستایشى ئەفسانەنەكانیان دەكردو زۆریەى رۆماننوسە رۆمانسىيەكانیانى بە كەم دەگرت. بالزاك دەيگوت: (ھۆفمەن ھونەرمنەندى ھەموو ئەو شتانەبە كە بە رەوالەت بوونیان نبیە، بەلام زیندوون).
- ۱۱- دام ركاندنەوى بېبەزەبىیانەى حەزەكانى، حەزكردن بە ئازار گەياندن بە خەلكانى تر.
- ۱۲- حەزكردن لە ئازار چەشتن بە دەستى ماشوقەو بە تايبەتى لە كاتى جوتبووندا. - وەرگىڤر.
- ۱۳- ئېيل گرىكو - El Greco - وینەكئىش و پەيكەرتاشى ئەوروپايى (لە سالى ۱۵۴۸- لە داىكبوو لە سالى ۱۶۱۴ دا مردووہ. مېژوووى لە داىكبوون و مردنى بە خەملاندنە) و لە دوورگەى (كرېت) كە دەكەويتە خۆرھەلاتى دەربای سېى ناوەرپاست لە داىكبوو لە ئیسپانيا و ئىتاليا خەرىكى وینەكئىشان و پەيكەرتاشېن بوو.

مۆزیەكى خراپ و شەپەنگىزە، بەلام لە ناخەوہ خۆشى دەویست و لەو دەسەلاتەى كە (كاترىن) بە سەر (ھیس كلېف) دا ھەببىو، دەروونى پرەبوو لە خۆشى و شادى و واى ھەست دەكرد كە ھەردووكیان گلى گلىنجانىكن (ھەروەكو لە راستیشدا وابوو ئەگەر مەزەندەى من راست دەرچیت و ھەردووكیان ئىمىلى برۆنتى بوو بن). چونكە بە زۆرى لە دەروونى (سادىست) دا تايبەتمەندى مۆزى (ماسۆشپەت(۱۲)) یش ھەبە و ئىمىلى برۆنتى بۆیە چوووبوہ نىو پەيكەرى (كاترىن ئېرىن شا) ھوہ، چونكە دەست درېژى و خولق و خوى و توندو درندانەى (ھیس كلېف)ى پى خۆشبوو. بەلام بە ئەندازەى پىويست قسەم كردووہ، رۆمانى (بەرزايپەكانى باسەرە) كتیبىك نىبە كە دەربارەى بدوئېن، بەلكو كتیبىكە پىويستە بخوئندرېتەوہ. كتیبىكە كە زۆرى كەموكرى تېدايەو رەخنەلېگرتنى كاریكى ئاسانە، بەلام سەرەراى ئەوہش شتئىكى واى تېدايە كە كەمتر رۆماننوسئىك دەتوانیت نىشانیان بدات. من ھىچ رۆمانئىك پى شك نایە كە تىیدا، رەنج و ئازار، بېبەزەبى و دل رەقى و ئازارى ئەوین بەوشپوہ سەرسوھىنەرە وەسف كرا بېت. بەرزايپەكانى باسەرە يەكئىك لە تابلۆ شكۆدارەكانى (ئېيل گرىكو(۱۳)م دېنئیتەوہ یاد، لەو تابلۆبەدا، لە دیمەئىكى خەماوى و تارىك و چۆل و ھۆل دا، لە بن پەلە ھەورى رەش و بە گۆلەگۆل دا، ئىسكە پەيكەرى خوارو خپچ راوہستان و بە ھەستى توندو ئاناسايى ئەفسوونبان لېكراوہ ھەناسەبان لە نىو سىنگەكاندا بەند كردووہ و ریزە شوقئىكى ھەورە تریشقە بە ئاسمانى خۆلەمئىشیدا رېچكەى بەستووہ، كە بە ترس و سامئىكى شاراوہ ئەودیمەنە كامل دەكات.

هینری فیلڈینگ و تۆم جۆنز

نووسین له سهر هینری فیلڈینگ کارتیکی ئەسته مه، چونکه وه کو مرۆقیتیکی ئاسایی، شتیکی ئەوتۆ دهربارهی وی له بهرهستدا نییه. (نارتۆر مۆرفی - Arthur Murphy) که له سالی (1762)دا، یانی تهنیا ههشت سال له پاش مردنی فیلڈینگ، کورته باستیکی وه کو پیشه کییهک بۆ بهره مه چاپکراوه کانی فیلڈینگ نووسی، وا دیاره که له نزیکه وه نهیناسیوه دهربارهی وی ئەوهنده که می شت له بهرهستدا بوو، که دیاربوو بۆ پرکردنه وهی ههشتا لاپه ره ی و تاره که ی خۆی، دهستی کرد به بازدان و درێژداد په که ی بێزارکه ر. ئەو راستیان ه ی که ئەو تیشکیان ده خاته سهر که من و له لی کۆلینه وه کانی دواتردا به دیارکهوت که زۆر وردو دهقیق نین. نووسه ره کانی پاشتر خۆیان ماندوو کردوه تا بیسه لمینین که له نیوان فیلڈینگ و ئەو بوونه وه ره بهد ره وشته ی که له ئەفسانه دا باسی کراوه، مه و دایه کی یه کجار زۆر هه یه. به لām به ده به ختانه بۆ ئەوه ی به ریزتری بکه ی، که متر به سهرنج راکیشیان نیشان داوه. ئەو نووسه رانه ویستوو یانه سه بارهت بهو راستیه زه قه ی که فیلڈینگ خاوه نی ته ورژمی ژیان و مه یله تونده کانه، سه ربله قینن. به لām ه یچ هۆبه ک نییه وا چاوه پروان بکه ین که ئەو پیاوه ی ئیوه دهستخۆشی له کتیه کانی ده که ن، نمونه ی لیوه شاره یی و شایسته یی بیت. له به ره وه ی تاییه ته ندی ئەخلاق ی وی، نه کتیه کانی باشتر ده کات و نه خراپتر. چونکه ئەو بابه ته ی رۆمانووس دهرباره ی ده دوی ژیان ه بۆ ئەوه ی نووسه ر دهرباره ی ژیان راستگۆ یانه شت بنووسیت، پێویسته به ه ره به کی چاکی له گۆرانکاریه کانی هه بیت. له به ره وه ی ئەگه ر بیت و له کونی دهرزیبه وه ته ماشای ژیان بکات، شتیکی ئەوتۆ فیئر نابیت. به لām له راستیدا هه وجی به رووسی کردنه وه ی فیلڈینگ نییه، چونکه ئەو که موکوپیا نه ی که تیدا بوو، زۆر ئاسایی و مرۆیی بوون و

تهنیا گێله پیاویک بهو شتانه تووشی داچله کین ده بیت. فیلڈینگ نه جیبه زاده بوو. باوکی که له ولاتی نه مسا پله ی ئەفسه ری هه بوو و دواتر که پله ی به رزتر بۆوه، بوو به ژهنه رال، سیته م کوری جۆن فیلڈینگ (پیشنویژی سالیسبوری) بوو و ئەویش به نۆره ی خۆی پینجه م کوری مالۆرد دیزمۆند بوو. بنه ماله ی دیزمۆند له تۆره مه ی بنه ماله ی (دینبی - Denbigh) بوون و شانازییان به وه وه ده کرد که له پشتی هابسبۆرگه کانن. گیبۆن، گیبۆن (دارمان و کهوتن) (۱) له ژیاننامه ی خۆیدا ده نووسیت: (جینشینه کانی شارلی پینجه م) رهنگه برا ئینگلیزه کانی خۆبانیان قبول نه بیت، به لām رۆمانی (تۆم جۆنز)، ئەو دیمه نه جوانه ی نه ریتی مرۆقایه تی، پتر له کۆشکی (سکوریا) و هه لۆکه ی ئیمپراتۆریه تی بنه ماله ی پاشایه تی نه مسا، به زیندوویی و نه مری ده مینیتسه وه). و ته به کی جوانه و جیگای داخه که به دیارکهوت بانگه شه ی ئەم لۆرده نه جیبا نه، ه یچ بنه مایه کی نییه.

ئهو به ریزانه ناوی خۆیان ده نووسی (فالدینگ (۲)) و هه ر بهو جۆره ش ده یان خوتنده وه، له شونینیکدا خوتندومه ته وه که جارێکیان لۆردی ئەو سه رده مه، له هینری فیلڈینگ-ی پرس ی که ئەم جیاوازییه له کوئیه وه سه ری هه لداوه و فیلڈینگ و لām ده داته وه: (تهنیا شتیکی که به خه یال مه دا دیت ئەوه یه که به ره بابی من، له پیش به ره بابی جه نابتان فیتری حینجه کردن بوون) باوکی هینری له گه ل (سارا) دا، که کچی (سپهر هینری گۆلد) دادوه ری دیوانی ولات بوو، زه ماوه ندی کردو نووسه ری ئیمه (هینری فیلڈینگ) سالی (1707) له باره گا هاوینه هه واره که ی هاته دنیا وه. له دوا ی سن سالان بنه ماله ی فیلڈینگ که لهو کاته دا بێجگه له هینری دوو کچی دیکه شیان هه بوو، مانیان گواسته وه بۆ (ئیسست سنۆر) که ده که ویتسه پارێزگای دۆرسیتشایر له باشووری به ریتانیا و له ویش خوا سن کچ و کورپتیکی دیکه ی دان ی. له سالی (1718) دا، خاتوو فیلڈینگ مردو هه ر لهو سه روبه نده دا هینری چوه (ئیسۆن (۳)) و له وی دووسی هاو رپێ چاکی په یدا کردن و ئەگه ریش که وه کو نارتۆر مۆرفی ده لێ له قوئاغی دواناوه ندی دا: (بهو زانیاریه بی وینه یه ی که دهرباره ی نووسه ره یۆنانیه کان هه یبوو و له تافی لاویدا ببوه مامۆستای کلاسیکیه کانی لاتینی و وازی له خوتندن هینا، به لām ئەوه نده ی خوتنده واری هه بوو که دواتر بتوانیت له ریتگای ئەو گێرانه وانه وه که زار به زار پتی گه یشتبوون، په خشانه که ی خۆی تام و خوی بکات) له

تهمه‌نی ههژده سالیدا (ئهو سه‌رده‌مه‌ی که واپێده‌چی وازی له خویندن هینابیت) سه‌ماندی که ده‌بیته چ پیاویک. ئه‌وکاته له‌گه‌ڵ خزمه‌تکاره‌که‌یدا که ئاماده‌بوو له پیناو ئاگاهکه‌یدا: «لێداو شهل و سه‌قه‌ت بکات یان بکوژیت» له (لایم رگیس) ده‌ژباو له‌وئ سه‌وداسه‌ری خاتوو (سارا ئه‌ندرۆز) ناویک بوو که سامانه زۆر و زه‌وه‌نده‌که‌ی، جوانیه‌که‌ی پترکردبوو.

فیلدینگ پلانی داریشت که ئه‌گه‌ر بیت و پتیوست بکات به‌که‌له‌گایی ئه‌و ژنه‌ بفرینێ و پاشان زه‌ماوه‌ندی ده‌گه‌لدا بکات. به‌لام پلانه‌که‌ی ئاشکرا بوو ئه‌و ئافه‌ته‌گه‌نجه‌یان له‌وئ نه‌هیشته و بۆ شویتییکی تریان گواسته‌وه و له‌وئ به‌ دوور له‌ چاوی ئه‌و میتمله‌ دایانه‌ خوازیبێنی که‌ریکی له‌ بارت. ئه‌م رووداوه‌ له‌ سالی (١٧٢٥) دا روویدا. فیلدینگ، قه‌لافه‌ت و سه‌روسه‌کویتیکی چاکی هه‌بوو، بالای له‌ سه‌دو هه‌شتا سانتیمه‌تر تێده‌په‌ری و به‌هیز و کاراش بوو، دوو چاوی ره‌شی قوول، لووتییکی هه‌لگه‌راوه، لیبی سه‌روه‌ی کورت و به‌جو‌ریکی ته‌نز نامیز بادرابوو و چه‌ناگه‌یه‌کی زه‌قی هه‌بوو. فیلدینگ گورج و گوڵ و به‌هیزبوو و بۆ کام وه‌رگرتن له‌ ژنان توانایه‌کی له‌ راده‌به‌ده‌ری هه‌بوو و له‌شی به‌ جو‌ریک دارژابوو که‌ ریگای زیده‌رۆیی کردنی پێده‌دا. به‌ پێچه‌وانه‌ی ئه‌و ده‌نگۆیه‌ی که له‌ نیو خه‌لکدا باوه، فیلدینگ ئه‌و دوو سێ ساله‌ی دواتری له‌ لهنده‌ن به‌سه‌ر برد و بێ درێغیکردن سوودی له‌ گه‌شت و سه‌یرانه‌کانی ئه‌و شاره‌ وه‌رگرت، به‌ هه‌مان ئه‌ندازه‌ و چاکییه‌ی که پیاویکی گه‌نجی خیزاندار ده‌توانیت سوودی لێوه‌رگرت کاتیک که‌ خاوه‌نی ره‌وشت جوانی و سه‌رنج راکیشه. له (١٧٢٨) دا شانۆیه‌کی نووسی به‌ ناوی (ئه‌وین له‌ چهند سه‌روسه‌کویتیکی Love In Seueral Masgues) و ئه‌م شانۆیه‌ تارا‌ده‌یه‌ک خه‌لک رای لیبوو. مرۆف (ئه‌گه‌ر بخوازیت) ده‌توانیت مه‌زه‌نده‌ی ئه‌وه‌ بکات که باوکی گوشاری خسته‌ سه‌ر فیلدینگ تا خۆی بۆ کارییکی تر ئاماده‌ بکات و له‌ ریگایه‌کی تره‌وه‌ بژیوی ژبانی خۆی دابین بکات، کاریکی واکه‌ له‌ شانۆ نووسین که‌مه‌تر به‌سه‌را‌بیته‌وه‌ به‌ شانس و ریکه‌وت. هه‌ر بۆیه‌ش فیلدینگ چووه‌ زانکۆی (لیدیین) (٤) و له‌ کۆلیژی ماف ده‌ستی کرد به‌ خویندن. به‌لام باوکی ژنی هینابۆوه‌ و گه‌ره‌کی نه‌بوو، یان بۆی نه‌ده‌گوانجا ئه‌و پاره‌یه‌ی بۆ بنیڕی که‌ بۆی دیاری کردبوو. بۆیه‌ له‌ پاش نزیکه‌ی سالیکی فیلدینگ ناچاربوو بگه‌ریته‌وه‌ بۆ به‌ریتانیایا. بێ پاره‌یی ئه‌وه‌نده‌ی تین بۆ هینابوو که‌ هه‌روه‌کو بۆ

خۆی به‌ شیوه‌ بێ خه‌مانه‌که‌ی خۆی ده‌یگوت: ریگا چاره‌یه‌کی تری نه‌بوو جگه‌ له‌وه‌ی یان بیته‌ گالیسکه‌چییه‌کی به‌کری گیراو یان نووسه‌ریکی به‌کری گیراو. (ئۆستۆن دووسۆن) (٥) که‌ ته‌مه‌نیکی خه‌ریکی نووسینه‌وه‌ی (زنجیره‌) ژباننامه‌ی ئه‌دیبه‌ ئینگلیزه‌کان بووه‌ ده‌لێ: (حه‌زو ئاره‌زووی فیلدینگ و ئه‌و هه‌لانه‌ی بۆی ره‌خسان، ناویان هینایه‌ نیو ناوان). فیلدینگ کارابیه‌کی زیندوو چالاک و قۆشمه‌بوو و زۆر زیره‌کانه‌ سه‌یری ژینگه‌ی سه‌رده‌می خۆی ده‌کرد و ئه‌مه‌ش ئه‌و تاییه‌مه‌ندییه‌ که‌ نووسه‌ری شانۆ پتیوستی پتییه‌تی. دیاره‌ وێرای ئه‌مه‌ش تارا‌ده‌یه‌ک توانای داهیتان و دۆزینه‌وه‌ی هه‌بوو. ئه‌گه‌ری زۆر هه‌یه‌ که‌ ئه‌و (حه‌زانه‌)ی ئۆستۆن دووسۆن باسیان ده‌کات به‌و مانایه‌ بیت که‌ فیلدینگ حه‌زی (لاسایی کردنه‌وه‌)ی هه‌بوو بیت و ئه‌مه‌ش ئه‌و شته‌یه‌ که‌ به‌شیکه‌ له‌ سروشتی شانۆنوس. جگه‌ له‌مه‌ش فیلدینگ شانۆنوسینی به‌ ریگایه‌کی سیتیایی ده‌زانی بۆ پاره‌ په‌یداکردن. (هه‌له‌کانی) ژیر لیکۆلینه‌وه‌ی دووسۆن ره‌نگه‌ شیوازیکی جوان بیت بۆ ئاشکراکردنی ئه‌م خاله‌، که‌ فیلدینگ پیاویکی قۆز و جوان بووه‌ و زۆری (پیاوه‌تی) هه‌بووه‌ و هه‌ر ئه‌مانه‌ش بوونه‌ هۆی ئه‌وه‌ی کچه‌ ئه‌کته‌ریک که‌ جیبی بایه‌خ پیدانی خه‌لک بوو، دلێ پتیوه‌ بنیشتی. له‌ نیوان ساله‌کانی (١٧٣٠ هه‌تا ١٧٣٦) دا، سالانه‌ دوو سێ شانۆی ده‌نووسی: کۆمیدی و وشکه‌رن (٦)

ئه‌و دوو شانۆیانه‌ی وی هێرشکردنه‌ سه‌ر گه‌نده‌لی سیاسی ئه‌و سه‌رده‌مه‌ بوو و کاریگه‌ریه‌کی ئه‌وتۆی هه‌بوو که‌ بووه‌ هۆی ئه‌وه‌ی ده‌ولت (یاسای مۆله‌ت پیدان) دابنیت.

ئه‌م یاسایه‌ش به‌رپه‌وه‌به‌ره‌کانی هۆله‌کانی نمایشکردنی ناچارکرد تا بۆ نمایشکردنی هه‌ر شانۆیه‌ک مۆله‌تی ره‌سمی له‌ ده‌ولت وه‌رگرن. یاسای ناوبراو هه‌نوکه‌ش هه‌ر فه‌رمانه‌وه‌یایه‌ بۆ ئه‌وه‌ی نووسه‌ره‌ ئینگلیزه‌کان عه‌زاب بدات. پاش ئه‌م رووداوه‌، فیلدینگ به‌ ده‌گه‌من شانۆی ده‌نووسی و کاتیکیش که‌ ده‌ینووسی، واپێده‌چی جگه‌ له‌ بێ پاره‌یی هێچ هۆیه‌کی تری نه‌بوو بیت. بانگه‌شه‌ی ئه‌وه‌ ناکه‌م که‌ شانۆگه‌ریه‌کانی فیلدینگ-م خویندۆته‌وه‌، به‌لام لاپه‌ره‌کانیم هه‌لداوه‌ته‌وه‌. له‌ شانۆگه‌ریه‌کانیدا، حیواری ئه‌کته‌ره‌کان، زیندوو ئاسایی وه‌به‌رچاو ده‌که‌ون و به‌ چێژترین ئه‌و به‌شه‌ی که‌ به‌رچاوم که‌وتوووه‌ وه‌سفی ئه‌کته‌ریکه‌ که‌

به سه بكي ئه و سه درده مه ناوی خستوتته نيو لیستی نه کته ره کانی شانۆگه ری (تۆم تامی مه زن) هوه: (تافره تیک که هیچ خهوش و که موکوریبیه کی نیبه ته نیا ئه وه نه بی که هیندیک هۆگری مهی خوار دنه وه یه ریشی تیده چی که ئه و شانۆگه ریبه فیلدینگ به شیهی سووکایه تی پیکردنیک رهت بکه نه وه و گومانیش له وه دا نیبه بۆ ره خه گر پیک که له پاش دوو سه د سال، واته ئه مپۆ، ئه و شانۆگه ریبه له کتیبخانه که ی خۆیدا ده خوینیتته وه، ئه و جیاو که ئه ده بییه ی تیدا نیبه که ره خه گر چه ز ده کات تیدا بی. به لام شانۆگه ریبه کان بۆنمایشکردن ده نووسرین، نه ک بۆ خویندنه وه. به دلنیا بییه وه شتیکی زۆرباشه که شانۆگه ری خاوه نی تازیاری (امتیاز) ئه ده بی بیت، به لام ئه و شته ی چاکی و سه رکه و تووی شانۆگه ری مسۆگه ره کات، ئه م تازیاریبه (امتیاز) نیبه. رهنگه ئه م بالاده ستیه (به زۆریش هه ر وایه) له شیاو بوونی شانۆگه ری بۆنمایش کردن، که م بکاته وه. شانۆگه ریبه کانی فیلدینگ، هه ر بالاده ستیه کی که پیشتر هه یان بو بیت، هه تا کو ئیستا له ده ستیان داوه و نه یان ماوه. چونکه شانۆگه ریبه کان، به زۆری له سه ر ژبانی رۆژانه دروستکراون و هه ر بۆیه ش زوو به سه ر ده چن، ده توانین بلتین به هه مان شیهی زوو به سه ر چوونی بابه تی نيو رۆژنامه کان. به لام پتوبسته بایه خ و گرنگیشیان هه بیت چونکه: نه مه یل و ره غبه تی پیاویکی گه نج بۆ نووسینی شانۆگه ری و نه گوشار هینانی کچه نه کته ریکی شوخ و شه نگ و له به ر دلانیش ده توانی چاوه سه ته کی له به ر پتوه به ره کانی هۆله کانی نمایشکردن بکات تا په یتا په یتا شانۆگه ری نووسه ری بیهینه سه ر ته خته ی شانۆ و نمایشی بکه ن، مه گه ر ئه وه ی که شانۆگه ری ئه و نووسه ره به پتی مه یل و چه زی بینه ران بیت. چونکه سه باره ت به م مه سه له یه، دوایین دادوه، جه ماوه ری بینه ره و ئه گه ر به ر پتوه به ری هۆلی نمایش کردن به پتی مه یل و خواستی ئه وان نه جوولیتته وه و سه رنجیان رانه کیشی، ئه و ئیفلاس ده کات و کاره که ی هه ره س دینن. شانۆگه ریبه کانی فیلدینگ، لانی که م ئه و به هاو نرخه یان هه بوو که بینه رانی که یفیان پتی ده هات و مه یلیان لیبوو ته ماشایان بکه ن. خودی فیلدینگ سه باره ت به شانۆگه ریبه کانی خۆی، مه زنده یه کی پوچی نه بوو و ده یگوت: ئه و کاته ی که ده بوايه ده ست به نووسینی شانۆگه ری بکات، وه لای ناوه و وازی لیهیناوه.

فیلدینگ به مه به ستی پاره په یدا کردن شتی ده نووسی و هینده گوئی نه ده دا یه هه ست و نه ستی جه ماوه ر و ریزی بۆ دانه دهنه. مۆرفی ده لیت: (کاتیک که بۆندیکی مۆر ده کرد تا وشکه رن یان کۆمیدیا یه ک بنووسی، زۆریه ی هاو پیکانی که هیشتا هه ر زیندوون (۷) به باشی ئاگاداری ئه م مه سه له یه ن، فیلدینگ به دره نگیکه وه له مه یخانه ده هاته ده ری و به ره و مال ده بۆوه و بۆ به یانی رۆژی دواتر دیمه نیکی نووسراوی شانۆگه ری ده دا یه نه کته ره کان و بابه ته کانی له سه ر ئه و پارچه کاغه زانه نووسیبوو که له پارچه تووتنه وه پیتجرا بوو، زۆریش که یفی به تووتن ده هات). مۆرفی باسیکی دیکه ی خۆشی گیتراوه ته وه که تیروانینی فیلدینگ بۆ جه ماوه ر نیشان ده دات: (له میانه ی پرۆقه کردنی شانۆگه ریبه کی کۆمیدی به ناوی (رۆژی بووک گواسته نه وه) گاریک، ئه و نه کته ره ی به شدار ی شانۆگه ریبه که ی ده کرد، ره خه ی له په رده یه ک گرت و تکای له فیلدینگ کرد تا ئه و به شه بپه رتینی و نمایش نه کرت. به لام فیلدینگ پتی گوت: (نا، با ناو و ناو چن، ئه گه ر ئه و دیمه نه باش نیبه، با خه لکه که بۆ خۆیان هه ستی پتی بکه ن) دیمه نه که نمایش کراو ئاماده بووان تووره یی و نارهبازی خۆیان به هات و هاوار و فیکه لیدان ده رپری و گاریک چوه ژووری پشودانی نه کته ره کان، ئه و شوپنه ی که نووسه ری شانۆگه ریبه که (فیلدینگ): (گۆرهبانی بۆ زه وق و سه ليقه ی خۆی چۆل کردبوو و خۆی به شووشه یه ک شه مپانیا هتور ده کرده وه.

فیلدینگ هه تا ئه و کاته زۆر به پیاوانه خواردبوویه وه له کاتیکدا که به تیله ی چاوی ته ماشای ئه و نه کته ره ی ده کرد و ناوی نیرگه له ی له لیوان ده چۆرا گوتی: «چی روویدا وه گاریک؟ بۆ ئه و خه لکه فیکه لیده دهن و هاوار ده که ن؟» ئه ویش وه لام ده داته وه: «ئه و دیمه نه ی که زۆر تکام لیکردی بیبه رتینی، به ده نگی هیناون. ده مزانی ئه و دیمه نه به که لک نایه و ئه و خه لکه هینده یان ترساندووم که به درتیبی ئه مشه و ناتوانم میتشکی خۆم کۆ بکه مه وه). نووسه ر وه لامی ده داته وه: «ئاخ، سه روسه کوتیان خواته وه، دیاره له بابه ته که (گه یشتوون) وایه؟» ئه گه ر پشتم به و کاره ی فیلدینگ به ستوه که ته نیا شتیکی لاوه کی ژبانی فیلدینگ-ه، له به ر ئه وه یه چونکه پتیم وایه ئه و کاره ی، له کامل کردنی فیلدینگدا وه کو رۆمانووسیکی کاربگه ریبه کی گرنگی هه بووه. زۆریه ی رۆمانووسه به رجه سه ته کان، سروشتی خۆیان له شانۆ نووسیندا تاقیکردۆته وه، به لام که سم پیشک نایه له و کاره دا

سهرکه و تو بو بییت. راستیه که یه ئه وه به که نووسینی شانۆگه ری و نووسینی رۆمان زۆر له یه کتری جیاوازن و کاتییک که ده مانه ویت فیری نووسینی رۆمان بین و دست ده که بین به نووسینی شانۆگه ری، ئه و کاره واته نووسینی شانۆگه ری به هیج جوړیک یارمه تیده رمان نابیت بۆ ئه وه ی فیری نووسینی رۆمان بین. رۆمان نووس ته وای ئه و کاته ی له بهر دهستی دایه که بۆ گه شه پیدان و به رفراوان کردنی (ناوه رۆکی) رۆمانه که ی پتویستی پتی هه یه. ههروه ها ده توانیت به و ورده کاربیه وه وه سفی کاره کته ره کانی بکات که ده خوازیت و به وه سف و باسکردنی پالنه ری کاره کته ره کانی، ره وشت و هه لسوکه و تیان بۆ خوینهر ئاشکرا ده کات و ئه گه ر رۆمان نووسیتی کارامه و لیها توو بییت ده توانیت (ئه گه ری راستی) به باته چاوه روان نه کراوه کان بیه خشیت.

ئه گه ریش که توانای (چیرۆکیبێژی) تیدابیت، ده توانیت به ره به ره چیرۆکه که ی بگه یه نیتته (خاللی لوتکه، ئه و جیبیه ی که زه مینه خو شکردنی پیتشو، به رجه سته تری ده کات.

رۆمان نووس ناچار نییه (کردار) نیشان بدات، به لکو ته نیا ده بی ده رباره ی کردار شت (بنووسی). ده توانی له چه ند لاپه ره دا که بۆ خو ی گه ره کیه تی، کاره کته ره کانی رۆمان ناچار بکات که بۆ خو بان له میانه ی گفستو گو کردندا تاییه تمه ندیه رۆحی و فکری و ئه خلاقیه کانیا ن روون بکه نه وه. به لام شانۆگه ری پشت ئه ستوو ره به (کار) و ئه لبه ته مه به ستم له (کار)، کارکردنی توند وه کو به ربوونه وه له هه لدیر، یان له توکوت بوون نییه به (مین). به لکو کاریک وه کو په رداخه ئاودان به که سییک، رهنگه ئه وه پری ته وژمی دراماتیکی تیدابیت. ئه و (توانای سه رنجدان) ده ی که بی نه ری شانۆ هه یه تی زۆر سنوورداره و ده بی بی نه ر ئه م سه رنجدان ه له گه ل رووداوه یه ک له دوا ی یه که کان و به رده وام دا له بهر بکات. ههروه ها پتویسته له ته وای ئه و کاته دا که نمایشه که به رده وامه کاری تازه بکریت. ناوه رۆکی شانۆگه ری ده بی ده سه جی بۆ بی نه ر ئاشکرا بکریت و فراوان کردن و به ره وپیش چوونی (ناوه رۆک) ده بی په پره و ی له (ریچه که یه کی) دیاریکراو بکات، به بی ئه وه ی شانۆ نووس ریگا هه تله بکات و بجیتته سه ر کویره ری لاوه کییه کان. ههروه ها پتویسته حیواری ئه کته ره کان زیندوو بی و ئاماژه و ئامانجی روون و ئاشکرا بییت و حیواره که به جوړیک ده ربیردیت که گو یگر له مانا که ی تی بگات بی ئه وه ی ناچار به تیرامان و

بیرکردنه وه بییت. پتویسته ئه کته ره کان له گه ل یه کتریدا (گونجاو) بن و به ئاسانی بچه نیو ده رک و دیدی بی نه ره وه که سایه تی ئه و ئه کته رانه هه رچه ند ئالۆز و تیکه ل و پیکه لیش بییت، ده بی ئه و ئالۆزییه په سندرکراو و شیوای قبو ل کردن بییت. شانۆگه ری، هه رچه ند به جووک و کورتیش بییت، ناتوانی بی سه روون بییت و پتویسته بناغه یه کی توکمه و پیکهاته یه کی قایم و پته و ی هه بییت. کاتییک ئه و شانۆ نووسه ی بوو به خاوه نی ئه م تاییه تمه ندیا نه (ئه مانه ش ئه و تاییه تمه ندیا نه ن که به بروای من بۆ نووسینی شانۆگه ری پتویستن: ئه و شانۆگه ربیه ی که دیتته سه ر ته خته ی شانۆ نمایش ده کریت! بی نه ران به تام و چیژه وه له ده سپیکه وه تا کو تایی سه یری ده که ن) ئه وسا ده ست ده کات به نووسینی رۆمان، ئه و کاته خاوه نی بالا ده ستییه. چونکه فی ربوو به که کورتی شت بنووسییت و په ی به بایه خی رووداوه به په له کان بر دووه و فی ربوو به که له ریگادا خو ی نه نیخینتی و به رده وام بییت له شوین که وتنی با به ته که ی و به چیرۆکه که یه وه به ره وپیش بروات. فی ربوو به کاره کته ره کانی ناچار بکات تا بۆ خو بان و به بی یارمه تی وه رگرتن له وه سف، له ریگای قسه کردن و کاره کانیا ن، تاییه تمه ندییه رۆحی و فیکری و ئه خلاقییه کانیا ن ئاشکرا بکه ن. له م رووه شه وه کاتییک ده یه ویت له سه ر (بوم ۸) یکی گه وره تر کار بکات که رۆمانه که ی به شیوا و گونجاوی ده زانییت، نه ک هه ر ده توانیت له و بالا ده ستیه به هه ره مه ند بییت که تاییه ته به (قالب) ی رۆمان، به لکو ئه و په ره ده یه ی که له کاری شانۆ نووسیندا پتی گو ش کراوه، ئه و توانایه ی بی ده به خشیت تا رۆمانه که ی زیندوو رووداوه کانی (چالاک) و به جو ش بکات. ئه مانه کو مه له تاییه تمه ندییه کی به رزن و زۆریه ی رۆمان نووسه زۆر باشه کانیش جگه له به هاکانی تری کاره که یان، له کاره کانیا ندا ئه م تاییه تمه ندیا نه یان نه بوو، هه ربۆیه ش ناتوانم ئه و سالانه ی که فیلدینگ تییاندا خه ریکی شانۆ نووسین بووه به فی رۆ چوو له قه له م بده م. به لکو به پیچه وانه وه له و بروایه دام که ئه و ئه زمونه ی که فیلدینگ له و سالانه دا وه ریگرت، کاتییک ویستی رۆمان بنووسییت زۆر به که لکی هات. فیلدینگ ئه و کاته ی که هیشتا هه ر خه ریکی کاری شانۆ بوو، له گه ل (شارلوت کرا دوک) دا زه ما وه ندی کرد. شارلوت یه کییک بوو له و سی خوشکانه ی که له (سالیسبوری) ده ژیا ن و هیج زانیارییه کمان ده رباره ی نییه جگه له وه ی جوان و دل فرین بوو. فیلدینگ له رۆمانی (سو فیا) دا وه سفی کردوو وه له م رووه وه خوینه ری (تۆم جو نز) ده توانیت زانیاری زۆر ورد

به دست بینیت که شارلوت له پینش چاوی میپردو سهوداسه ره که ی چون بووه. فیلدینگ وهکو میپردیک، پیاویکی میهره بان و به جوش بوو، به لام له به ره وهی نهو پیاوه بوو که پیشتر باسماں کرد، نه گهری زور هه یه که به نه مهک نه بو بییت. بی شک لهو بی نه مه کیسه ی خوی دلگران ده بوو، به لام ده توانریت مه زنده ی نهو به کریت که نهو دلگرانیسه ی نه ده بووه به ره به ست له به رده میدا کاتیک که نافرته تیکی شوخ و شنگ و جوان له سه رینگا لینی قوت ده بووه، هه ناسه برکیی پینه که ویت. له گه ل شارلوت کراوک دا، هه زارو پینج سه د لیره ی وه چنگ که وت. که سبکی ناگادار گوتوویه تی که نهو پاره یه باوانی ژنه که ی بووه، یه کیتی تر ده لیت فیلدینگ به میرات بوی به جیما بوو. به هه ر حال هه رچونیک بیت له دوا ی نهو ی که یه کیتک له کو میدا کانی سه رکه وتنی به دست نه هینا، بهو پاره یه ی که هاتبووه ده ستی، چوو ه سه ر مولکه بچوو که که ی خوی له (نیست ستور) و هه روه کو تارتور موری ده لی: (نهوی زور قه ره بالغ بوو و ژماره یه کی زوری خزمه تکار هه بوون و خزمه تکاره کانی جلی گرانبه های زه ردیان له بهر ده کرد) بیوگرافی (ژیاننامه) نووسانی دواتر، خویان زه حمت داوه تا وا نیشان بدن که نه م به سه ره اته زیده گویی تیدایه. به لام راستییه که ی نهو یه که هه تا سالی (۱۷۳۶)، واته دوو سالی دوا ی نهو ی فیلدینگ زه ماوه ندی کرد، ده ستی له بنی هه مبانوه هاته ده ری و پاره پولی به ده سته وه نه ماو گه راپه وه بو شاری له ندن بو نه وه ی شانزگه ری زیاتر بنووسیت و هولیکی نمایش کردن له (هیما رکیت (۹)) به ریوه بیات. سالییک دوا ی نهو، کاتیک (یاسای مؤلته پیدان) له نه نجوومه ن به تبکرای دهنگ په سند کراو بهو شتویه کوتایی بهو چالاکیه نه هینا، فیلدینگ ژن و یهک مندالی هه بوو و پاره یه کی زور که می به ده سته وه بوو. بویه ناچار بوو بو گوزهرانی ژیان ریگایه کی تر بدوژیتسه وه بوو به نه ندای (سه نته ری پارتیزران). سه ره رای نهو ی که جار جار هه فیله که ی یادی هیندوستانی ده کرده وه به ره و رابواردنی نیو شاری ده برد، به لام پروانامه ی پارتیزه ری له واده ی دیاری کراوی خویدا وه رگرت و به کوششیک شایسته، ده ستی به کاری پارتیزه ری کرد. به لام رابواردنی سه رده می لاویتی له بنی هینابوو و وهکو زوریه ی خه لکی نهو سه رده مه به ده ستی نه خووشی (نیقرس (۱۰)) هوه ده یبالاند. هه ر بویه ش به شه پرتوی گه راپه وه سه ر پیشه که ی جارانی و قه له می گرت هوه ده ست و وتاری سیاسی و یهک دوو شانزگه ری و چهن دین وتاریشی بو

روژنامه ی (شامپیون) نووسین: له سالی (۱۷۴۲) دا رومانی (جوژیف ئاندرروز) ی نووسی و نه مه یه که م رومانی بوو که بلاوده کرایه وه. به لام وای بو ده چن نه مه یه که مین رومان نه بووه که فیلدینگ نووسیویه تی، به لکو ده لین یه که م رومانی به ناوی (جوناتان وایلد) بووه. به لام کاری من نییه لیکولینه وه ی چروپر له سه ر چالاکیه نه ده بییه کانی فیلدینگ بکه م. نیستا ده بی ته نیا باسی نهو چهند بابه ته بکه م که له ژبانی ویدا روون بوته وه، که مییک دوا ی بلاوکرانه وه ی رومانی (جوژیف نه ندرروز) ژنه نه شمیلانه که ی به نویه تی مرد. ژنه که ی له باوه شی فیلدینگ گایانی سپاردو میرده که ی تووشی په ژاره و خه فته کرد. له دوا ی مردنی ژنه که ی هه تا کو چهند سالییک فیلدینگ به ره میکی وای نه نووسی که گرنگیه کی نهو تووی هه بییت. فیلدینگ وتاری لایه نگری له ده ولته تی بو دوو روژنامه ی (تروپاتریوت) و (جاکوایت جورنال) ده نووسی و کاتیک نهو روژنامه نه داخران، مووجه ی خانه نشینیان بو فیلدینگ بریه وه. به لام فیلدینگ هه ر له بنه رده تا کابرایه کی ده سبالو و حه زی له زیده مه سه رفی بوو هه ر بویه ش باری مادی گورانی به سه ردا نه هات و هه روه کو جارن شه پرتیو بوو.

به سه ره اتیکی لیده گپرنه وه که نه خلاق و خه سلته ته ده روونییه کانی فیلدینگ ئاشکرا ده کات: (بو نه وه ی نهو پاره یه ی که وهکو باج قه رزاری ده ولته بوو بداته نهو فه رمانبه ری که راسپیرابوو باج کو بکاته وه، (نه ندرو میلیتر) که به ره مه که ی بو بلاو ده کرده وه، ناچاری کرد تا پاره ی پیشه کی بداتی، پاشان تووشی هاو رپیه کی خوی ده بیت که گوزهرانی زور له خوی خراپتره، هه ر بویه ش نهو پاره ی که وه ریگرتبوو ده داته هاو رپیکه ی و کاتیکیش که فه رمانبه ری باج کو کرده وه دیتنه لای، نه م په یامه ی بو ده نیتری: هاو رپیه تی، داوا ی پاره ی لیکردم و پاره که م دایه نهو، با فه رمانبه ری باج وه رگرتن، کاتیکی تر سه ردانم بکات). فیلدینگ چوار سال له دوا ی مردنی ژنه که ی، له گه ل کاره که ره که ی خویدا که ناوی (ماری دانیال) بوو، زه ماوه ندی کرد. به لام هاو رپیکانی لهو کاره ی فیلدینگ داچله کین و کچه مامه که ی «حضرت علیه (۱۱) ماری ویرتلی- مؤنتاگو» ی کاغه زنوس (۱۲) به فیزیکه وه سه رزه نشتی نهو کاره ی فیلدینگ- ی کرد، بهو مانایه ی که فیلدینگ نهو کاره که ره ی که چیتشت لینه ری خوی بوو به زه وقی هیناوه) ماریا دانیال گه رچی زور جوان و دلفرین نه بوو، به لام نافرته تیکی زور به ریز بوو و

فیلدینگ له چاکه زیاتر قهت به خراپه باسی نه کردووه. خاتوو فیلدینگ-ی دووهم (ماریا دانیال)، ژنیکې زور شهریف بوو و به باشی سهرپه رشتی میترده که ی خوی ده کرد (چونکه فیلدینگ تا رادهیهک پیویستی به سهرپه رشتی و وریا لیویون هه بوو) ههروهه دایکیکی باشیش بوو و دوو کورپو کچیکې بۆ میترده که ی بهرهم هینا. فیلدینگ له نیوئو کومه له هاورپیه دا که له دواناوهندی (ئیتین) پیدای کردبوون و هاورپیه تیان هه بهر دهوام بوو، جۆرج لیتلتون، ئەندامی یه کیتک له بنه ماله سیاسه بهرجهسته کان و پشتیوانیکې دلاوای ئەدهبیات بوو. (ههتا ئەمپروشی له گه لدا بیت، بنه ماله ی لیتلتون هه به ناوبانگ و بهرجهسته یه (۱۳)) جۆرج لیتلتون، له (۱۷۴۴) وههتا سالی (۱۷۵۴) وهزیری دارایی بوو و له سالی (۱۷۴۸) دا توانی فیلدینگ بکاته (سهروکی دادگای ناحیه ی) ویست مینیسستیر. فیلدینگ به هوی ئەو ئەزموننه ی که له پاریزه ریدا و ئەو زانیارییه ی که له ژیان هه بیوو و توانا سروشتییه کانی خوی، شایسته ی ئەو کاره بوو. واش دهرده که وئ که ئەرکه کانی خوی به باشی و لیوه شاووه یی ئەنجام ددها. که میک دوا ی وەرگرتنی ئەو پۆسته، به سهروکی (دادگای خوجی (۱۴)) هه لئیر دراو له شه قامی (بو) خانوویکی به کری گرت. فیلدینگ ده لئ: بهرله وه ی ئەو بیسته سهروکی ئەو دادگایه، داهاتی ئەو پۆسته سالانه پینج سه د لیره ی پۆخه ل بوو، به لام ئەو له سی سه د لیره ی پاقر زیاتر له و پۆسته وهری نه ده گرت. رۆمانی (تۆم جۆنزی) له سالی (۱۷۴۹) دا بلاو کرده وه له بهرامبهردا حهوت سه د لیره ی وەرگرت. له بهرئه وه ی له وه دلنیام که پاره ی ئەو وهخته چوار تا شهش ئەوهنده ی ئیستا بری کرده وه، بۆیه ئەم بره پاره یه به سی تا چوار هه زار لیره ی ئیستا ده خه ملیندرئ و ئەم بره پاره یه له بهرامبهر رۆمانیکدا بۆ ئەمرو له بهریتانیا پاره یه کی کهم نییه. به لام له و کاته دا باری ته ندروستی فیلدینگ زور خراپ بوو و ئەو نه خوشیییه ی که پیشتر باسمان کرد شالاوی بۆ ده هینا و ناچار ده بوو زۆریه ی کاته کان بچیته (باس (۱۵)) یان ئەو هه واره ی که له نزیک شاری له ندهن هه بیوو بۆ ئەوه ی پشوو بدات و بیته وه سه رخوی. به لام دهستی له نووسین هه لئه گرت و چهند شتیکی نووسی که په یوهندی به کاره که یه وه هه بوو. ده لئین یه کیتک له وانه به ناوی (لیکۆلینه وه دهرپاره ی هوکاری مه ترسیداری دزه کان) بوو که ریگای خوش کرد تا یاسای به ناوبانگی (جین) په سند بکریت. ههروهه رۆمانی (ئیمیلیا) شی نووسی که پاله وانه ژنه که ی ئەو رۆمانه

دیسان له سهر ژنه نازیزه له دهست چوه که ی (شارلوت) کوی کرابوو. ئەم رۆمانه له سالی (۱۷۵۲) دا چاپ و بلاو کرایه وه له هه مان سالدا، هیزی چالاکی فیلدینگ به رادهیهک بوو که هاوکاری له گه ل رۆژنامه یه کی سیه مه مدا به ناوی (کانوت گاردیه ن جۆرنال) کردو هه تا نو مانگان به رده وام بوو. باری ته ندروستی فیلدینگ رۆژ به رۆژ به ره و خراپی ده چوو و له سالی (۱۷۵۴) دا له دوا ی ته فروتونا بوونی (تۆریکی پیساوکوزو تاوانباران) که ترس و دلله راوکییان له نیو خه لکی شاری له ندهن دا دروست کردبوو، دهستی له کار کیشایه وه و شوینه که ی خوی بۆ (جۆن فیلدینگ) ی زر برای چۆل کرد. دیاریو ته نیا یه ک شانسی ما بوو بۆ ئەوه ی نه مریت، ئەویش ئەوه بوو که بچیته ولاتیکی که ناوه وه وای له بهریتانیا سازگارتر بیت بۆیه له حوزهیرانی سالی (۱۷۵۴) دا به پاپۆریکی نه فه ره لگر که ناوی (شاژنی پورتوگال) بوو و خاوه نه که ی ناوی (ریچارد ویک) بوو، ولاتی به ره و شاری لشیبۆنه به جیهیشت. له مانگی ئابی هه مان سالدا گه بشته پایته ختی پورتوگال و له دوا ی دوو مانگان مردو له گۆرستانی ئینگلیزه کان ته رمه که یان ناشت. کاتیک ژیا نی فیلدینگ دینینه پیش چاوی خۆمان که له بهر که می ئەو زانیاریانه ی دهرپاره ی ژیا نی وی له بهر ده ستدایه و به کورتی باسم کرده وه، ته نیا شتیکی که ههستی پیده کهم ئەوه یه که: ئەو پیسا بوو، که یفی به جامی مه ی ده هات و که میکی قومارچی بوو و ژنی خوشده ویستن. وه کو زۆریه ی ئیمه ومانان له و گونا هانه ی ده یکردن په شیمان بوو، به لام کاتیک هه لئ بۆ دهره خسا دوو پاره ی ده کردنه وه. توندوتیژ، به لام دلساف بوو، دلاوا و له سه رده میکی گه نده لدا، به ره وشت بوو و میردو باوکیکی به سۆز بوو. دلپرو راستگۆ و بۆ دۆسته کانی هاورپیه کی باش بوو، ئەو که سانه ی که تا رۆژی مردنی، بهرامبهری به ئەمهک بوون. فیلدینگ له گه ل ئەوه شدا که له بهرامبهر که موکوپیه کانی خه لکدا هیمن و پشوو دریژ بوو، به لام له دوو پرووی و درن دایه تی بیزاربوو. به سه رکه وتن، خوی لینه ده گۆراو به فروجیک و شووشه شامپانیایهک، به قه ناعهت و خۆراگی له گه ل (نه هامة تی) دا هه لئ ده کرد. ژیا نی به هه ر باریکدا سو رابا رازی ده بوو و به خولقیکی خوش و روویه کی کراوه وه ئەوه پری چیشی لیوه رده گرت. له راستیدا زۆر وه کو (تۆم جۆنزی) ی خوی ده چوو. ئیستا ده مه ویت هۆشدار ی بده مه هه موو خوینه ریکی تازه ی تۆم جۆنزی (گرنگترین رۆمانی فیلدینگ) که ئەگه ر میزاج ناسکۆله یه و،

وا باشته دهست نه داته ئەم کتیبە. ئۆستین روبسون قسه یه کی جوانی کردوه که دهلی: (فیلدینگ قهت وای نیشان نه دا که دهی ویت فوونه گه لیکه که مائی مرویی (کمال انسانی) بخولقیینی، به لکو ویستوو به تی وینهی دیه نیکی خه لکی ئاسایی بکیشیت. رهنه گه زیاتر: به شتوهی دهست پیندا نه هینان و (نه رازاوه) نه ک رازاوه و مشت و مال کراو ههروه ها سروشتی نه ک دهستکرد. ئاواتی نه وه بو که نه و کاره به راستگویییه کی ره ها به نه نجام بگه یه نیت و نه له خه وش و که موکورییه کان که م بکاته وه نه به جوژیکی دیکه نیشانان بدات) له راستیدا فیلدینگ بو یه که مجار بو که له رۆمانی ئینگلیزیدا وه سفی پیاویکی راسته قینهی کرد. خاتوو (هانۆمه ر)، له بیره وه ریبیه کانی خۆیدا ده گپرتیه وه وه دهلی: قهت دوکتور جوئسون لیبی تووره نه بووه ته نیا یه ک جار نه بیت ته ویش ته و جار بو که خاتوو (هانۆمه ر) ئاماژهی به به شتیکی به چیتزی رۆمانی تۆم جوئز کرد. جوئسون پیتی گوت: (له وهی که ده بینم باسیک له و کتیبه شه رهنه گتیه ده گپرتیه وه به راستی هه راسان ده بم و زۆر به داخه وه که گوئی بیستی نه وه ده بم که نه و کتیبه ت خۆیندۆته وه. نه و دان پیاوانه ی که هه یچ خانمیکه به حه یا نایکات. هه یچ کتیبیکم بی شک نایه له و کتیبه بیسترو بوگه نتر بیت). به پینچه وانه وه، من ده لیم که خانمیکه به حه یا و شه ره ف کاریکی زۆر چاک ده کات که پینش نه وه ی شوو بکات نه و کتیبه ده خۆینتیه وه. چونکه نه و کتیبه باس له هه موو نه و راستیانه ی ژبان ده کات که خانمیکه به ئابرو و پتوبستی به زانییان هه یه و باهت گه لیکه زۆری ده رباره ی پیاوان بو روون ده کاته وه و پیتی ده لی، ئیمه ش نه و باهتانه ک که خانمیکه به حه یا به رله وه ی پین بنیته نبو نه و قوناغه دژواره وه، به دلنیا بییه وه به که لکی دیت. به لام قهت هه یچ که سیک به چاوی بپ مهرانه سه یری دوکتور جوئسونی نه کردوه. نه و هه رگیز ریزو نرخی نه ده بی بو فیلدینگ دانه دهنه و جارێکیان به بی میتشک وه سفی کرد. کاتیک بازۆل رهنه ی له و قسه یه گرت و دژی وه ستا، جوئسون گوتی: (مه به ستم له وهی که ده لیم بپ میتشک نه وه یه که مایه پوو چیکه گه مره بو). بازۆل وه لامی دابه وه: (کاکه گیان، ئایا نه وت قبول نییه که نه و دیه ن گه لیکه زۆر سروشتی له ژبان کیشاوه؟) جوئسون گوتی: (زۆر سه یره کاکه گیان، نه و دیه نه ی نه و ده یکی شتی په یوه سته به ژبانیکه زۆر ساده بوته قاوانی سواو. ریچار دسون به رده وام ده یگوت که نه گه ر فیلدینگ-ی نه ناسیبا واید ه زای مه یته ر بووه).

به لام ئیستا له دیه نی رۆماندا، له گه ل ژبانی ئاسایی و سواودا راهاتووین و له (تۆم جوئز) دا نه و شته ی تیدانییه که رۆمانو سه کانی سه رده می خۆیان، ئیمه یان له گه لدا ئاشنا نه کردین، رهنه گه شه پرتیه کان هه ولیان داوه رووداو یک شی بکه نه وه و لیکدانه وه ی بو بکه ن که به گشتی له ژبانی میسته ر (جوئز) دا به شیوا ی سه رزه نشت ئامیتترین رووداو له قه لهم ده دریت. خاتوو (بلاستون) عاشقی جوئز بوو و تیکه یشت که جوئز بی مه یل نییه که ئاواته که ی بینیتیه دی. له و وه خته دا جوئز زۆر ده ستکورت بوو و خاتوو نیش زۆر ده وله مه ند. خاتوون، زۆر سه خا وه تمه ندانه جوئزی له و ته نگانه یه رزگار کرد که به هوی هه ژاری و نه داریبیه وه تیبی که وتبوو. زۆر باشه، به لام گومان له وه دا نییه، که پاره وه رگرتن له ژن، بو پیاو ده بیته مایه ی شه رمه زاری، جگه له وه ش نه و کاره هه یچ سوودیکه نییه. چونکه له و جو ره کاتانه دا، خانم ده وله مه ندانه کان زۆر له بایه خی پاره که یان زیاتر له پیاوداوا ده که ن. خالیکه ی زۆر سه رنج راکیش له ژبانی عاشقانه ی تۆم دا هه یه که رهنه گه بایه خی نه وه ی هه بیت ئاماژهی پین بکه م. نه ویش نه وه یه که نه و زۆر دل سو زو راستگوییانه و له ناخی دلنیا بییه وه سه ودا سه ری (سو فیای) دل فرین بوو، له هه مان کاتیشدا په یوه ندی له گه ل هه ر ژنیکدا ده به ست که شوخ و شنگ و رام بوایه و له پانتایی چیتزه جه سته بییه کاند، نه سپی خۆی تاو دده و له و کاره ش هه سستی به وروژانی ویتدان نه ده کرد. به لام سه ره رای نه و رووداوه نیواخانه، سو فیای خۆشده ویست. فیلدینگ نه وه نده تیکه یشتنه ی هه بوو که پالنه وانه که ی خۆی، له پیاویکی ئاسایی به ره لا پاکتر دروست نه کات. نه و ده یزانی که ئیمه ی مرۆف، نه گه ر نه و ئاقله ی به یانیا ن هه مانه شه ویش وابوونایه، هه موومان خۆپار تیز تر ده بووین. تۆم جوئز زۆر باش دروستکراوه و رووداوه جو راو جو ره کانی زۆر به کارامه یی به دوا ی یه کدا دین.

فیلدینگ له رووداوه کانی نیو چیرۆکدا، هه ر هینده گوئی ده دایه (چاوه روانکراو) که پینشینه کان (هاوسه بکه کانی خۆی) گرنگیان پینده دا. مه به ست له پینشینه هاوسه بکه کانی خۆی، نه و رۆمانو سانه ن که پالنه وانه کانی خۆیان له لات و پات و بی کاره کان هه لده بژارد. هه ر بو یه ش له رۆمانه که یدا چاوه روان نه کراوترین رووداو روودادات و زیدده گوئی ترینی ریکه وته کان، کاره کته ره کانی رۆمانه که ی وی پیکه وه کو ده کاته وه. له گه ل نه وه شدا ئیه به په له و هه راو هۆریا یه کی به تام چیتزی نه وتو به ره و پینش ده بات که به زه حمه ت و به هه ر حال،

که متر مهیلی ئهوه تان هه به ناره زایه تی دهر بپرن. کاره کتهره کانی رۆمانی (تۆم جۆنز)، به رهنه گه تونده سه ره تاییه کان و چاو قایمی و بویری که په له کردن و گوئی پین نه دان تیتیاندا بهرچاو ده که ویت، وینه یان کیشراوه. ئه گهریش وردیینی له کیشانی ئه و وینانه دا تا رادهیه ک رهچاو نه کراوه، له بهر ئه ویه که زۆر زیندوون، قهره بووی ئه و که موکورییه کراوه ته وه. به داخه وه ده بی بلیم که میسته ر (ئالفار تسی) هاوکاریکی ئه و نه ده باش و نازه نینه که ناتوانریت پروا به بوونی بکریت. به لام لیره دا ئه ویش وه کو هه موو رۆمان نووسه کانی ئه و سه رده مه، که هه ولئی دا وینه ی مرۆقئیکی له سه دا سه د خۆپار تیزو چاکه کار بکیشیت، دهسته وه ستان بووه. تاقیکردنه وه نیشان ده دات که مه حاله رۆمان نووس بتوانریت بوونه وهریکی ئاوا، به جۆر یک بخولقتین که که میک گه مژه دهر نه چیت. مرۆق له دهستی کاره کتهریکی ئاوا نه رم و نازه نین ناره حهت ده بیته که تا ئه و رادهیه ملکه چ ده بیته تا زه قترین فرت و فیلئی به سه ردا سه پینرئ. ده لئین گوا یا (رۆلف ئالین) که خه لکی (پرایر پارک) بوو، نمونه ی سه ره کی (ئالفار تسی) بووه هه ر دهر باره ی وی بوو که (ئه لیکساندر پۆپ (۱۶)) گوتی: لینگه رین با (ئالین) ی بی فیز، به شه رمیکی ناهه موار مشتومالئیکی باش بکریت. کاتیکیش که دیتی هه موو ده زانن که مرۆقئیکی باشه، له شه رمان سوور هه لگه را. ئه گه ر وایه ئه و وینه یه ی که فیلدینگ لئی کیشایه وه ده قیق بیت. ئه م خاله ته نیا ئه و دهر ده خات: که ئه و کاره کتهره ی راسته وخۆ له دیمه نی ژیان وه رگیراوه، له چیرۆکدا هه رگیز نابیتته ئه و بوونه وه ره که خۆینه ر قایل بکات. له لایه کی دیکه شه وه پروا وایه که (بیلفیل) ئه و نه ده نارپکه که هه بوونی واقیعی نییه. فیلدینگ بۆ خۆی له فریودان و روپامایی هه راسان بوو و ئه و نه ده له (بیلفیل) بیزار بوو که ره نکه زیاد له پیوست به دزیوی نیشان دابیت. به لام بیلفیل که پیاوئیکی چاوچنۆکه وه هۆش و هه ستیاری (Fish) بهش نه دراوه و مایه پوچ و له بنه وه پرو خۆپه رست و هیمنه، سه رو سه کو تیکی ئاسایی نییه. ته نیا شتیک که بیلفیل لئی ده ترسیت ئه وه یه که مه بادا ئه وه ی له بن به رکه به ته تی بیتته سه ر به ره وه هه ر ئه و ترسانه شیه تی که ریگای پین نادا مه به سه ته گلاوه کانی بخاته واری کردارییه وه. به لام خه وشگی گه وه ی بیلفیل ئه وه یه که بی گیانه و لاشه یه کی ده سته کرده (Dummy). له خۆم پرسیوه که ئایا هۆی ئه وه ناگه ریتته وه بۆ هه سته غه ریزه یی خولقتینه ره که ی (فیلدینگ) که وای لیکدا بووه ئه گه ر بیت و رۆلئیکی به رجه سه ته و باشتی

پین بسپاردا یه، کاره کتهریکی وای به هیزو شومی لئ دروست ده کرد که هاوسه نگی چیرۆکه که ی تیک ده دات؟. رۆمانی تۆم جۆنز به سه بکیکی زۆر دلگیر نووسراوه و ئه م شیاوه نووسینه سروشتی ترو پاراوتره له سه بکی (جیین ئۆستان) کاتیک که رۆمانی (هه رالی و ده مارگیری) وی په نجا سال دواتر نووسرا. پیم وایه رهنه گه هۆبه که شی ئه وه بیت که فیلدینگ شیاوی نووسینی (ئه دیسۆن (۱۷)) و (سییل ۱۸) ی کرده سه رمه شقی خۆی. (جیین ئۆستان) - بچ ئه وه ی بۆ خۆی هه سته کرد بیت - رهنه گه که و تیبیتته ژیر کاربگه ری سه بکه درشته که ی دوکتۆر جۆنسۆنه وه - که ئاگامانی لیبه نووسینه کانی وی ده خوئینه وه و ستایشی ده کرد و هه روه ها نووسه ره کانی سه رده می خۆشی کاریان تیکردبوو، ئه و نووسه رانه ی که تاراده یه ک سه بکی دوکتۆر جۆنسۆن - یان هه لبرادربوو. وتویانه، له بیرم نه ماوه کن وای وتوو، که سه بکیکی باش ده بی وه کو قسه کردنی مرۆقئیکی په روه رده کراو بیت، ئه مه ش ریک ئه و شته یه که سه بکی فیلدینگ له شیه یه تی. فیلدینگ له گه ل خۆینه ردا خه ربکی قسه کردنه و چیرۆکی (تۆم جۆنز) ی بۆ ده گیتته وه. هه روه کو چۆن ده ی توانی له سه ر نان خواردن و شووشه شه راب به ده سه ته وه، بۆ چه ند ها ورپیه کی خۆی بگیتته وه. فیلدینگ غلده وبلده به قسه کانی ناکات و له م رووه وه، هیچی له نووسه ریکی ئه مرۆبی که متر نییه. سو فیای شوخ و شه نگ و داوین پاک، به ره واله ت له گه ل وشه ی وه کو:

(قه چه)، (بپرو)، (جنده) و هه روه ها ئه و وشه یه ی که ئاشکرا نییه بۆچی فیلدینگ له جیاتی (bitch) نووسیویه تی (b-ch) که به مانای (دیله سه گ) دیت، راهاتوو بوو. له راستیدا، کاتی ئه وه دیت که باوکی سو فیای، یانی جه نابی (ویتیرن) زۆر سه ره ستانه به رامبه ر به کچه ی به کاریان ده بات. به لام نووسینی چیرۆک به سه بکی (حیواری)، که موکوری تایبته به خۆی تیدا یه. ئه مه ئه و سه بکه یه که نووسه ر له گه ل خۆیدا ده تانکاته خۆمانه و پیتان ده لیت چ هه ست و بۆچوونئیکی هه یه به رامبه ر به کاره کتهره کانی رۆمانه که ی و ئه و بارو دۆخه ی تیدان. له م سه بکه دا، نووسه ر به رده وام له ته نیشته تان راوه ستاوه و هه ر بۆیه ش ناهیلئ راسته وخۆ په یوه ندی بکن له گه ل کاره کتهره کانی چیرۆکه که یدا. هه روه ها ئه و ئه گه ره ش هه یه که به و قسانه قه لستان بکات که جاری وایه دهر باره ی ئه خلاق ده یانکات و هه رکه باز ده دات و ده چیتته سه ر باسیکی تر، رهنه گه بیتته مرۆقئیکی بیزار که ر. ئیه خۆینه ری رۆمانن و حه زتان له و قسانه نییه که دهر باره ی ئه م و

ئەو دەیانکات و پیتان خۆشە پاشماوەی بەسەرھاتی چیرۆکەکان تان بۆ بگێریتەو. دەتوانین بڵێین کە بازداڤەکانی فیلدینگ ھەمیشە ماقولانەو بە چێژن و تەنیا خەوشیکیان ئەو دەبە کە نووسەر دەیتوانی ھەر بە یەكجاری خۆیان لێ لادات. بەلام بازداڤەکان کورتەن و فیلدینگ ئەو ھەندە نەزاکەتە ی ھەبە کە داوای لیتبوردن بکات. بەلام فیلدینگ پیتی لەمە درێژترکرد بۆ ھەربە ک لەو بەرگانە ی کە رۆمانی (تۆم جۆنز)یان بەسەردا دا بەش کرابوو، و تاریکی و ھەکو پێشەکی نووسی. ھیندیک لە رەخنەگران، ئەم پێشەکیانە یان بە بەرزنی نرخانددوو و پیتان وایە کە جیاوکی کتیبە کە یان زیاتر کردوو. مەن وا مەزەندە دەکەم کە ھۆی بەرز نرخانددنی ئەو پێشەکیانە تەنیا ئەو دەبە کە رەخنەگران، و ھەکو (رۆمان) ھەزبان لە رۆمانە کە ی فیلدینگ نەبوو و تارنوو بە بابە تیک ھەلەدەبژیری و لیکۆلینەو ی لە سەر دەکات و دەرباری دەدوێ و ئەگەر بابە تە کە شتیکی نوێی تیدا بیت، رەنگە فییری ئەو شتە تان بکات کە پێشتر نە تاندە زانی. بەلام دۆزینەو ی بابە تی نوێی کاریکی ئەستەمەو و تارنوو، بە زۆری چاوەروانی ئەو تان لیدە کات بەرامبەر بە شتواری بیکردنەو ی خۆی ھەزتان بچولیتنی ھەروەھا بەو شتو تاییە تیبە خۆی کە مەسەلەکانی پێ دەبینی. واتە: چاوەروانی ئەو دەکات کە ھەستی ئیو بەرامبەر بە خۆی بیزوینتی. بەلام کاتیک ئیو ھەربەکن رۆمانیک دەخویننەو، بە ئەندازە ی سەرە دەرزیبە ک نووسەرتان بە لاوہ گرنەگ نییەو ئەمە دوایین کارە کە ئیو نامادەن بیکەن. نووسەر پینوو سی بە دەستەو ھەرتووہ کە چیرۆکیکیان بۆ بگێریتەو ھەکو مەلە کارەکتەر بیکتان پێ بناسینتی ئەو و تارانە ی کە فیلدینگ کتیبە جۆراو جۆرەکانی (۱۹) پێ ناساندوون، لە بەرئەو ی پێوھندی بە کارە کە مەوہ بوو خویندمنەو. سەرەرای ئەو ی کە نکۆلی لە گرنەگی و بایەخیان ناکەم، بەلام بەبێ تاقە تی خویندمنەو. خوینەری رۆمان، پیتی خۆشە بزانی داخۆ لە قوئاغی دوواتر دا ئەو کارەکتەرە چیبیان بەسەر ھاتووہ کە نووسەر بەرامبەریان ھەستی بزواندووہ و ئەگەر ئەمە ی پێ نەگوتی ھیب ھۆبە ک نییە کە رۆمان ھەر بخوینیتەو. چونکە نابێ (خۆ ناتوانم پەیتا پەیتا ئەم قسە یە دووبارە بکە مەوہ) و ھەکو کە رەسە یە ک بۆ پەرودە کردن و بەرزکردنی رەوشت سەیری رۆمان بکریت، بەلکو دەبێ بە سەرچاوە یە کی خۆخافلانددنی فکری بزانی. کاتیک کە دووبارە ئەم لاپەرانی دەخوینمەو، لەوہ دەترسیم ئەو ھەستەم لە خوینەردا وروژاندبیت کە رۆمانی (تۆم جۆنز) کتیبیکی زبەر ناھەموارەو سەرکاری

لەگەل سەر بە گێچەل و ئافرەتی سووک و چروک و مرقۆقی بێ نرخ و ھەرەمەکی دا ھەبە. بەلام ئەمە بیکردنەو دەبە کی زۆر ھەلەبە. چونکە فیلدینگ پتر لەوہ ئاگاداری راستیبەکانی ژبان بوو، کە لە سەر بناغە ی بەھا رەوالئە تیبەکان، ھوکم لە سەر خەلک بدات و ئەزموونی خۆی پیتی نیشان دا بوو کە لە سەرۆشتی مرقۆقا نییە کە لە سەدا سەد چاوەرپیتە بەرژەوھندی و بێ مەرام بیت. چاوەرپین و بێ مەرامی کامل، زۆر جوانە، بەلام ئەو ھەبە ئەم دنیایە نییەو ئەو ی چاوەروانی ئەوہ بکات سادەو بێ ئەزموونە.

فیلدینگ لە نیو چوارچۆبە ی (سۆفیا و پسترن)دا، وینە ی جوانی و دلقرینی ئافرە تیبکی کیشاوە - ئافرە تیبکی ھیندە دلقرین کە ھەرگیز ھیب ئافرە تیبک بە قەد وی ئەفسوونی لە خوینەر نە کردوو. سۆفیا ئافرە تیبکی سادە یە، بەلام گەمژە نییەو داوین پاکە. گێژو ھیتز نییەو خاوەنی توانای ئەخلاقی (Character) و ئیرادەو بویریەو جوانە. زانینی ئەم خالە ھەست بزۆینە کە فیلدینگ لە کاتی دروستکردنی سۆفیدا، ژنە خۆشەو یستە کە ی (کە بە داخوہ دەبێ بلیت: زۆر ئازاری چەشتبوو) خۆی لە بەرچاوە بوو. پیم وایە ناتوانم لەوہ باشتر کۆتایی بە وتارە کەم پینم کە گوئەکانی ئەو رەخنەگرە ژیرە، واتە: جۆرج سینسبۆری بگێرەو کە دەلی: (رۆمانی تۆم جۆنز، ھەماسە یە کی ژبانە، لە راستیدا ھەماسە ی بەرزترین و نایبترین و بە جۆشترین دەمەن و قوئاغەکانی ژبان نییە، بەلکو ھەماسە ی ژبانیکی ساغ و ئاسایی مرقۆقی رەشوکی و ئاساییە، ئەو مرقۆقی کە فیلدینگ مەبەستی بوو، بە ھیب جۆرتیک بێ کە موکۆری نییە. بەلام خەسلە تی مرقۆبی تیدا یەو واقیعیە. بەو جۆرە کە جگە لە شکسپیر ھیب کە سیکی تر، لە دنیای گالته جاری دا، وای نیشان نە داوہ.

پهراویزهکان:

- ۱- Edward Gibbon (۱۷۳۷-۱۷۹۴) میژوونووسی بهریتانی که بهناوبانگترین بهرهمی به ناوی دارمان و کهوتنی ئیمپراتوری رومه (-The Decline And Fall of the Roman Empire) له بهر نهو ناوبانگه زورهی که کتیبه‌کی گیبون له لای ئینگلیزی زوانان هه‌یه‌تی، مؤم به شیوه‌کی خۆمانه به (گیبون دارمان و کهوتن) ناوی ده‌بات.
- ۲- Feilding - بز نهوهی و نیشان بدن که به ره‌گه‌ز نه‌لمانین و به ره‌چه‌له‌ک ده‌چنه‌وه سه‌ر بنه‌ماله‌ی (هابسبورگ).
- ۳- Eton - ناحیه‌یه‌که له که‌ناری رووباری تامز له نزیک له‌ندهن که قوتابخانه‌یه‌کی دواناوه‌ندی میلی کورانه‌ی لیبیه و ناوی ته‌واوی -Etoncollege- دواناوه‌ندی ئیتون) ه و مه‌به‌ستی مؤم- یش هه‌مان قوتابخانه‌یه و زۆرتیک له پیاوه‌گه‌ره‌کانی بهریتانی له‌وی خوتندنیان ته‌واوکردوه.
- ۴- Leyden - له شاره‌کانی رۆژئاوای هۆله‌ندایه و زانکۆیه‌که‌شی هه‌ر به‌و ناوه‌ویه.
- ۵- Henry Austin Dudson (۱۸۴۰-۱۹۲۱) شاعیر و ره‌خنه‌گر و بیوگرافی نووسی بهریتانی.
- ۶- جوزیک نمایشه بو پیکه‌نین و لایه‌نی هونه‌ری تیدا نییه (لیبۆکانی) شی پین ده‌لین و به فارسی (دلک بازی) پین ده‌لین (وه‌رگیتی)
- ۷- مه‌به‌ستی نووسه‌ر نه‌و کاته‌یه که مۆرفی باسی ده‌کات و پینده‌چی چهند سالیک له دوا‌ی مردنی فیل‌دینگ بووبیت، چونکه ئیتستا پتر له دوو سه‌ده به‌سه‌ر مردنی فیل‌دینگدا تیده‌په‌رت. وه‌رگیتی.
- ۸- نه‌و په‌رده‌یه‌ی که وینه‌ی له‌سه‌ر ده‌کیشرت - وه‌رگیتی.
- ۹- Haymarket یه‌کیتکه له شه‌قامه‌کانی له‌ندهن و ناوه‌ندی هۆله‌کانی شانۆگه‌رییه.
- ۱۰- ئاوسان و ئازار له لاق و ده‌ستدا به تاییه‌تی له قه‌مکاندایه پتر نه‌و پیاوانه تووشی نه‌و نه‌خوشییه ده‌بن که ته‌مه‌نیان له سه‌رووی (۶۰) سالییه. - وه‌رگیتی.
- ۱۱- له‌به‌ر نه‌وه‌ی بنه‌ماله‌ی فیل‌دینگ له شه‌رافه‌کان بوون، بو‌یه وشه‌ی (Lady) لیره‌دا به (حضرت علیه) وه‌رگیت‌دراوه.
- ۱۲- نامه و عه‌ریزه‌ی بو نه‌خوتنده‌واره‌کان ده‌نووسی و پاره‌ی لیتوهرده‌گرتن. وه‌کو عه‌ریزه نووسه‌کانی لای خۆمان که له به‌رده‌م دایره‌ی پۆسته و مزگه‌وتی شارا داده‌نیشن.
- ۱۳- تا نه‌و جیگایه‌ی که وه‌رگیت‌ئاگاداره، دوا‌یین لیستلتنونی که له میژووی ئه‌م دوا‌ییانه‌ی بهریتانیا به‌ناوبانگه ئولیفیتر لیستلتنون (Oliver littelton) ه که ئیتستا به لۆردی (چاندوز) ناوده‌پرت و له

- شهری دووه‌می جیهانیدا، نه‌ندامی (کابینه‌ی جه‌نگ) و (کۆمیتته‌ی به‌رگری) بو و له سالی (۱۹۵۱) دا که پارتی پارلیگاران بهریتانیا دووباره جله‌وی ده‌سه‌لاتی گرتو ده‌ست، لیستلتنون بو به وه‌زیری ولاتانی بن ده‌ستی بهریتانیا و هه‌تا هاوینی ۱۹۵۴ له‌و پۆسته‌دا مایه‌وه.
- ۱۴- Quarter sessions - له بهریتانیا به دادگای خۆجیتی ده‌گوتری که هه‌رسی مانگ جارتیک پیتک ده‌هینرت و ده‌سه‌لاتی سنوورداره له کاروباری تاوان و یاسایی دا.
 - ۱۵- Bath - یه‌کیتکه له شاره‌کانی باشووری رۆژئاوای بهریتانیا و سه‌رچاوه‌ی ناوی گه‌رمی لیبیه و پیتی به ناوبانگه.
 - ۱۶- Alexander pope (۱۶۸۸-۱۷۴۴) شاعیری بهریتانیایی.
 - ۱۷- Joseph Addison (۱۶۷۲-۱۷۱۹) شاعیر و نووسه‌رو سیاسه‌تمه‌داری بهریتانی.
 - ۱۸- Richard Steele (۱۶۷۲-۱۷۲۹) نووسه‌رو شانۆنووسی بهریتانی.
 - ۱۹- مه‌به‌ست له به‌شه‌کانی رۆمانی (تۆم جۆنز) ه.

هیرمان میلقلیل و موبی دیک

من کتیبی «هیرمان میلقلیل، گه‌پیده‌ی ده‌ریا و ده‌رویش» به‌ره‌می ریموند ویقتیر و (هیرمان میلقلیل) نووسینی لويس مؤمفورد و (میلقلیل له‌ده‌ریاکانی باشووردا) له‌ نووسینی چارلز رۆبیرتس نه‌ندرسون و (هیرمان میلقلیل، تراژیدیای فکری) به‌ره‌می ویلیام ئالتری سیج ویک-م خوتیندۆته‌وه و پیم و نییه هیچیان خستبیتته سهر نه‌و زانیاریانه‌ی ده‌ریاره‌ی میلقلیل هم‌مبوه. ریموند ویقتیر ده‌لیت: ره‌خنه‌گریکی خونه‌پاریژ، هاوکات له‌گه‌ل سه‌ده‌مین سالی له‌دایکبونی میلقلیل واته (۱۹۱۹) دا نووسی: به‌هۆی گۆرانکاریه‌کی ده‌روونییه‌وه که هه‌رگیز به‌باشی روون نه‌کراوه‌ته‌وه، سه‌بکی نووسین و نه‌زمونی میلقلیل له‌ ژیان، به‌یه‌کجاری هه‌لگه‌رایه‌وه و گۆرا) من نازانم بۆچی ده‌بی به‌ره‌می نه‌م ره‌خنه‌گره‌ بی ناوونیشانه‌یه به‌بی هه‌لسه‌نگاندن و تیبینی کردنه‌وه بخوتیندیریتته‌وه، چونکه نه‌و بابه‌تییکی ورووژاندوه، که بۆته جیتی سه‌رسورمانی هه‌موو لایه‌نگرانی میلقلیل و هه‌ر نه‌وه‌ش بۆته هۆی نه‌وه‌ی که مرۆف به‌وردی بروانیتته هه‌موو لایه‌نه‌ ئاشکرایه‌کانی ژیانی میلقلیل و کتیب و نامه‌کانی ده‌خوتینیتته‌وه، تابوانیت به‌هۆیانوه په‌رده له‌سه‌ر نه‌م نه‌ینیه هه‌لمالی- نه‌ویش نه‌و کتیبانه‌ی که خوتیندنه‌وه‌ی هیندیکیان پیتوبستی به‌ئیراده‌ی به‌هیتزو برابردانی جیددی هه‌یه.

به‌لام سه‌ره‌تا ریگام بدن، هه‌تا نه‌وجییه‌ی که‌بیوگرافی نووسان بۆیان روونکردووبه‌وه، چاویک به‌راستی رووداوه‌کاندا بگپیرین. نه‌م راستیه‌ی به‌روالته‌ روودا، به‌لام ته‌نیا به‌روالته‌ روودا، کۆمه‌له‌ راستیه‌کی ساده‌و سواون. هیرمان میلقلیل له‌سالی (۱۸۱۸) دا چاوی به‌دنیا هه‌لینا. باوکی واته (ئالان میلقلیل-- Allan Mel-ville) و (ماریا گانسیفۆرت- Maria Gansevoort) ی‌دایکی خه‌لکانیکی به‌ریزو به‌ ئابرو بوون. باوکی پیاویکی ره‌وشت به‌رزو دنیا دیته‌و ماریای دایکیشی ئافره‌تیکی شوخ و شه‌نگ و جوان و ته‌رکه‌ دنیا‌بوو. نه‌م ژن و می‌درده پینج سالی سه‌ره‌تای ژیان

هاوبه‌شیان له‌ ئه‌لبانیا (شاریکه) به‌سه‌ر بردو پاشان له‌شاری نیویۆرک جیوار بوون. له‌وی کاروباری ئالان که ورده‌واله‌ فرۆشی و له‌ فه‌ره‌نسا را کوتالی ده‌هینا، هه‌تا ماوه‌یه‌ک باش بوو و (هیرمان) یش هه‌ر له‌وی چاوی به‌دنیا هه‌لینا. به‌لام له‌ ده‌رووبه‌ری سالی (۱۸۳۰) دا که به‌خت رووی لپوه‌رگیتر و هه‌ژاری و ده‌ستکورتی به‌رۆکی گرت، گه‌رایه‌وه بۆ ئه‌لبانیا و له‌ پاش دووسالان له‌ ئیفلایسی داو ته‌نانه‌ت وه‌کو ده‌شلین له‌ شیتیدا مالتاواپی له‌ ژیان کرد. خانه‌واده‌ی میلقلیل له‌وپه‌ری نه‌داری و رووت و ره‌جالیدا بوو. هیرمان له‌ فیرگه‌یه‌کی کورانه‌ ده‌ستی کرد به‌خوتیندن و پاش ته‌واوکردنی خوتیندن و له‌سالی (۱۸۳۴) دا له‌ (نیویۆرک ستیت بانک) دامه‌زراو له‌سالی (۱۸۳۵) چووه دوکانی کوتال فرۆشی (گانسیفۆرت) ی‌برای و ده‌سه‌کار بوو. بۆ سالی دواتر چووه کیتلگه‌که‌ی خالی له‌ (پیتسفیلد- Pittsfield) و ده‌ستی کرد به‌ ئیش کردن و ماوه‌یه‌کیش مامۆستای قوتابخانه‌ی ناحیه‌ی (سایکس) ده‌وله‌تی بوو و له‌ ته‌مه‌نی حه‌فده‌ سالییدا بوو به‌ گه‌پیده‌ی ده‌ریا. سه‌باره‌ت به‌م کاره‌ی قسه‌و باس و روونکردنه‌وه‌ی زۆرکراوه، به‌لام من تیناگه‌م بۆچی له‌کاتیکدا که بۆ خۆی به‌روونی باس له‌ هۆکاره‌کانی هه‌لپژاردنی نه‌م کاره ده‌کات، ئیمه ده‌بی خه‌ریکی روونکردنه‌وه‌و ده‌سنیشان کردنی هۆکاره‌کانی نه‌و کاره‌ی بین، نه‌و بۆ خۆی ده‌لیت: (سه‌رنه‌گرتنی نه‌و نه‌خشانه‌ی که‌بۆ داهاتووی خۆم کیشابوون، زه‌روره‌تی نه‌وه‌ی که ده‌بی بۆ خۆم کاریک بکه‌م و نه‌وه‌زه‌ سروشتیه‌ی که بۆ ده‌ریه‌ده‌ری و ژبانی ره‌بانی هه‌مبوه، نه‌مانه هه‌موویان ده‌ستیان له‌نیو ده‌ستی یه‌کتی نابوو له‌ ده‌رووئندا یه‌کیان گرتبوو تا به‌ره‌و ده‌ریا به‌ریم بکه‌ن). میلقلیل، بی نه‌وه‌ی هیج ئاکامیکی هه‌بیت، توانای خۆی له‌زۆر کاری جوړاوجوړدا تا‌قی کردبۆوه به‌گۆره‌ی نه‌وه‌ی که سه‌باره‌ت به‌ دۆخی دایکی ده‌یزانین، ده‌توانین مه‌زنده‌ی نه‌وه‌ بکه‌ین که له‌ناپه‌زایی ده‌پرینی خۆی دوودلی نه‌ده‌کرد. به‌لی، دلی به‌مالی خوشنه‌بوو بۆیه‌ چووه سه‌ر ده‌ریا، هه‌روه‌کو زۆربه‌ی نه‌و گه‌نجانیه‌ی که به‌ر له‌ نه‌و یان دواتر رۆشنته‌ سه‌رده‌ریا. میلقلیل مرۆبه‌کی زۆر سه‌یر بوو، به‌لام پیتوبست به‌وه‌ ناکات که له‌میانه‌ی به‌سه‌ره‌تییکی ئاساییدا به‌دوای سه‌یر و سه‌مه‌رده‌ا بگه‌رپین. میلقلیل به‌ له‌شیکه‌ی ته‌روپرو پانتۆلیکی پیناوی و چاکه‌تی تاییه‌تی راوی و له‌ کاتیکدا که دیناریکی له‌گیرفانیدا نه‌بوو، گه‌یشته‌ شاری نیویۆرک. به‌لام نه‌و تا‌په‌ی پیتوب که (گانسیفۆرت) ی‌برای پیتا ناردبوو تا بیفرۆشیت. به‌ پینان چووه مالی براده‌ریکی برابه‌که‌ی و نه‌وشه‌وه‌ی له‌وی به‌سه‌ر برد. بۆ به‌یانی رۆژی دواتر له‌گه‌ل هه‌مان

ئەو ھاوړپيیه دا چووه بېندهرگا. دواى ماوه يهک گهړان سووړان له و بېندهرگايه، تووشى کهشتيهک بوون که بهره و ليقرپول دهرؤى و ميلقيل له گه ليدا رتيک کهوت که مانگى به سى دؤلار وه کو شاگرد لهو که شتيه دا کار بکات. دوازه سال دواى ئەو رووداوه له بهرهمه کهى خويدا به ناوى (رېديبؤرن) باسى ئەو گه شتهى و گهړانه وى و هره وها نيشته جى بوونى له ليقرپول نووسيه وه. ميلقيل ئەو بهرهمه خوى بهى بايه خ دهزانى، له کات تیکدا که بهرهمه مېکى سهرنج راکيش و زیندووه که به ئينگليزبیه کی کؤن به لام ساده و بى گرى و گوئل و خو زحمهت دان نووسراوه و يه کيکه له باشترين بهرهمه کانى. سه بارهت به گوزه راندنى ئەو سى سالهى دواترى، زانباريه کی راست و دروست له بهرهمه ستدا نييه. به گوپرهى ئەو راپورخانهى که پشت راست کراونه ته وه، له شوپنى جيا جيا خه ريكى وانه و تنه وه بووه، يه کيک لهو شوپنانه قوتابخانهى (گرينبؤش) ه که ده که وپته و يلايه تى نيوبؤرک و مووچه کهى مانگى شهش دؤلارو بيست و پينج سنت بووه، ئەمه سه ره راي خواردن و شوپنى هه وانه وهى. لهو سه رو بېندهرگا و تارى بوؤ رؤژنامه يه کی خوجيى ده نووسين که يهک دوو لهو و تارانه بهرهمه که ووتون: ئەو و تارانه زؤر وشک و بى گيان و ئەوه نيشان ده دن که نووسه ره که يان باه تى لاهه کی و ساواى زؤرى خويندؤته وه. هره وها ئەو سه به که سه يره شه لهو و تارانه يدا بهرچاوه ده که وپت که هه تا کوتايى ته مه نيشى هه ره نه يتوانى خوى لى دهر باز بکات، بهو مانايه يى که بهى هيچ بوئه و هوپه که وه، باسى خواوه دنده کانى ميتؤلؤؤى ده کات و ناماز ه به که سايه تيه ميژوويه کان و چيرؤکى و هه موو نووسه رو کتیب دانه رتيک ده کات و هه ره وه کو ريمؤند ويشير که به جوانى و ناسکيه کی زؤر له (بؤرتؤن، شکسپير، بايرؤن، ميلتون، کؤلريچ و چيستير فيلده وه بگره تا ده گاته پرؤميتى و سيندريتک و محمه د (د.خ) و كيلوپاترا و هه زه تى مريم و حوريه کان و ميديسى ده کات و بانگى موسلمانه کانى ده کردو داواى ليده کردن تا بى باکانه نوقمى نووسينه کانى بن) به لام ميلقيل رؤحيتى گيچه لاهى هه بوو و رهنهگه بتوانريت مه زندهى ئەوه بکريت که چيدى نه يتوانى بچيته بن بارى ئەو ژيانه وشک و دوور له گيچه له که پيده چوو هه لومه رج مه حکومى کردبوو تا له گه ليدا هه ل بکات، ميلقيل، هه رچه نده ژيانى نيو دهر يا به توندى له دلئيدابوو، به لام بريارى دا جاريکى تر رووبکاته وه نيو دهر ياوه هه ر بويه شه له سالى (۱۸۴۱) دا به که شتيه کی تاييه تى راوه نه هه نگ به ناوى (ئاكوشينت) که به ره زه رباى هيدى دهرؤبى، نيويئيدفؤرد-ى به جيهيتشت. کريتکاره کانى نيو ئەو که شتيه، جگه له

يه کيکيان هه موو ئەوانى تر ناتيگه يشتوو و توندو تيزبوون. ئەويش کوره لايىکى ته مه نه حه فده سالان بوو به ناوى (رېچارد تابياس گرېن) که ميلقيل بهم شتويه وه سفى ده کات: (تابى، سه روسه کوت و رواه تىکى زؤر سه رنج راکيشى هه بوو: بهو چا که ته شينه ناسمانيهى و پانتؤله سپيه که يه وه که تاييهت بوو به دهر يا وانه کان، له هه موو ئەوانى ديه که قؤزتر بوو. گه نجىکى روخسار ورديله و جوان بوو، له شتيکى زؤر نه رم و نؤلشى هه بوو. رهنگى پيسته تى هه ر به سه روش تاريک بوو، به هوئى قرچه قرچى گه رماوى ناوچه گه رمه سپيره کان تاريکتر بيوو و کاكؤلى پرى دهرى نيوچاوانى دابوو و ره شايى چاوانى ره شتر کردبوو). که شتى ئاکوشينت له پاش پازده مانگ گهړان و سووړان به نيو دهر يادا سه ره نجام له (نوکهايوا) که يه کيکه له دورگه کانى (مارکساس)، له ننگه رى به ردايه وه و ئەو دوو کوره لاهه که کويروه رى و ژيانى سه رکه شتى پرستى لئيرپوون و له توندى و تيزى که شتيوانيش بيزار بيوون، بريارى هه لاننيان دا. ئەو دوانه هه تا جله کانيان ده بيرد توتن و پسکيت و قوماشيان له گه ل خوياندا برد تا بيدنه (دانيشتوانى ناوچه که) و رايان کردو له نيو ئەو دورگه يه دا خويان بزکرد. سه ره نجام له دواى چه ندين رؤژو پرينى مه ودايه کی زؤر به پييان که بهى گيروگرفتيش نه بوو، گه يشتنه دؤلتيک که شوپنى نيشته جى بوونى تاي پيه کان (خيلتيکى ئەو ناوچه يه) بوو. له وئى به گه رمى پيشوازيان لئير او دواى ماوه يهک، (تابى) به بيانوى هينانى دهرمان بولاقى ميلقيل که به هوئى چه ندر رؤژ رى کردن به سه ختى بريندار بوو و به زحمهت ده يتوانى پيى پروات، لهو شوپنه دوور که و ته وه. به لام له راستيدا له بهر ئەوه رؤيشت تا که ره سه تيه ک بوؤ رزگار کردنى خوى و ميلقيل-ى ھاوړپيى ده سه تبه ر بکات، چونکه ئەو خيله به خواردنى گوشتى مرؤف به ناويانگ بوون و له عه قل و خوياراستن به دوور بوو که زؤر متمانه بهو ميواندارى کردنه يان بکريت. به لام تابى هه رگيز نه گه رايه وه و دواتر دهر کهوت که هه رکه گه يشتؤته بېندهرگا، فراندوويانه و بردوويانه ته نيو که شتيه کی راوه نه هه نگ تا کارى پى بکن. به پيى گوتهى خوى، ميلقيل چوار مانگان له نيو ئەو خيله دا مايه وه زؤر به دؤستانه مامه له يان له گه لدا ده کردو له گه ل کچيکدا به ناوى (فياوى) بووه ھاوړپى و پيکه وه سوارى به له م ده بوون و مه له يان ده کرد و هيچ ته نگ و چه له مه يه کی نه ها تؤته رپى ته نيا ئەوه نه بى که ده ترسا رؤژتيک دابيت بيخؤن. پاشان به رتيکهوت که شتيوانى ئەو که شتيه يى که له به نده رى (نوکهايوا) له ننگه رى به ردايوه گوئ بيست بوو که يه کيک له کار که ره کانى که شتيه که له نيو خيلتى (تاي پى)

گیری خواردووو له بهرئه وهی که زۆریه ی کرێکاره کانی رایان کردبوو تا قهیمکی خه لکی نهو ناوچه یه که تیکه لایوان له گه ل خیلێ (تای پی) دا نه بوو و نیوانیان له گه لیان خوش نه بوو، به له لم نارد تا ریگا چاره یه ک بو زگارکردنی میتلقلیل بدۆزنه وه. به پیتی قسه ی خوی میتلقلیل خه لکی نهو خیله ی قایل کرد تا ریگای پی بدن بچیتته به نده رگا و له پاش مشتومرێکی زۆر که له و بگه ره به رده یه دا به قه لانگ یه کیکانی له په لویۆخست، زرگاری بوو. ژبان له نیو که شتی (جولیان) دا که ئیستا خزمه تی تیداده کرد، ته نانه ت له ژبانی نیو که شتی (ئاکوشینت) یش دژوار تر بوو، بۆیه هه رکه گه یشتنه (پاپیت)، کرێکاره کانی که شتییه که راپه ربینیان کردو ماوه ی پینچ روژ له نیو که شتییه کی هیزی ده ربایی فه ره نسادا کو ت و زنجیریان کردن و له دوا ی دادگایی کردنی ک که له (پاپیت) به رپوه چوو، ره وانه ی به ندیخانه ی نهو ناوچه یه یان کردن.

که شتی (جولیان) یش دوا ی نه وه ی که ژماره یه کی تری کرێکار دامه زراند، درێژه ی به گه شته که ی خوی داو گیراوه کانی له پاش ماوه یه کی کورت نازاد کران. له پاش به ربوونیان میتلقلیل له گه ل یه کیک له وانه ی که پیکه وه گیرابوون و پیده چوو که پزیشک بیت به لام پیکه کو مه لایه تییه که ی جارانی نه ما بوو و له چینی خزی دابرابوو، میتلقلیل به دوکتور (لۆنگ گوست) بانگی ده کرد، چوونه یه کیک له دورگه کانی نهو هه ریمه به ناوی (ئیمبو) و له کن دوو جوتیار ده ستیان کرد به کاری په تاته چاندن. میتلقلیل نهو ده مه ی که له (ماساچوست) له کینگه که ی خالی دا ئیشی ده کرد دلێ به کاره که ی خوش نه بوو جا چ بگاته نه وه ی که ده بوا یه ئیستا له بهر قرچه قرچی گه رمای (پولینیزیا) ئیشی بکات. دیسان له گه ل دوکتور لۆنگ گوست-ی ها ورپیدا ده ره ده ر، بوونه وه و خواردنی روژانه شبان له خه لکی ناوچه که وه رده گرت، تاسه ره نجام میتلقلیل دوکتور لۆنگ گوست-ی ها ورپتی به جیهیشت و که شتیوانیکی راوه نه ههنگی که بو خوی به (لیقیاتان) ناوی ده برد قایل کرد تا له لای خوی دایه زینتی و به سواری نهو که شتییه گه یشته (هۆنۆلۆ) جیی خویه تی نه وه ش بزانی ت که داخو لیره خه ریکی چ کاریک بووه، به لام وا مه زنده ده کریت که کاریکی ئیداری په یدا کرد بیت و پاشان وه کو سه ربازیکی ئاسایی هیزی ده ربایی (ملاح) له که شتییه کی شه رکه ری نه مریکایی به ناوی (ویلا یه ته یه کگرتووه کان) دا ده ست به کاربو بیت و دوا ی نه وه ی که سال تیه ورسوورپا یه وه هه رکه گه یشتنه وه ولات، ده ربان کرد. ئیستا پیمان ناوه ته نیو سالی (۱۸۴۴) ه وه میتلقلیل ته مه نی بو ته بیست و پینچ

سال. هیچ وینه یه کی سه رده می جحیل یه ی له بهر ده ستدانییه، به لام له سه ره نهو وینه یه ی که له پیش پیربوونیدا لپی کیشراوه، ده توانریت دیه نی شکل و شپوه سه روسه کوتی میتلقلیل له ته مه نی بیست و پینچ سالیدا بکیشریت. ده بی گه نجیکی به ژن و بالا به رز و سه روسیما و له ش و لاریکی جوانی هه بوو بیت و گورج و گو ل و به تین و تا قه ت بوو بی و دوو چاوی وردو لووتیکی باریکه وه، رهنگ و روو خوش و سه ربیکی جوان و قرژیکی لوله وه ی هه بوو بیت. کاتی ک که گه یشته وه نیشتمان، دایک و خوشکه کانی له (لانسینگ بۆرگ)-ی ده ورو به ری (ئه لبانیا) داده نیشتن. گانسیقو ت-ی برای دوو کانه که ی کو تال فرۆشی به ره لالا کردبوو و رووی له کاری ماف و سیاسه ت کردبوو و برایه که ی تریشی واته (ئالان) پارێزه ری و هزاره تی داد بوو و له نیو بۆرک ده ژیا و برا بچوو کتره که شی (تۆم)، که دوا ی ماوه یه ک نه ویش وه کو خوی ده ستی کرد به گه ران له نیو ده ربیاکاندا، هیشتا له هه رته ی لا ویدا بوو. هیرمان، وه کو پیاویک که له نیو مرو ف خوره کاندا ژیا بوو، جیی بایه خی خیزان بوو و خوشیان ده ویست و نهو به سه رهات و نه هاهمه تبه انه ی که به سه ری هاتبوون، بۆ گو یگره به تاسه کانی گیرا یه وه و نه وانیش پیتیان له سه ره نه وه دا گرت که به سه رهاته که ی خوی بکاته کتیب، نه ویش بی س و دوو ده ستبه کاربوو. هه رچه نده سه رکه وتوو نه بوو بوو، به لام پیتشتریش له م بواره دا سروشتی خوی تا قی کردبووه، به لام ئیدی ده بوا یه هه رچو ئیک بیت پارو پولیک په یدا بکات. کاتی ک که نهو کتیبه ی ته و او کرد که باسی مانه وه ی خوی تیدا کردوو له دورگه ی (نوکه هیوا) و به نا و نیشانی (تای پی) یه، (گانسیقو ت میتلقلیل) ی برای که وه کو سکر تیری وه زیری هه ل بژیردراوی نه مریکا چوو بووه له نده ن، نهو کتیبه ی دایه (جو ن مۆری) و نا و برا ویش قبوولی کردو ئیدی به ی نیکی پی چوو ده زگای بلا و کردنه وه ی (وایی نه ند پوتنام) له نه مه ربیکا نهو کتیبه ی چاپ و بلا و کرده وه. کتیبه که له لایه ن خه لکه وه پیتسوازییه کی گه رمی لیکرا و میتلقلیل-یش که به سه ختی گه رم دا هاتبوو، درێژه ی نهو به سه رهاته نه ی له کتیبیکدا به ناوی (تۆمو) نووسیوه که له باشووری زه ربای هیدی به سه ری هاتبوو. نه م کتیبه له سالی (۱۸۴۷) دا بلا و کرایه وه هه ر له و ساله شدا له گه ل (شو و) دا که کچی تا قانه ی وه زیری داد بوو و میتلقلیل ده می ک بوو ناسیا وه تی له گه ل بنه ماله که یاندا په یدا کردبوو، زه ما وه ندی کرد. نهو ژن و میرده گه نجه چوونه شاری نیو بۆرک و له خانووی ژماره (۱۰۳) ی شه قامی چواره م نیشته جی بوون که ئی ئالان-ی برای بوو. خوشکه کانی هیرمان و ئالان-یش واته:

(ئەگۆستا) و (فانی) و (هیلین)، لەو خانوویدا دەژیان. دەربارەى ئەو هەش کە چ شتیک وایکرد ئەو سێ خوشکە دایکیان لە (لانسینگ بۆرگ) بەجێ بهێلن، هیچ زانیارییە کمان لە بەر دەستدا نییە. هێرمان دەستی بە نووسین کرد و لە سالی (۱۸۴۹) دا واتە دوو سال لە دوای ژن هینانی و پاش لە دایکبوونی یەکەمین مندالیان کە کوریک بوو بە ناوی (مالکۆلم)، جاریکی تر لە زەریای ئەتلەسی پەربییەو، بەلام ئەمجاریان نەک وەکو کریکاریکی کەشتی، بەلکو وەکو گەشتیاریک کە دەچوو چاوی بە بەرپرسیانی دەزگا بلاو کەرەو هەکان بکەوێت و مشوریک لە چاپکردنی ئەو کتیبەى بخوات کە بە ناوونیشانی (چاکەتى سپى) بوو. لەو کتیبەیدا، مێلقیل ئەو بەسەرھاتانەى خۆى دەگێریتەو کە لەسەر کەشتى شەپکەرى (ویلايەتە یەکگرتووھەکان) بەسەرى ھاتبوو. مێلقیل لە شاری لەندەنەو، چوو پاریس و برۆکسێل و ناوچەى راین. ژنەکەى لەبیرەو ەریبە وشک و کێچ و کالەکانى خۆیدا بەم شێوہیە باسى ئەو گەشتەى مێلقیل-ى مێردى دەکات: ھاوینی سالی (۱۸۴۹) لە نیویۆرک ماینەو و مێلقیل کتیبى (رێدبۆرن) و (چاکەتى سپى) نووسى و پایزى ھەمان سال چوو بەریتانیا و چاپى کردن. بەلام لە سوێى نیشتمان تامى لەو گەشتەى نەکردو بەپەلە گەرایەو و نەچوو سەرخوانى ئەو کە سایەتیبە ناو دارانەى کە بانگەشتیان کردبو یەکیک لەو مێوانداری کردنانەى کە بۆى بانگەشت کرابوو لە لایەن (دوک رۆتلاند) بوو کە پێشینیاری کردبوو تا حەفتە یەک لە (بیلفۆرد کاسل) بەسەر بیات (سەیری یاداشتەکانى خۆى بکەن). پاشان چووینە (پیتس فیلد) و لە ھاوینی (۱۸۵۰) دا سواری کەشتى بووین و لە پایزى ھەمان سالداو لە مانگی تشرینی یەکەمدا مالمان گواستەو و بۆ ئاروھێد). ئاروھێد ناوی ئەو کێلگە یە بوو کە مێلقیل لە (بیتسقیل) بەو پارە یە کریبووی کە خەزووری وەکو ھاوکاری دابوو یەو لە گەل ژن و مندالەکەى و خوشکەکانى لەوێ نیشتەجێ بوون. خاتوو مێلقیل ئەم بەسەرھاتە زۆر سادەو ساکارانەو دوور لە نەرم و ناسکی خۆى، لەدەفتەرى بیریەو ەریبەکانى رۆژانەیدا بەم شێوہیە دەگێریتەو: (نەھەنگى سپى یان موبى دیک-ى لەھەلومەرجیکی نالەباردا نووسى. بەدریژایی رۆژى لە پشت مێزەکەى دادەنیشت و ھەتا سەعات چوار یان پینجى ئیسواری ھىچى نەدەنووسى. دوای ئەوہى کە دنیا تاریک دادەھات بەسواری دەچوو گوندی. بەیانیان زوو لەخەوئ ھەلدەستاو پێش ئەوہى قاوئەلتى بکات دەرۆشستە دەرى و ھیندییک پیادەپەو دەکرد و جارى واشبوو بۆ ئەوہى وەرزشى کردبیت داری دەقەلاشتن. لە

بەھارى سالی (۱۸۵۳) دا ھەموومان نیگەرانی سەلامەتى وی بووین). مێلقیل کاتیک کە لە (ئاروھێد) نیشتەجێ بوو، بۆى دەرکەوت کە (ھاوسۆرن-Hawthorne) یش لەو دەورو بەرانبەر دەژیا. ئەو ھەست و سۆزەى کە مێلقیل بەرامبەر بەو نووسەرە لە خۆیدا ھەستى پێدەکرد، لە ھەست و سۆزى کێژۆلە یەکی قوتابى کە مەتر نەبوو- خوشەو یستیبەک کە رەنگە تارادە یەک بوو پیتە ھۆى ناپەھەتى و پەرتیشانى ئەو پیاوہ گران و پشوو درێژو بەرێزە. ئەو نامانەى کە مێلقیل بۆى دەنووسین سەرلەبەر پریو لە ھەست و سۆز دەربەربین. لە یەکیک لەو نامانەدا کە بۆى نووسى دەلتى: (لەبەر ئەوہى تۆم ناسیوہ، وا ھەست دەکەم کە بە قەناعەت و ئاسوودە ییبەکی زیاترەوہ دنیا بەجێ دەھێلیم. ناسیاوہتى لەگەل تۆدا، تەنانەت لە کتیبى پیرۆزیش زیاتر پڕوای سەرمەدى بوئمان لە لادروست دەکات). زۆریەى رۆژان، دەمەو ئیسواران لیبى سوار دەبوو و دەچوو (رێدھاوس) لە (لینۆکس) بۆ ئەوہى دەربارەى خواو رۆژى پەسلان و ئەوشتانەى دیکەى کە لە دەروہى سنوورى عەقلن، لەگەل ھاوسۆرندا باس و خواس بکات، ھەرچەندە رەنگە ھاوسۆرن مەیل و رەغبەتیبکی ئەوتۆى نیشان نەدا بیت. ئەو وەختانەى کە ئەو دوو نووسەرە بەقسانەوہ دەخافلان، لەو نامە یەدا کە خاتوو ھاوسۆرن بۆ دایکی نووسیبوہ ئاوا وەسفی دەکات: (ناتوانم بلیم کە بە پیاویکی گەورەى نازانم... پیاویکی خوین گەرم و راستگۆو رەوشت پاک و تیبگە یشتوہ... شازەزای نەریتی ژیانە، جیددى و دلۆسۆز بەئەدەب و زۆر بەسۆزو بچ فیزە. پیاویکە خاوەن دەرک پیکردنەو دیدى بەھیزە، بەلام ئەوہى جیبى سەرسورمانە چاوی گەورەو قول نین. خۆى وا نیشان دەدات کە ھەموو شتیک بە وردى دەبینیت، بەلام تیناگەم بەو چاوە وردانەى چۆن دەتوانى وا بەوردى ھەموو شتیک ببینیت، چونکە چاوی ئەو ەندەش تیرئین نین، یانى لە راستیدا تاییەتە ندیبەکی ئەوتۆ لەو چاوانەدا بەدى ناکریت. لووتى درێژو تارادە یەک جوانە، حالەتى زارى نیشانەى ھەست و جۆش و خرۆشیبەتى، پیاویکی بەژن بەرزو باریکە، بە حالەتیبکی ھەساوہو ديارەو بچ باک و پیاوانە یە. وەختیبک قسان دەکات، ھەموو لەشى دەکەوێتە جۆلەو وا لە قسە کردندا گەرم دادى کە خۆى لەبیر دەباتەوہ. نەرم و ناسکی لەقسەو ھەلسوکەوتى دا بەرچاوا ناکەوێت و ھەر جارە نا جاریک جۆلەو سەرو دلئ ژیانى جیبى خۆى دەداتە حالەتیبکی سەیر بەلام ھیمن کە نیگای ئەو چاوانە دەرى دەدات کە ئاماژەم پیکردن: نیگایەکی خەمۆک و کپ، بەلام لە ھەمان کاتدا دەبیتە ھۆى ئەوہى کە مرۆف وا ھەست بکات کە ھەموو ئەو شتانە بە قولئ دەپشکنیت

که چاو هه تهری لیده کات. نیگایه کی بی تاقهت و غه ریبه و ئەو هیزه بیکه له خویدا
 هه شاری داوه، له راده به دهره، ئەو نیگایه وا دیته به چاو که دزه ناکاته نیو مرۆقه وه،
 به لکو په لکتیشی ده کاته نیو خو بیه وه). هاوسۆرن مائی له (لینۆکس) رویشت و ئەو
 دۆستایه تیهی که به لای میلقیل-هوه کلپه ی سه ندبوو و به لای هاوسۆرن-هوه هیمنانه و
 تاراده یه که دل سارد که ره وه بوو، کو تایی پتهات. میلقیل رۆمانی (موبی دیک) ی
 پیشکه ش به هاوسۆرن کرد. ئەو نامه یه ی هاوسۆرن له بهر ده ستدانییه که له پاش
 خویندنه وه ی (موبی دیک) بو میلقیل-ی نووسیوه، لی به گویره ی وه لایمی میلقیل
 واپیده چیت که هاوسۆرن په سندی نه کرد بیت. پیوسته ئەوه ش بلتین که ئەو کتیبه ی
 میلقیل نه له لایهن خه لکه وه پیشوازییه کی گهرم و گوری لیکراو نه ره خه گره
 هاوچرخه کانیش لایان به لادا کرده وه. (پییر) یش که له دوای موبی دیک چاپکرا له ویش
 خرابتری به سه رهات و زۆریه ی خه لکی به جنیودان و سووکایه تی پیکردنه وه پیشوازییان
 لیکرد. نووسینه کانی پاره و پولتیکیان و چه نگ میلقیل نه ده خست و جگه له ژنه که ی
 ده بایه بژنوی ژبانی دوو کور و دوو کچه که ی خو ی و هه ره ها پیداویستیه کانی سی
 خوشکه که شی دابین بکات. وه کو له ناوه رۆکی نامه کانی را دیاره، هه ره وه کو چۆن له گه ل
 یۆنجه رنینه وه و بژارکردن له کینگه که ی خالیداو په تاته چاندن له (تۆمۆ) نیوانی زۆر خوش
 نه بوو، هه ره ها له کینگه که ی خوشیدا که بفی به و جو ره کارانه نه ده هات. ده بگوت:
 (ته ماشای دهستم بکه ن!... له م چهن رۆژی دوا پیدا به چه کۆش وه شاندن و بیل کاری
 چوار بلوقیان کردوه. باران دهباری، هه ر بۆیه ش له مائی نه چومه ده ری و ئیشه که
 به ته وای وه ستاوه و زۆریشم پیخۆشه که وایه...) ئاشکراشه جوتیاریک که هینده ناسکۆله
 بیت کاره که ی رانه په ریت و بره ی نابیت. خه زووری، که سه رۆکی دادگا کان بوو،
 واپیده چی هه ر جاره نا جارتیک به هانا یانه وه چوه وه له بهر ئەوه ی کابرایه کی تیگه بشتوو و
 به دلنیا بیسه وه به سۆز بووه، ده تانریت مه زنده ی ئەوه بکرت که هه ر ئەوه ی پیشیاری
 کردوه تا میلقیل روو له کاریکی دیکه بکات. بو ئەم مه به سته ش له هه مسو
 ده رگایه کیاندا بو ئەوه ی کاریکی (قونسولی) بو پهیدا بکه ن، به لام هه مسو هه وله کانیا ن
 بی تاکام بوون و به ناچاری میلقیل درتیه ی دا به کاری نووسین. میلقیل نه خوش کهوت و
 جارتیکی تریش خه زوری به فریای کهوته وه دووباره. له (۱۸۵۶) دا، دووباره گه شتیکی بو
 دهره وه ی ولات ده ست پیکرده وه، به لام ئەمجاره یان بو قوسته نته نیه و فه له ستین و یونان و

ئیتالیا. له گه رانه وهیدا به هۆی خویندنه وه ی چهن و تارتیک ده ربه ی گه شته که ی توانی
 پره پاره یه کی که م به ده ست بینیت. له سالی (۱۸۶۰)، دواین گه شتی خو ی کرد: تۆم-ی
 براگچکه ی له که شتییه کی بازگانیدا به ناوی (شه هاب) کاری ده کرد و میلقیل به سواری
 ئەو که شتییه چوه سانفرانسیسکو. وا چاوه پروان ده کرا که به شی ئەوه نده ی رۆحی
 گه ریده یی تیدامابیت که ئەو هه له بقۆزیته وه و بچیته خو ره ه لاتی دوور، به لام له بهر
 هۆیه کی نادیار- ره نگه له برابه که ی وه رز بووبیت یان برابه که ی لیتی بیزار بووبیت- له
 سانفرانسیسکو دابه زی و چۆه بو مائی. خه زووری مالتا وایی له ژبان کردو خانه واده ی
 میلقیل چهن سالتیکیان له هه ژاری و کویره وه ی دا به سه ر برد تا سه ره نجام له (۱۸۶۳) دا
 بریاری جیه یشتنی (ئاروهید) یان داو له نیۆیۆرک خانووتیکیان له (ئالان)، برا
 به خته وه ره که ی هیرمان کری و ملکه که ی (ئاروهید) یان له بری به شیک له پاره که دابه و بو
 پاره که ی تریش خانووه که یان به بارمته دانا. میلقیل ئیدی ئەوه نده ته مه نه ی که ما بووی
 هه مسوی له خانووی ژماره (۱۰۴) ی شه قامی (۲۶) ی رۆژ ه لات به سه ر برد. به گوته ی
 (ریمۆندویقیتر) له و سه رده مه دا ئەگه ر به اتباو سالانه سه د دۆلاریکی له کتیبه کانی به ده ست
 بکه و تابه به سالتیکی هاته و خوشی ده زانی. له (۱۸۶۶) دا وه کو پیشکینه ی گومرگ
 ده سه کار بوو و گوزهرانی خبزان که میک له جاران باشت بوو. سالی دواتر (مالکۆلم) ی
 کوره گه وه ی به فیشه کتیک کو تایی به ژبانی خو ی هینا، روونیش نه بووه داخو به ئەنقه ست
 ئەو کاره ی کردوه یان قه زاوقه دهر بووه. (ستان ویک) یش که کوری دوهمی بوو له مائی
 رایکرد و ئیدی که س نه یزانی چی به سه ر هاتوه. پاشان ژنه که ی بره پاره یه کی له براکه ی به
 میرات پی براو میلقیل وازی له کاری گومرگ هینا. سالی (۱۸۷۸) پارچه شیعریکی
 به ناوی (کلاریل) له بیست هه زار دپیر (بیت) دا له سه ر ئه رکی (گانسیقۆرت) ی خالی به
 چاپ گه یاند و که میک پیش مردنی کورته رۆمانیکی به ناو نیشانی (بیلی بو دم) نووسی،
 یان روونتر بلتین، سه ر له نوی نووسییه وه له سالی (۱۸۹۱) داو له ته مه نه ی حه فتاو دوو
 سالیاندا، له کاتیکدا که به گشتی فه رامۆش کرابوو مرد.

ئه مه بوو پوخته یه که له به سه رهات و ژبانی هیرمان میلقیل، به گویره ی ئەوه ی که
 بیوگرافیا نووسان نووسیویه ته وه. به لام گومان له وه دا نییه که زۆر شتیان باس نه کردوه،
 وه کو مردنی (مالکۆلم) و هه لاتی (ستان ویک) له مائی خو یان، وه که ئەوه ی ئەم
 رووداوانه شتیکی لاهه کی بن و خو یانی لی به دوور ده گرن و به سه ر یاندا باز ده دن.

بیگومان کاتیک ئەو گەنجە ھەژدە ساڵە خۆی کوشت، لە نیوان خاتوو میتلییل و براھەیدا چەند نامە یەک ئالوگۆر کرا. مرۆڤ تەنیا دەتوانی بۆی کە بەردیان لەسەر داناو بێدەنگەیان لیکرد. راستە کە لە ساڵی (۱۸۶۷)دا، ئاوبانگی میتلییل بەرەو ئاوابوون چوو، بەلام بەھەر حال مرۆڤ وا چاوەروان دەکات کە ئەو رووداوە ناوی بێنیتەووە نیو ناوان و کارە بگاتە چاھە مەنبەکان. جگە لەو ھەش، بۆ ھێچ لیکۆلینەو ھەیک دەربارە ھۆکارەکانی مردنی ئەم گەنجە ئەنجام نەدرا؟ ئەگەر بۆخۆی خۆی کوشتوو ھۆیکە ھی چۆ بوو؟ پاشان، ئەم (ستان ویک) بۆچی لە مالتی رایکرد؟ ھەلومەرجی مالتی چۆن بوو کە ئەو کورە ناچار کرد بە ئەنجامدانی ئەو کارەو چۆن بوو کە بەیە کجاری بێ سەرھوشی و ن بوو. بەسەر ئنجادان بەم راستیە ھی کە تەنیا خاتوو میتلییل و دوو کچە کە ھی ئامادە ھی مەراسیمی بە خاک سپاردنی تەرمە کە ھی بوون و بە گۆرە ھی ئەو ھی کە گوتراوە ئەمانە تەنیا ئەندامانی لیک جیا نەبۆو و زیندووی بنەمالە کە ھیان بوون، بەو دەرەنجامە دەگەین کە کورە دوو ھەمان لە ژیاندا نەبوو. ھەتا ئەو جیبە ھی کە ئاگادارین خاتوو میتلییل دایکی چاک و بەسۆزبوو، بۆیە شتیکی سەیرە کە ھەولێ نەدایت سۆراغیکی ئەو تاقە کورە ھی بکات. ئەو یاداشتە ھی کە لەبەر دەستدان ئەو نیشان دەدەن کە ھیتمان میتلییل، لە تەمەنی پیریدا، نەو ھەکانی خۆی زۆر خۆش دەویست، بەلام گومان ھەبە لەو ھەدا کە مندالەکانی خۆشی ئەو ھەندە خۆشویستبیت. لوئیس مۆمفۆردی بیوگرافی نووسی میتلییل کە دەربارە ھی ژیان و گۆزەرائی راپۆرتیک بەدەستەو دەدات، مەنتیقی و ماقولەو ھەتا ئەو جیبە ھی کە دەتوانی بەرواڵت ھوکم بدی، بە بەلگە ھی دەتوانی پستی پێ بیسترت، ئەو دیمەنیکی ناھەمواری و پێوەندی لەگەڵ مندالەکانیدا دەداتە دەست کەوا دیتە بەرچاوە کە باوکی سەرسەخت و جینگە نەبوو و زۆر توورە و ترۆ بوو لەگەڵیاندا و بەتوندی مامەلە ھی لەگەڵدا کردوون: (کچیکانی قەت نەیدەتوانی باوکی بەبیر بێتەووە تووشی ئازار و نارەحەتی نەبیت... وختیک بەرھەمیکی ھونەری، گرافیر (۱) یان پەیکەریکی بە دە دەلار دەکری لە کاتیکدا کە نانی شەو بیان نەبوو، چ کەسیک دەتوانی سەری بەو بیرەو ھەبە تالە بسورمیت؟). میتلییل بەرواڵت لە قۆشمە ھی کە میتک بێ بەش نەبوو، بەلام ئەو گالتەو گەپە ھی زۆر جیبی سەرنجی خیزان نەبوو و ئەگەر کە میتک ھەلۆستە لەسەر نووسینەکانی بکەن، دەگەن ئەو دەرەنجامە ھی کە جاری و ابوو سەرخۆش و شەپرتو دەھاتەو مالتی. لێرەدا بەپێوستی دەزانم ئەو ھەندەش بلیم کە ھیچ بەلگە ھیەک

لەبەر دەستدان نیبە ئەم قسانە بسەلمینی، بەلام شاھەدگە لیک لەبەر دەستدایە کە بەپیتی ئەوانە بتوانی بە دروستی لەمەرتایبە ئەندیبەکانی را دەر بیدریت و جگە لەمەش کاتیک کە دەلێن مرۆیەکی خۆپەرست و خۆبۆر بوو لەکارکردنداو دانەدەسەکنی، لە سنووری مەزەندە و گومان واوەتر نارۆین. بەلێ، چ شتیکی وایکرد کە نووسەری (تای پی) و (ئۆمۆ) گۆرائی بەسەردابیت و بیتی نووسەری (موبی دیک) و (پیتیر) و چی روویدا کە لەسەر دەمیتکدا کە تەمەنی لەسی و چەند سالیک پتر نەبوو ھەوینە کە ھی داچۆرا؟. بەپروای مکتیبی (ئۆمۆ) لەکتیبی (تای پی) باشتر و سەرکەوتوترە. راپۆرتیکی سادە لەو رووداوانە ھیە کە میتلییل لە (ئۆمۆ) بەسەری ھاتوون و ئەو رووداوانە بەگشتی قەناعەت ھینەرن. ئەمە لە کاتیکدا ھی کە (تای پی) خۆی وا دەنوین کە تیکەلە ھی کە لە خەیاڵ و راستەقینە. بەپیتی قسە ھی چارلز رۆبیرتس ئەندرسۆن، میتلییل تەنیا یەک مانگ لە دورگی (نوکاھیوا) ماوەتەو نەک و ھەو بۆ خۆی دەلێ چوارمانگ و ئەو ھی کە لە ریگای دۆلی (تای پی) بەسەری ھاتوو ئەو ھەندە داچلەکتینەر نیبە کە بۆ خۆی پیتی وایە. مەترسیە چاوەروان کراوەکانیش کە لە حەز و رەغبەتی مرۆڤ خۆرەکانەو سەرچاوەیان گرتبوو و بالی بەسەردا دەکیشن بەو جۆرەش جیبی مەترسی نین و بەسەرھاتی ھەلاتە کەشی بەو شپۆبە ھی کە بۆخۆی دەبگێرتەو لەبەر تەدا بروای پێ ناکریت: (دیمەنی خودی ھەلاتنە کە، سەرلەبەر شتیکی و ھەو ئەفسانە دەچیت کە بەھیچ جۆریک قەناعەت بە خۆتەر ناھینێ: ئەو بەسەرھاتە بە رواڵت لە نووسینیدا پەلەکراوە و نووسەر لەبری ئەو ھی کە ئاوریکی بە کەلک لە لۆژیکی چیرۆکە کە ھی بداتەو بە جۆریکی پاسا و ھەلگرو شیاوی قبوڵ کردن بیداتە دەست، ھەموو ھەولێ ئەو ھەو کە خۆی بکاتە پالەوان). بەلام ناتوانی لەبەر ئەو کارە ھی، میتلییل بە شیاوی سەرزەنش کردن لەقەلەم بدی، چونکە ھەموومان دەزانن کە ئەو بەسەرھاتە ھی چەندین جار بۆ گۆیگرە بەتاسەکانی گێرا بوو و ھەموو کەسیکیش ئەو دەزانیت کە ھی مرۆڤیک دووبارە بەسەرھاتیک دەگێرتەو، کاریکی ئەستەمە بتوانیت لە بەرامبەر ئەو دنە دانەدا خۆراگری بنوین کە ھی جارە لە جاریکی تر خۆشترو بەتامتر بیگێرتەو. میتلییل-یش کە چەندین جار ئەم بەسەرھاتە ھی خۆی داڕشتبوو و رازاندبوو ھی و ھەنگە کاتیک دەستی بەنووسینەو ھی کردوو پیتی کاریکی دژوار بوویت کە چیرۆکە کە ھی بەشپۆبە کە نەرمتر بەدەستەو بدات. لە راستیدا (تای پی) بابەتگە لیک کە میتلییل لە سەفەر نامەکانی سەردەمی خۆیدا خۆتندوونییەو و پاشان

به کارامه‌یی و لیها توویی رازاندوونیه‌وو ره‌نگی به‌سه‌ره‌اته‌کانی خوئی داونه‌تی. میسته‌ر
 نه‌ندرسون، که هه‌ولتیکی بی وچانی داوه بو لیکۆلینه‌وه له‌سه‌ر ژیان و به‌سه‌ره‌اتی
 میلقیل، ناشکرای کردوو که نه‌ک هه‌ر ته‌نیا له‌باره‌ی هیندیگ شته‌وه هه‌مان نه‌و باه‌ته
 سه‌قه‌ت و پر هه‌لانیه‌ی نه‌و سه‌فه‌ر نامانه‌ی دووباره کردۆته‌وه، بگره‌ جاری وایه هه‌مان
 وشه‌و ده‌سته‌واژانه‌ی به‌کار هیناونه‌ته‌وه‌و من پیم وایه به‌شیک له‌گران و سه‌نگینی نه‌و
 چیرۆکه، له‌هه‌مان نه‌وکاره‌ی میلقیل-هوه سه‌رچاوه‌ی گرتوو. به‌لام (ئومۆ) و (تای پی)
 له‌رووی زمانه‌واپیه‌وه له‌سه‌رده‌می خویمان به‌دوورنن و به‌زمانی سه‌رده‌می خوینه‌وه
 نووسراون. میلقیل له‌پیش نه‌وه‌شدا پتره‌زی له‌ وشه‌ی به‌باق و بریق ده‌کرد تا وشه‌ی
 ساده‌و ساکار. هه‌ر بۆیه‌ش بو نمونه‌ واپیی باشر له‌جیاتی خانوو بنوسیت (بالاخانه‌) و
 به‌بوچوونی وی هه‌واریک له‌ په‌نا هه‌واریک نییه‌ به‌لکو (دراوسیه‌تی) و به‌زۆریش
 له‌جیاتی نه‌وه‌ی که وه‌کو زۆریه‌ی خه‌لکی ماندوو بیت، (له‌په‌لوپۆ) که‌وتوو وای پی
 باشتره‌هسته‌کانی (ده‌ربیریت) و (نیشانی) نه‌دات. به‌لام وینه‌ی نووسه‌ر به‌روونی له‌نیو
 دیره‌کانی نه‌و کتیبه‌دا خۆی ده‌نوینیت و پتیوست به‌وه ناکا که مرۆف زۆری له‌خه‌بال و
 زه‌ینی خۆی بکات تا بزانی که نووسه‌ر لاوتیکی دلپرو بوپرو پریارده‌رو قۆشمه‌و زیندوو و
 خۆ بوپره‌ له‌کارکردندا، به‌لام ته‌مه‌ل نییه‌، هه‌روه‌ها له‌به‌ردلان و بی ده‌ره‌سته‌. میلقیل
 شه‌یدای شوخ و شه‌نگی کیژه (پۆلینزی) په‌کانه، هه‌روه‌کو چۆن نه‌گه‌ر هه‌ر کوره‌ جیحلیکی
 دی که له‌ ته‌مه‌نی ویدا بوایه نه‌یده‌توانی ده‌ست به‌رووی نه‌و عه‌شق و خۆشه‌ویسته‌وه بنی
 که نه‌و کیژ نه‌شمیلانانه‌ بوئی ده‌که‌نه‌ دیاری. نه‌گه‌ر شتیکی نااساییشی تیدا بو بیت، نه‌و
 شه‌وق و زه‌وق و شادیه‌ زۆره‌ بوو که له‌ جوانیه‌وه به‌هه‌ری ده‌گرت و نه‌مه‌ش نه‌و شته‌یه‌ که
 توپژ لاو به‌گشتی لیبی لالوتن. نه‌و وه‌سه‌فه‌ ستایش نامیزه‌ش که له‌ ناسمان و کیوه‌ سه‌ر
 سه‌وه‌زه‌کان ده‌یکات، خۆشی و هه‌ست بزوتیه‌کی تاییه‌تی تیدا یه‌. ره‌نگه‌ ته‌نیا شتیکی که
 میلقیل-ی له‌ کرێکاریکی که‌شتی ته‌مه‌ن بیست و سی سالان جیاده‌کاته‌وه‌و ده‌یکاته
 سه‌رتۆپ، نه‌وه‌ بیت که میلقیل هه‌ر به‌ سروشت و حاله‌تیکی بیرمه‌ندانه‌ی هه‌بوو و بو
 خۆشی ته‌مه‌ی ده‌زانی. ماوه‌یه‌کی زۆر دوای نه‌وه‌ نووسی: (من به‌ سروشت مرۆیه‌کی
 بیرمه‌ندم، نه‌و ده‌مانه‌ی که له‌سه‌ر ده‌ریابووم، زۆریه‌ی شه‌وان ده‌چوومه‌ سه‌ری و له‌سه‌ر
 په‌کیک له‌و لولانه‌ داده‌نیشتم که به‌دیره‌گه‌که‌وه هه‌لواسرابوو و چارۆکه (باده‌وان) که‌ی
 که‌شتیه‌که‌ی راده‌گرت و چاکه‌ته‌که‌م له‌ خۆمه‌وه ده‌پیتچاو نوومی ده‌ریای نه‌ندیشه‌ ده‌بووم).

به‌لام به‌ چ شیوه‌یه‌ک ده‌توانیت گۆزانی نه‌م گه‌نجه‌ به‌روالته‌ ساده‌وساکاره‌ به‌و درنده‌یه
 ره‌شینه‌ روون بکریته‌وه که کتیبی (پیترای نووسیوه؟ چ شتیکی نووسه‌ری ساده‌و
 نه‌ناسراوی (تای پی) گۆری و کردیه‌ نووسه‌ری خه‌یالی و ئیله‌ام وه‌رگرتوو و ره‌وانبیتی
 (موسی دیک)؟ به‌تی، له‌م رۆژگاره‌ که ناگاداری له‌جنس هه‌یه، به‌ناچاری به‌دوای
 هۆکاره‌جنسیه‌کاندا ده‌گه‌رپین تابتوانین نه‌و هۆکارانه‌ روون بکه‌ینه‌وه. میلقیل به‌ره‌لوه‌ی
 له‌گه‌ل (ئه‌لیزابیت شوو) دا زه‌ماوه‌ند بکات، کتیبی (تای پی) و (ئومۆ)ی نووسی. له
 په‌که‌م سالی ژبانی هاوسه‌ریتی دا (ماردی - Mardi)ی نووسی. له‌ راستیدا نه‌م کتیبه‌ی
 درپژدانه‌ به‌گه‌رانه‌وه‌ی ساده‌ی نه‌و رووداوانه‌ی که له‌سه‌رده‌می گه‌رانی له‌ نیوده‌ریادا
 به‌سه‌ری هاتوون! به‌لام نه‌ی بوچی تیکه‌ل به‌خه‌یالات بووه. درپژداری زۆر تیدا یه‌ و به
 بروای من خه‌ماوی و بیزارکه‌ره‌. من له‌وه‌ی که ریمۆند ویتیر باسی کردوو، ناتوانم باشر
 ناخی فکری نه‌م کتیبه‌ روون بکه‌مه‌وه. نه‌و ده‌لپت: (ماردی، هه‌ولدانه‌ بو به‌ ده‌سته‌هینان
 و گه‌یشتن به‌ خاوه‌نایه‌تی بی چه‌ندو چوون و کاملی شادیه‌کی پیروژ و پر له‌ نه‌ینی که
 میلقیل-ی له‌ سه‌رده‌می عاشق بویدا راکیشایه‌ بن کاربگه‌ری خۆیه‌وه. نه‌و شادیه‌ی که له
 خۆشه‌ویستی کردنه‌ دیاری دا بو دایکی، له‌ خۆیدا هه‌ستی پیده‌کرد، نه‌و شادیه‌ی که له
 رۆژانی خۆشه‌ویستی کردنه‌ دیاری بو ئه‌لیزابیت، سه‌رتاپا کپ و سه‌رگه‌ردانی کرد..... و
 (ماردی) گه‌شتیکه‌ بو سه‌ردانی کردنی نه‌فسونیک و نیوو..... گه‌رانه‌ به‌دوای (یه‌یلا-
 Yillah) کچه‌ عازهبی (دورگه‌ی شادی) و بو به‌ده‌سته‌هینانی ته‌مه‌یه‌ که له‌ جیهانی
 شارستانی دا به‌ ریده‌که‌ویت: هه‌ر چه‌نده‌ش که که‌سایه‌تیه‌کانی نیو چیرۆکه‌که‌ نه‌و
 ده‌رفه‌رتیه‌یان بو ده‌ره‌خسیت تا به‌تپرو ته‌سه‌لی باسی کاروباری سیاسی نیو ده‌وله‌تی و زۆر
 باه‌ته‌ی تریش گه‌توگۆ بکه‌ن، به‌لام ده‌ستیان ناگاته «یه‌یلا». مرۆف نه‌گه‌ر بیه‌ویت زۆر
 خۆی بداته‌ ده‌ستی گومان و مه‌زنه‌ده‌وه، ناچار ده‌بی نه‌م چیرۆکه‌ سه‌یره‌ به‌یه‌که‌مین
 نیشانه‌ی ناکامی و بارکه‌وتنی میلقیل له‌ ژبانی ژن و میردایه‌تی دا بزانیته‌ و دیسان
 ناچاره‌ به‌ پشت به‌ساق به‌وجه‌ند نامه‌یه‌ی که له‌پاش (ئه‌لیزابیت شوو) به‌ جیمان، ته‌نیا
 پیشینی بکات که نه‌و چ جوهره‌ ئافره‌تیک بووه. نه‌و له‌ نامه‌ نووسیدا ده‌ستیکی بالای
 نه‌بووه‌ ره‌نگه‌ خاوه‌نی تاییه‌ته‌ندی و خالی باشر بو بیت که له‌ نامه‌کانی را
 ده‌رده‌که‌ویت.

به‌لام به‌هه‌رحال واده‌ده‌که‌ویت که عاشقی میرده‌که‌ی بووه‌ له‌ ناخی دلپه‌وه‌ خۆشی

ویستوهه هه‌رچه‌نده رهنه‌گه ئاسایی و بیرته‌سکیش بووبیت، به‌لام ژنیکی ماقول و به‌سۆزو کارامه بووه. بی‌ئوهی سکالا بکات، له‌گه‌ل هه‌ژاری و نه‌داری دا هه‌لی کردوهه و گومانیش له‌وه‌دانیه که له‌سه‌ره‌نجامی کاری می‌رده‌که‌ی سه‌ری سورماوه. رهنه‌گه بۆ ئوه به‌په‌رۆش بووبیت که ده‌یدیت می‌رده‌که‌ی ده‌یه‌ویت له‌قه‌له و ناوبانگه‌ی خۆی بدات که به‌هۆی کتیبی (تای پی) و (ئۆمۆ) به‌دهستی هینابوو، به‌لام سه‌ره‌رای هه‌موو ئه‌مانه‌ش هه‌تا کۆتایی ریگا پروای هه‌ر یخ مابوو و ستایشی ده‌کرد. له‌هۆش و توانا، به‌هه‌ربه‌کی ئه‌وتۆی نه‌بوو به‌لام ژنیکی میهره‌ن و پشوودریژ و له‌به‌ردلان بوو. به‌لام تایا می‌لقلیل-یش ئه‌وی خۆشه‌و‌یست؟ هیچ نامه‌یه‌کی ئه‌و رۆژانه‌ی له‌پاش به‌جینه‌ماوه که خۆشه‌و‌یستی و عه‌شقی خۆی بۆ ئه‌لیزابیت ده‌رده‌ربری. ئه‌لبه‌ته زه‌ماوه‌ندی ده‌گه‌لدا کرد، به‌لام پیاوان ته‌نیا به‌هۆی خۆشه‌و‌یستی به‌ژنی ناهیتن و به‌دووور نازانریت که ژبانی ره‌به‌نی به‌چۆکی داهینابیت و ویستبیتی سه‌رو سامانیک به‌ژبانی خۆی به‌خشیت: یه‌کیک له‌و شته سه‌یرانه‌ی که له‌و پیاوه‌دا به‌رچاوه‌ده‌که‌وت ئه‌وه‌بوو که هه‌ر چه‌نده بۆ خۆی ده‌لیت: (کۆل له کۆل نان و ره‌به‌نی ئاویتته‌ی سروشتی بووه) به‌لام له‌پاش یه‌که‌م گه‌شتی دا‌که‌له‌تافی لاویدا بۆ لیثریول کردی و ئه‌و سێ سالانه‌ی که بنه‌ماله‌و هاو‌رییه‌کانی پیتان و ابووبیت که وه‌ختی ئه‌و‌کاره هاتوه، یان رهنه‌گه بۆیه ژنی هینابیت که له‌سه‌ر ده‌رباکانی باشوور به‌سه‌ری برد، تاسه‌و تامه‌زۆیی می‌لقلیل بۆ گه‌شته مه‌ترسیداره‌کانی به‌یه‌ک‌جاره‌کی کپ بۆوه و دامرکایه‌وه. ئه‌و گه‌شته‌نه‌ش که دواتر کردنی له‌گه‌ران و سه‌یران هیچی تر نه‌بوون. له‌وانه‌شه له‌به‌ر ئه‌وه ژنی هینابیت که له‌و ریگایه‌وه به‌ره‌ه‌لستی ئه‌و چه‌زو تکایانه‌ی بکات که تازابه‌تی و بویریان بۆ مملانی بانگ ده‌کرد، کێ ده‌زانیت؟. لويس مؤمفۆرد ده‌لی: (قه‌ت له‌گه‌ل ئه‌لیزابیت شوو دا، دل‌خۆش نه‌بوو) هه‌روه‌ها درێژه به‌قسه‌که‌ی ده‌دات و ده‌لی: (له‌میانه‌ی ئه‌و دوورکه‌وتنه‌وه‌ی له‌مالێ، نه‌ک ته‌نیا هه‌ر هه‌ستی به‌خۆش‌ویستی و ره‌غبه‌تیکی زۆر ده‌کرد، بگره‌یه‌که‌پارچه ده‌بووه شه‌وق و زه‌وق و وروژان ئه‌وسا ئه‌و شه‌وق و زه‌وقه جیتی خۆی ده‌دایه تیری و له‌دل دانیکی خیرا). بی‌گومان می‌لقلیل یه‌که‌مین پیاو نییه که هه‌ستی به‌وه کردبیت پیاو ئه‌وه‌مه‌ی له‌ژنه‌که‌ی دووره خۆشتری ده‌ویت له‌وکاته‌ی له‌گه‌ل‌دایه، یان چاوه‌روان بوون و بۆ کاری جنسی سه‌د قات وروژیتنره له‌خودی کاره‌که. من وای بۆ ده‌چم که دوورنییه پابه‌ند بوونی به‌ژبانی هاوبه‌ش له‌دلی دابیت و ژنه‌که‌ی له‌وه‌که‌متر رازی کردبیت که می‌لقلیل مه‌به‌ستی بوو. به‌لام

به‌هه‌رحال ئه‌و ژن و می‌ردایه‌تییه ئه‌وه‌نده به‌رده‌وام بوو که می‌لقلیل ببیته خاوه‌نی چوارمنداڵ و هه‌تا ئه‌و جیتییه که هه‌موومان ده‌زانین ئه‌و ژنه هه‌تا کۆتایی ته‌مه‌نی به‌رامبه‌ری به‌ئه‌مه‌ک مایه‌وه. له‌م وتاره‌دا نیازم نییه باسی کتیبی (پیتر) بکه‌م. ئه‌و کتیبه‌ی ناناساییه: ئه‌لبه‌ته خالی نییه له‌بابه‌تی پرمانا، هه‌رچه‌نده می‌لقلیل ئه‌وه‌مه‌ی ئه‌و کتیبه‌ی نووسی و له‌وپه‌ری نارحه‌تی و ناکامی دا ده‌ژیا و هه‌لقولانی ناوه‌ناوه‌ی توورپه‌یی و جۆش و خروشی چهند پارچه‌یه‌کی به‌هیتزو پاراوی وه‌به‌رده‌هیتنا، به‌لام رووداوه‌کانی چیرۆکه‌که چاوه‌روان کراو نایه‌نه به‌رچاو و پالنه‌ره‌کانیش قه‌ناعت به‌خوینهر ناهیتن و حیواره‌کانی به‌ئاوازو ریک و پیکن. له‌بنه‌ره‌تدا ده‌بوایه کتیبی (پیتر) داهینانی کیرۆله قوتابیه‌ک بیت که زه‌بنی خۆی به‌خراپترین جۆری چیرۆکی ئه‌فسانه‌یی په‌روه‌ده‌کردوهه. له‌راستیدا مرۆف واده‌زانیت ئه‌و ده‌مه‌ی ئه‌و کتیبه‌ی نووسیوه که به‌سه‌ختی به‌ده‌ست نه‌خۆشی ئه‌عسابه‌وه نالاندوه‌یه‌تی. به‌لام به‌هه‌رحال له‌گۆشه‌ نیگای لی‌کۆله‌ره‌وه ده‌روناسه‌کانه‌وه (پسیکانالیز) ئه‌م کتیبه‌ گه‌نجینه‌یه‌که بۆ خۆی و من به‌وپه‌ری خوشحالییه‌وه ئاماده‌م تا ئه‌م گه‌نجینه‌یه بۆ ئه‌وان ره‌ت بکه‌مه‌وه و چاوپۆشی له‌خیروبیری بکه‌م. هیندیک ده‌لین که ئه‌و وه‌رچه‌رخانه‌ی که له‌تایه‌مه‌ندییه‌کانی می‌لقلیل دروست بوو و نووسه‌ری (تای پی) گۆری و کردی به‌نووسه‌ری (موبی دیک)، ده‌ره‌نجامی توش بوونی بوو به‌شیتتی. به‌لام ئه‌م بانگه‌شه‌یه له‌لایه‌ن هه‌واداران می‌لقلیل-ه‌وه به‌جۆریکی وا نکۆلی لیتده‌کریت و به‌درۆده‌خریتته‌وه که ده‌لیتی ئه‌م قسه‌به‌سووکایه‌تی کردنه به‌می‌لقلیل. توش بوون به‌م نه‌خۆشییه، شه‌رمه‌زاری ترنیه‌به‌له‌ توش بوون به‌نه‌خۆشی زه‌ردویی. به‌لام به‌هه‌رحال، ئه‌گه‌ریش به‌لگه‌و شایه‌دیک ئه‌م بانگه‌شه‌یه پشت راست بکاته‌وه، من به‌ش به‌حالی خۆم نه‌مزانیوه به‌لگه‌ی له‌م بابه‌ته خرابیتته‌وه. هه‌روه‌ها گوتراویشه که ئه‌و کاته‌ی له (لانسیک بۆرگ) هه‌و چوو بۆ نیویۆرک، خویندنه‌وه‌ی زۆری بوو که به‌گه‌شتی گۆرانی به‌سه‌ردا هیتنا. سه‌باره‌ت به‌وه‌ش که ده‌لیت ئه‌وه‌ش وه‌کو (دۆن کیشۆت) که به‌هۆی خویندنه‌وه‌ی پالنه‌وانبازی شیت بوو، ده‌ره‌نجامی خویندنه‌وه‌ی به‌ره‌مه‌کانی (سیر توماس براون) توشی گرژی و هه‌لچوون بوو، هیچ بنه‌مایه‌کی نییه و به‌لگه‌یه‌کی زۆر لاواز مایه‌پوچه. رهنه‌گه رۆژیک دابیت که له‌مباریه‌وه لی‌کۆلینه‌وه ئه‌نجام بدیت و به‌لگه‌گه‌لیتک وه‌به‌ره‌لان بکه‌ویت و په‌رده له‌سه‌ر ئه‌م نه‌یتیه لادریت، به‌لام جارێ ده‌بی هه‌ر ئاوا به‌شاراوه‌یی بمینیتته‌وه.

به‌لای، ئەوێی که گومان هه‌لناگریت ئەوێه که نووسهرێکی ره‌شۆکی و ساده‌وساكار به هاوکاری فاکته‌ریکی نادیار و نه‌ناسراو گۆرانی به‌سه‌ردا هاتوو بوویه نووسهرێکی ئەوتۆ که زۆر وه‌کو بلیمه‌ت ده‌چیت. میتلقیل هه‌میشه زۆری موتالا ده‌کرد، هه‌ر چه‌نده‌ش له‌وکاره‌یدا په‌یره‌وی له‌ رییازیکی دروست و دیار بیکراو نه‌ده‌کرد. پیتویست به‌وه‌ش ناکات ئەوه بلتین که به‌ راده‌یه‌کی زۆر به‌رامبه‌ر به‌شاعیرو په‌خشمان نووسه‌کانی سه‌ده‌ی چه‌فده‌هه‌م، دل‌سۆزییه‌کی تایبه‌تی ده‌نواند. رهنکه‌ بابه‌ت گه‌لیکی له‌وانه‌دا به‌دی کردبیت که به‌ توندی له‌گه‌ل هه‌زو تاره‌زووه‌کانی خۆیدا یه‌کیان گرتبیتوه‌وه. به‌لام داخۆ کاربگه‌ری و کارتیکردنیان بۆ وی سووبه‌خش بووه یان زیانبه‌خش، ئەمه‌ش شتیکه‌ که په‌یوه‌سته به‌پراو سه‌لیقه‌وه له‌ که‌سه‌یکه‌وه بۆ که‌سه‌یکی تر ده‌گۆریت. زۆری نه‌خویندبوو، هه‌روه‌کو له‌م جوژه کاتانه‌شدا باوه، ئەوه‌ش که دواتر فیریان بوو به‌ته‌واوی هه‌رسی نه‌کرد، له‌به‌رئه‌وه‌ی زانست و زانیاری شتیکه‌ نییه‌ که وه‌کو ده‌سته‌ جلیکه‌ ئاماده‌بکریت و له‌به‌ر بکریت، به‌لکو خۆراکیکه‌ که مرۆف هه‌رسی ده‌کات تا به‌ هۆیه‌وه که‌سایه‌تی خۆی دروست کات، ریک وه‌کو خواردن که که‌سایه‌تی له‌شی مرۆف دروست ده‌کات و گه‌شه‌ی پیده‌کات و به‌هیزی ده‌کات. هه‌روه‌ها خشل‌یکیش نییه‌ بۆ رازانده‌نه‌وه‌وه به‌کاربردنی ده‌سته‌واژه‌کان، چ جایی مرۆف بیکاته‌ ئامرازیک بۆ نمایشکردنی زانست و زانیاری خۆی، به‌لکو ئامرازیکه‌ که به‌ ره‌نجدان و کویره‌وه‌ری به‌ ده‌ست ده‌هینریت تا رۆح ده‌وله‌مه‌ند بکات و بی‌رازی‌نیتته‌وه‌وه. (رۆبیرت لوئیس ستیڤینسون) بانگه‌شه‌ی ده‌کرد که میتقیل گوپی هه‌ستیاری نه‌بووه‌وه وه‌کو پیتویست فۆنه‌تیکی وشه‌کانی لیک جیا نه‌ده‌کرده‌وه. من به‌ پیتچه‌وانه‌ له‌و پراویه‌دام که میتلقیل گوپی زۆر هه‌ستیاری بوون. ئەو هه‌رچه‌نده له‌ نووسینه‌کانیدا هه‌له‌ی ریزمانی زۆر به‌رچاو ده‌که‌ویت و رینووسی وشه‌کانی نادروسته، به‌لام له‌ جیا کردنه‌وه‌وه ناسینی ده‌نگه‌ هاوسه‌نگ و به‌ ئاوازه‌کان دا زه‌وق و سه‌لیقه‌یه‌کی باشی له‌ خۆیدا نیشان ده‌دات و هه‌رچه‌نده هاوسه‌نگی رسته‌کانی درێژن، به‌لام زۆر باشن.

حه‌زی به‌ ده‌سته‌واژه‌ی پر له‌ زایه‌له‌وه به‌ ئاوازی دیت و کاتیک به‌ کاریان ده‌بات، زۆربه‌یان کاربگه‌رییه‌کی جوان و که‌م وینه‌ دروستده‌که‌ن. به‌لام هه‌ندیک جار ئەم چه‌زه به‌تیشاخینیی شتی دزیو و دووباره‌ کردنه‌وه‌ی بیهوده‌ کوتایی پیدیت که جاری وایه ده‌سته‌واژه‌ی وه‌کو (Umbrageous shade) به‌کار ده‌هینیت که ماناکه‌ی ده‌بیتته (سیتبه‌ری سیتبه‌ردار)، به‌لام له‌هه‌مان کاتیشدا ناتوانریت نکۆلی له‌وه‌بکریت که له‌ زمانی سه‌ره‌کیدان

زۆر به‌ ئاوازه‌-مه‌به‌ست پیکه‌. جاری وایه که تووشی هیندیک ده‌سته‌واژه‌ی وه‌کو (خیراکردنی به‌ په‌له) ده‌بین له‌ خۆمانه‌وه هه‌له‌سه‌سته‌ده‌که‌ین و بۆمان ده‌رده‌که‌ویت که میلتن-یش جاریکیان نووسی (به‌هه‌له‌داوانیکی شاد به‌ په‌له‌ چوونه‌ ئەو سه‌ری). میتلقیل هیندیک جار وشه‌ ساده‌وساكاره‌کان به‌ جوړیکی سه‌یرو بی وینه‌ به‌کارده‌بات که چ کاربگه‌رییه‌کی داھینه‌رانه‌وه هه‌ست بزوتین به‌ده‌سته‌وه‌ ده‌دات، ته‌نانه‌ت له‌ وه‌ختانه‌شدا که‌وا پیده‌چیت ئەو مانایه‌ نابه‌خشن که بۆ خۆی گه‌ره‌کیه‌تی. له‌ ئەندیشه‌ به‌دوووه‌ که به‌ (په‌له‌کردنی په‌له‌ئامیز) زمانی سه‌ره‌نشتی لێ بگپین، چونکه ئەو توانایه‌ باشه‌ی هه‌یه که درێژه به‌ قسه‌که‌ی بدات و بیگه‌یه‌نیتته‌ ده‌رئه‌نجامی مه‌به‌ست. کاتیک که میتلقیل باسی (redundant hair) به‌واتای (توکی زیاده) ده‌کات، مرۆف رهنکه‌ پیتی وایت مه‌به‌ستی له‌و توکه‌ زیاده‌یه‌ که له‌سه‌ر لیتوی کیژیک رواوه‌ نه‌ک تووکه‌سه‌ری پیاویک، به‌لام ئەگه‌ر سه‌یری فه‌ره‌نگی زمان بکه‌ین ده‌بینین که مانای دووهمی زۆری و پری یه‌ و سه‌یره‌ که میلتن-یش بۆ هه‌مان مه‌به‌ست و مانا به‌کاری بردوووه‌ نووسیویه‌تی (redundant locks) یانی (کاکۆلی پر). من زۆر له‌گه‌ل ئەو چه‌زانه‌ی میتلقیل دانیم که به‌رامبه‌ر به‌ به‌کاربردنی ئەو وشانه‌ هه‌ببوو که ته‌نیا له‌ زمانی شیعردا به‌کار ده‌بریت وه‌کو (ئاویزان) له‌ جیاتی (ده‌ست له‌مل کردن) و..... روخساریکی کۆنه‌وه که روداوی ده‌ده‌نه‌ په‌خشان و نه‌رم و ناسکیه‌که‌ی ناهیلن. به‌ پروای ئەو ده‌مارگیریی که له‌ نووسینی حیواری چیرۆکدا (که‌سی دووهم) هه‌یه‌تی، بێ بنه‌مایه‌ نییه‌. راسته‌ که ئەم شتیوازه قسه‌کردنه‌ شتیکی ساردو ناهه‌مواره، رهنکه‌ هه‌ر له‌به‌ر ئەوه‌ش بیت که هه‌له‌وه‌شینه‌ندرایه‌وه، به‌لام من به‌ جدی پیم وایه که بۆیه میتلقیل به‌کاری برد تاکۆمه‌کی بکات بۆ گه‌یشتن به‌و ئارمانجه‌ی که له‌ پیشی بوو. رهنکه‌ پیشی و ابووبیت که ئەو شتیوازه حیواره‌ ئاوازیکی (کاهینانه) ده‌داته‌ گف‌توگۆو رهنگیکی شاعیرانه‌ش به‌ وشه‌کان ده‌به‌خشیت. به‌لام ئەمه‌ لایه‌نی سه‌ره‌کی نییه‌وه مرۆف هه‌ر راده‌وه‌ مرچیکیشی بۆی دانیت ده‌بی دان به‌وه‌دا بنیت که میتلقیل زۆر به‌باشی ئینگلیزی ده‌نووسی و سه‌بکی نووسینی له‌ رۆمانی (موبی دیک) دا گه‌یشتوتته، لوتکه‌ی کاملبوون. ئەلبه‌ته جاری وایه له‌ ره‌وانبیتژی ده‌رده‌چیت و میانه‌رۆ نامیتنی به‌لام په‌خشانه‌که‌ی له‌ کۆتاییدا ئەوه‌نده‌ مه‌زن و به‌رزو به‌زایه‌له‌وه سه‌نگینه‌ که هه‌تا ئەو جییه‌ی من بیزانم، په‌خشانێ هه‌چ کام له‌ نووسه‌ره‌ نوپیه‌کان تۆزی پیتی ناشکیتنی و له‌راستیدا زۆربه‌ی رسته‌ به‌رزو شکۆداره‌کانی (سیر تۆماس براون) و سه‌رده‌می شکۆمه‌ندی میلتن

دینیتته وه یاد. بهر له وهی کۆتایی بهم لایه نهی لیکۆلینه وه کهم بهینم پیم خۆشه سه رنجی خوینهر بۆ ئەم خالە راکیشم که میتلکیل به چ وه ستاییه ک و لیها تووییه که وه زاراوه کانی تاییهت به گه ریده کانی ده ریا و جیتی شوژه کان ئاوتیهتی په خشانه کهی ده کات که له ژبانی روژانه یاندا به کاریان ده بردن و ده ره نجامی ئەو وه ستاییهش ئاوازیکی واقیعییه که له سه ر بناغه ی راسته قینه و تامی سوپیری ده ریا به و له سمفۆنیا به کی خه ماوی دایه که به رۆمانی مه زن و بی هاوتای (مویی دیک) ناوی ده رکردوه. ئەو که سانه ی که له گه ل به ره مه کانی مندا ئاشنایه تییان هیه به چاوه پروانی ئەوه ناکه ن که من رۆمانی (مویی دیک)، واته گه وره ترین ده سه که وتی میتلکیل و ته نیا شتیکی که ناوی خسته نیو لیستی گه وره ترین رۆماننوسانی دنیا وه، له رووی نواندن (تمشیل) و یان درو بیینی به سه هری ده که مه وه و لیکۆلینه وه ی له سه ر ده که م. ئەو که سانه ی که به دوا ی ئەوه دا ده گه رین باشتروایه له شوینیکی تر بیدۆزنه وه. من ته نیا ده توانم له گوژشه نیگای خۆمه وه، واته له گوژشه نیگای رۆماننوسی که وه که کهم ئەزموون نییه، لیکۆلینه وه له سه ر (مویی دیک) بکه م و چاوی پیدابگیرم. به لآم له به ره وه ی هه ندیک که سی زۆر زانا و دانا و تیگه یشتوو رۆمانی (مویی دیک) یان به به ره مه میکی نواندن (تمشیلی) زاینوه، وای به باش ده زانم که که م یک له م باره به وه بدویم: ئەمانه گوته که ی میتلکیل به پلار لیدان له قه لآم ده دن. میتلکیل گوته و ی: (له وه ده ترسیم که ئەم به ره مه م به ئەفسانه به کی سه یریان له وهش خراپتر و تۆقینه رتر، ده ترسیم به نواندنیکی (تمشیل) نه شیاوو دزیوی له قه لآم بدن). ئایا له عه قل به دووره که پیمان وابیت ئەو بابه ته ی که نو سه ریکی کارامه ده یخاته روو له و شته راستره که لیکۆله ره وه ی به ره مه کانی مه زهنده ی ده کن؟. راسته که له و نامه یه دا که بۆ خاتوو هاوسۆرن-ی نووسیوه ده لێ که له میانه ی نووسینی ئەو کتیبه دا دوو چاری مه زهنده و خه یالی شاراوه بووه که هه موو کتیبه که ئەو ئاماده ییه ی تیدایه که شیه ی نواندن (تمشیل) به خۆیه وه بگریت، به لآم ئەمه به لگه یه کی لاوازه که بمانه ویت به پیتی ئەوه حوکم بده ین و بلێین بۆخۆی و یستوو یه تی کتیبه که ی به ره مه میکی (تمشیلی) بیت. ئایا ئەو ئەگه ره نییه که ئەگه ر واش بوو بیت ریکه وت بووه، هه ره که و چون له و نامه یه ش را دیاره که بۆ خاتوو هاوسۆرن-ی نووسیوه که بۆ خۆشی سه هری له مه سورماوه؟ من نازانم که ره خنه گران بۆ خۆیان چون چۆنی رۆمان ده نووسن، به لآم ده رباره ی ئەوه ی که رۆماننوسه کان چون ده ی نووسن شتیکی لیده زانم. ئەمانه بابه تیکن بۆ نمونه وه کو (باری خوار ناگاته مالی،

یان هه موو شتیکی خرگۆزینییه) وه رناگرن و نالین (با نمایشیکیش ده رباره ی ئەمه بنووسین). هیندیک که س چیرۆکیکی هیزی خه یالی ده ورۆژینی که به گشتی له سه ره سه کوت و دۆخ و تاییه ته ندیبه کانی دۆست و ئاشنا و نزیکه کانیه وه هه وینی وه رگرتوه و جاری وا له کاتی بوونی ئەو که سانه دایان دوا ی ئەوه، رووداو یک یان زنجیره رووداو یک که به سه ر خودی رۆماننوسه که هاتوه، یان بیستوو یه تی و یانیش بۆ خۆی دای هیناوه، له ملاوله ولا سه ر یان قوت ده که نه وه ده بنه کۆمه کی تا بۆ گه شه پیدان و به رفراوانکردنی ئەو که سانه ی که هه لئوقولای زه بیینی خۆنی و به جوړیک هاوکاری که له نیوان رووداوه کان و که سانی نیو چیرۆکه که وه په یدا بووه، به کاریان بینیت. میتلکیل کابرایه کی خه یال پلاوی نه بوو، یان لانی کهم ئەگه ر خه یال پلاویشی بکردبانا به، هه ره که که له (پیپر) دا کردی، قهت سه رکه وتوو نه بوو و جگه له مه ش (که ئەلبه ته خاوه نی هینیکی خه یالی به هینبوو) ئەو کاره پتووستی به بنه مایه کی به هینبوو پته وه هیه که له سه ر بناغه ی راستیبه کان دامه زرابیت. له نیوانیاندا له (پیپر) «ئه وساری خه یالی خۆی به ره لآ ده کردو ببیباکانه گوژپهانی بۆ خه یالی خۆی چۆل ده کرد، شتی زۆر به باق و بریقی ده نووسی. راسته که مرۆقیکی ئەندیشمه ندو له بال خۆیدا بوو و کاتیکی ته مه نی وه نیو که وت نوقمی دنیای ئەو دیوی سروشت بوو- هه ره که ریمۆند ویشیر ده لیت: له به دبه ختی و نه گبه تی زیاتر شتیکی تر نییه که له میشکدا توایته وه، به لآم ئەم هه لسه نگاندنه ش که م یک بیر ته سکانه یه، چونکه هین شتیکی به و ئەندازه یه که لکی بۆ گرنگی پیدانی مرۆق نییه له به ره وه ی سه روکاری له گه ل گه وره ترین ئەو مه سه لانه دا هیه که به ره ره کانی له گه ل روح و به ها، خوا، له بن نه ها تووی و چه مکی ژباندا ده کات شیوازی خۆ خه ریک کردنی میتلکیل به م جوژه مه سه لانه وه له سه ر بنه مای عه قل و مه نتیق نییه، به لکو له سه ر بنه مای هه سته وه ریبه: کاتیکی خه ریکی ئەو شتانه ده بوو بییری ده کردوه، چونکه وای هه ست ده کرد که خه ریکی شتی له م بابه ته یه. به لآم ئەم شیوازه بیر کردنه وه یه ریگری له وه ناکات که زۆریه ی ئەندیشه و بیر کردنه وه کان قوول بن: (دل، مه نتیق گه لیکی هیه که مه نتیق لییان تیناگات) من وای بۆ ده چم که نووسینی چیرۆکی ته مسیلی پتووستی به پچرانی فکری هیه وه ئەمه ش ئەو کاره یه که له میتلکیل نا وه شیتته وه. له لیکدانه وه ی ره مزی (مویی دیک) دا، هینچ که سیک له (ئالیری سیج ویک) وا وه تر نه رۆیوه. ئەو هه تا ئەو شوینه به ره و پیتش ده چیت که بانگه شه ده کات، ته نیا ره مزه (سیمبولیزم) که

کردوو به تیه رۆمانیکی شکۆدارو مهزن. به رۆچوونی وی: (ناهاب - Ahab، مرۆڤه، مرۆڤیکی بریاردهر، نایین پهروه، به حهقیقهت گه یشتوو، دهرک پیکه ره که به بالاییه کی به رزه له به رامبهه نهی نی مهزنی دروستبوون (خلقت) دا راوه ستاوه. دۆژمنه که شی، واته موبی دیک، هه مان ئه وه نهی نییه مهزنییه ئه وه خولقیته رو فاکتهری دروستبوونی نییه من به تیگه یشتنیکی دژاره وه ئه م لیکدانه وه یه م قبوله. لويس مؤمفۆرد، بیۆگرافیانوسی میلقیل، لیکدانه وه یه کی گونجواترو شیاوتر بۆ قبوولکردن دهاته دهست ئه گهر به هه له دا نه چووم، ئه م موبی دیک به سه رچاوه ی خراپه و کیشمه کیشه که ی له گه ل ئاها ب دا به ململانیتی چاکه و خراپه ده زانیته که سه ره نجام چاکه به سه ر خراپه دا زال ده بیته. ئه م لیکدانه وه یه وه هه لسه نگاندنه، له گه ل ره شبینی تیکه ل به خه مۆکی میلقیل دا گونجواوه. به لام چیرۆک له سه ر شپوه ی نواندن (تمشیل)، ئاژه ل گه لیککی چه موشن که مرۆڤ ده بی یان کلکیان بگریته و سه ریان، منیش له و باوه ره دام که هه ر لیکدانه وه یه که به هه مان ئه ندازه شیاوی قبوولکردن ده بیته. به لام بزچی لیکۆله وه ده کان، موبی دیک به سه رچاوه ی خراپه ده زانن؟ ئه وه خراپه خوازییه یوچ و بی بنه مایه ی که پرۆفیسۆر مؤمفۆرد باسی ده کات بریتییه له به رگری کردنیکی که ئاژه لیک له خۆیده کات:

ئه م ئاژه له زۆر شه ره نگیزه،

کاتیکی شالاوی بۆ ده به ن به رگری له خۆی ده کات.

باوه بیبر خۆمانی بیئینه وه که (تای پی) به رز نرخاندنی دراندایه تیه کی پاک و شه ریفه که هیشتا به گه نده لی شارستانییه ت ئالۆده نه بووه. میلقیل ئه وه که سانه به چاک و میه ره بان ده زانیته که له ئامیزی سروشتدا پهروه ده بوون و تیکه لای شارستانییه ت نه بوون. که واته ئه ی بۆ ده بی موبی دیک نوینه ری خراپه بوویته و سه رچاوه ی چاکه نه بیته؟ جوانییه که ی شکۆداره وه جه سته ی گه وه وه خواهنی هیزی مه زنه وه به سه ره سته ی له ده ریاکاندا مه له ده کات. کاپیتان ئاها ب، به و لوت به رزییه تیکه ل به شیتیه ی مرۆڤیکی پیداکرو بی به زه یی و سه ره سخت و دل ره ق و قین له دلّه وه هزی له تۆله سه ندنه وه یه - ئه وه خراپه یه. کاتیکیش که دوایین رو به رو بوونه وه رووده ات و کاپیتان ئاها ب و دارو ده سته ناکه س به چه مرۆڤ خۆره که ی له ناو ده چن و دادپه روه ری ده بیته فه رمانه و، نه هه نگی سپی ئارام و بی به ره سته درێژه به ریگا پر له نه ی نییه که ی خۆی ده ات. سه ره نجام خراپه ژیر که وتوووه چاکه ش سه رکه وتوووه، یان به گوته یه کی تر، ده توانن ئاها ب

به و درنده ییه ی و سروشت و چه په له ی به سه رچاوه ی ئه هریه ن و نه هه نگی سپیش له بری چاکه بزائن. لیره دا چاکه هه رچه نده برینی کاری تییبوون به لام ئه هریه نی تۆپاندوووه لیده گه ری مرۆڤ به که یفی خۆی له سه ر ئه وه ده ریا بی سنوره که ده نگی له رینه وه ی شه پۆله کانی له لاواندنه وه ده چیت، له گه ل روحه له گیران نه ها توه که یدا سه راو بیته، بیته وه ی شتیکی هه بیته تا ئومیدی پی به سته یان لیی بترسیت.

خۆشه ختانه موبی دیک ده توانیته بخویندریته وه، زۆر به شه وق و زه وقیشه وه، به بی ئه وه ی مرۆڤ بیرله وه بکاته وه داخۆ چه مکی سیمبولیک-ی و نواندن (تمشیلی) هه یه یان نا. لیره دا به بی بۆنه ی نازانم دووباره ی بکه مه وه که خه لک به مه به سته ی فیربوونی زانیاری و ره وشت پاک و پاک کردنه وه نه فس رۆمان ناخویننه وه، به لکو بۆ ئاسووده یی و که یف خۆشی روح ده یخویننه وه ئیوه ش ئه گه ر ده زانن ناتوانن له و که یف خۆشییه روحیه به هه ره مندین، باشتر وایه هه ر لیی گه رین، به لام پتیبسته ئه وه خاله ش قبوول بگریته که میلقیل ئه وه پیری کۆششی خۆی ده کات تاهه سته کردن به که یف و خۆشی له خوینه دا دوا بخت. له یه کێک له نامه کانی خۆیدا ده لیت: (ریک ئه وه شته ده بی بخه مه سه ر کاغه ز که هه سته پیده که م، و اناکه م چونکه بیسووده، به لام ئیدی جگه له م جۆره به جۆریکی تر ناتوانم بنوسم). میلقیل سروشتی به کابرایه کی گوئ نه بیست هه لکه وتبوو و ره نگه هه ر ئه وه گوئ پینه دانه ی شالاوی توندوتیژانه ی ره خه گران و نه بوونی روحی لیکه گه یشتن بوویته له و که سانه دا که له هه موو که سیک لیی نزیکتریون، ناچار یان کردیته که درێژه به و ریازه ی بدات و له سه ری سوور بیته و ته نیا ئه وه بنوسیت که بۆ خۆی په سندی ده کرد. (مونتگمری بیلجیۆن Montgomery Belgian) له و پیتشه کییه لیزانانه ی دا که بۆ چاپیکی ئه م دواییانه ی موبی دیک-ی نووسیوه ئه وه ئه گه ره ده خاته روو که چونکه چیرۆک باسی زنجیره یه که و ده بی به رده وام کۆتاییه که ی دوا بخریت، میلقیل به ناچاری چه ند به شتیکی ده رباره ی سروشتی نه هه نگه که و قه باره و ئیسکه په یکه ری و شتی تری نووسیوه تا کۆمه کی به ده ره نجامی ئه م مه به سته بکات. به لام من رام جیا وازه. گومان له وه دانییه که له ماوه ی ئه و سێ سالانه دا که له سه ر ئاوه کانی زه ریای هییدی بوو، رووداوه گه لیککی به چاری خۆی بینی بوو و گوئیستی هیندیکی به سه ره اتیش ببوو، ئه گه ر مه به سته ئه وه بوایه، ده ی توانی سوود له هه مان ئه وه به سه ره اتانه وه ریگریته و بیانکاته تام و خۆی چیرۆکه که ی و پیتی به هیز بکات. به بۆچوونی من میلقیل ئه م به شانیه ی ته نها له به ر

